Ipſi ſum deſponſata euouae ps De

us noſter R Ipſi ſum deſponſata V Dex

tram meam et collum meum cinxit la

pidibus precioſis tradidit auribus meis in

eſtimabiles margari tas R Omnipo

tens adorande V Te confi teor labiis te

corde te totis uiſceribus concupiſco Ad ka

Ingreſſa agnes euouae ps Dominus r

Meum enim habeo cuſtodem euouae

LECONTE, 73, Rue des Saints-Pères, PARIS-VIe (Cat. n°20; déc 1958)
30 INCUNABLE. — DIONYSIUS Aeropagita. Celestis hierarchia || Ecclesia hierarchia || Divina nomina || Mystica theologia... A la fin : *In alma Parhisiorum schola per Ioan Higmanû et Uolfgang Hopylium*... 1498, in-4, rel. demi-veau, pl. recouvr. de ff. d'antiphonaires. (Hain, 6233)........................ 28.000 fr.
Très bel incunable parisien. Beau bois grav. sur le titre et diagramme dans le t.

Oēs q̃tq̃t[...] ſic ſūt diab[...] oues.i.ſcti[...] troierit ſaluabit ⁊ paſcua inueniet. nūc ingrediēdo ſiue ĩgrediēdo. egrediēdo de h̄ mūdo ad pr̄ez. Fur.i.diabol⁹ ñ venit niſi vt mactet ⁊ furet oues ⁊ pdat ꝯdēnādo. Ego veni vt vitā habeāt ⁊ abūdāti⁹ habeāt poſt hāc vitā ĩ eṫnitate. Ad thema. Ego ſū oſtiū p me ſi q̃s ĩtroierit ſaluabit. Iob.x. Sūt ei q̃ttuor partes mūdi q̃ habēt ſuas portas. Oriēs h̄z tres. Occidēs h̄z tres. Meridionalis tres. Septentrionalis tres. p has tres portas oportet nos ĩtrare ĩ gaudiū celeſtis gaudij. Hui⁹ figurā legi⁹ Apoc.xxj. Venit ad me vn⁹ d̄ ſeptē angelis ⁊ dixit mihi. veni oſtēdā tibi ciuitatē nouā hieruſalē ſupernam ⁊ claritatem ei⁹ ſplendētē. ⁊ lapides p̄cioſi erāt ĩ circuitu ei⁹. ⁊ habebat murū altū. ⁊ portas duodeciꝫ tres ab oriēte. tres ab occidēte. tres ab auſtro tres ab aquilone. Ita ſpūalr̄ p hāc ciuitateꝫ hieruſalē nouā nota celeſtē patriā. cui⁹ claritatis lumē eſt ita magnū q̄d ſplendet a facie dei q̄ nō indiget ſole neqꝫ luna. Murus e⁹ alt⁹. q̄r neqꝫ clamor neqꝫ mors neqꝫ diſcordia pñt ĩtrare. h̄z h̄ ciuitas duodeci portas p q̃s oportet vnūquēqꝫ ĩtrare. Prima pars illi⁹ ciuitatis ē oriēs. ⁊ h̄z tres portas ab oriēte q̄ vocat̄ natiuitas hoīs. Nā p p̄mā portā trāſit hō cū naſcit̄ in mūdū nud⁹ paup et in miſeria ⁊ in dolore. Vñ ait Iob.j. Nudus egreſſus ſū ab vtero matris mee. ⁊ nud⁹ reuertar illuc. Inť oēs eī creaturas paupior naſcit̄ hō. mēdicat et eī lanā de oue. linum d̄ terra. coriū de equo vel boue. piſces d̄ aqua et ſic de alijs. ⁊ ſic ĩ paupertate. nuditate. ⁊ miſeria ĩtrat p portā p̄mā. Scd̄a ab oriēte natiuitatis eſt porta baptiſmatis q̄ ē ianua et porta ſalutis. Prio eni q̄ñ hō p illā trāſit ibi abſoluit̄ ab oīb⁹ pctīs originalib⁹ ⁊ ibidē renūciat ⁊ abnegat diabolo ⁊ pompis eius ⁊ facit omagiū ipi deo ⁊ angelis ei⁹. vñ aug⁹ Baptiſm⁹ ē p̄ma porta grē ⁊ miſcdie ⁊ oim ſacramētoꝝ p̄m⁹ introit⁹. Tertia porta ab oriēte ē ꝯfirmatōis. vnde ꝯfirmatio a ſāctis patrib⁹ inſtituta ē. q̄r q̄ñ hō ĩcipit florere in v̄tutib⁹ a trib⁹ ſtatim impugn̄t. vicꝫ diabolo [...]

[...]nē. Et h̄ ꝯfirmatio venit ex antiqua lege. Nā legim⁹.j. Re.ix. q̄ñ filij iſrl̄ intrauerūt terrā p̄miſſionis p mare rubrū ⁊ p iordanem ad poſſidendā eā fuerūt mltiplicit̄ ĩpugnati ab inimicis. Sꝫ venerūt ſeniores ad pphaꝫ domini ſamuelē ⁊ petierūt vt vngeret eis regem q̄ orauit dn̄m vt mitteret ſibi vnū quē vngeret eis. et miſit ſibi dn̄s ſaul iuuenē forteꝫ ⁊ elegātis forme ⁊ ſtature. queꝫ ppha duxit p portas tabernaculi ⁊ in cornu altaris vngebat ipm criſmate in regē dicēs. pugna fortiť bella q̄ tibi euenient. Ita ſpūalit̄ q̄ñ hō venit p̄mo p duas portas natiuitatis et iordanis baptiſmatis ⁊ ĩ mūdo ĩcipit florere tc̄ mltis ĩpugnatōib⁹ tribulat̄ nūc a mūdo nūc a dyabolo nūc a ppa carne. dꝫ ergo duci ad ep̄m vt vngat ipm ĩ regē v̄tutū vt viriliť pugnet ꝯ vicia. ⁊ cū diabol⁹ videt q̄ criſmate eſt vnct⁹ tāq̄ rex fugit. ideo a ſanctis prīb⁹ ⁊ pphetis noue legis ē h̄ ꝯfirmatio inuēta. et ſic ꝑtranſiuit hō p tres portas. Scd̄a pars ciuitatis hierlm̄ h̄z tres portas. ⁊ fuit aq̄lo p iſtā portā trāſit ad ĩfernū. q̄r ait Hiere. ab aq̄lone pādeť oē malū. q̄ñ eī hō peccat mortaliť tūc vadit ad portas eterne dānatōis. dꝫ igiť peccator reuerti de portis peccatoꝝ ⁊ ire per tres portas q̄ vadūt ad ciuitatē hieruſalem Prima ē ꝯtritio cordis. Nam ſcḋm doctores Cōtritio ē dolor voluntarie aſſūpt⁹ p pctīs cū ꝓpoſito ꝯfitēdi ⁊ ſatiſfaciēdi. Nā q̄ñ hō h̄z verā ꝯtritionē cordis tūc vadit p p̄mam portā. vñ aīa deuota dicit ĩ Can.vij. Herbe bone dederūt odorē in portis.i. bone cogitationes de pctīs. Scd̄a porta ab aq̄lone ē cōfeſſio oris. vnde ſcḋm Ray. Cōfeſſio eſt legitima corā ſacerdote peccati declaratio. Aug. in li. de peni. Cōfeſſio ē ſal⁹ aīaꝝ. diſſipatrix vicioꝝ. reſtauratrix v̄tutū. oppugnatrix demonū. Quid plura. obſtruxit os inferni et portas aperuit paradiſi. Vnde q̄ñ hō pure ꝯfiteť omia peccata q̄ vnq̄ꝫ fecit et abſoluit̄ a ꝯfeſſore. tunc vadit per ſecundam portam ad ciuitatem hieruſalem. Vnde ait in pſal.

dr̄ hic [Recta faciet cū eo] q2 ātiochꝰ magnꝰ fecit recta cum ptolomeo ẜm appentiā tm̄ [Et filiā feminaꝝ] .i. de nūero feminaꝝ [dabit ei] cleopatrā [vt auertat illō] .i. decipiat occaſiōe filie hn̄s igreſſuȝ familiarē int̄ egiptū. vt ſic poſſȝ capere eū [7 n̄ ſtabit] ſcȝ fraudulētia ātiochi [nec illiꝰ erit] .ſ. regnū egipti vt cogitauerat. q2 duces egipti pceperūt fraudē ātiochi: 7 cautiꝰ ſe habuerēt circa eū. Silr̄ filia eꝰ cleopatra magis fauit marito ſuo regi egipti q̄ p̄ri ſuo ātiocho [Et ꝯuer. fa. ſu. ad in.] q2 antiochꝰ magnꝰ vidēs ſe defraudatuȝ a ſpe obtinēdi r̄gnū egipti. ꝯuertit ſe ad debellādū īſulas aſie [Et capiet mltas] de ill' inſul' [7 ceſſare faciet pri. 7c̄] .i. ſeipm̄: q2 ħ faciēdo ꝓcurauit obprobriū ſuū. Inſule em̄ aſie erāt ꝯfederate romāis. idō ab eis miſſus ē ſcipio affrican ꝯ antiochū q deuicit eū 7 d' cāpo fugauit. ꝓpt̄ qd̄ ſubdr̄ [Et obꝓbriū eiꝰ ꝯuertet̄ i eū] .i. ī ātiochū. Hec at̄ expoſitō videt̄ eē ꝯria textui. q2 p ħ ātiochꝰ n̄ fec̄ obprobriū ſuū ceſſare: ħ magis augeri: ꝓpt̄ ħ recurrēdū ē ad lr̄am hebraicā que talis ē [Et reducȝ dn̄s obprobriū ſuū ſup eū] q2 ꝓpter blaſphemias ꝯ deū incurrit dictū obprobriū [Et abſqȝ obprobrio ſuo reddet ei] q2 nihil de p̄ijt ipi deo ꝓpt̄ blaſphemias antiochi [Et ꝯuertȝ faciē ſuā ad im. ter. ſ.] q2 fugiens de aſia voluit ad trā ſuā redire [7 ipinget] q2 ī ipō reditu occiſus fuit ī tēplo nanee. ij. mach. j. c. [Et n̄ inuenieť] q2 ipē 7 q cū eo erāt diuiſi fuer̄t mēbrati. ita q eꝰ cadauer n̄ fuit cogitū nec ſepultū. Dicūt tn̄ aliq q ī dicto r̄ditu occiſus fuit pugnās ꝯ elymeos. 7 q p̄mū ca. ſcd̄i mach. loqt̄ d' ātiocho epiphāe eiꝰ filio [Et ſtabit ī loco eiꝰ viliſſimꝰ] .i. ſeleucꝰ filiꝰ eꝰ ſenior. q ꝓpt̄ inertiā dr̄ ħ viliſſimꝰ [7 indignꝰ decore regio] .i. honore regali [7 ī paucis diebꝫ ꝯtereť] q2 paꝝ regnauit [n̄ ī furore nec ī p̄lio] q2 n̄ fuit hō bellicoſus nec militaris. [Et ſtabit ī loco eꝰ deſpectꝰ.] Hic ꝯn̄ter agit de regno ātiochi epiphāis q fuit figura antixpi vt dictū ē. de quo principal'r agit̄ hic. Ad euidētiā at̄ eoꝝ q̄ ſequūt̄ ſciēdū: q illud quod ē figura vel ſignū oportȝ q ſit res aliq̄: illud em̄ qd̄ nihil ē n̄ pōt eē ſignū alicꝰ vel figura: 7 idō illud qd̄ ē figura vel ſignū alicꝰ pōt dupl'r ꝯſiderari quo ad pn̄s. Uno mō vt ē figura tm̄ vl' ſignū. Alio mō vt eſt res quedā ī ſe: 7 tn̄ figura alicꝰ: ſic circulꝰ pēdēs an̄ tabernā. poteſt cōſiderari vt eſt ſignū vini exiſtētis ī cellario tm̄. vel ꝓut ē ſignū vini. 7 cū hoc vt ē res aliqua ī ſe. Illa aūt q̄ dicunť de figura vel ſigno ſcd̄o mō intel

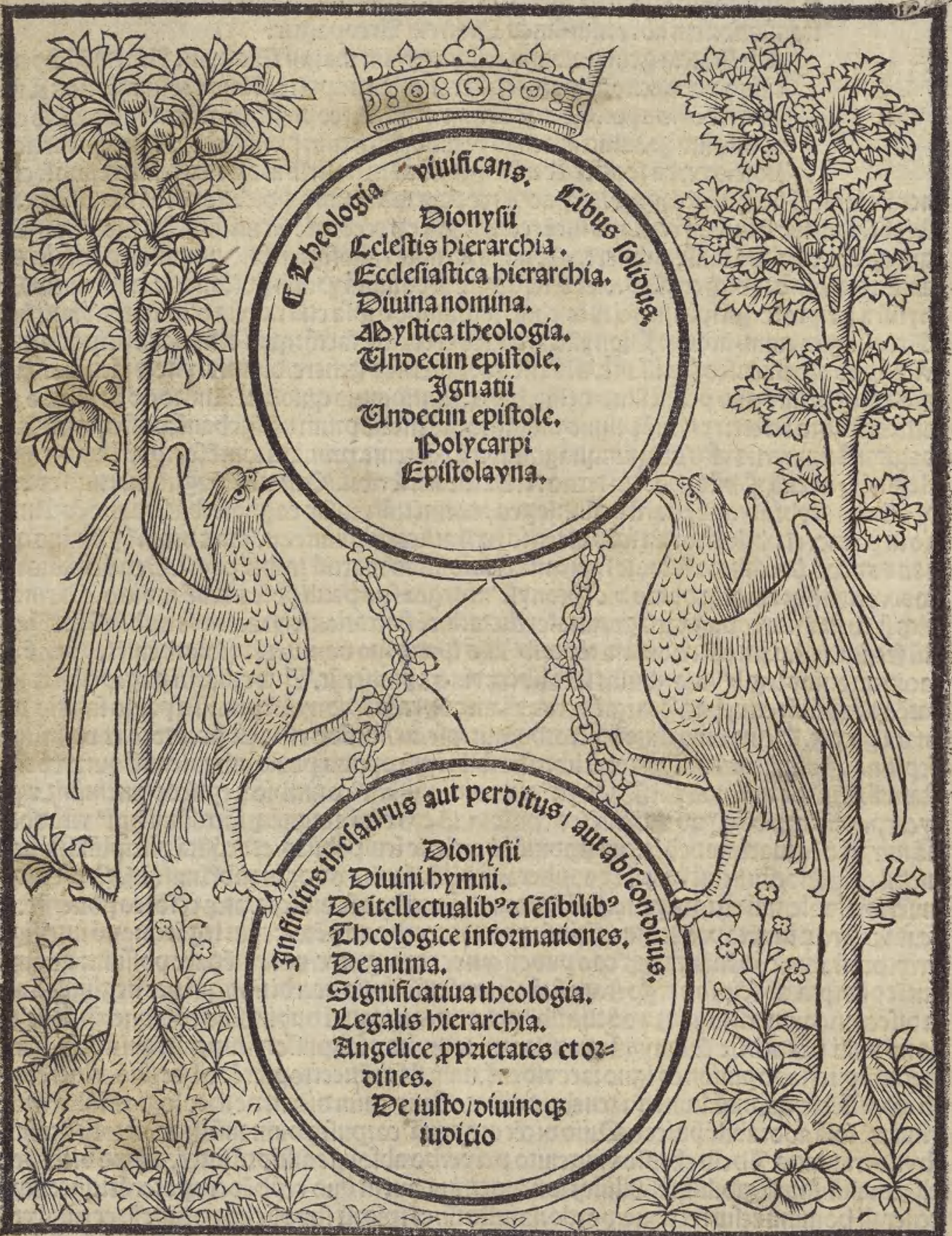
liter obtinuit regnū ſyrie fraudulēter. Scd̄o agit de pugna ātiochi cōtra ptolomeū nepotē ſuū ibi. [Et brachia.] Tercio qual'r pugnauit ꝯ filios iſrl' ibi. [Et reuertet̄ ī terrā ſuā.] Circa primū ſciēdū q antiochꝰ magnus de quo dictū ē duos filios habuit. vnū qui vocatꝰ ē ſeleucꝰ philopator 7 fuit p̄mogeitꝰ. Aliꝰ autē vocatꝰ eſt antiochus epiphanes vel illuſtris qd̄ idē ē: 7 ille traditꝰ ē romāis obſes ꝓ p̄re ſuo ne a fidelitate romāoꝝ recedēt. Mortuo igr̄ ātiocho magno vt p̄dictuȝ ē. ſucceſſit ei ī regnū Seleucus filiꝰ eiꝰ p̄rogenitꝰ. de q̄ dictū ē hic. q fuit viliſſimꝰ 7 īdignꝰ honore regio ꝓpter inertiā ſuā igr̄ antiochꝰ epiphanes q erat rome obſes audita morte patris ſui. 7 ſciēs iertiā fr̄is ſui regnātis: occulte receſſit d' roma ſine ſcitu ſenatoꝝ. vt cōiter dicūt hyſtoriographi. Aliq aūt dicūt licȝ pauci q receſſit d' licētia ſenatoꝝ. nō tamen ē vis qual'r receſſit ſiue ſic ſiue ſic. Veniēs igr̄ ī ſyriā vbi regnauit frater ſuꝰ cepit ſimulare benignitatē erga ciues. 7 audaciā ꝯ hoſtes. 7 p hoc attrxit multos ad ſe: ꝓpter qd̄ fratre eiꝰ mortuo qui paꝝ regnauit vt dictū eſt obtinuit regnū eiꝰ: 7 nepotē ſuū ſcȝ filiū fratris ſui priuauit regno ſibi debito: 7 hoc eſt quod dr̄ hic [Et ſtabit in loco eiꝰ] id ē ſeleuci [deſpectus] .i. antiochꝰ epiphanes qui dr̄ hic deſpectꝰ. q2 fuit Rome obſes [Et nō tribueť ei honor regiꝰ] ī p̄ncipio: quia pater ſuus antiochus magnus declarauit ī teſtamento ſuo ſibi ſuccedere ī regno Seleucū: q2 tūc erat ꝯſuetudo. q p̄r p̄ferebat ī regno ſuo de filijs ſuis queȝ volebat [Et veiet clā] id ē occulte. q2 de roma occulte receſſit vt iā dictū ē [Et obtiebit regnū ī fraudulētia] q2 obtinuit regnū ptꝰ frēm ſuū p ſil'atōes p̄dictas. [Et brachia.] Hic oñdit qual'r pugnauit pꝰ ꝯ ptolomeū philometorē nepotē ſuū filiū cleopatre ſororis ſue p̄dicte. 7 ptolomei epiphanis regis egipti: 7 diuidiť ī duas ptes ẜm duas īuaſiōes q̄s fec̄ ꝯ egiptū. ſcd̄a ibi. [Et ꝯcitabiť.] Circa primū ſciendū q antiochꝰ epiphanes rex ſyrie ſiml'auit ſe zelare ꝓ nepote ſuo rege egipti attn̄ puero. 7 idō quaſi ſub titulo tutoris accepit ciuitates q̄s reges egipti ꝓpe regnū egipti acqſierāt q̄s cum p̄ncipes egipti nomine pueri repeterēt: antiochꝰ negauit reddē. 7 idō inter ipm̄ 7 regem egipti adhuc puerū guerra mota eſt. ſed duces Ptolomei regis egipti venientes cōtra antiochum deuicti ſunt. 7 per ꝯn̄s puer ꝓ quo pugnabant. Tamen poſtea antiochꝰ ſimulauit totū feciſſe amore pueri tanq̄ ſibi magis ꝓpinquꝰ

Hain 6233 –
Proctor 8140 –

h [Et ꝯcitabit forti. 7c] .i. ãtiochi regis ſirie [aduerſus re-
gē auſtri] .i. egipti nepotē ſuū. Seq̄ẗ [Et rex auſtri] .i. pto
lome⁹ rex egipti iã fact⁹ adult⁹ [puocabiẗ ad belluꝫ multis
auxilijs 7 fortibꝫ nimis] ꝯ ãtiochū auūculū ſuū [Et nō ſta
būt. qꝛ inibūt 7c] qꝛ aliq̄ de gēte ptolomei ñ ſteterẗ fidelr̄ cū
co ſ̄ idurerẗ eū ad faciēdū pacē ꝯducti ad ħ ab antiocho vt
dictū ē. 7 ħ ē qđ dr̄ [Et comedētes pa. cū eo ꝯte. eū] qꝛ occa-
ſiōe h⁹ pacis ſil'ate multi de exercitu regis egipti poſtea fue
rūt intfecti [Duoꝝ q̄ꝫ regū cor erit vt malefa.] qꝛ vt dictū ē
pax fuit tñ ſil'ata. 7 iō vn⁹ ꝯ alteꝝ malū cogitabat in corde
ſuo [Ad mēſā vnā mē. lo.] qꝛ ad ſil'atōꝫ maioris pacis ꝯme
debāt adiuicē. 7 verb mēdacibꝫ nitebāẗ ſe mutuo decipe [et
ñ pficiēt] qꝛ vn⁹ ñ potuit aliū total'r ſubuertē ſic̄ cogitabat
[qꝛ adhuc finis] .ſ. negocij int̄ ipos [i aliud tp̄us] erit. Vel
alr' [qꝛ adhuc finis] .i. fraudulētia vel malicia ãtiochi ma
gis iplebiẗ i antixp̄o. c⁹ antioch⁹ ē figura [Et reuerteẗ. hic
ꝯñt oñdiẗ q̄lr' ãtioch⁹ epiphanes ipugñuit filios iſrl'. 7 diui-
diẗ i duas ptes ẜm q̄ duplex fuit ipugñtō ꝯ eos. ſecūda ibi.
Statuto tpe. Circa pmū ſciēdū q̄ ãtioch⁹ reuertēs ð egipto
p⁹ pmā iuaſiōꝫ egipti intuit hirl'm menelao ductore 7 alijs
q ei fauebāt. 7 fec̄ ibi mala ħ ñ tāta q̄nta fec̄ poſtea. 7 ħ ē qđ
dr̄ h [Et cor e⁹] .ſ. antiochi [aduerſus teſta. ſuū] .ſ. iudeā. 7
hirl'm. vbi dei teſtamētū ẜuabaẗ [Et faciet] ibi multa mala
[7 reuer. i ter. ſu.] ħ ē i ſyriā. [Statuto tpe. Hic deſcribiẗ
ſcđa ei⁹ ipugnatō ꝯ filios iſrl'. Ad c⁹ euidētiā ſciēdū. q̄ ãtio
ch⁹ epiphanes alio tpe volēs intr̄e egiptū inde repulſus ē p
marcū publiū miſſuꝫ ad ħ a ſenatu romāoꝝ qbꝫ egipti rex
erat ꝯfederat⁹: q qđ ē marc⁹ publi⁹ cū iueniſſꝫ antiochū i lit
tore maris. pcepit ſibi vt diſcedēt ab amicis romanoꝝ 7 eēt
cōtēt⁹ regno ſuo. Tūc antioch⁹ petijt ſup ħ cōſiliū 7 delibe-
ratōꝫ. Et tunc marc⁹ publ⁹ fecit circulū i arena cū baculo
quē tenebat i circuitu antiochi: dicēs. Senat⁹ pcepit vt rñ-
deas añq̄ exeas de ħ circl'o. tūc ãtioch⁹ ñ audēs ptirire mā-
datū ſenatoꝝ. dixit ei eē obediēduꝫ. 7 ſic triſtis reuertēs in
hieruſalē. fec̄ illa mala q̄ dicūẗ. j. 7. ij. mach. 7 ħ ē qđ dr̄ hic
[Statuto tpe reuer. 7 ve.] ãtioch⁹ .ſ. [ad auſtꝝ] .i. ad egi-
ptū capiēdū [7 ñ erat pori ſil'e nouiſſimū] qꝛ tūc ñ ſpoliauit
egiptū ſic̄ i pria vice vt ſ̄ dictū ē: ẜ magis inde repulſus eſt
turpiẗ p legatū romāoꝝ. 7 ħ ē qđ dr̄ h [Et veniēt ſup eū tri

7 i rapina dierū] qꝛ illo tpe multi de filijs iſrahel interfecti
ſunt gladio. 7 aliqui igne. et aliq̄ ducti ſunt captiui. 7 aliq̄
bonis ſuis ſpoliati: vt manifeſte pꝫ. j. 7. ij. mach. [Cūq̄ꝫ cor
ruerint puo auxilio ſubleuabūtur] qꝛ Mathathias 7 filij
eius in perſecutōe antiochi aliquā conſolatōem populo fe-
cerunt [Et applicabunẗ eis plurimi frauduleter] ſic̄ de Al-
chimo iam dictū eſt. 7 ſicut de Nichanore dr̄. j. Machab.
vij. q fecit amicitias cū Juda machabeo. poſtea volebat eū
cape [Et de eruditis ruēt] ſicut pꝫ de iuda machabeo 7 fra
tribus ei⁹. qui i defenſione legis 7 patrie mortui ſunt [vt cō
fluenẗ 7 eligant 7 dealbenẗ] p tribulatōes que ſunt magis
accepte deo q̄ ſacrificia. vt ſupra dictū eſt ca. iij. [et hoc vſ-
q̄ꝫ ad temp⁹ pfinitū] ſcꝫ a deo. 7 hoc eſt vſq̄ꝫ ad finē mundi
quia vſq̄ꝫ tūc ſancti ſuſtinebūt tribulationes maloꝝ [quia
adhuc aliud temp⁹ erit] in quo ſcꝫ oīa iſta pfecti⁹ comple-
būẗ ſcꝫ temp⁹ perſecutōis antixp̄i qui erit caput oīm malo
rū. 7 cui⁹ figura fuit antioch⁹. Et quia dictū eſt. q̄ ea q̄ ſūt
de antiocho dicta vſq̄ꝫ huc. nō ſolum ſunt dicta de eo ẜm ſe:
ſed cū hoc vt eſt figura antixp̄i. ideo ē ibi duplex ſenſus lit-
teralis. vn⁹ de antiocho qui dict⁹ eſt. alius ð antichriſto ad
quē predicta de facili poſſunt applicari. De antiocho ei tria
dicta ſūt i generali. Primū ē qualr' obtinuit regnū fraudu
lēter ibi. Et ſtabit in loco ſuo deſpect⁹ 7c. 7 hoc pfectius ve-
rificaẗ de antixp̄o. qui maius obtinebit dominiuꝫ. nō ꝓpter
nobilitatē generis: ſed magis p fraudulentiā. 7 ſic pt̄ appli
cari illa lr̄a. Secundū quod dictū eſt de antiocho qualr' pu
gnauit contra regeꝫ egipti. 7 hoc notaẗ ibi. Et brachia pu-
gnātis 7c. cōtra quē pugnauit duplici via ſcꝫ fraudulentia
7 armoꝝ potētia vt viſuꝫ ē. Et illud pfecti⁹ ꝯplebiẗ in anti-
xp̄o: qꝛ rex egipti erit vn⁹ de tribus qui primo ſupabunẗ ab
eo. vt dictū eſt ſupra. vij. ca. Nō ē dubiū q̄ cōtra eū vteẗ ma
iori fraude 7 maiori potentia q̄ ãtioch⁹ fecerit. 7 ꝓpẗ hoc to
ta illa lr̄a poteſt de facili applicari antichriſto: 7 maxime il-
lud quod ibi dr̄. Et faciet que nō fecerunt p̄res eius 7 p̄res
p̄rm eius. quia nullus de regibus totius mundi fecit vel fa
ciet talia. qualia facturus eſt antixp̄c: ſed multi reges qui p̄
ceſſerunt antiochum. fecerunt etiam maiora q̄ antioch⁹ fe-
cerit. vt pꝫ de alexandro magno a quo deſcendit regnuꝫ an-
tiochi. vt ſupra dictū eſt. Tercium aūt quod dictū eſt de an

S. Dionysii Areop. Opera

Insuper adduntur De heresibus. De fide catholica. De cōtēptu mūdi non habita.

Cum puritate Religione Pietate Deuotione
Humilitate Reuerentia attentione et queqꝫ
alia ſacra ſcripta Tractentur Legantur Seruentur:
Ad Jheſu paterne lucis talium munerum et auctoris et largitoris honorem.

A.i.

Biblioth. ff. min. Recoll. Namurcensis 1681

¶ Ambroſii oratoris et monachi/ Camaldulenſis ordinis prefatio in
tranſlationem librorum ſancti Dionyſii Areopagite.

Obilitatem generis/ diuitiarūq̄ copiam magni Dionyſii: Athenieſiū ꝯciliū/
Lucas. — cuius per electionē particeps erat/ oſtēdit aperte. Nam vt diuinus nos Lucas
n — in ſcribēdis apoſtoloꝝ actibus docuit: Areopagitarū fuerat vnus. Cūq̄ enim
apoſtolus Paulus athenas petiiſſet/ atq̄ cum philoſophis tum epicureis / tū
ſtoicis verba feciſſet/ chriſtūq̄ ipſis dn̄m noſtrū/ mortuoꝝ reſurrectionē/ et ge=
nerale iudiciū ꝑdicaſſet: captus/ atq̄ ad Areopagitas ductus/ ꝑdicatione ſua nōnullos etiam
Dionyſius. Damaris. — ibi cōfeſtim lucratus/ ad veritatis lucē reduxit. qui et recedentē ſecuti ſunt. In his Dionyſium
quoq̄ Areopagitā fuiſſe/ mulierēq̄ Damarim noīe / alioſq̄ cū ipſis nōnullos tradidit. Ego
autē nō arbitror abſq̄ cauſa preter ceteros qui tūc diuina Pauli ꝑdicatione crediderūt: Dio=
nyſiū a ſcriptore qui ſpiritu dei mouebat̄/ tantūmodo ipſa etiā addita dignitate noīatū fuiſſe.
Cōciliū areopagitarum. — Areopagita enim (inquit) Dionyſius fuit. ſed credo ita factū: quia et ſapiētia ꝑcipuus fuit/ et
vite apud athenienſes ſāctiſſime. Nō enī quoſlibet: ſed genere/ diuitiis/ viteq̄ ſāctimonia pri=
Androcio. — mos atq̄ ꝑclaros ad ꝯciliū illud deligebāt. Et antiquitus quidē ut Androcio in ſecūdo rerū
atticarū libro refert: ex nouē primis magiſtratibꝰ/ nouē primi deligebant̄. poſtea vero Areo=
pagitarū numerus vſq̄ ad quinquaginta virū cōcreuit: primarii tamē ſemꝑ viri (ut diximus)
Philochorꝰ. Pagus martius. — elegibāt̄/ ut etiā Philochorꝰ in tertio rerū atticarū ſcribit. Erat autē pagus martius extra vr=
bē athenas: vbi areopagitarū ꝯciliū: leges ꝯtemnētiū/ cauſas cognoſcebat. quas oēs Andro=
tio in primo/ et philochorꝰ in ſcdo et tertio rerū atticarū enumerat. Ita ⁊ diuinꝰ Paulus quaſi
nouos deos ꝑdicans: a fatuate ſapientie ſtudioſis ad martiū trahit̄ pagū. Sed ꝑcipuus inter
eos/ veritatiſq̄ amator diuus hic Dionyſiꝰ: integro ſuo pauli ꝑdicationē iudicio cōfirmauit.
atq̄ ilico inani areopagitarū grauitate relicta: lucē ꝑdicationis Pauli/ dn̄m noſtrū iheſū chri=
ſtū ſecutus eſt. nam etſi rhomani tēporibꝰ illis īperio ſuo domuerāt oīa: athenieſes tamē atq̄
Apoſtolice inſtitutiones. — lacedemonios legibꝰ/ moribuſq̄ ſuis libere viuere ꝑmiſerūt. Unde martii pagi ꝯciliū: digni=
tatē adhuc ſuā retinebat. Ita igit̄ veritati iam adherēs Dionyſiꝰ: primū a paulo ſalutis dog=
Dionyſiꝰ corinthiorum. — mata ꝑcepit. Deinde maximo Hierotheo (ut ipſe ait) ſecūdo vſus eſt ꝑceptore. et demū (ut in
ſeptimo apoſtolicarū inſtitutionū libro ſcribit̄) epiſcopus a paulo athenienſiū qui credebant
Policarpus — ſtatuit̄. Huiꝰ beati Dionyſii: Dionyſiꝰ alter antiquiſſimꝰ corinthioꝝ epiſcopꝰ meminit. ⁊ Po=
lycarpus: in quadā eiꝰ ad athenieſes epiſtola. Sed rectā magnāq̄ ſāctiſſimi huiꝰ viri doctri=
nā mirari oēs maxime debēt: qui traditiōes eccleſie īculpabiles/ et exq̄ſitā diſciplinā nouerūt ⁊
nichil coinq̄natū/ nichil īpurū ex adulteratis philoſophoꝝ dogmatibꝰ īmiſcēt. Et pleriſq̄ vt
miſeris cōdolendū eſt: qui ꝓpter ſuā ignorantiā acerbos ſe iudices/ atq̄ cēſores ꝓbuerūt. qui
acuta ceteroꝝ inuēta prout ignorātia ſua dictat acerbe carpētes: cum legāt que nō intelligūt/
ſcriptorē ſtatim cōdēnant. neq̄ eos pudet/ ꝙ nec redarguere/ nec emēdare poſſunt: que male
putāt ꝯſcripta. ad ſeipſos ergo iram ſuā cōuertāt: ſibiipſis acerbi ſint/ qui per negligētiā altio
ra diſcere nequiuerūt/ quiq̄ a doctioribꝰ petere dedignati/ ī dubiis ſuis cōtabuerūt. Hec dixi
q̄a nō nulli beatū hūc Dionyſiū/ quaſi heretice multa ꝯſcripſiſſet vituperāt: qui michi hereti=
coꝝ etiā ꝑuerſas opiniones ignorare vident̄. nam ſi ſcirēt: certe ꝯferēdo hec illis/ viderēt tātū
ab eis differre/ quantū lumen a tenebris diſtat. Quid enim dicent de theologia iſtius viri: qui
trinitatē ſolā adorabilē ꝑdicat. Quid dicēt ꝙ animā/ corpuſq̄ humanū (hoc eſt totū hominē)
ab vno trinitatis Iheſu chriſto vnigenito dei verbo abſolute aſſūptū fatet̄. Quid dicēt de in=
tellectualiū/ intelligibiliū/ ſēſibiliūq̄ ipſiꝰ doctrina. aut in quo repꝫhēdere poterūt: quecūq̄ de
generali hominū reſurrectione/ de gloria iuſtorū/ et īpiorū ſuppliciis docuit: Hec enim vt ſū=
matim dicat̄: ſalutē cōtinent noſtrā. que latius exponere: modo tēpus nō eſt. preſertim cum
oportune ſcholioꝝ cōmētarii illa īdicaturi ſint. Sed nō enumerauit libros ipſiꝰ (aiunt) Euſe=
Euſebius. — biꝰ Pāphili: neq̄ origenes eiꝰ meminit. Nos aūt multa fuiſſe ab Euſebio pretermiſſa (q̄ forte
Origenes. — ad eū nō ꝑuenerāt) reſpōdemꝰ. imo vero ille ipſe reſpōdet: q̄ ſe fatet̄ īnumerabiles credere li=
Hymeneus. Narciſſus — bros ad ſe nō ꝑueniſſe. nā vel nōnulloꝝ regiōis ſue hominū libros legiſſe nullo modo videt̄. vt
Panthenus — hymenei ⁊ narciſſi hieroſolymitane ꝑſbyteroꝝ eccleſie. nec pātheni opeꝝ meminit: nec clemē=

tis rhomani duabus ſolū exceptis epiſtolis.multos inſup ab eo p̄termiſſos numerare poſ= Clemens.
ſē:ſi opus eſſe putarē.Origines autē non omniū : ſed vix quattuor ſolū modo meminit vi= Origenes.
rorū.Michi vero diacon⁹ q̄dā rhomanus noīe Petrus:oēs diui dionyſii libros in rhoma=
na ſacrorū bibliotheca librorꝫ īueniri affirmauit.quorꝫ plurimos ad beatū timotheū pauli
diſcipulū et epheſinū epiſcopū ſcripſit.Is enim ab Ionice philoſophie ſtudioſis(qui tunc
apud epheſinos florebāt) vehemēter agitabatur.atqꝫ ideo beati dionyſii oīs externe phi=
loſophie doctiſſimi:patrociniū petebat.ab areopagita vero dionyſio hos libros ꝯſcriptos
fuiſſe:illud etiā teſtaᷓ ꝙ multorū meminit/et non nullorū dicta ꝓponit qui tēporibus illis
floruerunt.quorū et actuū liber/et epiſtole pauli meminerūt.ſed p̄cipue omniū ſinceritas
dogmatū:iſtud oſtendit.Et quāuis hi libri lōgioribus egeant cōmētariis:vt multitudo/
altitudoqꝫ rerum planior fieri poſſit:breuius tamē per ſcholia marginalia deo confiſi que
viſa ſunt ſcripſimus.

Capitum diuinorū operū beatiſſimi Dionyſii areopagite index. Folio

C e l e ſt i s h i e r a r c h i e.

1 Quomnis diuina lux(licet varie per ſummā benignitatē ad creaturā prodeat) ſimplex tamen manet.neqꝫ id ſolū:verū et que illuſtrat/ vnū efficit.cap.primum. 1
2 Quō cōgrue diuina atqꝫ celeſtia:etiā per diſſimilia ſigna tradantur.cap.ſecundum 1
3 Quid ſit hierarchia:et quenam eius vtilitas.cap.tertium 3
4 Quid ſignificet angelorum appellatio.cap.quartum. 5
5 Cur omnes celeſtes ſpiritus:cō muni appellatione dicantur angeli.cap.quintū 7
6 Quenā ſit celeſtiū ſubſtantiarū prima/ que media/ que extrema diſtinctio.cap.ſextū 7
7 De ſeraphin et cherubin et thronis:et de prima eorū hierarchia.cap.ſeptimum 8
8 De dn̄ationibus/ v̄tutibus/ ac poteſtatib⁹:et de media illorꝫ hierarchia.cap octauū 9
9 De principatib⁹/ archāgelis/ et angelis:deqꝫ extrema illorū hierarchia.cap.nonū 11
10 Epilogus et concluſio totius angelici ordinis.cap.decimum 13
11 Cur oēs celeſtes ſubſtātie cōi vocabulo celeſtes v̄tutes appellanᷓ.cap.vndecim 13
12 Cur ſacerdotes:inter homines dicantur angeli.cap.duodecimum 13
13 Cur a ſeraphin purgatus fuiſſe dicatur Eſaias propheta.cap.decimūtertium. 14
14 Quid ſignificet/ is qui traditur:angelicus numerus.cap.decimūquartum 16
15 Que ſint figuratiue angelicarū virtutū imagines/ et reliqua.cap.decimūquintū 16

E c c l e ſi a ſt i c e h i e r a r c h i e.

1 Cōpreſbytero Timotheo Dionyſius preſbyter:quenam ſit eccleſiaſtice hierarchie traditio/ et que illius intentio.cap.primum 21
2 De is que in illuminatione baptiſmatis fiunt.pars prima.cap.ſecundi 23
Myſterium illuminationis/ ſiue baptiſmatis.cap.ſecundi pars ſecunda 24
Spiritalis intelligentia/ cōtēplatio/ theoria/ ſāctaqꝫ anagoge.cap.ſecūdi pars tertia. 25
3 De iis que in ſynaxi/ ſanctaqꝫ cōmunione fiunt.pars prima cap.tertii 27
Myſterium ſynaxeos ſiue cōmunionis.cap.tertii pars ſecunda 27
Spiritalis tante rei ſenſus.cap.tertii pars tertia 28
4 De iis que in vnguento fiunt:et que in ipſo cōſūmanᷓ.pars prima cap.quarti 32
Myſterium confectionis vnguenti.cap.quarti pars ſecunda 32
Spiritalis ſenſus/ contemplatio.cap.quarti pars tertia 32
5 De ſacerdotalibus cōſecrationibus/ et cōſūmationibus.pars prima cap.quinti 35
Myſterium ſacrorum ordinum.cap.quinti pars ſecunda 37
Spiritalis intelligentia.cap.quinti pars tertia 37
6 De initiandis ordinibus.pars prima cap.ſexti 39
Myſterium monaſtice conſūmationis.cap.ſexti pars ſecunda 40
Spiritalis ſenſus.cap.ſexti pars tertia 40
7 De iis que in quieſcentibus fiunt.pars prima cap.ſeptimi 41
Myſterium ſuper iis qui ſancte quieuerunt.cap.ſeptimi pars ſecunda 41
Spiritalis ſenſus.cap.ſeptimi pars tertia 42

Diuinorum Nominum

1 ¶Quenã ſit inſtitutio operis: et que de diuinis nominibus tradita ſint. Cap primũ 47
2 ¶De ꝯiũcta ⁊ diſcreta theologia/ ⁊ q̄nã ſit diuina ꝯiũctio/ atq; diſcretio. pars 1. cap. ſcdi 51
¶Ex ſanctiſſimi hierothei libro elementorum. cap. ſecundi. pars ſecunda. 54
3 ¶Que ſit orationis virtus/ de beato hierotheo/ et de reuerentia et conſcriptione theologica. cap. tertium. 54
4 ¶De bono lumine ſiue luce/ pulchro/ amore/ extaſi/ zelo: et q malũ neq; eſt/ neq; ex eo qđ eſt/ neq; inter ſubſtantias eſt. Pars prima. cap. quarti. 56
¶Hierothei ſanctiſſimi ex amatoriis hymnis. cap. quarti. pars ſecunda 60
¶Eiuſdem ex eiſdem amatoriis hymnis. cap. quarti. pars tertia. 60
¶Eiuſdem ex eiſdem amatoriis hymnis. cap. quarti. pars quarta. 60
5 ¶De ente in quo etiam de exemplaribus. cap. quintum 64
6 ¶De vita. cap. ſextum. 68
7 ¶De ſapientia/ ſenſu/ ratione/ veritate/ fide. cap. ſeptimum. 69
8 ¶De v̄tute/ iuſtitia/ ſalute/ redẽptiõe in quo/ ⁊ de equalitate et ĩequalitate. cap. octauũ. 71
9 ¶De magno/ paruo/ codẽ/ altero/ ſimili/ diſſimili/ ſtatu/ motu/ equalitate. cap. nonũ 73
10 ¶De omnipotẽte/ antiquo dierũ: in quo et de ſeculo/ et de tempore. cap. decimũ 75
11 ¶De pace: et quid ſibi vult in deo ipſum eſſe/ que ſit ipſa vita/ que ipſa virtus/ et que hunc in modum dicuntur. cap. vndecimum 75
12 ¶De ſancto ſanctorũ/ rege regũ/ domino dominorũ/ deo deorũ. cap. duodecimũ. 77
13 ¶De perfecto et vno. cap. decimumtertium. 77

¶Myſtice Theologie.

1 ¶Cõpreſbytero Timotheo Dionyſi⁹ preſbyter: quenã ſit diuina caligo. cap. primũ 79
2 ¶Quomodo oportet ei ꝯiũgi/ et laudes referre autori oium cũcta excellẽti. cap. ſcdm. 79
3 ¶Quenã in theologia ſint affirmantia/ que negantia. cap. tertium 80
4 ¶Q nil ſenſibiliũ eſt: qui ſenſibilis omnis eminenter eſt autor. cap. quartum 80
5 ¶Q nil intelligibiliũ eſt: qui intelligibilis omnis rei autor eſt. cap. quintum 81

¶Epiſtolarum Dionyſii.

1 ¶Ad Caium cultorem epiſtola prima. 81
2 ¶Ad eundem caium epiſtola ſecunda 83
3 ¶Ad eundem caium epiſtola tertia. 83
4 ¶Ad eundem caium epiſtola quarta 83
5 ¶Dorotheo miniſtro epiſtola quinta 84
6 ¶Soſipatro ſacerdoti epiſtola ſexta 85
7 ¶Polycarpo epiſcopo epiſtola ſeptima 85
8 ¶Demophilo monacho de benignitate epiſtola octaua 87
9 ¶Tito pontifici per epiſtolam interroganti: que ſit ſapientie domus/ que patera/ qui cibi eius/ et qui potus epiſtola nona 95
10 ¶Ioanni theologo/ et apoſtolo/ et euãgeliſte: in pathmos inſula relegato. epl'a decia. 100
11 ¶Apollophani philoſopho epiſtola vndecima. 101

¶Epiſtolarum Ignatii.

1 Ad Trallianos ex Smyrna 103
2 Ad magneſianos ex Smyrna 105
3 Ad Tarſenſes ex Philippis 106
4 Ad Philippenſes ex emporio 107
5 Ad philadelphienſes ex Troia 108
6 Ad Smyrneos ex Troia 110
7 Ad Polycarpum epiſcopum 111
8 Ad anthiochenſes ex philippis 111
9 Ad heronem ex philippis 112
10 Ad epheſios ex ſmyrna 113
11 Ad rhomanos ex ſmyrna 115
¶Inſuper Polycarpi martyris ad Phillippenſes vna. 116

¶ Jacobus Faber Stapulenſis pijs lectoribus.

l Umen quanto ſoli vicinius eſt: tanto ſplēdet illuſtrius/ vimqꝫ mortaliū ſupe-
rat oculorum. et vnū quodqꝫ quāto ſue propinquat origini: tanto quoqꝫ puri-
orem ſuā retinet naturā/ atqꝫ ſeruat. neqꝫ id aliter in diuinis: aliter vero in hu-
manis euenire putandum eſt. Hinc omniū ſane ſcripturarū ſupremū dignita
tis apicem/ ſummūqꝫ deus/ auguſtā reuerētiam/ ⁊ auctoritatē obtinere dino-
ſcūtur ſacroſancta euangelia: vt que a deo proxime manauerint in diſpoſitos animos trāſ-
fuſa. mox ea ſequūtur ſācte et arcane iheſu reuelationes/ apoſtolorū acta/ ⁊ epiſtole/ et pro
phetaꝝ monumēta: que veteris legis cōtinentur organo. ⁊ hec vniuerſa duplici teſtamēto/
et vetere ſcilicet et nouo contēta: eloquia nominātur. Porro eloquia proxime et dignitate   Eloquia.
et auctoritate ſequūtur ea agiographa/ ſāctaqꝫ ſcripta: que apoſtoloꝝ auditores ad fidelis
eccleſie inſtituēdā futurā ſobolē reliquere. inter que ſūt diuini Dionyſij Areopagite ſacra-
tiſſima opera/ tāta excellētie dignitate eminētia: vt cōmēdationis eoꝝ nullus vnq̄ verbis
valeat aſſequi ſūmā. vt enim dilectiſſimus deo diſcipulus Joānes/ ob euāgelij ſui ſublimi-
tatē inter euāgeliſtas aquila nominatur: ita et ſanctus Joānes Chryſoſtomus hūc beatiſſi   Chryſoſtomꝰ
mū patrem ſuorū ſcriptorum altitudinē demiratus/ totus perſe effectus attonitus/ volucrē   i vltimo libro
celi exclamat. hūc ſancti viri ſingulari doctrina fulgentes ſanctus maximus/ ſāctus micha-   ſermonum.
el hieroſolymitanus/ ſanctus Andreas cretenſis et vniuerſa docta grecia: miris laudibus   S. maximus
effert/ magnū appellat/ angelū appellat/ et cui ſimilis nō ſucceſſerit ſacroꝝ interpretem. Et   S. Michael hieroſolymitanus.
cum aliquando in obſcuris theologicis Euſebij Pamphili de motu monadis in dyada/ et   S. Andreas cretenſis
ſtatu in triade (quod ad intimos diuinitatis proceſſus/ ineffabilēqꝫ intimorū illorum pro-   Euſebius pā-
ceſſuū ſtatum in trinitate/ pertinere videtur: et diſcuſſum a beatiſſimo patre in libro hypoty   phili i theolo
poſeon) ita legēs incidiſſē. Non ens eni ex negatione: primū finitur. ꝙ entiū nichil exiſtat.   gicis obſcuri
effectrix ſiquidē cauſa/ et preſtātius illis eſt. ex negatione: identidem finitur vltimū. ꝙ enti-   tatibus.
um nichil exiſtat: ſed ipſis quoqꝫ deterius. Et iterū. Quia ſupra vnionē huiuſmodi eſt vnio
et ſupra diuiſionē diuiſio. quod etiam melius quiſpiā ſuperunitū et ſuperdiuiſum nūcupa
uerit. viſus eſt michi ipſe Euſebius/ aut dionyſiū lectitaſſe aliquando: aut eos qui ſuis ver-
bis/ ſuoqꝫ philoſophandi modo fuiſſēt vſi. Uerum vt ſolem cōſpiciamus: face nō egemus.
idcirco cetera teſtimonia patrū de ipſo: vt Polycarpi/ Dionyſij Corinthiorū epiſcopi/ Me   Polycarpus
thodij/ Athanaſij/ Eugenij/ Gregorij turonēſis/ et Fortiniati nūc pretereunda iure cenſeo.   Dionyſius corinthiorū
vt qui aliena luce/ ad perſuadēdū: minime indigere videamur. Hec ſacratiſſima opera has   Methodius.
diuinitatis opes/ et celeſtes ambroſias nō quas fabuloſe fundit cornu amalthee: voluit ſū-   Athanaſius.
ma dei benignitas noſtris tēporibus latinis/ intelligibilius reſtitui/ ex illa plenitudine apo-   Eugenius.
ſtolicorū tēporū deprōptas. Et plane litteraria monumēta ex apoſtolicis tēporibus ad   Gregorius turonenſis.
noſtra deriuata: eque michi a ceteris differre videntur ac viuētia a mortuis/ celeſtia a terre-   Fortunatus.
nis/ et a mortalibus imortalia: aliquid viuificum atqꝫ mirifice lucis vltra cetera in ſe ſeruā-
tia. attamē illa ipſa eorum lux/ ſpiritaliſqꝫ/ et viuifica intelligētia ſine certo duce occulta ma-
net/ prorſuſqꝫ incognita. Ad quā proculdubio percipiendā: nullū hoc ſacratiſſimo auctore
inuenire valebimus certiorem ducem. de quo nimiū vere dicere poterimus (quod ipſe de
Hierotheo dicere ſolebat) nos nūq̄ illuſtriorē ſolem offendiſſe: cui infigere conaremur ob-
tutus. Hic ſanctiſſimus auctor vnus eorum eſt/ de quibus beatiſſimus Paulus aiebat. ſapi-
entiā autē loquimur inter perfectos. et perfectorū/ ſolidum eſſe cibū. ſiquidem horū diuino
rum operum intelligentia: ſolidus cibus eſt. Et teſtor illorū ſāctorum temporꝫ felicitatem/
a quibus omnis ſapiētie lux per omnia gratie tempora effluxit: michi nūq̄ poſt ſacroſācta
eloquia/ minus quidem ⁊ ſubrutile/ intelligentie noſtre peruia: quicquā his magni et diuini
Dionyſij operibus occurriſſe ſacratius. et ſi reliqua (que iniuria temporū perierunt) ad ma
nus prompta haberētur: ſufficere haud dubie poſſet ad totius orbis viuificam illuminati-
onē/ magis reuera deploranda q̄ quecūqꝫ opum/ regnorū/ aliarūq̄ fortunarum iacture/ q̄
quecūqꝫ detrimēta. Et eloquia perſimilia ſunt arce in qua ſapientie theſauri latētius occluſi
occultiqꝫ manent: nūq̄ oculis peruii niſi ſit qui reſerat/ ſacrūqꝫ inferat lumen. Hic autē ce-

-ſtis/ et ſupramūdanus theologus diuinā arcam aperit: et ſacrū lumen infert. in quo/ reſeratorū eloquiorū mirificū decorem cōtemplari valemus. que vniuerſa idoneis lectoribus magis obuia patebunt: ꝗ nos ipſi premonere/ aut ſcribere ſufficiamus

¶ Quare dū paucorum adhuc āmonuerimus: quaſi patefactis atriis/ ad diuinarū opum ſanctuariū (deo omniū numerū auctore/ ⁊ ſacratiſſimo martyre ducibus) vos admitti orabimus. Primū itaqꝫ eſt. Sacroſancta eloquia/ et hec inſup diuina opera/ illiſqꝫ ſimilia (que eloquiorū myſteria detegunt) attente in orantis modum ad deū humili/ proſtrata/ prouolutaqꝫ mēte/ omni cum reuerētia et tractāda et legenda eſſe. In humanis enim ſtudiis homines vtcūqꝫ placet gerāt habitum: in diuinis autem ſola attentio/ deuotio/ pietas/ religio reuerentia/ et humilitas iuuant/ mentēqꝫ adaperiūt. Et qui ad ea ſecus accedunt: nō modo nichil proficiūt/ ſed plerūqꝫ euadunt deteriores/ impii/ prorſuſqꝫ diuinis preſidiis capti. neſcientes diuina et ſācta: diuine et pure fuiſſe tractanda/ et humana humane

Quomodo eloqa/ hec opera ⁊ his ſimilia: tractanda ⁊ legenda ſūt

¶ Secūdū eſt hunc ſacratiſſimū diuine reſerationis ſapiētie auctorē: neqꝫ platonicū/ Ariſtotelicū/ Stoicum/ aut Epicureū/ ſed Iheſu vite auctoris ⁊ ſpiritus ſācti ſub diuiniſſimis Paulo et Hierotheo preceptoribus/ eſſe philoſophū. non ꝙ neſcierit/ que Plato et Ariſtoteles ſcierunt: imo vero vterqꝫ (ſi tempora dediſſent) ſe etiā beatum putaſſet/ eius nominari diſcipulū. Et iccirco nolite eos audire: qui eum nomināt platonicū. ſapientius cogitate. eſt enim aliquid longe ſublimius. et his profecto nominibus: ſacrorū adimitur auctoritas. et diuina impie trahuntur ad humana: perinde ac ſi Ioānē euāgeliſtā pythagoricū voco/ aut voco platonicum (vt nōnulli prophanorū fecerunt) et nō potius celeſtem et ſupramundanū ſcribam/ ſiue Ieſu Chriſti et ſancti ſpiritus ſuper omnes diuiniloquam tubam. ſācta ſanctis relinquātur/ ⁊ prophana prophanis. ſiue vt modeſtius loquamur: humanis relinquāt̄ humana. ſcio quid loquor/ ſcio quid ſcribo/ et cur ſcribo: nō in alicuius odiū/ ſed longe minus ꝗ̄ par eſt/ que dei ſūt veneratus. Credite potius beatiſſimo patri de ſeipſo a terrenis philoſophis preſidia non queſiſſe tradenti/ atqꝫ ita capite primo diuinorū nominū proteſtāti.

Diuinū dionyſiū nō eſſe platonicū aut alicuiꝰ ſecte humanorū philoſophorum: ſed longe ſupra. vt Ioannes euāgeliſta/ ⁊ paulus.

Sit autem modo quoqꝫ nobis ea (que ſemper) definita lex: eorū que de deo dicūtur tueri veritatem/ nō in perſuaſibilibus humane ſapiētie verbis: ſed in oſtenſione theologorū a ſancto ſpiritu agitate virtutis. per quā ineffabilibus et incognitis/ ineffabiliter et ignote coniungimur/ preſtātiore illa vnione rationalis noſtre/ ſpiritaliſqꝫ virtutis/ atqꝫ actionis. nulla ergo ratione preſumendū aliquid de superſubſtātiali/ ſecretiſſimaqꝫ deitate aut dicere aut cogitare: preter illa/ que nobis ſacra eloquia tradiderunt. Hactenus ſacratiſſimus pater. qui ſolūmodo euangelia/ Petrū/ Iacobū/ Ioannem/ Iudam/ Bartholomeū/ Ioſeph iuſtum/ Paulum/ Hierotheum/ Ignatiū/ et prophetas ad ſuorū dictorum robur/ et cōfirmationē: ſolet adducere.

Proteſtatio diuini dionyſij ſe a mundanis philoſophis nichil accepiſſe: in his ſanctiſſimis tradēdis diſciplinis.

Et nichil hic vos iterum moueat Nicolaū Cuſanū altiſſime ſapiētie beatiſſimi patris ſtudioſū/ cōmuni errore deluſū etiā vocaſſe platonicū. eum enim: ipſorum furta latebant. Et ideo poſt epiſtolā teſtes citabimus platonicos/ more ridicule apud flaccum cornicule/ falſis plumis ornatos: ſibiqꝫ vanū diuinitatis nomen ex furto ſcriptorū/ preſertim huius ſanctiſſimi patris/ et ſupramūdani philoſophi queſiuiſſe. et ſacra ex adytis prophanaſſe/ diuinitatēqꝫ de celo ad terrena deturbaſſe/ et diuinis aduerſus diuina (quod beatiſſimꝰ pater de. Apollophane ſcribit ad Polycarpū) nefarie vſos. digniores profecto qui ad caucaſiam rupē religati a vulturibus roderētur: ꝗ̄ fabuloſus ille Prometheus ꝙ ſacrū de celo ignem ſubiecta ferula ad terrena elicuiſſet. Neqꝫ quis hūc ſacrū interpretē platonicum ideo putet: quia verbis diſſerendo de diuinis vſus ſit platonicis. quinimo et verba/ et ſētentie et Platoni/ et reliquis philoſophis pro maiori parte (ne dicam pro toto) de deo digne loquendi ante apoſtolorū tempora deerant. Et proinde profuſum equidem riſum (ne ſi heraclitus quidem fuiſſem) temperare haud valuiſſem: cum aliquando apud platonicos ita legendum occurriſſet. Poſt apoſtolorum/ apoſtolicorūqꝫ virorum contiones et ſcripta: a Philone et Numenio inceperunt ſcripta Platonis intelligi.

Nicolaus cuſanus.

Apollophanes.

¶ Tertium. Nos ea quoqꝫ (poſt publicā ad iheſu vite auctoris veneratione/ excogitatā vtilitatem precipua de cauſa ad litterā beatiſſimi patris ſcholia adiecimꝰ: vt cognoſcatur aperte ex ſacris litte-

Scholia adiecta.

ris/ et earũ ſpiritali et viuificante intelligentia (prout a beatiſſimo Paulo et diuino Hierotheo/ et ſpiritu ſancto/ quod omniũ maximũ eſt: fuerat edoctus) omnia deprompſiſſe. ⁊ inter legendũ non a ſcholiis ad litterã/ ſed a littera ad ſcholia procedẽdũ eſt. ſũtꝗ ſcholia annotationes quedã interciſe pro certorũ locorum cõmoditate adiecte. cõmentaria vero exactã magis/ et cõtinuã declarationem continent. Et cum ſacratiſſimus pater eloquia citat: vtitur editione ſeptuaginta duorũ interpretum/ quorũ nominatim meminit Ariſteas. nõ enim tempore apoſtolorũ alia fuiſſe ab ea que ſeptuaginta duorũ erat/ et que nunc ſeptuaginta dicit̃: preter originalia legit̃. ⁊ proinde quãdo ex noſtra traductione eadẽ adducũtur interdũ aliquãta apparet varietas/ ſed ſpiritus oĩa cõcordat et viuificat oĩa. Et poſt epiſtolã: ex ſeptuaginta (vt reliqua ſimili facilitate requirãt̃) pauca adiiciemꝰ. Et nõ adieci ſcholia Maximi: ꝙ huic trãſlationi minus michi viſa ſunt accõmodata. ⁊ illa que ſũt Ambroſij marginalia: meo inſtituto nõ ſatis ſufficiebãt. que ſi quis affectãtiꝰ volet: a Camaldulẽſibꝰ facile requirat. Et id inſuper minime lectores latere cupimus: oportuiſſe plerũꝗ Ambroſii ſentẽtiam erigere/ vbi lapſus diuiniſſimi patris intelligentiã nõ fuerat aſſecutus. ad quod cõmodius faciẽdum: honeſtiſſimi religioſi ſacrarũ ediũ ſecũdo a dionyſia parhiſio milliario (in quibus nũc corpus deo dicatiſſimi martyris galliarũ apoſtoli/ ⁊ noſtri primi ſacroꝝ antiſtitis: vna cũ ſociorũ ſuorum Ruſtici/ et Eleutherij corporibus requieſcit) vetuſta originalia michi multa humanitate cõmunicarunt. vt nullus etiam putet ea que Ambroſius manu ſua ſcripſerit: hac recognitione/ ſtudiis vtiliora. fecimus tamen pro virili noſtra que potuimus: ſed nõ quãta dignitas ipſa efflagitabat. longe enĩ inferiores ſubſedimꝰ. Inſup non ſine diuina ordinatione/ ⁊ ſũma prouidentia id effectũ eſſe michi viſum eſt: vt hic ſacratiſſimus/ et longe diuina ſapiẽtia illuſtriſſimus pater/ primũ atheniẽſium antiſtes atticam rexerit eccleſiã/ et ciuitatem primariã omniũ litterarũ parentẽ illuminauerit. qua illuminata mox in gallias a beatiſſimo clemẽte apoſtolus miſſus: ſedem apud parhiſiorũ inſignem vrbem (ſeu parhiſiũ/ ſeu lutetiam appellarent) delegerit. que melius Dionyſia a Dionyſio primo ſuo ãtiſtite et apoſtolo/ primo ſuſceptore et regeneratore: ꝙ ab iſide/ aut luto (vt volunt nonnulli) potuiſſet appellari. primus enim eam ad vite fontes erexit in Chriſto paruulam (ſolẽt enim primi ſuceptores indere nomina) primus mortẽ ab ea effugauit et induxit vitã: quã in chriſtiano cultu ſuo ſanguine/ ⁊ omniũ tormẽtorũ molitionibus libenter ſuſceptis tandẽ confirmauit. vnde et victor (mundo triũphato) ad deũ qui ipſũ miſerat cõſcendit. Tunc deus illum locum piorũ ſtudiorũ fontem preordinauit: vt ad quẽ in certũ euẽtus rei argumẽtũ ex athenis virũ ſupra omnẽ humanã ſapientiã doctũ/ direxerit. Vos igit̃ Dionyſia bonarũ litterarũ omniũ academia/ eadem et parhiſienſis/ quã vnus idemꝗ pater ſociam fecit athenis/ et ſororem: veſtro applaudite apoſtolo/ veſtro primo antiſtiti/ parenti/ primo ad vitam ſuſceptori/ et illuminatori. et eius ſacras diſciplinas in honore ſuſcipite: atꝗ in eis ipſis dies/ nocteſꝗ proficite.

De Furtis Platonicoꝝ teſtimonia

Furta platonicorum.

Magnus Baſilius

Baſilius.

¶ Magnus Baſilius de numenio: in oratione qua exponit euangeliũ In principio erat verbum. Non ignoro (inquit) plurimos veritatis inimicos/ et mũdana ſapiẽtia ſe plurimũ iactantes/ ſic ãmiratos iſta fuiſſe: vt in ſuis libris cõſcribere auſi ſint. Furatur enim noſtra diabolus: et ſuis ea largiri conatur.

Ambroſius Camaldulenſis.

Ambroſius.

¶ Sciendũ multos externorũ philoſophorũ et maxime Proculum: ſententijs Dionyſij/ imo vero ipſis quoꝗ vocabulis nudis vſos plerũꝗ fuiſſe. Unde ſuſpicari poſſumꝰ: ab ijs qui athenis philoſophabãtur/ libros beati Dionyſij (quorum ipſe meminit) celatos fuiſſe. vt que inde ſumebant: inueniſſe ipſi putarentur. ſed diuina prouidentia (his modo libris adinuentis) inanis gloria illorũ/ et malicia patefacta eſt. hec: Ambroſij ſcholium.

¶ Marſilius ficinus platonicus.

Marſilius.

¶ In libro de religione chriſtiana: marſilius capite ſecũdo ⁊ viceſimo de platonicis ita ha-

bet. Ego certe reperi precipua Numenij/ Philonis/ Plotini/ Jamblici/ Proculi myſte-ria a Joanne/ Paulo/ Hierotheo/ Dionyſio areopagita accepta fuiſſe. quidq́d enĩ de mẽ-te diuina/ angeliſqꝫ ⁊ ceteris ad theologiã ſpectãtibus magnificũ dixere: manifeſte ab illis vſurpauerũt. hec Marſilius. Et niſi in aduerſarios chriſtiane ſapiẽtie mollior eſſe maluiſ-ſet: plane dixiſſet/ furati ſunt. Sed de platonicis nunc ſatis.

¶ Nunc De Editione Septuaginta Interpretum

¶ Cap. ſecũdo celeſtis hierarchie numero 13. ſic legitur. ferarũ quoqꝫ illi applicãt formas: leonis/ ac panthere ꝓprietatẽ ei aſcribẽtes. vt pardũ fore dicẽtes/ vrſãqꝫ indigẽtẽ. Quod ex Oſee partim cap. quinto partim cap. decimo tertio habetur. vbi nũc neqꝫ panther/ neqꝫ panthera legiẗ. ſed leena cap. quĩto hoc modo. Quoniã ego quaſi leena Effraim/ et quaſi leo domui iuda. Et cap. decimo tertio. Et ego ero eis quaſi leena: ſicut pardus in via aſſy-riorũ. occurrã eis quaſi vrſa raptis catulis: ⁊ diſrũpã interiora iecoris eorũ. Septuaginta
Septuagita. editio cap. quĩto ſic habet. Quia ego ſũ quaſi pãther effraim/ et quaſi leo in domo iuda. Et cap. decimotertio ſic. Et ero eis quaſi pãther/ et ſicut pardus in via aſſyriorum. occurram eis ſicut vrſa indigens cibo: et diſrumpam interiora cordis eorum.

¶ Celeſtis hierarchie cap. quarto circa finem ſic legitur. Et ipſe quoqꝫ ihesus cũ ob nimiã charitatem ſuã/ ſalutiſqꝫ noſtre nimis neceſſariã ſue pietatis opus implendũ in ordine veniſ-ſet nũciantis: magni conſilii angelus ſit predicatus.

¶ Qꝫ magni cõſilij angelus ſit predicatus ex Eſaie cap. nono habetur. vbi id nũc nõ legi-tur: ſed ſic. Paruulus enĩ natus eſt nobis/ et filius datus eſt nobis: et factus eſt principatꝰ
Septuagita. ſuper humerũ eius/ et vocabitur nomẽ eius admirabilis cõſiliarius. Septuagita editio ſic habet. Quia paruulus natus eſt nobis/ filius datus eſt nobis: cuius principatus factus eſt ſuper humerũ eius. et vocabitur nomẽ eius magni conſilij angelus.

¶ Et iterũ eiuſdẽ celeſtis hierarchie cap. octauo numero 43. Primus hoc poſt Cherubim diſcit: qui lũbos ſaphyro erat accintus/ qui talarẽ tunicã pontificalis veſtis indiciũ indue-bat. porro angelos reliquos qui ſecuribus armati erãt. Nũc Ezechielis cap. nono de veſte linea/ pro podere ⁊ veſte talari: de attramẽtario ſcriptoris ad renes/ pro ſaphyro/ ſiue zona ſaphyrina: et vas ĩteritꝰ/ pro ſecuri legiẗ. que vniuerſa in editione ſeptuaginta legũẗ. vt etiã diuus teſtaẗ hieronimꝰ. pro lineis (inquit) ſeptuaginta ĩterpretati ſũt podere. pro attramẽ-tario ſcriptoris ad renes: zona ſaphyrina ſup renes. pro vaſe interitꝰ in manibꝰ: ſecurim. Sed ex his facile eſt intelligere diuerſitatẽ litterarũ originaliũ a beatiſſimo patre adducta-rũ: que plerũqꝫ limatior ꝙ̃ noſtra eſſe videtur/ et vnde hec diuerſitas pendere queãt. ſpiritꝰ autem immutabilis omnia perficit/ et viuificat.

¶ Preterea cap. nono numero 46 legitur. Statuit enim altiſſimus terminos gentiũ iuxta numerũ angelorum dei. Et ſcholiũ eius DD: habet hoc oraculo caremus.

¶ Verũ poſtea inter legẽdũ michi occurrit id dictum eſſe propter dictũ cãtici Moſis Deu-teronomii cap. triceſimo ſecũdo vbi nũc nõ ãgeloꝝ dei: ſed filiorũ iſrael habetur. qđ nũc ita legitur. Memẽto dierũ antiquorũ: cogita generationes ſingulas. interroga patrem tuũ ⁊ ãnunciabit tibi: maiores tuos et dicent tibi. Quãdo diuidebat altiſſimus gẽtes: quando ſeparabat filios adam. cõſtituit terminos populorum iuxta numerorũ filiorũ iſrael. pars autẽ domini polulus eius: Jacob funiculus hereditatis eius. Sed hec ⁊ ſimilia benignus lector facile intelliget: et vnde huiuſce pẽdeat varietas. nũc vero ad ſanctiorẽ litteram ſe ſe conuertendi: iam tempus videbitur idoneũ

Quid laterales numeri deſignent.

¶ Numeri ad latus: ad litteralium ſentẽtiarum diſtinctionẽ adiecti ſunt.

Quid laterales littere.

¶ Littere vero: vt ad cõſimilia litterarũ elementa (que littere reſpõdent) querãtur ſcholia.

¶ In epiſtola preced ente verſu quinto tis apicẽ/ ſũmũqꝫ deus: legendũ decus.

¶ Diuini Dionyſij Areopagite Athenieſiũ epiſcopi/ ⁊ Galliarũ apoſtoli: celeſtis hierar-
chie liber ad Timotheum Epheſine ciuitatis epiſcopum.

¶ Qꝫ omnis diuina lux licet varie per ſummã benignitatẽ ad creaturã prodeat: ſimplex
tamen manet, neqꝫ id ſolum: verum et que illuſtrat vnum efficit. Cap. I.

1 A Omne datũ optimũ/ ⁊ omne donũ perfectũ de ſurſum eſt: deſcendẽs
a patre luminũ. Sed et candidiſſime illius lucis (que a patre/ motus
initiũ ſumit) ꝓceſſus oĩs benigna in nos largitione manans: rurſus
o vt ſumma virtus (per quã vnũ ſecũ efficimur) vi intẽtionis precipue
nos parat et explicat: atqꝫ ad cogẽtis ad ſe patris vnitatẽ ac deificã
ſimplicitatẽ cõuertit. Ex ipſo eñi (vt ſacra teſtãtur eloquia) et in ipſo
a 2 ſunt oĩa. ¶ Itaqꝫ iheſũ inuocãtes paternã lucẽ que eſt/ que vera eſt/
que illuminat omnẽ hominẽ veniẽtẽ in hũc mũdũ/ per quẽ ad patrẽ pꝛĩcipale lumẽ acceſſũ
habemus: ad ſanctiſſimarũ ſcripturarũ intelligẽtias (prout illas a patribꝰ accepimus) cõ
tuendas pro viribus pergamus. ⁊ quas illi nobis vel per ſigna vel per intelligentie ſacra-
tioris arcana tradiderunt: celeſtiũ ſpirituũ diſtinctiones ⁊ ordies inqꝫtũ poſſumꝰ ſpecule-
3 mur ¶. Cũqꝫ principalẽ illã imo pꝛĩcipiũ omne trãſcẽdẽtẽ ſũmi patris lucẽ/ ꝙ nobis ange
lorũ beatiſſimos ordines typicis exprimit ſignis: purgata mẽtis acie nec trepidãte cordis
aſpectu ſuſceperimꝰ/ ex ipã rurſus ad eius ſimplicẽ radiũ tota animi intẽtione dirigamur.
nã ꝑfecto ne ipã quidẽ vnqꝫ ſingulari ſuo arcano et (vt ita dixerim) ꝓpria ſua ĩtimitate de-
B ſerit. ceterũ cũ ad eos qui ꝓuidẽtia regũtur ſubuehẽdos ac ſibi cõiungẽdos cõdeſcẽſione
et cõnexione mirabili/ benigniſſime multiplicet ⁊ ꝓdeat: manet tamẽ intra ſemetipſam fir
miſſime in ſua immobili idẽtitate ſtabiliter fixa. eoſqꝫ qui ad ipſã (vt fas eſt) aſpirare nitun
tur: pro modo viriũ ſuarũ intẽdit ac ꝓuehit/ ac ſecũdũ ſimplicẽ illã vnionẽ ſuã cõiungit ſi-
bi/ atqꝫ vnũ efficit ſecũ. neqꝫ eñi aliter fas erat ĩfirmitati noſtre lucere diuinũ illũ radiũ: niſi
ſacrorũ varietate velaminũ (quibꝰ ad ſupiora ferremur) opertũ/ ⁊ iis que nobis familiaria
4 ſũt, ꝓuidẽtia paterna nature mortaliũ ſeſe accomodãte veſtitũ ¶ Quo circa ⁊ noſtri quoqꝫ
C ſacerdotij ſacratiſſimã functionẽ: diuina illa ſãctio celeſtiũ ordinũ excellẽti mũdanis oĩbus
D imitatione dignata/ memoratas illas ſpiritales diſtinctiões carnalibus figuris expreſſas/
et formarũ cõpoſitionibꝰ varias tradidit. vt ipſi pro modulo noſtro/ ex huiuſce fictionibus
ſacris: ad ſimplices illas/ nulliſqꝫ figuris vmbratas celeſtiũ rerum intelligẽtias/ aſſimilatio
E neſqꝫ ſubuehamur. Nam neqꝫ poſſibile eſt humane mẽti ad ſpiritalẽ illã celeſtiũ diſtinctio
nẽ/ imitationẽ/ ĩtelligentiãqꝫ cõſcendere: niſi ad hãc mortaliũ rerũ ſimilitudinibꝰ/ formiſqꝫ
ducat̃. vt ſcꝫ viſibilẽ pulchritudinẽ: ĩuiſibilis decoris imaginẽ putet. odoreſqꝫ ſẽſibus per-
uios: ſpiritalis fragrantie ſimilitudinẽ extimet. et intime lucis indiciũ: ex lucidi ſolis ducat
imagine. ſuauitatis itẽ illiꝰ (quã deũ ſitiẽs animꝰ atqꝫ in diuina cõtẽplatiõe reqͤſcẽs capit)
ſacrarũ litterarũ lectionẽ/ et flagrãs ſtudiũ arbitret̃ effigiẽ. habitꝰ quoqꝫ illius cõgruẽtiſſi-
mi/ ⁊ ꝑpetua intẽtiõe atqꝫ ordine ad diuina tẽdẽtis: ex vite ꝑ̃ſẽtis ordinibꝰ capiat cõiecturã.
Iheſu itẽ feliciſſimã ſocietatẽ: de ſacroſãcti myſterij cõione cõiiciat. Et cet̃a in hũc modũ:
ꝙ celeſtibꝰ qͦdẽ/ ſpiritalibuſqꝫ ſubſtãtiis diuine ac nude: nobis vero per ſigna tradũt̃. vt igit̃
ꝓ captu nr̃o dij efficeremur: clemẽtiſſima illa diuinitas celeſtiũ quoqꝫ diſtinctiões ordinũ
nobis exponẽs/ noſtriqꝫ functionẽ ſacerdotij illis miniſterij ſocietate ꝯiũgẽs (dũ ꝓ viribꝰ
diuina illoꝝ ſacratiſſima officia imitari nitimur) terrenis imaginibꝰ celeſtes ſpiritꝰ pinxit/
carnaliqꝫ velamine (dum in ſacris litteris de illis loquit̃) eternos aĩos texit/ vt nos ex viſi-
bilibꝰ ad ĩtelligibilia/ et ex fictione ſignoꝝ ad ſimplices celeſtiũ ordinũ ꝓuehat ſũmitates.

A ¶ Primi capitis ſcholia. Omne datum optimũ. Epiſtola iacobi apoſtoli cap. primo. No
lite itaqꝫ errare fratres mei dilectiſſimi. omne datũ optimũ/ et omne donum perfectum de Jacobus. I.
ſurſũ eſt: deſcẽdẽs a patre luminũ. apud quẽ nõ eſt trãſmutatio: nec viciſſitudis obũbratio
a ¶ Ex ipõ eĩ: vt ſacra teſtãt̃ elo. Paulꝰ ad roma. cap. vndeͦ. qm̃ ex ipõ ⁊ ꝑ ipſũ ⁊ ĩ ipõ ſũt oĩa Ad roma. II.
B ¶ Ceterũ cum ad eos. Ceterum/ ſed.
C Excellenti mundanis omnibus, excellenti/ ſuperemienti mundanis omnibus.

¶Carnalibus figuris expreſſas.carnalibus/ſẽſualibus/terrenis/materialibuſqꝫ figuris. D
¶Nã neqꝫ poſſibile eſt humane menti.ex hoc deprehendis:quis modus diuina perqui= E
rendi in theologia ſit tenendus/atqꝫ poſſibilis.

¶Qꝫ congrue diuina atqꝫ celeſtia:etiã per diſſimilia ſigna tradantur. Cap.II.

Rimũ igiť oportet(vt reor) exponere:quã eſſe totius ſimul celeſtis hierarchie 5
deſtinationẽ putemus/et quid vnaqueqꝫ cõferat ſectatoribꝰ ſuis. Tũ celeſtes F
quoqꝫ diſtictiones:iuxta id qđ de illis ſacre littere tradũt laudare cõueniet.de=
inceps vero cuiuſmodi formis atqꝫ figuris celeſtes illas diſtinctiones ſacre littere tradũt
honeſtiſſime fictas:⁊ ad quã ſimplicitatẽ per hec figmẽta nobis ꝯſcẽdẽdũ ſit explicare cõ=
ſequẽs fuerit. Ne nos quoqꝫ vulgi errore ſeducti paſſim exiſtimemꝰ celeſtes ac diuina ſpe G
cie ꝑditos ſpiritꝰ:multis pedibꝰ/multiſqꝫ eſſe faciebꝰ/⁊ ſiue ad boũ ſtoliditatẽ/ſiue ad feri H
tatẽ leonũ eſſe formatos/ſeu ad aquilarũ recuruis roſtris effigiẽ/ſeu ad piloſã auiũ plume
ſcẽtiã fictos/ſeu rotas quaſdã igneas ⁊ materiales ſedes ad accubitũ ſũme diuinitati neceſ
ſarias ſupra celũ imaginari ſtolide icipiamꝰ/⁊ equos diſcolores aliquos/⁊ſatellites arma I
tos/ac duces:⁊ cetera id genus q̃ nobis euidẽti ⁊ expreſſa varietate ſignoꝝ ſacratiſſie ficta
tradunť. Nempe enĩ poeticis fictionibꝰ theologia(vt eos deſcriberet ſpũs qui formis ca= K
rẽt)affatim vtiť/humane ſcꝫ mẽtis(vt diximꝰ)ĩfirmitatẽ nõ ignorãs/eiqꝫ ꝓpriã et cogna=
tã viã per quã ad altiora ferať benigniſſime ꝓuidẽs/ac pro ipſius modo in ſacris litteris
huiuſmodi aſcẽſionis itinera ſternẽs ¶Porro ſi cui videť ſacras quidẽ huiuſce ꝯpoſitões 6
nõ eſſe admittẽdas:quippe cũ ſimplex diuinarũ rerũ ſubſtãtia in ſe ipſa/ et icognita ſit no
bis/et itelligẽtiã fugiat noſtrã:ceterũ eas q̃ in ſãctis libris et litteris reperiũť imagines an=
geloꝝ/abſonas/atqꝫ incõgruas putat:⁊ omnẽ hãc durã nimis(vt ita dixerim) angelicoꝝ
nominũ iprobat ſcenã/dicẽs oportuiſſe theologos(quãdoquidẽ ad icorporalia corporeis
lineamẽtis ac formis deſcribẽda omnino veniſſẽt) ꝓprĳs inquãtũ poſſẽt illa/ cognatiſqꝫ
figuris exprimere.ex ĳs ſcꝫ que ſũt apđ nos ꝑcioſiſſima/ſubſtãtiãqꝫ ſuã ex humo altius at=
tollũt/ et ſeſe in altitudinẽ vẽdicãt:⁊ nõ celeſtibꝰ ac diuinis/ſimplicibuſqꝫ naturis terrenas
quaſqꝫ/ifimas ⁊ varias circũdare formas.ita enĩ et mens nr̃a ſeſe meliꝰ ad celſa ſuſtolleret
cõmodiore freta adminiculo.⁊ ſublimes ille ac mũdo celſiores ſignificatiões:ad icõgruas
diſſimilitudies ⁊ icõcinnas nõ deduceręť. At id ꝓfecto eiuſmodi ẽ:vt ⁊ diuinas ꝟtutes ne=
farie iiuriis violet/⁊ noſtrã etiã fortaſſis mẽtẽ in ꝑcipitia erroris ipellat ꝓphanis illã cõpo=
ſitionibꝰ prorſus affigẽs.Et fortaſſe nõ deſit q̃ arbitreť celeſtia illa leonũ et equoꝝ agmini
bus plena/vt pro laude mugitus reſonẽt/⁊ auiũ gregibꝰ/⁊ animãtibꝰ reliquis/et materiis
quibuſlibet villibꝰ/⁊ ceteris in hũc modũ:queqꝫ vľ abſurde vel corrupte vel paſſiue deſcri=
bũt/diſſimiles per oĩa i ſacro eloquio ſimilitudies quibꝰ iſta ſignãť. ¶Atqui veritatis iſta 7
inq̇ſitio abũde(vt reor)ſcripture ſãcte altiſſimã ſapiẽtiã indicat:vt q̃ in celeſtiũ deſcriptiõe
ſpirituũ/vtriqꝫ rei vigilãtiſſima cura ꝓſpexit.vt neqꝫ diuinis ꝟtutibꝰ iiuria vlla(vt ſic dixe
rim)fieret:neqꝫ nos ifimis humillimiſqꝫ affigeremur imaginibꝰ. Nẽpe enĩ ꝙ iformibꝰ/for
me:figuraqꝫ carẽtibꝰ figure admoueãť diſpẽſatione ſalutari:nõ modo ea cauſa fuerit quã
ꝑdiximꝰ/ifirmitatis nr̃e ſcꝫ ratio:q̃ cõſcẽdere ad celſiora/ac ſpiritalia ꝯtẽplari ſine admini
culis nequit/idigetqꝫ ꝓprĳs et de ſua fragilitate petitis auxiliis quibꝰ ad ſuperiora nitať:
vt ſcꝫ ſpectaculis illis eximĳs ⁊ forma omni / naturaqꝫ ſuꝑioribꝰ familiares nobis iponã
tur forme:verũ(ꝙ id quoqꝫ myſticis ſcripturaꝝ eloquiis decẽtiſſimũ eſt)ſacrã et obſtruſã L
celeſtiũ ſpirituũ veritatẽ huiuſmodi arcanis velamẽtis/et ſacratiſſimis ſignis occultare et
ꝓp hanc multitudini iuiã ponẽ. Nõ ei oẽs ſacri ſũt:neqꝫ iuxta ſcꝑture ſẽtẽtiã oĩm ſciẽtia ẽ M
Qꝫ ſi q̇s abſonas ⁊ abſurdas imagines i iusvocet/vereriqꝫ dicat diuinis illis ſãctiſſimiſqꝫ
ſpiritibꝰ formas adeo fedas iponere:illũ ita admonuiſſe ſufficiet/duplicẽ i ſacris litter̄ tra= N
di ſignificãdi modũ.ex his alteꝝ ꝑ ſiľes imagines/figuraſqꝫ ꝓcedẽ/nichilqꝫ a ſua naťa de=
uiare:alteꝝ ꝑ diſſimiles formas ꝓmouẽ.itaqꝫ effictũ:vt diuerſa prorſus ⁊ alia ꝙ videať iſi
nuet ¶Deniqꝫ ⁊ reuerẽdã illã ſuꝑſubſtãtialis deitat̄/ineffabilẽqꝫ btitudinẽ dinoꝝ eloq̇oꝝ 8
myſtice traditões dũ exꝑmere cupiũt:aliquãdo vt ꝟbũ ⁊ itellectũ ⁊ eſſẽtiã laudãt.vt ꝑ iſtas O

P appellatiões diuinã eiꝰ eloquẽtiã et ſapiẽtiã/⁊ ſubſtãtiã veriſſime exiſtẽtẽ:atqꝫ omniũ que
ſũt ſubſiſtẽtia verã cauſã ſignificẽt. Interdũ vt lucẽ ipſã cõcelebrãt/et vitã vocãt. Eniuero
huiuſmodi ſacra figmẽta honeſtiora quidẽ ſũt/ ⁊ terrenis ac materialibus formis eminere
videnť:ceterũ ne ſic quidẽ ad diuine ſimilitudinis veritatẽ prope accedũt. excedit enĩ illa
ſubſtãtiã omnẽ:vitãqꝫ trãſcẽdit.nulla hãc exprimit lux.omniſqꝫ ſermo/oĩs mẽs atqꝫ ratio:
9 abſqꝫ vlla cõparatione illiꝰ ſimilitudine ĩferior eſt.❡ Aliquãdo itẽ ab eiſdẽ laudať ſcriptu=
Q ris honeſtiſſime ac pene diuine/dũ in eiꝰ laude diſſimilibꝰ vtunť ſignis:eãqꝫ inuiſibilẽ ⁊ in=
finitã/incõprehẽſibilẽ predicãt.iis eã appellãtes noĩbus quibus nõ quid ſit: ſed quid nõ ſit
diciť.Hoc enĩ verius vt arbitror in ĩpa eſt:⁊ de illa ꝓprie magis aſſeriť. Nã ſicuti ſecretior
illa/ſacerdotaliſqꝫ traditio docuit:dũ illã eſſe aliquid negamus ex iis que ſũt : verũ ꝓfecto
loquimur/etſi modũ quo illa ĩdiffinita eſt (quippe que ſupſubſtãtialis ⁊ incõprehenſibilis
10 atqꝫ ĩeffabilis eſt) prorſus ignoramus.❡ Si ergo in diuinis rebus negationes quidẽ vere
ſũt/affirmationes vero nequaqꝫ tãtis arcanoꝝ latebris cõgruũt:illa ſane cõueniẽtior in re=
bus ĩuiſibilibꝰ erit expreſſio/ que per diſſimilia ſigna monſtrať. Honorãt igiť illos celites
ordines:nõ ꝓbro afficiũt/aut vllo dedecore ſãctarũ litterarũ deſcriptiones:dum eos diſſi=
milibus formis ac fictionibꝰ exprimũt/ ac per eas indicãt terrenis ac mortalibꝰ rebꝰ abſqꝫ
vlla cõparatione p̄cellere beatiſſimos ſpiritꝰ. Porro ꝙ mẽtẽ atqꝫ animũ noſtrũ ſimilitudi=
nes ille que videntur abſurde potẽtius iuuẽt/atqꝫ ad diuina cõmodius ſubuehãt: nemo qui
recte ſentiat arbitror ĩficiabiť. Nã ſi quidẽ queqꝫ ſũt apud nos p̄cioſiora ſumanť: quis nõ
videat fore/vt per huiuſmodi figuras oberrare incipiat animus/putãs celeſtes illas ethe=
reaſqꝫ ſubſtãtias rutilãtis auri p̄ferre ſpeciẽ/ viroſqꝫ eſſe aliquos lucidos/⁊ oris maieſtate
coruſcos/decoros/⁊ veſtis cãdore cõſpicuos:ignẽqꝫ innocue de ſe mittẽtes/et cetera id ge
nus quibꝰ theologia ſublimes illos ſpiritus pingit/et figurarũ varietate deſcribit. Quod
vti ne illi paterenť/qui nichil celſius mortali hac luce et corpoꝝ ſpecie cõtueri queũt:excel
lens illa ſãctoꝝ viroꝝ (qui diuina nobis monumẽta reliquerũt) ſapiẽtia vt adminicula ne=
ceſſaria ĩfirmis animis daret:ad eas quoqꝫ diſſimilitudines (que videnť abſurde) ſingula=
ri diſpẽſatione deſcẽdit. Nequaqꝫ permittẽs imbecillã mentẽ noſtrã fedis inherere imagi=
nibus/atqꝫ illis prorſus acquieſcere:ſed potius erigẽs anime partẽ ad ſuperiora tenden=
tem/ atqꝫ ĩhoneſtate formarũ a viſibilibꝰ oĩbus reuocãs/quaſi fas nõ ſit / neqꝫ veriſimile
omnino eſſe videať:ne iis quidẽ qui ſtolidiores/craſſioriſqꝫ intelligẽtie ſũt: celeſtia illa et
diuina ſpectacula cũ fedis rebus reuera ſimilia eſſe. Ad hec illud quoqꝫ cogitandũ eſt:ni=
R chil eſſe in rebus humanis qđ boni participatione ſit omnino priuatũ. nã vt ſeſe ſcripture
ſãcte veritas habet:fecit deꝰ oĩa bona valde.fas igiť fuerit ex his oĩbus pulcherrimas eli=
cere intelligẽtias/ſpiritualibuſqꝫ ⁊ intelligibilibꝰ rebus ex humilioribꝰ atqꝫ terrenis diſſi=
miles ſimilitudines.ſic enĩ dicunť effingere:cũ eadem aliter ſpiritalibus inſũt/aliterqꝫ car
11 nalibus. ❡ Nãpe enĩ iracundia mutis quidẽ animãtibus ex affectu et cõmotione paſſiua
S ꝓuenit:eſtqꝫ iracũdus eoꝝ motus omni prorſus ratione deſtitutus. At in ſpiritalibꝰ om=
nino ſubſtãtiis lõge aliomodo ira intelligẽda eſt.ſignificat enĩ vt reor equidẽ maſculã illa=
rum (vt et ita dicã) ⁊ penitus inſitam rationẽ atqꝫ ſapientiã et habitũ in diuinis atqꝫ ĩmu=
tabilibus rebus cõſtantẽ/⁊ perpetua firmitate locatũ. Eadẽ ratione cõcupiſcẽtiã in mutis
quidẽ eſſe dicimus affectũ quendã improuidũ/atqꝫ terrenũ:ex inſito motu ſeu conſuetudi
ne in iis que ſunt mutabilia abſqꝫ vlla moderatione feruentẽ/⁊ irrationabile dominiũ cor
poralis appetitus.ex quo animal omne ad id quod ſenſibus cõcupiſcẽdũ occurrit: impel=
litur.vbi vero ſpiritibus angelicis diſſimiles ſimilitudines admouẽdo concupiſcentiã illis
T applicare pergimus:diuinũ hanc amorẽ intelligere neceſſe eſt eius qui omnẽ rationẽ/om=
nemqꝫ intelligentiã ſuperat mũdicie atqꝫ puritatis: deſideriũqꝫ iuge et conſtãs caſtiſſime
atqꝫ feliciſſime illius atqꝫ ab omni ꝑturbatione remotiſſime cõtẽplationis ⁊ inexplebilem
auiditatẽ eterne ꝓfecto atqꝫ ĩuiſibilis ſocietatis.per quã ad ſerenũ illud/ſupremũqꝫ iubar
aſpirãt:⁊ ĩuiſibilẽ illũ decorẽ totiꝰ autorẽ pulchritudinis ambiũt. Porro incõtinẽtiã in his
accipiamus rigidã ſeueritatẽ/intẽtionẽqꝫ perpetuã:quã nichil inflectere/ nichil intercipe=

re poſſit/ ob meraciſſimū et imutabilē diuine pulchritudinis ac ſimplicitatis amorē cū ad
id qđ vere/ ſūmeq3 expetēdū eſt ſemꝑ anhelēt. Ipſū quoq3 irrationabile atq3 inſēſibile in
brutis quidē aīalibus/ inanimatiſq3 naturis: rationis ac ſenſus priuationē ꝓprie dicim⁹.
ceterū in ſpiritalibus intellectualibuſq3 ſubſtantiis/ ſingularē ipſarū excellentiā (vt q̄ mū
do ſuperior ſit) cōgruentiſſime fatemur. per quā ſermoni noſtro corporeo atq3 trāſeūti/
terrenoq3 ſenſui/ et a ſupernis virtutib⁹ alieno: longe antecellūt. Licet igit̄ nō incōgruas
celeſtib⁹ etiā ex villiſſimis materie partibus formas effingere: quippe que ⁊ ipſa a ſummo
bono nacta ſubſtantiā/ per oēs ſui partes atq3 diſtinctiones intellectualis decoris quaſdā
pre ſe ferat imagines. per quas: ad ſpiritales illas/ primitiuaſq3 formas poſſimus aſcēde=
re. ſimilitudines (vt dictū eſt) haud ſimili ratione capiētes: et eaſdem non eodem modo:
ſed cōueniēter et ꝓprie in ſpiritalib⁹/ corporalibuſq3 ꝓprietatibus diffiniētes. ¶ Hiſce fig a
mentis nō modo cū de celeſtibus ordinibus loquerētur vſos theologos inueniemus/ vt 12
eos ſacrati⁹/ veriuſq3 ſignarēt: verū et cū de ipſa ſūma diuinitate diſſererēt ¶ Deniq3 illā x
interdū ex viſibilibus iſtis/ precioſiſq3 cōcelebrāt: vt cū ſolem iuſtitie/ ſtellāq3 matutinā in 13
corde fideliū ſacratius oriētē: atq3 vt lucē abſq3 vllo velamine ſpiritali fulgore perſtringē
tem mētis obtutus/ appellāt. Aliquādo ex iis que ſunt media/ diuinā predicāt maieſtatē:
cū ſcilicet illā ignē innocua flāma lucentē/ aquā vitalis plenitudinis indultricē: et (vt ſigni
ficātius dixerim) in intima vētris penetrantē/ emanantēq3 flumina perpeti lapſu decurrē=
tia dicūt. Aliquādo item ex infimis/ rem tantā collaudāt: cū deū vel fragrās vnguētū/ vel
lapidē angularē vocant. Ferarū quoq3 illi applicant formas: leonis/ ac panthere ꝓprieta
tem ei aſcribētes/ vt pardū fore dicētes: vrſamq3 ſeuientē. Addā et quod omniū villiſſi=
mum atq3 abſurdiſſimū eſſe videat̄: nāq3 ⁊ vermis ſpeciem/ diuinā illā excellentiā ſibi affi
xiſſe ii qui diuina ſacratius callent tradiderūt. Adeo omēs quos diuina impleuit ſapiētia
occulte illius ac diuine inſpirationis enūciāde functi miniſterio: ſācta ſāctorū ab imperfe=
ctis ac ꝓphanis abſq3 vlla cōmixtionis macula dirimūt/ diſſimileq3 ſacrarū rerū fictionē
profitētur ac predicāt. vt neq3 diuina ꝓphanis perceptu facilia ſint: neq3 rurſus ſacratiſſi=
morū ſignoꝝ ſtudioſi iſpectores/ figuris tanq̄ veris inhereāt. vtq3 diuina veriſſimis ꝑfe=
cto negationib⁹ honorent̄: dum extremis creature ſue partib⁹ a ſua licet natura remotiſſi=
mis ſimilis dicit̄. Nichil igit̄ ineptū aut abſurdū facere vident̄: qui ob eas quas diximus
cauſas/ celeſtib⁹ illis īmortalibuſq3 ſubſtātiis diſſimiles omnino ſimilitudines ex inferio=
ribus petitas affigūt. Nā fortaſſe ne nos quidē ex ambiguo ad inquirēdū excitati eſſem⁹/
neq3 ad ſacratiora intelligētie per diligētiorē ſcrutationis indaginē veniſſemus: niſi nos
cōmouiſſet ihoneſta fictionū facies qua proprietas exprimit̄ angelorū/ nulla ratione per=
mittēs mentē noſtrā fedis formarū inſidere figmētis: ſed excitās potius ad oēs mortales
affectus renuēdos/ atq3 ſalubriter cōſuefaciēs per ea que vident̄ ad ſublimiora contende
re atq3 ad celeſtia ſubuehi. Sed hec hactenus dixerim: ob eas que in ſacris litteris haben
tur effigies/ deſcriptioneſq3 angeloꝝ. ex quib⁹ id cōſtet: eas ab inferiorib⁹/ multūq3 remo
tis/ rationaliter vtiliterq3 petitas. ¶ Deinceps vero diffinire oportet quid hierarchiā ipſā 14
eſſe arbitremur: quidue illa cōferat iis qui ſe illi deuouētes/ in eius ſortē cōceſſere. Sit aūt
dux verbi chriſtus (ſi michi dicere liceat) meus: qui de tāta re quid dicere debeamus inſpi
ret. Eſt enī ipſe: totius ſciētie fons/ celeſtiſq3 afflatus indultor. Tu autē o fili iuxta qđ ſan=
cit noſtra piiſſima et ſacroſācta traditio/ et ipſe (que ſācte dicunt̄) congrua ſuſcipe pietate:
ac diuina diſcendo diuinus efficere. et ſācta mentis receſſibus cōdens: ea vt eximia et cōiū=
gēdi nos deo vim habētia ſingularē: a ꝓphana multitudine iuiolata cuſtodi. Nefas enī eſt z
(vt ſacra teſtant̄ eloquia) ſpiritaliū margaritarū puriſſimū illū/ ac permixtionis ignarum
perlucidūq3 decorem et ornatum totius venuſtatis autorem: in porcos abiicere.

¶ Secundi capitis ſcholia.

¶ Deſtinationē putemus. deſtinationē/ diffinitionē/ atq3 determinationem.

¶ Ne nos quoq3 vulgi errore ſeducti. ficta tradunt̄ in ꝓphetis multipedes ſpiritus/ multa f
rūq3 facieꝝ/ ⁊ bos/ leo/ aquila/ plumeſcētes aues/ rote ignee/ ſedes/ equi diſcolores/ ſatelli= 5

tes/ac duces exercitus ¶ Multipedes et multarū facierū. Ezechiel cap. pꝛimo. In medio Multipedes mltaꝝ facieꝝ
eius ſimilitudo quattuoꝛ aīaliū: et hic aſpectus eoꝛū. ſimilitudo hoīs in eis et quattuoꝛ fa Ezechiel.1.
cies vni/⁊ quattuoꝛ penne vni: ⁊ pedes eoꝛū pedes recti. ¶ Bos/leo/aquila. Ezechiel co= Bos. Leo. Aquila
dē in loco. Facies hoīs et facies leonis: a dextris ipſoꝛū quattuoꝛ. facies autē bouis: a ſini Ezechiel.1.
ſtris ipſoꝛū quattuoꝛ. et facies aquile: deſup ipſoꝛū quattuoꝛ. ¶ Et plumeſcentes auiū in= plumeſcētes
ſtar finguntᷣ cū ſubiūgitᷣ. et facies eoꝛū et penne extente deſup. due penne ſinguloꝛū tege= auiū inſtar.
bantᷣ: et due tegebant coꝛpoꝛa eoꝛū. ¶ Rote ignee et ſedes. Daniel cap. ſeptimo. Aſpicie= Rote ignee ⁊ ſedes.
bā donec ſedes poſite ſunt: et antiquus dierū ſedit. ſedes eius flāme ignis: rote eius ignis Daniel.7.
accenſus. ¶ Equi diſcoloꝛes. Zacharias cap. pꝛimo. Ecce vir aſcēdens ſup equū rufū: et Eq̄ diſcoloꝛeſ
ipſe ſtabat inter mirteta que erant in pꝛofundo. ⁊ poſt eū equi rufi/varij et albi. ¶ Satelli= Zacharias.1
tes armati. ſcdus Machabeoꝝ cap. tertio. apparuit illis quidā equus terribilē habēs ſeſſo Satellites armati.
rē optimis operimentis oꝛnatus: iſq cū impetu heliodoꝛo pꝛioꝛes calces eliſit. qui autē ei 2. machab.3.
inſidebat videbatᷣ arma habere aurea. alii etiā apparuerūt duo iuuenes virtute decoꝛi/op
timi gloꝛia/ſpecioſiq amictu: qui circunſteterūt eū/ſine intermiſſione multis plagis verbe
rantes. ¶ Exercitus duces. Joſue cap. quīto. Cū autē eſſet ioſue in agro vrbis hierico: le= Exercitꝰ du.
uauit oculos et vidit virū ſtantē cōtra ſe/euaginatū tenentē gladiū. perrexitq ad eū et ait: Joſue.5.
noſter es an aduerſarioꝛū? qui reſpōdit nequaq: ſed ſū pꝛinceps exercitus domini/et nūc
venio. et cecidit ioſue pꝛonus in terrā/adoꝛās eū.

H ¶ Et ſiue ad boū ſtoliditatē ſiue ad feritatē leonū. Stoliditatē/ferinā/pecoꝛalēq effigiē.

I ¶ Imaginari ſtolide incipiamus. ſtolide/ſenſualiter atq craſſe.

K ¶ Nempe enim poeticis fictionibus. ficticiis imaginibus/repꝛeſentationibuſq.

L ¶ Verum (ꝙ id quoq myſticis ſcripturarū eloquiis) verum/ſed ſubaudimus cauſa fuit.

M ¶ Non enī omnes ſacri ſunt: neq iuxta ſcripture ſententiā oīm ſcientia eſt. Paulus epi= 1. ad Coꝛin.8
ſtola pꝛima ad coꝛinthios cap. octauo. Nobis tamē vnus deus pater: ex quo omnia ⁊ nos
in illo. et vnus dn̄s iheſus chꝛiſtꝰ: per quē omnia et nos per ipſū. ſed nō in oībus eſt ſciētia.

N ¶ Duplicē in ſacris litteris tradi ſignificandi modū. Ex his alterū per ſimiles imagines/ Duplicē ī ſacris litteris
figuraſq pꝛocedere. vt qui ex eſſentiis ſenſibiliū/ex inferioꝝ bonitatibus/ex noſtris intelli tradi ſignificādi modum
gentiis ad ſupꝛamūdanas eſſentias/bonitates/mēteſq: et ex dominio ad dominiū/ex tē
poꝛali regno ad regnum immenſū/⁊ ceteris eiuſmodi euehuntᷣ. alterum per diſſimiles foꝛ
mas pꝛomouere. vt cum inuiſibilem/incōpꝛehēſibilem/et immēſum dicunt deum. vt cum
per bouem/leonem/aquilam/alatas multicipites volucres/equos/⁊ ſimilia id genus/cele
ſtes/ſupꝛamūdaniq ſpiritus et eoꝛum ſacramenta piis ſanctoꝛum hominū mentibus ali=
quando inſinuantᷣ.

O ¶ Deniq et reuerendam illam ſuperſubſtātialis deitatis/ieffabilemq beatitudinē. Tres Tres ſupſubſtantiales
ſuperſubſtātiales/ieffabileſq beatitudines nominat diuinus pater dionyſius patrē/filiū ineffabileſq be
et ſpiritum ſanctū: quas nos perſonas/ſuppoſitaq dicimus. et diuina illa beatitudo (que atitudines.
filius eſt) verbum/intellectus/eſſentia/lux/vita/in ſacris litteris nominatur. verbum qui= Verbum
dem. Joannes cap. pꝛimo. In pꝛincipio erat verbū: et verbum erat apud deū/⁊ deus erat Joannes.1.
verbum. Intellectus. pſalmus cēteſimus triceſimus quintus. qui fecit celos in intellectu: Intellectus Pſalmꝰ.135
quoniā in eternum miſericoꝛdia eius. Eſſentia. ioannes cap. octauo. Pꝛiuſq abꝛaham fie Eſſentia
ret: ego ſum. Lux. Joannes cap. pꝛimo. Erat lux vera: que illuminat omnē hoīem venien= Joannes.8.
tem in hunc mūdum. Vita. Idem et capite eodem. et vita erat lux hominū. Et hec per pꝛi Lux Joannes.1.
mū diuinarum ſignificationum modum dicta ſunt. Vita.

P ¶ Diuinam eius eloquentiam et ſapientiam. eloquentiam/elocutionem/explicationēq. Joannes.1.
In filio enim pater ſeipſum explicat: et omnia explicātur in filio. Mens pater/intimū mē
tis verbum filius/voces et ſermones creature.

Q ¶ Eamq inuiſibilē et infinitā. Per ſecundū ſignificandi modū diuina beatitudo in ſacris
litteris inuiſibilis/infinita/incōpꝛehenſibiliſq dicitᷣ. Inuiſibilis quidē Paulus ad Timo= Inuiſibilis 1. ad Timo.6
theum epiſtola pꝛima cap. ſexto. qui ſolus habet imoꝛtalitatē: ⁊ lucē habitat inacceſſibilē. Infinita
quē nullus hominū vidit: ſed nec videre poteſt. Infinita. pſalmus centeſimus quadꝛage= Pſalmꝰ.144

ſimus quartus:et magnitudinis eius nō eſt finis. Incomprehēſibilis. Paulus epiſtola ad
rhomanos cap. vndecimo. O altitudo diuitiaꝝ ſapiētie et ſciētie dei:ꝙ incōprehenſibilia
ſunt iudicia eius:et inueſtigabiles vie eius. quis enim cognouit ſenſum domini?
¶ Nam vt ſeſe ſcripture ſācte veritas habet:fecit deus oīa/ bona valde. Geneſis cap. p͛io R
vidit deus cuncta que fecerat/ et erant valde bona.
¶ Nempe enim iracundia mutis quidē animantibus. mutis animātibus/ brutis/ irratio= S
nalibuſq; animantibus.
¶ Diuinū hanc amorem intelligere neceſſe eſt. hanc concupiſcentiam. T
¶ Vſos theologos īuenim⁹. Theologi: ꝓphete/ apoſtoli/ ꝛ ſacraꝝ litteraꝝ īſtauratores. V
¶ Deniq; illā interdū ex viſibilibus iſtis precioſiſq; cōcelebrāt. Ipſa diuinitas ex viſibili= X
bus ſūmis/ ex mediis/ ex imis nominat̄. Ex ſūmis ſol iuſticie/ ſtella matutina/ lux vera. Ex
mediis ignis/ aqua. ex imis vnguentū/ lapis angularis/ leo/ panthera/ pardus/ vrſa / ver=
mis. Sol iuſticie. Malachias cap. quarto. ꝛ orieт̄ vobis timētibus nomē meū: ſol iuſticie.
et ſanitas in penis eius. Stella matutina. Apocalypſis cap. ſecūdo. et dabo illi ſtellā matu
tinā. Lux ex beato ioanne apoſtolo iam teſtimoniū habitū eſt. et ex eodē cap. tertio. Hoc
eſt autē iudiciū/ quia lux venit in mūdū: et dilexerūt hoīes magis tenebras ꝙ lucē. Ignis
Exodus cap. tertio. Apparuitq; ei dn̄s in flamma ignis de medio rubi: et videbat̄ ꝙ rubus
arderet/ et nō comburebat̄. Aqua. Joannes cap. ſeptimo. ſi quis ſitit veniat ad me et bibat.
qui credit in me (ſicut dicit ſcriptura) flumina de ventre eius fluent aque viue. Vnguentū.
Cātica cap. p͛io. trahe me poſt te: curremus in odorē vnguētorū tuorū. Lapis. Eſaias vi=
ceſimo octauo. ecce ego mittā in ſyon lapidē: lapidē probatū angularē/ precioſū/ in funda
mentū fundatū. Leo/ Panthera/ Oſee cap. quīto. quoniā ego quaſi leena effraim et quaſi
catulus leonis domui iuda. vbi illa felicitate apoſtolicorū temporū et plenitudinis ſapien
tie ſpiritus ſācti: legebat̄ ego quaſi panthera effraim et quaſi leo domui iuda. Pardus vr=
ſa. Oſee decimo tertio. et ego ero eis quaſi leena: ſicut pardus in via aſſyriorū. occurrā eis
quaſi vrſa raptis catulis: et diſrūpam interiora iecoris eorū. Vermis. pſalmus viceſimus
primus. ego autē ſum vermis et non homo: opprobriū hominū et abiectio plebis.
¶ Nefas enī eſt (vt ſacra teſtātur eloquia) Matheus cap. ſeptimo. Nolite ſanctū dare ca Z
nibus/ neq; mittatis margaritas veſtras ante porcos: ne forte cōculcēt eas pedibus ſuis.

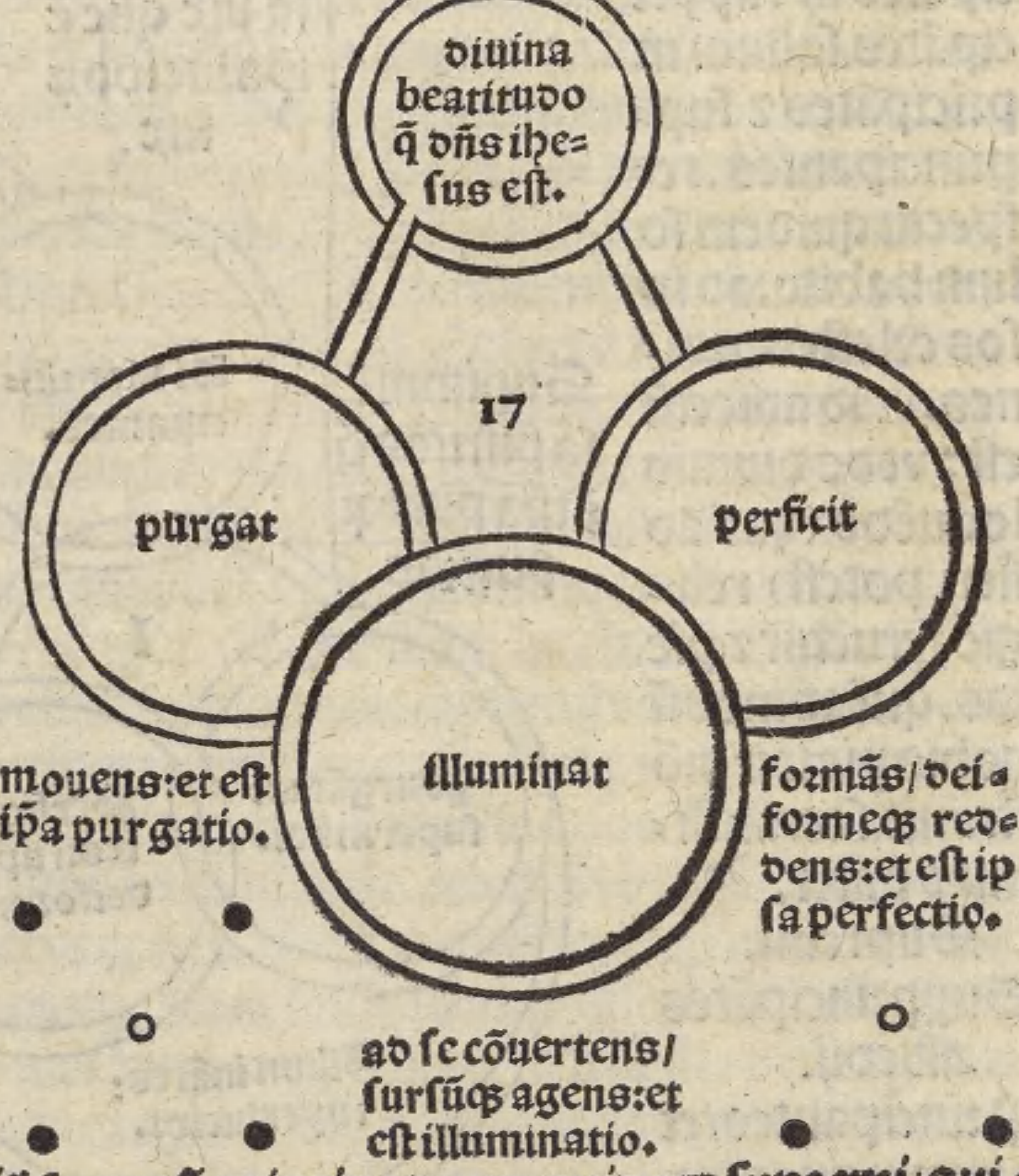
Sol iuſtitie. malachias 4. Stella matu. Apocalyp. 2. Lux Apocalyp. 3. Ignis Exodus. 3. Aqua Joannes. 7. Vnguentum Canticorū. 1. Lapis Eſaias 28. Leo. Pāthe. Oſee. 5. ¶ Nota diuſitatē litterarū originaliū tpe apl'orū et noſtro. Pard⁹ Vrſa Oſee 13. Vermis.

¶ Quid ſit hierarchia: et quenam eius vtilitas. Cap. III.

E St itaq; hierarchia (vt michi quidem videtur) ordo ſacratior et ſciētia et opera 15
tio que ad dei ſimilitudinem pro viribus nititur: ac pro modo ſuo ad illius imi=
tationē ex indulta ſibi diuinitus intelligētie luce ſubuehit̄. ¶ Porro pulchritu= 16
do diuina vt ſimplex/ vt bona/ vt perfectionis autor pura quidē eſt: nullamq; prorſus ad=
mixtionē diſſimilitudinis ſuſcipit. verū ſingulos pro meritis/ lucis ſue participes facit: ꝛ ſa
croſācto myſterio perficit/ ꝙtū quiſq; initiatus/ cōgrue illius in ſe immutabilē exprimere
effigiem nititur. eſt ergo ſacratiſſime huius functionis intētio: deo quantū fieri poteſt ſimi
lem euadere/ vnūq; cū illo fieri. Que ꝑfecto deſtinatio deū ipſum habet totius ſacratioris A
ſciētie et actionis preceptorē: inq; illius auguſtiſſimā ſpeciē intenta ſemp ac firmiter: atq;
ad illā ſe pro viriū modo cōponēs. eos etiā qui ſecū diuina ſectātur: dei ſigna et imagines
efficit/ ac perlucida ſpecula et omni labe pura/ dignaq; quibus principalis illius ac diuine
lucis ſuauiſſimus radius influat. que vbi indultū ſibi ſacratiſſimū iubar affatim hauſerint:
hoc ipſa poſtmodū abſq; inuidia ſequētibus fundūt/ atq; in hoc ipſo diuinis obtēperāt le=
gibus. Neq; enī fas eſt iis qui ſacra myſteria tradūt: ſiue qui illa percipiunt operari pror=
ſus aliquid/ niſi quod officij ſui diuina ſanxit inſtitutio. Ne aliter quidē eſſe ꝙ ſunt cōfuſo
licebit ordine: ſi candorē illū lucis (per quā dij efficiūtur) in ſe ſuſcipere cupiūt: in quā ꝑſpi
cientes iugiter pro ratione cuiuſq; ſanctorū ſpirituū/ ſe ad eā effingere ſtudēt. Cū itaq; hie
rarchiā dicimus: ſacrā penitus quandā diſtinctionē indicamus/ que ſit imago diuine pul=
chritudinis. fulgoriſq; ſui/ et intelligētie arcana myſteria ordinibus ac diſciplinis ſacratio
ribus peragit: p͛ncipiiq; ſui ſimilitudinem (vt fas eſt) in ſe conatur exprimere. ¶ Ea enim 17

demū cuilibet diuine illi diſtinctioni dedito/ꝑfectio eſt:pro modo ſuo ad dei imitationē to
B tis conatibus eniti/quodqꝫ preſtantius oībus ac diuinius eſt(vt ſacra teſtant̄ eloquia)dei
cooperatorē fieri:diuinamqꝫ in ſe operationē quantū poteſt palam cūctis oſtēdere.Puta
quoniā ſacre illius fūctionis ordo eſt:vt alij purgētur/alij purgēt:et alij myſteriis imbuan
tur atqꝫ illuminētur doctrina ſalutari/alii id opus exequātur/ad perfectū alii ducant̄/per=
ficiant alii.vnicuiqꝫ diuina imitatio hoc modo conueniet.Diuina illa beatitudo(vt huma=
no loquamur affectu)nullius diſſimilitudinis admixtione violatur:plenaqꝫ eſt ſempiter=
ni luminis/perfecta/nullius ꝑfectionis egens/totius ꝑfectionis indultrix/purgans/et illu
minās/atqꝫ perficiēs.imo vero ſacra ipſa purgatio exiſtēs ⁊ illuminatio atqꝫ perfectio:ſu
pra purgationē omnē/ſupra lucē/ante perfectionē inextimabili modo locata/ipſa perfecti
C onis autor ac totius quidē ſacre fūctionis cauſa:ceterū a ſacris oībus ratione excellentie
18 ſingularis excepta. ℂOportet igit̄(vt arbitror)eos quidē qui purgāt̄ omni prorſus labe
puros effici:ac diſſimili omni cōmixtione liberari.qui vero illuminātur:eos diuina luce re
pleri/atqꝫ caſtiſſimis mētis obtutibus ad cōtēplationis habitū/virtutēqꝫ cōſcēdere.Por=
ro qui perficiūtur:eos(cum gradatim ad ſuperiora ferant̄)participes fieri perficiētis illi⁹
ſciētie ſacrorū/ad que cōtuēda prius illuminati erāt.At vero quibus purgādi ceteros offi
cium eſt:ingēti mūdicie copia tradere aliis ſue ſanctimonie cōſortiū decet.qui vero illumi
nandi cōſecuti ſunt munus:eos vtpote lucidiores ſpiritus ad percipiēdā/atqꝫ tradendām
aliis participationē ac ſocietatē lucis idoneos/ſacriqꝫ illius fulgoris gratia opulentiſſime
plenos:exundantē omni ex parte lucē in eos(qui merētur)effundere.qui autē perficiendi
fungūtur vice:eos vt perficiētis diſcipline peritiſſimos/ſacratiſſima īſtitutione ſciētie ſan=
19 ctarū(quas contēplati ſunt)rerū/ad ſe accedētes hui⁹ rei cauſa perficere. ℂQuilibet itaqꝫ
ſuperne diſtinctionis ordo pro modo ac ratione ſua:vt deo cooperetur enititur.ea per gra
tiam indulte ſibi a deo virtutis efficiēs:que ipſi diuinitati excellēti quodāmodo natura=
liter inſunt/et que ab ea ſuperſubſtātialiter fiunt:queqꝫ ſe ad imitationē celeſtium angelo=
rum ſublimiter pandunt.

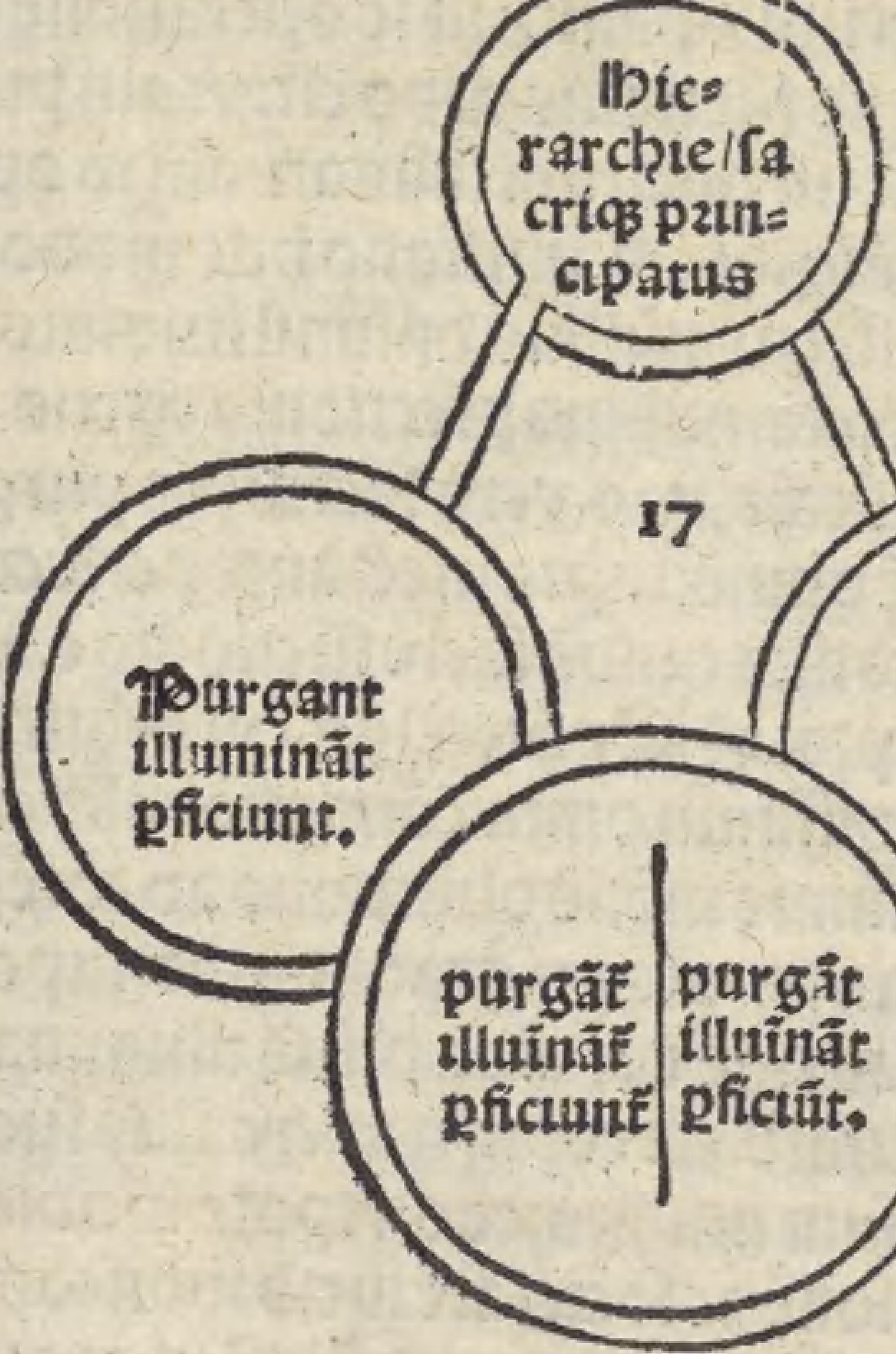
ℂTertij capitis ſcholia.

A Que ꝑfecto deſtinatio deū ipſū habet.de
ſtinatio/intentio/imitatio/ſacraqꝫ fūctio.
B Ut ſacra teſtantur eloquia.Joannes epi=
ſtola ad Gaiū.Nos ergo debemus ſuſci= Ad Gaium
pere huiuſmodi:vt cooperatores ſimus Mattheus.5
veritati.Mattheus cap.quinto.Sic luce=
at lux veſtra coram hominibus:vt videāt
opera veſtra bona/et glorificent patrem
veſtrum qui in celis eſt.
Et vnaqueqꝫ hierarchiarū/hoc eſt ſacroꝝ
principatuū/celeſtiūqꝫ ordinū diuinā bea
titudinē purgantē illuminantē et perficiē=
tē imitat̄.ſuntqꝫ in ea qui purgant illumi
nāt ⁊ perficiūt:ſunt qui viciſſim purgātur
et purgant/illuminant̄ et illuminant/per=
ficiunt̄ ⁊ perficiūt.ſūt qui eo in ordine ſolū
purgantur illuminant̄ et perficiūtur.Sol
dum aerem tenebras pellēdo mouet:pur=
gat.dū aīaliū oculos ad ſe rapit ac cōuer
tit:illuminat.dum vero ad ſe cōuerſos ſua
lampade implet:format/atqꝫ perficit.Igit̄ ſacrorū principatuum quidam ſupremi/qui=
dam poſtremi/et quidam medii.Supremi quidem:purgant/illuminant/et perficiunt.po=
ſtremi purgātur/illuminātur/et perficiūtur.medii vero viciſſim purgātur et purgant/illu=

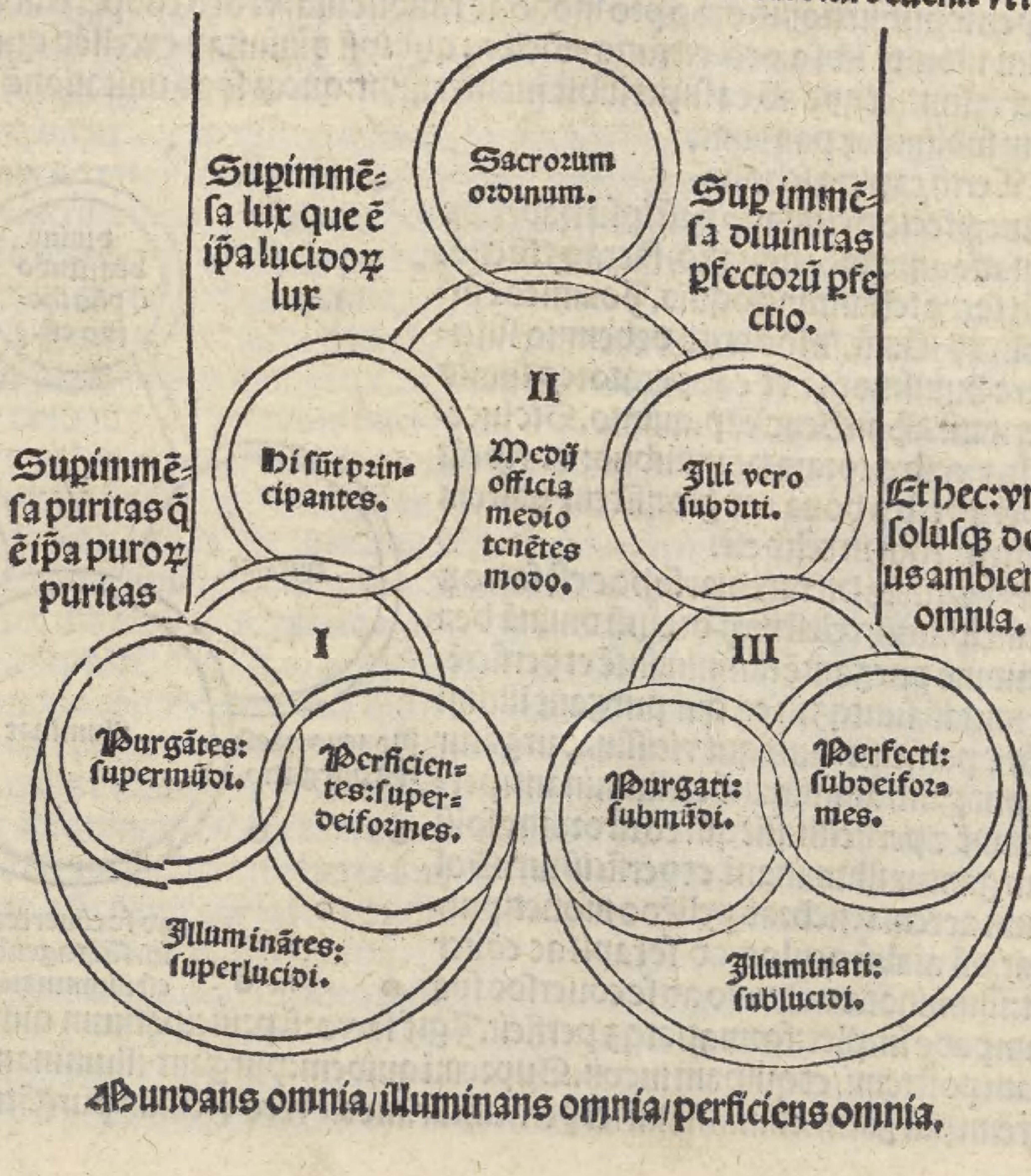
minantur et illuminant/ perficiuntur conſummanturq; et conſummant.

¶ Et hinc hierarchicorum ordinum aliam ſubinferunt partitionem: quoſdam eſſe principātes/ quoſdam ſubditos/ et quoſdam mixtos viciſſim principātium et ſubditorum officia: pro dignitate/ ſincera inuiolataq; ſeruātes. Et hos omnes ordines: vna eademq; diuinitas/ ſupereminenter pura ſuperlucens: omnemq; perfectionē ſuperans ambit/ mūdat/ illuſtrat/ perficit: vt adiecta monſtrat formula.

¶ Veruntamen quia in celeſtibus oībus/ cum ſummis tum mediis ac īfimis: hierarchie hoc eſt ſacri principatus nomen coaptat ſacratus pater/ & ſūmiſſionis/ ſubiectioniſq; nomen in illis ſupramūdanis cap. ſeptimo refutat. Ideo qui pricipantes in ſubiecta figura appellātur: ſuperprincipātes appellari poterūt, et qui ſubditi: ſupprincipātes. Quare iure euenit vt iterū coincidente cū ſuperiori partitione celeſtes ordines diſtribui poſſint: in ſuperprincipātes in ſupprīcipātes ſolum/ in pricipātes & ſupprincipantes, reſpectu quidem ſolum habito: ad ipſos celeſtes ordines. et id adiectū eſt: vt de diuinis loquēdo (quo ad fieri poteſt) religio ſeruetur & pietas. quēadmodū nobis pie iter mōſtrauit ſacratiſſimus pater.

Supremi.
Supprincipātes
Medij.
Principantes/ et ſupprincipantes
Poſtremi.
Supprinci. ſolū.

Mundans omnia/ illuminans omnia/ perficiens omnia.

C ¶Ratione excellentie ſingularis excepta.ſingularis/vnice ac ſimplicis.

¶Quid ſignificet angelorũ appellatio. Cap.IIII

20 Quoniã itaqꝫ quid ſit hierarchia ipa conuenienter a nobis (vt reor) diffinitũ eſt:
q ipſã iam angelorũ functionẽ ſuo ordine laudare neceſſario cõuenit/ſacraſqꝫ il-
lius formas (quas ſacre littere fingunt) eleuatis mentis luminibus cernere. vt
per ſacratiora figmẽta: ad excellentem illarũ prorſuſqꝫ diuinã ſimplicitatẽ cõſcendamus.
atqꝫ cum debite venerationis honore/gratiarũqꝫ actionibus cõgruis: totius ſupreme ſciẽ
21 tie laudemus initiũ. ¶Primũ oĩm illud veriſſima ratione dixerim⁹: vt bonitate ſola/ſum-
ma illa diuinitas rerũ eſſentias ſtatuit/atqꝫ ad eſſe produxit. Eſt enĩ oĩm cauſe/excellẽtiſqꝫ
bonitatis id propriũ: vt ad cõſortiũ ſui que ſunt inuitet et attrahat oĩa/ſingula ſcilicet pro
captu ⁊ modo rationis ſue.igit̃ omnia queqꝫ ſubſiſtunt: prouidentie ratione regunt̃ ex ſũ-
ma illa oĩm autore deitate manãtis/illiqꝫ participant. Alioquin eſſẽt profecto nulla: niſi
ſubſtantie rerũ/atqꝫ principio cõmunicarent. Itaqꝫ inanimata omnia: hoc ipſũ quod ſunt
inde ſuſcipiunt. Quippe eſſe oĩm eſt ipſa diuinitas: que modũ totius eſſentie ſuperat. Por
ro que viuunt omnia ex hac ipſa que ſupra omnẽ vitã eſt/cunctaqꝫ viuificat: vt viuant acce
perunt. rationalia itẽ atqꝫ intellectualia: eiuſdẽ ſupra mentẽ omnẽ atqꝫ intellectũ perfecte/
et omnia ad perfectũ ducentis ſapientie ſunt participatione felicia. Liquet autẽ illas in cõ
22 ſpectu eius verſari ſubſtantias: q̃qꝫ multis modis illi cõmunicant. ¶Sancte itaqꝫ celeſtiũ
ſpirituũ diſtinctiones: eis et que ſolũ ſunt/et que ſine rationis vſu viuunt/et que humana
vtunt̃ ratione: diuine illius participationis dignitate et copia/longe precellunt. Nã cũ ſe
ad imitandũ deum ſpiritualiter/intelligibiliterqꝫ cõponant/atqꝫ diuinã ſimilitudinẽ vltra
humanũ morẽ intuentes/ad eam/intellectualẽ ſpeciem ſuã effingere cupiant: merito vbe-
riore illius participatione beate ſunt. Aſtant enĩ propius illi coherentes/ac ſemper in ante
riora (q̃tum fas eſt) eximia diuini et nunq̃ fatiſcentis amoris intentione cõtendunt: diui-
nos illos fulgores abſqꝫ vlla materia et admixtione/iugiter haurientes: atqꝫ in illorũ for-
me naturã tranſeũtes/vitamqꝫ omnẽ habentes ſpiritalẽ. hec ſunt igit̃ que principali et mul
tiplici modo diuine ſocietatis honore ſunt predite: ſecretũqꝫ diuinũ precipue/multiſqꝫ enũ
23 ciant modis. ¶Iccirco et pre oĩbus angelicũ cognomen meruerũt: ꝙ cũ in eas primo di
uine claritatis fulgor emanet/ipſe poſtmodũ in nos enũtiationes illas ſublimiores ſuper
D ne traiiciãt. Sic deniqꝫ et lex (vt ſcriptura diuina teſtat̃) per angelos nobis indulta eſt/in-
E clytoſqꝫ illos patres noſtros qui ante legẽ/quiqꝫ fuere poſt legẽ: angeli ad deũ ſubuexere.
ſiue quid agendũ eſſet admonentes/atqꝫ ab errore ſacrilego vitaqꝫ prophana ad rectũ ve-
ritatis iter traducentes: ſiue ſacra queuis inſtituta ſeu celeſtiũ ſacramentorũ occultas viſio
24 nes/ſiue diuinas aliquas predictiones docendo pandentes. ¶Enĩuero ſi quis fortaſſe di
F xerit ex deo ipſo abſqꝫ vllo medio: quibuſdã ſanctorũ diuinas apparitiones contigiſſe: is
G illud quoqꝫ de ſacratiſſimis libris ſapienter intelligat/vt ſecretũ ipſũ dei quodcunqꝫ tandẽ
illud eſt: nemo vnq̃ vidit/neqꝫ videbit. ceterũ diuine ille apparitiones ſanctis viris per ſi-
H gna deo cõuenientiſſima ſacris quibuſdã atqꝫ intuentiũ modo ac viribus accomodatis/vi
ſionibus contigere. At vero ſapientiſſima theologia/viſionẽ illam que in ſemetipſa deſcri
ptam oſtenderet diuinam veluti effictam ex rebus formas non capientibus ſimilitudinem
I (ꝙ ad deum cernentes adducat) diuinã apparitionẽ rectiſſime appellat. per quam intuenti
bus diuini⁹ ille fulgor irradiet/eoſqꝫ ſacratius aliquid atqꝫ auguſtius doceat. Huiuſmodi
vero diuinas viſiones: celeberrimi illi patres noſtri miniſterio celeſtiũ virtutũ ediſcebant.
K An non ipſam quoqꝫ legis ſacram ſanctionẽ: vt ex deo Moſi traditã ſcripture ſancte tradi
tio loquit̃? At id quidẽ nos verius inſtruit: diuine illam fuiſſe ſacratioriſqꝫ legis effigiem.
25 ¶Ex quo et illud ſapientiſſime theologia videt̃ innuere: ꝙ ſcilicet iccirco illa per angelos
L ad nos vſqꝫ manauerit. vt id ſãctiſſime ac diuine legis inſtitutione caueret̃: priora ſequen-
tibus iter ad deũ ſternere. nõ enim ſolum in ſuperioribus/inferioribuſqꝫ ſpiritibus lex iſta
conſtituta eſt: verũ in equalibus quoqꝫ et qui eiuſdẽ ordinis ſunt. Quippe ſtatuit ſũmus
ille ac ſuperſubſtantialis omniũ ordo: per ſingulas diſtinctiones primos et medios extre

moſq; eſſe ordines atq; virtutes. vt ſcilicet inferiorū ſpirituū excellētiores quoq; precepto res ac duces ſint: per quos illi acceſſum habeant ad deum/ et ad lucem illā ſecretiſſimā dei/ ſocietatēq; perueniant. Intueri autē libet vt diuinū illud ſacramentū/ quo noſtre humani tatis Jheſus benigniſſime factus eſt particeps/ angeli primū didicerūt: deinde per illos/

Gabriel. ad nos quoq; ſcientie iſtius/ gratia diriuauit. Sic deniq; gabriel zachariā quidē pontifi=

Zacharias. cem (vt legimus) docuit naſciturū ex ſe preter ſpem ſola diuina gratia filiū/ prophetā fore/ ac preuiū illi= us (que mūdo clementiſſime atq; ſaluberrime reue= landa erat in humana carne iheſu) diuine operatio=

Maria. nis: Mariā vero/ quo pacto in ea diuinū illud atq; ineffabile ſuſcepte a deo humanitatis ſacramentū p= ficeret: īſtruxit.

Joſeph. Dauid. Paſtores. Alius itē angelus Joſeph pium eru= diuit: et que patriarche dauid diuinitus promiſſa fue rant impleta premonuit. Alius item paſtores vt ſoli tudinis receſſu et quiete purgatos alloquit/ eiſq; nū ciat gaudiū: atq; cū illo multitudo celeſtis exercitus hymnū illū celeberrimū atq; laudatiſſimum morta lib⁹ tradit. ¶ Libet ad ipſas quoq; ſupremas ſācto rū/ altiſſimaſq; intelligentias cordis lumē attollere. Cerno enim vt ipſe quoq; iheſus celeſtiū ſubſtantia rū autor mirabilis/ atq; icōprehēſibilis ab humana (quā ipſe ſtatuerat et elegerat) lege atq; ordine non deſciuerit: cum ad infirma noſtra ſine vlla ſui muta= tione veniſſet. imo obtemperāter patris ac dei inſtitu tis (que per angelos dederat) fuerit obſecutus. Illo

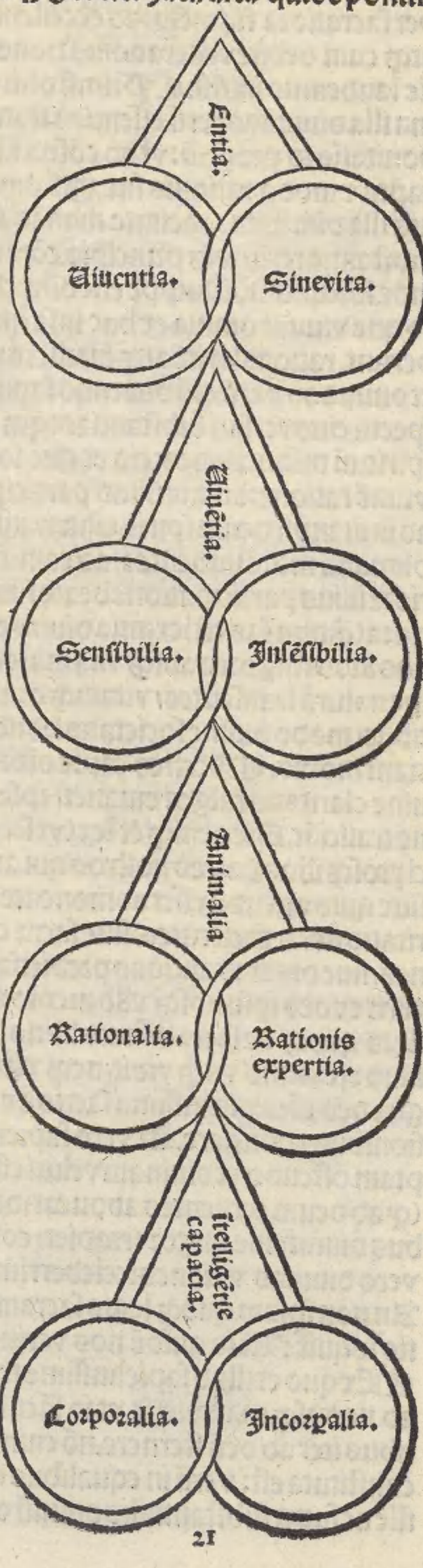
Joſeph rū item miniſterio nunciat Joſeph: a patre ſūma diſ penſatione decretus Jheſu vel in egyptū diſceſſus/ vel ex egypto in iudeā denuo reditus. ipſū quoq; per angelos cernimus paternis legib⁹ ſubditū. ¶ Omit to eni ea dicere/ que ſacroſāctis noſtris traditionib⁹ exponunt (ſciēti eni loquor) vt ſcilicet iheſum ange= lus paſſioni proximū et orantem cōfortaſſe memore tur/ & ipſe quoq; iheſus cum ob nimiam caritatē ſuā/ ſalutiq; noſtre nimis neceſſariam/ ſue pietatis opus īplendum in ordine veniſſet nunciantis: magni con ſilij angelus ſit predicatus. Nam profecto (ſicut ipſe ſuo miniſterio cōueniētia locutus ait) quecunq; au= diuit a patre nūciauit nobis.

¶ Quarti capitis ſcholia.

Actuum. 7. ¶ Ut ſcriptura diuina. Lucas in actib⁹ apl'orū cap. ſeptio. Et occiderūt eos qui annūciabant de aduētu iuſti/ cui⁹ vos nunc proditores et homicide fuiſtis: qui accepiſtis legem in diſpoſitione angelorum.

¶ Inclytoſq; patres noſtros q̄ ante legē/ quiq; fue re poſt legem: angeli ad deum ſubuexere. Ante legē loth/ abraham/ iacob. Poſt legem gedeon/ ꝓphete/ apoſtoli/ et qui pie in deo vixerunt. vt cornelius cētu

Loth. Geneſis. 19. rio/ daniel/ ioſeph/ ioānes. Angeli ad loth Geneſis cap. decimonono. habes hic quēpiā tuorū/ aut gene rū/ aut filios/ aut filias? omnes q̄ tui ſūt: educ de vr=

21

be hac. delebimus enĩ locũ iſtũ: eo ꝙ increuerit clamoꝛ eoꝝ/ coꝛã dño qui miſit nos vt per=
damus illos. Cumqꝫ eſſet mane cogebant eũ angeli dicentes: ſurge/ tolle vxoꝛẽ tuã et duas
filias quas habes/ ne et tu pariter pereas in ſcelere ciuitatis. diſſimulante illo appꝛehende
runt manũ eius/ et manũ vxoꝛis ac duarũ filiarũ eius: eo ꝙ parceret dñs illi. Abꝛahã gene= Abꝛaam.
ſis cap. viceſimo ſcdo. Extenditqꝫ manũ et arripuit gladiũ: vt imolaret filiũ ſuũ. ⁊ ecce an Geneſis.22.
gelus dñi de celo clamauit abꝛaam/ abꝛaam: qui reſpondit aſſum. dixitqꝫ ei/ non extendas
manũ tuã ſuper puerum/ neqꝫ facias ei quicꝙ̃: nunc cognoui ꝙ timeas dñm/ et non peper
ciſti vnigenito filio tuo pꝛopter me. leuauitqꝫ abꝛaam oculos ſuos/ viditqꝫ poſt tergũ arie
tem inter vepꝛes coꝛnibus herentem: quem aſſumens obtulit holocauſtũ pꝛo filio ſuo. vo
cauit autẽ angelus dñi abꝛaam ſcdo de celo dicens/ per memetipſũ iuraui dicit dñs: quia
feciſti hanc rem/ et non peperciſti filio tuo pꝛopter me: benedicã tibi et multiplicabo ſemẽ
tuũ ſicut ſtellas celi/ et velut arenã que eſt in littoꝛe maris. poſſidebit ſemẽ tuũ poꝛtas ini=
micoꝛũ ſuoꝛũ: ⁊ benedicent̃ in ſemine tuo omnes gentes terre. Jacob. Geneſis cap. triceſi Jacob.
mo pꝛimo. Nũc ergo ſurge. et egredere de terra hac in terrã natiuitatis tue. Gedeon. Ju= Geneſis.31. Gedeon.
dicum ſexto. Apparuit ei angelus dñi ⁊ ait: dñs tecum viroꝛũ foꝛtiſſime. vade in hac foꝛti= Judicum.6.
tudine tua: et liberabis iſrael de manu madian. ego ero tecum: et percuties madian quaſi
virum vnũ. Tolle carnes et azymos panes: et pone ſupꝛa petram illã/ et ius deſuper fun=
de. et extendit angelus dñi ſũmitatẽ virge quã tenebat manu: et tetigit carnes ⁊ panes azy
mos/ aſcenditqꝫ ignis de petra et carnes azymoſqꝫ panes conſũpſit. angelus autem dñi/
euanuit ex oculis eius. Coꝛnelius centurio. lucas actuũ apoſtoloꝛũ cap. decimo. Oꝛatio= Coꝛnelius.
nes tue et elemoſyne tue aſcenderunt in memoꝛiã in cõſpectu dei. et nũc mitte viros in iop= Actuum.10.
pen: et accerſi ſimonẽ quẽdam qui cognominat̃ petrus. Daniel cap. ſeptimo. Aſpiciebam Daniel.7
ergo in viſione noctis/ et ecce cum nubibus celi quaſi filius hoĩs veniebat: et vſqꝫ ad an=
tiquũ dierum peruenit/ et in conſpectu eius obtulerũt eum. et dedit ei poteſtatẽ/ ⁊ honoꝛẽ/
et regnũ et omnes populi/ tribus et lingue ſeruiẽt ei. poteſtas eius poteſtas eterna que nõ
auferet̃/ et regnũ quod non coꝛrũpetur. Joſeph. Mattheus. cap. ſcdo. Ecce angelus dñi Joſeph
apparuit in ſomnis ioſeph dicens: ſurge et accipe puerũ ⁊ matrẽ eius/ et fuge in egyptũ. Matheus.2.
et eſto ibi: vſqꝫ dum dicam tibi. futurũ eſt enĩ vt herodes querat puerum ad perdendũ eũ. Joannes.
Joannes. Apocalypſis cap. viceſimo ſcdo. Et poſtꝙ̃ audiſſem et vidiſſem: cecidi vt ado= Apocar.22.
rarem ante pedes angeli/ qui michi hec oſtendebat. et dixit michi: vide ne feceris/ conſer=
uus enĩ tuus ſum et fratrum tuoꝛũ pꝛophetarũ/ et eoꝛum qui ſeruant verba pꝛophetie libꝛi
huius. deum adoꝛa. Ecce ergo angeli ad deum ſubuehunt: vt Joannẽ. Quid agẽdum ſit
monſtrant et ãmonent: in loth/ iacob/ gedeone. Ab erroꝛe ad veritatis iter reducunt: in coꝛ
nelio centurione. Sacramẽtoꝛũ celeſtiũ occultas viſiones pandunt in daniele. diuinas pꝛe
dictiones docent in abꝛaam et ioſeph.

f ¶ Quibuſdam ſanctoꝛum diuinas apparitiones contigiſſe. vt Moſi de quo numeroꝛum Moſes.
duodecimo. Cumqꝫ fuiſſent egreſſi: deſcendit dñs in columna nubis/ et ſtetit in introitu ta= Numeri.12.
bernaculi vocans aaron et mariam. qui cum iſſent: dixit ad eos. audite ſermones meos. ſi
quis fuerit inter vos pꝛopheta dñi: in viſione apparebo ei/ vel per ſomniũ loquar ad illũ.
at non talis ſeruus meus moiſes: qui in omni domo mea fideliſſimus eſt. oꝛe enĩ ad os lo=
quoꝛ ei: palam et non per enigmata/ et figuras deum videt.

g ¶ Ut ſecretum ipſum dei quodcũqꝫ tandem illud eſt. Jd ſupꝛa ex Paulo ad Timotheũ. AdTimo.6.
cap. ſexto. Qui lucẽ habitat inacceſſibilẽ/ quẽ nullus hoĩm vidit vnꝙ̃: ſed nec videre poteſt

h ¶ Per ſigna deo cõuenientiſſima ſacris quibuſdam. adiunge viſionibus.

i ¶ Diuinã apparitionem rectiſſime appellat. diuinam apparitionẽ que et theophania di=
cit̃: celeberrimi patres noſtri (hoc eſt ſãcti pꝛophete) miniſterio angeloꝛum ediſcebant. vt
Daniel ſeptĩo. Hoꝛruit ſpiritus meus/ ego daniel territus ſũ in his: et viſiones capitis mei Daniel.7.
conturbauerunt me. acceſſi ad vnũ de aſſiſtentibus/ et veritatem querebam ab eo de oĩbus
his: qui dixit michi interpꝛetationẽ ſermonũ/ et docuit me.

k ¶ An non ipſã quoqꝫ legis ſacram ſanctionẽ. Deuteronomiũ cap. nono. Deditqꝫ michi Deutero.9.

duas tabulas lapideas ſcriptas digito dei.
¶ Ex quo et illud ſapientiſſime theologia videt̃ inuere. Ex Luca pauloante. Et paulus L
Ad Gala.3. epiſtola ad galathas cap. tertio. Quid igit̃ lex? propter tranſgreſſionē poſita eſt: donec ve
niret ſemen cui promiſerat / ordinata per angelos in manu mediatoris.
Lucas.1. ¶ Angeli primũ didicerunt. Lucas cap. primo. Ait angelus ei / ne timeas maria: inueniſti M
enim gratiam apud deum. ecce concipies in vtero et paries filiũ: et vocabis nomē eius ihe
ſum. hic erit magnus / et filius altiſſimi vocabitur: et regnabit in domo iacob in eternum / et
regni eius non erit finis.
Gabriel Zacharias Lucas.1. ¶ Sic deniq; Gabriel zachariã quidē pontificem. Lucas cap. primo. Apparuit autē an- N
gelus dñi ſtans a dextris altaris incenſi: et zacharias turbatus eſt vidēs / et timor irruit ſu-
per eum. ait autē ad eũ angelus: ne timeas zacharia / quoniã exaudita eſt deprecatio tua. et
vxor tua Elizabeth pariet tibi filiũ: et vocabis nomen eius ioannē. et erit gaudium tibi et
exultatio: et multi in natiuitate eius gaudebunt. erit enī magnus corã dño: et vinũ et ſicerã
non bibet. et ſpiritu ſancto replebit̃ adhuc ex vtero matris ſue: et multos filiorũ conuertet
ad dñm deum ipſorum. et ipſe precedet ante illũ in ſpiritu et virtute helie (vt cõuertat cor-
da patrum in filios / et incredulos ad prudentiã iuſtorũ) parare domino plebem perfectam
Maria. Lucas.1. ¶ Mariam vero quo pacto in ea diuinũ illud. Lucas cap. primo. Dixit autē maria ad an- O
gelum / quomodo fiet iſtud: quoniã virum nõ cognoſco? Et reſpondens angelus dixit ei:
ſpirituſſanctus ſuperueniet in te / et virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoq; et quod naſce
tur ex te ſanctum / vocabitur filius dei.
Joſeph Matheus.1. ¶ Alius itē angelus ioſeph pium erudiuit. Mattheus cap. primo. Ecce autē angelus do P
mini apparuit in ſomnis ioſeph dicens: Joſeph fili dauid noli timere accipere mariam cõ
iugem tuam. Quod enī in ea natum eſt: de ſpiritu ſancto eſt. Pariet autē filiũ: et vocabis
nomen eius iheſum. ipſe enī ſaluũ faciet populum ſuũ a peccatis eorum.
Paſtores Lucas.2. ¶ Alius item paſtores. Lucas cap. ſcdo. Et paſtores erant in regione eadē: vigilantes / Q
et cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuũ. et ecce angelus domini ſtetit iuxta illos /
et claritas dei circunfulſit illum: et timuerunt timore magno. et dixit illis angelus: nolite ti
mere. ecce enī euangelizo vobis gaudiũ magnũ quod erit omni populo: quia natus eſt vo
bis hodie ſaluator (qui eſt chriſtus dominus) in ciuitate dauid. et hoc vobis ſignũ: inuenie
tis infantē inuolutũ et poſitũ in preſepio. et ſubito facta eſt cum angelo multitudo militie
celeſtis laudãtiũ deũ / et dicentiũ: glia in altiſſimis deo / et in t̃ra pax hoibus bonevolũtatis
Matheus.2. ¶ Illorumi itē miniſterio nuntiatur ioſeph. Mattheus cap. ſcdo. Ecce angelus domini R
apparuit in ſomnis ioſeph dicens: ſurge et accipe puerum et matrem eius / et fuge in egy-
ptum. Et paulopoſt. Defuncto autem herode / ecce angelus domini apparuit in ſomnis io
ſeph dicens: ſurge et accipe puerũ et matrem eius / et vade in terram iſrael. defuncti ſũt enī
qui querebant animam pueri.
¶ Ipſum quoq; per angelos cernimus paternis legibus ſubditum. hoc eſt videmus do- S
minũ in eius natiuitate / in fuga in egyptum / in reditu ex egypto ordinatũ per angelos ſub
ſũmi patris legibus / ordinationibuſq; qui et per os Oſee prophete locutus ait: ex egypto
vocaui filium meum.
¶ Omitto enim ea dicere: que ſacroſanctis noſtris traditionibus exponunt̃. he ſacroſan- T
cte traditiones: ſancta ſunt euangelia.
Iheſus Lucas.22. ¶ Ut ſcilicet iheſum angelus paſſioni proximũ et orãtem confortaſſe memoretur. Lucas V
cap. viceſimo ſcdo. Et ipſe auulſus eſt ab eis quantũ eſt iactus lapidis / et poſitis genibus
orabat dicens: pater ſi vis tranſfer calicem iſtum a me. veruntamen non mea volũtas: ſed
tua fiat. Apparuit autem illi angelus de celo: confortans eum.
Eſaias.9. ¶ Magni cõſilij angelus ſit predicatꝰ. Eſaias cap. nono. Paruulus enī natus eſt nobis / X
et filius datus eſt nobis / et factus eſt principatus ſuper humerũ eius: et vocabitur nomen
eius admirabilis conſiliarius / deus fortis / pater futuri ſeculi / princeps pacis. Legebat̃
tēpore apoſtolorũ. et factus eſt pricipatus ſuper humerũ eius: et vocabit̃ nomē eius magni

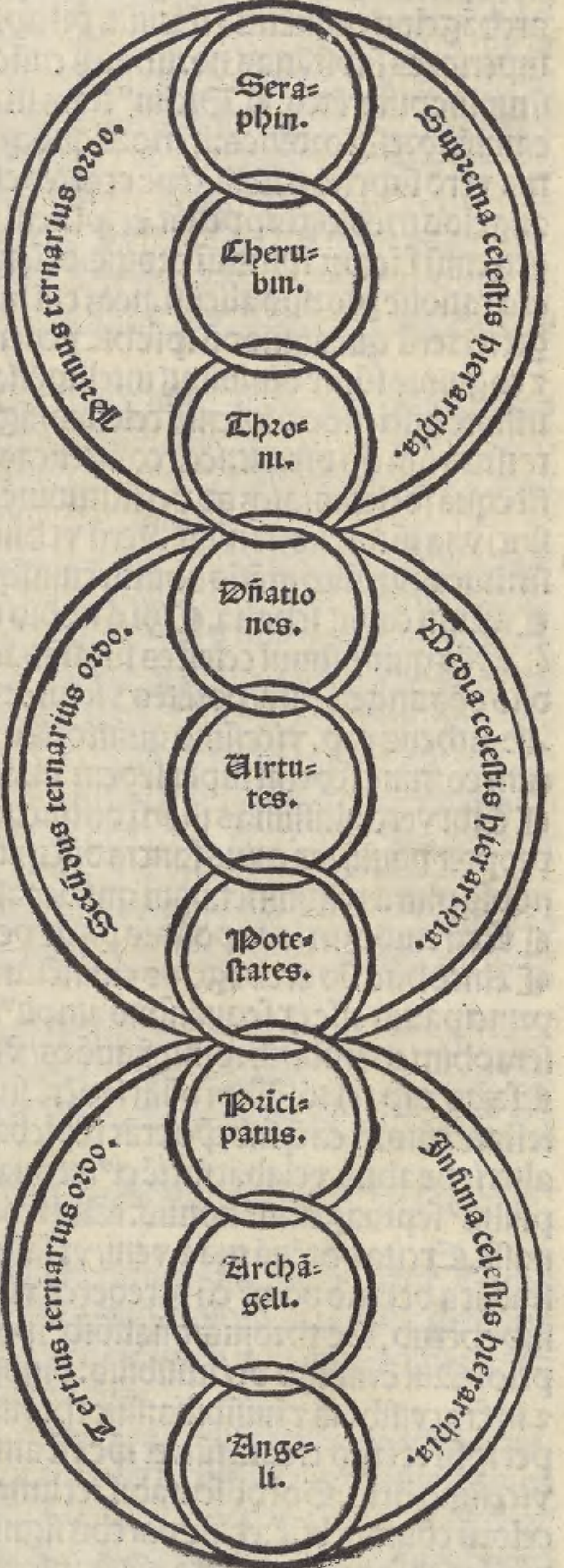
conſilij angelus.loco cuius nunc verſum habemus:admirabilis conſiliarius. Diūſitas lit
3 ¶Quecunq̧ audiuit a patre nūciauit nobis.Joannes cap.decimoquīto.Uos amici mei terarū origi·
eſtis:ſi feceritis que ego precipio vobis.iā non dicā vos ſeruos:q̄a ſeruus neſcit q̄d faciat Joannes.15
dn̄s eius.vos autē dixi amicos:quia omnia quecūq̧ audiui a patre meo/nota feci vobis.

¶Cur omnes celeſtes ſpiritus:cōmuni appellatione dicantur angeli. Cap.V.

28 Ecigiṫ eſt(q̄tū ip̄i ſapimꝰ)ā̄gelice/quā in ſcripturis ſāctis iuenimꝰ:appellatiōis
A h cauſa.dignū vero videṫ inq̄rere/diligētiuſq̧ rimari quāobrē ij qui nobis de deo
B rebuſq̧ diuinis diſſeruerūt:oēs q̄dē ſimul celeſtes ſubſtātias ā̄gelos vocēt.Ubi
C v̄o altiſſimas illarū diſtictiones exponē et enarrare pergūt/ā̄gelicū eū ꝓprie ordinē nomi
D nāt:qui diuina et celeſtia agmina cōplet/extremoq̧ in loco poſitus perficit. Ante hūc vero
E archā̄gelos eminētius ſtatuūt/pricipatus deiceps/ꝛ poteſtates ac v̄tutes/quaſq̧ his etiā
ſuperiores ſubſtātias norūt/atq̧ enūciāt ſāctorū voluminū traditiones:graduū iter ſe cel
29 ſitudine differētes. ¶Dicimꝰ itaq̧ in oībus ſacratiſſimis diſtictionibꝰ ſuperiores quoſq̧/
eminētioreſq̧ ordines:īferiorū quoq̧ agminū nō carere fulgoribꝰ/atq̧ virtutibꝰ:poſterio
res vero ſuperiorꝝ itelligētie exortes eſſe. Igiṫ ſāctiſſima illa/ſūmorū ſpirituū agmina:etiā
F angelos theologi appellāt.et ipſa eni vim ſuperni illius/diuiniq̧ fulgoris enūciāt. Porro
extremū ſāctorꝝ ſpirituū ordinē/pricipatus/aut thronos/aut ſeraphin dicere:abſurdū eſt/
et a ratione prorſus alienū.neq̧ eni ſupremis illis virtutibꝰ ſocietate aut ꝑticipatione cōiū
G giṫ:ceterū quēadmodū ipſe hic venerādos/diuinoſq̧ pōtifices noſtros ad familiares ſibi
ꝛ cognitas ſūme diuinitatꝭ intelligētias ꝓuehit:ita et q̄ illi prelate ſūt/ꝛ lōge eminēt ſacra
30 tiſſime diſtictiōes/iplentē celeſtes/ā̄gelicaſq̧ fūctiōes ad deū ſubuehūt ordinē.¶Niſi for
te iſtud q̄q̧ q̄s dixerit:iccirco ā̄gelicas oēs appellatiōes eē cōmunes:q̧ oīm celeſtiū v̄tutū
ſit equa ſocietas/atq̧ ad dei ſilitudinē/lucēq̧ diuinā(licet alie aliis excellāt/ graduſq̧ diūſi
ſint)vna tñ intētione nitāṫ.verū vt huiꝰ rei ratio liq̄dius ꝯſtet/ꝛ q̄d dicimꝰ magis ꝑſpicuū
H ſit:ītueamur alto mētis obtutu cuiuſq̧ celeſtis ordinis expoſitas i ſāctis litteris ꝓꝑetates.
A ¶Quīti capitꝭ ſcholia.¶Ji q̄ nobis de deo/rebuſq̧ diuinis diſſerueṙt.ꝓphete/ꝛ ſcti apl̄i
B ¶Oēs quidē ſimul celeſtes ſubſtātias/angelos vocēt.pſalmus cēteſimus ſcd̄s.Bn̄dicite Pſalmꝰ.102
dn̄o oēs angeli eius/potētes virtute:faciētes verbū illiꝰ ad audiēdā vocē ſermonū eiꝰ.Et
Mattheus cap. viceſimo quinto.Cū autē venerit filiꝰ hoīs in maieſtate ſua/et oēs angeli Mattheꝰ.25
cum eo:tunc ſedebit ſuper ſedem maieſtatis ſue/et cōgregabūtur ante eū omnes gentes.
C ¶Ubi vero altiſſimas illarū diſtinctiones exponere et enarrare pergunt. Quod dictū eſt Seraphin.
propter paulū/ex cuius ſancta diſciplina ſequētia deducit:et vtinā diuine pietatis indultu Cherubin
nobis plura reliquiſſet.nam qui hec aperte declarēt:hebreorū libros non habemus. Throni.
D ¶Extremoq̧ in loco poſitus ꝑficit.perficit/cōplet/terminat/atq̧ celeſtes ordīes abſoluit. Dn̄ationes
E ¶Ante hūc v̄o archā̄gelos eminētius ſtatuūt.Nouē btiſſimorū ſpirituū ordīes/ſacroſq̧ Uirtutes.
principatus eſſe ex ſequētibus ampliꝰ dilucebit qui a ſāctis/et deo plenis viris appellanṫ Poteſtates
ſeraphin/cherubī/throni/dn̄atiōes/v̄tutes/ꝑtātes/pricipatꝰ/archā̄geli/ā̄geli.De ſeraphī Pricipatus.
Eſaias.cap.ſexto.Uidi dn̄m ſedētē ſuꝑ ſoliū excelſū/et eleuatum:et plena erat domꝰ a ma Archā̄geli.
ieſtate eius.et ea q̄ ſub ip̄o erāt replebāt tēplū.ſeraphin ſtabāt ſuꝑ illud:ſex ale vni/ꝛ ſex ale Angeli.
alteri:duabus velabāt faciē eiꝰ/et duabꝰ velabāt pedes eiꝰ/ꝛ duabꝰ volabāt.De cherubin. Seraphin.
pſalmꝰ ſeptuageſimꝰ nonus.Qui ſedes ſuꝑ cherubin:manifeſtare effraim/beniami/ꝛ ma Eſaias.6.
naſſe.Excita potētiā tuā ꝛ veni/vt ſaluos facias nos.Et ezechiel cap.decio.Cherubin aūt Cherubin
ſtabāt a dextris domꝰ cū igrederet̄ vir:et nubes ipleuit atriū iterius/ et eleuata eſt gl̄ia dn̄i Pſalmꝰ.79.
ſuꝑ cherub.De thronis/dn̄atiōibꝰ/poteſtatibꝰ ꝛ pricipatibꝰ.Paulꝰ epl̄a ad colloceñ.cap. Ezechiel.10.
prio.Qui ē imago dei iuiſibilis:ꝑmogenitꝰ oīs creature.qm̄ i ip̄o cōdita ſūt vniūſa i celis Throni.
ꝛ in t̄ra/viſibilia ꝛ iuiſibilia:ſiue throni/ſiue dn̄ationes/ſiue pricipatus/ſiue poteſtates.oīa Dn̄ationes.
per ipſū et i ip̄o creata ſūt:et ip̄e eſt ante oēs/ ꝛ oīa in ip̄o ꝯſtāt.De v̄tutibꝰ.Mattheꝰ.cap. Pricipatꝰ.
viceſimo q̄rto.Sol obſcurabiṫ:et luna nō dabit lumē ſuū.et ſtelle cadēt de celo:ꝛ virtutes Poteſtates.
celorū cōmouebūṫ.et tūc parebit ſignū filij hoīs in celo.De archā̄gelis.Paulꝰ ad teſſalo= Ad coloſſeñ.1
nicēſes epl̄a pria cap.q̄rto.Qm̄ ipſe dn̄s:in iuſſu et in voce archā̄geli et i tuba dei deſcēdet Uirtutes.
de celo.De angelis.Geneſis cap.decimo nono.Ueneruntq̧ duo ā̄geli ſodomā ſedēte loth Mattheꝰ.24.
Archā̄geli.
.1.Ad teſſa.4
Angeli.
Geneſis.19.

in foribus ciuitatis:qui cũ vidiſſet eos ſurrexit et iuit obuiam/adorauitqꝫ pronus in terrã.
¶Et ipſa enĩ vim ſuperni illius/diuiniqꝫ fulgoris enunciant.ipſa/ipſa agmina. F
¶Leterũ quẽadmodũ ipſe hic venerãdos.ipẽ/ipẽ ſctõꝝ ſpirituũ extrem⁹/ãgelicuſqꝫ ordo. G
¶Expoſitas in ſacris litteris proprietates.expoſitas/expreſſas atqꝫ tactas. H
¶Quenã ſit celeſtiũ ſubſtãtiarũ prima/que media/que extrema diſtinctio. Cap.VI.

Uot nẽpe ꝛ cuiuſmodi ſint ſãctoꝝ ſpirituũ diſtictiões/ꝛ quo pacto ſacre illoꝝ fũ 31
q ctiones peragãt:ſolã examuſſim noſſe dixerim ſũmã(per quã illi ĩ deũ aſſumũt)
deitatẽ.Ad hec ipas quoqꝫ celites ꝟtutes ꝓpas/atqꝫ fulgores/ꝛ ſacratiſſimũ ſuũ I
celeſtẽqꝫ ordinẽ:nõ ignorare par ẽ.Neqꝫ enĩ ſcire poſſum⁹ nos btiliſſimoꝝ ſpirituũ abſtruſa
myſteria vtqꝫ illi ſãctiſſie ꝑficiãt:niſi illa forte nos
ſcire q̃s dicat q̃qꝫ illoꝝ miniſterio/ſua ſcꝫ rite cal=
lẽtiũ/diuina nos pietas docuit.itaqꝫ nos quidẽ ni
chil motu ꝓpͦ/inſtructuqꝫ dicem⁹.ceterũ q̃ a ſcis
theologis notata ſũt angelice ꝓprietatis ĩſignia: K
Doctrina Beatiſſimi Pauli.
ea nos edocti pro virib⁹ exponem⁹.Oẽs ſimul ce
leſtes/ĩmortaleſqꝫ ſubſtãtias:in nouẽ ordines di 32
uinus ſermo diſtinxit/ꝓpriiſqꝫ ac ſignificãtibus L
vocabulis appellauit.Has eximius p̃ceptor no=
ſter ĩ ternas tertio repetitas diſtictiones ad ſãcte M
trinitatis diuiſit imaginẽ.Ac primã quidẽ eſſe ait
que corã deo verſet ſemꝑ/idqꝫ ex diuina dignati=
one ſuſceperit/vt illi ĩhereat iugiter/nulliſqꝫ me=
diis interiectis ſpiritibus inſerat.Nã ſãctiſſimos N
thronos/ꝛ oculis plurimis/aliſqꝫ p̃ditos ordĩes
cherubin ſcꝫ et ſeraphin hebreorũ voce appella=
tos:iuxta deũ nullis mediis ĩſertis agminib⁹ emi
nẽti ꝓpinquitate locatos ait/idqꝫ ſãctarũ ſcriptu O
rarũ tradere expoſitionẽ.Hãc igit ternariã diſtin=
ctionẽ vt vnã/ꝛ ꝑ oĩa equalẽ/primãqꝫ re vera hie
rarchiam illuſtris dux noſter ac magiſter eſſe ait:
qua nõ ſit p̃ſtantior altera/primoribuſqꝫ dei ſũmi
ſplendoribus maiori ꝓpinq̇tate ꝯiũcta.Secũdã
ꝟo aſſeruit/q̃ ptãtib⁹/dñationib⁹/ꝟtutib⁹qꝫ ꝯficit
Tertiã itẽ q̃ in celeſtib⁹ fũctionib⁹ extremũ teneat
locũ:ex ãgelis ꝛ archãgelis pricipatibuſqꝫ ꝯſtãtẽ.

¶Sexti capitis ſcholia.
¶Ad hec ipas quoqꝫ.Ad hec adhuc/p̃terea/ĩſuꝑ
¶Leterũ que a ſãctis theologis.theologis/pro= I
phetis et apoſtolis/ꝛ preſertim a beatiſſimo pau= K
lo:a quo angelice ꝓprietatis inſignia hic ſacramẽ
torum diuinorum magiſter/edoctus eſt.
¶Oẽs ſimul celeſtes.doctrina beatiſſimi pauli.
¶Has eximi⁹ p̃ceptor noſter ĩ ternas tertio repeti L
tas diſtictiões.Eximi⁹ p̃ceptor nr̃/btiſſim⁹ paul⁹. M
¶Nã ſãctiſſios thronos/et ocl̃is plurimis/aliſqꝫ
Ezechiel.1. p̃ditos ordĩes.Ezechiel cap.1.Et totũ corp⁹ ocl̃is N
Eſaias.6. plenũ ĩ circuitu ipoꝝ q̃ttuor.Et Eſaias cap.6.Se
raphin ſtabãt ſuꝑ illud:ſex ale vni/et ſex ale alteri
¶Idqꝫ ſcãrũ ſcp̃turaꝝ tradere expoſitionẽ.Et di O
cebat paul⁹:id ſcãꝝ ſcp̃turaꝝ tradere expoſitionẽ
¶De ſeraphin/et cherubin/ꝛ thronis:ꝛ de prima eorũ hierarchia. Cap.VII

33 Unc nos quoqꝫ ſuſcipientes functionū celeſtiū ordinē/ aptiſſimāqꝫ diſtributio=
h nē: dicimus primo omne ſanctoꝝ ſpirituū cognomen/ inſinuationē atqꝫ indiciū
preferre diuine cuiuſlibet ipſoꝝ ꝓprietatis. Ac ſanctoꝝ quidē ſeraphin appella=
tionē (ij qui hebree lingue periti ſūt) icēdētes ſiue calefaciētes: cherubin vero multitudinē
ſciētie/ ſiue ſapiētie effuſionē ſignificare aiunt. Merito igitᷣ prima illa celeſtis fūctio ab al=
tiſſimis ſpiritibꝰ agitᷣ: cui ſit ordo oībus celſior atqꝫ ſacratior/ vt ante cōſpectū diuine maie
ſtatis cōtinēter aſſiſtat/ ꝑpetuoqꝫ locata ſit, atqꝫ in ipſā vt pote ꝓpinquiſſimā: primores ille
diuine apparitiones ac ꝑfectiones/ p̄cipue ac peculiarius penetrēt, appellantᷣ nēpe calefa=
ciētes et throni et ſapiētie effuſio cōgruo ſcꝫ ac diuino illoꝝ habitꝰ ſignāte noīe. Nā ꝙ diui Seraphin.
nis rebus ſempitᷣno motu ⁊ nūqꝫ laceſſente ſtudio inſeruiāt: ardoreqꝫ ac celeritate mirabi=
li ac feruore perpetui illiꝰ ⁊ nūqꝫ cedētis aut inclinātis eterni motus ſui: īferiora etiā agmi
na ad ſui ſimilitudinē potētiſſime ſubuehāt/ illa veluti incēdētes atqꝫ ad ſimilē feruoris gra
tiā exuſcitātes/ preterea ꝙ ſūma vi flāmātis incēdij expurgent/ lucidaqꝫ ⁊ illumināte pro=
prietate beatiſſimi ſpiritus apertaqꝫ et īextinguibili et q̄ ſemꝑ eodē ſe habeat modo totius
obſcuriſſime caliginis ac cecitatis expultrice ac ꝓfligatrice ſint prediti: ſeraphin accepere
cognomē. At vero ſāctoꝝ cherubin appellatiōe/ illoꝝ eximia ſciētia deiqꝫ ſpeculatio/ ſum= Cherubin.
meqꝫ et exuberātis lucis capacitas atqꝫ cōtēplatio (qua diuinā ſpeciē nō per traduces vl=
los/ ſed primaria vi ſua intuentᷣ) gratie quoqꝫ copioſa traditio et cōmunicatio/ īuidie liuo=
re carēs: qua indultā ſibi ſapiētiā in ſequētia et īferiora trāſfundūt: deſignatᷣ. Porro altiſ= Throni
ſimarū et eleuatarū ſedium noīe: illas ab omni terreni affectus humilitate lōgiſſime remo
tas eſſe/ ſurſūqꝫ ad ardua īuiolabili ſtudio ferri edocemur: dū ille ab īfimis oībus iugi intē
tione diſiūcte/ ac circa illū qui vere excelſus eſt totis viribꝰ incōcuſſe/ ſtabiliterqꝫ locate di=
uinū aduētū abſqꝫ vllius ꝑturbationis ac materie īpedimēto ſuſcipiūt: dcūqꝫ ferētes obſe=
quij deuotiōe ad ipſius percipiēdos fulgores ſemꝑ patēt. Iſta quidē nominū ipſoꝝ (q̄ꝫtū
34 ipſi intelligimꝰ) ratio eſt. ¶ Dicēdū vero quā eſſe ipſorū hierarchiā arbitremur. Nēpe enī
ꝙ oīs huiuſce ſacre fūctionis intētio ex diuina imitatione ac ſpecie dependeat/ ꝙqꝫ officiū
ipſius omne in participationē ſacrā/ traditionēqꝫ purgationis īmixti et diuini luminis cō=
ſummātiſqꝫ ſciētie diuiſū ſit: ſupra iā ſatis dictū eſſe arbitror. Nūc vero digne ꝓ merito tā=
tarū rerū/ dicere cupio: quonā modo hec altiſſimorū ſpirituū fūctio in ſāctis litteris traditᷣ.
primis illis ſubſtātiis que poſt autorē ſuū deū locate ac velut in ipſius valuis poſite omnē
inuiſibilē/ viſibilēqꝫ virtutē conditā longe tranſcendūt: propriā quandā eſſe atqꝫ adeſſe in
nullo diſſimilē functionē arbitrandū eſt. Puritate quoqꝫ ſingulari preditas exiſtimandū/
P non quaſi maculis impuris/ colluuionibuſqꝫ liberatas/ neqꝫ vt materiales non ſuſcipiētes
imagines: ſed vt omni ſūmiſſione atqꝫ admixtione celſiores/ ſacraqꝫ omni re (excellenti li=
cet) per ſupremā atqꝫ inuiolabilē puritatē/ diuiniſqꝫ ipſis virtutibus oībus ſuperne eminē=
tes/ atqꝫ ordinē ſuū ſempiterno pariliqꝫ et cōſtanti vigentē motu: fixum atqꝫ inuertibilē di=
Q uina dignatione tenentes, nullāqꝫ in deterius īminutionē penitus ſcientes: ſed ſtabili ſem=
per atqꝫ īmobili diuine ꝓprietatis ſue/ puriſſimaqꝫ ſede ſubnixas. Cōtēplatiuas item pari
ratione ſentiendū eſt: nō quaſi ille ſenſibilia vel ſpiritalia contēplentᷣ ſigna/ neqꝫ vt que tra=
dite in diuinis litteris ſpeculationis ad deū varietate ferantᷣ: ſed vt totius ſpiritalis ſcientie
celſiore luce repletas/ p̄cipaliſqꝫ atqꝫ pulchra cūcta faciētis ſpeciei/ ſupſubſtātiali ac liqui
35 diſſima ꝯtēplatione/ plenitudineqꝫ beatas. ¶ Eadē quoqꝫ ratione ihesu feliciſſima ſocieta
te dignatas intelligēdū. nō ꝙ ex fictis imaginibꝰ ac formis ille deificā ſimilitudinē nitātur
exp̄mere: ſed ꝙ veraciter in p̄ma ꝑticipatiōe ſciētie deificoꝝ ipſiꝰ luminū illi ꝓpinque ſint/
R ac p̄terea ꝙ ipſis diuina imitatio excellētiore modo donata ſit. ꝯmunicātqꝫ (q̄ꝫtū par eſt) ī
prime cōditionis ſue deificis ipſius/ benigniſſimiſqꝫ v̄tutibus. ꝑfectas autē itidē fatendū:
nō quaſi eā ſcientiā didicerint/ qua ſignorū ſacra varietas/ perplexaqꝫ ſoluantᷣ inuolucra:
S ſed vt que prime illiꝰ/ eminētiſqꝫ gratie (per quā deo inſeruntᷣ) plenitudinē ſint ꝯſecute: iu=
xta ſupremā illā (cuius capaces ſūt angeli) diuinoꝝ operū diſciplinā. Neqꝫ enī per ſanctos
alios ſpiritꝰ: ſed a diuinitate ip̄a ſacratius erudiūtur in illā perpetua ſe intētione dirigētes

excellēti cūctis virtute atqꝫ ordine. ad ſummū quoqꝫ puritatis ⁊ nuſqꝫ deuiātis cōſtātie ver
ticem peruecte/ ⁊ in eo ſtabilite: decorē illū omni materia celſiorē/ intelligibilēqꝫ (vt fas eſt)
cōtemplari pergūt. diuinorūqꝫ operū ꝓfundas/ et que ſciri poſſūt rationes: vt primarie et
que iuxta deū ſint diſcūt/ ab ipſa ſancta trinitate ſupreme erudite. ¶ Iſtud nēpe theologi 36
apertius indicāt: inferiores ſcilicet celeſtiū ſpirituū ordines/ a ſuperioribꝰ diuinorū operū
ſcientiā honeſtiſſime diſcere. qui vero celſiores oībus ſunt: a deitate ipā (vt fas eſt) ſeorſum
ſacratius erudiri. Quoſdā enī ex ipſis inducūt a prioribꝰ ſacramēta perdiſcere/ dominūqꝫ
celeſtiū virtutū eſſe ac regem glorie (qui humana forma aſſumptus eſſet in celū) aliis docē C
tibus noſſe. Quoſdā itē ad iheſu ipſius heſitātes aſpectū/ diuiniqꝫ illiꝰ operis ⁊ pro nobis
aſſūpte carnis ſcientiā diſcere cupiētes: quos ipē iheſus per ſe doceat/ eximiāqꝫ benigni-
tatem ſuā primo ipſis inſinuet. ego enī inquit loquor iuſtitiā ⁊ iudiciū ſalutaris. Dignum
vero miraculo eſt/ cur prime ille quoqꝫ virtutes angelice (que ceteras tāto celſitudinis ho- a
nore trāſcendūt) diuinarū intelligētias rerū/ quaſi nō ſūme ſed medie ſint: a deo reuerēter
adiſcere cupiāt. nō enī ad ipſum ſtatim verba dirigūt interrogātes quare rubra ſunt veſti-
menta tua: ſed prius inter ſe herentes inquirūt/ vt oſtendant quidē ſe diſcēdi auidas et di-
uini operis ſcientiā cupere: verū hanc ſibi nequaqꝫ ante diuine illuſtrationis gratiam ſuo
ordine procedētis vſurpare preſumere. ¶ Prima igiꝰ celeſtiū ſpirituū ſacratiſſima fūctio:
ab ipſo deo (vt diximus) erudiꝰ. Cūqꝫ ad illū nullo medio tota intētione feraꝰ: purgatione 37
caſtiſſima/ ingēti lumine/ et exactiſſima/ primaqꝫ profectione pro modo ⁊ captu ſuo plena/
purgaꝰ ⁊ illuminaꝰ atqꝫ perficiꝰ. oīs quidē ſūmiſſionis admixtione pura: ceterū primo ple
na lumine/ et primitus indulte notionis ac ſcientie effecta particeps. ¶ Illud quoqꝫ paucis
nō incōuenīēter addiderim/ ꝙ ꝑticipatio ipā diuine ſciētie: ⁊ purgatio/ ⁊ illumīatio ſit/ atqꝫ 38
perfectio: dū per indultā ſibi ordinatiſſime perfectioꝝ myſteriorū notionē/ veluti ab igno-
rātia purgat. Ipſaqꝫ diuina ſciētia illuminat/ per quā etiā purgat: dum que antea nō vide-
bātur/ ſublimioris nūc intelligētie luce pādunꝰ. perficit itidē hoc lumine: dū altiſſimoꝝ ſē-
ſuū firmā/ perſeuerantēqꝫ ſcientiā tradit. Hec igiꝰ eſt (ꝗtum ipē ſapio) celeſtiū ſpirituū pri-
ma diſtinctio/ que deū iugiter ambiens/ et circa illū nullis mediis interpoſitis agminibus
aſtans: eternā ipſius ſcientiā ſimpliciter et indeficiēti circūſtat affectu/ ſecundū altiſſimam
illius angelice firmitatis ſempiterno vigentis motu rationē. Ea quippe plurimas ac bea-
tiſſimas ſpeculationes/ puriſſimis intuetur obtutibus: ſimpliceſqꝫ ⁊ cōtinentes diuine cla-
ritatis radios ſuſcipit/ atqꝫ diuini cibi alimonia paſciꝰ: qui ꝑme quidē eſt largitionis pro-
fuſione plurimus. ceterū diuine refectionis vnitate non varia/ et quos repleuerit ſibi inſe-
rente/ vnus eſt. Permulta item diuine ſocietatis gratia ⁊ familiaritate ⁊ cooperatione bea
ta (dum eius in ſe pro viribus ſimilitudinē exprimit) preclaros habitus/ actioneſqꝫ imita- x
tur: plurima ex diuinis rebus excellenti ratione cognoſcens/ diuineqꝫ ſciētie et agnitionis
(ꝗtum fas eſt) particeps facta. Quocirca ipſius quoqꝫ laudes ſcriptura ſacra mortalibus
tradidit: in quibus aperte ſupreme illius lucis et auguſtiſſime intelligētie notatur eminen y
tia. Nāqꝫ (vt humano more dixerim) aliꝫ ex his ſpiritibus/ aquarū voces imitanꝰ dum ex-
clamant benedicta gloria dñi de loco ſuo. aliꝫ laudatiſſimā illā et horroris/ reuerentieqꝫ ac
ſacratioris intelligētie plenā clamātes emittūt vocem: Sāctus/ ſanctus/ ſanctus dñs deus
ſabaoth/ plena eſt omnis terra gloria illius. Has autē altiſſimas celeſtiū ſpirituū laudatio-
nes/ iam quidē cum de diuinis hymnis ſcriberemus: ſatiſqꝫ tunc hac de re pro modulo no
ſtro in illo opere diximus. Ex quo ammonēdi cauſa id tantum impreſentiarū dixiſſe ſuffi 3
ciat: ꝙ theologie ſcientiā prima iſta diſtinctio a diuina bonitate (vt fas eſt) intimi fulgoris
accipiēs: hanc ad diuine bonitatis imaginē/ deinceps iis etiā qui poſt eā ſunt ordinibus
tradit: illud (vt breuiter dixerim) docens/ venerandā illā/ excellentiqꝫ laude ab oībus pre-
dicandam deitatem: fas eſſe/ laudabiliter a diuinis/ tāteqꝫ maieſtatis capacibus ſpiritibus
agnoſci/ atqꝫ pro merito ac modo ſingulari celebrari. ſunt enī iſti plane (quod ſacre tradūt
littere) vt diuinā ſpeciem pre ſe ferētes diuine requiei beatiſſime ſedes. Illud preterea mo- z
nadem eſſe/ atqꝫ in tribus perſonis vnitatē: que a ſummis illis/ angeliciſqꝫ ſubſtātiis vſqꝫ

ad terre nouiſſima ineffabili benignitate pertingat/ et que ſunt oīa prouidentie ſue ratione
moderetur: vt totius prouidētie ſingulare principiū et cauſa: et quod oīa ſuperſubſtantia-
liter inuiolabili modo comprehenſa contineat.

¶ Septimi cap. ſcholia.

P ¶ Neqꝫ vt materiales nō ſuſcipiētes imagines: ſed vt omni ſummiſſione atqꝫ admixtio-
ne celſiores. hoc eſt nō quaſi liberatas a rerum materialiū imaginationibus: quēadmodū
nos (cū ad dei cōtēplationē proficere volumus) liberari neceſſum eſt. ſed vt omni ſūmiſſio
ne hoc eſt ſubiectione et diminutione ꝛ cōtrarioꝝ āmixtionis impuritate lōge ſuperiores.

Q ¶ Nullamqꝫ in deterius imminutionē penitus ſciētes. imminutionem/ immutationem/
offenſionem/ atqꝫ iniuriam.

R ¶ Cōmunicantqꝫ quantū par eſt in prime conditionis ſue deificis ipſius/ benigniſſimiſqꝫ
virtutibus. alia traductio habet cōmunicāt autē huiuſmodi (vt poſſibile eſt) in preopera-
trice virtute deificis ipſius et humanis virtutibus. quia primos iheſu perficientis/ beatifi-
cātiſqꝫ radios et benigniſſime humanitatis ſue myſteria (vt pote que ſint viciniores) pre-
ripiunt: in alioſqꝫ deriuant/ atqꝫ diffundunt.

S ¶ Plenitudinē ſint cōſecute: iuxta ſupremā illā (cuius capaces ſunt angeli) diuinorū ope-
rum diſciplinā. Angeli ſupreme diſcipline diuinorū operū capaces ſunt: ſed nō ſecundum
illam exuberantē plenitudinē qua ſupremus ordo (qui ſine medio a diuininitate imbuit̄)
purgat̄/ illuminat̄/ atqꝫ perficit̄. Alij vero tāte plenitudinis minime capaces: a diuinitate
(cōcurrētibus alijs/ mediiſqꝫ ſpiritib⁹) purgationes/ illuminatiōes/ ꝑfectioneſqꝫ ſuſcipiūt.

T ¶ Quoſdā enim ex ipſis inducunt a prioribus ſacramēta perdiſcere. Theologi/ ſanctiqꝫ
prophete quoſdā celeſtiū ſpirituū inducunt: ſacramēta a ſuperioribus/ celſioribuſqꝫ ſpiri-
tibus perdiſcere. pſalmus viceſimus tertius. quis eſt iſte rex glorie? dominus virtutū ipſe Pſalm⁹.23.
eſt rex glorie. Eſaias cap. ſexageſimo ſecundo. Ecce ſaluator tuus venit/ ecce merces eius Eſaias.62.
cum eo/ et opus eius corā illo: et vocabūt eos populus ſanctus/ redempti a domino.

V ¶ Ecce eni inquit loquor iuſtitiā et iudiciū ſalutaris. Eſaias cap. ſexageſimo tertio. quis Eſaias.63.
eſt iſte qui venit de edom/ tinctis veſtib⁹ de boſra: iſte formoſus in ſtola ſua/ gradiēs in mul
titudine fortitudinis ſue? Ego qui loquor iuſtitiā: ꝛ ꝓpugnator ſum ad ſaluandū. Quare
ergo rubrū eſt indumentū tuū: et veſtimēta tua ſicut calcantiū in torculari? Torcular cal-
caui ſolus: et de gētibus nō eſt vir mecū. Ex quibus oībus talis diuinus colligitur dialo-
gus. cui⁹ interlocutores: angelicus ordo. Eccleſia. Medius celeſtiū ordo. Supremus or- Dialogus ex
do. Iheſus mūdi autor ꝛ ſaluator: qui ſe a terris recipiēs/ in celū aſſumit̄. Angelicus ordo diuinis
ad eccleſiā. Ecce ſaluator tuus venit/ ecce merces eius cū eo et opus eius corā illo: et voca
bunt eos populus ſāctus/ redēpti a dn̄o. tu autē vocaberis queſita ciuitas et nō derelicta.
Medius virtutū ordo ad prīcipatus ꝛ angelicū ordinē. Attollite portas prīcipes veſtras/
et eleuamini porte eternales: et introibit rex glorie. Angelicus ordo ad mediū celeſtiū/ ſu-
perioreqꝫ ordinē. Quis eſt iſte rex glorie? Medius ad angelicū. Dn̄s fortis et potēs/ dn̄s
potens in prelio. Supremus celeſtiū ordo ad mediū ordinē. Attollite portas prīcipes ve-
ſtras/ et eleuamini porte eternales: et introibit rex glorie. Medius ad ſupremū. Quis eſt
iſte rex glorie? Supremus ad medium. Dn̄s virtutū ipſe eſt rex glorie. Supremi interſe.
Quis eſt iſte qui venit de edom/ tinctis veſtib⁹ de boſra: iſte formoſus ī ſtola ſua/ gradiēs
in multitudine fortitudinis ſue? Iheſus autor ſeculorū ad eos. Ego qui loquor iuſticiā/ et
ꝓpugnator ſum ad ſaluādū. Supremus ordo ad eundē. Quare ergo rubrū eſt indumen
tum tuum: et veſtimenta tua ſicut calcantium in torculari? Iheſus ſaluator ad eoſdē. Tor
cular calcaui ſolus: et de gentibus non eſt vir mecum.

X ¶ Familiaritate et cooperatione beata. Suprema diſtinctio beata. eſtqꝫ beata rectus ꝛ nō
ſeptimus caſus.

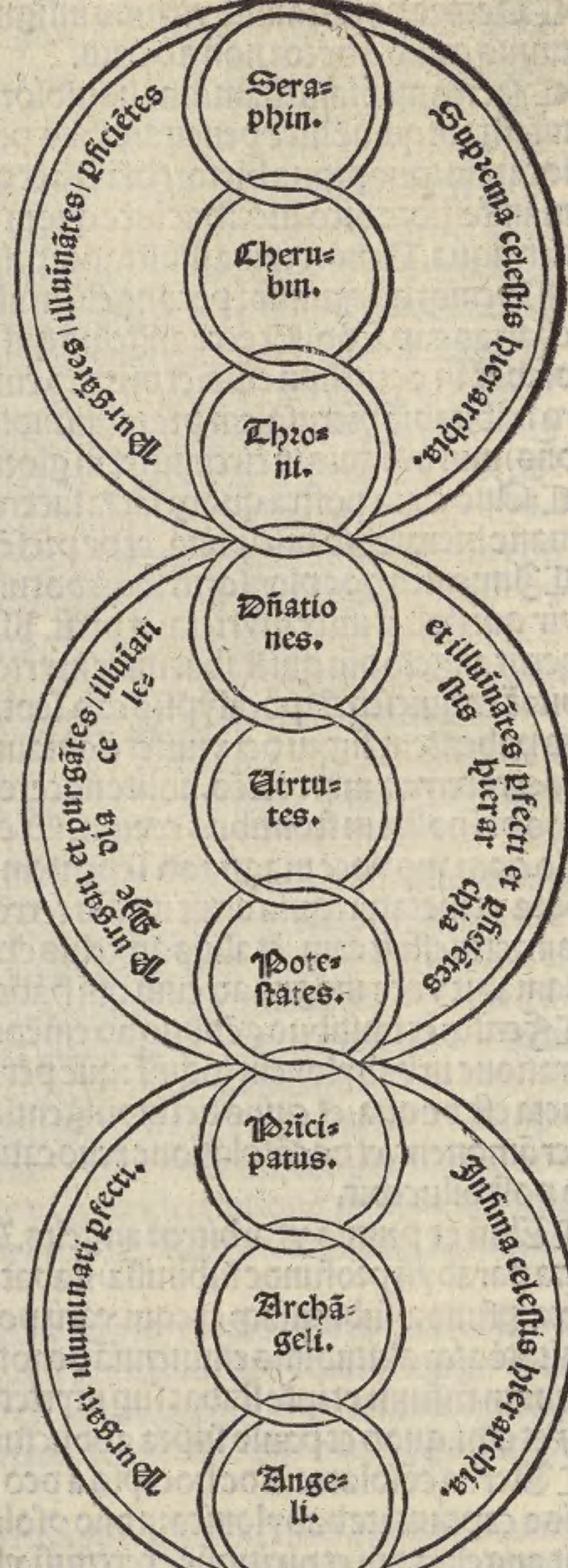
Y ¶ Quo circa ipſius quoqꝫ laudes ſcriptura ſacra mortalibus tradidit. Ezechiel cap. tertio Ezechiel.3.
Et aſſumpſit me ſpiritus: et audiui poſt me vocē cōmotionis magne benedicta gloria do-
mini de loco ſuo/ et vocē alarum animaliū percutientiū alteram ad alterā/ et vocem rota-

Eſaias.6. rū ſequentiū aīalia/ ꝛ vocem cōmotionis magne. Eſaias cap. ſexto. Seraphin ſtabant ſup
illud. ſex ale vni et ſex ale alteri: duabus velabāt faciē eius et duabus velabāt pedes eius/ et
duabus volabāt et clamabāt alter ad alterū et dicebāt. ſanctus/ ſanctus/ ſanctus dn̄s deus
ſabaoth. plena eſt omnis terra gloria eius. Sabaoth nunc apud nos verſum eſt exercituū.
Liber d diui nis hymnis ¶ Jam quidem cum de diuinis hymnis ſcriberemus. librum de diuinis hymnis diuinus 3
pater Dionyſius cōpoſuit: qui et nunc deſideratᷣ. et quem clemētia ihesu chriſti/ eiuſqꝫ om
ni hymno et laude digna bonitas: reſtituat.
Eſaias.66. ¶ Sunt enī iſti plane (quod ſacre tradunt littere) vt diuinā ſpeciem pre ſe ferentes. Eſaias 2
cap. ſexageſimo ſexto. Que eſt iſta domus quā edificabitis michi: ꝛ quis iſte locus requie-
tionis mee? hec/ manus mea fecit/ et facta ſunt vniuerſa iſta/ dicit dominus.

¶ De dominationibꝰ/ virtutibus/ ac poteſtatibꝰ/ ꝛ de media illarū hierarchia. Cap. VIII

Ranſeundū iam nobis eſt ad mediā celeſtium ſpirituū diſtinctionē: dominatio- 39
t neſqꝫ illas et potētiſſima omnino ſpectacula diuinarū poteſtatū/ atqꝫ virtutum
(erectis in eterna luminibus) pro captu noſtro cōtemplandū. Quelibet enī ſu-
pernarū virtutū appellatio: proprietates illarū diuinā imitātes ſpeciem ſignat. Sanctarū
igitur dominationū pleno myſterij noīe ſignari arbitror: celſiorē intelligentiā quandā to-
tius ſeruitutis ignarā/ omniqꝫ ſummiſſione infima liberā/ nulliqꝫ tyrannice diſſimilitudini
vllo omnino modo ſeipſā ſubiicientē. Que cum ſuā aſſerit libertatē: vt nullis blandiciis ce
dens/ veraqꝫ dn̄atio/ ſeruili omni et iminutioni obnoxio opere ſuperior eſt/ nulliqꝫ ſummiſ
ſioni cedit. atqꝫ omni diſſimilitudine celſior: vere dominationis imo deitatis ipſius ſūme
dominātis indeficienti/ ardentiqꝫ flagrat deſiderio. atqꝫ illius propriā ſimilitudinē ſe ipſā
inqꝫtū poteſt/ et que poſt ſe ſunt. ad ſūmi boni exēplar effingit. atqꝫ ad nichil (eorū que fru- A
ſtra videntur) ſed ad id ſolū quod vere ac ꝓprie eſt: tota intētione cōuerſa/ ſumme ſemp do-
minantis deitatis pro viribus particeps fit. ¶ Enimuero beatiſſimarū appellatione virtu 40
tum: virilem quandā et (vt ſic dixerim) maſculā/ incōcuſſamqꝫ fortitudinē ſignari certū eſt.
qua in oībus diuinis ſuis actionibus predite/ ad nullius superne illabētis diuini fulgoris
perceptionē inualide fiunt/ atqꝫ ad dei imitationē potēter aſſurgūt. neqꝫ per imbecillitatis
ignauiā diuinos ſuos deſerunt motus: ceterū intentione perpetua ſupremā illā (per quam
valent oīa) virtutē intuētur. eiuſqꝫ potēs imago pro viribus fiunt/ atqꝫ ad ipſā vt virtutis
totius autorē vi ſumma cōuerſe: ad ea que inferiora ſecūdo loco ſunt/ virtutis largitate ad
diuine bonitatis effigiem/ prodeunt. ¶ Porro ſanctarū poteſtatum vocabulo (que vnam 41
et equalē cum altiſſimis dominationibꝰ atqꝫ virtutibus ſortē accepere) ſignificari dicimus
ornatiſſimū/ et nulla permixtione cōfuſum ad diuina ſuſcipiēda/ ac pulcherrimū ordinem
et aptiſſimā ſeriem celeſtis/ ſpiritaliſqꝫ potētie/ nequaqꝫ tyrannice atqꝫ in deterius viribus
ſue poteſtatis abutentis: verū inſuperabili cōſtantia ordinatiſſime ad diuina tendentis/ et
que poſt ſe ſunt agmina: dei imitatione promouentis. He vero ſumme illius poteſtatis (ex
qua/ vt ſint potētes acceperūt) ſimilitudinē in ſe nituntᷣ exprimere/ eāqꝫ (vt angelis fas eſt)
in ſuis ordinibus/ decore potētiſſime virtutis inſignibus preferūt. His diuinis ꝓprietati- B
bus freta celeſtiū ſpirituū media illa diſtinctio: purgatur quidē et illuminatᷣ atqꝫ perficitᷣ
(modo quo diximus) ex ſacris intelligētie diuine fulgoribus in illā per prime/ ſuperioriſqꝫ
diſtinctionis officiū ſecūdo loco manātibus/ perqꝫ mediā illam hac liquidiore penetranti-
bus luce. ¶ Deniqꝫ ꝙ legimus per angelū in aliū angelū cuiuſdā rei perueniſſe noticiam: C
euidēs indiciū eſſe arbitramur perfectionis ex longinquo venientis/ ac ꝓceſſus ratione in D
ſecundū perfectionis locū deriuantis. Nempe enī vt ij qui noſtra venerāda myſteria pro- 42
batiſſime callent: eas diuinarū perceptiones rerū/ que a deo ipſo ſumūtur nullius interce-
dente miniſterio/ perfectiores eſſe aiunt iis diuine cōtemplationis participationibus/ que
per alios veniūt: ita reor angelicoꝝ quoqꝫ ordinū gradum/ quo ſine vllo medio diuina cō
tēplatione fruūtur dū in deū ipſū precipue tendūt: lōge eſſe certiorē et efficaciorē/ qꝫ illoꝝ
qui per alios medios id aſſequuntᷣ. Quo circa noſtra quoqꝫ ſācta/ ſacerdotaliſqꝫ traditio
ꝓmores illos ſpūs: ſequentiū perficiētes et illuminātes ac purgātes appellat. quoꝝ illi mi E

nisterio/ad sũmũ illud oĩm pricipiũ subuehũť:di-
uinarũq purgationũ/ꝛ illustrationũ ac perfectio
nũ (vt sibi fas est) participes fiunt. Jd quippe di-
uina et eterna lege atq ordine sancitũ est: vt per
F prima secũdis diuini fulgoris radius influat. In-
uenies hoc plerisq in locis docuisse theologos.
nam cũ diuina/paternaq clementia/israeliticam
plebẽ pro salute sua ad conuersionis gratiã erudi
G ret: ferisq et immitibus gẽtibus ad emẽdationẽ/
et ad penã de illa sumẽdã exponeret/ omnisq pro-
uidentie genere errantes ad meliora conuerteret:
vbi ad penitẽtie remedia confugissẽt/ et liberos a
captiuitatis iiuria dimittebat: et ad priores per sũ
43 mã clemẽtiã delicias/copiasq reuocabat. ¶Cer-
H nit nempe Zacharias vnus ex theologis vnũ ex
primis vt arbitror angelis/qui oculis diuine ma-
iestatis semp assistunt (cõmunis quippe est vt su-
pra iam diximꝰ: celestibus oĩbus angelica cogno
I minatio) verba consolatoria de hoc ipso a deo di-
K dicisse vt dictum est. Aliũ vero ex inferioribus an
gelis in occursum primi processisse: vt diuine per
illũ intelligẽtie capax ꝛ particeps fieret. deinde cũ
ab eo veluti ab antistite diuinũ consiliũ didicisset:
vt prophetam quoq doceret fuisse permissum/ q
vbertim habitabiť hierusalem a multitudine ho-
L minũ. Alius item ex theologorũ numero: Ezechi
M el/hoc et a deitate ipsa sedente super cherubin in
sue gloria maiestatis/ sacratissime fuisse constitu-
tum ait. Jsraeliticã enĩ (vt diximus) gẽtem pater-
na clemẽtia per disciplinã ad meliora traducens:
N iustitia cõuenientissima insontes a reis discernen-
O dos instituit. primus hoc post cherubin discit: qui
lumbos saphyro erat accinctus/ qui talarẽ tunicã
P pontificalis vestis indiciũ/ induebat. Porro an-
gelos reliquos qui securibus armati erant: diui-
na et ornatissima dispositio iubet a priore discere
diuinũ de re tãta discrimẽ. Nã illi q̃dẽ per mediã
hierusalẽ transire iubet ꝛ signa frontibus insontiũ
virorũ imponere. aliis vero ite diciť in ciuitatem
post ipsũ et occidite: neq parcatis oculis vestris.
super omnes autem in quibus est signum: nolite
Q propinquare. Quid autem de illo dicemus angelo qui danieli ait exiit sermo: aut de illo q̃
R primus ignẽ de medio cherubin sũpsit? siue (q ad demõstrationẽ angelici pulcherrimi or-
dinis profecto plus valet) q cherubin ipsa/ignem in eius manus iniiciunt: qui sanctã in-
S duerat stolam. Siue de illo qui eximij meriti gabrielem vocauit et dixit: fac intelligere istũ
visionẽ. siue queq alia a sanctis theologis de celestiũ spirituũ diuina specie/ ac decoro or-
dine dicta leguntur. ad cuius sane imaginẽ dum nostra quoq sacrosãcta functio se cõponit/
eiq similis euadere pro viribus nitiť: angelicũ decorem veluti in figuris cõsequeť/formas
inde capiẽs/ac per illũ ad sũmũ totiꝰ sacre fũctiõis autorẽ deũ/eiꝰ freta adminiculis scãdẽs
¶Octaui capitis scholia.

Zacharias.

Ezechiel.

Daniel.

Gabriel.

¶ Eoꝛum que fruſtra videnť.fruſtra/vane/caduce. A
¶ Decoꝛe potentiſſime virtutis inſignibus pꝛeferunt.decoꝛe/foꝛma/ et pulchꝛitudine.ſep B
timus caſus a decoꝛ non a decus.
¶ Perqꝫ mediam illam/hac liquidioꝛe penetrantibus luce.hoc eſt diuinis fulgoꝛibus ma C
nifeſtioꝛe quidē luce penetrantibus per mediā illā inter deum et hierarchiam ſcđo loco col
locatam/que pꝛima hierarchia eſt:et qua mediante ſcđa purgať/illuminať/ atqꝫ perficiť.
manifeſtioꝛe dico luce:hac luce que in ſcđa per pꝛimā ſuſcipiť hierarchia.Sol/lumē/celū/
aer/aqua.Deus/diuina illuſtratio/pꝛime mentes/ſcđe/tertie.
Zacharias.2 ¶ Deniqꝫ ꝙ legimus: per angelū in alium angelum cuiuſdā rei perueniſſe noticiam. Za= D
charias cap.ſcđo.Et ecce angelus qui loquebať in me/egrediebať: et alius angelus egre=
diebať in occurſum eius/et dixit ad eum. curre/loquere ad puerū iſtum dicens/ abſqꝫ mu=
ro habitabiť hieruſalem pꝛe multitudine hoīm et iumentoꝛū in medio eius. et ego ero (ait
dn̄s) murus ignis in circuitu:et in gloꝛia ero in medio eius.
¶ Quo circa noſtra quoqꝫ ſācta ſacerdotaliſqꝫ traditio. Sacerdotalis traditio/noſtre hu E
mane hierarchie diſciplina. et de pꝛeſēti traditiōe atqꝫ diſciplina beatiſſimꝰ hic loquiť pať
zacharias.1. ¶ Inuenies hoc pleriſqꝫ in locis docuiſſe theologos.Zacharias cap.pꝛimo.Et reſpondit F
vir qui ſtabat inter myrteta/et dixit.Iſti ſunt quos miſit dn̄s vt perambulēt terrā.et reſpō=
derūt angelo dn̄i qui ſtabat inter myrteta: perambulauimus terrā/et ecce omnis terra ha=
Apocaľ.7. bitať et quieſcit.Apocalypſis cap.ſeptimo. Et vidi alterū angelū aſcendentem ab oꝛtu ſo
lis habentem ſignū dei viui:et clamauit voce magna quattuoꝛ angelis quibus datum eſt
nocere terre ⁊ mari dicēs.nolite nocere terre et mari neqꝫ arboꝛibus:quouſqꝫ ſignemꝰ ſer=
Apocaľ.14. uos dei noſtri in frontibus eoꝛum. Et cap.decimoquarto. Et alius angelus exiuit de tem=
plo clamans voce magna ad ſedentem ſuper nubem: mitte falcem tuā et mete/ quia venit
hoꝛa vt metatur/quia aruit meſſis terre.et miſit qui ſedebat ſuper nubem falcē ſuam in ter
ram:et meſſuit eam. et alius angelus exiuit de altari qui habebat poteſtatē ſuper ignem:et
clamauit voce magna ad eum qui habebat falcem acutam.
¶ Feriſqꝫ et imitibus gētibus ad emēdationē. Chaldeis et babyloniis.de ea enim trāſmi= G
gratione in babylonem loquiť:que per Nabugodonoſoꝛum ad Cyri tēpoꝛa ⁊ Artaxerxis
facta eſt.de qua/et cuius dei indulgentia reuocatione:quartus regum et pꝛimus Heſdꝛe li
ber āmonent.et de cōſolatione reuocationis a deo facta:ſcribit Zacharias ꝓpheta vt pau
lo poſt dilucebit.
¶ Unū ex pꝛimis vt arbitroꝛ angelis.De eo dicit angelo qui ſup equū rufum inter myr= H
teta paradyſi pꝛofunde ſubmiſſa/ſtabat.Aſcēſus eni ſup equū qui angelū deſignat/⁊ myr=
teta ꝓfunda/ſubmiſſaqꝫ et equi varij poſt eū qui ſunt angeli dei:illius diuini ſpiritus ſubli
Zacharias.1 mitatē atqꝫ altitudinis eminentiā denotant. Zacharias cap.pꝛio.Ecce vir aſcendēs ſuper
equum rufum: et ipſe ſtabat ſup myrteta que erant in pꝛofundo . et poſt eum equi rufi va=
rij et albi.quod et paulo ſupꝛa adductum eſt.
zacharias.1 ¶ Uerba cōſolatoꝛia de hoc ipſo a deo didiciſſe.Zacharias ſup reuocatiōe iſraelitice ple= I
bis a captiuitate babylonica:a dn̄o ꝯſolatoꝛia verba accepit. Zacharias cap.pꝛio.Reſpō=
dit angelus dn̄i et dixit:dn̄e exercituū vſqꝫquo non miſereberis hieruſalē/ et vꝛbium iuda
quibus iratus es?iſte iam ſeptuageſimus annus eſt.et reſpōdit dn̄s angelo qui loqueba=
tur in me verba bona/ verba conſolatoꝛia.Et hec diuine conſolationis verba ſunt.zelatus
ſum hieruſalē et ſion zelo magno.reuertar in hieruſalem:et domus mea edificabiť in ea/et
perpendiculū extendetur ſuper hieruſalē.adhuc affluent ciuitates mee bonis/ ⁊ conſolabi
tur adhuc dominus ſion/et eliget adhuc hieruſalem.
zacharias.2 ¶ Alium vero ex inferioꝛibus angelis.Zacharias cap.ſecundo. ⁊ alius angelus egredie= K
batur in occurſum eius:et dixit ad eū/curre/loquere ad puerū iſtū dicens: abſqꝫ muro ha=
bitabitur hieruſalem pꝛe multitudine hominū et iumentoꝛum in medio eius.
Ezechiel.10. ¶ Alius item ex theologoꝝ numero Ezechiel.Ezechiel cap.decimo.Et eleuata eſt gloꝛia L
dn̄i ſup cherub ad limen domus:et repleta eſt domus nube/ ⁊ atrium repletū eſt ſplendoꝛe

glorie domini. et ſonitus alarũ cherubin audiebatur vſq; ad atriũ exterius: quaſi vox dei
omnipotentis loquentis.
M ¶ Hoc et a deitate ipſa ſedentis ſuper cherubin in ſue gloria maieſtatis ſacratiſſime fuiſſe
conſtitutũ ait. Hoc ſcilicet iſraeliticã trãſmigrationẽ in babylonem. Ezechiel cap. duode= Ezechiel.12.
cimo. Hec dicit dñs deus/ in tranſmigrationẽ/ et captiuitatẽ ibunt: et dux qui eſt in medio
eorum in humeris portabiť/ et in caligine egrediet̃. Et paulopoſt et adducam eum in ba=
bylonẽ/ in terrã chaldeorũ: et ipſã non videbit/ ibiq; morieť/ et omnes qui circa eum ſunt.
N ¶ Juſticia cõuenientiſſima inſontes a reis diſcernẽdos inſtituit. Ezechiel cap. vndecimo. Ezechiel.11.
Et vidi in medio eorum Jechoniã filiũ azur/ et pheltiam filiũ banaie principes populi: et
dixit ad me fili homis hi ſunt viri qui cogitant iniquitatẽ/ et tractãt conſilium peſſimũ: et
paulo poſt. plurimos interfeciſtis in vrbe hac/ ⁊ impleſtis vias eius interfectis. propterea
hec dicit dñs: interfecti veſtri quos poſuiſtis in medio eius/ hi ſunt carnes et hec eſt lebes/
et educam vos de medio eius. gladiũ metuiſtis: et gladiũ inducã ſuper vos dicit dñs deus
O ¶ Primus hoc poſt cherubin diſcit: qui lũbos ſaphyro erat accinctus. Ezechiel cap. no= Ezechiel.9.
no. Et gloria dñi iſrael aſſumpta eſt de cherub: que erat ſuper eum ad limen domus. et vo
cauit virũ qui indutus erat lineis/ et atramentoriũ ſcriptoris habebat in lumbis ſuis: ⁊ di=
xit dñs ad eum. tranſi per mediã ciuitatẽ in medio hieruſalẽ: et ſigna Tau ſuper frõtes viro
rum gementiũ et dolentiũ ſuper cunctis abhominationibus que fiunt in medio eius. Tẽ= Diuẽſitas lit=
pore beatiſſimi patris vbi legiť qui indutus erat lineis/ ⁊ atramentoriũ ſcriptoris habebat terarũ origi=
in lumbis ſuis: legebať qui induebať veſte talari/ et lumbos ſaphyro erat accinctus. nalium.
P ¶ Porro angelos reliquos/ qui ſecuribus armati erant. Ezechiel eodẽ cap. nono. Et vt id Ezechiel.9.
ſũmatim quod hic diuinus autor dicit/ et de ſigno Tau/ ⁊ de ꝓhibitione facta reliquis an=
gelis taxeť: continuata ezechielis ſeries (reſumpto etiã qd̃ pauloante dictũ eſt) audiatur.
Et ecce ſex viri veniebant de via porte ſuperioris que reſpicit ad aquilonẽ: et vniuſcuiuſq;
vas interius in manu eius. vir quoq; vnus in medio eorũ veſtitus erat lineis: ⁊ atramento=
riũ ſcriptoris ad renes eius. et ſteterunt iuxta altare ereum/ et gloria dñi iſrael aſſumpta eſt
de cherub/ que erat ſuper eum ad limen domus. et vocauit virum qui indutus erat lineis/
et atramentoriũ ſcriptoris habebat in lumbis ſuis: et dixit dñs ad eum. tranſi per mediam
ciuitatem in medio hieruſalem: et ſigna Tau ſuper frõtes virorũ gementiũ et dolentiũ ſu=
per cunctis abhominationibus que fiunt in medio eius. ⁊ illis dixit (audiẽte me) trãſite per
ciuitatem ſequentes eũ: et percutite. non parcat oculus veſter neq; miſereamini. ſenẽ/ ado=
leſcẽtulũ/ et virginẽ/ paruulũ/ et mulieres interficite vſq; ad internitionẽ. omnẽ autẽ ſuper Diuerſitas
quẽ videritis Tau ne occidatis: et a ſanctuario meo incipite. Ubi hic interpretatũ legimꝰ litterarũ ori
vas: tẽpore beatiſſimi patris legebatur ſecuris. ginalium
Q ¶ Jta autẽ de illo dicemus angelo qui danieli ait exiit ſermo. de gabriele id dictũ eſt. Da= Daniel.9.
niel cap. nono. Ecce vir gabriel quẽ viderã in viſione a principio: cito volans tetigit me in
tempore ſacrificij veſpertini. ⁊ docuit me et locutus eſt michi: dixitq;/ daniel nunc egreſſus
ſum vt docerẽ te/ et intelligeres. ab exordio precum tuarũ egreſſus eſt ſermo. ego autẽ ve=
ni vt indicarem tibi.
R ¶ Aut de illo qui primus ignẽ de medio cherubin ſumpſit. Ezechiel cap. decimo. Cumq; Ezechiel.10.
precepiſſet viro qui indutus erat lineis dicens: ſume ignẽ de medio rotarum que ſunt inter
cherubin. ingreſſus ille ſtetit iuxta rotam: et extendit cherub manũ de medio cherubin ad
ignem qui erat inter cherubin. et ſumpſit/ et dedit in manus eius qui erat indutus lineis:
qui accipiens egreſſus eſt.
S ¶ Siue de illo qui eximij meriti gabrielẽ vocauit. Daniel cap. octauo. Et audiui vocẽ viri Daniel.8.
inter vlai et clamauit et ait: gabriel fac ĩtelligere iſtũ/ viſionẽ. et venit: et ſtetit vbi ego ſtabã

¶ De principatibus/ archangelis/ et angelis: deq; extrema illorũ hierarchia. Cap. IX.

Eliqua nobis ad ſpeculãdũ ſupereſt ſacra illa diſtinctio: que ordines cõcludit
44 r angelicos. que ꝑfecto in diuinos pricipatus et archangelos/ angeloſq; diſtin
guiť. ac primo quidem neceſſario dicendum puto (in quantũ vires ſuppetunt)

Principat⁹. quid ipſoꝝ ſignificet nomen. Exprimit̄ namq; celeſtium principatuū nomine: illos ad dei
imaginē principari ac duces eſſe cum ſacroſancto / principalibuſq; virtutibus cōuenientiſ
ſimo ordine. Atq; id preterea / ad ſūmū eos principatum tota intentione cōuerſos: alioꝝ
quoq; precipua dignitate duces eſſe. ac pro viribus in ſe effingere ſupremū illū / ſuiq; auto
rem principatum ſtudēt: principaliūq; decore virtutū ſummū illius / diuinūq; ordinē ꝓme
Archangeli. re. ¶ Porro ſanctiſſimus archangeloꝝ ordo: equalis quidē celeſtibus principatibus dici 45
tur. Eſt enī (vt diximus) ipſoꝝ atq; angeloꝝ fūctio vna / vnaq; diſtinctio. Quia tamen nul
la eſt huiuſmodi ſacratiſſima functio / que non et primas habeat et medias extremaſq; vir-
tutes: ſanctus archangeloꝝ ordo (ꝙ ſit in medio functionis conſtitutus) cōmuni quodam / C
ſocialiq; iure extrema complectit̄. altiſſimis namq; principatibus: et ſanctis cōmunicat an
gelis. illis quidē quoniā ad ſupremū illū principatū precipue intentus eſt / et ad eius (quā-
tum fas eſt) format̄ imaginē: ac preterea honeſtiſſimis / atq; ordinatiſſimis ⁊ inuiſibilibus u
ductibus ſuis angelos etiam iungit / atq; vnū facit. His autē quia etiam docendi atq; dictā
di aliis / ordinem tenet: dum diuinarū intelligentias rerum a primariis virtutibus ſumens / x
eas angelis quoq; gratuita nunciat bonitate: ac per angelos nobis pro modo ac ratione
Angeli. cuiuſq; diuinoꝝ ſenſuū aperiens lucem. ¶ Angeli namq; (vt ſupra iam diximus) īplendi 46
peragunt munus: omneſq; celeſtiū ſpirituū ordines ꝯplent / extremo in loco inter eximias
illas / immortaleſq; ſubſtantias angelicā proprietatē cōſecuti. atq; ideo a nobis angeli re-
ctius q̄ ſuperiores appellant̄: ꝙ ſcilicet et ipſorum ordo magis circa euidentiora et aper-
tiora verſat̄ / ac mundana ferme negotia ab eis diſponunt̄. Nā ſupremā illam (vt dixim⁹)
diſtinctionem vt ſecreto illi ſacratiſſimo / primo ordine proximā: ſecunde moderari ac ſciē-
tie lucē ſecretius et abditius dare putandum eſt. ſequentē vero ex altiſſimis dominationi-
bus et virtutibus poteſtatibuſq; conſtantem: tertie illi que principatibus / archangelis an-
geliſq; conficit̄ preeſſe: priori quidem / ſupremaq; diſtinctione manifeſtius / ſequenti autē
extremaq; ſecretius. At vero principatuū / archangeloꝝ / angeloꝝq; poſtremā diſtributio y
nem enunciandi munus adeptam: humanis ordinibus ac fūctionibus ſacris viciſſim pre-
eſſe credendum eſt. vt illius miniſterio / ſuo ordine ferant̄ ad deum et conuertant̄: ſintq; ip-
ſius ſocietate / et coniunctione felices / dum diuinus proceſſus eximia dignatione cūctis ſa
cris ordinibus indulget̄ / ⁊ ſocialiter ac diuino cum ornatu reuelatur. Hinc profecto huma ʒ
nam iſtam / ſacramq; functionem angelis ſacra ſcriptura diſtribuit: que michaelem princi
pem iudaice gentis appellat / et alios ceterarum nationum. ſtatuit enī altiſſimus terminos z
gentium: iuxta numerum angelorum dei. ¶ Porro ſi quis inquirere pergat quid ſit cur he oo
breorum populus ſolus ad dei / diuinarumq; rerum intelligentiā ſubuectus ſit? reſpondē- 47
dum / non oportere imputari rectiſſime gubernantibus angelis: ſi gentes alie ad eoꝝ (qui
dij non ſunt) culturā deuolute ſint / ſed illis ipſis in primis qui motibus ꝓpriis a recto cal-
le (quo ad deum aſcendere poſſēt) ſua ſponte deuiarūt. Cuius erroris adeo pernicioſi / cau-
ſa illis fuit amor ſui atq; ſuperbia: et (quod ſequi neceſſe erat) eorum cultura que diuinum
aliquid habere putauiſſent. huius rei etiā ipſi hebreorum populo crimen impingitur: atq;
ideo ad ipſum paſſus memoratur / ſcientiā enī inquit dei repuliſti ⁊ poſt cor tuū ambulaſti. pp
Neq; enī coactā habemus vitā: neq; liberi arbitrij gratia diuinitus indulta mortalibus / ꝓ
uidentie diuine luce et ſplendore obtunditur. ceterum diſſimilitudo ſpiritaliū luminū facit:
vt affluentiſſima paterne benignitatis lux aut oīno capi / participariq; nō poſſit (quippe q̄
ipſos obtutus intimos ſuo fulgore perſtringat) aut certe ipſa lucis participatio pro ſuſci-
pientiū meritis varia ſit / parua ſcilicet vel magna / obſcura vel lucida. cum tamē radius il-
le diuinus vnus ac ſimplex ſit: eodemq; modo ſe habeat ſuper omnia ſemper explicitus.
Nempe enī et aliis gentibus ex quibus et nos ad īmenſum / et infinitū diuini luminis pela qq
gus (quod paratum ſemper eſt / et patet oībus ad participandū) ex preteriti erroris cecita- rr
te reſpirauimus: nūq; prefuerūt alieni aliqui dij / ſed vnū illud oīm ac ſingulare principiū.
ad quod ſane / obſequentes ducebant angeli prefecti ſingulis gentibus. Conſiderare libet
melchiſedech melchiſedech illum pontificem chariſſimū deo: qui nequaq; inanium deoꝝ / ſed altiſſimi / ss

eterniqꝫ dei ſacerdos fuit. Non enī ſine ratione ſapiētia diuina illuſtres viri: melchiſedech
nō modo amicum dei/ verum etiā ſacerdotē dei appellarunt. ſiue vt prudentioribus aper=
te indicarent: non modo ipſum ad verū/ ac ſempiternū deum eſſe conuerſum/ verū et cete= Ad timothe=
48 ris ad veram ⁊ ſolam/ ſupremāqꝫ deitatem prouehendis autorē/ ducemqꝫ fuiſſe. Illud um loquit̃
tt quoqꝫ ſacerdotale pectus tuū/ ſanctāqꝫ prudentiā ammonere curabimus: vt pharaoni ab Pharao
egyptiorum preſule angelo/ babyloniorūqꝫ principi a ſue itidem gentis preſide/ ⁊ prouidē
tis et dominantis oībus diſpenſatio atqꝫ poteſtas per viſum innotuere. et illis gētibus ve=
ri dei famuli/ atqꝫ cultores duces cōſtituebant̃: dum ea viſionū expoſitio que figurata pri= Daniel
us ab angelis fuerat ſanctiſſimis viris/ et qui angelis ferme pares euaſerant danieli ac io= Joſeph
ſeph a deo reuelata per angelos fuit. vnū quippe oīm principiū eſt: vnica prouidētia. neqꝫ
vllo modo putandū eſt iudeis quidem prefuiſſe deum quaſi id ſorte cōſecutum: ceteris au
vv tem gētibus angelos ꝓpriе ac ſeorſū ſiue equaliter/ ſiue aduerſāter/ ſiue deos alios quoſ=
dam preſules eſſe. Sed et illud quoqꝫ diuine ſcripture iuxta hunc ſenſū ſacratius accipien
dum eſt: non quaſi deus cū dijs aliis aut angelis/ humani generis gubernaculū/ regimēqꝫ
diuiſerit/ et iſraelitice gentis princeps et dux ipſe conſtitutus ſit: ſed ꝙ vna illa quidē altiſſi
mi in cunctis prouidentia mortales omnes in ſalutem/ angelorū ſuorū ductibus ad ſe per=
uehendos diſtribuerit. ſolus autē ferme iſrael pre oībus ad veriſſimi domini intelligentiā/
cognitionēqꝫ cōuerſus ſit. vnde iſraeliticā plebem ſeſe diuino cultui deuouiſſe/ illumqꝫ he=
xx reditario iure ſuſcepiſſe ſacra ſcriptura indicat dicens: factus eſt pars domini. ceterū ipſū
quoqꝫ populum ſignans: equali cum gentibus ceteris iure/ alicui ſanctorū angeloꝝ fuiſſe
33 aſſignatum (cuius officio et miniſterio vnum illud oīum principiū noſceret) Michaelē ait
iudeorum perfectū eſſe genti: apertis profecto indiciis comprobans vnā eſſe oīm prouidē
tiam/ que oībus inuiſibilibus viſibilibuſqꝫ virtutibus longe vi ſūme maieſtatis emineat:
omnes autem angelos ſingulis prefectos nationibus/ ad ipſam veluti ad principium ſuū
eos qui voluntarie ſequerent̃ (quantū fas eſt) prouehere atqꝫ perducere.

Noni capitis ſcholia.

t Que non et primas habeat et medias extremaſqꝫ virtutes. virtutum noīe celicos ſpiri=
tus comprehendit omnes. neqꝫ hic ſpecialis nūcupationis/ vſus accipitur: que mediā cū
dominationibus et poteſtatibus complet hierarchiā. ⁊ cur hunc in modū cōmuni hac lice=
at appellatione vti: cauſam capite vndecimo dicturus eſt beatiſſimus pater.
u Illis quidem quoniā ad ſupremū illū principatum. illis principatibus cōmunicat.
x His autē q̃a etiā docēdi/ atqꝫ dictādi aliis. his angelis ſacer archāgeloꝝ ordo ꝯmunicat
y Priori quidē ſupremaqꝫ diſtinctione manifeſtius. diuinitas incōprehenſibile ſapientie
pelagus nobis ignota manet/ ſecretaqꝫ ab oībus. Supremus autē celeſtium ordo: nobis
poſt diuinitatē manet ignotior/ ocultiorqꝫ quia illi ignoto vicinior. Poſtremus vero/ an=
gelicuſqꝫ ordo: nobis iam eſt manifeſtior. vt qui illi ignoto remotior: et nobis cōiunctior/
ac affinior habeat̃. Porro medius hierarchiarū ordo nobis ſupremo manifeſtior: ſed in=
fimo/ angelicoqꝫ ſecretior atqꝫ abditior. et hoc eſt quod de medio illo ordine ſuis quidem
extremis cōparato: littera hec dicit. ſequentē vero ex altiſſimis dominationibus et virtuti=
bus poteſtatibuſqꝫ conſtantem/ tertie illi (que principatibus/ archangelis/ angeliſqꝫ confi
citur) preeſſe: priori ſupremaqꝫ manifeſtius/ ſequenti autē extremaqꝫ ſecretius.
3 Dum diuinus ꝓceſſus eximia dignatione cūctis ſacris ordinibus indulget̃/ et ſocialiter
ac diuino cū ornatu reuelat̃. hoc eſt dum diuine gratie ſubminiſtrātibus angelis perfuſio/
eximia et precellēti dei liberalitate et gratuita largitione oībus ſacris humanis ordinibus
indulgetur: et cōcordi ac amica cōmunicatione pulchro cū adhortantiū diſciplinarū/ vir=
tutumqꝫ ad decenter imitandum ornamēto reuelatur atqꝫ manifeſtatur. Hinc profecto. et
et reliqua que ſequuntur.
z Sacramqꝫ functionē angelis ſacra ſcriptura diſtribuit. Daniel cap. decimo. Et ego ve= Daniel.10
ni ꝓpter ſermones tuos. princeps autē regni perſarū: reſtitit michi vno et viginti diebus.
et ecce michael vnus de pricipibus primis/ venit in adiutoriū meū: et ego remāſi ibi iuxta

regem perſarũ.veni autẽ vt docerẽ te que ventura ſunt populo tuo in nouiſſimis diebus.⁊
nunc reuertar vt prelier aduerſus principem perſarum.cum eni egrederer/apparuit prin=
ceps grecoꝝ veniens:verũtamẽ annũciabo tibi quod expreſſum eſt in ſcriptura veritatis.
et nemo eſt adiutor meus in omnibus his:niſi michael princeps veſter.
¶ Statuit eni altiſſimus termios gentiũ iuxta numerũ angeloꝝ dei.hoc oraculo caremꝰ. oo
Exodus.32. ¶ Huius rei etiam hebreorum populo crimẽ impingitur.Exodus cap.triceſimo ſecũdo. pp
Locutus eſt autẽ dñs ad moyſem dicẽs.vade/deſcende: peccauit populus tuus quẽ edu=
xiſti de terra egypti.receſſerũt cito de via quã oſtẽdiſti eis: fecerũtq̃ ſibi vitulũ cõflatilem
et adorauerunt:atq3 imolantes ei hoſtias dixerunt:iſti ſunt dij tui iſrael/qui te eduxerunt
Oſee.4. de terra egypti.Et Oſee cap.quarto.Et fornicati ſũt a deo ſuo.ſup capita mõtiũ ſacrifica
bant:et ſuper colles accẽdebant thymiama.ſubtus quercũ et populũ ⁊ therebinthum.Et
paulo ante.quia tu ſcientiã repuliſti:repellam te.
¶ Eodemq̃ modo ſe habeat ſuper omnia ſemp explicitus.Omnibus ſuperexpanſus/ſu= qq
perextenſus/atq̃ ſuperfuſus.
¶ Nempe eni et aliis gentibus ex quibus et nos.De ſeipſo loquitur pius pater: qui a bea rr
tiſſimo paulo ex gẽtilitio errore ad vere/pie ⁊ ſãcte religiõis lumẽ diuina pietate ꝯuerſus ẽ
Geneſis.14. ¶ Conſiderare libet melchiſedech.Geneſis cap.decimo quarto.At vero melchiſedech rex ss
ſalem proferens panẽ et vinũ (erat eni ſacerdos dei altiſſimi) benedixit ei et ait.benedictus
Abram deo excelſo qui creauit celum et terrã:et benedictus deus excelſus quo protegente
Ad hebre.7. hoſtes in manibus tuis ſũt.Et beatiſſimus paulus epiſtola ad hebreos cap.ſeptimo de eo
dem.aſſimilatus autẽ filio dei manet ſacerdos in perpetuum.
¶ Ut pharaoni ab egyptiorũ p̃ſule angelo / babyloniorũq̃ principi.De pharaone.Ge= tt
Geneſis.41. neſis cap.quadrageſimo primo.Poſt duos annos vidit Pharao ſomniũ.putabat ſe ſta=
re ſuper fluuiũ de quo aſcendebant ſeptẽ boues pulchre et craſſe nimis:et paſcebant̃ in lo=
cis paluſtribus.alie quoq̃ ſeptem emergebant de flumine fede/ cõfecteq3 macie:et paſce=
bant̃ in ipſa amnis ripa in locis virentibus.deuorarunt q̃ eas: quarũ mira ſpecies et habi
Daniel.2. tudo corporũ erat.De principe babyloniorũ.Daniel cap.ſcdo.vidit Nabugodonoſor ſõ=
niũ et ꝯterritus eſt ſpiritus eius:et ſomniũ eius fugit ab eo.quod indicauit ei Daniel.Tu
rex videbas et ecce quaſi ſtatua vna grandis.ſtatua illa magna/et ſtatura ſublimis:ſtabat
cõtra te.et intuitus eius erat terribilis.huius ſtatue caput ex auro optimo erat:pectus au=
tem et brachia de argento.porro venter et femora ex ere:tibie autẽ ferree.pedum quedam
pars erat ferrea:quedam autem fictilis.Uidebas ita donec abſciſus eſt lapis de mõte ſine
manibus:et percuſſit ſtatuã in pedibus eius ferreis ⁊ fictilibus/et cõminuit eos.tũc cõtri=
ta ſunt pariter ferrũ/teſta/es/argentũ/et aurũ.et redacta quaſi in fauillã eſtiue aree: que ra
pta ſunt vento/nulluſq̃ locus inuentus eſt eis.lapis autẽ qui percuſſerat ſtatuã/ factus eſt
mons magnus: et impleuit vniuerſam terrã.hoc eſt ſõniũ.hec angeli: Pharaoni egyptio
et Nabugodonoſoro principi babylonio in viſionibus premonſtrabant.
¶ Siue equaliter ſiue aduerſanter ſiue deos alios quoſdã preſules eſſe.Sententia eſt deũ vv
non ſolum/et peculiariter prouidere ac preeſſe hebreorũ populo: et aliis ſpiritibus nõnul
lis reliquas terre prouincias/ reliquaq̃ regna ex equo eſſe diſtributa quibus quidem pre
eſſẽt/⁊ in quibus vt dij colerent̃.ſiue quibus preeſſẽt aduerſando: vt quas fortitudine ſua/
ſuoq̃ robore aduerſus alios obtinuiſſent.Neq̃ aliis regnis dij quidã alieni preſunt:quos
gentilitius error temere credebat eſſe deos.ſed oĩm et hebreorũ/ egyptiorũ/ chaldeorũ/
grecorũ/⁊ latinoꝝ vnicum principiũ eſt/vnicaq3 ꝓuidentia.quoniã (iuxta diuina eloquia)
Pſalmꝰ.46 rex omnis terre deus.quorũ quidẽ vniuerſoꝝ et ſingulorũ bonũ (ſi ſaperent homines) pia
gubernatione diſpenſat.et cui (iuxta prophete ſententiã) ſeruiũt omnia.
Pſal.134. ¶ Sacra ſcriptura indicat dicens:factus eſt pars dñi.pſalmus cẽteſimus triceſimus quar
tus.Quoniã iacob elegit ſibi dominus:iſrael in poſſeſſionẽ ſibi. xx
Daniel.10. ¶ Michaelem (ait) iudeorũ prefectũ eſſe genti.Hoc de Daniele dicit.qđ ex danielis cap.
decimo.ſupra adductum eſt.Et nemo eſt adiutor meus in oĩbus his:niſi michael p̃ceps 33

veſter. Et cap. duodecimo. In tẽpore autem illo conſurget michael prínceps magnus: qui ſtat pro filiis populi tui. et veniet tempus: quale non fuit ab eo ex quo gentes eſſe ceperũt, vſq; ad tempus illud.

¶ Epilogus et concluſio totius angelici ordinis. Cap. X.

49 Colligitur itaq; ex iis que ſupra diximus: vt ſanctorũ ſpirituum qui diuinis con-
c ſpectibus ſemper aſſiſtunt, prima illa antiquiſſimaq; diſtinctio (quippe que a di-
uino illo totius perfectionis autore radio erudiatur: ad quem nullis interpoſitis ordinibus aliis perpetua intẽtione ſubuehit̃) ſecretiore diuinitatis et candidiore luce purgatur, illuſtrat̃, atq; perficitur. ſecretiore quidẽ ꝙ intelligibilior ſit, magiſq; ſimplicitati diuine nos iungat, atq; inſerat: candidiore autem, vt que primo indulta ſit, primoq; apparuerit: totamq; ſe in illam beatiſſimorũ ſpirituũ ſeriem vt pote capaciorẽ ſui fulgoris, effuderit. ab hac autem tam excellentis meriti functione: ſecunda pro modo et ratione ſua rurſus imbuitur. atq; a ſecũda: itidem tertia. a qua noſtra quoq; ſancta functio eodẽ pulcher-
A rime atq; ordinatiſſime diſpoſitionis iure, cõuenientia et ratione diuina ad totius pulchritudinis atq; ordinis ſummũ illud, eternũq; principiũ ac finem, officio ſacratiſſimi mune-
B ris fertur. Sunt autẽ et angeli omnes ita inſtituti: vt inferiores ſuperioribus obaudiant,
C eorumq; nutus enuncient. ac primi illi quidẽ vt ſummi dei ſe mouẽtis conſilia et voces exponant: reliqui vero proportione debita, eorũ qui a deo mouẽtur exprimãt voces. Intantum enĩ ſumma illa omniũ et ſupereminens cõgruentia, quorũlibet rationalium ac ſpiritalium ſacro decori & ordinatiſſimo inſtituto proſpexit: vt ipſis quoq; diſtinctionibus ſacris ordines decentiſſimos poneret. Deniq; hierarchiã omnẽ cernimus in primas et medias, extremaſq; virtutes diſtributam: imo et ipſas quoq; ſingulas (vt proprie dixerim) diſtin-
D ctiones ita diſcreuit, vt in eiſdẽ cõuenietie pulchritudo ſeruet̃. Quo circa et ipſa ſacratiſſima ſeraphin alterũ ad alterũ clamaſſe theologi aiunt: apertiſſime per hoc (vt reor) indicãtes ꝙ diuinarũ rerum notiones, prima ſequẽtibus tradunt. Et hoc preterea non inconuenienter addiderim, eſſe quibuſq; ſeorſum celeſtibus, humaniſq; animis ꝓprias ac primas et medias extremaſq; virtutes atq; ordines: quibus memorate pro cuiuſq; modo ſingulo-
E rum celeſtium ordinũ proprie de deo intelligentie expreſſe videatur. per quas vnuſquiſq; ꝗtum ſibi fas eſt: ꝗntũq; penetrare ſufficit, caſtiſſime illius & eminentiſſime purgationis, pleniſſimiq; luminis, et principalis perfectionis particeps fit. Nichil enim eſt quod abſolute perfectum ſit, aut omnino perfectione non egeat: niſi quod vere perfectum eſt, ipſaq; perfectio.

¶ Decimi capitis ſcholia.

A ¶ Conuenientia et ratione diuina. conueniẽtia, coaptatione, congruentia, harmonia, diuina ratione, diuinaq; analogia.

B ¶ Ut inferiores ſuperioribus obaudiãt, eorumq; nutus enuncient. obaudiant, obediant. verbum antiquũ. Nutus, angelicus ſermo. quod enĩ in nobis ſermo, vocaliſq; loquela: id in angelis nutus, mentiſq; ſpiritalis inſinuatio. quas & pauxillo poſt voces: diuinus pater appellat in analogia.

C ¶ Ac primi illi quidem ſummi dei ſe mouentis: conſilia & voces exponunt. ſe non ad deũ, ſed ad ſupremos illos, ſublimiſſimoſq; ſpiritus refertur. primos enim illos ſpiritus, deus (qui ipſa puritas illuminatio & perfectio eſt) purgat, illuſtrat, et perficit. et ſuos illis nutus aperit, atq; inſinuat: que diuina conſilia, que diuine voces dicuntur.

D ¶ Quo circa et ipſa ſacratiſſima ſeraphin. Eſaias cap. ſexto. Seraphin ſtabant ſuꝑ illud. Eſaias. 6
ſex ale vni: et ſex ale alteri. duabus velabant faciem eius, et duabus velabant pedes eius: & duabus volabant. et clamabant alter ad alterum: et dicebãt ſanctus, ſanctus, ſanctus dominus deus ſabaoth.

E ¶ Proprie de deo intelligentie expreſſe videantur. Accõmodate de deo notiones, anagoge, aſſurrectiones, ſurſumq; ductiones illis manifeſtate deprehendantur.

¶ Cur omnes celeſtes ſubſtãtie: cõmuni vocabulo celeſtes virtutes appellãtur. Cap. XI.

Is ita diffinitis: illud quoqꝫ cōſiderare dignum eſt/ quam ob cauſam omnes ſi= 50
h mul angelicos ſpiritus/ celeſtes appellare virtutes cōſueuimus. neqꝫ enim vt de
angelis dicere poſſumus: ꝙ omnium ſit extrema diſtinctio ſanctarum virtutum
ordo. Atqꝫ inferioꝝ quidem ſcientie/ ſanctiqꝫ fulgoris ſuperiorum ſpirituum ordines par=
ticipes ſunt: non autē identidē ſuperioribus ac primis inferiores/ nouiſſimiqꝫ cōmunicāt.
cuius igitur rei gratia celeſtes quidem virtutes/ ſublimes ille ſubſtantie omnes nominan
tur: non autem ſeraphin et throni et dominationes pari ratione dicuntur? extreme namqꝫ
ſupremis illis proprietatibus omnibus non cōmunicāt. angeli enim et ante ipſos archan
geli principatuſqꝫ ac poteſtates: cum a ſanctis viris ac theologis poſt virtutes ſtatuūtur
cōmuni ſepe a nobis vocabulo vna cum aliis ſāctis ſpiritibus celeſtes virtutes appellan=
tur. ¶ Dicimus autē quia dum cōmuniter in omnibus vtimur celeſtium appellatione vir=
tutum: nullam cuiuſqꝫ ordinis proprietatum confuſionē introducimus. ſed quoniā diuini f
omnes ſpiritus altiſſima ratione ſua in tria diuiduntur: ſubſtantiam ſcilicet virtutem atqꝫ
actionē/ quotiens aut oēs aut aliquos ipſoꝝ omiſſa diligentiore obſeruatione ſubſtātias
celeſtes/ ſiue virtutes appellauerimꝰ: ipſos (de quibus ſermo eſt) nos ſignificare circūlocu
tione putādū: ex ea (que in ſingulis eſt) ſubſtātia atqꝫ virtute. Neqꝫ enī eminentē illā ſācta=
rū virtutū ꝓprietatē a nobis iam rite digeſtā: inferioribꝰ quoqꝫ putādi ſumus per oīa ap=
plicare ſubſtātiis. vnde ꝑfecto ſūmi illius et incōfuſi celeſtiū ſpirituū ordinis peruerſio ſe=
queret̃. Nā iuxta rectiſſimā illā rationē/ quā ſepe reddidimꝰ: ſuperiores ille diſtinctiōes/
īferiorū quoqꝫ ꝓprietates abūde in ſe habēt: extreme vero priorū excellētioribus meritis
carēt/ cum primitiui illius luminis fulgor: in illas pro captu ſuo ſuperioꝝ officio/ deriuet̃.
¶ Undecimi capitis ſcholia.
¶ Sed quoniam diuini omnes ſpiritus altiſſima ratione ſua in tria diuiduntur: ſubſtan= f
tiam ſcilicet virtutem atqꝫ actionem. Supramundana quadam ſibi conſentanea ratione
celeſtes ſpiritus omnes ac ſinguli dirimuntur in ſubſtantiam/ virtutem/ et actionem. No=
mine ſiquidem ſubſtantie eſſentiam intelligimus. ſubſiſtunt enim ſupramundani ſpiritus
omnes/ et vere ſubſiſtunt. Nomine vero virtutis: vigorem quendā ſubſtantialē ⁊ ad agen
dum fecunditatem intelligimus. ſed is actus/ hicqꝫ vigor/ et hec ad agendum fecunditas
ſemper eſt in opera: perinde ac ſi noſter oculus illuſtre ſolis iubar ſemꝑ aſpiceret/ et perin=
de ac ſi mens noſtra ſemper/ cōtinuoqꝫ (quod vere bonum eſt) intelligeret/ amaret/ recogi=
taretqꝫ ſemꝑ. et hinc quoqꝫ hec ſupramūdana celeſtium ſpirituum actio: nobis intelligen=
da eſt. Et haud ſecus ab illo vigore celeſtes ſpiritus virtutes appellantur: atqꝫ mens no=
ſtra ab intelligendi particula intellectus appellaret̃ atqꝫ intelligendi virtus. et ab actione/
actus ſupramundanos: ⁊ ab eſſētia ſupramūdanas eſſētias/ ſubſtātiaſqꝫ eoſdē appellare
poſſumꝰ. Ratio: analogia. Uerū qui celites ſpiritꝰ virtutes celeſtes/ actus ſupramūdanos
formas/ et ſpecies ab omni materie ꝯſortio et labe ſeiugatas/ prorſuſqꝫ īmunes ac liberas
appellabit: digniori/ inſignioriqꝫ illos nūcupatiōe appellat ꝙ̄ ſi celeſtes/ ⁊ ſupramūdanas
nūcupet eſſentias. Nā qui virtutes dicit: vigorē ſubſtātificū nominat/ deū ſēper imitantē.
qui actus: operationē ipſiꝰ ſūmi/ abſolutiqꝫ eſſe ſēper emulā. qui formas ⁊ ſpecies: pulchri=
tudinē mortaliū oculis incognitā/ imarceſcibilē/ ipſum abſolute pulchrū ꝓpe modū repre=
ſentātē. qui vero dicit eſſētias: ferme ſpecula paſſiua nomīat/ diuinas illas pulchritudines/
imagineſqꝫ ſuſcipiētia: ⁊ ſinus/ diuinos illos vigores atqꝫ actꝰ ꝯplectētes. Unde fit/ vt ſi li
cet illa noīa ad ipſū innoīabile trāſferre magis id dignū putēt/ vt abſolutū ſuꝑqꝫ oīa ſuꝑ=
eminēs eſſe/ dicat̃: ⁊ minus inter hec eſſentie appellationē illi cōſentaneā. Sed de his ſatis
¶ Cur ſacerdotes: inter homines dicantur angeli.

Cap. XII.

Ueri autē et illud ſolet ab iis qui diuinorū librorum ſtudio et amore flagrant/ ſi
q extrema integre nō cōmunicant ſummis: quā ob cauſam ſacerdos homo inter 51
hominꝭ dn̄i omnipotētis angelus a ſacra ſcriptura nominatur. Eſt autē ea ra= G
tio nequaꝙ̄ iis (que ſupra diffiniuimus) aduerſa. dicimus enī extremos illos ordines licet
integerrima/ et ſumma priorū diſtinctionū virtute indigeāt: eius tamen pro captu ſuo vel

ex parte/ iuxta vnā omniū concinnā/ ſeqꝫ mutuo iungentē ſocietatē eſſe participes. Exem=
pli cauſa ſanctoꝛū cherubin oꝛdo ſapientie celſioꝛi/ ſcientieqꝫ cōmunicat. qui vero ſub illis
ſunt ſanctoꝝ ſpirituū oꝛdines/ et ipſi ſapiētie ac ſcientie participes ſunt quidē: particularis
tamen pro modo ſuo atqꝫ inferioꝛis. Nempe enī ſapientie ac ſcientie cōmunicare: proꝛſus
h cōmune oībus diuinis ſpiritibus eſt. at vero cōtinenter et pꝛimo ſiue ſecūdo loco et humi=
liter id agere/ cōmune iam nō eſt: ſed vt ſingulis pro modo ſuo et ratione diffinitū eſt. hoc
autē et de oībus diuinis ſpiritibus qui ſtatuerit: nequaqꝫ peccabit. Nam queādmodū pꝛi=
mi/ ſanctas inferioꝛū pꝛopꝛietates affatim habent: ita et vltimi pꝛioꝛū pꝛopꝛietates habēt/
licet modo non ſimili: ſed inferioꝛe. Nichil igitur (vt reoꝛ) abſurdum eſt: ſi ſacerdotē quoqꝫ
hominē theologia angelum vocat: qui pro viribus angelice pꝛopꝛietati docendo partici=
i pat. atqꝫ ad angeloꝛū ſimilitudinē (vt homini poſſibile eſt) per nunciādi officiū nititur. inue
nies autē celeſtes illas/ angelicaſqꝫ ſubſtātias in ſacris litteris deos quoqꝫ appellari: ſan=
ctos item viros et dei familiaritate digniſſimos deos dici. Et certe cum diuinū illud ſecre=
tum exceptum ab omibus/ et ſumme potētia maieſtatis ſup omnia locatum ſit/ nichilqꝫ in
rerum natura ſimile illi dici pꝛopꝛie et per oīa poſſit: ſic tamen quecunqꝫ ſpiritalis/ rationa
liſqꝫ ſubſtantia (dum id totis viribus/ totaqꝫ ſit intentione) contendit: vt ei cōiuncta vnum
cum illo fiat/ atqꝫ ad diuinos eius fulgoꝛes hauriēdos (qꝫtum fas eſt) indeſinēti ſtudio/ ac
deſiderio aſpirat/ qꝫ deum pro viribus (ſi dici licet) imitari pergat: diuino quoqꝫ cognomi=
ne digna cenſetur.

¶ Duodecimi capitis ſcholia.

g ¶ Quam ob cauſā ſacerdos homo: inter hoīes dñi omnipotētis angelus a ſancta ſcriptu
ra nominatur. Malachias cap. ſecūdo. Labia enī ſacerdotis cuſtodiūt ſcientiā/ et legē re= malachias.2.
quirent ex oꝛe eius: quia angelus domini exercituum eſt.
h ¶ At vero continenter et pꝛimo. Continenter/ abunde continendo/ compꝛehendendoqꝫ/
et pꝛimo/ immediate/ ſine medio/ pꝛima participatione.
i ¶ Inuenies autem celeſtes illas/ angelicaſqꝫ ſubſtātias in ſacris litteris deos quoqꝫ ap=
pellari. Pſalmus nonageſimus quartus. Quoniā deus magnus dñs: et rex magnus ſup Pſalmꝰ.94.
omēs deos. Et angelus colluctatoꝛ ſe deū appellat. Geneſis cap. triceſimo ſcdo. Nequaqꝫ Geneſis.32.
(inquit) iacob appellabitur nomen tuū/ ſed iſrael: quoniā ſi cōtra deum foꝛtis fuiſti/ tanto
magis cōtra homines pꝛeualebis. Et de hominibꝰ Pſalmus octageſimus pꝛimus. Ego Pſalmꝰ.81.
dixi dij eſtis et filij excelſi omnes. quod diuinus ſermo alio in loco de hominibus (ad quos
ſermo dei factus eſt) interpꝛetatꝰ. Joannes cap. decimo. Reſpondit eis iheſus: nonne ſcri= Joannes.10.
ptum eſt in lege veſtra/ qꝛ ego dixi dij eſtis? Si illos dixit deos ad quos ſermo dei factus
eſt/ et non poteſt ſolui ſcriptura quam pater ſāctificauit et miſit in mundū: vos dicitis quia
blaſphemas/ quia dixi filius dei ſum. Et de Moſe. Exodus cap. ſeptimo. Ecce conſtitui Exodus.7.
te deum pharaonis: et aaron frater tuus erit pꝛopheta tuus.

¶ Cur a ſeraphin purgatus fuiſſe dicatur pꝛopheta eſaias. Cap. XIII.

52 Ge illud quoqꝫ pro viribus inſpiciamus: cuius rei gratia ad vnū ex theologis
k a ſeraphin mitti memoꝛetꝰ. merito enī inde ſcrupulus naſcitur: qꝫ non ex inferioꝛi=
bus angelis quiſpiā/ ſed ipſe qui inter pꝛimas/ excellētioꝛeſqꝫ ſubſtantias nume
ratur/ pꝛophetā expurgat. Sunt qui dicāt iuxta id quod ſupꝛa diffiniuimus de ſpirituum
omniū ſocietate/ et ſuarū inter ſe pꝛopꝛietatū cōmunione: non vnum ex altiſſimis illis/ pꝛi
miſqꝫ ſpiritibus ad purgationē theologi aduenifſe a ſcriptura memoꝛari: ſed aliquem ex
iis (qui nobis pꝛefecti ſunt) angelis purgandi pꝛophete officio functū/ ſeraphin appellatū
eſſe cognomine ob incendēdi miniſteriū. quo et peccata deleta ſunt: et is qui purgatus fue
rat ad diuine obedientie reparatus ardoꝛē. Aiuntqꝫ ſcripturas vnum ex ſeraphin ſimpli=
citer dixiſſe: nō ex iis qui pꝛope deum aſtant excelſi oꝛdinis dignitate/ ſed ex iis virtutibus
l que purgandis hominibus pꝛeſunt. ¶ Alius item huiuſce queſtionis non impꝛobabilē mi=
chi rationē ita aſſignauit: aiebat enim magnū illum (quicunqꝫ tandē is fuerit) angelū/ qui
viſionem adeo inſignē effinxerat/ vt pꝛophetā diuinis rebus inſtrueret: purgandi munus

quod ſui erat officij / in deum: et poſt deū ad primū illum ac primo conditū / retuliſſe ordi=
nem. Et vera fortaſſis / ea ratio fuerit. dicebat enī huius autor ſcientie: ꝙ diuina virtus ſup
omnia pergens graditur: et per oīa ineffabili penetrat modo / oībuſqꝫ item inuiſibilis eſt.
non ſolū ꝙ excellētiore ſuper omnia ſit: verum et ꝙ occulto ac ſecretiſſimo ordine / ſue pro=
uidentie vires ac munera cunctis immittat. Nempe enī et ſpiritalibus oībus pro ſuo qui=
buſqꝫ captu apparet: antiquiſſimis illis primoribuſqꝫ ſubſtātiis lucis ſue radios tradens /
ac per illas vt eminētiores ac primas: inferioribus quoqꝫ pro modo cuiuſqꝫ ordinis / ⁊ cō=
templādi viribus / eiuſdē lucis diſtribuit iubar. ſiue vt apertius loquar / exempliſqꝫ vtar ex
noſtro vſu petitis (et ſi longe inferioribus deo qui ſuperne omnibus eminet) apertioribus
tamē: ſolaris diſtributio radij in eam primo materiā tota facilitate concedit / que omnibus
lympidior ⁊ clarior ſit: ac per illam aptius et euidentius fulgores ſuos iaculatur. vbi vero
craſſiores materias offendit / minus valet ad ſplendoris ſui vires diffundēdas: ꝙ he mate=
rie in quas lucis ſpicula incidunt / ad exuberātis lucis traducēdos radios idonee nō ſint.
atqꝫ ideo ſenſim ad hoc vſqꝫ cōtrahitur: vt diſtribui ferme omnino nō poſſit. rurſus ignis
calor in ea que ad percipiendū aptiora ſunt ſeſe diffundit magis: et que illi facilius cedūt /
et in eius traducūtur effigiem. porro in reluctantes penitus / contrariaſqꝫ ſubſtantias: aut
nullum aut prorſus exiguū ignei vigoris et muneris veſtigiū apparet iniectum. Et quod
his maius eſt: iis que ſui generis non ſunt / per ea que ſibi familiaria ſūt (ſi aſſint) vim ſui
feruoris immittit. ea igniens: que in ignis facile vertūtur effigiem. ac per illam ſiue aquam
ſiue aliud quippiā eorū que difficile igneſcunt: pro cuiuſqꝫ calefaciens modo. Juxta hunc
igitur naturalis cōſequētie ordinē: ſummus ille totius venuſtatis viſibilis atqꝫ inuiſibilis /
ordo: ineffabili in primis modo lucis ſue exuberātem claritatē altiſſimis illis / primiſqꝫ ſub=
ſtantiis largiſſimo inſinuat lapſu. ac per illas ipſas: inferiores quoqꝫ ſubſtātie diuini radij
participes fiunt. Nempe enī he cum primo loco dei cognitione beate ſint / diuineqꝫ virtu=
tis deſiderio ſumme ardeāt: id quoqꝫ meruerūt vt prime (q̄tum fas eſt) ad imitationē diui=
ne virtutis et actionis aſſurgerent / ſequēteſqꝫ ſubſtātias ipſe ad eandem imitationē pro vi
ribus / ſummi boni exemplo ſubueherent. affatim illis eius (quam accepere) lucis partici=
pationem / abſqꝫ inuidia vlla tradentes: atqꝫ ille itidem inferioribus. Et hunc in modū ſin=
gule faciunt: dum que prima eſt ſequenti ſecūdo loco / indulte ſibi diuine lucis cōſortium
tradit. atqꝫ ita in omnes diuinus ille fulgor emanat. Omibus igitur qui illuminātur / perci
piende lucis initium eſt deus quidē per naturā: et omnino proprie vt pote ſubſtātia / lucis
ipſiuſqꝫ eſſentie et viſionis autor. Ceterū poſitione et illuminatione dei per partes: ſuperi=
or queqꝫ inferiori principiū luminis eſt / dum per ipſam: in illam diuinū iubar deriuatur /
atqꝫ diffunditur. Jtaqꝫ ſummā illam celeſtiū diſtinctionē animorū: reliquorū angelorum
omniū ſubſtantie / totius ſacroſancte ſcientie / diuineqꝫ imitationis autorē (vt ratio docuit)
arbitrantur. vt pote per illas: in omnes / atqꝫ in nos diuine claritatis manante ſplendore.
Quocirca omnē quoqꝫ ſacratiorē / et ad dei imitationē tendentē actionem: ad deū quidem
(vt cauſā principalē) referunt. deinde vero diuinis quoqꝫ illis / ſummiſqꝫ ſpiritibus (vt qui
primi diuina operētur et doceant) acceptā nichilominus referunt. Habet igitur prima di= M
ſtinctio ſanctorum angelorum: plus ceteris igneam proprietatē / effuſamqꝫ diuine ſapien=
tie traditionem / ac ſcientiam diuinarum illuſtrationum diiudicandarū ſummam: throno= N
rumqꝫ proprietatē apertam ac patulam dei ſuſceptionem indicantem. Porro inferiorum
ſpirituum ordines ignee ſapiētis / ſciētis / deiqꝫ capacis virtutis participes ſunt quidem:
ſed minore modo: atqꝫ ad primos illos intuētes altiſſimos ſpirit⁹: per illos (vt qui dei imi
tatione primi dignati ſint) ad conſequendā diuine ſpeciei ſimilitudinem ſcādunt. Sanctas
igit̄ (quas diximus) ꝓprietates quarū per primas cetere quoqꝫ ſubſtātie participes ſunt:
his illis poſt deū (vt primoribus ac principibus ſacris) aſſignāt. Dicebat ergo qui iſta me
docuit viſionem quidem illam per vnum ex preſulibus noſtris ſanctis ac beatiſſimis an=
gelis oſtenſam eſſe theologo: atqꝫ ab ipſius illuminante ductu ad ſacram illam ſpeculatio O
nem fuiſſe ſubuectum / in qua ſummas illas / altiſſimaſqꝫ ſubſtantias veluti per ſigna (vt ita

dixerim) ſub deo et poſt deum atqꝫ circa deum collocatas vidit / ſummitatemqꝫ illam ante
omne principium omnibus / atqꝫ illis ipſis ineffabiliter eminentem in medio excellentium
virtutū excelſe reſidentē. Admonebatur ergo theologus ex iis que cernebat / vt ſecundū
omnē ſuperſubſtātialē eminentiā cunctis viſibilibus / inuiſibilibuſqꝫ virtutibus / abſqꝫ vlla
cōparatione deus excelſior ſit. ac preterea ꝙ ita exceptus ab omibus: vt ne ipſis quidē pri
mis celeſtibus / immortalibuſqꝫ ſubſtātiis ſimilis per oīa putari poſſit. Ad hec principium
quoqꝫ illum eſſe omniū / et ſubſiſtendi cauſam: atqꝫ inſolubilis celitum māſionis immuta=
bilem ſedem / ex qua vt eſſent et bene eſſent excellentiores quoqꝫ ille virtutes acceperunt.
Deinde ipſorū quoqꝫ ſeraphin diuinas ꝑfecto virtutes ex ea viſione ſacratiſſima / ꝓphe=
ta diſcebat: incendiū ſacro illoꝝ ſignificante cognomine / de quo paulo poſt dicturi ſumus
(quātū nobis explicare fas fuerit) ignee virtutis altiſſimas intelligētias: vtqꝫ incētiua illa
53 vis ad diuinā ſpeciē ferat. ¶ Porro illa ſex alarum ſacratiſſima fictio: abſolutiſſimā / ſum=
mamqꝫ in deū intentionē in primis ac mediis et vltimis intelligentiis ſignat. At quando
multos quoqꝫ illorū pedes et cōplures facies cernens theologus inclytus / vtqꝫ alis et pe=
dum et vultuū arceretur aſpectus / aleqꝫ medie perpetuo ferrentur motu: ad intelligibilem
eorū que cernebat ſcientiā ducebat̃. Aperiebatur nempe illi per hec altiſſimorū ſpirituum
Q vis multa peragrans / multaqꝫ proſpiciēs: ſacraqꝫ illorū et plena horroris veneratio / ac re
ligio. qua vltra humanū modum: celſiorū / profundiorūqꝫ myſteriorū inſolentem et teme=
rariam neqꝫ omnino promouentē indaginem exhorreſcūt. preterea et indefeſſus ille / atqꝫ
alta petens ſempiternus motus: quo prediti pro modo ſuo diuinas quoqꝫ actiones imitā=
R tur. ad hec et diuinā illam ac precioſiſſimā laudationē in ſecreto ille diſcebat: quippe ange
lo (qui formabat viſionem) pro viribus prophetā ſacratioris ſcientie ſue participē faciēte.
S docebat igitur ipſum et hoc vt iis qui quomodolibet mundi ſunt: mūdicie / purgationiſqꝫ
ſue cauſa eſt diuini fulgoris / diuineqꝫ mūdicie pro captu cuiuſqꝫ participatio. Ceterū pur=
gatio huiuſmodi a diuinitate ipſa precipuis cauſis in oēs angelicos ſpiritus ſummo et ſe=
cretiſſimo perficit̃ modo: atqꝫ altiſſimis illis virtutibus (que ꝓpinquiores ipſi ſunt) euidē=
tior ferme eſt / magiſqꝫ ſe inſinuat / atqꝫ diſtribuit. porro in iis que ſecundo loco ſunt ſiue in
extremis mediiſue ſubſtantiis intellectualibus / quantū ſingule ab ea meritis diſtant: pro
modo diſtātie claram intelligētie ſue lucem ad ſecreti ſui ſingularis / atqꝫ ignoti laudē colli
git. Datur autē ea lux ſingulatim: priorū officio ſecūdis atqꝫ ſequētibus. Et ſi ſummatim
dicere neceſſe eſt: primo loco ex occulto illo ſacratiſſimo per primas virtutes in apertū edu
citur. Hoc itaqꝫ theologus ab angelo ſe inſtituente diſcebat: purgationē ſcilicet et ceteras
diuinas actiones per primas / celſioreſqꝫ ſubſtantias vim ſue claritatis aperire atqꝫ in oēs
reliquas diuidi / quātū queqꝫ deifice illius participationis eſt capax. Atqꝫ ideo purgatio=
nis illam proprietatē / que incendio fit: altiſſimis ſeraphin poſt deū rectiſſime omnino aſſi=
gnauit. Nichil igitur abſurdū eſt: ſi ſeraphin purgare theologū dicit̃. Sicut enī deus pur=
gat oēs ꝙ ſit ipſe purgationis autor. imo (vt ſimiliore vtamur exēplo) quēadmodū apud
T nos pontifex homo cum miniſtrorū ſuorū ſiue ſacerdotū officio purget / aut gratia doctri=
ne ſalutaris illuminet: ipſe purgare et illuminare dicitur / cum ii qui ab eo cōſecrati ſunt or=
dines ad ipſum vt autorē / ſacra functionis ſue munera referant: ita et purgantē ſcientiam
ſuam atqꝫ virtutē is qui purgationē prophete peragit angelus: ad deum quidē vt autorē /
ad ſeraphin vero quaſi primo poſt deū operantē pōtificem refert: eū qui a ſe purgabatur
V angelica cum reuerētia (vt ita dixerim) ita docēs. eius (que in te meo miniſterio perficitur)
purgationis / principiū quidem precipuum / et ſubſtātia / et conditor / ⁊ autor ille eſt: qui pri
mas quoqꝫ ſubſtantias ad eſſe produxit / et perpetua circa ſe cōtinet ſede / et ne mutari que=
ant atqꝫ decidere ſola clemētia ſeruat / ipſeqꝫ eas ad prima ꝓuidentiſſimarū actionū ſuarū
X cōſortia promouet (hoc enī is a quo didici: miſſionē ſeraphin ſignare ait) at vero pricepts
ille / et poſt deū dux / primarū antiquiſſimarū ſubſtātiaꝝ ſacra diſtictio (ex qua purgare ipe
ad dei ſimilitudinē didici) illa eſt q̄ te meo miniſterio purgat: per quā autor ille totius pur=
gationis atqꝫ opifex / ꝓuidētie ſue opera ex abdito illo ſecretiſſimo ad nos quoqꝫ deduxit.

Iſta quidē ille me docuit: q̄ tibi ego itidē trado. tue iā erit ſpiritalis/diſcreteq; ſciētie aut al= Z
tera ex his cauſis omni ambiguitatis abſolui ſcrupulo/ eãq; alteri in honore p̄ferre (vt que
conſentanea ratione ac fortaſſis veritate ſubnixa ſit) aut abs te ipſo aliquid inuenire/ ſiue ab
alio diſcere: quod ſit integerrime veritati propinquius deo ſcilicet verbū tribuente/ ac ſub=
miniſtrantibus angelis. idq; ipſū nobis quoq; angelorū ſtudioſis reuelare: vt liquidiore
intelligētia/ michiq; gratiore (ſi fieri poteſt) et ipſe tecum fruar.

¶ Decimi tertij capitis ſcholia.

¶ Cuius rei gratia ad vnū ex theologis ſeraphin mitti memoret. de Eſaia ꝓpheta id dictū
Eſaias.6. eſt. Eſaias cap. ſexto. Et dixi ve michi quia tacui/ quia vir pollutus labiis ego ſum: et in me K
dio populi polluta labia habentis ego habito. et regē dn̄m exercituū vidi oculis meis. et vo
lauit ad me vnus de ſeraphin/ et in manu eius calculus quem tulerat de altari: et tetigit os
meū et dixit. Ecce tetigi hec labia tua: et auferet iniquitas tua et peccatū tuū mundabitur.

¶ Alius item huiuſce queſtionis non iprobabilem michi rationē ita aſſignauit. Nota ſan
ctam et eleuatā: ſacri patris Dionyſij et vnius ſuorum equaliū theologicarū rerū cōferentiā. L
et q̄ ſublimis eo tēpore erat theologica intelligentia.

¶ Habet igit prima diſtinctio ſanctorū angelorū. hic cōmuni angeli appellatione vtit ad
omnes celeſtes et beatificos ſpiritus. vt cap. quito monſtrauit interdū eſſe vtendum. M

¶ Thronorūq; ꝓprietatē apertā ac patulā dei ſuſceptionē indicātem. Hoc eſt ꝓprietatē
inſinuantē ſeſſionis ac requietionis dei capacem locum/ atq; ſedem. N

Eſaias.6. ¶ Oſtenſā eſſe theologo. de Eſaia intelligit: in hoc cap. ſexti oraculo (qđ ſepe numero ſu=
perius adductū eſt) Vidi dn̄m ſedētē ſup ſoliū excelſum et eleuatū: et plena erat domus a O
maieſtate eius. ſeraphin ſtabant ſuper illud. ſex ale vni/ et ſex ale alteri. duabus velabant fa
ciem eius/ et duabus velabant pedes eius et duabus volabant.

¶ Preterea et indefeſſus ille/ atq; alta petens ſempiternus motus. Subauditur ex ſuperio
re particula: aperiebatur. P

¶ Multa peragrans/ multaq; proſpiciens: ſacraq; illorū et plena horroris veneratio ac re
ligio qua vltra humanū modū celſiorū/ profundiorūq; myſteriorū inſolentem et temera= Q
riam neq; omnino promouentē indaginē exhorreſcunt. Multa peragrans ex ſēpiterno il
lo motu alarū cognoſcit. Multa proſpiciens ex multiplici illo vultu in eo numero quo de=
us condidit et ſecula. veneratio atq; religio plena reuerendi timoris/ et ab indagine auda=
tiore/ temeraria aut impoſſibili altiorū et profundorū ſecretorū dei ſupramundana exhor=
rentia/ et cauta retractio: per alas faciem velantes et pedes (que ſunt altorū et profundorum
ſymbola) deſignant. Igit cōtemplari licet ſanctiſſimorū ſeraphin ſempiternū in deū mo=
tū/ perſpicientie plenitudinē/ venerationē et dei cultū reuerentie et auguſti timoris pleniſ=
ſimū. deniq; abſtruſorū dei in latibulo ſuarū tenebrarū ſe recipientis omni cū reuerētia in=
quiſitionis perfectam abſtinentiam.

¶ Ad hec et diuinā illā ac precioſiſſimā laudationē. quā audiebat a ſeraphin altero ad alte=
tū clamātibus/ ſāctus/ ſāctus/ ſāctus dn̄s deus ſabaoth. plena eſt t̄ra: gloria maieſtatis ei⁹. R

¶ Vt is qui quomolibet. vt/ qualiter/ quo pacto.

¶ Cum miniſtrorū ſuorū ſiue ſacerdotū officio purget. Officio/ ſubminiſtratione et medio S

¶ Eius que in te meo miniſterio perficit purgationis. hic fingunt verba angeli ad purga T
tum loquentis: ad hanc particulā vſq; hoc enim is a quo didici que ſunt verba ſacri patris V
Dionyſij ad Timotheū q̄ ea ex ſeipſo non dicit/ ſed ex eo a quo hanc intelligentiam ac de
clarationem acceperat.

¶ At vero princeps ille et poſt deum dux. hic iterum finguntur verba angeli ad purgatum
ad hanc vſq; particulam iſta quidem ille me docuit. X

¶ Iſta quidem ille me docuit. verba ſūt Dionyſij ad Timotheū. Iſta quidē expoſitionis
myſteriorum ſeraphin ſacramēta: ille equalis meus me Dionyſium edocuit: que tibi Timo= Z
theo identidem cōmunico.

¶ Quid ſignificet/ is qui traditur: angelicus numerus. Cap. XIIII.

54 A ¶ Hoc item ſpiritali diſcuſſione ⁊ magiſterio dignū puto: ꝙobrem ſcripture ſā-
B a cte traditio/ de angelis loquēs millia milliū eſſe dicat/ ⁊ decies millies dena mil
lia ſupremos humanos numeros in ſeipſos inuoluens atqꝫ multiplicās / perqꝫ
hos celeſtiū ſubſtantiarū ordines nobis eſſe innumerabiles apertis rationibus pandens.
ſunt enī profecto plurime celeſtiū militie ſpirituū: que mortaliū noſtrorū numerorū infir-
mū/ breueqꝫ modū longe tranſcendant. atqꝫ ab ſola ſua eminentiſſima et celeſti intelligen-
tia/ atqꝫ notione ſcite ſint ac diffinite: quā illis opulentiſſime largita eſt ſūma diuinitas imē
ſe autor ſcientie/ atqꝫ ſapientie fons/ et principiū oībus ſimul exiſtentibus excellētis ratio-
ne ſubſtātie ipſa exiſtēs et cauſa ſubſtātie/ ⁊ cōtinēs oīa virtus/ ⁊ ꝯſūmatio cūcta cōplectēs

¶ Decimi quarti capitis ſcholia.

A ¶ Quāobrē ſcripture ſacre traditio. Daniel cap. ſeptimo. Fluuius igneus/ rapiduſqꝫ egre Daniel. 7.
diebaẜ a facie eius. millia milliū miniſtrabāt ei: et decies centena millia aſſiſtebant ei.
B ¶ De āgelis loquēs millia milliū eſſe dicat/ ⁊ decies millies dena millia: ſupremos huma-
nos numeros in ſeipſos inuoluens atqꝫ multiplicās. Supremos humanos numeros vo-
cat mille/ et decē millia: quos hoc pacto figurant. 1000. 10000. Quos ſi in ſeipſos du-
xeris/ multiplicaueriſqꝫ ex mille in ſe ductis tetragonicus numerus ſurgit millia millium:
qui hoc pacto ſeptem notis figuraẜ. 1000000. ſiquidem millies mille: millia milliū red-
dunt. eadem profecto cenſent millies mille/ millies millia/ et millia milliū: ſola vocis prola
tione diſſidentia. Et ex decem millibus in ſe multiplicatis/ prouenit tetragonicus alter nu
merus decies millies dena millia: qui hoc pacto nouem notis deſignaẜ. 100000000.
vbi numeri quadrati et equales pre ſe omni ex parte naturā ſine vituperatione ferētes: ex-
ercitibus militie celeſtis applicanẜ. et quorū radices et tetragonica latera (vt hic ſacratus
deo loquiẜ antiſtes) rerū humanarū ſūme ſunt/ ſūmiqꝫ numeri. Ex his intelligi perꝓptū
eſt cur deo plenus pater dixerit: ſupremos humanos numeros in ſe inuoluēs / atqꝫ multi-
plicans: et mirū eſt ꝙ pithagorica his cōſentiāt: cū in radicibus vltra quas non ꝓcedunt/
tum in diuina quadratorū natura. ſed fas non eſt rebus tam ſanctis: eorū ſentētias āmiſce
ri. id tamen non negligenter pretereundū eſt: nos nunc legere millia milliū miniſtrabāt ei:
et decies centena millia aſſiſtebant ei. vbi qui volet attentiuſcule aduertere/ et qui arithme
tices nō fuerit prorſus ignarus: idem profecto reperiet millia milliū/ ⁊ decies centena mil-
lia. neqꝫ variis e terminis ſurgūt: ſed vterqꝫ/ vnus/ ideoqꝫ eſt millenariorū tetragonus. Vn- Nota fideli-
de veriſſimile eſt: tempore ſanctiſſimi patris litteras ſacras magnā habuiſſe ⁊ in ſe et in ſua tatē litterarū
conuerſione fidelitatē. Et hic locus abſqꝫ arithmetices preſidio: nullo pacto inueniri po- originaliū tē
teſt/ et pleriqꝫ alij contemplatoribus digniſſimi. Quapropter per eum vos oro (qui oīm pore apoſto-
numerus et mēſura eſt) futuri cōtemplationis amatores: ne arithmeticen et geometriam lorū ⁊ beatiſſi
teneriore adhuc etatula deſpiciatis vt ad diuina tandē ſternant iter/ preſidiaqꝫ ferant. mi Dionyſij

¶ Que ſint figuratiue angelicarum virtutum imagines et reliqua. Cap. XV.

Ge vero iam ſi placet relaxantes parūper intentionē noſtrā/ et mentis aciem a
55 a ſublimibus illis angelorū ſpeculationibus tantiſper auertentes: ad diuiduam
atqꝫ in plura diſciſſam latitudinē multiplicis angelicarū imaginū varietatis de
ſcēdamus. atqꝫ ab ipſis rurſus veluti ab imaginibus: ad ſimplicitatē celeſtiū ſpirituū per
56 illarū ſolutionē redeamus. ¶ Id autē ante omnia ꝑtum tibi ſit velim: ꝙ imaginū ſacra
C tiora ſignantiū deſignationes/ eaſdē interdū ſubſtantiarū celeſtiū diſtinctiones perfectas
atqꝫ docentes inducunt: aliquando diſcentes atqꝫ ſubiectas. et vltimas ſepe docentes: pri-
mariaſqꝫ diſcentes deniqꝫ (vt dictū eſt) et primas et medias et extremas virtutibus predi-
tas. ac per hunc expoſitiōis explicite modū: nichil abſurditatis inſeriẜ/ nichil quod ſit a ra-
tione alienū. Nam ſi quidē regi ac doceri aliquas a prioribus diceremus: deinde eaſdem
regere atqꝫ docere/ prioreſqꝫ rurſus extremas docere/ ⁊ poſt modū ab ipſis illis diſcentibꝰ
diſcere: eſſet profecto ea res perabſurda/ et ingenti confuſione plena. Sin autē eaſdē et do-
cere et doceri dicimus: verum nō eaſdem ⁊ ab eiſdem/ ſed ſingulas a ſuperioribus regi ac
diſcere: extremas vero docere atqꝫ regere non inconuenienter infertur eas que in ſacro elo-

quid continent ſacratius effictas formas: eaſdem aliquādo et primis et medijs extremiſq;
virtutibus ꝓprie ac vere circūponi poſſe. ¶ Igit̄ et illa vel in anteriora conuerſio ac iugis D
intentio/ vel ſuis in locis manſio atq; tuendarū virtutum ſuaꝝ cauſa nuſq; progreſſio/ ſta- 57 E
tus ille preterea per quē ſociali ad ſequentes ſcdo loco cōmunicabiliq; proceſſu prouidē-
tiſſime virtutis participes fiunt: oībus profecto celeſtibus ſpiritibus aptiſſime/ ac veriſſi-
me cōgruit/ etſi alijs eminentiſſime atq; integre quidē (quod ſepe iam diximus) alijs vero
ex parte atq; ſubmiſſius ¶ Aggrediamur itaq; quod inſtituim⁹: illud ſtatim in prima figu
rarum expoſitione inquirentes: quā ob cauſam diuina eloquia igneam deſcriptionē pre oī 58
bus ferme honorare vident̄. Denicq; inuenies in his non modo igneas rotas effingi/ verū F
ignita quoq; animalia: et viros ignem veluti ex ſe coruſcationis inſtar emittentes. ac iuxta
ipſas quoq; celeſtes ſubſtantias: congeſtos carbones ignis apponi et flumina ingenti fra
gore ignis feruorē emittētia. Sed et thronos eſſe aiunt igneos: et ipſa eminentiſſima ſera
phin incendendi munus ipſa nōis ſui appellatione ſignare. ipſiſq; proprietatē et officium
ignis in primis aſſignant: ac prorſus vltro/ citroq; ignis figuras precipue honorant. Per
Ignis — ignē itaq; ſignari arbitror celeſtiū ſpirituū faciē: dei maxime ſpecie inſignē. nam profecto
ſanctiſſimi qui de deo locuti ſunt viri: ſūmā illā et nullis obnoxam figuris/ formiſq; ſubſtā G
tiā varie in igne deſcribunt. quippe qui diuine proprietatis (ſi dici liceat) in rebus viſibili-
bus plurimas ſeruat imagines. Nempe enī ignis/ ſenſibilis in oībus (vt ita dixerim) eſt/ et
Ignis ꝓprietates ⁊ philoſophia ad aſcenſū anagogicū mirabilis. — per omnia ſine vlla ſui admixtione proficiſcit̄/ ⁊ ab oībus prorſus excipit̄. Cunq; lucidiſſi- H
mus ſit: ipſe tamen non admota materia (in qua ſuā vim ſuūq; oſtēdat officiū) in ſeipſo oc-
cultus/ atq; incognitus manet: neq; admittit habitū/ neq; patet aſpectui. ipſe omnia ſupe-
rat/ et ea quibus inſederit in ſuū traducit officiū: oībuſq; quomodolibet ſibi appropinquā
tibus ſui conſortiū tradit. renouat omnia calore vitali/ ac fulgoribus apertis illuminat/ te-
neri/ miſceriq; non poteſt. diſcernendi vim habet: atq; īmutabilis eſt. ſuperiora ſemper pe
tit: et in acumen tendit/ agilis/ celer/ ſublimis/ nullaq; vi vt inferiora peteſſat adigi poteſt.
ſemper mobilis/ eodemq; motu vigens. alia mouet/ cōplectit̄ omnia: cū tamen aſtrīgi ip-
ſe non poſſit. cunq; alio ipſe non egeat: ſibi ipſi tamen clam incrementa ſuppeditat/ atq; in
qualibet ſuſcipiēte materia ſue maieſtatis potentiā indicat/ efficax/ potens/ oībus inuiſibi-
liter preſens. ſi negligat̄/ non eſſe videt̄: attritu autem veluti irritatione quadā naturaliter
ac proprie continuo lucentē excitat̄ in flammā: rurſuſq; incomprehēſibili abuolat modo.
cunq; affatim oībus participationē ſui locupletiſſimā prebeat: nūq; tamen ipſe minuitur.
Complures item alias ignis ꝓprietates inuenies diuine actioni (ꝗtum humanis imagi-
nibus fas eſt) prope accedentes. Hoc itaq; non ignorantes viri illi diuina ſapientia reple-
ti: celeſtes ſubſtantias/ ex igne maxime effingunt. vt illarū diuinā ſpeciē ad dei imitationē
Humana forma — tendere pro viribus indicent. Humana quoq; illas forma deſcribunt/ ꝙ mente vigeant ho
mines/ videndiq; vires habeant ad ſuperna tendentes/ ſublimiq; ore/ et erecto ſint ſtatu/ et 59
per naturā ad imperandū ac regendū idonei. cunq; ſenſu ac viribus brutorū animaliū cō- I
paratione minimū valeant: preſtanti tamen virtute animi/ ac rationabilis ſcientie domina
Oculi — tu/ et ꝙ anima naturaliter libera ſeruire vinciq; non poſſit: oīa ſuperant. Poſſumus autem
et ꝑ ſingula plurifariā diuiſa humani corporis mēbra non incōcinnas (vt reor) imagines ce-
leſtiū inuenire virtutū. Dicimus enī viſu quidē in ſanctis angelis clariſſimā ſignari aciem:
qua diuinis hauriendis luminib⁹ inhiant: ſimplicēq; preterea illā/ et liquidā/ nichilq; ob-
luctantē ſed motus celeritate conſtantē/ purāq;/ et patulā ſuſcipiendis abſq; perturbatiōe
Nares — vlla diuine claritatis fulgoribus qualitatē. Porro naribus olfaciendi ac diiudicandi vi ꝓ-
ditis/ capacē eorū perceptionē/ qua ſummā illā/ ſuauiſſimāq; fragrantiā pro virib⁹ admit-
Aures — tentes: cetera que huiuſmodi non ſint ſcite diiudicant ac penitus fugiunt. Auribus vero:
Guſtus — vim illam participandi/ diuināq; participationē ſcite ſuſcipiendi. Guſtu autē: intelligibi-
Tactus — lis alimonie refectionē/ et diuinorū nutrientiūq; liquorū admiſſionē. At vero tactu: cōſtā-
Palpebre — tiam illam exprimi putamus/ qua quid vtile quid noxiū ſit perite diſcernunt. Palpebras
Supercilia. — autem et ſupercilia: ſtatū illū ſignificare arbitramur/ quo diuine ſpeculationis ſenſus atq;

intelligentias cautiſſime ſeruant. pubeſcentē vero ac iuuenilē etatē: vitalis virtutis cōſtā Pubertas
tiam ſempiterne vigentis. Porro dentes: diuiſionē indulte ſibi perficientis alimonie/ alen Dentes
tiſqꝫ perfectiones exprimere credimus. quelibet enī ſubſtantia ſpiritalis/ quā ab auguſtio-
re perceperit vnicā et vniformē intelligentiā: prouida virtute diuidit/ atqꝫ multiplicat: dū
inferiorē quoqꝫ pro captu ſuo promouet/ atqꝫ ad altiora ſuſtollit. Humeros aūt atqꝫ vlnas/ Humeri.
et manus: faciendi et operandi ſtrennuā ac potentiſſimā vim in diuinis ſpiritibus interpre Vlne.
tamur. Cor item: ſignū eſſe dicimus diuinā ſpeciē pre ſe ferentis vite: que vitalē vim ſūmi Manus.
boni inſtar in inferiora diſſeminat. Porro pectora: virtutē inſuperabilē/ ſeruandiqꝫ vim vt Cor.
eſt a ſubiecti cordis viuifica diſtributione/ ſignificāt. Dorſa vero: vim indicant vitales om Pectora.
nes virtutes continentē. Pedes autē: mobilitatē/ celeritatē/ atqꝫ curſum inſinuant ſempi- Dorſa.
terni motus ad diuina tendentis. Quo circa et ſanctorū ſpirituū pennatos theologia pe- Pedes.
K des effinxit. Quippe alis ſignatur celeritas alta conſcendens/ et celeſtis vite curſus iter in Ale.
anteriora ſemper ac celſiora conſternens/ ⁊ (ꝙ ad ſuperiora ferat) mortalibus atqꝫ infimis
oībus exceptus. Sed enī alarū leuitas: id in ſanctis angelis indicat/ ꝙ terreni corporis ſar Alarꝫ leuitas
cina liberi/ toti abſqꝫ vlla admixtione vel pōdere ad celſa ferant. Quod autē nudi ac diſcal- Nudi
ceati deſcribunt: hoc ſignat ꝙ liberi ⁊ abſoluti et expediti/ atqꝫ exterioris oīs adiectionis la Diſcalceati.
be ſint puri/ et ad diuine ſimplicitatis ſimilitudinē pro viribus tendāt. verū quia rurſus ſim
plex illa/ multiformiſqꝫ ſapientia nudos etiā operit/ ⁊ vaſa quedā illis circunferenda largi
tur: age ipſa quoqꝫ celeſtium ſpirituū ſacra operimenta/ atqꝫ inſtrumenta in quātum poſ-
ſumus explicare pergamus. Perlucidā nempe atqꝫ igneā veſtē: ſignare arbitror diuinā Veſtis ignea
ſpeciē/ ſcdm illā (quā diximus) ignis imaginē: illuminandi preterea vim/ ob premia in ce-
lo poſita vbi lux eſt/ et quod prorſus intelligibiliter illuſtrat/ ſiue intellectualiter illuſtratur
Porro ſacerdotalē veſtem: vim illā adducendi ad diuina et ſacratiora ſpectacula/ totiuſqꝫ Veſtis ſacer.
vite conſecrationē inſinuare puto. Zonas vero: fecundarū ipſarū virtutū cuſtodiā diligē Zone.
L tem/ cogentemqꝫ ipſas in habitū qui in ſemet ſingulari facilitate conuertit/ ac per gyrū cir
ca ſeipſū imutabili idētitate verſat. Virgas itidē: regis ac ducis inſigne preferre qđ oīa re Virge.
cta perficiat/ dicimus. Haſtas vero atqꝫ ſecures: vim diſſimilia diuidendi/ diſcernentiūqꝫ/ Haſte.
virtutū habilitatē/ et efficiētiam/ atqꝫ ſtrennuitatē intelligimus. Vaſa quoqꝫ geometrica Secures.
atqꝫ fabrilia: fundandi et conſtruendi ac perficiēdi vim et queqꝫ alia ſunt prouidētie illius Vaſa geome trica.
munera/ que inferiora promouet/ atqꝫ cōuertit. interdū et diuinorū in nos iudiciorū ſigna
M ſunt: que fingūtur ſanctorū angelorū inſtrumēta: aliis quidē ſignificantibus emendātem
diſciplinā/ ſiue iuſtitiā punientē/ aliis vero meſtorꝝ caſuum ereptionē/ ſiue diſcipline finem/
ſiue prioris felicitatis receptionē/ ſeu aliorū quoqꝫ munerū adiectionē/ ſiue illa parua/ ſiue
magna/ ſiue carnalia/ ſiue itelligibilia ſint. prorſuſqꝫ mens diuinis in rebus exercitata: nūqꝫ
dubitabit/ inuiſibilibꝰ rebus rerū viſibiles coaptare imagines. At vero cū ventorū appel- Venti.
latione cenſent: nature ſumma celeritas (que cūcta ferme abſqꝫ vlla mora temporis pene-
trat) motuſqꝫ ille ex ſummis ad infima/ rurſuſqꝫ ex imis ad ſumma in momēto pertingens
profecto ſignatur/ inferiora et ſecūdo a ſe loco poſita ad ſuperiorē celſitudinē tollens/ pri-
maſqꝫ ſubſtātias ad tradēda inferioribus lucis ſue cōſortia prouidētiſſime mouēs. Dicet
fortaſſe aliquis hūc aereū ſpiritū qui ventus dicit: diuinā quoqꝫ celeſtiū ſpirituū preferre Symbolica
ſpeciē. habet enī ⁊ ipſe diuine actionis imaginem atqꝫ figurā (ſicut in ſymbolica theologia: theologia.
N iuxta quattuor elemētorū expoſitionē/ pluribus documētis oſtēdimus) ſecūdū naturalē
mobilitatē/ vimqꝫ animādi/ ⁊ celerem/ inſuperabilēqꝫ diſceſſum ⁊ mobiliū pricipiorū atqꝫ
finium incognitas nobis atqꝫ inuiſibiles latebras. Non enī ſcis (inquit) vnde venit et quo
O vadit. Nubis quoqꝫ ſpeciē diuina ſcriptura illis effingit: per id ꝑfecto innuens ſāctos ſpi Nubes
ritus occulto quidē lumine ſupra mundanū impleri modū: ceterū primitiuā illā/ primoqꝫ
apparentē lucē/ modeſte reuerenterqꝫ ſuſcipere/ eamqꝫ ſequentibus abſqꝫ inuidia pro ſuo
cuiuſqꝫ captu ſecūda deriuatione trāſfundere. preterea ꝙ illis et fecūditas et vis item ani-
mandi et augēdi ac perficiēdi aſſit: iuxta intelligibilis imbris fecūditatē (que ſubiectū gre-
mium ad vitalē partum pinguibus euocet pluuiis) rectiſſime nube ſignātur. Et ſi queritur

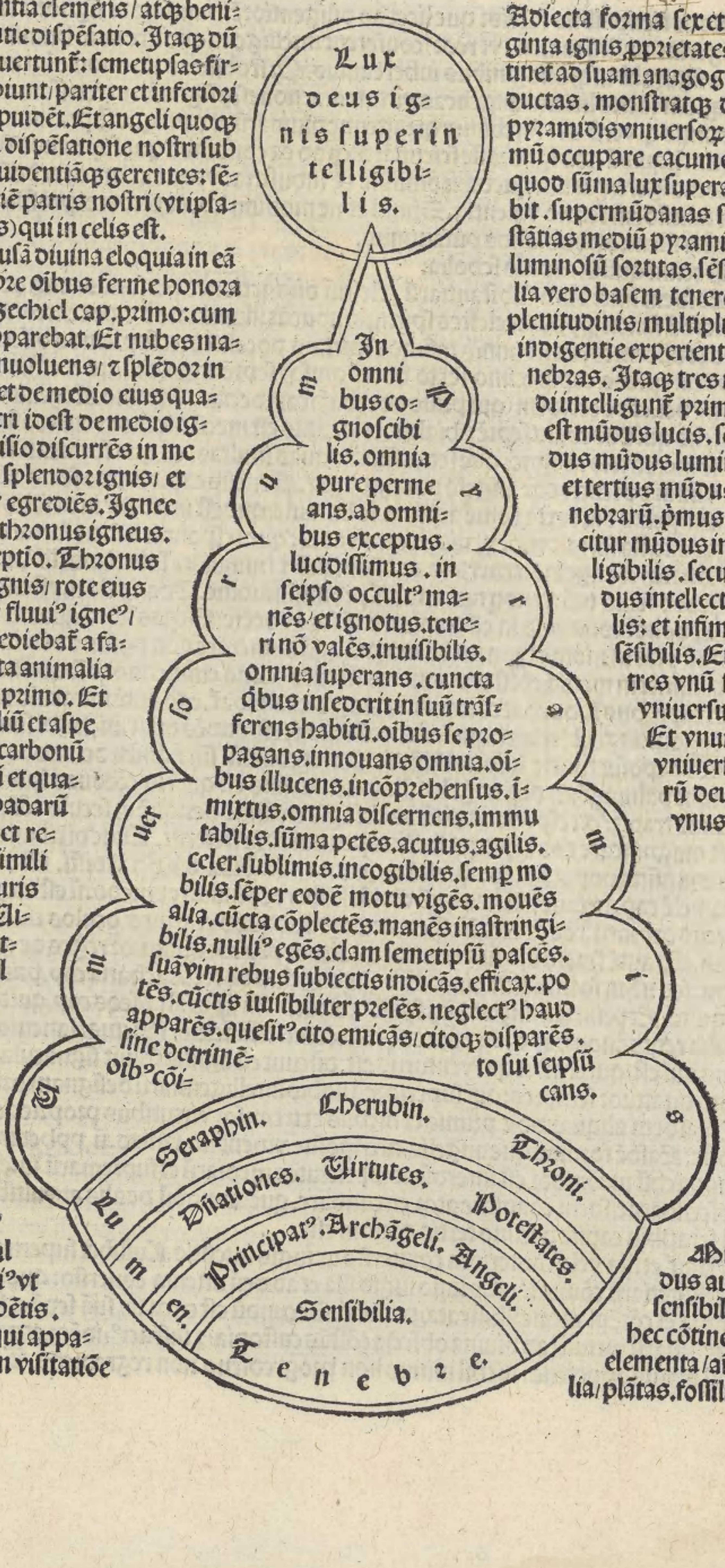
Es. Electrum quā ob cauſā eris quoqꝫ et electri ac diſcolorū lapidū ſpeciem diuine littere ſanctis ange=
lis applicant: id profecto dixerim electro (quod auri atqꝫ argenti ſpeciē prefert) ex qua p= P
te auri color oſtendit᷑/ ſplendorē illū inuiolabilē deſignari/ qui neqꝫ cōſumi neqꝫ īminui poſ=
ſit/ neqꝫ vlla ratione maculari. qua vero argentū lucet: nitidū illud ac purū/ celeſteqꝫ iubar
Gemme oſtēdi. Porro eri (iuxta eas quas ſupra expoſuimus rationes) ignis aut auri ſpeciē opor=
tet aſcribi. At vero gemmarū ſpecies colorꝝ varietate diſtinctas: ita accipiēdas puto. vt ſi= Q
ue ille ſint candide: nitorē lucis inſinuent. ſiue rutile: ignis ſpeciē ſignent. ſiue fulue: rutilās
referant aurū. ſiue virides: vigorē ac robur iuuentutis enuncient. Inuenies deniqꝫ per ſin=
gulas figurarū imagines digniſſimos ſenſus: quibus ad ſuperiora feraris. Uerū quia de
iis pro modo viriū noſtrarū ſatis dictū puto: ad cetera diſcutiēda tranſeamus/ et celeſtib⁹
Leo ſpiritibus effictas beſtiarū effigies explicemus. Leonis faciem ſignare putamus: vim illā
in angelis principalē ac robuſtā et indomabilem/ per quā occultiſſimo illi ineloquibilis di=
Bos uinitatis arcano pro viribus ſimiles nitunt᷑ euadere: operti ſpiritalib⁹ veſtigiis/ et expedi=
ta illa atqꝫ ineffabili celeritate itineris ad diuini fulgoris ſecreta tendētis. Bouis autē ima
Cornua ginē: fortitudinis ac robuſtatis preferre ſpeciē/ et qua ſpiritales ſulcos ſuſcipiēdis celeſti
Aquila bus fecundiſqꝫ imbribus ſcindunt. Cornua item: ſeruatricē illā ſignāt atqꝫ inſuperabilem
vim. Porro effigiem aquile: regiam dignitatem/ motūqꝫ ad ſuperna tendentē/ celerēqꝫ vo
latum atqꝫ ad captandū neceſſariū reparandis viribus cibum/ agilitatē atqꝫ vigilantiā/ et
curſū/ et facilitatē ſūmam/ ac preterea vim illā ſingularē ſpeculandi/ atqꝫ intendēdi libere/
directe/ in nullā partem inclinando aciem luminū in radiū illū vberrimū ⁊ lucidiſſimū dei=
Equi tatis: quē ex ſe inſtar ſolis emittit. Equorū quoqꝫ figurā: obedientiā in ſanctis angelis ſi=
gnificare dicimus/ qua diuinis obtemperant iuſſis. Qui ſiquidē albi ſint: candorē ac diui=
ne propinquitatē lucis q̃ maxime ſignāt: ſin vero pulli/ occulta diuinitatis inſinuāt. ſi au=
tem rubei/ vigorē ignis ⁊ ſtrennuā efficaciā indicant. ꝙ ſi ex albo/ nigroqꝫ permixti: vis illa
ſignat᷑ qua traducente nectunt᷑ extrema: et prima ſcdis/ ac ſcda primis cōuerſionis ac pru=
dentie ratione iūgunt᷑. Eniuero niſi cohibende prolixitatis rationē haberemus: particula=
res quoqꝫ memoratorū aīaliū ꝓprietates/ corporaleſqꝫ illorꝝ deſcriptiōes omnes: celeſti=
bus illis virtutibus diſſimiliū ſimilitudinū ratione aptiſſime cōgruere profecto docerem⁹.
Iracundia feruorē iracundie ad ſpiritalē fortitudinē: cuius extremū ira veſtigiū eſt. Concupiſcentiam
cōcupiſcētia quoqꝫ: ad diuinū amorē (et vt totū ſimul explicē) omnes mutorū animantiū ſenſus et par=
tes in plura diſciſſas/ ad virtutū celeſtiū altiſſimas intelligētias et vnicas virtutes referen=
tes. Uerū prudentibus non modo iſta ſufficiunt: ſed vel vnius obſcure imaginis expoſi=
tio ad ſimilia pari ratione ſoluenda ſufficiet. Illud inſpiciendū/ quid ſibi velint flumina/ ro
Flumina te/ et currus: qui celeſtibus virtutibus cōiuncti referunt᷑. Nempe enī ignea flumina: diui=
nos ſignificant latices/ largiſſimā angelis atqꝫ indeficientē inūdationis copiā largientes/
Currus vitaliſqꝫ fecunditatis altores. Currus autē: cōiunctā ſimiliū et equaliū ſocietatē ſignant.
Rote Rote vero que alte quidē ſunt: ceterū in anteriora ſemper abſqꝫ vlla cōuerſione in nullam
partē declinando incedūt/ vim profecto actionis angelice (qua rectā ſemper viam atqꝫ ar=
duā pergunt) inſinuāt. Quippe oīs illorū curſus/ ſpiritaliſqꝫ rotatus ad viā illā erectā atqꝫ
arduā celeſti intentione dirigit᷑. poſſumus autē et iuxta aliū ſenſū: intellectualiū rotarū fi=
guralē deſcriptionē exponere. eſt enī eis (vt ꝓpheta ait) cognomē inditū gel/ gel. quod he=
breorꝝ voce reuelatiōes/ ac reuolutiōes ſignificat. Ignee nāqꝫ atqꝫ diuine rote regyratiōes
quidē habēt ꝙ ſēpiterno motu circa ſummū idē verſent᷑ bonū: reuelatiōes autē ꝙ occulta
ſacramēta reuelēt/ et humiliores quoſqꝫ ꝓmoueant/ ſublimeſqꝫ diuini fulgoris radios in
Gaudium inferiora agmina deſcēdendo trāſfundāt. reliqua nobis ad exponendū eſt gaudiū celeſtiū
ordinū ratio. ſunt enī illi paſſiue voluptatis noſtre prorſus ignari. cōgaudere autē dicunt᷑
deo/ in eorꝝ qui perierāt inuentione: iuxta congruā ſibi diuinā prorſus tranquillitatē et be=
nigniſſimā/ copioſiſſimāqꝫ letitiā (quā de illorū prouidentia et ſalute capiunt/ qui cōuertū=
tur ad deū) ac voluptatē illam prorſus ineffabilē/ cui⁹ et ſancti viri ſepe numero participes
effecti ſunt: cum in eos diuine illius ac deifice lucis fulgor influeret. ſed hec hactenus de fi= R

guris ac fictionibus ſacris: que licet ad diligentiorē huiuſmodi ſignorū enodationē non
attigerint/ multū tamen (vt reor) conferent intelligentie noſtre ne in humilitate littere figa
mur/ figuralibuſq; imaginibus inhereamus. Quod ſi obiicias nos non oīm deinceps imagi=
nū que in ſacris litteris angelicas virtutes/ actioneſq; ſignificant feciſſe mentionē: reſpon=
debimus ꝙ verū eſt/ fatebimurq; ingenue diuinarū et earū que ſupra mundū ſunt rerum/
partim liquidā nos ignoraſſe ſcientiā: atq; ad ea ediſcenda que ſupra nos ſunt: doctore ac
duce indigere/ partim quedam omiſiſſe ex induſtria: vt que ex antea expoſitis colligi poſ=
ſent tantūdem ferme valentia. Simul et ne modum liber excederet proſpicientes: arcana
celeſtia ſilentio honoranda putauimus.

¶ Decimi quinti capitis ſcholia.

¶ Eaſdem interdum ſubſtantiarū celeſtiū diſtinctiones perfectas/ atq; docētes inducūt.
C ¶ Eaſdem interdum ſubſtantiarū celeſtiū diſtinctiones perfectas/ atq; docētes inducūt.
Interdū ſancti ꝓphete celeſtes ſpiritus inducūt illuminatos ⁊ docentes/ interdum ſubie=
ctos et diſcentes. Et nōnunq; infimos ſpiritus docentes: et ſupremos diſcentes inducunt.
Apocalypſeos cap. decimo ſexto docet quiſq; ſeptē angelorū/ ite et effundite ſeptē phia= Apocaly. 16.
las ire dei. et docet idem (qui prius docebat) cap. decimo ſeptimo. Et venit vnus de ſeptem Apocaly. 17
angelis qui habebant ſeptē phialas/ et locutus eſt mecū dicens: veni et oſtendā tibi dāna=
tionē meretricis magne/ que ſedet ſuper aquas multas/ cū qua fornicati ſunt reges terre.
Et vltimi docent. vt de angelo docente agar. Geneſis cap. decimo ſexto. Cumq; inueniſſet Geneſis. 16.
eam angelus dn̄i iuxta fontē aque in ſolitudine/ que eſt in via ſur in deſerto: dixit ad illam.
Agar ancilla ſarrai: vnde venis/ et quo vadis? que reſpondit a facie ſarrai dn̄e mee ego fu=
gio. dixitq; ei angelus: reuertere ad dn̄am tuā/ ⁊ humiliare ſub manu illiꝰ. multiplicās mul=
tiplicabo ſemē tuū: et non numerabit pre multitudine. De angelo myſteria ſaluatoris no=
ſtri/ et de nobis populo in eū credituro Eſdrā docēte. Eſdras libro quarto/ cap. ſcd̄o. Ego Eſdras. 2.
eſdras vidi in monte ſyon turbā magnā quā numerare non potui: ⁊ oēs canticis collauda
bāt dn̄m. et in medio eorū erat iuuenis ſtatura celſus eminentior oībus illis/ et ſingulis eo=
rum capitibus īponebat coronas: et magis exaltabat. ego autē miraculo tenebar. Tūc in=
terrogaui angelū/ et dixi: qui ſunt hi dn̄e? qui reſpondēs dixit michi. hi ſunt qui mortalem
tunicā depoſuerunt: ⁊ īmortalē ſūpſerunt/ et confeſſi ſūt nomen dei. modo coronant: et ac=
cipiunt palmas. Et dixi angelo: ille iuuenis quis eſt qui eis coronas īponit/ et palmas in
manus tradit? et reſpōdens dixit michi. ipſe eſt filius dei: quē in ſeculo cōfeſſi ſunt. Ego au
tem magnificare eos cepi: qui fortiter pro noīe dn̄i ſteterūt. Tunc dixit michi angelus. va=
de/ annūtia populo meo: qualia et quanta mirabilia dn̄i dei vidiſti. Et de angelo docēte
Danielē cap. octauo. Aries quē vidiſti habere cornua: rex medorū eſt atq; perſarū. porro Daniel. 8.
hircus caprarū: rex grecorū eſt. et cornu grāde quod erat inter oculos eius: ipſe eſt rex pri=
mus. Quod autē fracto illo ſurrexerunt quattuor pro eo: quattuor reges de gente eius cōſur=
gent: ſed nō in fortitudine eius. Et eque angelus docet Zachariā cap. primo/ ſcd̄o quarto Zach. 1. 2. ⁊. 4
et quīto. Et primarij/ ſupremiq; ſpiritꝰ diſcūt. vt in apocalypſeos cap. quīto quattuor ani= Apocalyp. 5.
malia requiē non habentia die ac nocte/ dicentia: ſanctus/ ſanctus/ ſanctus dn̄s deus oīpo
tens qui eſt/ qui erat/ et qui venturus eſt. diſcunt cū agnus ſoluit ſignacula libri: itidē et vi=
ginti quattuor ſeniores: qui ſuperiores nobis intelligentiarū deſignant ordines
D ¶ Eaſdem aliquando ⁊ primis et mediis extremiſq; virtutibus proprie ac vere circūponi
poſſe. Eaſdē formas que angelis circūpoſite vident/ in ſanctorū ꝓphetarū ſacris viſioni=
bus: nichil incōmodi eſt interdū ad ꝓprietates mediarū et ſupremarū intelligentiarū per=
noſcendas: eiſdem coaptare atq; circundare. quēadmodū de alis et vultibus ſanctiſſimo=
rū ſeraphin capite decimo tertio dictum eſt.
¶ Igitur et illa vel in anteriora conuerſio ac iugis intentio. Cuilibet ſupernarū/ celeſtiumq;
E ¶ Igit et illa vel in anteriora conuerſio ac iugis intentio. Cuilibet ſupernarū/ celeſtiumq;
intelligētiarū cōmune eſt. primo iugis illa et ad deū attenta cōuerſio: que miro amore fla=
grans et cōtēplatione illuſtrata/ perficit. Secundū eſt circa ſe/ ſuā ſedē et ſuū ordinē firmꝰ
ſtatꝰ/ ſuarū virtutū ad diuina obſequia cōſtās cuſtodia/ ⁊ infractꝰ/ ideoq; et ꝑmanēs tenor ni=
chil maius appetens/ nichil minus non progrediens non regrediens. Tertiū eſt ad infe=

riora et ſequentia clemens / atq; beni-
gna prouidentie diſpēſatio. Itaq; dū
tote in deū cōuertunt: ſemetipſas fir-
mant & cuſtodiunt / pariter et inferiori
bus benigne puidēt. Et angeli quoq;
noſtri / diuina diſpēſatione noſtri ſub
deo curā / prouidentiāq; gerentes: ſē-
per vident faciē patris noſtri (vt ipſa-
met ait veritas) qui in celis eſt.
¶ Quā ob cauſā diuina eloquia in eā
deſcriptionē p̄re oībus ferme honora
Ezechiel. 1. re videtur. Ezechiel cap. primo: cum
glīa dei illi apparebat. Et nubes ma-
gna / et ignis inuoluens / & ſplēdor in
circuitu eius: et de medio eius qua-
ſi ſpecies electri id eſt de medio ig-
nis. hec erat viſio diſcurrēs in me
dio animaliū: ſplendor ignis / et
Ignee rote. de igne fulgur egrediēs. Ignee
Flumē igneū rote flumen & thronus igneus.
Thrō⁹ igne⁹. Daniel. 7. Daniel cap. ſeptio. Thronus
eius flamine ignis / rote eius
ignis accēſus / fluui⁹ igne⁹ /
rapiduſq; egrediebat a fa-
Igita aīalia cie eius. Ignita animalia
Ezechiel. 1. Ezechiel cap. primo. Et
ſimilitudo aīaliū et aſpe
ctus eorū q̄ſi carbonū
ignis ardentiū et qua-
ſi aſpect⁹ lampadarū
et aīalia ibant et re-
uertebant in ſimili
tudinem fulguris
Uiri quaſi ig nē emittētes choruſcātis. Ui-
ri q̄ſi ignē emit-
Daniel. 10. tentes. Daniel
cap. decio. Et
ecce vir vnus
veſtit⁹ lineis
et renes ei⁹
accincti au
ro obryſo /
& corp⁹ ei⁹
q̄ſi chryſoli-
th⁹ et facies ei⁹
velut ſpecies ful
guris / & oculi ei⁹ vt
ſpecies eris cādētis.
Et de angelo qui appa-
ruit mulierib⁹ in viſitatiōe

Adiecta forma ſex et tri-
ginta ignis ꝓprietates cō
tinet ad ſuam anagogē re
ductas. monſtratq; deū
pyramidis vniuerſorū / ſū-
mū occupare cacumen:
quod ſūma lux ſuperam-
bit. ſupermūdanas ſub-
ſtātias mediū pyramidis
luminoſū ſortitas. ſēſibi-
lia vero baſem tenere iā
plenitudinis / multiplicis
indigentie experientē te
nebras. Itaq; tres mū
di intelligunt̄ primus
eſt mūdus lucis. ſecū
dus mūdus luminis
et tertius mūdus te
nebrarū. p̄mus di-
citur mūdus intel
ligibilis. ſecun-
dus intellectua
lis: et infimus
ſēſibilis. Et hi
tres vnū ſūt
vniuerſum
Et vnum
vniuerſo-
rū deus
vnus.

Mun
dus autē
ſenſibilis
hec cōtinet:
elementa / aīa-
lia / plātas. foſſilia.

ſepulchri domini. Mattheus cap. viceſimo octauo. Angelus enī dñi deſcendit de celo: Matthe[9].28
et accedens reuoluit lapidem/ et ſedebat ſuper eum. erat autem aſpectus eius ſicut fulgur
Carbones et prune congeſte. Ezechiel cap. decimo. Ingredere in medio rotarum que ſūt Carbones Ezechiel.10.
ſubter Cherubin: et imple manum tuam prunis ignis/ que ſunt inter Cherubin. et effunde
ſuper ciuitatem.
G ¶ Nam profecto ſanctiſſimi qui de deo locuti ſunt viri. vt Ezechiel Daniel et huiuſmodi
et beatiſſimꝰ Paulus epiſtola ad hebreos cap. duodecio. Eteni deꝰ noſter ignis ꝯſumēs ē Ad hebre.12
H ¶ Nempe eni ignis ſenſibilis in oībus (vt ita dixerim) eſt. Sex et triginta: ad anagogen ⁊
diuinā aſſurrectionē diuinus hic pater ignis aſſignat ꝓprietates. Sed ignis ad ſenſibilia
dūtaxat conferat̄: deus autē ad vniuerſa. de igne intelligant̄ ſenſibiliter: de deo autē diui=
ne ⁊ ītelligibiliter. Et he ex adiecta pyramide (cuius mucronē lux habitat inacceſſa: ⁊ eius
baſem tenebre) deprehendi poſſunt.
I ¶ Humana quoqꝫ illas forma deſcribunt. In qua angelorū apparitione: apparēt procul=
dubio nares/ aures/ guſtus/ tactus/ palpebre/ iuuenta/ dentes/ humeri/ vlne/ manus/ pecto
ra/ dorſa/ pedes/ corqꝫ intimū cogitat̄. Vt de myſtico angelo triformi Abram apparente
Geneſeos cap. decimo octauo. Cūqꝫ eleuaſſet oculos apparuerūt ei tres viri ſtātes ꝓpe eū: Geneſis.18.
quos cū vidiſſet cucurrit in occurſū eorū de hoſtio tabernaculi ſui/ et adorauit in terra ⁊ di
xit: domine ſi inueni gratiam in oculis tuis ne tranſeas ſeruum tuum/ ſed afferam pauxil=
lum aque: et lauentur pedes veſtri. et requieſcite ſub arbore: ponamqꝫ buccellam panis/ et
confortetur cor veſtrum. Ecce formam virilem nominat/ oculos/ pedes/ ⁊ cor. et alia ferme
membra in ſanctis patrum viſionibus exprimūtur: de quibus ſolertiſſimus pater diligen=
tem paulo poſt exequitur determinationem. Sed vt vno tractu (que ſequentia trahunt)
exequamur: que ſunt hec quadraginta.

1	Oculi	11	Manus	21	Virge	31	Bos
2	Nares	12	Cor	22	Haſte	32	Cornua
3	Aures	13	Pectora	23	Secures	33	Aquila
4	Guſtus	14	Dorſa	24	Vaſa geometrica	34	Equi
5	Tactus	15	Leuitas alarū	25	Ventus	35	Iracundia
6	Palpebre	16	Diſcalceatum	26	Nubes	36	Concupiſcentia.
7	Pubertas	17	Vaſa tenentes	27	Es	37	Flumina
8	Dentes	18	Veſtis fulgida	28	Electrum	38	Currus
9	Humeri	19	veſtis ſacerdotal̄.	29	Gemme	39	Rote
10	Vlne	20	Zone	30	Leo	40	Gaudium

de vnoquoqꝫ particulatim: ex prophetis paucula adducamus. Oculi. Geneſis cap. Oculi
decimo octauo: de angelis qui apparuerunt abrae. Cum ergo ſurrexiſſent inde viri: dire= Geneſis.18.
xerunt oculos contra ſodomam. Nares. Geneſis. cap. octauo de angelo noe. odoratus eſt Nares Geneſis.8.
dominus odorem ſuauitatis: et ait ad eum. nequaqꝫ vltra maledicam terre propter homi=
nes. Aures. Exodus cap. tertio de angelo alloquēte moſen. Vidi afflictionem populi mei Aures Exodus.3.
in egypto: et clamorem eius audiui/ propter duritiam eorum qui preſunt operibus. Gu= Guſtus
ſtus. Geneſis cap. decimo nono de duobus angelis qui liberauerunt loth de ſodoma Cō= Geneſis.19.
pulit illos opido/ vt diuerterent ad eum: ingreſſiſqꝫ domum eius fecit conuiuiū. coxit azy= Tactus Geneſis.32.
ma: et comederunt. Tactus. Geneſis cap. triceſimo ſecundo de angelo qui cum iacob lu=
ctatus eſt. Et ecce vir luctabatur cum eo vſqꝫ mane: qui cum videret ꝙ eum ſuperare non Palpebre
poſſet/ tetigit neruum femoris eius ⁊ ſtatim emarecuit. Palpebre. Pſalmꝰ decimus. Ocu= Pſalm[9].10.
li eius in pauperem reſpiciunt: palpebre eius interrogant filios hominū. Pubertas. Mar Pubertas
cus cap. decimo ſexto de angelo ſepulchri domini vite. Et introeuntes in monumentum Marcus.16.
viderunt iuuenem ſedentem in dextris/ coopertum ſtola candida/ et obſtupuerūt. Den= Dentes
tes. Daniel cap. ſeptimo. Et ecce beſtia alia ſimilis vrſo in parte ſtetit: et tres ordines erāt Daniel.7.
in ore eius/ et in dentibus eius. Humeri. Deuteronomium cap. triceſimo tertio de bene= Humeri Deutero.33.

dictione beniamin a Moſe. Et beniamin (ait) amantiſſimus domini: habitabit confiden=
Ulne ter in eo/ et quaſi in thalamo tota die morabitur et inter humeros illius requieſcet. Ulne
Daniel.10. Daniel cap. decimo. Et brachia eius et que deorſum ſunt ad pedes: quaſi ſpecies eris
Manus candentis. et vox ſermonum eius: vt vox multitudinis. Manus. Ezechiel cap. deci=
Ezechiel.10. mo. Apparuit in cherubin ſimilitudo manus hominis ſubtus pennas eorum. et paſſim
Cor de manu in prophetis reperitur. Cor. Daniel cap. ſeptimo. Aſpiciebam donec euulſe ſunt
Daniel.7. ale eius: et ſuper pedes quaſi homo ſtetit/ et cor eius datum eſt ei. Pectora. Apocalypſis
Pectora cap. decimo quinto. Et exierunt ſeptem angeli habentes ſeptem plagas de templo: veſti=
Apocaly.15. ti lapide mundo et candido/ et precincti circa pectora zonis aureis. Dorſa. Ezechiel cap.
Dorſa nono de angelo ſignante viros ſigno Tau in frontibus eorum. Et ecce vir qui erat indu=
Ezechiel.9. tus lineis qui habebat atramentum in dorſo ſuo: reſpondit verbum dicens: feci ſicut pre=
Leuitas ala. cepiſti michi. Leuitas alarum. Daniel cap. nono. Ecce vir gabriel quem videram in viſio=
Daniel.9. ne a principio/ cito volans tetigit me in tempore ſacrificij veſpertini. et Joannes apocaly=
Apocal.14. pſeos cap. decimo quarto videt angelum volantem per medium celum: habentem euan=
gelium eternum vt euangelizaret ſedentibus ſuper terram et ſuper omnem gentem/ et tri=
bum/ et linguam/ et populum: dicens voce magna timete dominum/ et date illi honorem/
quia venit hora iudicij eius. et adorate eum: qui fecit celum/ et terram/ mare/ ⁊ fõtes aqua=
Diſcalceatũ. rum. Diſcalceatum. nudis/ diſcalceatiſqꝫ pedibus intelliguntur angeli qui apparuerunt
Geneſis.18. Abram quibus dixit Geneſis cap. decimo octauo. Afferam pauxillum aque et lauentur
Uaſa tenẽtes pedes veſtri. Uaſa tenentes. Ezechiel cap. nono. Et ecce ſex viri veniebant de via porte ſu=
Ezechiel.9. perioris/ que reſpicit ad aquilonem: ⁊ vniuſcuiuſqꝫ vas interitus in manu eius. Et apo=
Apocal.15. calypſis cap. decimo quinto de angelis quibus date ſunt phiale. Et vnũ de quattuor ani=
malibus: dedit ſeptem angelis ſeptem phialas aureas plenas iracundie dei viuentis in ſe=
Ueſtis fulgida cula ſeculorum. Ueſtis fulgida. Lucas de mulieribus ſepulchrum domini ſummo dilucu
Lucas.24. lo inuiſentibus cap. viceſimo quarto. Ecce duo viri ſteterunt ſecus illas in veſte fulgenti.
Ezechiel.1. Et Ezechiel cap. primo. Similitudo quaſi aſpectus hominis deſuper: et per circuitũ eius
vidi quaſi ſpeciem electri. quaſi aſpectum ignis a lumbis eius et deſuper: et a lumbis eius
Ueſtis ſacer. vſqꝫ deorſum vidi quaſi ſpeciem ignis ſplendẽtis. Ueſtis ſacerdotalis. Apocalypſis cap.
Apocalyp.1. primo. Et conuerſus vidi ſeptem candelabra aurea: et in medio ſeptem candelabrorum au
reorum ſimilẽ filio hominis veſtitum podere/ et precinctum ad mamillas zona aurea. Po=
Zone deris ſiquidem veſtis talaris/ ſacerdotalis eſt. Zone. Nũc et cum veſte ſacerdotali dictum
Apocal.15. eſt. ⁊ cap. decimo quinto. Et precincti circa pectora zonis aureis. Uirge. Judicum cap. ſe=
Uirge
Judicum.6. xto. Extendit angelus domini ſummitatem virge quam tenebat in manu: et tetigit carnes
Haſte et panes azymos. aſcenditqꝫ ignis de petra: et carnes/ azymoſqꝫ panes conſumpſit. Haſte
2. Macha. 11 Secundus Machabeorum cap. vndecimo. Apparuit precedens eos eques in veſte can=
Secures dida: armis aureis haſtam vibrans. Secures. Ezechielis cap. nono. De ſex viris de via
Ezechiel.9. ſuperioris porte veniẽtibus legebat ſecures in manibus habebãt. nunc autẽ illa littera de
Uaſa geome vaſis interitus in manibus eoꝝ interpretata legitur. Uaſa geometrica. Ezechiel cap. qua
Ezechiel.40 dragesimo. Et ecce vir cuius erat ſpecies quaſi eris: et funiculus lineus in manu eius/ ⁊ ca=
Uentus
Daniel.7. lamus mẽſure in manu eius. Uentus. Daniel cap. ſeptimo. Uidebam in viſione mea no=
Pſalmus.17. cte: et ecce quattuor venti celi pugnabant in mari magno. Et Pſalmus decimus ſeptimus.
Pſalmus.103 Aſcendit ſuper cherubin: et volauit ſuper pennas ventorum. Et centeſimus tertius. qui
Nubes facis angelos tuos ſpiritus: et miniſtros tuos ignem vrentem. Nubes. Apocalypſis cap.
Apocal.10. decimo. Et vidi alium angelum fortem deſcendentem de celo amictum nube: et iris in ca=
Es
Ezechiel.40 pite eius. Es. Paulo ſupra tactum eſt. Ezechiel cap. quadrageſimo. Et ecce vir cuius erat
Electrum ſpecies quaſi eris. Electrum. Ezechiel cap. primo. Et vidi et ecce ventus turbinis veniebat
Ezechiel.1. ab aquilone: et nubes magna/ et ignis inuoluens/ et ſplendor in circuitu eius. et de medio
Quid electꝝ ignis quaſi ſpecies electri. Et eſt electrum ex auro: quinta argenti parte adiecta. Gemme
Gẽme Ezechielis cap. primo. Et ſuper firmamentum quod erat imminens capiti eorum: quaſi
Ezechiel.1. Apocal.4 aſpectus lapidis ſaphyri. Et apocalypſis cap. quarto. Et ecce ſedes poſita erat in celo:

et ſupra ſedem ſedens. et qui ſedebat: ſimilis erat aſpectui lapidis iaſpidis / et ſardinis. et
iris erat in circuitu ſedis: ſimilis viſioni ſmaragdine. Que hic nominantur gemme ſunt:
ſaphyrus flaua / Jaſpis multicolor / et purpurea optima / ſardius rutila / ſmaragd⁹ viridis
¶ Leo. Bos. Aquila. Apocalypſis. cap. quarto. Et animal primum ſimile leoni / et ſecun- Leo
dum ſimile vitulo: et tertium animal habens faciem quaſi hominis / et quartum animal ſi- Bos Aquila
mile aquile volanti. Et idem: Ezechielis cap. primo. Similitudo autem vultus eorum fa- Apocalip.4
cies hominis / et facies leonis a dextris ipſorum quattuor. facies autem bouis a ſiniſtris ip Ezechiel.1.
ſorum quattuor. et facies aquile deſuper ipſorum quattuor. Cornua. Ad bouis effigiem Cornua
pertinent / vt que eius fronti ſint impreſſa: tametſi et in apocalypſi cap. quinto legatur. Et Apocalyp.5.
vidi et ecce in medio throni et quattuor animalium / et in medio ſeniorum agnum ſtantem
tanq̄ occiſum: habentem cornua ſeptem ⁊ oculos ſeptem / qui ſũt ſeptem ſpiritus dei miſ-
ſi in omnem terram. et venit: et accepit de dextera ſedentis in throno librum. Et de eiſdem
in pleriſq; locis aliis. Aquila paulo ante expreſſa eſt. Et iterum apocalypſis cap. octauo. Aquila
Et vidi / et audiui vocem vnius aquile volantis per medium celum: dicentis voce magna Apocalyp.8 Equi
ve ve ve habitantibus in terra. Equi. Zacharias cap. ſexto. Et leuaui oculos meos et vi- Zacharias.6
di: et ecce quattuor quadrige egredientes de medio duorum montium. et montes: mõtes
erei. in quadriga prima equi rufi. in quadriga ſecunda equi nigri. in quadriga tertia equi
albi. et in quadriga quarta equi varij / et fortes. Jracundia. Jracundie feruor ad leonem Jracundia.
attinet animal ſuapte natura iracundum ⁊ que preſertim cum rugit exprimitur. Et fortitu
dinẽ in angelo denotat: qualem ſignat dilectiſſimus a deo diſcipulus apocalypſeos cap. Apocal.10.
decimo. Et facies eius erat vt ſol: et pedes eius tanq̄ columna ignis. et habebat in manu
ſua libellum apertum. et poſuit pedem ſuum dextrum ſupra mare: ſiniſtrum autẽ ſuper ter-
ram. et clamauit voce magna quẽadmodum cum leo rugit. et cum clamaſſet: locuta ſunt
ſeptem tonitrua voces ſuas. ⁊ Zacharias cap. octauo. Sicut cogitaui vt affligerem vos cũ Zacharias.8
ad iracundiam me prouocaſſent patres veſtri dicit dominus. Concupiſcentia. Ut iracun- Cõcupiſcẽtia
dia ad leonem: ita concupiſcentia ad equum (de quo paulo ante dictum eſt) refertur. et de
quo / animalium hyſtorie ita tradunt: ſalaciſſimum omnium tum feminarum / tum mariũ
equus eſt. Sed et pſalmus quadrageſimus quartus. Et concupiſcet rex decorem tuum: Pſalm⁹.44
quoniam ipſe eſt dominus deus tuus / et adorabunt eum. Flumina ignea. Daniel cap. ſe- Fluia ignea.
ptimo. Fluuius igneus / rapiduſq; egrediebatur a facie eius. Currus. Quartus regum ſe- Daniel.7. Currus.
xto. Cumq; oraſſet heliſeus ait: domine aperi oculos pueri huius vt videat. ⁊ aperuit domi- 4. Regũ.6.
nus oculos pueri: et vidit / quia ecce mons plenus equorum ⁊ curruum igneorum in circui Rote.
tu heliſei. Rote. Daniel cap. ſeptimo. Rote eius ignis accenſus. Et ezechiel cap. primo. et Daniel.7. Ezechiel.1.
aſpectus rotarum et opus earum: quaſi viſio maris. et vna ſimilitudo ipſarum quattuor: ⁊ Gaudium
aſpectus earum et opera quaſi ſit rota in medio rote. Gaudium. Beatiſſimus pater: ange- Lucas.15.
lorum gaudium ex ſacroſancto euangelio nobis pie proponit contemplandũ. Audite igi-
tur diuinam benignitatẽ nos errabundas oues per os Luce euangeliſte cap. decimo quin
to: ad ſe multa cõmiſeratione reuocantem. erant inquit appropinquantes ei publicani et
peccatores: vt audirent illum. ⁊ murmurabant phariſei / et ſcribe dicentes: quia hic pecca-
tores recipit / et manducat cũ illis. et ait ad illos parabolã iſtã dicens. quis ex vobis homo
qui habet centum oues / et ſi perdiderit vnam ex illis: nonne dimittit nonaginta nouem in
deſerto et vadit ad illam que perierat donec inueniat eam? et cum inuenerit eam / iponit in
humeros ſuos gaudens: et veniens domum conuocat amicos / et vicinos dicens illis. cõ
gratulamini michi: quia inueni ouem meam que perierat. dico vobis ꝙ ita gaudium erit
in celo: ſuper vno peccatore penitentiam agente / q̄ ſupra nonaginta nouem iuſtis q̃ nõ
indigent penitentia. Aut que mulier habens dragmas decem: et ſi perdiderit dragmam
vnam / nonne accendit lucernam et euertit domum / ⁊ querit diligenter donec inueniat eã?
et cũ inuenerit conuocat amicas / et vicinas dicens: congratulamini michi quia inueni dra-
gmam quam perdideram. Jta dico vobis: gaudium erit corã angelis dei ſuper vno pec-
catore penitentiam agente.

¶ Quo circa et ſãctoꝝ ſpirituum pennatos theologia pedes effinxit. Eſaias cap. ſexto. K
Eſaias. 6. Sex ale vni et ſex ale alteri: duabus velabant faciem eius/ et duabus velabant pedes eius
¶ Cuſtodiam diligentẽ/ cogentẽqꝫ ipſas in habitum. Cogentẽ colligentẽ atqꝫ adunantẽ. L
¶ Interdũ et diuinoꝝ in nos iudicioꝝ ſigna ſunt: que fingunt ſãctoꝝ ãgeloꝝ inſtrumẽ- M
ta. Signa diuinoꝝ iudicioꝝ ſũt aut ad emẽdantẽ diſciplinã/ aut iuſtitiã puniẽtẽ/ aut ad me-
Emendans diſciplina. ſtoꝝ caſuũ ereptionẽ/ aut diſcipline finẽ/ aut ad prioris felicitatis receptionẽ/ aut ad alioꝝ
Numeri. 22. munerũ adiectionẽ. Ad emendantẽ quidẽ diſciplinã: vt numeri cap. viceſimo ſecundo de
Balaam. Protinus aperuit dñs oculos Balaam: ⁊ vidit angelũ ſtantẽ euaginato gladio/
adorauitqꝫ eũ in terrã. cui angelus: cur inquit tertio verberas aſinã tuã? ego veni vt aduer-
ſarer tibi quia peruerſa eſt via tua/ michiqꝫ contraria. et niſi aſina declinaſſet a via dans lo-
Juſtitia puniens. cũ reſiſtenti: te occidiſſẽ ⁊ illa viueret. vade cũ iſtis ⁊ caue/ aliud ne ꝙ̃ precepero tibi loqua-
ris. Juſtitiã punientẽ. ſcđus regũ cap. viceſimo quarto. Jmmiſitqꝫ dñs peſtilentiã de ma-
2. Regũ. 24. ne vſqꝫ ad tẽpus conſtitutũ: et mortui ſunt ex populo a dan vſqꝫ berſabee ſeptuaginta mil-
lia viroꝝ. cũ extendiſſet manũ ſuã angelus ſuper hieruſalẽ/ vt diſperderet eã: miſertus eſt
dñs ſuper afflictionẽ. et ait angelo percutienti populum: ſufficit nunc contine manũ tuam.
erat aũt angelus dñi iuxta areã areuna iebuſei. dixitqꝫ dauid ad dñm/ cũ vidiſſet angelũ ce-
dentẽ populũ: ego ſũ qui peccaui/ et ego inique egi. iſti qui oues ſunt/ quid fecerunt? ver-
Meſtoꝝ caſuũ ereptio. tatur obſecro manus tua cõtra me: et cõtra domũ patris mei. Ad meſtoꝝ caſuũ ereptionẽ
Apocal. 20. Apocalypſis cap. viceſimo. Et vidi angelũ deſcendentẽ de celo habentẽ clauẽ abyſſi ⁊ ca-
thenã magnã in manu ſua: et apprehendit draconẽ ſerpentẽ antiquũ (qui eſt diabolus et
ſathanas) et ligauit eum per annos mille/ et miſit eũ in abyſſũ et clauſit/ ⁊ ſignauit ſuper il-
Finis diſcipline. lam vt non ſeducat ãplius gentes/ donec cõſumment mille anni. Diſcipline finẽ. Amos cap.
Amos. 8. octauo. Et ecce vncinus pomoꝝ. et dixit quid tu vides Amos? Et dixi vncinũ pomoꝝ.
Et dixit dñs ad me: venit finis ſuper populũ meũ iſrael/ et ecce dies veniunt dicit dñs: et
emittam famem in terra. non famem panis/ neqꝫ ſitim aque: ſed audiendi verbum domini.
et cõmouebunt a mari vſqꝫ ad mare: et ab aquilone vſqꝫ orientem circuibunt/ querentes
Prioris felicitatis receptio. verbum domini et non inuenient. et cadẽt: et non reſurgent vltra. Ad prioris felicitatis re-
Zacharias. 2. ceptionem. Zacharias cap. ſecundo. Et leuaui oculos meos et vidi: et ecce vir. et in manu
eius funiculus menſoꝝ. Et dixi quo tu vadis? et dixit ad me vt metiar hieruſalem: et vi-
deam quãta ſit longitudo eius/ et quanta latitudo eius. abſqꝫ muro habitabitur hieruſalẽ:
Donoꝝ adiectio. pre multitudine hominũ/ et iumentoꝝ eius. Donoꝝ adiectionem. Hieremias cap. viceſi-
Hieremi. 24. mo quarto. Quid tu vides hieremia? ficus bonas: bonas valde. et malas: malas valde/ q̃
comedi non poſſunt eo ꝙ ſint male. et factum eſt verbum domini ad me dicẽs. hec dicit do-
minus deus iſrael/ ſicut ficus he bone: ſic cognoſcam trãſmigrationem iuda (quam emiſi
de loco iſto in terram Chaldeorum) in bonum. et ponam oculos meos ſuper eos ad placã-
dum: et reducam eos in terram hanc. et edificabo eos: et non euellã. et dabo eis cor: vt ſciãt
me quia ego ſum dominus. Cetere differentie: paruum/ magnum/ carnale/ intelligibile. ſu-
perioribus exemplis ſatis agnoſci poſſunt.

¶ Sicut in ſymbolica theologia: iuxta quattuor elemẽtorum expoſitionẽ pluribus docu-
Symbolica theologia. mentis oſtendimus. Symbolica theologia/ hoc eſt ſignificatiua theologia: non habetur. N
deus vniuerſorum bonorum largitor: piis mentibus hoc ſacrum ſue cognitionis munus
ad ſuum honorem reparet atqꝫ reſtituat.

Joannes. 3. ¶ Non eni ſcis inquit vnde venit/ et quo vadit ioannes cap. triceſimo. Spiritus vbi vult O
ſpirat/ et vocem eius audis: ſed neſcis vnde veniat/ aut quo vadat.

¶ Jd profecto dixerim electro quod auri atqꝫ argenti ſpeciem prefert. Cum auro/ argenti
portio quinta adiecta eſt: electrum eſſe diffiniunt naturales hyſtorie. quod naturale fuerit
precioſũ admodũ eſt: ſuo nitore nõ modo viſui ablandiẽs/ ſed et impoſita venena prodẽs

¶ At vero gemmarũ ſpecies colorum varietate diſtinctas: ita accipiendas puto. Candide
gẽme vt onyx/ ſardonyx/ et chryſtallus. Rutile ſardius/ carbũculus. Fulue/ ſaphyrus chry-
ſolithus. Virides/ ſmaragdus/ beryllus/ topazius. Q

Has nouē noīat Ezechiel cap.28.

Gēme	Colores
Sardius	Flauus
Topazius	Viridis
Jaſpis	Multicolor
Chryſolithus	Aureus
Onyx	Candidus
Beryllus	Ceruleus
Saphyrus	Flauus
Carbūculus	Igneus
Smaragdus	Viridis

Has duodecī noīat Joānes apocalypſis cap.21

Gēme	Colores
Jaſpis	Purpureus optimus
Saphyrus	Flauus
Calcidonius	Fuſcus
Smaragdus	Viridis
Sardonyx	Cādicāsvt vnguis ī carne
Sardius	Rutilus
Chryſolithus	Flauus
Beryllus	Ceruleus
Topazius	Viridis
Chryſopaſſus	Guttatim aureus
Hiacintus	Rubeus
Ametiſthus	Violaceus

B ¶ Cuius et ſancti viri ſepenumero participes effecti ſunt. vt Paulus/ Petrus/ Johannes Ad corin. 12.
Paulus. Epiſtola ad corintheos ſcda cap. duodecimo. Si gloriari oportet: nō oportet quidē. veniā autē ad viſiones et reuelationes dñi: ſcio hoīem in chriſto ante annos quattuordecim (ſiue in corpore ſiue extra corpus: neſcio deus ſcit) raptū vſq ad tertiū celum. et ſcio huiuſmodi hoīem (ſiue in corpore/ ſiue extra corpus neſcio; deus ſcit) quoniam raptus eſt in paradiſū: et vidit arcana verba que non licet homini loqui. Petrus. Mattheus cap. decimo ſeptio. Et poſt dies ſex aſſūpſit ihcſus petrū/ et iacobū/ et ioannē fratrē eius in montē excelſū ſeorſū: et transfiguratus eſt ante eos. et reſplenduit facies eius ſicut ſol: veſtimēta autē eius facta ſunt alba ſicut nix. Et ecce apparuerūt illis moyſes et helias cū eo loquētes. reſpōdens autē petrus dixit ad iheſū. bonū eſt nos hic eſſe: ſi vis faciamus hic tria tabernacula: tibi vnū/ moyſi vnū/ et helie vnū. Et ioannes ad tam felix ſpectaculū admiſſus: videt apocalypſeos cap. viceſimo primo ſanctam ciuitatē hieruſalē nouā deſcendentē de celo: a deo paratā ſicut ſponſā ornatā viro ſuo. et audit vocē magnā de throno dicentē: ecce tabernaculū dei cū hoībus/ et habitabit cū eis. et ipſi populus eius erunt: et ipſe deus/ cū eis erit eorū deus. et abſterget deus omnē lachrymā ab oculis eorū: et mors vltra non erit neq luctus/ neq clamor/ neq dolor erit vltra/ que prima abierūt. Et illa ciuitas claritatem dei habet/ et fundamenta eius omni lapide precioſo ornata. dñs autē deus oīpotens templum illius eſt/ et agnus. et non eget ſole/ neq luna: vt luceāt in ea. nā claritas dei illuminabit eā: et lucerna eius/ eſt agnus. et ſiꝉe ſpectaculū vidit eſdras libro q̄rto cap. ſcdo. ¶ Veſtrā igiť O iheſu chriſti nomē habētes: recognoſcite ciuitatē/ et viuite vr̄o noīe digni. benigniſſimā erga vos diuine pietatis agnoſcite diſpenſationē. et iā angelice āminiſtratiōis ⁊ cuſtodie facti conſcij: nolite corā angelo imo angelis dei dicere/ nō eſt ꝓuidētia.

Petrus: Matthe⁹. 17

Apocal. 21.

eccleſiaſtes. 5

¶ Celeſtis Hierarchie beatiſſimi
Dionyſij Areopagite ad
Iheſu autoris omnium celeſtium/ et
terreſtrium
laudē finis.

¶ Diuini Dionyſij Areopagite de Eccleſiaſtica hierarchia liber ad Timotheum.

¶ Cōpreſbytero Timotheo Dionyſius preſbyter: que nam ſit Eccleſiaſtice hierarchie tra
ditio/ et que illius intentio.

Cap. I.

Acerdotij quidē noſtri functionē ſāctiſſime fili Timothee/ auguſtioris
eſſe ac diuine et diuinitus indulte ſcientie/ actioniſq; et perfectionis: iis 1
s qui ſacratioris doctrine inſtitutionē ex ſacerdotalibus myſteriis/ tradi=
tiōibuſq; acceperūt de ſanctarū ſcripturarū maieſtate neceſſario demō=
ſtrare inſtitui. ¶ Sed obſerua diligētius: ne ſancta ſāctorū efferas/ neu A
ꝓphanis luminibus violanda permittas/ verū reuereberis magis: oc= 2
cultiq; dei myſteria ſpiritalibꝰ/ inuiſibilibuſq; notionibus honorabis. atq; intemerata ſer=
uabis: nequaq; ea paſſim rudibus tradens/ ſed ſanctis ſolis ſanctarū rerū intelligentias ſa
cratius pandens. ſic enī (vt theologia nobis ſuis ſtudioſis cultoribus tradidit) ipſe quoq;
ihesus diuina profecto atq; omni ſubſtātia ſuperior mens/ et hierarchie omnis ⁊ expiatio= B
nis ac diuine actionis initiū et ſubſtantia/ auguſtiſſimaq; virtus beatiſſimis illis ſpiritibꝰ ⁊
nobis naturali dignitate longe preſtātibus/ manifeſtius ſimul/ atq; ſpiritalius lucet: eoſq;
pro viribus ad lucis ſue ſimilitudinē transfert. Noſtros item varios et inconſtātes motus
honeſtarū amore rerū in eū intento: noſq; intendente conſtringit et cōplicat/ et in vnā ac di
uinā perficit vitā. ¶ habitu preterea et actione digniſſima donat: diuini ſcilicet virtute ſa=
cerdotij. ex qua dū ad ſacerdotale ſacroſanctū munus accedimus: ſuperioribus virtutibus 3
ꝓpinquamus/ imitando pro viribus illarū conſtantiā ac perpetuā firmitatē. Cuius vbi ſi=
militudinē (quantū fas eſt) fuerimus adepti: hinc iam ad beatiſſimū/ ac diuinū Jheſu ra=
diū aciem mentis intendimus. et queq; videre permittimur: digna cū veneratione intuen=
tes. atq; eorū que viderimꝰ dinoſcendorū myſticā ſcientiā vi interni luminis edocti: ſacra=
ti ac ſacrantes/ illuminati et illuminantes/ perfecti ac perficientes poterimus fieri. ¶ Que
nā ergo ſit angelorū/ atq; archangelorū ſacra diſtinctio/ celeſtiūq; principatuū et poteſta= 4
tū ac virtutū/ dominationū item/ thronorūq; ſublimiū/ equaliū itē thronis ſubſtantiarum C
(quas inherere deo ⁊ ſemper circa illū ⁊ cū illo eſſe: theologia tradit) cherubin illas atq; ſe=
raphin hebreorū voce appellans: in iis que de huiuſmodi beatiſſimoꝝ ſpirituū diſtinctio=
nibus/ ordinibus/ ac diuiſionibus ſcripſimus diſces. in quibus nos (etſi non ſatis pro me=
rito) quantū tamen penetrare potuimus/ quantūq; theologia ſuggerere/ et ex diuinis lit=
teris dictare dignata eſt: ipſā eorū ſacratiſſimā functionē laudare ſtuduimus. ¶ Jllud ta=
men neceſſario dicendū: ꝙ et celeſtis illa/ et omnis (quā modo laudare pergimus) fūctio: 5
vnā habet et eandē per omne ſui officij munus intentionē/ atq; vim. vt ſcilicet et ipſe pon=
tifex: pro ſue ratione ſubſtātie ⁊ captus atq; ordinis/ diuinis in rebus perficiatur: atq; in dei=
tatis conſortiū trāſeat. Jnferioribuſq; atq; ſubditis gradibus/ cuiq; pro merito indultum
ſibi diuinitus tradat tante excellentie munus: per quod ipſe participatione euaſit in deum.
Subiecti quoq; et īferiores/ preſtantiores ſequantur: qui et ipſi minores in anteriora ꝓmo=
ueant. illiq; itidē perpetuo ſucceſſu ad altiora enitentes: etiā prouehendis aliis/ duces pro
viribus fiant. perq; hanc diuinā profecto ac diſpoſitiſſimā congruentiā: ſinguli pro modo
ſuo eius qui vere et pulcher et ſapiens ac bonus eſt/ euadant participes. ¶ Sed enī ſubſtā
tie ille ſuperiores atq; ordines/ quorū ſupra facta eſt menſio: et incorporales/ ⁊ intelligibi= 6
les ſunt/ eſtq; mundo celſior illorū ſacra diſtinctio. noſtrā autē hanc ſacerdotalē functionē
cernimus viſibiliū varietate ſignorū pro captu noſtro multiplicem fieri: per que pontifica
li munere ad ſtatum illū vnicū (quo tranſimus in deū) pro modo noſtro quiq; prouehimur D
Atq; deum/ diuināq; virtutem celeſtes quidē ille ſubſtantie (quippe que ſpiritus ac mētes
ſūt) intelligunt/ iuxta quod eis fas eſt. nos autē: viſibilibus imaginibus ad diuinas intelli=
gentias pro viriū noſtrarū modo/ cōſcendimus. Et vt vere ac proprie dixerim: vnū quidē
Liber de itel ligibilibus et ſenſibilibus. eſt quod appetunt omnes/ qui vnius ſpeciē preferunt. ſed non vno modo eius quod vnum E
atq; idem eſt participes fiunt: verū vt cuiq; pro merito ſortē/ diuina et equiſſima libra di=
ſtribuit. Verū enī iſta in libro quē de intelligibilibus ac ſenſibilibus ſcripſimus latius diſ= F

7 putata ſunt. Nunc autē ſacerdotalē ordinē noſtrū/ principiūqꝫ eius atqꝫ ſubſtantiā (quan-
tū vires ſuppetant) aggrediar eloqui: iheſū primo inuocans ordinū oīm celeſtiū/ atqꝫ ter-
8 reſtriū principē/ initiū et cōſūmationē. ¶ Eſt itaqꝫ hierarchia oīs (vt ſe habet venerāda ac
G ſacroſancta noſtra traditio) omnis ſacrarū rerū illi quidē ſubiectarū ratio/ generaliſqꝫ proꝛ-
ſus eorū que in hanc ferme cadunt functionē/ ſiue ſacrarū eius rerū cōprehenſio. Noſtra
igitur functio et dicitur et eſt illius ſacra omnia continens munus: per quod cōſūmatus di-
uinus pontifex eoꝝ oīm (que ad eum pertinent et ſacratiſſima ſunt) vt ſacerdotij noīe ho-
noratꝰ/ particeps erit. Ut enī ꝙ ſacerdotiū dixit/ ſacrorū ſimul oīm vno vocabulo ſignauit
ordinē: ita et qui ſacerdotē ſeu pōtificē dicit/ auguſtiorē/ prorſuſqꝫ diuinū inſinuat virū to-
tius ſācte ſcientie peritiſſimū. in quo liquido/ ac perſpicue ſacratus omnis ordo ſuus: et ꝑ-
9 fectus ſit/ et poſſit agnoſci. ¶ Huius ꝓfecto ſacre functionis: initiū eſt fons vite/ bonitatis
eſſentia/ vnica rerū oīm cauſa beatiſſima trinitas. Ex qua ſola bonitatis cauſa: que ſūt oīa
vt ⁊ eſſent et bene eſſent acceperūt. Huic tranſcendenti omnia diuine beatitudini trine/ atqꝫ
vni (cui ſoli vere eſſe ineſt modo nobis quidē icognito: ſed ſibi plane perſpecto et noto) vo-
luntas quidē eſt/ rationalis ſalus humane omnis/ celeſtiſqꝫ ſubſtantie. ea vero aliter pro-
H uenire non poteſt: niſi ij (qui ſaluanť) in dei cōſortiū tranſeāt. Porro ea in deū tranſitio fit:
cum illi ſimiles euadunt/ atqꝫ inſerunť. omni autē ſacre functioni cōmunis hic finis eſt: in-
I tētiſſima dei/ diuinarūqꝫ rerū dilectio. que ſublimiter oīno/ ſingulariterqꝫ operať/ et (ꝙ hāc
precit) oīm ꝙ illi aduerſanť exactiſſima ⁊ nunqꝫ retro aſpiciēs fuga/ notio earū que ſūt (qua
parte ſunt) rerū/ ſancte veritatis viſio atqꝫ ſcientia/ vnice illius perfectionis (qua in vnū ip-
ſum tranſiť) diuina pro viribus participatio/ viſionis ipſius vnius et cōtemplationis felix
illa refectio qua intelligibiliter alitur et euadit in deū quiſquis in illā ardenti ſtudio intēdit.
10 ¶ Dicimus igiť ꝙ beatitudo diuina/ naturalis deitas/ et preſtande diuinitatis initiū (ex
qua vt in deū tranſeāt ij qui illius participationē promerenť: accipiūt) bonitatis inſtinctu
ſacratiſſime fūctionis munus in ſalutē oīm rationaliū/ intellectualiūqꝫ ſubſtantiarū (vt ſci-
licet dei cōſortio fruerenť) indulſit. atqꝫ illis quidē altiſſimis/ beatiſſimiſqꝫ ſpiritibus: liqui-
dius/ et purius/ ac ſpiritalius. Neqꝫ enī illas ad diuina deus extrinſecus mouet: ceterū in-
telligibiliter et intus diuinū conſiliū et voluntatē puriſſimi candoris fulgore diſcunt. nobis
K autē quod illis vnice et collecte preſtitū eſt: ex diuinis libris in ſignorū diuiſibiliū multitu-
dine/ ac varietate donať. ſubſtantia enī ſacerdotij noſtri: ſcriptura ſacra eſt/ nobis diuinitꝰ
L tradita. porro huiuſmodi plena venerationis eloquia dicimus/ queqꝫ a beatiſſimis patri-
bus noſtris (a quibus ſacris myſteriis imbuti ſumus) in ſanctis ac theologicis cōmenda-
M ta ſunt libris. ac preterea queqꝫ ab eiſdē ſanctiſſimis viris ſacratiore/ et purgatiore et ꝓpin-
qua quodā modo celeſti hierarchie doctrina / ſācti duces ac preceptores noſtri didicerunt
ex animo in animū (medio intercurrente verbo corporali quidē: ſed ꝙ carnis penitus exce-
N dat ſenſū) ſine litteris tranſfuſa ſunt. Et ipſi quoqꝫ ſanctiſſimi principes noſtri dū ſacra pu-
blice agēda inſtituerūt: non apertis ac patulis ſenſibus/ ſed ſignis auguſtioribus tradide-
O runt. Eſt enī nō omnis ſanctus/ neqꝫ oīū ſcientia eſt: vt ſacra teſtanť eloquia. Neceſſario
itaqꝫ primi illi noſtri ſacerdotalis muneris duces: cū ex ſūma/ ſupſubſtātialiqꝫ deitate ipſi
ſancti muneris plenitudinē percepiſſent/ et id ipſū deinceps proferre et propagare a diui-
na bonitate miſſi eſſent/ ipſiqꝫ (vt qui tranſiſſent in deū) poſteros ad diuina prouehere affa-
tim cuperent: viſibilibus ſignis celeſtia ſacramenta texerunt. varietateqꝫ ac multitudine:
quod vnicū eſt/ et collectū tradiderunt. et in humanis imaginibus res diuinas/ materiali-
buſqꝫ figuris ſpiritaliū maieſtatē. atqꝫ in iis que nobis ſunt familiaria: ſūma illa et ſupſub-
P ſtantialia partim ſcriptis/ partim non ſcriptis inſtitutionibus ſuis (iuxta ꝙ ſacre diffiniūt
leges) nobis tradiderūt. nō modo prophane multitudinis cauſa (cui ne ipſa quidē fas ē ſi-
gna ꝯtingere) verū ob id quoqꝫ: quod hec noſtra ſacratiſſima functio ſignificatiua eſt/ ple-
naqꝫ (vt dixi) ſignis pro modo et ratione captus noſtri. indigetqꝫ viſibilibus figuris: quibꝰ
11 veluti adminiculis ad eorū auguſtiorē intelligentiā ſubuehamur. ¶ Non ſūt tamen oper-
te diuinis pōtificibus ſignorū rationes: quas in eos efferre fas non eſt qui adhuc fidei ru-

dimenta percipiunt. ſciūt enī profecto vt ij qui de ſacris rebus diuinitus inſtructi leges de
derunt: conſtantiſſimis et omni admixtione puris/incōfuſiſq; ſanctarū diſtinctionū ordini
bus (diſtribuenda cuiq; pro merito et captu ſuo prouidentiſſima ratione cenſentes) fūctio=
nē ipſā inſtituerunt. ¶ Quo circa tuis ſacris pollicitationibus inductū: ſanctū eſt profecto 12
et me admonere/ et te earū meminiſſe. vt eminētiſſimā pōtificalis muneris rationē nemini
tradas/ preterq̄ equalibus tuis reuerentiſſimis preſulibus: quibus ſacra tractare inſtitu=
tum eſt. ipſoſq; illos pontificio iure monebis: mundi vt munda contingant/ ſoliſq; cōmu=
nicent diuina diuinis/ perfecta perficientibus/ ſanctiſq; ſāctiſſima. Ego enī tibi vt reliquoꝝ
ſacrorū: ita huius quoq; diuini muneris conſortiū tradidi.

¶ Primi capitis Eccleſiaſtice Hierarchie ſcholia.

¶ De ſanctarū ſcripturarū maieſtate/ neceſſario dicere inſtitui. de ſanctarū ſcripturarū ſpi B
ritali intelligentia: quā beatiſſimus paulus appellat viuificantē. et quā nos ex ſacri patris
nuncupationibus/ dicere poſſumus: nunc purgantē/ nū c illuminantē/ nūc vero perficientē

¶ Sic enī vt theologia nobis ſuis ſtudioſis cultoribus tradidit. Id cap. ſeptimo/ numero C
35. celeſtis hierarchie traditū eſt: ex ea (quā a beatiſſimo paulo acceperat) apoſtolica theo=
logia. Et Joānes in principio diuine apocalypſis oſtēdit Jheſum diuinā ſapiētiā primū
angelis illucere: et per angelos arcanorū celeſtiū hoīes cōſcios reddere.

¶ Quenam ergo ſit angelorū atq; archangelorū. Id exſecutus eſt diuinus pater cap. ſep= D
timo/ octauo/ et nono celeſtis hierarchie vel q̄ diligentiſſime.

¶ Viſibiliū varietate ſignoꝝ pro captu noſtro multiplicē fieri. Signorū/ ſymbolorū/ atq; E
ſacramentorū. vt ſignū illuminationis/ hoc eſt expiantis/ et illuminantis baptiſmi: ſignū
ſynaxeos/ ſanctiſſimeq; comunionis/ ⁊ reliquarū ſanctificationū. de quibus: ſermo in lon=
gum poſtea protrahetur.

¶ Unū quidē eſt: quod appetunt omnes/ qui vnius ſpeciē preferunt. Nam vnū eſt bonū E
quod appetunt omnia/ que diuina vnius imagine (quaſi regio numiſmate: qđ regis imagi
ne percuſſū eſt) ſunt ſignata. Verūtamen id ſcire licet: vnū idēq; eſſe ipſū vnū atq; ipſū bo=
nū. et proinde vt in oībus ipſius vnius veſtigiū reperias impreſſū: nō minus ipſius quoq;
boni intueri licet veſtigiū. et non modo ipſius boni: ſed et reliquorum oīm/ que vt tranſcē
dentia et longe ſupramundana celebramus.

Liber de ītelligibilibus ⁊ ſenſibilibus.

¶ Verū enī iſta in libro: quē de intelligibilibus ac ſenſibilibus ſcripſimus. Liber de intel= F
ligibilibus et ſenſibilibus ſacratiſſimi patris deſideratᷣ: piiſſimus intelligibiliū et ſenſibili=
um autor/ ad ſuū honorē in mundū reparet.

¶ Ut ſe habet veneranda/ et ſacroſancta noſtra traditio. Ut ſe habet veneranda et ſacro= G
ſancta apoſtolica diſciplina ac inſtitutio.

¶ Porro ea ī deū trāſitio fit: cū illi ſimiles euadūt/ atq; īſeruntᷣ. īſeruntᷣ/ vniuntᷣ/ vnūq; fiūt H

Sex ad eccleſiaſticam hierarchiā pertinentia.

¶ Que ſublimiter omnino/ ſingulariterq; operatᷣ. Singulariter/ vnifice. Et ſex hoc ī loco I
diuinus pater que ad noſtre ſancte hierarchie finē pertinent: tangit. Primū eſt intētiſſima
dei/ diuinarūq; rerū dilectio ſublimiter oīno/ ſingulariterq; et vnifice operata: et quaſi ho=
locauſtū/ et incenſum redolens libata/ ſacrificataq; deo. Scdm eſt eorum oīm que illi dei=
fice dilectioni aduerſari queunt: nūq̄ retro aſpiciens accuratiſſima/ diligentiſſimaq; fuga.
et hec quidē fuga/ intentiſſimā illā dei dilectionē preuenit. Tertiū eſt eorū que ſunt quate=
nus ſunt (non autem quatenus labuntᷣ/ et ab imitatione deficiunt/ atq; non ſunt) cognitio.
Quartū eſt ab iis ad ipſā rerum veritatē aſſurrectio/ ipſiuſq; ſācte veritatis viſio/ cōtēpla
tio et ſcientia. Quintū vnifice cōſūmationis (qua ipſi vni quantū fas eſt inſerimur vnūq;
euadimus) participatio. Sextū eſt diuine cōtemplationis ipſius vnius (que ſūma eſt et ſin
gularis diuinitas) feliciſſima cibatio/ refectio et ſupramundana alimonia. qua intellectua
liter alitur/ tranſit/ et transformatᷣ in deū (quantū mortalibus indultū eſt) quiſquis ardenti
ſtudio in illud diuiniſſimū vnū ſupra vires fertᷣ/ atq; rapitur. Et qui hoc pacto in hac noſtra
humana hierarchia viuit: prope modū celeſtē/ et ſupramundanā imitatᷣ hierarchiā.

¶ Unice et collecte ꝓſtitū eſt: ex diuinis libris in ſignoꝝ diuiſibiliū multitudine ac varieta= K

te donatᷓ. vnice/ vno ſiplicíqꝫ modo. Ex diuinis libꝛis. vt í exodo: vbi agitᷓ de arca federis/ tabernaculo/ altari/ veſtibus ſacerdotalibus. et in leuitico de ſacrificiis/ de vrna/ oꝛdine/ et miniſterio leuitarũ. Et in ſacramentalibus ceremoniis noui teſtamenti Jheſu ſuperna bonitate ad noſtrã ſãctificationẽ indultis. ❡ Jd tamẽ aĩaduerti dignũ eſt illã vnã/ ſupꝛemãqꝫ diuinitatem: beatiſſimos ſupꝛamũdanos ſpiritus non exterius ad diuina mouere ſed interius vnice/ collecte/ vno ſimplicíqꝫ modo ipſius vnius ſuperirradiatione ſuos nutus illis inſinuantis. perinde vt ſol intẽtis oculis lucis ſue ſpicula vnice/ et collecte vibꝛat. nobis vero a pꝛincipio ſũmopere: ſacra cognoſcere concediᷓ in multitudine/ ꝛ diuiſibiliũ ſignoꝛum perplexa varietate. haud ſecus ac infirmis oculis ad lucẽ ipſã ſolis ſeſe attollere non valẽtibus: ex coloꝛũ varietate ipſius vnice lucis et potẽtifice omnẽ coloꝛẽ purgantis illuminãtis et quoquo pacto perficientis pꝛetendereᷓ cognitio. Verũ poſteaqꝫ cõſũmatioꝛes euaſimus: illã diuiſibiliũ ſignoꝛũ multiplicẽ varietatẽ in ſue exemplaris veritatis indiuiduam monadẽ colligimus per vere cõtemplationis viã. et a bonitate diuina: a multiplici et cõpoſito mũdo ad vnialẽ et ſimplicẽ eleuamur mundũ. vbi rex eſt/ oĩbuſqꝫ pꝛeſidet ipſũ ſuperexaltatũ vnum. Qꝫ ſi vſqꝫ adeo vita in ſanctitate eleuata fuerit: vt ipſũ vnũ/ ideqꝫ bonũ nõ extrinſecus ſed intrinſecus mentẽ moueat: diuiniformis vir ille (quiſquis is tandẽ fuerit) non amplius vt homo viuit/ ſed viuit vt angelus. Qui ſi quando ex illo diuino ſpectaculo ab ĩtra ꝛ (vt ſic dixerim) penitiſſime facto/ veluti ex diuina quiete ſurgit: iterũ incipit viuere vt homo. et vita hec quedã moꝛs illi apparet. et ſuſpirat ad intimã illã viuificationẽ. et ruſum quoad poteſt ex multitudine ſe colligit ad oĩm pꝛincipem vnitatẽ. et per vere cõtemplationis iter: querit deũ toto mentis ardoꝛe in intima illa viſitatione/ in intima viuificatione modo ſupꝛamũdano laudare. Et multi ſanctoꝛũ hanc viuificationẽ raptũ vocãt: in quo homo extra ſe et ſupꝛa ſe viuit. aliĳ extaſim hoc eſt exceſſũ: in quo oĩs humane vite/ et moꝛtalis/ imperfecta agnouit pꝛopheta. aliĳ moꝛtẽ oſculi nuncupãt: de qua dicitur pꝛecioſa in cõſpectu domini moꝛs ſanctoꝛũ eius. Raptus Extaſis Moꝛs oſculi

L ❡ Queqꝫ a beatiſſimis patribus noſtris. ĳ ſunt ſancti pꝛophete et apoſtoli.

M ❡ Ac pꝛeterea ab eiſdẽ ſanctiſſimis viris. hoc eſt ipſe ſacer pater nõ modo appellat plena venerationis eloquia: ea que ſancti pꝛophete/ apoſtoli/ ꝛ euangeliſte ſcripta reliquere. ſed et ea ex animo in animũ et oꝛe ad os (medio intercurrente vocali verbo) transfuſa. que ſancti pꝛeceptoꝛes ſui paulus et hierotheus ab apoſtolis/ et diuinis ſacrarũ ſcripture ſancte intelligentiarũ participationib⁹ didicerũt. que quidẽ nec ſcripta erãt/ neqꝫ adhuc ſcripta ſũt

N ❡ Et ipſi quoqꝫ ſanctiſſimi pꝛincipes noſtri dum ſacra publice agenda inſtituerũt. Sãctiſſimi pꝛincipes noſtri apoſtoli. Sacra/ ſacramenta vt baptiſmũ/ ſynaxim/ et reliqua que dũ in publicũ agenda inſtituerunt (ſpiritu ſancto illis ſuggerente omnia) ſacratiſſimã a rudibus et indignis ſanctis ſignis ſed occultis/ velauerunt intelligentiã

O ❡ Neqꝫ oĩm ſcientia eſt: vt ſacra teſtanᷓ eloquia. Jd ſupꝛa cap. ſcdo celeſtis hierarchie ex teſtionio pauli epiſtola ad coꝛinthios pꝛia cap. octauo adductũ eſt: ſed non oĩbus eſt ſcia. 1. Ad coꝛin. 8

P ❡ Juxta quod ſacre diffiniunt leges. Matthe⁹ cap. ſeptimo. Nolite ſanctum dare canibus/ neqꝫ mittatis margaritas veſtras ante poꝛcos: ne foꝛte cõculcent eas pedibus ſuis/ ꝛ canes conuerſi diſrumpant vos. Matthe⁹. 7.

❡ De iis que in illuminatione baptiſmatis fiunt. Cap. II.

13 Primus itaqꝫ rite ac pie (qͣtum ſentio) noſtrã hanc functionẽ hoc intẽdere/ hoc

D agere: vt ſimiles deo pꝛo viribus efficiamur/ ipſiqꝫ iungamur. Hoc autẽ ita de-

Q mũ potiemur ſi (vt diuinis monemur eloquiis) auguſtiſſima dei mandata diligamus atqꝫ operemur. Seruabit enĩ (inquit) ſermonẽ meũ is qui diligit me: et pater me⁹

14 diliget eũ/ et ad eũ veniem⁹/ et manſionẽ apud eũ faciemus ❡ Quod igiᷓ initiũ eſt: reuerẽ

R diſſima dei mandata peragendi? Quod animales habitus noſtros: ad alia ſuſcipiẽda ſacrata eloquia et opera cõmodiſſime foꝛmat. qď nobis vt ad celeſtia pꝛemia ſubuehamur:

S viam ſternit: et ſacratiſſime ac penitus diuine regenerationis noſtre traditio. Ut enĩ dux ille ꝛ pꝛeceptoꝛ noſter eximius ait: pꝛimus animi ad diuina motus/ dei dilectio eſt. Poꝛro

ſacre dilectionis ad diuina mandata facienda principalis oīno progreſſus eſt ſecretiſſima
illa et ineffabilis prorſus operatio: qua diuinus in nobis ſtatus efficit̄. Si enī diuinus hic T
ſtatus diuina natiuitas eſt: nunq̄ꝫ ille aliquid ſciet ex iis que a deo tradita ſunt/ neqꝫ opera=
bit̄/ qui neqꝫ diuinū hunc ſtatum/ conſecutus eſt. an vero nobis quoqꝫ ipſis/ non dicimus
prius eſſe neceſſariū humane vite ſtatū: vt ſic demū humana poſſim⁹ operari? Quippe qđ
non eſt: id neqꝫ motū vllū/ neqꝫ ſubſtantiā oīno habet. qđ autē quoquo pacto eſt: ea ſolū ⁊
agit et patitur/ que ſubſtantie/ ſtatuſqꝫ ſui ſunt. verū id quidē reor: perſpicuū eſt. Jam ve=
ro diuina ſancte regenerationis contemplemur ſigna. Et michi nemo prophanus obſtre=
pat/ nullus qui rudimentis celeſtibus careat: pergat ad videndum. nā neqꝫ infirmis pupil=
lis aduerſam ſolaribus radiis aciem intēdere tutū eſt: ita ne nobis quidē ea que ſupra nos
Ozias ſunt tentare velle innocuū fuerit. ſiquidē vera legalis/ ſāctaqꝫ inſtitutio Oziam quidē ꝙ ſi= A
Chore bi ſacerdotale munus aſſumeret/ Chore autē ꝙ celſiora ſeſe ſacroſancta munera vſurpare
Nadab p̄ſumeret/ Nadab vero ⁊ Abiud ꝙ ſuo munere indigne abuterent̄: abiecit/ repulit/ ꝑdidit.
Abiud ¶ Secundi capitis prime partis ſcholia.
¶ Si (vt diuinis monemur eloquiis) auguſtiſſima dei mandata diligam⁹/ atqꝫ operemur. Q
Joannes.10. Joannes cap. decimo quarto. Si quis diligit me ſermonē meū ſeruabit: et pater meus di=
liget eū et ad eum veniemus/ et manſionē apud eum faciemus.
Tria ad mā=data dei per=agenda. ¶ Quod igitur initiū eſt reuerendiſſima dei mandata peragendi? Tria ponit ſacratiſſim⁹ R
pater. Primū eſt regeneratio diuini baptiſmatis/ ex qua ꝓcedit dei dilectio: que eſt prim⁹
ad diuina motus. Scđm eſt id quod noſtros aīales habitus diſponit ad ſacra eloquia/ ⁊ di
uina opera ſuſcipienda. Et tertiū ſancta anagoge: qua ad vitā ſupramundanā cognoſcēdā
ſubuehimur. Et hec tria paulo alio ordīe a beatiſſīo patre tangūtur: ſed ītelligētia nō ledit̄
2. ad thimo.1 ¶ Ut enī dux ille et preceptor noſter. Paulum intelligit qui et ſcđa ad Timotheū epiſtola S
cap. primo ſcribit. non enī dedit nobis deus ſpiritū timoris: ſed virtutis et dilectionis. Et
paulo poſt. Formam habe ſanorū verboꝝ (que a me audiſti) in fide et dilectione in chriſto
ihesu. Aliꝫ diuinum hierotheum intelligunt qui doctus a paulo ſanctum docuerat patrē:
quod idem valuerit.
Duplex gene ratio. ¶ Qua diuin⁹ in nobis ſtatus efficitur. vnde in nobis duplex eſt generatio. Prima eſt hu= T
mana naturalis et mundana ex voluntate carnis et voluntate viri. que eſt primus noſter in
hoc mundo ſtatus (ſi in eo dici meretur ſtatus: in quo cōtinue agitamur) ſcđm quā: mūdū
et que illius ſunt diligimus/ et opera eius facimus. Scđa eſt ſuperhumana/ ſpiritalis ⁊ di=
uina: ex aqua et ſpiritu. qua neqꝫ ex voluntate carnis/ neqꝫ ex voluntate viri ſed ex deo na=
ſcimur. ſcđm quā in nobis diuinus efficitur ſtatus/ et dei dilectio. et merito quidē. nam ſi ex
mūdana amor nobis ingignitur mūdanus: ex diuina profecto/ ingignetur et diuinus. Et
ex humana/ naturali ⁊ mūdana ad diuinā proceditur: vt in operibus nature ab imperfecto
a d perfectū progreſſio fieri ſolet. Et analogiā diuinus proſequitur pater: in iis que ſuo cō=
ducere videntur propoſito.
¶ Siquidem vera legalis/ ſāctaqꝫ inſtitutio. In legali inſtitutione moſaica Ozias rex iu= A
da: quia ſancta ſuperbe tangere preſumeret/ ſubito lepra tactus diuinā in ſe vindicem ex=
pertus eſt iram. et chore dathan et abiron ꝙ ſuperbia ſe dignos extimarent ad tura offe=
renda: terra viuos abſorpſit. Nadab vero et abiud filios aaron/ turibulis ignē vltra māda
Ozias 2. paralip.26 tum īponentes: vltrix flamma conſūpſit. De ozia. Scđus paralipomenon cap. viceſimo
ſexto. Iratuſqꝫ ozias et tenens in manu turibulū vt adoleret incenſum: minabatur ſacerdo
tibus. Statimqꝫ orta eſt lepra in fronte eius corā ſacerdotibus: in domo domini ſuper alta
re thymiamatis. cunqꝫ reſpexiſſet eū Azarias pontifex et omnes reliqui ſacerdotes/ vide=
rūt lepram in fronte eius: et feſtinato expulerunt eū. ſed et ipſe perterritus accelerauit egre
di: eo ꝙ ſenſiſſet ilico plagā domini. Fuit igitur Ozias leproſus vſqꝫ ad diem mortis ſue: ⁊
Chore habitauit ī domo ſeparata plenus lepra. ob quā eiectus fuerat de domo dn̄i. De chore/ da
Dathan than et abiron numeri cap. decimo ſexto. Cunqꝫ ſtetiſſent aduerſum moiſen er aaron di=
Abiron Numeri.16. xerunt. ſufficiat vobis/ quia omnis multitudo ſanctorū eſt: et in ipſis eſt dominus. Et moi=

ſes. Tollat vnuſquiſqꝫ turibula ſua tu choꝛe et omne conſiliũ tuũ. et hauſto cras igne po=
nite deſuper/ thymiama coꝛã dño: et quẽcunqꝫ elegerit ipſe erit ſanctus. Et deus ad moiſẽ
Pꝛecipe vniuerſo populo vt ſepareť a tabernaculis dathan et abiron. Et diruta eſt terra
ſub pedibus eoꝛũ: ⁊ aperiendo os ſuũ deuoꝛauit illos cũ tabernaculis ſuis et vniuerſa ſub=
ſtantia eoꝛũ. deſcenderuntqꝫ viui in infernũ operti humo: et perierũt de medio multitudi=
nis. De nadab vero et abiud. leuiticus cap. decio. Arreptiſqꝫ nadab et abiud turibulis im= Leuitici. 10.
poſuerunt ignẽ et incenſum deſuper: offerentes coꝛam domino ignem alienum/ quod eis
pꝛeceptum non erat. Egreſſuſqꝫ ignis a dño: deuoꝛauit eos/ et moꝛtui ſunt coꝛam dño.

¶ Myſteriũ illuminationis ſiue baptiſmatis. Cap. II. Pars ſecunda.

15 Tacqꝫ pontifex quidẽ in dies ad dei ſimilitudinẽ omnes hoĩes ſaluos fieri cupi=
i ens/ et ad agnitionẽ venire veritatis: pꝛedicat oĩbus vera pꝛofecto euangelia.
annuncians deũ cũ ſit moꝛtalibus ex pꝛopꝛia/ et naturali bonitate ꝓpicius: ip=
ſum eximie benignitatis gratia/ ad noſtra infirma deſcendere dignatũ eſſe. noſqꝫ ſibi iũgẽ=
do atqꝫ inſerendo ignis inſtar: quos iũxerit iuxta ſinguloꝛũ ꝓpoſitũ/ atqꝫ aptitudinẽ ſibi ſi=
x miles facere. Quotquot enĩ receperunt cũ/ dedit eis poteſtatẽ filios dei fieri: iis qui credũt
in noĩe eius/ qui non ex ſanguinibus/ neqꝫ ex voluntate carnis/ neqꝫ ex voluntate viri ſed
ex deo nati ſunt. Poꝛro qui tam ſublimiũ ac tam celeſtium munerũ ſacro fuerit deſiderio et
amoꝛe captus: accedit ad aliquẽ ex fideliũ numero/ oꝛatqꝫ vt ſe ad pontificem ducat: ſecu=
turum omnia queqꝫ ſibi tradenť penitus/ atqꝫ ex toto animo ſpondens. pꝛecaťqꝫ tum vt ſe
adducat: tum vt reliquE deinceps regende vite ſue ſuſcipiat curã. Illũ (etſi ſalutis eius ſa=
cro amoꝛe ſuccẽdiť) celſitudinem tamẽ rei/ humanãqꝫ infirmitatẽ metientẽ: continuo hoꝛ=
roꝛ et anguſtia difficultatis inuadit. poſtremo tamen facturũ quod ille poſtulat/ benigniſ=
z ſime pollicet: aſſumẽſqꝫ hoĩem/ ad pontificẽ ducit. ille magna cũ leticia (nõ ſecus ꝙ ouem
pditã) in humeris virũ ſuſcipiens: pꝛimũ quidẽ ſecretius ex coꝛde gratias agit. tum in oꝛã=
tis quoqꝫ habitum ſterniť: adoꝛatqꝫ ſupplex/ atqꝫ venerať ſummũ illud/ beneficũqꝫ pꝛinci=
pium. a quo et vocanda vocanť: et ſaluanda ſaluanť. Deinde ſacros omnes gradus vt ſibi
cooperenť/ ac pꝛo ſalute viri ſimul congaudeant/ agantqꝫ diuine clementie gratias: in ſan=
ctã eccleſiã cogit. atqꝫ initio quidẽ hymnũ aliquẽ ſacris libꝛis inſertum: ſimul cũ oĩbus ec=
cleſie oꝛdinibus canit. Poſt hec deoſculatis ſanctis altaribus: ad virum aſtãtẽ pꝛoficiſciť:
percontaťqꝫ ab eo quid nam volens eo venerit. Illo autẽ (iuxta quod a ſuſceptoꝛe ſuo fue=
rat edoctus) ĩpietatẽ/ et veri boni ignoꝛantiã accuſante/ ac diuine vite opere tam diu ſe fuiſ=
ſe deſtitutũ ingemiſcẽte/ atqꝫ oꝛãte vt eius ſacratiſſimo munere ac pꝛece deo/ diuiniſqꝫ my
ſteriis frui mereať: ꝯteſtať ei opoꝛtere ex integro/ totoqꝫ coꝛde accedere ad deũ per cuncta
perfectum/ et ĩmaculatum. Tum diuine quoqꝫ conuerſationis ac vite/ illi explicans ratio=
nẽ: an ita velit deinceps viuere ſciſcitatur. Quod vbi ille pollicitus fuerit: imponit eius ca=
piti manũ. conſignãſqꝫ illũ ſacerdotibus: mãdat vt virũ/ ſuſceptoꝛẽqꝫ deſcribant. Poſtea
(vero) ꝙ illi deſcripſere: ſacrã effundit pꝛecẽ. quã cum omnis ſecũ eccleſia terminauerit: di=
ſcingit quidẽ ipſũ/ ac miniſtroꝛũ manibus exuit. Deinde occidentẽ verſus illũ ſtatuẽs: in=
tẽdentẽ/ manuſqꝫ impingentẽ ad eandẽ regionẽ conuerſas/ inſufflare illũ ter ſathanã iubet
ac pꝛeterea abrenunciationẽ pꝛofiteri. Et cum poſt trinã abrenuntiationis cõteſtationem
tertio ſe ille abrenũciare pꝛofeſſus fuerit/ ad oꝛientẽ illũ traducit. aſpicientẽqꝫ in celũ/ atqꝫ
intendentẽ manus: chꝛiſto/ ſacriſqꝫ oĩbus diuinitus traditis conſentire iubet. Poſtꝙ vero
et hoc ille fecerit: rurſus ter illum ꝓfiteri monet. trina vero ea cõfeſſione peracta: rurſus il=
le oꝛans benedicit/ eiqꝫ manus imponit. Et cũ illũ miniſtri perfecte exuerint: deferunt ſa=
cerdotes ſanctũ vnctionis oleum. at vero pontifex trino crucis ſancte ſignaculo vnctionẽ
inchoans: inungendũ iam ſacerdotibus toto coꝛpoꝛe hoĩem tradit. ipſe ad adoptiõis ma=
trem pꝛoficiſciť: eiuſqꝫ aquas ſancta pꝛece et inuocatione ſanctificans/ terqꝫ in eas ad cru=
cis effigiem ſanctiſſimũ fundens vnguentũ/ illaſqꝫ hoc ritu perficiẽs/ terqꝫ ad numerũ ſa=
cre effuſionis carmen (quod pꝛophete deo pleni/ diuinituſqꝫ afflati cecinere) ꝓnũcians ſe=
mel ſcilicet per ſingulos ſancti vnguinis iactus: iubet afferri hominẽ. ⁊ cũ illũ/ eiuſqꝫ ſuſce

ptorem quiſpiā ſacerdotū ex deſcriptione/celſa voce predicauerit:ille quidē a ſacerdotib⁹
ſe tenētibus in aquā ducit̄ ad pontificis manū. Pontifex autē ſuperne aſtans: cum rurſus
per aquas ſub pōtificis manu ſacerdotes/eius qui initiat̄ inclamauerint nomē: ter illū pon
tifex mergit. hac trina illius merſione/ et emerſione: tres beatitudinis diuine pſonas incla=
mans. Aſſumentes autem illum ſacerdotes: ſuſceptori/ſuiq; acceſſus duci conſignant. et
vna cum ipſo illū/veſtem baptiſati munditie congruā induunt: ſicq; indutū/rurſus ad pō=
tificē ducunt. Ille diuino ac deifico prorſus vnguento virū ſignans: ſacratiſſime comunio 16
nis participem facit. ¶ Iis ita peractis exteriori ex munere/ſuoq; ad ſequentia ⁊ ſcda pro= Z
greſſu: rurſus ad prima ⁊ potiora ſpeculanda ſuſtollit̄. vt qui nullo tempore/nullo modo/
ad aliena vlla q̄ ſola ad munera ſua conuertitur: ſed a diuinis ad diuina continenter ac ſē=
per diuino ſpiritu/diuinaq; ratione transfertur.

¶ Secunde partis ſecundi capitis ſcholia.

Joannes.1. ¶ Quotquot eni receperunt eum. Id ſatis cognitū eſt ex Joannis cap. primo eſſe deſum *
ptum. Quēadmodum et id ſupra: pontificem omnes homines ſaluos fieri cupere/ ad dei
1.ad Thi.2. ſimilitudinē: ex paulo epiſtola ad timotheū prima cap. ſcdo. Hoc enim bonū eſt et acceptū
corā ſaluatore noſtro/ deo: qui oēs hoīes vult ſaluos fieri/⁊ ad agnitionē venire veritatis

¶ Ille magna cū leticia. Ille/ille pontifex. 3

¶ His ita peractis exteriori ex munere/ſuoq; ad ſequentia et ſcda progreſſu: preſul ad pri= Z
ma et potiora ſpeculanda ſuſtollit̄. Diuinoꝝ ſignorū (que in ſe diuidua et multiplicia ſūt)
adminiſtrationē: vocat interpres exterius pontificis munus/⁊ ad ſequētia ⁊ ſcda progreſ
ſum. diuinā vero contēplationē ad illā ſuperexcellentē oībus vnitatē ſe colligentē: interius
pontificis munus/et ad prima ac potiora proceſſū. ¶ Sed vt continuata littere huius par
tis et ſequentis ſeries lucidior appareat: non incōſonū fuerit myſteria ritu apoſtolico (quā
tū diuinus tangit pater) que in diuina generatione/ baptiſmo/ illuminationiſq; ſacramēto
fiebāt: quaſi ex formula deprehēdere. ⁊ que preſētis eccleſie ritus obſeruat pariter ānotare

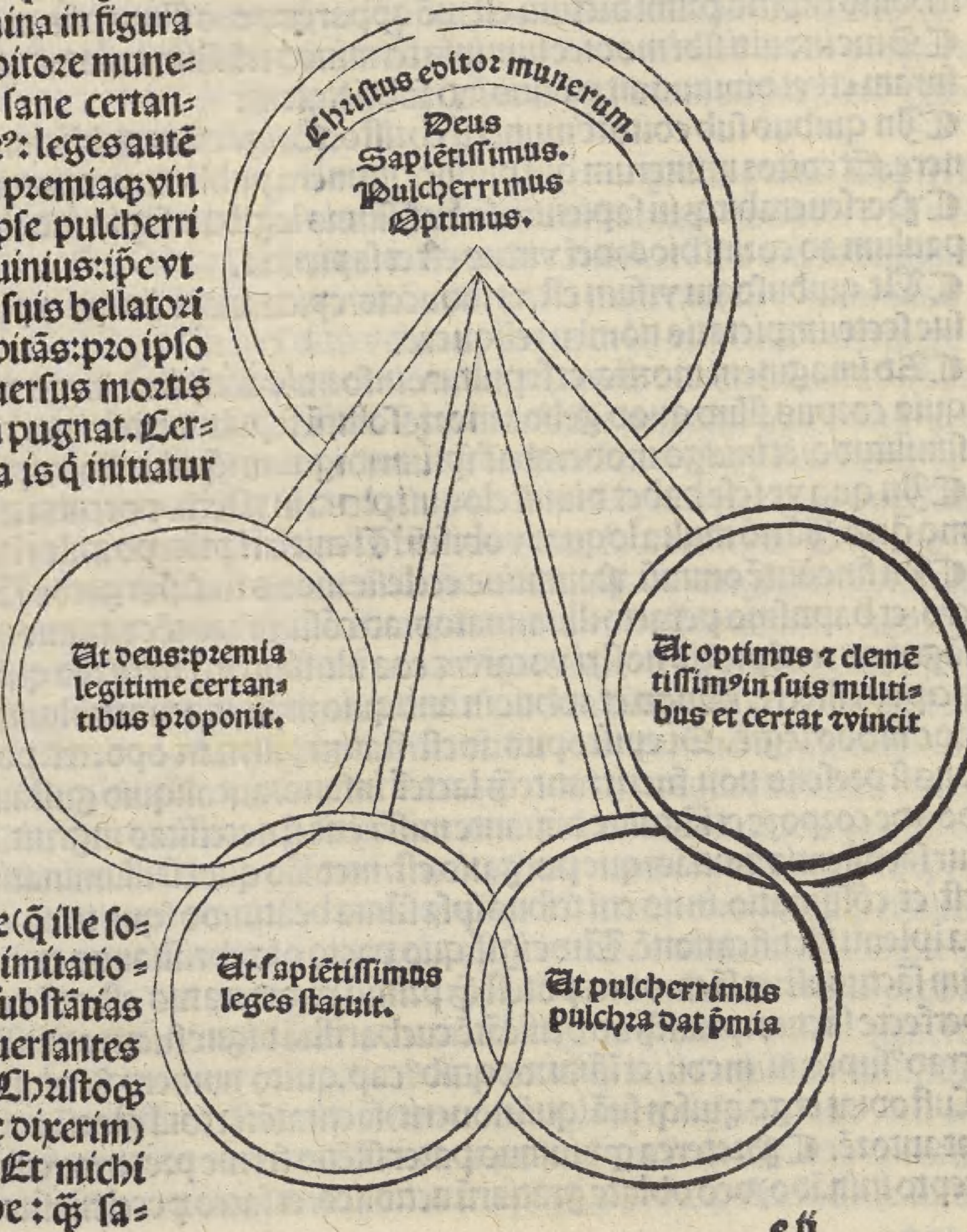
¶ Myſteria baptiſmi ex ritu apoſtolico tempore ſacratiſſimi patris.	Que preſētis eccleſie ritus obſeruat.
Initiandus querit ſuſceptorem.	obſeruat plures
Suſceptor ad pontificem perducit.	obſeruat aut cōmiſſum.
Pontifex ſuſcipit	obſeruat. aut cōmiſſus.
Pontifex deo gratias agit/ſacros conuocat gradus ad cooperandum/ ad congratulandum ſaluti viri/ad gratias diuine clementie peragendum.	
Pſalmus ab vniuerſis canitur.	
Deoſculatur pontifex ſanctum altare.	
Ad initiandum proficiſcit̄ rogans quid velit.	obſeruat.
Orat catechuminus ſacris initiari.	obſeruat
Initiandum hortatur pontifex	
Pollicetur initiandus.	
Pontifex capiti initiandi manum imponit	obſeruat
Uitali ſigno crucis munit.	obſeruat
Mandat ſacerdotibus/initiandum et ſuſceptorem deſcribi.	
Orat cum omni eccleſia.	
Manibus miniſtrorum initiādū diſcingit ac exuit.	
Illum ad occidentem ſtatuit: manus eā in partē impingētē.	
Ter ſathanam exufflare iubet.	
Ter ab renuntiationem profiteri	obſeruat
Ad orientem traducit.	

In celum ſuſpiciens initiandus: in illud manus intendit.		
Chriſto et ſacris diuinitus traditis conſentire iubetur.		
Ter chriſtum profitetur.		
Pontifex orans initiando benedicēs: manus illi imponit		obſeruat
Miniſtri perfecte eum exuunt.		
Sacerdotes ſanctum deferunt vnctionis oleum		
Pontifex trino crucis ſignaculo vnctionem inchoat.		obſeruat nūc bis/ nūc ter.
Toto corpore vngendum ſacerdotibus tradit.		
Pontifex ſacrum locum ingreditur.		obſeruat/ aut commiſſus.
Aquas prece et inuocatione ſanctificat.		obſeruat
Ter vnguentū ad crucis effigiem fundit.		obſeruat ſemel.
Ter ꝓpheticū carmē canit vox dn̄i ſup aq̄s all'a ꝛ pſalmū 28		
Iubet adduci hominē.		obſeruat.
Aliq̄s ſacerdotū initiādū ꝛ ſuſceptorē ex deſcriptione alta voce ꝓclamat.		
Ducitur a ſacerdotibus in aquam ad ſacerdotis manum.		
Initiādi ad aquas ſub manu pōtificis ſacerdotes nomē inclamant.		
Trina immerſione/ et emerſione pōtifex virū abluit.		obſeruat.
Tres diuine beatitudinis perſonas inclamat		obſeruat
Sacerdotes illum ſuo ſuſceptori tradunt.		
Suſceptor cū ſacerdotibꝰ īitiatū veſtē cādidā/ ꝛ mūdā iduūt		obſeruat cū ſacerdote.
Rurſum ad pontificem ducunt.		
Pōtifex ſancto chriſmate initiatum ſignat.		obſeruat.
Sacroſancte cōionis participē efficit/ ſtatimqꝫ comunicat.		

Et hec quo ad obſeruationē p̄ſētis eccleſie i libris myſterioꝝ diligētius a dignis inſpectoribus deprehēdi poſſūt. neqꝫ hic oia p̄ſentis eccleſie myſteria ad baptiſmū attinētia adducūtur: vt de ſale de ſputo/ de lumīe. q̄ ad ea que pater ex primitiuo ritu adduxit: nō habeāt reſpōſū. Et vetus et p̄ſens myſterioꝝ forma/ ſuā ſeruat pietatē: ꝛ ad eādē ex diuiſibilibꝰ ſignis ſupramūdane vnitatis tēdit ꝑticipationē. Et ex p̄ſenti apoſtolica forma noſtre religionis a diuinis cōtēplatoribꝰ mira pietas/ puritas et vere ſāctitatis ſublimitas ītelligit̄. Et nemo cōfundat̄: ſed inq̄rat. querētibus eni et pulſātibꝰ parata bonitas aperit/ et petentibꝰ diuinitatis opes/ largit̄ abūde: que eſt omniū ſāctificationū (ſeu teletas/ ſeu myſteria/ ſeu ſacramēta dicamus) autor. neqꝫ hiſce quiſq̄ temere adiicere/ demere/ mutare/ aut īnouare debet/ nouiſqꝫ inuētionibꝰ ſtudere. ne ſuo cū periculo nō aliter q̄ filij aaron (quos vltionis ignis exuſſit) ſuo ſenſu abūdet. ſed in iis ſolū que diuinitꝰ inſpirant̄ ſpiritū ducē ſequi. et ſacramēta oia (per que euadimus/ trāſimuſqꝫ in deū) maxia cū veneratiōe tractare. Illuceat deus hoibus vt videāt: videtes purgent̄/ purgati illuminent̄/ illumiati ꝑficiant̄. Et bonū forſitā videret̄ ſi vniuerſe regeneratoꝝ matris/ ſpōſe dei in ſpiritu ſācto cōuocaret̄ cōciliū vt ſacramētoꝝ forme particulariū eccleſiaꝝ ſub ꝯſpectū et examē venirēt et vetuſta ꝑquirerent̄ inſtituta cū ſāctorū patrū annotatione cuius eſſent: ne neglectis aliq̄d ab ignorāti et temeraria hominū ſuperba audacia adiectū/ detractū/ īmutatū/ aut inuouatū ſit: qd̄ future proli pie matris eccleſie poſſet afferre detrimētū. Et oibus in eccleſiis vnū ſacramētoꝝ ritum/ vnāqꝫ formā vbiqꝫ teneri: et multo etiā arctius q̄ legalia in veteri ritu ſeruabant̄. aut ſi ſeptuaginta veteris legis ſacerdotes: eius myſteria et ꝓfundā intelligentiā tenebāt quā ſcriptis redigi (ne in nouiſſimis ſue legis diebꝰ: qui tūc in foribus aderāt periret) mādauit Eſdras: tāto magis debēt legis gratie pōtifices/ eius et ſuorū ſacratiſſimoꝝ rituū ꝓfundā callere intelligētiā. Qꝫ ſi qui hactenus negligētiores inuēti ſūt/ ꝛ ſimiles illis virginibꝰ que oleum ſecum nō ſumpſerūt: priuſq̄ ſpōſus aduēniat/ et lucernā e manibus eorū requirat/ lampades diſponāt. et ad beatiſſimū patrē dionyſiū veniētes: ante id tēporis lucē ſibi cō-

parent/et intelligentiã.Deus lucis autoꝛ/det vt homines videant.
¶Spiritalis intelligentia/contẽplatio/theoꝛia/ſanctaqꝫ anagoge. Cap.II.Pars tertia.
I Sta quidẽ veluti in ſignis:ſãcte/ac diuine regenerationis cõſummatio eſt. Que 17
ꝓfecto nichil habet in ſe indecẽs:nichil vel ex ĩpis carnalibꝰ imaginibꝰ fedũ.ſed
aſſunt illi digniſſime intelligẽtie ſigna:naturalibꝰ ⁊ humanis/ac decẽtiſſimis ſpe
culis ĩfoꝛmata.Quid enĩ illi/dignitatis defuiſſe videaẜ: etiã ſi myſterioꝝ diuinioꝛ ratio ſi=
leatur:cũ et perſuaſione certa/et diuinis eloquiis/eius qui accedit vite optimũ ſtatũ ſacra
tius moliaẜ:totiuſqꝫ ſimul vicioſitatis emũdationẽ.diuinioꝛe/ac virtutibus dedito vite ge
nere ſuccedẽte denũciat:vt naturali aque expurgatione dum coꝛpoꝛa diluunẜ vicia quoqꝫ
mundata credanẜ.Hac ergo ratione(etſi nichil ſacratius haberet myſterioꝛũ ſignificatiua
traditio)nichil puto haberet feditatis.quippe cũ et rectioꝛis vite magiſteriũ p̄ferat: et to=
tius vicioſe cõuerſationis ablutionẽ integrã(coꝛpoꝛe naturaliter aquis omnino purgato)
ſinificet.Sed ſit illa plane rudibus ĩtroductio ſalutaris:que ⁊ ſacratioꝛa quibus deo iungi
mur(q̄ꝫtũ fas eſt)a multitudine dirimat.et in ꝑtes diſtributis oꝛdinibꝰ:cuiqꝫ pꝛo captu ſuo
cõgruũ ſubminiſtret ad altioꝛa ſucceſſũ.¶Nos aũt ſacris aſcẽſibus viſibiliũ rerũ aſpicien 18
tes initia:vbi ea ſacratioꝛe modo didicerimꝰ/ſciemus quenã exẽplaria foꝛme huiuſmodi/
et que ĩuiſibilia imagines iſte ſignificẽt.ſũt enĩ(vt ĩ libꝛo de ĩtelligibilibꝰ et ſenſibilibꝰ aper=
Liber de ĩtel ligibilibus ⁊ ſenſibilibus. te docuimꝰ)viſibilia ſacramẽta intelligibiliũ imagines quedã:quibꝰ ad ea recto itinere du A
cimur.Poꝛro ĩtelligibilia:viſibiliũ ſacramẽtoꝝ initiũ ſũt/atqꝫ ſciẽtia.dicimus igiẜ eſſe di=
uine beatitudinis bonitatẽ(cui cũ ſemꝑ aſſint per eadem ⁊ eodẽ modo ſue lucis benefici ra
dij)eos in oĩa ſpiritalia lumina affatim explicãtẽ. ¶Siue itaqꝫ motu ꝓpꝛio ab ĩtelligibili
lumine/ſpiritalis natura libertate arbitrii donata diſcedat/ĩſitas ſibi naturaliter vires(qui= 19
bus illuminari valeat)amoꝛe nequitie claudẽs:lucis excidit gratia/cũ pꝛeſẽs illa nequaqꝫ
diſcedat/ſed cecutiẽti ſuffulgeat/aduerſãtiqꝫ/vi ſũme benignitatis occurrat.ſiue ĩdulti ſi=
bi modice luminis terminos trãſilire nitaẜ/ atqꝫ ad excelſioꝛis (q̄ꝫ ĩbecillitas oculoꝝ ſuoꝛũ B
ferre poſſit)lucis radios intẽdere aduerſos conetur obtutus:lux quidẽ illa nichil pꝛeter lu
cis operabiẜ munus.ceterũ ipſa(dũ ꝑfectioꝛibꝰ ĩperfecte intẽdit)non modo que nichil ad
ſe pertinẽt nequaqꝫ attiget:vez ea quoqꝫ lucis mediocritate(qua capere potuiſſet)ꝓterue
ſuꝑbiẽs/ac de ſe magnũ ſapiẽs excidet.diuina tamẽ vt diximꝰ lux: ſpiritalibꝰ ſemꝑ oculis
benigniſſime patet.licetqꝫ haurire p̄ſentẽ:ac paratiſſimã ſemꝑ ſua munera/ diuina digna=
tione volẽtibꝰ tradere.¶Ad huiꝰ eterne lucis effigiẽ atqꝫ imitationẽ:diuinus foꝛmaẜ an=
tiſtes.atqꝫ doctrine ſue celeſtis perlucidos radios ſuꝑ oẽs affatim fũdit:accedẽtẽ ſemꝑ ad 20
diuine bonitatis imaginẽ illuminare paratus. Nõ aũt inuidia vlla tangiẜ: neqꝫ ad pꝛioꝛis
erroꝛis/aut defectionis culpã ira ĩfauſta et ĩmoderata moueẜ.ſed ad dei exẽplar/accedẽti=
bus ſemꝑ doctrine celeſtis fulgoꝛẽ põtificaliter explicat:maxima cũ dignitate atqꝫ oꝛdine
ſingulis(pꝛo modo et captu ſuo)diuini ſermonis iubar impartiẽs.¶At ſiquidẽ ſacri oꝛdi
nis atqꝫ cõſtantie/deus pꝛĩcipiũ eſt(per quã ſeipſas diuine mẽtes noſcũt)ad ꝓpꝛiã nature 21
ſue ſpeculationẽ/ſciẽtiãqꝫ recurrẽs:in pꝛĩcipio quidẽ quiſnã ĩpe ſit intuebiẜ. iſtudqꝫ pꝛimũ
ex illa ꝯſideratiõe:ad agnitionis lumẽ ſacrũ accipiet munus.Poꝛro q̄ ſua oĩa oculis omni
ꝑturbatione liberis diligẽter ĩſpexerit:ꝓfundas quidẽ effugiet ignoꝛãtie tenebꝛas. ¶Ve
rum ꝑfectiſſime illiꝰ cõiũctionis/ꝑticipationiſqꝫ diuine rudis adhuc et ignarus exiſtẽs:ĩpe 22
nõ ſtatim ex ſeipo cõtinẽter hãc cupiet.verũ ſenſim ac per gradus:ad pꝛioꝛa ſemꝑ ⁊ digni=
oꝛa atqꝫ excellẽtioꝛa cõſcẽdet.Sicqꝫ ꝑfectus:ad ſupꝛemũ illũ tandẽ/diuinũqꝫ oꝛdinẽ gra=
De duce ſiue du ꝓficiẽte ſubuehẽẜ. ¶Huiꝰ honeſtiſſimi atqꝫ auguſtiſſimi oꝛdinis imago eſt/ accedẽtis
ſuſceptoꝛe verecũdia/ſuoꝛũqꝫ omniũ cauta ſciẽtia:que hominẽ ducẽ ĩquirit/ per quẽ recto itinere ad 23
Quid ꝙ põti pontificẽ eat.hũc ita accedentẽ diuina maieſtas in ſui cõſoꝛtiũ intus admittit:ciqꝫ lucẽ ſuã
fex initiandũ perinde ac ſignũ aliqđ tradit/ſanctũ efficiẽs ⁊ ſãctoꝝ ſoꝛtis/oꝛdiniſqꝫ participẽ.Hoc aũt ſi=
ſuſcipit: ma= gnificat id ſignũ quod accedẽti põtifex pꝛimo largiẜ:ſalutariſqꝫ illa deſcriptio ſacerdotũ/
nũ ĩponit / et per quã ille ſaluãdis inſeriẜ. Neqꝫ ille modo/ verũ et ſuſceptoꝛ eiꝰ ſacris monumẽtis inſcri
ſignat. bitur:vtpote viuifici ad veritatẽ itineris dux.atqꝫ ille quidẽ ꝙ amatoꝛ veritatis verus fue=
Quid deſcri rit/ducẽqꝫ pium ſecutus ſit:hic aũt ꝙ ductu diuinitus ĩſtituto/ſequẽtẽ data manu ſine er=
ptio:et cur ſu ſceptoꝛ d̄ſcri bitur.

roꝛe ꝓuexerit. Atqui fas nõ eſt vt quis eoꝝ que ſibi ſũt omnino aduerſa: vna/ ſimulqꝫ par- Quid q̄ diſci
ticeps fiat. neqꝫ is qui illiꝰ (quod vnũ eſt) conſoꝛtiũ aliqd ceperit diuiduas habeat vitas: ſi- git atqꝫ exui-
quidẽ vnius (quã cepit) ꝑticipationẽ/ firmã/ incõcuſſãqꝫ cuſtodiat. ceterũ eiuſmodi eo ĩ ſta- tur.
tu eſſe debet: vt nullis affectibꝰ (qui vnũ illud diuidãt atqꝫ diſcindãt) vllo pacto violabilis
ſit. quod ꝓfecto ſignificat ſignoꝝ illa ſacroſãcta traditio: que accedẽtẽ veluti prioꝛi exuit vi
ta. ⁊ ad extremos vſqꝫ illã affectus expoliãs: nudũ illũ diſcalceatũqꝫ cõſtituit ad occidentẽ
cõuerſũ/ et ĩpulſione manuũ obſcure militie cõſoꝛtia renuentẽ/ atqꝫ indutũ ſibi diſſimilitu-
dinis ſtatũ velut exuflantẽ/ ꝓfitentẽqꝫ iis ex ĩtegro abrenũciare que deo cõtraria ſũt. Sic
exutũ penitus affectibꝰ vicioſis/ atqꝫ his inuiolabilẽ factũ: ad oꝛientẽ ſãcta traditio trãſfert Quid ad occi
ſtatũ per id/ atqꝫ ꝓſpectũ diuini luminis puriſſimũ foꝛe: iis qui ꝑfecte vicia effugerint innu dẽtẽ cõuerſio
cens/ ſanctãqꝫ illiꝰ ꝓfeſſionẽ (qua vnus effectus ad vnũ pꝛoꝛſus aſpirãte voto cõſentit) ve- et eã in partẽ
24 riſſime ſuſcipit. ¶ Sed enĩ oĩbus liquet (vt puto) qui ſacra didicerunt: vt ꝑpetua in vnũ il- manuũ impa
lud cõſtãtiſſimaqꝫ intẽtione (dum cõtraria omnino moꝛtificant atqꝫ abolent) cõſtantẽ illũ ctio et exufla
atqꝫ ĩmutabilẽ diuini habitus ſtatũ intellectualia capiũt. Neqꝫ enĩ ſolũ a vicioſitate omni tio.
diſcedere neceſſe eſt: verũ maſculo quoqꝫ vigoꝛe ad omnẽ ipſius pernicioſam ſubreptionẽ Quid ad oꝛi-
inflexũ/ interritũqꝫ durare/ et nũqꝫ ſacro veritatis amoꝛe ſatiari/ nunqꝫ illũ cõſeneſcere vlla entẽ cõuerſio
ratione ꝑmittere. ceterũ id pꝛo viribꝰ eniti: vt ad ꝑfectioꝛa diuinitatis hauriẽda/ perpetua
25 ſemꝑ intẽtione feramur. ¶ Cernis nẽpe harũ rerũ diligẽtes imagines: in iis que põtificali Quid ĩitiati
geruntur officio. Diuinus nãqꝫ põtifex: ſacre vnctionis inchoat munus. ſacerdotes autẽ ſacra iunctio
poſt ipſũ: vnctionis officiũ peragunt.
ita iunctũ ad ſacra certamina in figura
C euocãtes: ĩ quibus ſub editoꝛe mune-
rũ chꝛiſto cõſtitutus. ipſe ſane certan-
tibꝰ pꝛemia ꝓponit vt deꝰ: leges autẽ
certaminis tulit vt ſapiẽs/ pꝛemiaqꝫ vin
cẽtibus decoꝛa cõſtituit ipſe pulcherri
mꝰ. et quod eſt ꝓfecto diuinius: ip̃e vt
ſũme bonus et clemẽs in ſuis bellatoꝛi
bꝰ vincit. dum in illis habitãs: pꝛo ipſo
rũ ſalute ac victoria aduerſus moꝛtis
et coꝛruptionis ĩperium pugnat. Cer-
tamina quidem vt diuina is q̃ initiatur
aggredietur gaudẽs:
D perſeuerabitqꝫ in ſapiẽ
tis ſacratiſſimis legibꝰ.
earũqꝫ iure viuẽs ſine
vlla earũ p̄uaricatione
pugnabit: pꝛemioꝝ ce
leſtiũ ſpe firmiſſima fe
lix/ ⁊ ſub p̄ſtãtiſſĩo cer-
taminis dño ac duce cõ
ſtitutꝰ. ĩnitẽs aũt ſacris
veſtigiis p̄moꝛis athlete (q̃ ille ſo-
la bonitate calcauit) dei imitatio-
ne pugnãdo/ actiões ⁊ ſubſtãtias
ſibi ne in deũ trãſeat aduerſantes
26 deuincit/ ac ſuperat. ¶ Chꝛiſtoqꝫ
in baptiſmo (vt myſtice dixerim)
peccato commoꝛitur. Et michi
queſo ſapienter attende: q̃qꝫ ſa-

Quid trina ĩ
ſanctificãtem
aqua ĩmerſio
et emerſio.

cramēta ꝓpꝛiis īuoluta ſūt ſignis.quia enī in nobis moꝛs eſt nō ſubſtātie abolitio (vt qui= E
buſdā viſū eſt) ſed cōiunctarū rerū ſeparatio ad id qđ nobis obſcurū eſt/ atq; inuiſibile du=
cēs.animā quidē quaſi pꝛiuatione coꝛpis euanidā/ diſparentēq; effectā/ coꝛpus aūt vt hu=
mo abditū aut iuxta aliā quādā coꝛpoꝛaliū immutationū humana ex ſpecie exterminatū:
ꝓpꝛie ⁊ cōueniētiſſime merſio illa qua totus homo aquis operit/ ad imaginē moꝛtis ac ſe= F
pulture īfoꝛmis/ accipit.Eum igit qui ſacro fōte renaſcit: ſacroſācta myſteria docēt trina
illa lauacri merſione/ ⁊ emerſione diuinā triduane ſepulture ihesu autoꝛis vite moꝛtē imi=
tari/ q̄tū attingere hoīes ad dei imitationē poſſūt.In quo vt ſeſe habet diuini eloquij ple= G

Quid mūde et candide veſtis acceptio

na myſterii et occulta traditio:nichil mūdi pꝛīceps īuenit.¶ Deinceps ita initiatū: canden 27
tes induūt veſtes.dū enī virili atq; ad dei imaginē foꝛmata cōſtantia nullis ꝑturbationib⁹
cedimus/ et ad vnū illud intentiſſima deuotione flagramus: id qđ fuerat turpe cōponit/ et

Quid finalis et cōſūmans chꝛiſmatis inunctio.

qđ ſine ſpecie: foꝛme gratiā ſumit/ ac lucentis vite fulgoꝛe euadit pꝛoꝛſus illuſtre.¶ Enīue 28
ro illa ꝑficiēs vnctio facit ita ꝑfectū: fragrātia ſuauiſſimi odoꝛis inſignē. quippe diuine ge
nerationis ſacroſācta perfectio: diuino ſpiritui que fuerint ꝑfecta cōiungit.Poꝛro aduen=
tum illū ſecretiſſimū ſpiritus (qui intelligibiliter odoꝛe ſuaui fragrātes facit/ ac perficit) cū
ſit pꝛoꝛſus ineffabilis: illis ſpiritaliter intelligēdū dimitto/ qui diuini ſpiritus ſanctā ac dei=
ficam ſocietatē in aīa ſua percipere meruerūt.¶ In fine aūt omniū: pōtifex ita perfectū ad 29
ſacratiſſimā euchariſtiā vocat/ atq; cōſummātū illi ſacramētoꝝ comunionē deificā tradit. H

¶ Tertie partis ſecundi capitis ſcholia.

¶ Sunt enim vt in libꝛo de intelligibilibus et ſenſibilibus aperte docuimus. is liber (vt in A
ſcholiis capitis pꝛimi dictum eſt) nō apparet: deus illum piis mentibus reparet.
¶ Siue indulti ſibi modice luminis terminos trāſſilire nitatur. Modice/ moderate/ ad mē B
ſuram et (vt diuinus ait paulus) ad ſobꝛietatem.
¶ In quibus ſub editoꝛe munerū chꝛiſto. Edere eſt in publicum emittere/ publicare/ ꝓpo C
nere. Et editoꝛ munerum qui publice munera publicat/ pꝛoponit/ atq; dat.
¶ Perſeuerabitq; in ſapientis ſacratiſſimis legibus. ſapientis chꝛiſti. qui (iuxta beatiſſimū D
paulum ad coꝛinthios) dei virtus eſt et ſapientia.
¶ Ut quibuſdam viſum eſt. vt ſaduceis/ epicureis/ ⁊ iis qui a philoſophoꝝ ſchola reiecti E
ſue ſecte/ impietatis nomen reliquere.
¶ Ad imaginem moꝛtis/ et ſepulture infoꝛmis accipitur. moꝛs ⁊ ſepultura infoꝛmis dicit: F
quia coꝛpus illud quod gelida moꝛte ſolutū ſepulture mādatur: foꝛma illa ſpoliat que dei
ſimilitudo/ et imago moderabat ipſum/ dignum (q̄diu affuit) ipſum hac luce faciens.

Joannes. 14

¶ In quo vt ſeſe habet diuini eloquii plena myſterii/ ⁊ occulta traditio. Joānes cap. deci
mo q̄rto. Jā nō multa loquar vobiſcū. Uenit enī pꝛīceps mūdi hui⁹: ⁊ ī me nō habet q̄cq̄. G
¶ In fine autē omniū. Pꝛimitiue eccleſie moꝛis fuit: purgatos ſacto regenerationis laua= H
cro/ et baptiſmo peracto illuminatos/ ad cōſummantē comunionē ſacroſancti coꝛpoꝛis et
ſāguinis redēptoꝛis noſtri vocare/ ⁊ eos altiſſimi myſterii oīa quidē alia cōſummātis par=
ticipes efficere. Quod et adhuc in antiquis myſterioꝛum voluminibus etiā de infantibus
hoc modo legit. Si epiſcopus adeſt/ ſtatim ꝯfirmari opoꝛtet: poſtea comunicari. Epiſco
pus ſi pꝛeſens non fuerit: anteq̄ lacteē infans/ aut aliquid guſtauerit comunicet eū ſacer=
dos de coꝛpoꝛe et ſāguine dn̄i/ ante miſſā etiā ſi neceſſitas ingruit. Sic in ipſis trina īpleba
tur ſāctificatio: initiās/ que purgatio eſt/ mediās que eſt illuminatio/ ⁊ finiens que perfectio
eſt/ et cōſūmatio. in iis enī tribus ipſa ſūma beatitudo (que trina eſt) omnē et in celo et ī ter
ra ipleuit ſāctificationē. Uide igit quo pacto oīs chꝛiſtianus ex ea ipſa ꝓfeſſione ſua/ ſta=
tim ſāctus eſt: et ſāctus dici poteſt q̄ pꝛimū regeneratus eſt. etſi nondū cōſummatus/ atq;
perfecte ſāctus: pꝛiuſq̄ ad deificātē euchariſtiā digne fuerit admiſſus. Et in his rurſus ſūt
grad⁹ ſupꝛemi/ medii/ et īfimi: de quib⁹ cap. quīto numero 81 diuin⁹ pater plenius āmonet
Cuſtodiat ergo quiſq; ſuā (quā nouerit) ſāctitatē: et totā gloꝛiā in ipſius ſāctificatiōis refe=
rat autoꝛē. ¶ Pꝛeterea q̄ diuinus pater ſiletio ferme pꝛeterire viſus eſt: quid pōtificis (ſu=
ſcepto initiādo) deo oblate gratiarū actiones/ et ſacroꝝ eccleſiaſticoꝝ graduū ad cooperā=

dum/ad cōgratulādū ſaluti viri/ ⁊ ad gratias diuine clemētie perſoluēdū/ cōuocatio ſigni-
ficet. ⁊ quid: pſalmoꝝ ab oībus decantatū melos. quid chriſmatis in aquam baptiſmi in ſi-
gnū viuifice crucis infuſio/ quid illa peracto baptiſmo iam initiati inunctio. id de gratiarū
actione/ et cōgratulatoria cooperatrice cōuocatione factū eſt: ꝙ in pricipio ſecūde partis
huiꝰ capitis dictū eſt/ hierarchie noſtre pōtificē ad chriſti ſimilitudinē (qui deus eſt) velle
oēs ſaluos fieri. Itaqꝫ vt ſūmū et inuiſibilē in celo pontificē habemus/ mediatorē dei et ho 1. Ad timo. 2
minū/ hominē chriſtū ihesū qui dedit redēptionē ſemetipſū pro oībus (vt diuinus ait pau Ad roma. 8.
lus) cuius ſpiritus poſtulat pro nobis gemitibꝰ inenarrabilibꝰ: cui ſup noſtra ex impietatū
errore cōuerſione cōgratulant̄ angeli. ita viſibilis noſter pōtifex/ ſūmā illā et ineffabilē be-
nignitatē imitatus (quam ex ſāctiſſimis euāgeliis: que aprime edoctus eſt/ ꝑdidicit) ſuſce-
pto ad ouile chriſti initiādo/ deo gratias agit/ et ſacros eccleſiaſticorū gradus (qui ad bea-
tiſſimos angelos noſtre ꝯuerſionis amatores: ſuā referūt analogiā) cōuocat: vt oui chriſti
reperte cōgratulent̄/ vt cooperētur/ et gratias ſūmo illi deo (qui eā e tenebris ad lucē: et ex
deuiis mortis ad vite ſemitā euocauit) ſimul/ vnaqꝫ perſoluāt. De diuino aūt pſalmoꝝ de-
cantato melo: nichil hic ideo credat̄ locutus/ ꝙ in tertia ſequētis capitis parte id generali-
ter reliquerat dicēdū: cur ſcilicet nullū ſacrorū duces noſtri/ ſāctiſſimi apoſtoli ſacramētū/
ſine pſalmoꝝ laude cōpleri īſtituerūt. Et de aqua baptiſmatis in qua diuinū ad crucis effi-
giem fundit̄ vnguētū cauſā reliquit dicendā ſacerrimus pater cap. q̄rto numero 71 vbi de
ſpiritali itelligētia ſāctiſſimi vnguēti diſſerit. Et de vltima vnctione que baptiſmo peracto
fit: dicet capite eodē numero 72 aduētū ſpiritus ſācti ſignificare. baptiſato eni dn̄o noſtro
ſacramētoꝝ autore vox patris intonuit/ et in ſpeciē placide et mitis colūbe viſus eſt ſpiritꝰ
ſāctꝰ deſcēdere. Statim poſt noſtrā theogeneſiā/ diuināqꝫ generationē (que ſimul purgat ⁊
illuminat) merito ſacratiſſimus pater/ de ſynaxi (que perficit et conſummat) proximā exſe-
quitur determinationem. nunc igitur de ſynaxi.

¶ De ūs que in ſynaxi/ ſanctaqꝫ comunione fiunt. Pars prima. Cap. III

30 Ed euge quoniā huius pulchre ſane ac tēpeſtiue meminimus: quā profecto ne-
I s gligenter omittere/ ſeu ſacramēta queuis alia ante eā laudare fas michi omnino
non fuerit. eſt eni iuxta inclytū preceptorē noſtrum ſacramentorū cōſummatio.
Operepreciū igit̄ eſt prius illā exponere: et eius veluti corporalia lineamenta deſcribere.
tum vero vbi eam ex auctoritate ſcripture/ ſacerdotaliqꝫ inſtitutione didicerimus: ad illius
31 cōtemplandā ſacratiſſimā dignitatē diuino ſpiritu ſubuehi. ¶ Ac primum quidē illud pie Cur deifice
R inſpiciendū: cuius rei gratia quod aliis quoqꝫ venerādis/ diuiniſqꝫ myſteriis cōmune vo- eucariſtie ſa-
cabulū eſt/ huic pre ceteris precipue ac peculiariter applicet̄. vt ſingulariter comunio/ ſiue cramentum:
ſocietas et ſynaxis/ ſiue collectio dicat̄. Nempe eni et vnaqueqꝫ ſacramētalis inſtitutio id comunio pe-
agit: vt noſtras vitas in plura diuiſas/ in vnicum illū ſtatum (quo deo iungimur) colligat. culiariter ap
diuiduorūqꝫ noſtroꝝ diuina collectione: nobis eius quod vere vnū eſt ſocietatē/ vnitatēqꝫ pelletur.
indiuiduā largiatur. dicimus ergo cetera ſacrarū rerum ſigna (quorū nobis ſocietas indul
getur) huius diuinis ꝓfecto/ cōſummātibuſqꝫ muneribꝰ perfici. Neqꝫ eni ferme fas eſt ſa-
cerdotalis muneris myſteriū aliquod peragi: niſi diuinū iſtud euchariſtie/ auguſtiſſimūqꝫ
ſacramentū cōpleat. que ſingula (cū peragūtur) et eius qui perficitur collectionē ad vnum
illud vnicū/ ſacratius operet̄: ⁊ diuinitus indulto ſacramētorū celeſtiū munere/ ipſius ad
deū conſortiū peragat/ atqꝫ perficiat. Si igit̄ vnūquodqꝫ ſacerdotale myſteriū ex ſe īper-
fectum: noſtrā ad vnū illud comunionē/ collectionēqꝫ nō perficit/ ac per id quod perficien
di vim nō habet/ ferme etiā nomen amittit. finis autē ac pricipalis omniū ratio in eo eſt/ vt Cur baptiſ-
diuinorū myſteriorū is qui perficitur particeps fiat: merito ſacerdotalis ſacroſācta prudē- mus ſacre re
tia ex rerū effectu propriū illi/ verūqꝫ cognomē inuenit. Sic igitur et ſacrū diuine genera- generationi
tionis ſacramentū/ quia primi luminis conſortiū tradit/ omniūqꝫ diuinarū illuſtrationum ſacramētum:
principiū eſt: ex effectu ipſo/ veriſſimo illud illuminationis cognomine ꝓdicamus. etſi eni appelletur ſa
aliis quoqꝫ ſacerdotalibꝰ ſacramētis cōmune eſt/ iis qui perficiūtur ſacri luminis cōſortiū cramētū illu-
dare: iſtud tamē in primis michi vidēdi preſtitit munus/ ipſiuſqꝫ principali maxime lumi- minationis.

ne ad alia inſpiciēda ſacramēta lucis gratiā cepi. Verū his generaliter premiſſis: diligen-
tius intēdamus/ inſpiciamuſqꝫ per ſingula myſterii ſāctiſſimi ritum/ exactiſſimamqꝫ confe
ctionem: et quid ſpiritaliter ſignet: indagare pergamus.

¶ Tertii capitis prime partis ſcholia.

¶ Sed euge quoniam huius pulchre ſane ac tempeſtiue meminim⁹. Huius comunionis I
in calce ſcilicet ſuperioris capitis vbi ita dictum eſt. pontifex ita perfectū ad ſacratiſſimam
euchariſtiam atqꝫ conſummantium illi ſacramentorum comunionem deificam tradit.

¶ Cuius rei gratia quod aliis quoqꝫ venerādis/ diuiniſqꝫ myſteriis cōmune vocabulū eſt. K
Cōmune vocabulū ſcilicet comunio. nā comunio dici videt̄ ꝙ couniat/ cōuocet/ cōgreget/
atqꝫ colligat ad vnitatē. id autē omni diuino myſterio conuenit. Comunionis igit̄ appel-
latio: aliis quoqꝫ eque cōmunis eſt et cōuenit ſacramētis. Sed huic venerādiſſimo myſte
rio (prout ſanctus pater aducit) ideo peculiarius attribuitur ꝙ finis/ conſummatio/ perfe-
ctio/ et complementum aliorum ſacramentorum ſit.

¶ Myſterium ſynaxeos ſiue comunionis Cap. III. Pars ſecūda.

Taqꝫ pontifex quidē vbi orationē ſanctā ſupra diuinū altare peregit: ex ipſo in-
i cenſum adolere inchoans omnē phani ambitū circuit. demū ad ſanctū altare ite-
rum rediens pſalmorū incipit melos cōcinētibus ſecū ſacra carmina oībus eccle
ſiaſtici ordinis gradibus. deinde miniſtrorū officio ſanctarū ſcripturarū lectio ſuo ordine
recitatur. Poſt hec: extra delubrū catechumini fiūt/ et cū ipſis energumini: et ii quoqꝫ qui L
in penitētia ſunt. manent autē intus ſoli qui diuina ſpectare merent̄/ atqꝫ percipere. Porro
miniſtrorū alii quidē pro clauſis templi foribus aſtant: alii proprii aliquid muneris agūt.
Qui vero ipſius ordinis precipui ſunt: vna cū ſacerdotibus ſanctū panē et benedictionis
calicē/ ſacroſanctis altaribus imponūt: cū ante preceſſerit ab omni clero vniuerſalis laus/
atqꝫ confeſſio. Ad hec venerādus antiſtes orationē ſanctiſſimā peragens: pacem ſanctam
oībus nūciat. et cum ſe mutuo omnes ſalutauerint: myſtica ſanctorū recitatio fit. vbi vero
manus tum antiſtes tum ſacerdotes aqua lauerunt: pontifex ad mediū diuini aſſiſtit alta
ris. circūſtant autē ſoli cū ſacerdotibus electi quiqꝫ/ ex miniſtrorū nnmero. At vero pōtifex
cū diuina munera laude ꝓſecutus fuerit: ſacroſācta et auguſtiſſima myſteria cōficit. et que
ante laudauerat venerādis operta atqꝫ abdita ſignis: in conſpectū agit. diuinaqꝫ munera
reuerēter oſtendēs: ad ſacram illorū comunionē et ipſe cōuertitur/ et reliquos vt comuni-
cent hortatur. Sumpta demū atqꝫ oībus tradita comunione diuina: gratias referens finē
myſteriis imponit. Ac multi quidē: ſola in ſigna diuina proſpiciūt. ipſe autē ſemp diuino
ſpiritu ad excelſa ſignorū initia/ felicibus et intelligibilibus intuēda luminibus: pontificia
dignitate ac merito/ mundiciaqꝫ ſingulari diuini/ capacioriſqꝫ ſenſus attollitur.

¶ Secunde partis tertij capitis ſcholia.

¶ Poſt hec extra delubrū catechumini fiunt. Catecheo/ inſtruo ſignificat. Et catechumi L
ni inſtructi: nondū tamē vitali lauacro regenerati/ nondū initiati. Energeo/ ago. Energu
mini qui a fedis poteſtatibus/ immūdiſqꝫ ſpiritibus agunt̄. vt vexati/ qui et abrepticij etiā
dicūtur. ſub quibus publice ſceleratos cōprehēdimus (quos defectores et apoſtatas dici-
mus) vt qui fedis libidinibus/ et aliarū perturbationū phātaſiis varie agūtur. vt notorij
fornicatores/ inceſtuoſi/ vſurarii/ venefici/ et cetera id genus ſceleſtoꝝ hominū: qui a chri
ſto et eius militia defecerūt/ et ſe ad poteſtates tenebrarū/ et ſua caſtra (ꝓditis ſacris: et ſua
ſequentes deſideria) receperunt. Penitētes: qui ex illa vita tam perdita et immūda vel po-
tius vite miſera corruptione/ ad piam fideliū matrē recurrūt: ſe et cōtra deum vite/ et boni-
tatis autorē/ et cōtra ſuam ſalutē perdite/ et miſerabiliter erraſſe fatētes. pro quib⁹ quidē
Ezechiel. 8. erratis ad genua miſericordie dei (qui nō vult mortē peccatorū/ ſed conuerſionē et vitam
potius) cōfugientes: penitētiā ſibi imponi petunt. vt quēadmodū publici fuerūt peccato-
res in perditionis exemplū: ita ſint publici penitētes in ſpem et remiſſionē peccatorū. et hi
oēs a tēplo (dum ſacra peragerētur) extorres fiebant. Et vt de baptiſmo ea que ad ipſum
pertinēt myſteria ſub formula repreſentauimus: ita et de ſanctiſſime ſynaxeos myſteriis

hic oportunum videtur eſſe faciendum.

¶ Myſteria deifice ſynaxeos hoc eſt ſanctiſſime comunionis ex ritu apoſtolico tẽpore beatiſſimi patris	Que preſentis eccleſie ritus obſeruat
Pontifex ſupra ſacroſanctum altare orat.	obſeruat
Ab altari incenſum adolere incipiens: phanũ circuit.	obſeruat perticulariter.
Ad altare rediens pſalmos cũ eccleſiaſticis ordinibus canit	
Sacrarum ſcripturarum lectio recitatur.	obſeruat ſed alio modo
Poſt ſacram lectionem catechumini/ apoſtate/ energumini/ et penitentes extra templum aguntur.	
Intus ſoli manent qui diuina videre merentur: põtifex/ ſacerdotes/ miniſtri/ et plebs ſãcta.	
Miniſtrorum quidam clauſis templi foribus aſtãt/ quidã altaribus inſeruiũt/ alij vero quiſq; qđ ſuum eſt officiũ peragit.	
Omnium catholica laus/ et ſymboli fidei confeſſio canitur.	obſeruat
Miniſtrorũ precipui cum ſacerdotibus: ſanctum panem et benedictionis calicem ſanctis altaribus imponunt.	obſeruat partim.
Pontifex omnibus pacem nunciat.	obſeruat
Se caſtiſſimo pacis oſculo ſalutant omnes.	
Poſtea myſtica piorum ſanctorum recitatio ſit.	
Pontifex et ſacerdotes: manus abluunt.	obſeruat partim
Pontifex ad medium ſacrati regreditur altaris.	obſeruat
Eum ſacerdotes et ſelecti miniſtrorum aliqui circunſtant.	obſeruat
Pontifex poſt diuinorum munerum laudes: ſãctiſſimũ conficit ſacramentum.	obſeruat
In ꝯſpectũ agit: diuinaꝝ opatonũ mũera reuerẽter oſtẽdẽs	obſeruat
Communicat	obſeruat
Reliquos ad ſãctiſſimã et cõſũmantẽ comunionẽ adhortat᷑	
Gratias agens finem ſanctis myſterijs imponit.	obſeruat

¶ Spiritalis tante rei ſenſus

Cap. III. Para tertia.

Age itaq; fili honeſtiſſime poſt imagines rerum: ad ipſã quoq; primitiuorũ exem
33 a plarium veritatẽ profecto diuinã deinceps cõtuendã veniamus. Illud ante oĩa
ĩis qui adhuc rudes imbuũtur pro cõuenienti illorũ vſu/ ac ſolatio dixerim: q; ne
ipſa quoq; varia ſignoꝝ et ſancta cõpoſitio illis ſtolida ſeu inutilis eſt. neq; ſolis in exterio
ribus figitur ſignis. Namq; ſacratiſſima ſcripturarũ cantica/ et lectiones: integerrime illis
vite magiſteriũ dictant et (quod ordine preit) exactiſſimã malicie totius ac pernicioſiſſime
vicioſitatis emundationẽ docent. At vero auguſtior illa vnius/ eiuſdẽq; et panis et calicis
cõmunis/ pacificaq; comunio: concordie illis vt fratribus vna educatis/ diuinas ſtatuit le-
M ges. atq; cene illius ſacratiſſime (ex qua ſigna iſta ſumpſere principiũ) ſacrã memoriã reno
N uat. in qua et auctor ipſe ſignorũ: eũ (qui ſecum nõ pie neq; concorditer ſacra in cena perce
perat) a cõtubernaliũ ſorte iuſtiſſime ſeparat. probabili ſimul ac diuina ratione nos admo-
O nens: vt verus ille ad ſacra percipiẽda et cõgruo captu firmatus acceſſus id accedentibus
tribuit/ vt ex cõmunione diuina/ ad dei ſimilitudinẽ atq; cõſortiũ tranſeãt. Hec igit᷑ (vt di-
P ximus) ad ipſas adytorum valuas honeſtiſſime picta rudib⁹ adhuc reſpiciẽda linquẽtes
Q (neq; enĩ altiora capiũt) iuxta ſacratiſſime ſynaxis noſtre rationẽ ex cauſalibus ingredia-
mur ad cauſas. atq; intelligibiliũ (illuſtrante iheſu) decoram prorſus intelligentiã intuea-
mur. ex qua primitiuorũ exemplariũ: beatiſſima emicat pulchritudo. Sed o diuinum peni
tus/ ſanctũq; myſteriũ/ obducta tibi ſignificantiũ operimẽta ſignoꝝ dignãter aperiens: no
bis palã/ atq; aperte luceſce. noſtroſq; ſpiritales oculos ſingulari et aperto tue lucis fulgo

Quid pſalmorũ cãtica: ⁊ ſacre lectionis recitatio ſignat.

Quid cõmunis panis: et calicis pacifica comunio.

Suffragiũ diuiniſſimi myſterij pia inuocatio.

Quid ab altari inceptũ ꝑ phani circuitũ thuris odorifeꝛ incensũ: ⁊ pōtificis ꝓgress⁹ et regressus.

re imple. ¶ Oportet igitur nos vt reor nudata primi ac precipui intelligentia signi: intra
sacrosancta trãsire. diuinãq; pricipalis huius signi speciẽ intueri: ac pōtificẽ augustius cer 34
nere a diuino altari vsq; ad phani nouissima cum odoris suauitate pergentẽ/ ac rursus ad
altare ipsũ cōsummandi sacrificii causa remeantẽ. Sũma namq; illa atq; diuina maiestas/
que sup oĩa est (etsi bonitate diuina ꝓcedit: vt sacrã sui comunionẽ accedẽtibus tradat) nō
tamẽ extra substãtialẽ atq; immobilẽ sui status crepidinẽ fit. ceterũ oĩbus qui diuinã prefe R
runt speciẽ: singulis pro captu suo vim sui fulgoris impartit/ in seipsa verissime subsistens
atq; suã identitatẽ nunq̃ penitus deserẽs. Pari ꝓfecto ratione diuinũ synaxeos/ veneran
dumq; mysteriũ (singulari licet ac simplici/ collectoq; principio preditum sit) benignissime
tamẽ in sacra signorũ varietate multiplex fit: pertingitq; ad omnẽ vsq; sacerdotalis descri
ptionis imaginẽ. Sed enĩ vnitatis ratione: ex his rursus ad propriã se colligit monadem.
eosq; secum vnũ efficit: qui ad illud purgatiore intelligẽtia subuehũtur. Juxta eundẽ igiẽ
diuinũ modũ venerandus presul (etsi functionis sue singularẽ scientiã ad subiectos quoq;
diuine bonitatis imitatione deriuat) sanctorũ enigmatũ varietatibus vtens: rursus tamen S
vt absolutus atq; ab inferiorib⁹ liber/ ad suũ principiũ sine vlla sui imminutione reuertitur.
peractoq; in vnũ illud singulare ingressu suo spiritali: cernit puro lumine mysteriorum/ si-
gnorũq; sacrorũ liquidas/ atq; vnicas rationes. clemẽtisq; illius ad iferiora et secũda pro-
cessus: finẽ facit diuiniorẽ/ ad prima/ et pricipaliora reditum. ¶ Porro psalmorũ sãcta mo

Quid psalmorum modulatio. Ubi nota q̃ sãctũ est eam nusq̃ omittere.

dulatio (que oĩbus ferme sacerdotalibus mysteriis iungitur: et substãtie ratione coheret) 35
summo omniũ/ pricipaliq; mysterio deesse nō debuit. oĩs quidẽ scripture sancte textus aut
rerum substãtiã ac distinctionẽ a deo conditã predicat. aut legale sacerdotiũ/ viuẽdiq; de- T
nunciat modũ. aut sortes dei populo distributas/ ac possessiones narrat. aut iudicũ sancto
rum. aut sapientiũ regũ: aut piorũ sacerdotũ sensum ac prudentiã celebrat. aut veterũ ho
minũ inter varios et multiplices tristiũ casus mirabilẽ cōstantiã/ immobilẽq; philosophiã
eloquiẽ. siue agende vite sapiẽtissima monita. siue diuinorũ amorũ dulcia carmina/ et diui-
nas effigies prefert. siue futurorũ plenas doctrina salutari/ predictiones enunciat. siue di-
uina domini ihesu in humano corpore opera loquitur. siue discipulorũ eius mores/ atq;
instituta diuinitus tradita et ad dei similitudinẽ imitando ducentia/ sanctissimasq; doctri- V
nas. siue arcanam illã ac mysticã oĩno visionẽ dilecti discipuli: diuinãq; domini ihesu ⁊ al-

Testatur dionysi⁹ diuinã apocalypsim esse diui iohãnis euange.

tissimã theologiã eis qui dii fieri merenẽ exponit/ eosq; per mysteria sacra et diuina sustol-
lit/ atq; confirmat. Porro diuinorũ carminũ sacrosancta scriptura cum id precipue intẽdat
vt omnia dei eloquia/ operationesq; concelebret sacratissimeq; vitã instituentiũ virorũ ver- X
ba simul/ atq; opera laudet: diuina vniuersaliter canit atq; exponit ad omnia sacerdotalia
sacramenta suscipienda/ atq; tradenda. eis habitũ aptissimũ inserens: qui illã pie/ dignisq;

Ad qd sacrarũ scripturarum recitata lectio.

affectibus promunt. ¶ Cum igiẽ huiusmodi hymnorũ modulatio (que sacra omnia con- Z
tinet) aĩales habitus nostros congrua dispositione preparauerit ad ea que paulo post sunt 36
celebranda mysteria: diuinorũq; carminũ concentu atq; consensu: vnicã illam ad diuina ⁊
ad semetipsos atq; ad alterutrũ consensionẽ/ et concordiam (quasi vna concordi et conso-
na sacrarũ rerũ chorea) instituerit: ea que in psalmorũ modulatione spiritali concisiora sũt
atq; adumbrata magis/ pluribus manifestioribusq; figuris ac recitationibus/ sacratissima

Quare prius veteris testamẽti/ deinde noui recitabatur.

diuinarũ scripturarũ lectione dilatanẽ. In iis si quis pie intendat: vniformem atq; vnicam
conspirationẽ admirabitur/ quã scilicet vnus ac diuinus spiritus mouerit. vnde consequẽ-
ter et ex ordine post antiquioris traditionis lectionẽ: testamentũ nouũ recitaẽ. illud vt reor
diuino/ pontificaliq; significante ordine: vt vetus illud quidẽ instrumentũ diuina Jhesu
opera futura precinuerit/ nouũ vero facta predicauerit. atq; illud quidẽ veritatẽ imagini-
bus texerit: presentẽ vero istud ostenderit. illius enim predictionũ veritatẽ: huius effectus
aperuit et credi fecit. estq; diuine locutionis: operatio diuina cōplementũ. ¶ Harũ rerum 37
ii qui sacramentorũ celestiũ omnino rudes sunt/ ne ipsas quidẽ imagines cernunt: salutari
diuine generationis institutione se imbui peruicaci contentione renuentes. et cōtra scriptu
re sacre monita in perniciem suam ita pronunciant: vias tuas scire nolo. Porro catechumi 38

nos et energuminos et eos qui in penitentia ſunt/ ſacroſancta ſacerdotalis inſtitutio pſal-
modiam quidē piam/ et diuinā ſanctarū ſcripturarū lectionē audire permittit: ad ea vero
que deinceps in hoſtie ſalutaris oblatione gerunt̄ cōtuenda/ non hos plane ſed pfectos et
tante rei dignorū admittit obtutus. eſt eni diuinus ſacer ordo ſancte iuſtitie plenus: et vni-
cuiqꝫ pro meritis digna ſalubriter diuidit/ congruā ſingulis diuinarū rerū participationē
(iuxta illorū modū et rationē) ſuo tempore ſacratius largiens. Extremus igit̄: catechumi-
nis ordo tribuit̄. ſunt eni nullius perficientis myſterij participes aut eruditi: carentqꝫ diui-
ne formationis pia ſubſtantia. patrūqꝫ adhuc ſolis fouent̄ eloquiis: formiſqꝫ viuificis ad
diuinā illā vite ac lucis autorem et beatā (que ex diuina regeneratione prouenit) effingunt̄
vitā. queadmodū igitur carnales infantes prius q̃ perficiant̄ atqꝫ forment̄ (ſi cura ſua de-
ſtituant̄: ⁊ abſqꝫ obſtetricum manibus excidant) vt abortiui ⁊ emortui caſū illū ingenitum
39 et vita/ luceqꝫ carentē in terra habituri ſunt. ¶ Neqꝫ profecto quiſpiam recte ſentiens di-
xerit (ad id quod videtur intendens) in lucē illos e tenebris ventris emergere. obiiciet enim
perita corporū ſeruatrix medicina: lucē in iis ſolū operari/ que lucis capacia ſint. ita et ſan-
ctarū rerū ſapientiſſima diſciplina: rudes primo atqꝫ informes animos in cunabilis fidei ⁊
tenero alimento ſermonū dei (quibus et illuminandi et viuificandi vis adeſt) curat/ fouet/
ac nutrit. Ubi vero illorū ſubſtantiā ad id perfectionis adduxerit/ vt ad diuinā regenera-
tionē idonei ſint: tum demū ſuo ordine ſalubriter illis conſortiū ad ea que ſunt lucis ac per-
40 fectionis indulget. ¶ Nunc vero veluti ab imperfectis perfecta ſecernit: vna et ſacramen-
torū ordinatiſſime diſpoſitionis/ et catechuminorū educationis ac vite/ iuxta ſacerdotalis
fūctionis diuinū ordinē curā ac prouidentiā gerens. Porro energuminorū (qui ſcilicet ve-
xant̄ a ſpiritibus imūdis) multitudo inſincera quidē et ipſa eſt: ſcđo tamen atqꝫ altiore gra
du catechuminis eminet. neqꝫ eni quod ſacratiſſimorū myſteriorū participationē aliquam
habuit (iudicio meo) equandū illi eſt qđ horū omnino rude eſt: nulliqꝫ diuinarū rerū vnq̃
penitus comunicauit. Preterea illis quoqꝫ energumini ſuperiores ſunt: qui contrariis aut
voluptatibus/ fediſqꝫ libidinibus aut perturbationibus obnoxij ſunt. Quippe et illi ſacra-
tiſſimis rebus ⁊ aſpiciēdis ⁊ ſumendis arcentur. ⁊ merito id quidē. Si eni id verū eſt ꝙ qui
ſe deo oīno deuouit vir: qui digniſſime diuinis participandis admittit̄ (qui q̃tum fas ho
mini eſt ad ſūmam peruectus eſt diuine imitationis effigiem: idqꝫ conſecutus eſt perfectiſ-
ſimis illis/ ac perficientibus modis quibus in deū tranſit mortalis infirmitas) is neqꝫ ea q̄
carnis ſunt geret niſi inquantū vrgebat neceſſitas nature/ idqꝫ veluti ex latere ac per tran-
ſitū faciet. templūqꝫ ſimul et ſequax (in ſumma illa pro modo ſuo in deū tranſitione) diuini
ſpiritus erit/ ſimile in ſimili collocās. profecto qui eiuſmodi eſt: nunq̃ aduerſis imaginibꝰ/
terroribuſqꝫ vexabit̄. ſed ridebit potius: accedēteſqꝫ profligabit ac perſequet̄. agetqꝫ ma-
gis q̃ patietur: pro ea cōſtantia habitus (quā induit) nulli perturbationi violabili nulliqꝫ
cedenti. aliiſqꝫ: huiuſmodi vexationū preſtabit ſe optimū medicū. Ad hec reor quidē imo
ſcio et compertū habeo: vt meraciſſima illa ſacrorū/ ſanctaqꝫ diſcretio eos nouit ſceleſta et
impura actione vexari: quiqꝫ a diuina vita defecere/ perditiſqꝫ demonibus et ſententia et
moribus ſimiles fiunt. dū ea quidē que et vere ſunt/ et imortaliter poſſidentur/ et ſempiter-
ne iucunda ſunt: per extremā/ ſibiqꝫ pernicioſam ſtoliditatē aduerſātes/ terrenā potius ac
materialē/ inumeriſqꝫ perturbationibus ſubditā imutationē/ perditaſqꝫ et corumpētes vo
luptates/ atqꝫ in iis que aliena ſunt: fluxam et inſtabilē/ neqꝫ exiſtentē ſed apparentē dele-
ctationem ambiūt/ et operantur. Primi iſti igitur et quidē rectius q̃ illi: miniſtri officio/ et
bb voce ſeparentur. Neqꝫ eni fas eis eſt alterius cuiuſlibet ſacre rei eſſe participes q̃ eloquio
rum dei: quorū magiſterio poſſint ad meliorē conuerti frugem. Nam ſi diuinorū veneran
da illa/ altiſſimaqꝫ celebratio/ eos quoqꝫ qui in penitentia ſunt (quāq̃ ſui fuerint aliquādo
participes) reſpuit/ eum qui per omnia conſūmate virtutis/ ſanctitatiſqꝫ nō fuerit nequaq̃
admittens: ita ferme caſtiſſime pronūciare videtur/ ego iis etiā qui ad ſupremū diuine imi
tationis culmen imperfectionis ſue gratia non aſſurgunt: neqꝫ viſibilis/ neqꝫ comunicabi-
lis ſum. Arcet eni puriſſima illa et ſincera per omnia vox: eos quoqꝫ qui diuina digne ſu-

Quare catechumi/ energumini/ ⁊ penitentes ad pſalmodiam et lectionū recitationē admittebant̄: ⁊ poſtea extra delubrum fiebant.

Cur catechuminis/ energumini ꝑponantur

Mꝫ energumini ſuperiores ſint apoſtatis/ atqꝫ deficientibus.

Diuinitatis ſub ſacramēti velamie loquētis: verba ad adhuc maculatos.

In tēplo ſunt pontifex/ ſacerdotes/ miniſtri/ plebs ſancta.
Extra tēplū: penitentes/ energumini/ apoſtate/ catechumini.

mentibus munera coniungi/ connectiqꝫ non poſſunt. longe profecto magis prophana et
impura illorū turba erit: qui paſſibiliter iactādos ſe fedis voluptatibus preſtant. ⁊ ab aſpe-
ctu omni/ et comunione ſacramentoꝝ prorſus aliena. ¶ Ubi vero diuino excelſere phano 41
et excellentiore meritis ſuis ſacrificio amoti ſunt: ſacramentorū oīno rudes/ ⁊ necdū initia cc
ti. ac preterea: qui a ſacratiore vita defecerunt. tertioqꝫ demū loco ii qui ob ignauiam ſuam
aduerſantiū ſpirituū terroribus/ viſiſqꝫ agitant̄. quippe qui per conſtantē ac firmiſſimū ad
diuina cōſenſū/ nequaqꝫ ad ſtatum illū plane efficacē peruenerint: quo a diuino habitu cō-
uelli/ moueriqꝫ non poſſint. deinceps illi etiā qui licet a cōtraria vita diſceſſerint: nondū ta-
mē imaginū ipſius habitu altius impreſſo/ caruere: et necdū amore diuino/ atqꝫ puriſſimo
purgati ſunt. Poſt hos autē et illi qui vſqꝫquaqꝫ ad vnius effigiem non peruenerunt atqꝫ

Ad quid ſymboli nr̄e piiſſime fidei decantatio.

(vt legis vtar verbis) īmaculati omnino/ incontaminatiqꝫ non ſunt. ¶ Tum vero caſtiſſi- dd
mi ſacratiſſimorū ſignorū miniſtri/ et ſtudioſiſſimi ſpectatores/ ſacroſācta myſteria digna 42
cum veneratione cōtuentes: beneficū illud principiū/ ac totius indultorē bonitatis catho-
lica laudatione cōcelebrāt. ex quo ſalutaria nobis ſigna mōſtrata ſunt: quib⁹ (vt ij qui ini- ee
tiant̄ in deū tranſeāt) ſacratius fit. hunc autē hymnū alij laudationē/ alij religionis ſymbo
lū vocant: alij diuinius (vt michi quidem videtur) pontificalem gratiarum actionē. vt que
omnia: diuinitus in nos emanātia ſacra dona cōtineat. Uidetur namqꝫ michi omniū que
laudantur a nobis diuinorū operū/ circa noſtram ſalutē ratio et cauſa verſari: dum ſubſtā
tiam quidē noſtrā atqꝫ vitā ad boni ſiſtit effigiem. et primitiuis illis venuſtatibus diuinam
in nobis ſpeciem format: diuiniorisqꝫ habitus/ et celſioris intelligētie participes efficit in-
ſuper. puidēs vt nos (qui per negligētiā noſtrā atqꝫ deſidiā: diuinis deſerti atqꝫ deſtituti mu-
neribus ſumus) paratis atqꝫ ad id inſtitutis bonis in antiquū ſtatum dignitatēqꝫ reuocet
perfectaqꝫ noſtrorū aſſūptione/ exactiſſimā proprioꝝ munerū participationē tradat ⁊ tan-

Imponit̄ ſacris altarib⁹ optus panis et benedictionis calix.
Se cōſalutāt in oſculo.
Sanctoꝝ pie in chriſto defūctorū celebrant̄ noīa.
Quid conſalutatio ſignat.
Ad quid/ piorum ſanctorū nomīa laude ꝓſequēs poſt pacis oſculū predicatio.

dē nobis dei/ diuinorūqꝫ comunio largiat̄ ¶ In hūc aūt modū vbi ſuprema illa dei ⁊ excel 43
lentiſſima benignitas laudata fuerit: opertus quidē proponitur diuinus panis/ et benedi-
ctionis calix. Porro ſacratiſſima cōſalutatio iccirco celebratur: ſāctoꝝqꝫ deſcripta nomi-
na/ myſtice/ ⁊ modo ſupramundano predicantur. ꝙ fas non ſit eos ad vnū colligi/ atqꝫ vni-
us illius pacifica coniūctione frui/ eiuſqꝫ participes fieri: qui aduerſū ſeipſos diſſidēt/ atqꝫ
diuiſi ſunt. Nam ſi vnius cōtemplatione/ ac ſcientia illuminati: vnice illi/ ac diuine nos ad
ſe cogenti luci iungi/ vnūqꝫ effici cū illa ſtuderemus: nunqꝫ profecto in varias/ diuiduaſqꝫ
concupiſcentias deiici pateremur. Ex iis nempe carnales ac paſſiue: aduerſus eiuſdē na-
ture cōſortes/ gignūtur inimicitie. Hāc itaqꝫ (vt reor) vnicā ⁊ vniformē atqꝫ īdiuiduā vitā:
ſacra illa pacis ꝯciliatio ſancit ſimile ī ſimili collocās/ ⁊ diuina ſingulariaqꝫ ſpectacula a di
uinis dirimēs ¶ Eniuero ſāctoꝝ poſt pacē illā nominū ꝑdicatio: eos ꝑconio attollit/ q̄ pie 44
ſācteqꝫ vixerunt. ⁊ ad finē vſqꝫ: virtutis vitā cōſtāter nuſqꝫ ab ea deflectendo tenuerūt/ nos
quidē ad imitandū beatiſſimū illorū habitū/ atqꝫ ad diuina appetenda premia prouocans
ac ducens. Illos autē veluti viuentes predicans: qui (vt theologia ait) non mortificati ſed ff
in diuinā penitus vitā ex morte trāſlati ſunt. Inſpice autē vt ſacris quoqꝫ memoriis aſcri-
pti ſunt. nempe enī diuina memoria non humano more (in phantaſia eius partis vbi ſedes
eſt memorie) inſinuamur: ſed ſacratiore quodā modo iuxta eam quā in deo intelligimus
(vt ita dixerim) precioſā/ et nunqꝫ migrantē ſciētiā: eorū qui in dei imaginē excelſere/ atqꝫ
in deo cōſumati ſunt. Nouit enī (vt ait ſcriptura) qui ſunt eius. et precioſa in conſpectu do- gg
mini: mors ſanctorū eius. Que profecto ſanctorū mors: pro cōſūmata in ſanctitate dicit̄
vita. Sed et illud quoqꝫ ſacratius intuere/ ꝙ impoſitis ſancto altari venerabilibus ſignis
per que chriſtus ſignatur ac ſumitur: adeſt protinus atqꝫ incunctāter ſanctorū deſcriptio hh

Quid manuū ablutio.

cōiunctionē eorū indiuiduā/ vnionēqꝫ cū illo altiſſimā ⁊ ſacratiſſimā indicans. ¶ His autē 45
eo quo diximus iure peractis: aſtans coram ſignis ſanctiſſimis pontifex: manus lauat cū
ſacerdotū honeſtiſſimo ordine. ꝙ quidē iuxta ſaluatoris eloquiū: is qui lotus eſt nulla alia ii
niſi tantū ſūmitatū extremitatūue ſuarū lotione indigeat. per quā profecto ſupremā mun-
ditiā: illud conſequitur vt caſtiſſimo in habitu diuine ſpeciei/ cōſtitutus: ad ſequētia quoqꝫ

ad diuine bonitatis imaginē ꝓcat. vinculis oībus mortaliū affectionū liber atqꝫ expedi-
tus: vt qui in vnius oīno tranſierit ſpeciem. et dū ad vnū rurſus ſingulari illo / pauciſqꝫ co-
gnito modo cōuertit: imaculatā eā conuerſionē faciet atqꝫ illibatā. quippe qui diuinā ple-
kk nitudinē / integritatēqꝫ cuſtodiat. et dudū lauacrū illud in veteri prefigurabat lege (vt in li-
bro de legali ſacerdotio diximus) ⁊ modo in pontifice ac ſacerdotibus hec ablutio manuū
ſignat. Eos enī qui ad ſacramenta celeſtia cōficienda procedunt / ea oportet eſſe munditia — Liber de legali ſacerdotio.
vt ipſas quoqꝫ anime extremas imagines purgatas habeant. ſicqꝫ ad reuerenda myſteria
(quanta fas eſt) ſimilitudine puritatis accedere. Ita enī liquidiore diuine apparitionis lu
ce cingent: eximiis illis altiſſimiſqꝫ fulgoribus in ſpecula ad ſui ſimilitudinē lucentia vberi
46 us atqꝫ lympidius ꝓpriū imittentibus iubar. ¶ Eniuero pōtificis illa ſacerdotūqꝫ exactiſ- — Cur ea ablutio: coram ſacratiſſimis ſignis agitur.
ſima / et ad ſūma vſqꝫ ſiue extrema ablutio: coram ſignis ſacratiſſimis agit: vt oſtendat ſub-
47 Chriſto nos arbitro degere / cunctas noſtras ſecretiſſimas cogitationes inſpectāte. ¶ Vbi
vero ſuprema illa expiatio / ipſius patulis et cuncta ſpectātibus oculis / et iuſtiſſimis / incor-
ruptiſqꝫ inclinationibꝰ probata preceſſit: tūc iam diuinis pontifex iūgitur (exactaqꝫ diuino
48 rum operū laude) venerāda myſteria cōficit / atqꝫ in conſpectū agit. ¶ Quenam vero eſſe
diuina in nos opera exiſtimemus: deinceps exponēdū pro viribus. Neqꝫ enī laudare oīa
ſufficio equidē: nedum aperte ſcire / alioſqꝫ docere. Que tamē a ſanctiſſimis viris iuxta ſa-
crarum ſcripturarū fidem laudātur / atqꝫ celebrantur: ea nos pro captu noſtro dicemus / cū
49 primū diuinā inſpirationē in auxiliū noſtrū inuocauerimus. ¶ Humanā naturā initio ſto- — Lapſus miſerādus et triſtis primorū parentum.
ll lide a diuinis beneficiis prolapſam: obnoxia paſſionibꝰ variis vita ſuſcepit / et mortis cor-
ruptibilis finis. Quippe pernicioſa illa a vera bonitate defectio / et ſacre in paradyſo legis
mm preuaricatio: eam (que ſpōte ſua blande mulcētibus atqꝫ infeſtis aduerſarij fraudibus ce-
dens: vitale excuſſerat iugū) iis que ſunt diuinis bonis cōtraria tradidit. Hinc iam miſera-
biliter eternitatē mortalitate mutauit. et que initium corruptibilis generationis acceperat:
ad conſentaneū pricipio finem iuſtiſſime ꝓperauit. Sed et ab ſublimiore vita propria vo-
luntate delapſa / et ad cōtraria extrema deuecta / immutationē tenuit variis perturbationi-
bus ſubditam. Oberrās itaqꝫ et a recto itinere ad eū (qui veraciter deus eſt) tendēte / auer-
ſa / et perditis atqꝫ maleficis ſubiecta turmis / minime aduertit ſe pro diis et amicis / infeſtis
hoſtibus fuiſſe obſecutā. His vero illa inclemēter pro ſue imanitatis libidine abutentibus: — Benigniſſima dei viſitatio noſtrū triſtē caſū pluſꝙ paſne miſerantis.
in id deuenerat vt ſubſtantiā ſuam miſerabiliter periclitaret amittere / atqꝫ omnino perire.
50 ¶ Atvero diuine illius bonitatis infinita clemētia: benigniſſime omnino prouidentiā no-
ſtri ne ſic quidē omiſit per ſe ipſā operari / noſtrorū omniū ſine peccato veraciter particeps
facta / noſtreqꝫ humilitati inſerta / abſqꝫ confuſione vlla et maculatione vere et integerrime
diuinitatis ſue. cuius nobis conſortiū (vt pote iam congeneis) largita eſt: ſuorūqꝫ bonorū
nn participes declarauit. aduerſarie poteſtatis (vt habet occulta traditio) imperio qđ aduer-
oo ſum nos erat ꝓfligato. nō viribus veluti preualēs: ſed iuxta nobis traditū myſtice eloquiū
in iudicio et iuſtitia. noſtra vero: in cōtrariū penitus clemētiſſime tranſtulit. quippe qui ani
mi noſtri cecitatē diuino impleuit / atqꝫ opulētiſſimo lumine: deformitatēqꝫ diuinis exor-
nauit / ſpecioſiſſimiſqꝫ muneribus. Porro anime noſtre habitaculū: in ſalute perfecta iam
labentis noſtre ſubſtantie fediſſimis paſſionibꝰ / pernicioſiſqꝫ inquinamētis liberauit. quo
pacto mūdo ſuperiores euadamus inſinuans / celeſtēqꝫ nobis conuerſationē ſternens: per
51 quā illi pro viribus ſimiles efficiamur. ¶ Eniuero diuina iſta imitatio quomodo nobis ali
ter obueniat: niſi memoria tam excellentiū beneficiorū dei iugiter innouet ſacerdotalibus
pp predicationibꝰ / atqꝫ myſteriis? Hoc enī facimus (vt ſacra eloquia admonēt) in eius cōme-
52 morationē. ¶ Hinc iam venerādus antiſtes diuinis altaribus aſtans: ſancta et diuina lau- — Que laus pōtific(is) poſt manuū ablutionem.
qq dat iheſu opera. que ineffabilis prouidētie ratione in ſalutē generis noſtri: volūtate ſāctiſ-
ſimi patris in ſpiritu ſancto (vt eloquia diuina tradūt) conſummauit. Peracta vero laude /
venerādaqꝫ ipſorꝫ et ītelligibili ſpeculatione ſpiritalibus inſpecta luminibꝰ: tum vero etiā
rr ad ſacra myſteria in ſignis celebrāda progredit / idqꝫ ex traditione diuina. ¶ Quocirca re
53 uerenter ſimul et ex pōtificali officio poſt ſacras diuinorū operū laudes: quod hoſtiā ſalu-

tarem (que ſupra ipſum eſt) licet ſe excuſat ad ipſũ primo decenter exclamans / tu dixiſti:
hoc facite in meã cõmemorationẽ. deinde tanto miniſterio ad imitationem dei inſtituto di=
gnus fieri poſtulat: et ſimilis ipſi chriſto pro viribus euadere. vt et ſacramenta ſancte con=
ficiat: ⁊ caſte diſtribuat. ⁊ qui ad comunionẽ acceſſuri ſũt: digne participẽt. ſicqꝫ venerãdiſ

Quid indiui dui panis et ſingularis calicis in plura diuiſio.

ſima myſteria cõſũmat / et laudata oculis ſubiicit: in ſignis ſacte ꝓpoſitis. ❡ Sane opertũ 54
panẽ et indiuiduũ aperit in fruſta cõcidẽs / et ſingularẽ calicẽ oĩbus ĩpartiẽs: vnitatẽ ſignã
ter multiplicat atqꝫ diſtribuit. inqꝫ iis cõſũmat celeſte myſterium. Unũ enĩ illud ⁊ ſimplex
atqꝫ ſecretũ Jheſu diuini verbi noſtre humanitatis aſſumptione: ad compoſitũ / atqꝫ viſi=
bile ſine ĩmutatione ſui per ſummã clementiã / benignitatẽqꝫ proceſſit. ſocietatẽqꝫ noſtram
qua ſibi iũgeremur / beneficentiſſime excogitauit. noſtra humilia diuinis ſuis excellẽtiis iũ
gens. ſiquidẽ et nos illi tanqꝫ membra corpori congruamus: et per vite ſincere / ac diuine ſi= ss
militudinẽ cõpaginemur. ne corrũpẽtibus mortificati viciis / ad diuina et ſaniſſima mẽbra
incongrui efficiamur. vt qui herere / eademqꝫ vita viuere nequaqꝫ valeremus. Oportet
enĩ nos (ſi ad illius aſpiramus ſocietatẽ) diuinã ipſius in carne vitã intueri aſſidue: ſanctã=
qꝫ ipſius impeccantiã imitando pro viribus ad ſacratiorẽ habitũ / exactiſſimãqꝫ recurrere
intelligentiã. ita enĩ conuenienter nobis ſocietatẽ: ad ſimile cõſortiũ largiet̃. ita iis que my
ſtice fiunt pontifex ſignat: dũ operta munera in apertũ ducit: ipſorũqꝫ vnitatẽ in plurima
diuidit. et perfecta ſacramẽtorũ ſic diſtributorũ (ad ea in quibus fiunt) inſitione: ſocios co= tt
rũ illos qui ea preceperint efficit. Deſcribit enĩ in iis ferme ſenſibiliter in conſpectũ dans:
chriſtũ ihesũ noſtrã ſpiritalẽ (vt in imaginibus) vitã: ex diuinitatis occulto (perfecta ⁊ in=
confuſa noſtre mortalitatis aſſũptione) clementiſſime proprietatẽ ex nobis accepiſſe. atqꝫ
ad diuiſibile noſtrũ ſine ĩmutatione ſui: ex vnitate naturali proceſſiſſe. perqꝫ hanc beneficã
clementiã: ad participationẽ ſui / ſuorũqꝫ bonorũ ĩuitare genus humanũ. ſi tamẽ ipſius ſa=
cratiſſime inſeramur vite: ipſã quantũ fas eſt imitando. ſicqꝫ veraciter: conſortes dei / diui=

Cur põtifex prius ipẽ comunicat qꝫ aliis cõionis cõſortiũ tradat: et cur in gratiarꝫ actiones deſinit.

norũqꝫ participes efficiemur. ❡ Sũptis vero / traditiſqꝫ myſteriis ſacris: in gratiarũ actio 55
nes cum omni eccleſie ſancta multitudine deſinit. eniuero participatio comunionẽ prece= vv
dit: myſticãqꝫ diſtributionẽ myſteriorũ ſancta perceptio. eſt enĩ hic diuinarũ rerum decen=
tiſſimus ordo: vt prius comunicet / atqꝫ impleatur ſactus preſul iis (que per illũ diſtribuẽ
da ſunt ceteris) diuinis donis: et ſic aliis tradat. Quo circa et ii qui diuinis magiſteriis (pri
uſqꝫ digna illis conuerſatione capaces effecti ſint) abutunt̃ audacter / impuri atqꝫ a ſacra
lege extranei omnino cenſentur. Ut enĩ in ſolis radiis tenuiores / lympidioreſqꝫ ſubſtantie
prime / influenti luce replent̃ / ſicqꝫ exuberantẽ lucẽ in ſubſequentes / ſolis vice tranſfundũt.
ita non ſine periculo diuinis in rebus quibuſqꝫ / aliis ſe ducẽ preſtare preſumit: qui non per
omnia euaſerit ſimillimus deo / et ab inſpiratione / iudicioqꝫ diuino fuerit gubernator de=
claratus. Jn his omnis ſacerdotalis functio põtificalit̃ congregata poſt diuina percepta
myſteria: cũ gratiarũ actione deſiſtit. vbi ſcilicet diuinorũ beneficiorũ gratias: pro modu=
lo ſuo recognouit / atqꝫ laudauit. Qui enĩ diuinorũ exortes ſũt / atqꝫ omnino rudes: nequa
qꝫ ad agendas gratias conuertunt̃ / quamuis ex natura ſua digniſſima ſunt gratiarũ actio
ne dona diuina ceterũ (vt dixi) cũ neqꝫ tunc diuinis muneribus aciem intẽdere voluerint /
(qꝛ ad deteriora magis inclinarint) ingrati ad infinitas diuinorꝫ beneficiorũ gratias perſti
terunt. Guſtate inquit et videte. profecto qui ſacroſancta diuinarũ rerũ diſciplina initiant̃ xx
permagnificas ipſarũ recognoſcent gratias. et excellentiſſimã illarũ celſitudinẽ / ac magni
tudinẽ participatione ſpeculantes: celeſtia diuinitatis beneficia grate laudabunt.

❡ Tertie partis tertii capitis ſcholia.

❡ Atqꝫ cene illius ex qua ſigna iſta ſũpſere principiũ. De illa benedictiſſima conſũmatri= M
Matthe⁹. 26 ce cena loquit̃ pius pater: quã Mattheus cap. viceſimo ſexto deſcribit dicens. Cenãtibus
autẽ eis / accepit ieſus panem et benedixit ac fregit: deditqꝫ diſcipulis ſuis et ait. accipite et
comedite: hoc eſt corpus meũ. et accipiens calicem gratias egit: et dedit illis dicens / bibite
ex hoc oẽs. hic eſt enĩ ſãguis meus noui teſtamẽti: q̃ ꝓ multis effũdet̃ ĩ remiſſionẽ pctõrũ.
❡ Eum qui ſecũ non pie / neqꝫ cõcorditer ſacra in cena perceperat. De iuda proditore per= N

ditionis filio loquitur pater: de quo Joannes cap. decimo tertio. Qui cum recubuiſſet ſu- Joãnes.13.
pra pectus iheſu dixit ei dñe quis eſt? Reſpondit iheſus ille cui ego intinctũ panẽ porrexe
ro. Et cum intinxiſſet panem: dedit iude ſymonis ſcariothis. et poſt buccellã introiuit in eũ
ſathanas. et dixit ei iheſus: qd facis fac citius. cũ autẽ accepiſſet ille buccellã: exiuit cõtinuo.

O ¶ Ut verus ille ad ſacra percipienda. Ut/ quo pacto/ qualiter.

P ¶ Hec igit̃ vt diximꝰ ad ipas adytoꝝ valuas. Hec/ hec ſigna. Adytus/ locus eſt tẽpli ſecre
tior: ad quẽ ſoli ſacerdoti patebat acceſſꝰ. Et hic ſacri p̃ris ſermo honeſta velat̃ metaphora

Q ¶ Ex cauſalibus ingrediamur ad cauſas. Ex cauſalibus/ ex effectis/ ipſiſq; cauſatis.

R ¶ Non tamẽ extra ſubſtantialẽ/ atq; immobilẽ ſui ſtatus crepidinẽ fit. Crepidinẽ/ ſedem/
et ſue collocationis ſummitatẽ. Et eſt ꝓprie crepido prerupti ſaxi vertex/ atq; altitudo.

S ¶ Sanctorũ enigmatũ varietatibꝰ vtens. Enigmatũ figurarũ/ et obſcurarũ velationum.

T ¶ Ois quidẽ ſcripture ſancte textus. Scripturã ſacrã partitur pater. Nam aut creaturã a
deo conditã manifeſtat: vt geneſis. aut legale ſacerdotiũ/ et viuẽdi ritum: vt exodus et leui
ticus. aut dei ſortes/ et poſſeſſiones populo diſtributas: vt numeri/ deuteronomiũ/ ioſue.
aut prudentiã ſanctorũ iudicũ: vt liber iudicũ. Aut ſapientũ regũ/ et piorum ſacerdotũ: vt
libri regũ et paralipomenon. aut veterũ in aduerſitatibus infractã/ magnanimãq; conſtan
tiam/ et immobilẽ philoſophiã: vt iob. aut vite ſapientiſſima monita: vt prouerbia/ et eccle-
ſiaſtes. aut diuinorũ amorũ dulcia canticorũ dramata: vt cantica canticorũ. aut plenas ſa-
lutari doctrina/ futurorũ predictiones: vt pſalmi/ libri prophetarum/ Eſdre/ Eſaie/ Hiere-
mie/ Baruch/ Ezechiel/ Daniel/ Oſee/ Johelis/ Amos/ Abdie/ Jone/ Michee/ Naum/
Abacuch/ Sophonie/ Aggei/ Zacharie/ et Malachie. ſiue diuina iheſu in humano cor-
pore opera: vt quattuor ſacroſanctorũ euangeliorũ volumina. Aut apoſtolorũ diſcipulo-
rumq; eius mores/ atq; inſtituta diuina: vt actus apoſtoloꝝ/ et epiſtole. aut arcanam a ihe-
ſu traditam reuelationem: vt apocalypſis ioannis euangeliſte.

V ¶ Siue arcanã illã ac myſticã omnino viſionẽ dilecti diſcipuli. Aperte teſtatur beatus pa
ter ſanctã apocalypſim eſſe ioannis euãgeliſte. nec res in primitiua eccleſia erat cõtrouerſa

X ¶ Porro diuinorũ carminũ ſacroſancta ſcriptura. Prima/ precipuaq; pſalmorũ intentio
eſt: vt omnia dei eloquia/ diuinaſq; operationes decantet/ ac concelebret. Scda eſt vitam/
verba et opera pie et ſancte in deo viuentiũ et ſeſe ad eius effigiem pro viribus efforman-
tium laudare. et ſic quoq; eos ex ea bonorũ operum laude: ad illũ deiformẽ ſtatum fortius
prouocare. quod ſine teletis/ et myſteriis fieri impoſſibile eſt. Jccirco diuine ode/ et diuina
pſalmorũ carmina in ſe ea cõtinent: que ad vnũquodq; ſacramentorũ et ſacerdotale mu-
nus ſint accomodanda. merito igitur ſanctiſſima apoſtoloꝝ inſtitutio/ qui (vt diuinus ha-
bet ſermo) annũciauerũt opera dei/ et facta eius intellexerũt: inſtituit pſalmorũ hymnos in
vnoquoq; ſacramentaliũ miniſteriorũ concini/ illi quidẽ cõuenientes/ atq; accõmodatos.

Z ¶ Qui illam pie/ digniſq; affectibus promũt. Qui illam pſalmorũ ſcripturã pie/ et dignis
affectibus pangunt et decantant.

aa ¶ Et contra ſacre ſcripture monita in perniciem ſuam: ita pronũciant. Job. cap. viceſimo Job.21.
primo. Ducunt in bonis dies ſuos: et in puncto ad inferna deſcendunt. qui dixerũt deo re-
cede a nobis: et ſcientiam viarum tuarum ſcire nolumus.

bb ¶ Primi iſti igitur et quidẽ rectius q̃ illi: miniſtri officio et voce ſeparãtur. Jſti ſcilicet vi-
cioſi (qui apoſtate et deficiẽtes appellant̃) paulo ſupra tacti officio et voce miniſtri rectius/
valentioreq; iure primi ſeparãtur: q̃ illi energumini. Nam impura actione perturbate vi-
uentes a vita diuina defecere/ ad aduerſas acies profugi: perditiſq; demonibus ſententia/
et moribus magis ſunt ſimiles/ q̃ energumini: qui a demonibꝰ ipſis vexati manifeſte cor-
ripiuntur. nam et flagicioſi illi ſimiles eſſe vident̃: iis qui ſponte ſua fidefragi (patrie et ci-
uium legibus violatis) in caſtra ſeſe recipiũt hoſtilia/ in domeſticos et patrios ciues arma
vertentes. energumini vero iis potius qui ſocordes et pauidi ſeſe dediderũt hoſtibus: pen
dentes poſtea ſepius ſuis victoribus horrendas et miſerabiles penas.

cc ¶ Ubi vero diuino exceſſere phano. Ordo eoꝝ qui a ſacro arcent̃ phano dum venerãdiſſi

Ordo electo= ma peragũꝛ myſteria. Remotiſſimi omniũ arcenꝛ catechumini/ vt qui nõdũ initiati ſunt:
rũ a tẽplo: et quaſi nõdũ geniti lucẽ/ vitamq́ʒ habentes. deinde ſcelerati apoſtate/ qui a chriſto principe
eoꝝ qui in eo celeſtiũ ⁊ terreſtriũ/ mẽtiti defecerũt: tãq̃ ꝓditores in hoſtilibus caſtris ĩimica arma feren
ad diuina ſpe tes ſub nigra poteſtate tenebrarũ. Mox energumini: tanq̃ debiles et pauidi ſeſe ſuis ho=
ctacula ma= bus dedẽtes ſue ignauie miſerabiles penas dãtes. Et quarto ĩ loco ſtatuũꝛ penitẽtes: tãq̃
nent. ij q̇ defecerũt q̇dẽ: ſed errorẽ ſuũ miſerabiles agnoſcẽtes ſuoꝝ ciuiũ miſericordie ⁊ patriaꝝ legũ clemẽtie ſe ſubmittẽtes oẽm penã vltro ⁊ acceptãtes ⁊ ferẽtes: dũ modo ṗori (quã ab eis malꝰ abſtulit error) donẽꝛ libertate. Intra vero phanũ: vltimũ locũ plebs ſctã optinet: deinde miniſtri/ mox ſacerdotes. q̄rtũ vero ſupremũq́ʒ locũ ip̄e ſũmus ſupremuſq́ʒ põtifex

¶ Ut legis vtar verbis ĩmaculati omnino incõtaminatiq́ʒ nõ ſunt. His verbis ſepius lex diuina vtitur. Petrus epiſtola prima cap primo. Sciẽtes ꝙ non corruptibilibus auro vel argento redempti eſtis/ de vana veſtra cõuerſatione paterne traditionis: ſed precioſo ſan=guine quaſi agni immaculati chriſti et incontaminati. dd

¶ Ac totius ĩdultricẽ bonitatis catholica laudatione celebrãt. Catholica/ vniuerſaliq́ʒ lau ee
datione: hoc eſt ſymbolo fidei: ꝙ oĩa diuina cõtineat. ⁊ de oĩbus nobis diuinitus indultis: totius bonitatis autorẽ hymno illo celebramꝰ ⁊ pariter gratias agimꝰ. Cõtinet enĩ cũctaꝝ rerũ a ſũmo deo ꝓceſſum. diuini verbi noſtrũ lapſũ miſerãtis ad nos piiſſimã ĩclinationẽ. inenarrabilẽ de ſpũ ſãcto cõceptionẽ. virgineã ad nature miraculũ natiuitatẽ. ſuſceptã pro nobis agni ĩmaculati ⁊ ĩnocẽtis ſua ſpõte paſſionẽ/ ſepulturã/ reſurrectionẽ ad celoꝝ ſũma reditũ. ad patris dexterã collocationẽ. in dei filios/ diuineq́ʒ regeneratiõis: ſpũs ſãcti donũ ſacroſanctã (qua de hic agiꝛ) comunionẽ. diuinã clementiã peccatoꝝ noſtrorũ beniguiſſi=me indultricem. noſtrã reſurrectionẽ. ⁊ futuri ſeculi immortalẽ/ indeficientemq́ʒ vitam. In cuius laudis deuota cõfeſſione: pia mens contabeſcit deo liquefacta/ iubilãs potius men te: q̃ (intercipientibus ſingultibus) poſſit interdum ore laudare.

Joannes. 5. ¶ Qui (vt theologia ait) non mortificati: ſed in diuinã potius vitam ex morte trãſlati ſunt. ff
Joannes cap. quinto. Qui verbũ meum audit/ et credit ei qui me miſit: habet vitam eter=nam. et in iudicium non venit: ſed tranſiet a morte in vitam.

2. ad timo. 2. ¶ Nouit enĩ (vt ait ſcriptura) q̇ ſũt eiꝰ. Paulus ep̄la ad timotheũ ſcd̄a cap. ſcd̄o. Cognouit gg
Pſalmꝰ. 115. dñs qui ſũt eiꝰ. ⁊ diſcedat ab iniq̇tate: oĩs q̇ inuocat nomẽ dñi. Et pſalmꝰ cẽteſimꝰ decimꝰ quitus. Uota mea dño reddã corã omni ppl̄o eius: ꝑcioſa in ꝯſpectu dñi mors ſãctoꝝ eiꝰ.

¶ Adeſt ꝓtinus atq́ʒ incũctãter ſctõꝝ deſcriptio. Illa ſctõꝝ deſcriptio ea ẽ ſctõꝝ ꝑdicatio: hh
que poſt diuina ĩpoſita ſigna ⁊ pacis oſculũ celebraꝛ. et cur tã e vicino atq́ʒ incũctãter: id ſi
Joannes. 13. gnũ eſt ſctõꝝ ĩdiuiduã cũ xp̄o ꝯiũctionẽ/ vnionẽq́ʒ ſupramũdanã ⁊ feliciſſimã nuſq̃ abeſſe.
¶ Q̃ iuxta ſaluatoris eloquium. Joannes cap. decimo tertio. Qui lotus eſt/ non indiget ii
niſi vt pedes lauet: ſed eſt mundus totus.

¶ Et dudũ lauacrũ illud in veteri ꝑfigurabat lege: vt in libro de legali ſacerdotio dixim⁹. kk
Exodus. 30. De lauacro illo exodus cap. triceſimo. Locutuſq́ʒ eſt dñs ad moyſen dicẽs. facies et labiũ eneũ cũ baſi ſua ad lauãdũ/ poneſq́ʒ illud ĩter tabernaculũ teſtimonij ⁊ altare. ⁊ miſſa aqua/ lauabũt ĩ ea Aarõ ⁊ filij eiꝰ manus ſuas ac pedes: quãdo ĩgreſſuri ſũt tabernaculũ teſtimo
Liber de le= nij/ ⁊ qñ acceſſuri ſũt ad altare. Et liber de legali ſacerdotio deſideraꝛ: deꝰ det vt appareat.
gali ſacerdo= ¶ Humanã naturã ĩitio ſtolide a diuis bñficijs ꝓlapſã. id totũ t̃tiũ cap. geneſeos deſcribit. ll
tio. ¶ Eam que ſponte ſua. Eam/ eam naturam humanam.
Ad hebre. 2. ¶ Aduerſarie poteſtatis (vt habet occulta traditio) ĩperio qd̄ aduerſũ nos erat ꝓfligato. mm nn
Paulꝰ ep̄la ad hebreos cap. ſcd̄o. Quia ergo pueri cõmunicauerũt carni ⁊ ſãguini. ⁊ ip̄e ſi militer ꝑticipauit eiſdẽ/ vt ꝑ mortẽ deſtrueret eũ qui mortis habebat ĩperiũ/ id eſt diabolũ
Joannes. 12. ¶ Sed iuxta nobis traditũ myſtice eloquiũ. in iudicio et iuſtitia. Joães cap. duodecimo oo
cũ vox ſũmi patris (audiẽte turba) ſupra iheſũ intonuiſſet. nõ ꝓpter me (inquit) hec vox ve nit: ſed ꝓpter vos. nũc iudiciũ eſt mũdi: nũc prĩceps huius mũdi eiicieꝛ foras. Et ꝙ nõ in
Zacharias. 9 fortitudine veniſſet nos de iugo antique ſeruitutis liberaturus. Zacharias cap. nono. Ex=ulta filia ſyon: exulta filia hieruſalẽ. ecce rex tuus veniet tibi iuſtus et ſaluator: ipſe pauper

et aſcendēs ſup aſinā et ſup pullum filiū aſine. tu quoq; in ſāguine teſtamēti tui emiſiſti vinctos de lacu. Et abacuch ait ipſū abſcōdiſſe fortitudinē ſuā. Deus (ait) ab auſtro veniet/ et ſāctus de mōte pharam. operuit celos gloria eius: et laudis eius plena eſt terra. Splēdor eius vt lux erit: cornua in manibus eius. ibi abſcondita eſt fortitudo eius ante faciem eius ibi mors. egredietur diabolus ante pedes eius.

pp ¶ Hoc eni facim⁹ (vt ſacra eloq̄a admonēt) in ei⁹ cōmeōrationē. Paul⁹ prīa ad corinthios ep̄la cap. vndecio. ego eni accepi a dn̄o: q̄d et tradidi vobis. q̄m dn̄s iheſus i qua nocte tradebaṫ: accepit panē et gr̄as agēs fregit/ et dixit. accipite et māducate: hoc eſt corpus meū q̄d ꝑ vobis tradeṫ. hoc facite in meā ꝯmēorationē. Siliter ꝛ calicē poſtq̄ cenauit dicēs: hic calix nouū teſtamētū eſt i meo ſāguine. hoc facite quotiēſcūq; bibetis: i meā cōmeōrationē 1. ad corin. 11.

qq ¶ Volūtate ſāctiſſimi patris in ſpiritu ſācto (vt eloquia diuina tradūt) cōſūmauit. volūtate quidē patris: vt qui ꝑ os ſui dilecti euāgeliſte Joānis cap. ſexto dicit. Quia deſcēdi de celo nō vt faciā volūtatē meā: ſed volūtatē ei⁹ qui miſit me. Hec eſt eni volūtas ei⁹ (q̄ miſit me) patris: vt omne q̄d dedit michi nō perdā ex eo: ſed reſuſcitē illud i nouiſſimo die. ꝛ cap. octauo. Et a meipo facio nichil: ſed ſicut docuit me pater hec loquor. ꝛ q̄ me miſit mecū eſt: et nō reliquit me ſolū. q̄a ego que placita ſūt ei: facio ſemꝑ. Et in ſpiritu ſācto cōſummauit: quādo ſpiritū veritatis qui a patre ꝓcedit miſit in diſcipulos ꝛ in eos qui in filioꝝ adoptionē ſuſcepti ſunt. vt ex Joāne cap. decio quito/ et actuū ap̄loꝝ cap. ſcdo aperte cognoſcitur. Joannes. 6. Joannes. 8. Joannes. 15.

rr ¶ Idq; ex traditione diuina. Jd ex beata illa cena quā cap. viceſimo ſexto deſcribit Matheus: ꝛ ex pauli prima ad corinthios epiſtola cap. vndecimo pauloante adducta ſatis intelligitur. Hoc facite (inquit) in meam commemorationem. Actuum. 2. Matthe⁹. 26 1. ad corin. 11

ss ¶ Si quidē et nos illi tanq̄ membra corpori cōgruam⁹us. Nos eſſe chriſti mēbra paulus clamat epiſtola ad corinthios prima. cap. ſexto. Neſcitis quia corpora veſtra mēbra ſunt chriſti. et ad epheſios cap. quinto. Nemo vnq̄ carnē ſuam odio habuit: ſed nutrit et fouet eā/ ſicut chriſtus eccleſiā. quia mēbra ſumus corporis eius: de carne eius/ ꝛ ſanguine eius. 1. ad corin. 6. Epheſios. 5.

tt ¶ Ad ea in quibus ſiūt inſitione. Jnſitio ꝓprie eſt cū ſciſſo trunco ſurculus fecūde arboris inſeritur in ſterili. hic vero pro vnitione ad diuina accipiṫ: pro qua dn̄s noſter humane ſanctificationis initiū et perfector apud Joannē orat patrē. Pater ſancte ſerua eos in nomine tuo quos dediſti michi: vt ſint vnū ſicut et nos. Et iterū non pro eis autē rogo tantum/ ſed et pro iis qui credituri ſūt per verbum eoꝝ in me: vt oēs vnū ſint. ſicut tu pater in me et ego in te: vt ꝛ ipi in nobis vnū ſint. En igiṫ de illa deiformi inſitione ac vnitione ienarrabili/ ipa ſup oīa exaltata pro nobis orat vnitas ꝛ veritas. cui ſemꝑ ſit laus oīs: pariṫ ꝛ gratiaꝝ actio. Joannes. 17

vv ¶ Eſt eni hic diuinaꝝ rerū decētiſſim⁹ ordo. nō imerito hic ordo fuerit ꝯgruētiſſim⁹: vt ipe pōtifex qui alios ſāctificat prius ipe ſit ſāctificatus. ꝛ qui ꝑficit: pri⁹ ſit ꝛ ꝑfectus. Sic eni et chriſtus (quē noſtre humane fūctionis quoad poteſt imitaṫ pōtifex) de ſeipo ait Joannis cap. decio ſeptio. Et pro eis ego ſāctifico me ipſū: vt ſint ꝛ ipſi ſāctificati in veritate. Quo fit vt qui illuminatus per vitalē lauacri ablutionē nō fuerit: alios iure illuminare nō poſſe cognoſcaṫ/ atq; ad illuminationis ſacramētū perducere. et qui nondū ꝑfectus: alios ꝑficere. Joannes. 17

xx ¶ Guſtate inquit et videte. Pſalmus triceſimus tertius. Guſtate et videte quoniā ſuauis eſt dn̄s: beatus vir qui ſperat in eo. Ubi animaduertere dignū eſt ignorantiā nos summopere ingratos facere: cognitionē autē et rectam diſciplinam gratos. iccirco cognoſcere ſtudendū eſt diuinorū beneficioꝝ preſtātiā: vt nos ipi grati ſimus ei/ qui omni gratiaꝝ actiōe ſemꝑ eſt digniſſim⁹. vtq; digni (q̄tū in nobis eſt) diuinarū rerū aut ſuſceptione aut āminiſtratione efficiamur. Neq; ꝑfecto vnq̄ iſta auguſtiſſima ſacramēta (in quib⁹ ſūma noſtra ꝑfectio/ cōſūmatioq;/ et in deū trāſitio ſita eſt) tam negligēter/ irreuerēter/ et ingrate tractarēt plerq; ſacerdotes: ſi ceci et idigni ad tantā rerū maieſtatē tractandā nō fuiſſēt admiſſi. Jccirco nō temere ordinādus eſt diuinaꝝ rerū preſul/ q̄ omni ſāctitate et p̄cellēti myſticarū rerū intelligētia nō cognoſcaṫ inſigniter p̄ditus: et (vt ait ſacratus pater/ ꝛ prim⁹ noſter galliaꝝ antiſtes) qui diuino idicio nō fuerit gubernator declarat⁹. q̄ ſi talis fuerit: nequaq̄ ſūmo et ſūmi oīm regis ſeruitio immūdos/ cecos/ preſumētes/ ingratos/ ipudētes/ ꝛ pror- Pſalm⁹. 33.

ſus indignos vnq; promouebit miniſtros. Q; ſi quē deus hac luce dignatus fuerit (digna tur enim eos qui id in omni humilitate/ vt paruuli ab ipſo petunt) et per intimam cognitio nem/ dulcedinē munerū dei guſtauerit: caueat ſummopere cadere/ et indignū quicq; et ingratum tanto dei beneficio admittere/ ſententia diuini pauli de difficultate reſurgendi ſalubriter ammonitus. Impoſſibile eſt (inquit) eos qui ſemel illuminati ſunt/ guſtauerunt etiam donum celeſte/ et participes facti ſunt ſpirit⁹ ſancti/ guſtauerūt nichilominus bonū dei verbum/ virtuteſq; venturi ſeculi et prolapſi ſunt: rurſum renouari ad penitentiā. Sed nunc ad ſancti vnguenti myſteria tranſeatur.

¶ De iis que in vnguento fiunt: et que in ipſo conſūmant. Pars prima. Cap. IIII.

Ec habuimus que de ſāctiſſima ſynaxi diceremus: adeo pulchra ſpiritaliaq; ſpe 56
b ctacula. que noſtrā ad vnum (vt ſepe iam diximus) ſocietatem/ atq; collectionem
pontificaliter permouerēt. Sed enim alia eſt huius finitima venerāda confectio
vnguenti: conſecrationē eam vocant preceptores noſtri. huius itaq; partes cum iuxta ſa- 33
cras imagines ſuo perſpexerimus ordine: ſic demum ad vnum ipſius per partes ſacris intelligentiis ſubuehemur.

¶ Quarti capitis prime partis ſcholia.

¶ Conſecrationem eam vocant preceptores noſtri. Paulus/ hierotheus/ et apoſtoli.

¶ Myſterium confectionis vnguenti. Cap. IIII. Pars ſecūda.

Uxta eundem ſynaxis modum/ eorum qui necdum initiati ſunt abſoluūtur or- 57
i dines: vbi ſcilicet preceſſit pontificis circum omnē phani ambitum redolens tu-
re profectio/ pſalmorumq; modulatio/ et lectio ſcripturaꝝ diuinarum. ſumptum
deinde vnguentū pontifex ſacris imponit altaribus/ duodecim ſacris alis circūtectū: reſonātibus oībus voce ſanctiſſima melos ſacrum/ quod diuinitus afflati ꝓphete didicerūt. Completaq; oratione ſuꝑ eo ſolemni in ſanctiſſimis (eorum que ſacrantur) cōſummationibus: eo vtitur ad omnem ferme ſacerdotalis officij functionem.

¶ Secunde partis quarti capitis ſcholia.

Myſteria confectionis vnguenti ex apoſtolico ritu.		pſēs eccl'ia obſeruat
Pontifex incenſum ab altari adolere incipiēs: per phani ambitū cum		
odorifero ture progreditur.		obſeruat partim
Ad altare regrediens pſalmos cum eccleſiaſticis ordinibus canit		
Diuinorum librorum lectio recitatur.		
Poſtea foris aguntur catechumini/ apoſtate/ energumini/ et penitētes		
Unguentum duodecim alis ſeraphin intectum:		
pontifex ſanctis altaribus reuerenter imponit.		
Canunt omnes ſacrum melos: quod diuina inſpi-		
ratione deo accepti prophete didicerunt.		
Pōtifex ſolēni ſuꝑ vnguentū oratione fuſa: myſteriū abſoluit		obſeruat
Eo ad omnē ferme vtitur ſacerdotalē ſanctificationem.		obſeruat

¶ Spiritalis ſenſus/ contemplatio. Cap. IIII. Pars tertia.

Quid deſignat id ꝙ ſāctū vnguentū portatur con tectū.

T autē in huiuſmodi quoq; cōſūmante myſterio: ſacratiora queramus intelli- 58
v gentie. per ea que in ſacro vnguento fiunt/ illud reor exprimitur: ꝙ in ſanctis viris
obtectam eſſe oporteat ſacram animi virtutē/ atq; fragrantiā. ſiquidē illis diuina ſemꝑ voce ſuggeritur: ne ad inanē gloriā (quando per virtutis ſtudia: ad ſpecioſas illas/ atq; odoratas ſecreti dei ſimilitudines tendunt) oſtentationi inſeruiant. Sunt enī intemerate ſecrete dei/ ſenſūq; excedentes odorate pulchritudines: ſoliſq; ſpiritalibus ſpiritaliter inſinuantur. habereq; cupiunt ſimiles in aīabus/ atq; inuiolabiles virtutis imagines. Quippe diuine v̄tutis incorruptū ac preclare expreſſū ſigillū: ita demū ſibi format ac fingit imitatione preſtanti/ ſi a ſpiritali illa fragrātiq; pulchritudine nuſq; deflectat obtutus. deniq;

ſicut in ſenſibilibus imaginibus ſi ad primitiuã ſpeciẽ pictor conſtanter intendat:ita vt ad
nichil aliud viſibile pertrahatˀ/aut in aliquo diuidatˀ ſcd͂m ſe/ipſũ illũ (quiſquis eſt qui pin=
gitˀ:ſi dicere liceat)duplicabit.veritatẽqꝫ in ſimilitudine:ꝛ archetypũ in imagine reddet.ac
A preter ſubſtãtie differẽtiã:vtrũqꝫ in vtroqꝫ referet.ita et induſtriis quibuſqꝫ/ſpiritalibuſqꝫ
pictoribus intẽtus ille ad fragrantẽ et occultã pulchritudinẽ/et nuſqꝫ declinans obtutus:
id largiciˀ/vt ſine errore diuinã in ſe imaginẽ exprimant.Cõgrue igiˀ pictores diuini/men
B tem ſuã eminẽtiſſime ad odorũ/ſpiritalẽqꝫ decorẽ formantes:nullã earũ que in eis ſunt di=
C uinarũ virtutũ operanˀ (ſecundũ euãgeliũ) vt videantur ab hoibus.ſed ſacratius veluti in
imagine ſancti vnguenti ſpeculanˀ:ſacratiſſima queqꝫ eccleſie circumtecta. Quocirca ipſi
quoqꝫ virtutis ſacratiora et diuiniora intra animũ / dei imitatione et inſcriptione ſublimẽ
ſancte obtegẽtes:ad ſolã primitiuã intelligentiã aſpiciũt. Neqꝫ eñi diſſimilia ſolũ non vi=
dent:ſed ne ipſi quidẽ ad illoꝝ trahunˀ aſpectũ. Ex quo ꝑfecto fit vt cõgrue ſibi nequaqꝫ
que fruſtra videnˀ/ſed que veraciter ſunt preclara et iuſta:fortius ament.neqꝫ eam gloriã
eſtiment:quã vulgo irrationabiliter beatã putant.ſed bonũ aut malũ in ſeipſis ad dei emu
lationem iudicãtes:ſigna diuina ſunt ſupreme illius/auguſtioriſqꝫ fragrãtie. que in ſeipſa
odorẽ veraciter habẽs:ad id qd̃ plurimũ diſſimiliter ſe habere videˀ nunqꝫ cõuertiˀ/veris
59 ſuis imaginibus nichil imprimẽs ſimulatũ/nichil fictum. ¶ Age vero iam quãdo pulchri
Quid ale vnguẽtũ integẽtes inſinuẽt.
omnino myſterij (quod totum pulchrũ eſt) exteriorẽ inſpeximus decorẽ/ſacratiorẽ ipſius
pulchritudinẽ intueamur:ipſũ in ſeipſo ſublatis velaminibꝰ inſpiciẽtes beatiſſimũ aperte
iubar emittere/noſqꝫ ea replere fragrantia que ſpiritalibus operta nõ eſt. Neqꝫ eñi viſibi=
lis illa vnguenti cõfectio:illis eſt inacceſſa vel inuiſibilis/qui circa antiſtitem ſunt.ſed con=
tra ad illos quoqꝫ pertingens figenſqꝫ intelligentiã eminẽtem: plurimis ab eis reuerenter
obtegiˀ/ſacerdotaliqꝫ officio a turba dirimitur.quippe ſacratiſſimorũ ſignoꝝ radius/ diui
nis viris vt ꝓpinquis intelligibilis lucis pure ac cõtinenter infulgẽs/ ſpiritaliaqꝫ ipſorum
amminicula (amoto tegmine) odore imbuẽs:ad id quod inferius eſt nõ iam ſimiliter pro=
dit.ceterũ ab ipſis vt pote occultis inſpectoribus intelligibilis lucis:ſecretius (ne a diſſimi
libus quibuſqꝫ violetur) ſub pennatis opertionibus operitur.per que profecto ſacra ſigna
60 ſubiecti honeſtiſſimi ordines/ad ſacram proportionẽ ſuam promouentur. ¶ Eſt igitur vt
De excellẽtia ſãcti chriſmatis et affinitate ad ſanctiſſimã eucha=riſtiam.
dixi (quod nunc laudaˀ a nobis) ſacroſanctũ myſteriũ eius ordinis atqꝫ virtutis: vt ſacer=
dotalia cuncta perficiat.atqꝫ ideo ſancti preceptores noſtri iſtud quaſi equali ordine atqꝫ
officio ſacro ſynaxeos coniũxere myſterio/eiſdẽ imaginibus vt plurimũ ꝛ diſtinctionibus
61 myſticis/et eloquiis ſubnixum ſacris ¶ Et pontificẽ quidem aſpicies pari modo ex ſacra=
Sĩlis proceſſus põtificis ab altari cũ incenſo/ſimilia cantica et ſacre lectiões vt in ſynaxi ꝛ ſimilis ſignificatio.
tiore loco preclarũ odorem ad ſequentia ſacra proferentẽ:redituqꝫ ad eundem locum ſuo/
edocentẽ diuinarũ rerum participationẽ in oibus quidem ſacris pro meritis fieri. verum
ipſam neqꝫ moueri vlla ratione/nec minui:intra diuine crepidinis ſue proprietatẽ ſine vlla
mutatione perſtantẽ. Pari rurſus ratione ſcripturarũ cantica et lectiones:rudibus adhuc
ad vitalem adoptionẽ obſtetricum fungũtur officio.conuerſionẽqꝫ efficiunt ſacram : corũ
qui agitanˀ a demonibus.cõtrarioſqꝫ pauores tollunt/ et male mulcentia voluptatum:ab
iis qui pro imbecillitate ſua arripiuntur/ſupremũ diuini habitus ſui atqꝫ virtutis illis pro
modo capacitatis ſue inſinuãtes.qua ſcilicet virtutis excellentia:terrebunt ipſi magis po=
teſtates aduerſas/aliorumqꝫ cure prefecti erunt.atqꝫ ex imitatione dei (cum in nullo pro=
priis bonis efferãtur) aduerſus contrarios pauores non tantũmodo habent vim efficacẽ:
verũ etiã largiũtur. Porro iis qui a deterioribus conuerſi ad mentis redicere mũdiciam:
ſacrum inſerunt habitũ/ne rurſus manus viciis ꝛ nequitie dent.quibus autẽ aliquid deeſt
ad conſummatã/exactiſſimãqꝫ caſtimoniã:eos expiãt. ſanctos vero ad diuinas imagines
Cur foris agũtur (dũ ſãctũ cõficiˀ vnguẽtũ) cate=chumĩ/apoſtate/ energumini/ et penitentes.
ſubuehunt:et earum contuitum/atqꝫ cõſortium. Paſcunt itidem exactiſſime ſanctos bea=
D tiſſimis/ſpiritalibuſqꝫ ſpectaculis:implentes vnicum ipſorum vno/ atqꝫ vnum facientes.
Quid illud? Nonne et eos ordines qui non omnino mundi ſunt (quos iam memoraui=
E mus) ſine admixtione dimittit eodem quo ſynaxis modo:id quod nunc in manibus eſt ſa
crum/cõſummanſqꝫ myſteriũ? quod ſolis ac ſanctis imaginibus cernitur/atqꝫ a ſolis con=

ſummate ſanctitatis viris continenter ſacratiſſimis intelligentiis inſpicitur/ atq; confici-
tur. hec itaq; a nobis iam ſepius dicta: ſuperfluum eſt (vt reor) eiſdem iterare ſermonibus F

Que materia cōpoſitionis vnguenti.

¶ Ad ea igit̄ magis que ſequūtur tranſeamus: intueamurq; pontificē/ alis duodecim cir- 63
cūtectū habentē ſacrū vnguentū/ caſtiſſimamq; in eo perfectionē cōſummantē. Dicimus
igit̄ vnguēti cōpoſitionē: collectionē eſſe quandā ſpirantiū ſuauiter materiarū/ habentē in
ſe affatim odoratas qualitates. cuius qui participes ſūt: pro quātitate eius (que in illis fit)

Quid ſuauiſſima illa ſenſibiliū odorū compoſitio ſignet.

fragrantis participationis/ odoris ſuauitate replent̄. ¶ Scimus autē auguſtiſſimū ihesū/ 64
ſuperſubſtātialiter odorū eſſe: intellectuale noſtrū ſpiritalibus diſtributionibus diuina vo
luptate replentē. Si enī carnaliū odoramentoꝝ perceptio: ſuauiter fouet ac nutrit magna
cū voluptate narium noſtrarū iudiciū modo illabefactū aſſit/ atq; ad odores in cōmēſione
reſpōdēs. rationabiliter dixerit quiſpiā/ ſpiritales etiā virtutes noſtras nulla ratione ad de-
teriora vergentes: naturali vigore iudicij noſtri ſecundū diuine operationis modos/ con-
gruamq; ad eū animi cōuerſionē/ ad perceptionē diuini odoris euadere/ ⁊ ſacra voluptate
ac pabulo diuiniore cōpleri. ipſa itaq; vnguēti cōpoſitio myſtica (vt ea interim formemus
que formā nequaq; admittūt) ipſū nobis pingit Jheſum pricipalē/ ſcilicet diuinoꝝ odorū
opulētiā/ ſacris ꝓportionib⁹ in auguſtiſſima queq; ſpiritaliū diuinos vapores immittētē.
in quibus ſpiritus ſuauiter affecti/ ſacriſq; perceptionibus pleni: ſpiritali vtunt̄ alimonia/

Quid ſancta ſeraphin vnguentū intelligentia ſignēt

odoratis diſtributionib⁹ ad ipſorū intellectuale diuina participatione ſubeuntibus. ¶ Li- G
quet autē vt reor ꝙ ſuperiorib⁹ ſubſtātiis vt pote diuinioribus: pricipalis fragrantie gra- 65
tia ꝓpinquior eſt ferme. magiſq; ſeipſā inſinuat ac diffūdit: in ipſarū liquidiſſimā lucem et
ſpiritalis virtutis valentiā affatim inūdās/ ac multipliciter ſubiens. Porro ad inferiora ſpi
ritalium/ neq; ita capacia/ ſupremā illā ſpeculationē ac participationē imaculate occulēs:
vaporibus pro modo participantiū cōgruis in cōmēſuratione diuina diſtribuit̄. Sāctorū
itaq; ſeraphin ordo celeſtibus/ ſanctiſſimiſq; ſubſtātiis adeo eminēs: in alis duodecim cir-
ca Jheſū firmiter ſtare deſcribitur/ beatiſſimiſq; illius ſpeculationib⁹ pro viribus defigere
obtutus: ac diſtributione ſpiritali in caſtiſſimis ſuſceptionibus ſacratius imbui/ laudatiſſi-

Quid clamor et vox illa ſeraphin deſignet.

mamq; theologiā (vt carnaliter dixerim) linguis nunq; tacētibus exclamare. ¶ Sacra enī H
celeſtiū ſpirituū ſciētia/ et infatigabilis eſt: ⁊ nunq; deficientē diuinū habet amorē/ omniq; 56
malicia et obliuione ſuperior eſt. vnde clamor ille nūq; quieſcēs: deſignat (vt reor equidē)
ſempiternā illorū et nuſq; migrantē ſcientiā/ et intelligentiā deo cōſtātiſſime gratias agen
tem. ſanctorū ergo ſeraphin incorporeas ꝓprietates deſcriptas in ſanctis litteris/ imagini
bus ſpiritalia declarantes: in diſtinctionibus celeſtiū ordinū puto diligenter inſpeximus/ I
tuiſq; ſpiritalib⁹ ſubiecimus oculis. ¶ Quia tamē nunc quoq; qui pontificē reuerēter cir-
cunſtāt/ ipſam illā nobis altiſſimā figurant diſtinctionē: breuiter modo itidē purgatiſſima 67
acie illorū intueamur auguſtiſſimā lucem. Ipſoꝝ itaq; facies varia/ pedūq; multitudo: ſi-
gnat (vt arbitror) perſpicaciſſimā diuinis hauriēdis fulgoribus ꝓprietatē/ intelligentiāq;
bonorum. diuinorū ſemꝑ mobilē et multa peragrātem. Porro tergeminā alarū poſitionē
(vt ſancte tradunt littere) nō ſacratiorē numerū ſignare arbitror (quod quibuſdā placuit) K
ſed id potius: ꝙ eius (qui deo ꝓximus eſt) excellētioris ordinis/ ſupremeq; ſubſtantie abſo
luta penitus ſupermūdana prima/ et media atq; extrema ſint: ſpiritales ipſius ſubuehētia/
diuinaſq; virtutes. Quo circa ſacratiſſima ſcripture ſancte ſapientia pennarū deſcribēs fi-
ctionē/ circa facies ipſorū et media et pedes pennas impoſuit: ꝙ ſint in totū pennata ſigni-
ficās/ et modis oībus ad id quod vere eſt potēti virtute ferant̄. ꝙ ſi facies ac pedes velant/
ſoliſq; mediis alis euolant: intellige ſacratius hunc ordinē tantū excellentē ſupremarū al-
tiſſimarūq; ſubſtantiarū celſiora ac profundiora intelligentiis ſuis reuereri. mediiſq; alis
modice ad dei ſpeculationē ferri diuinis lancibus propriā ſubiiciēdo vitā: a quibus ad ſui
notionē apte promouet̄. Q autē propheta ait clamabant alter ad alterum: illud reor inſi-

Quid ſeraphin vis ignea ad vnguentū pretendat.

nuat ꝙ diuinarū intelligentiarū ſuarū ſibi inuicē participationē ſine inuidia tradūt. ¶ Et L
hoc item nequaq; ſilebimus/ ꝙ hebreorū lingua plene ſignificante cognomine ex eo ſan- 68
ctiſſimas ſeraphin ſubſtantias vocat: ꝙ per diuinam/ ſemperq; mobilem vitam igne-

ſcant/et ferueant.ſi igiṫ (vt aiunt qui hebreā linguā callent) altiſſimi ſeraphin incendētes et
calefacientes a theologia appellati ſunt proprio plane et ſubſtantialē habitū ſuū ſignante
nomine/ ſacri vnguenti (iuxta qd̓ ſignificatiua ipſius deſcribit imago) ſurſū agentes habēt
virtutes: que ad ipſius expoſitionē/ efficatiorūq́ʒ vaporū diſtributionē euocent. Que enim
ſenſum ſuperat odora ſubſtātia: ab ignitis puriſſimiſq́ʒ ſpiritibꝰ moueri in noticiam amat:
ſacratiſſimaſq́ʒ inſpirationes ſuas iis qui ſic illā excellentiore modo euocant in opulentiſſi=
69 mis diſtributionibus donat. ¶ Non ignorauit igiṫ altiſſimus ſupercelestiū ſubſtātiarum
ordo: Iheſum deū ſummū vt ſanctificareṫ deſcendiſſe. ſed cū plane intelligit per diuinam
M ineffabilēq́ʒ clementiā ſancte ad noſtra ſeipſū deieciſſe. atq́ʒ a patre/ ſeq́ʒ ipſo/ ac ſancto ſpi=
ritu ſe humano more ſanctificatū cernens: ſuū recognouit initiū (in iis que diuina virtute
ipſe operaṫ) ſubſtātie immutabilitate ſubnixum. Quocirca ſignoꝝ ſacrorū veneranda tra
ditio: ſeraphin ſancto (dum ſacraṫ) circūponit vnguēto: chriſtū indemutabilē ſciens/ atq́ʒ

Q. vnguentū ſub ipis ſeraphin: chriſtū ſcd̓m carnis diſpēſationē ſignificet ſanctificatum.

70 deſcribēs in vera et integra aſſūptione fragilitatis humane ¶ Et qd̓ preterea diuinius eſt
N ad oīs ſacre rei cōſecrationē vtitur vnguento diuino: aperte indicās ſanctificantē eum qui
ſanctificaṫ iuxta ſcripture teſtimoniū. vt qui ſemꝑ ſibiipſi ſimilis atq́ʒ idem ſit: in omni diui
ne benignitatis operatione. idcirco et ſacre regenerationis perficiēs donum et gratia: vn=

Quid cauſe eſt: ꝙ in oī ſacre oꝑatiōis cōſūmatione ſacro vtatur vnguento

71 guenti ſacratiſſima cōſummatione perficiṫ. ¶ Unde (vt reor) purganti quoq́ʒ baptiſterio
vnguentū iactibus in crucē formatis infundēs pōtifex: palam ſpeculatiuis oculis indicat
ad ipſā vſq́ʒ mortē per crucē/ Iheſū pro diuina generatione noſtra/ ſacro ipſo (et qui tene=
ri a morte nō poſſet) deſcenſu/ inferna penetrantē. eoſq́ʒ qui in morte ipſius (iuxta arcanū
O eloquiū) baptiſati eſſent: ex antiqua abſortione corrūpentis mortis benigniſſime auellen

Cur in aquā baptiſterij vnguētū in crucis modū fūdiṫ.

72 tem atq́ʒ renouantē ad diuinā/ perpetuāq́ʒ ſubſtantiā. ¶ Sed et ipſi (qui ſacratiſſimo rege=
nerationis myſterio cōſecraṫ) aduentū ſancti ſpiritus cōſummās inunctio largiṫ vnguēti.
ſubſignificāte (ꝙtum arbitror) ſacra deſcriptione ſignorū: ab ipſo (qui ꝓpter nos in aſſum
pta carne diuino ſpiritu ſāctificatus eſt/ imutabili ſubſtātialis deitatis habitu) ſanctiſſimū

Quid ſignificet baptiſmo peracto chriſmatiſ iunctio.

73 ſpiritum dari. ¶ Et hoc item ſacratius aduerte: ꝙ diuini quoq́ʒ altaris conſecrationē: ſan=
P ctiſſimorū myſterioꝝ lex/ ſacratiſſimi vnguēti caſtiſſimis infuſionibus perficit. Eſt aūt ſu=
Q perceleſtis et ſuꝑſubſtātialis hec diuina operatio: totius noſtre diuinitus indulte ſanctifi=
cationis initiū atq́ʒ ſubſtātia/ et perficiēs virtus. nam ſi ſacratiſſimū altare noſtrū Iheſus
R eſt/ diuina ſcilicet ſpirituū ſanctoꝝ cōſecratio: in quo (iuxta ſcripture fidē) ſāctificati ⁊ my=
ſtice holocauſti inſtar incenſi/ acceſſum habemus. purgatis luminibus ipſum ꝑfecto ſan=
ctiſſimū ſpeculamur altare (in quo que fiunt cōſummanṫ et ſanctificanṫ) ab ipſo ſacratiſſi=
S mo vnguento perfectū. Sāctificat enī pro nobis ſemetipſū totius ſāctitatis apex Iheſus/
omniq́ʒ nos ſāctificatione replet iis (que in eo mira diſpēſatione geruṅt ad nos: veluti iam

Q. vnguentū ſanctū infunditur in cōſecratione altaris.

74 diuina generatione dignatos) ſumma benignitate manantibus. ¶ Unde vt opinor iuxta
T ſacratiorē ſenſum traditione diuina ſancti noſtre ſacerdotalis fūctionis duces: honeſtiſſi=
mum iſtud vnguēti cōſecrādi munus teleten ab effectu rei que in eo perficiṫ nomināt. Nec
defuere qui hāc dixerint teleten de vtroq́ʒ ſenſu diuinā ipſius cōfectionem predicātes. Eſt
enī ipſius telete: etiā ꝙ noſtri gratia ſanctificaṫ in carne: et ꝙ diuina operādo cuncta perfi=

Cur vnguenti cōſecratio inſigni quadam nūcupatiōe telete dicatur.

75 cit/ ac perfecta ſanctificat. ¶ Porro ſacrū diuinitus inſpiratorū prophetarū melos aiunt
V qui hebraice norunt: laudē dei ſignificare/ ſiue laudate dn̄m. Cum igiṫ ſacra oīs diuina ap=
paritio/ et operatio in varia ſacerdotaliū cōpoſitione ſignorū/ deſcripta ſit: nequaꝙ̄ inde=
cens fuerit meminiſſe laudationis quā prophete afflati ſpiritu ſācto ꝑdocti ſunt. docet enī
honeſte ſimul et ſancte: digna eſſe ſacris laudibus opera/ beneficiaq́ʒ diuina.

¶ Tertie partis quarti capitis ſcholia.

A ¶ Ita ⁊ induſtriis quibuſq́ʒ/ ſpiritalibuſq́ʒ pictoribus. Induſtriis epithetum eſt ab indu=
ſtrius/ hoc eſt ingenioſis atq́ʒ ſolertibus. et huius loci hec intelligētia eſt. queadmodū ſen=
ſualis pictor ſuo exēplari perq́ʒ attētus: id aſſequiṫ vt imaginē exprimat archetypo ꝙ̄ſimil
limā. ita et obtutus ille animi attentiſſimus/ diligētiſſimaq́ʒ ad ſuperhumane fragrantē/ et
occultā pulchritudinē cōtemplatio/ nunꝙ̄ et nuſꝙ̄ declinās: id induſtriis/ ſolertibus/ ſpiri

talibuſq̀ pictoribus largiet̃ vt diuinam in ſe propemodum exprimant imaginem/ ineffabilemq̀ pulchritudinem.

¶ Mentem ſuam eminētiſſime ad odorū/ ſpiritalemq̀ decorē formantes. Odorum/ odo- B
riferum. epithetum ab odorus.

Matthe⁹.23 ¶ Scd̄m euāgeliū vt videant̃ ab hoībus. Mattheus de ſcribis ꝛ phariſeis cap. viceſimo C
tertio. Secundū opera vero eorū nolite facere. dicunt enī: et non faciunt. alligant autē onera grauia et īportabilia/ et īponunt in humeros hoīm: digito autē ſuo nolunt ea mouere.
Matthe⁹.6. oīa vero opera ſua faciunt: vt videant̃ ab hoībus. Et eiuſdem euangeliſte cap. ſexto ſancta et ſalutaris doctrina ad idē nos inſtruere contendit. attēdite inquit ne iuſtitiā veſtram faciatis corā hoībus/ vt videamini ab eis: alioquin mercedē non habebitis apud patrem veſtrū qui in celis eſt. Cum ergo tu facis elemoſynā noli tuba canere ante te: ſicut hypocrite faciunt in ſynagogis et in vicis/ vt honorificent̃ ab hoībus. amē dico vobis receperūt mercedem ſuā. te autē faciente elemoſynā: neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua. vt ſit elemoſyna tua in abſcondito: et pater tuus qui videt in abſondito reddet tibi. et cū oratis: nō eritis ſicut hypocrite/ qui amant in ſynagogis et in angulis platearū ſtantes orare/ vt videant̃ ab hoībus. amen dico vobis receperunt mercedē ſuam. tu autem cum oras/ intra in cubiculum tuū: et clauſo hoſtio ora patrem tuū in abſcondito. et pater tuus qui videt in abſcondito: reddet tibi.

¶ Implentes vnicū ipſorū vno/ atq̀ vnū facientes. Unicū ipſorū appellat quod iam eſt D
vniforme et ad diuinā vnitatē collectū per vere aſſurrectionis intelligentiā. et quāq̀ ſigna multa variaq̀ ſunt: vt tamen illis iam ad ſūmi vnius effigiē vniformib⁹ preſentant̃/ ilico ad ſue veritatis redigunt vnitatē. haud ſecus ac multas/ variaſq̀ in nubibus colorū apparitiones: in vnā lucis reuocarent vnitatem.

¶ Id quod nunc in manibus eſt ſacrū. Sacrum/ ſacramentū/ ſanctum vnguentum. E

¶ Hec itaq̀ a nobis ſepius dicta. Ut tertij capitis parte tertia/ numero 38. F

¶ Liquet autē (vt reor) quod ſuperioribus ſubſtantiis. Ferme apud philoſophos prolo- G
quiū eſt: vnūquodq̀ agentiū ſuapte natura viciniorib⁹/ atq̀ diſpoſitioribus ſeſe valentius/ efficatiuſq̀ propagare. vt lux viciniora et diſpoſitiora vberius illuminat: et calidū calefacit et odorū ſuo ſpiraculo cōpletius imbuit. et hanc nature legē in oībus ſeruatū iri inuiolatā conſpici licet. ſed quid? nonne que ſcd̄m naturā fiunt diuinā imitant̃ naturā/ vt eorū entitas diuinā entitatē/ et bonitas bonitatē/ atq̀ potentia potentiā? quare et operandi modus diuinā in rebus imitat̃ operationē: ſeu per lumen/ ſeu per ſuaue olentiā/ ſiue per aliud q̄cq̀ nobis inſinuet̃. ſit igit̃ hanc nature ſequēdo cōſequentiā veluti certā quādā diuine ſapientie ſeſe cunctis in rebus explicātis/ exprimentiſq̀ ſcripturā: vt ſanctiſſima ſeraphin/ cherubin/ atq̀ thronorū agmina chriſti iheſu (qui ſancto vnguēto deſignat̃: et qui vnctus eſt pre participibus ſuis) vberius et copioſius ſuauiſſimis odoribus imbuant̃. mox dominatiōes virtutes/ poteſtates. dehinc principatus/ archāgeli/ angeli. deinde hi hominū fortunatiſſimi: quibus diuina bonitas clemēter indulſit ſpiritaliū odorū diſcretionis nares. et hāc ob cauſam non inſcite fingunt̃ ab apoſtolis ſanctiſſima ſeraphin ſacrū vnguentū ſuis alis integentia/ ꝛ ſemper diuino eius odore ſecretius oppleta. ſed hec/ ꝛ analogie ſimiles eos preſertim non latent: qui ſanctū patris aduertunt ſermonē. vt quas frequentiuſcule vſurpat: vt et infra numero 85. nunc ex diuina humanā illuſtrans philoſophiā: nunc vero ex humana veluti ex quodā dubio fulgore ad inſigne lumē perducens/ ꝛ ex rei in loco ſubluſtri pertenui veſtigio ad ipſam in aperto lumine cognoſcēdā veritatē. et vt canis venaticus (ſi magna paruis nobis cōparare fas eſt) ex odoris impreſſiōe queſitā ſine vllo errore perducit ad ferā. Cuius viri philoſophiā ſi Ariſtoteles/ ſi Plato olfeciſſet ſane pluſq̀ humanā venerati ſe gloriati fuiſſent repperiſſe magiſtrū: qualē nunq̀ aſſequi valuerant. Quod ideo dictum ſit vt vos hac tempeſtate vere philoſophie amatores: nō exiſtimetis deſtitutos/ tam inſignem preceptorē ſortiti. qui beatiſſimū paulū et diuiniſſimos apoſtolos et quod oīm maximū eſt ipſū ſpiritū ſanctū meruit habere illuminatorem. ꝛ qui antehac a latinis haud-

quaꝫ ſatis intelligi valebat. ſed diuine bonitati viſum eſt (cui gratie ſint) noſtra tempora hac luce non carere.

H ¶ Laudatiſſimaꝫ theologiã (vt carnaliter dixerim) linguis nunꝗ̃ tacẽtibus exclamare. Quia carnaliũ et humanorũ more linguas beatiſſimus ſeraphin applicuit / quibꝰ nũꝗ̃ tacentibus (vt vidit Eſaias) clamant ſanctus / ſanctus / ſanctus dñs deus ſabaoth / cũ tamen liguas vllas nõ habeãt: ideo ſacratꝰ paẗ dixit / vt carnaliẗ dixeri hoc ẽ hũano more loquar

I ¶ Sanctorũ ergo ſeraphin incorporeas proprietates deſcriptas in ſanctis litteris. Illud dictũ eſt in libro celeſtis hierarchie cap. ſeptimo.

K ¶ Porro tergeminam alarum poſitionem. De ſex alis ſeraphin ſepius ex Eſaia cap. ſexto ſuperius ſatis adductum eſt.

L ¶ Qꝫ vero propheta ait clamabant alter ad alterum. De Eſaia cap. ſexto loquitur: vt perſepe quoqꝫ iam dictum eſt.

M ¶ Atqꝫ a patre / ſeqꝫ ipſo / ac ſãcto ſpiritu ſe humano more ſanctificatũ cernens: ſuum recognouit initiũ (i iis que diuina virtute ipſe operaẗ) ſubſtãtie imutabilitate ſubnixũ. De hac ſanctificatione loquiẗ pſalmus quadrageſimus quartꝰ. Dilexiſti iuſtitiã ⁊ odiſti iniquitatẽ: ꝓpterea vnxit te deus tuus oleo leticie pre conſortibus tuis. vbi vnctio illa a beatiſſima intelligitur facta trinitate / quippe que deus eſt. et quãuis ſanctificatus eſſet vt homo: ſuum tamen cũ operareẗ vt deus / in ſeipſo recognouit principiũ ſubſtantie imobilitate ſubnixũ. quod quidẽ cũ ad noſtra infirma deſcenderit: ſuã in ſanctis ſeraphin ſtabilem nõ demutauit ſedem. Et illud quidẽ oleũ: hoc vero ſeraphin deſignant.

N ¶ Aperte indicãs ſanctificantẽ eũ / qui ſanctificaẗ: iuxta ſcripture teſtimoniũ. Paulus epiſtola ad hebreos cap. ſcdo. Qui eni ſanctificat et qui ſanctificanẗ ex vno omnes. Ad hebre. 2.

O ¶ Eoſqꝫ qui in morte ipſius (iuxta arcanũ eloquiũ) baptiſati eſſent. Paulus ad romanos cap. ſexto. An ignoratis fratres: quia quicunqꝫ baptiſati ſumus in chriſto ihesu / in morte eius baptiſati ſumus. cõſepulti eni ſumus cũ illo per baptiſmũ in mortẽ: vt quomodo chriſtus ſurrexit a mortuis per gloriã patris / ita et nos in nouitate vite ambulemus. Ad roma. 6.

P ¶ Et hoc item ſacratius aduerte. In conſecratione ſancti altaris in primitiue eccleſie ritu fiebat diuini vnguenti infuſio: quod et preſentis eccleſie ſtatus obſeruat.

Q ¶ Eſt aũt ſupceleſt / et ſupſubſtãtialis hec dĩna opatio. Hec diuina opatio / ꝯſecratio altar

R ¶ In quo (iuxta ſcripture fidem) ſanctificati. Paulus epiſtola ad epheſios cap. ſcdo. Et veniens euangelizauit pacem vobis qui longe fuiſtis / et pacẽ iis qui prope: quoniã per ipſũ habemꝰ acceſſũ ambo in vno ſpiritu ad patrẽ. Ergo iam non eſtis hoſpites et aduene: ſed eſtis ciues ſanctorũ / et domeſtici dei ſuperedificati ſuper fundamentũ apoſtolorũ / et ꝓphetarum ipſo ſũmo angulari lapide chriſto ihesu. in quo omnis edificatio conſtructa: creſcit in templum ſanctum in domino. Ad ephe. 2.

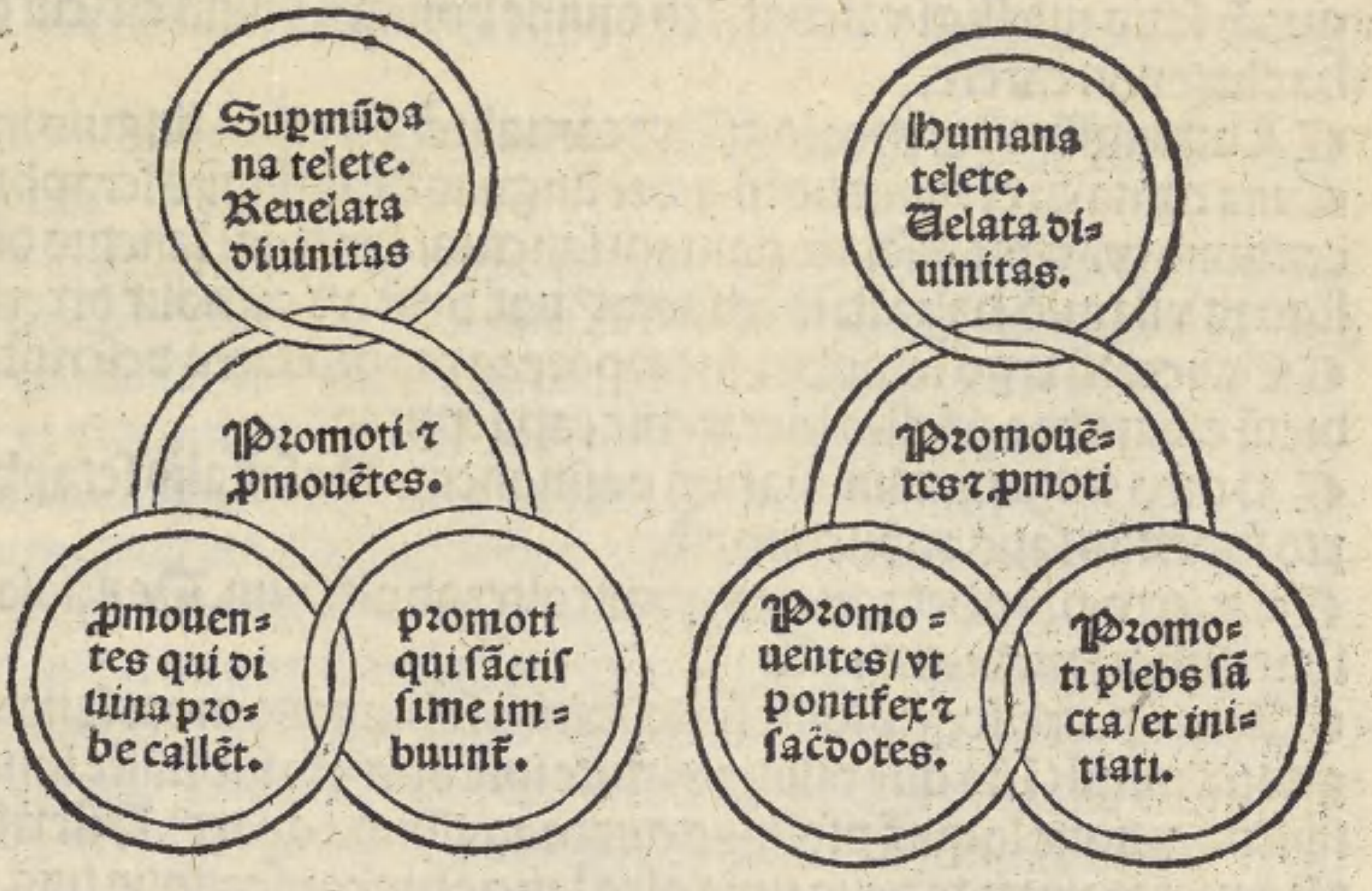
S ¶ Sanctificat eni pro nobis ſemetipſum totius ſanctitatis apex. Joannes cap. decimo ſeptimo. Et pro eis ſanctifico meipſũ: vt ſint et ipi ſanctificati in veritate. Joannes. 17

T ¶ Honeſtiſſimũ iſtud vnguenti conſecrãdi munus: teleten ab effectu rei que in eo perficiẗ noĩant. Telete perfectio / et ſanctificatio interpretaẗ. perfectio autẽ et ſãctificatio: quia perficit et ſanctificat / aut quia eaipſa quicqꝫ perficiẗ et ſanctificaẗ. et omne ſacramentũ quatenus expiat / et illuminat telete quidẽ ſed inferior dici poteſt: quatenus vero perficit et conſũmat telete ſuperior prorſuſqꝫ diuina. et ſancti vnguenti conſecratio de vtroqꝫ ſenſu telete celebraẗ et ab eo quod perficit et ab eo quod perficiẗ. Chriſtus eni noſtra ſupramundana teleta noſtrũ oĩbus ſuperdiuinis odoribus oppletũ vnguentũ ipſe eſt: qui ſanctificat et ſãctificatur / qui perficit et qui perficitur.

V ¶ Prophetarũ melos aiunt: qui hebraice norũt. Illud melos alleluia eſt quod laus dei / ⁊ laudate dñm ſignificat. Et laudatio illa prophetarũ cui ſanctũ melos alleluia prefigiẗ pſalmus eſt Aggei et Zacharie prophetarũ qui eſt centeſimus quadrageſimus octauus honeſte et ſctẽ opera beneficiaqꝫ diuina cõmemorãs / atqꝫ docens ſacris laudibꝰ eſſe digniſſia Pſalmꝰ 148

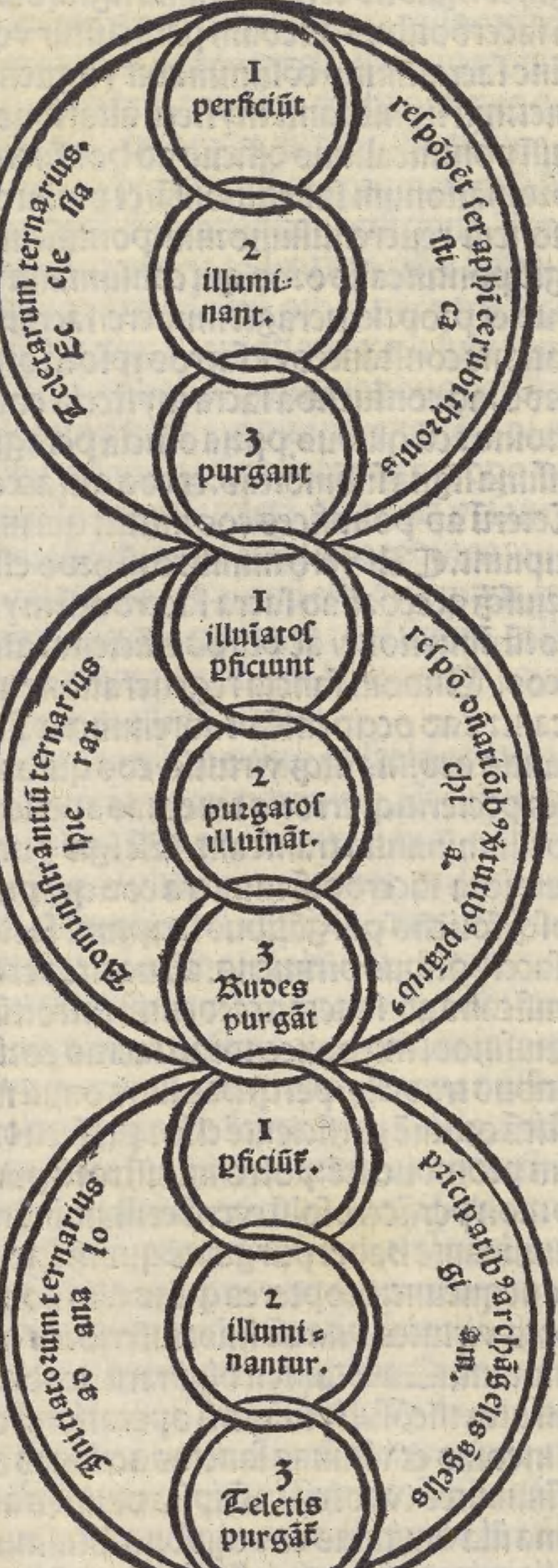
¶ De ſacerdotibus / conſecrationibus / et cõſũmationibus. Pars prima. Cap. V.

Dc ordine ſā A
h ctiſſimū cõſe= 76
cra᷑ vnguen
tū. tēpus vero iam āmo=
net: poſt diuina iſtiuſmo
di munia/ ipſos expone=
re ſacros ordines/ ac di=
ſtributiones/ vͥtuteſqꝫ ip
ſorū ⁊ actiones atqꝫ con=
ſūmatiões/ ſubiectamqꝫ
illis trinitatē excellentiū
ordinū. vt oſtenda᷑ ſacer
dotij noſtri perfūctio: in=
ordinata oīa/ et incõpo=
ſita atqꝫ confuſa ab ſe ar=
cere ſemꝑ/ atqꝫ cohibere.

ornatum vero atqꝫ ordinē et grauitatē: in ꝓportionibus ſanctorū ordinū ſuorum exhibere
Et quidē hierarchiam omnē/ cur in trinitatis diſtribuerimus numerū: in libro de celeſti B
hierarchia congrue ſatis reor expoſuimus. dicentes (vt habet ſacra noſtra traditio) omnē 77
ſacrorū ordinū functionē in ſanctiſſimas teletas diuidi: et in eos qui diuina probe callent/ C
alioſqꝫ ſacratius imbuūt/ inqꝫ eos qui ab iis ſanctiſſime promouen᷑. Itaqꝫ ſuprema qui= 78
dē ſuperceleſtiū ſubſtantiarū hierarchia: teletā habet pro viribus propriā/ dei ſcilicet/ diui=
narūqꝫ rerū liquidiſſimā intelligētiā/ capaxqꝫ diuinitatis eſt integre: ⁊ deū (quantū fas eſt)
contendit imitari. Porro illuminantes atqꝫ ad ſacram hanc efficientiā duces: eas (que cir=
ca deum ſunt) primas eſſentias. He namqꝫ in inferiores ſacros ordines/ benigne indultas
ſibi ſemper deificas notiones a per ſe perfecta altiſſimoſqꝫ ſpiritus ſapientia replente deita
te/ pro ipſorū modo transfundunt. Qui vero primis ſubſtantiis ſubiecti ſunt ordines (vt 79
qui per illas ſancte promouean᷑ ad deificā diuinitatis notionē) perficiende diſtinctiones
et ſunt/ et appellan᷑. Poſt illā vero celeſtē ſupramūdanāqꝫ hierarchiā: ad noſtra quoqꝫ ſū=
ma illa diuinitas/ ſua ſacratiſſima munera benigne deriuās (cum paruuli iuxta eloquium D
eſſemus) legale indulſit ſacerdotiū. obſcuris verarū rerū imaginibus et figuris/ a primiti=
uis ſuis remotiſſimis/ ſigniſqꝫ haud facile penetrabilibus ac typis opertā habētibus/ neqꝫ
diſcerni facilē intelligentiā: congruā/ et viribus noſtris conuenientē lucē: vt imbecillioribꝰ
oculis innocue infulgens. Huic autē legali ſacerdotio teleta fuit: ad cultum ſpiritalē/ obſe=
quiūqꝫ prouectio. Duces vero ad eam ij ſunt: qui ſanctū illud tabernaculū a Moſe ſa= 80
cratius didicerunt: primo ſcilicet legaliū ſacerdotū preceptore ac duce. Ad quod ſacrū ta= E
bernaculū cū imbuendis rudibus legale ſacerdotiū pingeret: ad oſtenſi ſibi in ſina monte F
exemplaris imaginē/ omnia que ſcd̄m legē conſumaren᷑ euocabat. Preſtructi vero ij di=
ci poſſunt: qui ſuo ordine a legalibus ſignis ad perfectiorē inſtructionē promouen᷑. Por= G
ro perfectiorē eruditionē hierarchiā noſtrā theologia vocat: īpletionē hanc illius/ ſacrūqꝫ
appellans finē. eſt autē tam celeſtis illa perfunctio/ q̄ꝫ legalis: quarū noſtra hec (ꝙ ſit me=
dia) vtriuſqꝫ extremitates apprehendit ſocietate mirabili. ac ſuperiori illi quidē ſpiritalibꝰ
intelligentiis/ fulgoribuſqꝫ comunicat: inferiori vero ꝙ ſignis carnalibus varia᷑/ perqꝫ ip
ſa ſacratius promoue᷑ in deū. Porro ternariū numerū pontificalis diſtributionis eque 81
habet: dū in auguſtiſſimas myſteriorū ſacrorū ſanctificationes diuidi᷑/ et in auguſtiores
ſanctarū rerū miniſtros/ atqꝫ in eos qui ab his ad ſacramenta ſuo ordine et pro captu ſuo
quiqꝫ ſubuehun᷑. At vero queqꝫ ex tribus hierarchie noſtre diuiſionibus: ad legalis et il=
lius ſacratioris (q̄ꝫ noſtra eſt) functionis imaginē/ prima ⁊ media et extrema ſtatui᷑. tum ſa=
cratioris proportionis: tum venuſtiſſime ac ſuo ordine congrue et cūcta nectentis ſocieta=
tis virtute ſubnixa. Itaqꝫ ſanctiſſima quidē myſteriorū operatio: prima quidē ei inniti᷑ 82

diuine virtuti q rudes hacten' purgat.mediaq purgatos ratione ſacratioris eruditiōis illuminat. vltimaq et priores concludit et complet: q ita eruditos ſuarū inſtructionū ſcientia perficit.
83 ¶Porro miniſtrorū ſacra diſtinctio: in pma ſui potentia per myſteria rudes catenus purgat.in media: purgatos illuminat.in vltima(que et ſuprema ſacratius operātiū virtutū eſt)eos qui diuini luminis comunione dignati ſunt: in perceptorū radiorū peritis conſūmationibus perficit
84 ¶Atvero initiandorū:vis prima eſt que purgatur.media:poſt purgationē que illuminaṫ/et ad ſacramentorū quorūdam intelligentiā admittiṫ extrema vero ſacratior ceteris: q ſacrarū (quas intellexerat)rerū cōſūmantē aſſequiṫ diuino fulgore ſcientiā. Sancte itaq operationis myſteriorū triplex celebrata eſt virtus: oſtenſūq de ſacris litteris ſanctā regenerationē purgationē eſſe/ illuminantēq ſcientiā. porro ſynaxim et vnguenti confectionē conſūmantē diuinorū opeꝝ ſcientiā et diſciplinā. per quā prouectus ille ſublimis qui deo nos iūgit et vnū cū illo facit:beatiſſimaq comunio ſancte perficiṫ. Nunc iam ſacerdotalis perfunctio: ſuo eſt loco exponenda/ in purgantē/ atq illuminantē/ cōſumantēq ordinem diſtributa.
85 ¶Iſta quidem diuinitatis ſacroſancta lex eſt:vt per prima/ſequentia ad auguſtiſſimā illius ſubuehātur lucē. An vero non videmus vt ipſe quoq ſenſibiliū ſubſtantie elementorū:cum primū in ꝓpinquiora nature ſue ierint/ tum demū per illa/in alia actionem traducant ſuā: Merito itaq totius inuiſibilis/ ac viſibilis ſpeciei initium ac ſedes:in eos primo deificos radios ire permittit/ qui deo ſimiliores euaſere/ac per illos vtpote lympidiores ſpirit'/ idoneoſq ad participationē traditionēq lucis: ad inferiores pro captu ipſorū/fulgorē deriuat luminis ꝓprij. Iſtorū igitur ē qui primitiuo radio deū ſpeculātur:ſequētibus ſine inuidia pro modo ipſorū (que ab ipſis ſublimiter inſpecta ſūt) diuina īſinuare ſpectacula.atq docere ſacramē

ta noſtratia eoꝝ eſt:qui cum perficiēte ſcientia functionis ſue diuiniora queq preclare didicerunt/ cōſummatāq docēdi alios virtutē acceperūt.tradere item pro meritis ſacramenta illorū eſt:qui ſcite atq integre ſacerdotalis perfectionis participes ſūt. Pontificū itaq ordo ſacratior:primus eſt diuina ſpeculantiū ordinū.ideq et ſummus et vltimus:quippe in quo deſinit/ ⁊ impleṫ ſacerdotū noſtri diſtinctio oīs. Sicut enī hierarchiā omnē in Ihe-
86 ſum terminari cōſpicimus:ita vnāquāq functionē in diuinū pontificē propriū. ¶Porro pōtificalis ordinis virtus:in ſacris oībus diſtinctionibus capiṫ/et per oēs ſacros ordines operatur ꝓprie hierarchie myſteria.precipue vero illi preter ordines ceteros:in ſui miniſteriū diuina lex officia ſacratiora diſtribuit. Iſte quidē ſunt perficiētes diuine virtutis ima

gines:quibus et ſacratiſſima ſigna oĩa/ et ſancte oẽs diſtinctiones cõſummãtur. Etſi enim
a ſacerdotibus quedam perficiũtur venerabilia ſigna: nunq̃ tamen diuinã regeneratione
ſine ſacratiſſimo cõſummabit vnguento. neqꝫ ſacroſancte comunionis ſacramenta perfi=
ciet: niſi ſignis tanti myſterii altaribus venerãdis/ impoſitis. Nec ipſe quidẽ ſacerdos erit:
niſi pontificalibus officiis ad hoc fuerit promotus. ¶ Quocirca diuina lex: pontificalium 87
Que ſũt pro- ordinationum ſanctimoniã/ et diuini confectionem vnguenti/ ſacramqꝫ altaris conſecra=
pria põtifici. tionem reuerentiſſimorum pontificum officiis atqꝫ virtutibus eterna ſorte diſtribuit. Eſt
igit̃ pontificalis ordo qui conſumanti virtute ſuffultus: perficiẽtia queqꝫ hierarchie preci=
puo et proprio peragit munere/ ſacramentorũqꝫ diſciplinas exponẽdo tradit: edocetqꝫ pro
ratione conſtantes et ſacros ipſorũ ordines atqꝫ virtutes. ¶ Sacerdotũ vero illuminans 88
ordo: ad contuenda ſacra myſteria eos qui initiant̃ adducit. ſub ſanctorũ tamen pontificũ
ordine: cũ quibus ꝓpria officia peragit/ in iis (que ipſe operat̃) diuina myſteria per ſacra=
tiſſima ſigna ſubindicãs: et eos qui accedũt ſpeculatiuos efficiens/ myſteriorũqꝫ participes
Ceterũ ad pontifices eos mittit: qui inſpectorũ ſacramentorũ ſcientiam atqꝫ intelligentiã
cupiunt. ¶ At vero miniſtrorũ ordo eſt: qui purgandi et diſſimilia diſcernendi vim habẽs 89
priuſqꝫ accedat̃ ad ſacra ſacerdotũ myſteria accedentes purgat/ ſinceros omniũ aduerſa=
riorũ ãmixtione/ ac puros efficiens: atqꝫ ad ſacra contuenda ⁊ ſumenda pro viribus ido=
neos. Unde in ſancta regeneratione miniſtri accedentẽ antiqua exuunt veſte/ atqꝫ diſcal= D
ceant: ⁊ ad occidentẽ vt abrenunciet ſiſtũt/ rurſũqꝫ ad orientẽ transferunt. Sunt enĩ pur=
gantis ordinis atqꝫ virtutis/ eos qui accedunt vt prioris vite integre amictũ ponant hortã
tes: preteritiqꝫ erroris tenebras aperientes/ atqꝫ docentes vt ipſi abrenunciãtes obſcuris/
ad illuminantia tranſcant. Eſt igit̃ purgandi officio preditus miniſtrorũ ordo ſacer: ad li=
quidiora ſacerdotũ munera eos qui purgati fuerint ducens. et necdũ initiatos emundãs/
eoſqꝫ fouens purgãtibus ſcripture ſãcte fulgoribus atqꝫ doctrinis: prophanoſqꝫ preterea
a ſacerdotibus dirimens. Quocirca et ſacris hunc ianuis prefecit pontificalis inſtitutio: ſi
gnificans ad ſancta accedentiũ introitũ precipua et ſũma niti oportere mũdicia. officiũqꝫ
huiuſmodi introducendi ad ſacras eorũ ſpeculationes ac participationes: purgãtibus vir
tutibus tradens/ perqꝫ has illos omni macula liberos introducens. ¶ Oſtenſũ eſt igit̃ an= 90
tiſtitũ ordinẽ perficientẽ eſſe ⁊ perfectionis autorẽ: ſacerdotũ vero illuminantẽ/ atqꝫ ad lu=
cem promouentẽ: porro miniſtrorũ purgantẽ/ atqꝫ diſcernentẽ. Uidelicet pontificalis or=
do: non perficere ſolũ/ verũ et illuminare et purgare nouit. ſacerdotũ vero virtus: in ſe cum
illuminante habet purgantẽ quoqꝫ ſcientiã. Uerũ que inferiores ſũt: ad preſtantiora tran=
ſire nequeunt: propterea ꝙ fas illis non eſt/ ad iſtius modi proſilire ſuperbiã. Porro ſacra=
tiores virtutes vna cũ ſuis: inferiores quoqꝫ ſua ipſa perfectione ſcientias ſacras nequaq̃
ignorant. Quia tamen diuinarũ actionũ imagines ſũt ſacerdotales diſtinctiones/ ornatiſ=
ſimi atqꝫ incõfuſi diuinarũ operationũ ordinis inſitos ſibi fulgores indicantes: in primas
ac medias et vltimas ſanctas actiones atqꝫ ordines pontificali diſcretione diſtribute ſunt.
inſinuantes (vt dixi) in ſeipſis diuinas actiones ordinatas eſſe/ atqꝫ ĩpermixtas. Quia enĩ
ſũma illa diuinitas eos (quibus ſe inſinuat) ſpiritus purgat primo: cõſequenter illuminat/
et illuminatos ad diuinã effigiẽ perficit. merito ſacerdotalis diuinas imagines pre ſe ferẽs
emulatio: diſcretos ſeipſã in ordines/ virtuteſqꝫ diſtribuit. aperte indicans: diuinas actio=
nes in caſtiſſimis/ puriſſimiſqꝫ ordinibus conſtanter/ atqꝫ inconfuſe perſiſtere. Uerũ enim
poſteaq̃ de ſacerdotalibus ordinibus ac diſtributionibus/ virtutibuſqꝫ illorũ et actionib⁹
quãtũ penetrare potuim⁹ diximꝰ: ſacratiſſimas q̊qꝫ illorũ ꝯſũmatiões ꝓ virib⁹ ſpeculemur.
¶ Quinti capitis prime partis ſcholia.
¶ Hoc ordine ſanctiſſimũ conſecrat̃ vnguentũ. Hoc ordine qui pauloante dictus eſt. A
¶ Et quidẽ hierarchiã omnẽ/ cur in trinitatis diſtribuerimus numerum. Id cap. ſexto cele B
ſtis hierarchie diſſeruit ſacratiſſimus pater.
¶ In ſanctiſſimas teletas diuidi: ⁊ in eos qui diuina probe callent. Telete perfectiones/ ⁊ C
ſanctificationes iam interpretate ſunt, et ꝙ ſanctificatio tam ſanctificantis q̃ ſanctificati

eſt:et io ſuperius in domino noſtro ſeculoꝝ regi/ concurrere mõſtratũ eſt. Verũtamen te=
lete vt ſancticficantis eſt in ſupramundanis magis ipſum quod ſuper omnia collocatũ eſt
eminentiſſimũ bonũ reſpicit. quod quidẽ omniũ purgatorũ purgatio eſt/ illuminatorum
illuminatio/ et perfectorũ perfectio ſuperdiuina et ſuperbeata trinitas. Et hi ordines qui
diuina probe callent/ alioſqꝫ ſacratius erudiunt: hi ſunt ſub ipſa trina/ ſupeminentiſſimaqꝫ
telete purgantes/ illuminantes/ et perficientes. et ij qui ab his ſanctiſſime promouent̃: ſũt
qui a ſuperioribus longe eminentibus ſpiritibus purgant̃/ illuminant̃ et perficiunt̃. Itaqꝫ
primus celeſtiũ ſacreprĩcipantiũ ordo: per eos qui diuina probe callent tangit̃ et infimus
ordo: per eos qui ab iis ſanctiſſime promouent̃. medius vero celeſtiũ ordo: per vtrũqꝫ cõ=
iuncte tangit̃. nam ꝛ medij diuina probe callent ad ſubiectoꝝ promotiones: ꝛ a ſuis ſupe=
rioribus ſanctiſſime promouent̃. Et quis non videt ſi in ſymbolis/ ꝛ enigmatibus chriſtus
deus/ noſtra ſola et veriſſima teleta eſt (vt nuper de ſalutari hoſtia et diuino vnguẽto dictũ
eſt) deũ ipſũ/ ipſãqꝫ ſupereminentiſſimã diuinitatẽ ſine velamine/ ſine enigmate modo qui
dẽ nobis inacceſſo ſupramundanorũ omniũ ſolã veriſſimãqꝫ eſſe teletã. Et teletã vt ſancti=
ficantis eſt ipſũ deũ: vt vero ſãctificatorũ/ ſũme diuinitati ſubiectos reſpicere ordines/ quo=
uſqꝫ ad noſtra humilia per multiplicia velamina et enigmata (vt dignũ eſt) deſcendat. et q̃
ſub omni ſacro velamine videt deũ: is eſt qui diuinarũ teletarũ myſteria profũdius callet
ac penetrat. Sed diuinus pater ſemetipſũ ſuper his ſatis interpretat̃: in iis que ſubſequũ=
tur. Ideo fortaſſe de his a nobis amplius q̃ȝ par ſit: dictum eſſe videbitur.
D ¶ Cũ paruuli (iuxta eloquiũ) eſſemus: legale ĩduſit ſacerdotiũ. Paulus epiſtola ad hebre= Ad hebre.5.
os cap. quinto: loquẽs ad eos qui legalia Moſis acceperãt vocat paruulos. Et eni inquit
cũ deberetis magiſtri eſſe, ꝑpter tẽpus: rurſus indigetis vt vos doceamini q̃ ſunt elemẽta
exordij ſermonũ dei: et facti eſtis quibus lacte opus ſit: nõ ſolido cibo. oĩs enĩ qui lactis eſt
particeps: expers eſt ſermonis iuſtitie. paruulus enĩ eſt: perfectorũ autẽ eſt ſolidus cibus.
E ¶ Duces vero ad eam ij ſunt: qui ſanctũ illud tabernaculũ a Moſe ſacratius didicerunt/
primo ſcilicet legaliũ ſacerdotũ preceptore ac duce. Per eos (qui ad eã cultus et obſequij
ſpiritalis prouectionẽ/ hoc eſt diuinã anagogem duces ſũt) intelligit eos ſeptuaginta qui
poſt moſen legis tenuerunt intelligentiã/ et de animo in animũ ſecretiore ſermone trãſfun=
debant. Unde tradit hebraica autoritas moſẽ ex diuino mãdato ſeptuaginta delectos ſe=
cretã legis docuiſſe intelligentiã. neqꝫ cã litteris mandaſſe (de quibus exodi cap. viceſimo Exodus.24.
quarto dicit̃ Moſi aſcende ad dñm tu et aaron/ nadab/ et abiud et ſeptuaginta ſenes ex iſ=
rael: et adorabitis procul) legem autẽ figuris et enigmatibus adopertã ſcripſiſſe palamqꝫ
dediſſe. et illi: per ſucceſſiones ſeptuaginta ſacerdotes/ legis peritos/ et doctores continuo
relinquebant. quibus vitalẽ legis intelligentiã trãſfunderent: receptioniſqꝫ ſcientiã appel=
labant. Que primũ tempore Eſdre Aggei et Zacharie ſeptuaginta voluminibus litteris
demandata eſt. Quod noſtros primoris eccleſie duces neutiqꝫ latebat. Et Xyſtus quart⁹
pontifex maximus conceperat illas opes ad latinorũ eccleſiã et theſaurũ congregare. et iã
tria illi verſa erant volumina: quando rebus conceſſit humanis. Sed ſperandũ eſt deũ cle=
mentiſſimũ: tum principũ tũ pontificũ excitaturũ torpentia corda/ et intelligentie gratiam
mitibus ingeniis impartiturũ vt tandẽ varicoſa ꝛ clauda erigant̃ et ad eius cognitionem
et honorem reparanda reparentur.
F ¶ Ad oſtenſi ſibi in Sina monte exemplaris imaginẽ. Exodus cap. viceſimo quĩto. In= Exodus.25.
ſpice et fac ſcdm exemplar: quod tibi in monte monſtratũ eſt. Et de Sina monte epiſtola
ad galathas cap. quarto ſic legit̃. Hec enĩ ſunt duo teſtamenta. vnũ quidẽ in mõte Sina in Ad gala.4.
ſeruitutẽ generans que eſt agar (Sina enĩ mons eſt in arabia: qui cõiunctus eſt ei que nũc
eſt hieruſalẽ) et ſeruit cũ filiis ſuis: illa autẽ que ſurſũ hieruſalẽ libera eſt/ q̃ eſt mater noſtra
G ¶ Porro perfectiorẽ eruditionẽ hierarchiã noſtrã theologia vocat: impletionẽ hãc illius
ſacrũqꝫ appellãs finẽ. Mattheus de euangelica lege (que noſtra eccleſiaſtica hierarchia et Matthe⁹.5.
functio eſt) loquens: q̃ȝ ſit Moſaice adimpletio et finis aperte teſtatur cap. quinto. Nolite
putare (inquit) quoniã veni ſoluere legem/ aut prophetas. non veni ſoluere: ſed adimple=

re.et in hac legis impletione finis noſter ẽ:de quo diuinus paulus ait. Nũc liberati a pecca to ſerui autem facti deo/habemus fructum noſtrũ in ſanctificationẽ:finẽ vero vitã eternã.
¶ Unde in ſãcta regeneratione:miniſtri accedentẽ antiqua exuũt veſte. Quia pauloante D
dixerat diaconos hoc eſt miniſtros purgare accedẽtes priuſq̃ ad diuinoꝝ cõtuitum/et ſacroſanctã comunionẽ admitterenẗ:declarat igitur hic in quo purgant ⁊ ꝙ eorũ officiũ eſt.

¶ Myſterium ſacrorum ordinum. Cap.V. Pars ſecunda.

p Reſul igiẗ vbi ſacrãdus offertur vtroq̃ genu poſito ante altare:ſupra caput habet a deo tradita euãgelia/manũq̃ põtificis.atq̃ hoc modo a cõſecrãte põtifice: caſtiſſimis imprecationibꝰ cõſummaẗ. Sacerdos vero corã ſancto altari ponẽs vtrũq̃ genu:in capite habet põtificis dexterã.et in hũc modũ a ſacrãte preſule: ſãctiſſimis inuocationibꝰ cõſecraẗ. At vero miniſter altero tantũ corã ſanctis altaribus poſito genu: ſacrãtis ſe põtificis dexterã in capite prefert.atq̃ ab eo perficiẗ precationibꝰ ad eã rem accõmodatis.cuilibet autẽ ipſorũ a benedicẽte pontifice:crucis imprimiẗ ſignũ. ⁊ per ſingulos ſacra predicatio nominis/cõſummãſq̃ cõſalutatio fit.cũctis ſacri ordinis viris/ipſoq̃ ſacratore pontifice:eum ſalutãtibus/qui ad aliquem ſacrorum (quos diximus) ordinũ/ea fuerit conſecratione promotus. 91

¶ Quinti capitis ſecunde partis ſcholia.

¶ De conſecrandis preſule/ſacerdotale et miniſtro ſecundũ apoſtolorum ritum.

P R E S U L	Preſens eccleſia
Preſul ſacrandus vtrumq̃ genu flectit ante altare.	ſuũ ſeruat ritũ.
Supra caput dexteram ſacrantis põtificis habet.	
Et ſuper caput ſancta dei ſuperpoſita euangelia.	
Sanctis imprecationibus conſecratur.	
Uitale crucis illi imprimitur ſignum.	
Nomen eius et ſacramenti dignitas predicatur.	
A ſacri ordinis viris et pontifice in oſculo ſalutaẗ.	
S A C E R D O S	
Sacerdos ſacrãdus vtrũq̃ genu ante altare ſubmittit.	
Dexteram põtificis in verticem habet.	
Non habet euangelia ſuperpoſita.	
Sanctis imprecationibus conſecratur.	
Uiuifice crucis ſignum imprimitur.	
Fit nominis predicatio.	
Salutatur.	
M I N I S T E R	
Diaconus tantum vnum genu ponit.	
Dexteram pontificis in capite perfert.	
Sanctis perficitur inprecationibus.	
Crucis ſignum ei imprimitur.	
Nomen predicatur.	
Salutatur.	

Inſuper põtifex/ſacerdos/et miniſter peractis ſuis cõſecrationibus ad diuinam comunionẽ percipiendam vocantur vt infra dicetur numero.110.

¶ Spiritalis intelligentia. Cap.V. Pars tertia.

Que cõia et que ꝓpria in myſteriis ſacrorũ ordinũ

s Unt quidem iſta preſulibus et ſacerdotibus ac miniſtris in ipſorũ conſecratione cõmunia:acceſſus ad altare diuinum/poſitio genuum/manuſq̃ pontificalis impoſitio/crucis impreſſio/predicatio/conſummanſq̃ ſalutatio. precipua vero 92

et ꝓpria epiſcopis euãgelioꝝ ſupra caput impoſitio: qua inferiores ordines carẽt. ſacerdo
tibus vtriuſqꝫ pedis inclinatio: cũ id nõ habeat diaconorũ cõſecratio. illi enĩ vt dictum eſt:
93 alterũ tantũ genu ponũt. ¶ Itaqꝫ acceſſus ille quidẽ ad ſanctũ altare ⁊ poſitio genuũ illud [Quid acceſſus ad ſãctũ altare ⁊ poſitio genuum.]
oĩbus preſcribit: qui ad ſacrorũ ordinũ promouent̃ officia / vt autori myſteriorũ deo ſuã
integre ſubiiciãt vitam / ⁊ ſpiritalẽ integritatẽ ſuã. caſtiſſimũqꝫ et ſacratũ acceſſum: per quẽ
illi ſimiles fiant / et diuinis caſtiſſimiſqꝫ et ſacroſãctis altaribus (vnde cõſecratio in eos ſpi‑
94 ritus: qui diuinã ſpeciẽ preferũt ſãctiſſime ꝓuenit) pro viribus digni. ¶ Porro põtificalis [Quid pontificalis ſupra caput man⁹ impoſitio.]
impoſitio manus: inſinuat vna et ꝓtectionẽ dei (qua vt ſancti filij paterno fouent̃ affectu)
ipſis habitũ virtuteqꝫ ſacratiorẽ largientẽ / aduerſariaſqꝫ virtutes ab eis procul abigẽtem.
docet itidẽ ſacras oẽs / cõſũmanteſqꝫ actiones: quaſi ſub deo eos (qui ſacris ordinibus mã
95 cipant̃) efficere perfectos: ipſũ operationũ ſuarũ habẽtes in oĩbus ducẽ / atqꝫ rectorẽ. ¶ Ce [Quid crucis viuifice impreſſio.]
terum ſigni vitalis impreſſio: oĩm ſimul carnaliũ deſiderioꝝ vacationẽ / vitamqꝫ ad dei imi
tationẽ efficiẽtã ſignat (nuſqꝫ obtutus auertẽdo) intuentẽ in hoĩs Jheſu ſacratiſſimã vitã ad
crucẽ vſqꝫ ac mortẽ progreſſi diuina ſemꝑ impeccãtia comite: atqꝫ ita viuentes (vt ſui ſimi‑
96 les) imagine ſue impeccãtie in crucẽ formata ſignãtis. ¶ At vero ſanctã et cõſecrationũ / et [Quid nominis cõſecrati predicatio.]
eoꝝ qui ſacrant̃ ꝑdicationẽ põtifex reſonat: id inſinuãte myſterio ꝙ ſacrator ille diuinus /
diuine eſt electionis expoſitor. nõ ipſe ſua gratia promouẽdos ad ſacros ordines ducens /
I verũ afflatu dei: quo in oĩbus ſacris officiis agit̃. Ita Moſes legaliũ ceremoniaꝝ promo
K tor: neqꝫ fratrẽ Aaron ad ſacerdotale munus iungit (et quidẽ cum et deo carũ / ⁊ ſacerdo‑
tio nõ ignoraret eſſe digniſſimũ) donec ad id diuinitus agitatus ſub deo pĩcipe ſacerdota
lem cõſecrationẽ põtificaliter cõſũmauit. Ipſe quoqꝫ noſter auguſtiſſimus et primus pon
L tifex (et hoc enĩ propter nos fieri voluit benigniſſimus Jheſus) nõ ſeipſum glorificauit (vt
ſcriptura ait) ſed qui locutus eſt ad eũ / tu es ſacerdos in eternũ ſecundũ ordinem melchiſe‑
dech. Quocirca et ipſe diſcipulos ad ſacerdotalẽ functionẽ promouẽs et quidẽ cũ eſſet my
M ſteriorũ princeps (quippe cum deus) ad patrẽ tamẽ ſanctiſſimũ / diuinũqꝫ ſpiritum: huiuſ‑
modi cõſummationis officiũ refert / diſcipulos (vt legimus) admonens ne ab hieruſalem
diſcederẽt / ſed expectarẽt promiſſionẽ patris quam audiſtis ex me: quia vos baptiſabimi‑
N ni in ſpiritu ſancto. Cum ipſe quoqꝫ ſupremus diſcipulus cum equali ſibi ſacerdotali deca‑
de ad ſacrũ duodenariũ diſcipuloꝝ numerũ perficiendũ eſſet progreſſus: deo reuerenter
electionis permiſit munus / oſtende inquiens quem elegeris. eumqꝫ quem diuina declara‑
uerat ſors: in duodenarium ſuffecit ſacratiſſimũ numerum. Porro de ſorte illa diuina (que
matthie diuinitus obtigit) alii quidem alia ſenſere: meo iudicio nõ recte. aperiam autem et
ipſe quid ſentiam. Uidetur michi ſcriptura ſortem appellaſſe / diuini quoddam et precipui
numeris: per quod illi choro ſacratiſſimo inſinuaretur / qui eſſet diuina electione declara‑
tus. oportet enim pontificem ſanctum non motu proprio ſacerdotales ordinationes con‑
O ficere: ſed ſub deo agente / has pontificaliter / celeſtiqꝫ celebrare mundicia. ¶ Illa vero ſa‑ [Quid conſecratorum in oſculo conſalutatio.]
97 lutatio que in fine cõſecrationis offertur: ſacrum aliquid innuit. Cuncti enĩ qui aſtant ex ſa
cris ordinibus / ipſeqꝫ qui cõſecrauit preſul: ita cõſummatũ ſalutãt. Poſtqꝫ enĩ ſacerdotali
bus intelligẽtiis atqꝫ virtutibus / diuinaqꝫ vocatione / ⁊ ſãctimonia ad ſacerdotalis officii
cõſummationẽ peruenerit ſacratior animus: amabilis eſt equalibus et ſacroſanctis ordini
bus. atqꝫ ad excellentẽ peruectus pulchritudinẽ: amat et ipſe ſibi ſimiles ſpiritus / ⁊ ab ipſis
viciſſim eque diligit̃. Eius rei gratia: conſalutatio illa ſacerdotalis adinuicẽ celebrat̃: per
quam ſignat̃ equaliũ ſpirituũ ſãcta ſocietas / mutuaqꝫ ⁊ iucũda leticia: vt pote diuinã pul‑
chritudinẽ per ſacerdotales formas integerrime ſeruãs. Iſta igit̃ (vt dixi) cõmunia ſũt to
98 tius ſacerdotalis cõſummationis. ¶ Habet vero põtifex: peculiarẽ euangeliorũ ſupra ca‑ [Quid ſup caput põtificis euãgeliorum impoſitio.]
put impoſitionẽ. Quia enĩ cõſummatrix totius ſacerdotij virtus atqꝫ ſcientia / ſãctis preſu
libus a diuina et ꝑfectionis autore bonitate clemẽter indulta eſt: cõgrue tradita diuinitus
eloquia ſacrãdorũ preſulũ capitibus iponũtur. quibus cõtinet̃ ac ſcite exponit̃ theologia
oĩs / oĩſqꝫ diuina actio et dei apparitio: ſacra itẽ elocutio / et operatio. atqꝫ (vt breuiter dixe‑
rim) diuina oĩa ⁊ ſacra opera atqꝫ verba: q̃ a bñfica deitate nr̃e functioni indulta ſũt. quaſi

pꝛofecto ſanctiſſimus pꝛeſul: ſacratioꝛis virtutis omnis ſit futurus particeps. omniumqꝫ
ſacrarum eruditionū atqꝫ actionum veram/ traditamqꝫ diuinitus ſcientiā/ non ſolum per=
cepturus: verum aliis quoqꝫ pontificali ratione traditurus. exactiſſimiſqꝫ notionibus atqꝫ
pꝛomotionibus altiſſimis/ ſacerdotaliter cōſummaturus omnia: que ad totius noſtri pon

Quid ſacerdotū peculiaris pꝛeter miniſtroꝛū oꝛdinem: amboꝝ genuū poſitio miniſtroꝝ vero vniꝰ tātum.

tificii perfectionē tendunt. ¶ Enimuero ſacerdotibus amboꝝ poſitio genuum peculiaris 99
eſt pꝛeter miniſtroꝛū oꝛdinem/ qui vnum tantū curuant genu: atqꝫ hoc a pontificali conſe=
cratione non diſcrepās. Itaqꝫ curuatio genuum ſubiectū accedentis ſignat acceſſum: per
quem ſubiicit deo quod ſacratius eſt adductū. Quoniā vero (vt ſepius diximus) tres ſa=
cre erigentium oꝛdines per tres itidem ſanctiſſimas actiones atqꝫ virtutes tribus initian=
doꝛum oꝛdinibus pꝛeſunt/ ſalubꝛemqꝫ illoꝛū ſub iuga diuina acceſſum molliuntur: merito
miniſtroꝛū oꝛdo (vt ſolum purgans) vnū efficit eoꝛum qui purgātur acceſſum/ eos diuino
altari ſubiiciēs. quippe in quo purgādi ſpiritus: altiſſimo litentur moꝛe. Sacerdotes autē
vtrūqꝫ genu curuant: a quibus qui ſacre offerūtur nō ſolum purgātur/ verum etiā liqui=
diſſimis eoꝛum miniſteriis (purgata per excellentē intelligentiā vita) in contēplationis ha
bitum/ atqꝫ virtutē ſacerdotaliter cōſummant. At vero pontifex vtroqꝫ poſito genu ſupꝛa
caput habet euāgelia: qui eos (quos miniſtroꝛum purgauit virtus: ſacerdotaliſqꝫ functio
illuminauit) ad coꝝ que conſpexere ſacroꝛū pꝛo modo cuiuſqꝫ ſcientiā/ pontificio munere
pꝛouehit. perficitqꝫ per illam accedentes: vt pꝛo captu ſuo integre dicentur deo.

¶ Tertie partis quinti capitis ſcholia.

¶ Uerum afflatu dei: quo in oībus ſacris officiis agitur. Agitur/ mouet/ ac ducitur. I

Exodus. 29.

¶ Ita Moſes legaliū ceremoniarū pꝛomotoꝛ. Exodus cap. viceſimo nono ait deus ad K
moyſem. Cūqꝫ laueris patrē cum filiis ſuis aqua/ induces aaron veſtimētis ſuis id eſt linea
et tunica et ſuperhumerali et rationali/ quod conſtringes baltheo. et pones thyaram in ca
pite eius et oleum vnctionis fundens ſuper caput eius: atqꝫ hoc ritu cōſecrabitur.

Joannes. 3.

¶ Nō ſe ipſum gloꝛificauit vt ſcriptura ait: ſed qui locutus eſt ad cū. Joānes cap. octauo L
Si ego gloꝛifico meipſum: gloꝛia mea nichil eſt. eſt pater meus qui gloꝛificat me: quē vos
dicitis/ quia deus noſter eſt. et non cognouiſtis eum. ego autē cognoui eum. Et pſalmus

Pſalmꝰ 109

centeſimus nonus. Tecum pꝛincipium in die virtutis tue: in ſplendoꝛibus ſanctoꝝ ex vte
ro ante luciferum genui te. iurauit dominus et non penitebit eum: tu es ſacerdos in eternū
ſecūdū oꝛdinem Melchiſedech.

Actuum. 1.

¶ Ad patrem tamen ſanctiſſimū/ diuinumqꝫ ſpiritum huiuſmodi cōſummationis officiū M
refert. Actus apoſtoloꝛū cap. pꝛimo. Per dies quadꝛaginta apparens/ ⁊ loquēs de regno
dei: et conueſcens pꝛecepit eis/ ab hieroſolymis ne diſcederent/ ſed expectarent pꝛomiſſio=
nem patris quam audiſtis per os meum. quia ioannes quidem baptiſauit aqua: vos autē
baptiſabimini ſpiritu ſancto non poſt multos hos dies.

¶ Cū ipſe quoqꝫ ſupꝛemus diſcipulus cū equali ſibi ſacerdotali decade. Supꝛemus diſci N
pulus/ petrus. Decas/ denarius numerus: qui erāt ioannes/ iacobus/ andꝛeas/ philippus/
thomas/ bartholomeus/ mattheus/ iacobus alphei/ ſimon zelotes/ et iudas thadeus.

Actuum. 1.

Actus apoſtoloꝝ cap. pꝛīo. Et ſtatuerunt duos ioſeph qui vocabat barnabas/ q̄ cognomi
natus eſt iuſtus/ et matthiā. Et oꝛātes dixerūt. tu dn̄e qui coꝛda noſti oīm: oſtēde quē elege
ris ex his duobus/ vnū accipere locū miniſterij huiꝰ/ et apoſtolatus. de quo pꝛeuaricatus
eſt iudas: vt abiret in locū ſuū. et dederūt ſoꝛtes eis: et cecidit ſoꝛs ſup matthiā/ et annume

Diue ſoꝛtes.

ratus eſt cum vndecim apoſtolis. Et vt que diuine ſoꝛtes ſint apertius intelligamꝰ: nume=

Numeri. 17.

ri cap. decīo ſeptīo intelligimus tribus iſrael virgas ſuas in ſoꝛtes dediſſe. vt qui electus a
deo eſſet ſacerdos: declararet. ſoꝛs aūt ſup aaron cecidit: cuiꝰ ſola virga turgētibus gēmis

Judicum. 6.

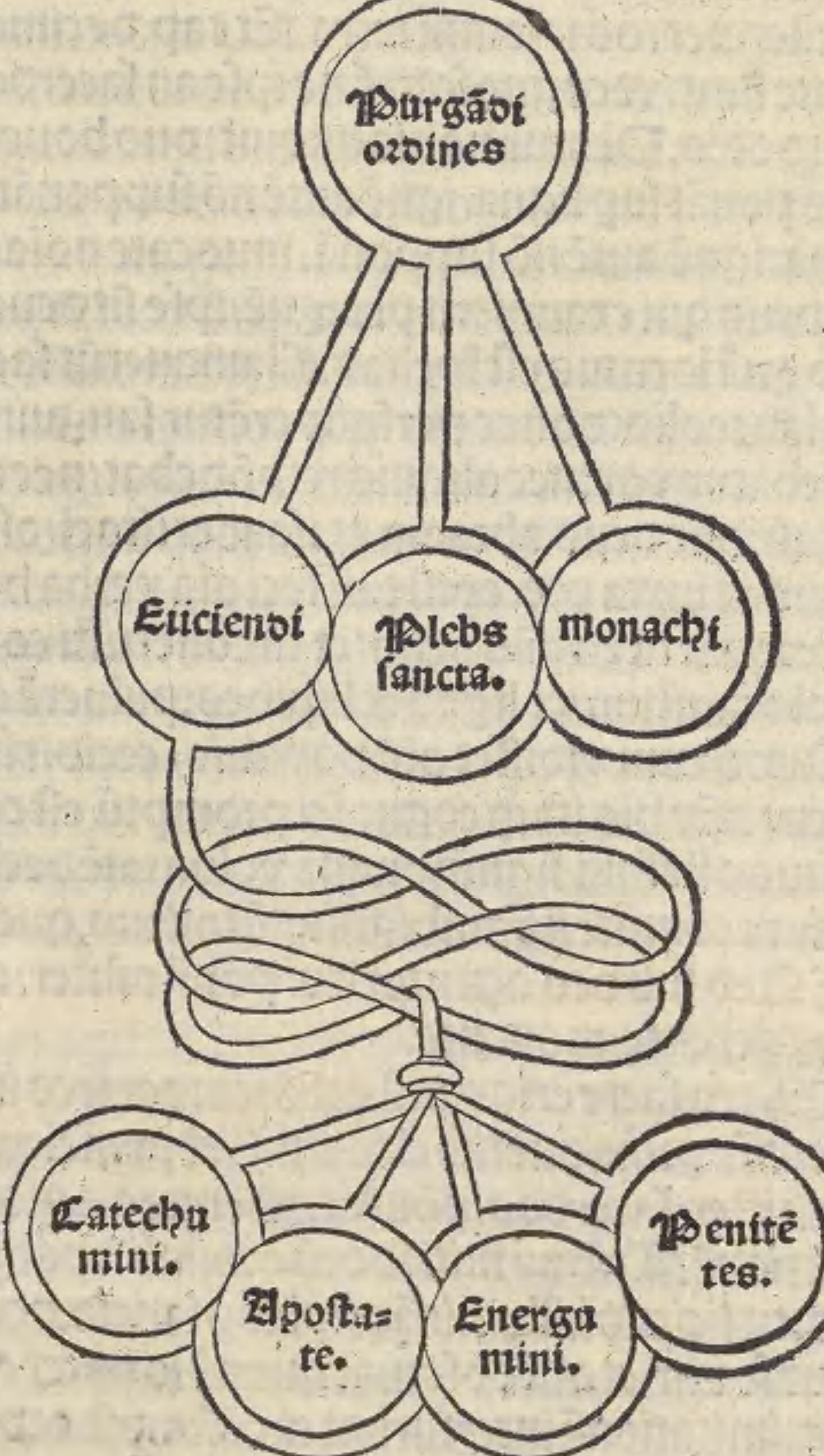
effloꝛuit. Et ſoꝛtē petit diuinā Gedeon: iudicū cap. ſexto. Si ſaluū facis (inquit) per manū
meam populū iſrael ſicut locutus es/ ponā hoc vellus lane in area: ſi ros in ſolo vellere fue
rit/ et in omni terra ſiccitas: ſciā q̄ per manū meā ſicut locutꝰ es liberabis iſrael. factūqꝫ eſt
ita. et de nocte cōſurgēs: expꝛeſſo vellere cōcam roꝛe impleuit. dixit rurſus ad dn̄m. ne ira=
ſcatur furoꝛ tuus cōtra me: ſi adhuc ſemel tētauero/ ſignū petens. oꝛo vt ſolū vellus ſiccum

ſit:et omnis terra roꝛe madens.fecitq̧ dñs nocte illa vt poſtulauerat:et fuit ſiccitas in ſolo
vellere:et ros in omni terra.Et cap.decimo octauo tertij regū ſoꝛtes per heliam ꝓphetā 3.Regū.18.
date ſunt:vt cognoſceret̃ ne ipſe an ſacerdotes baal veri dei eſſent ꝓphete/ veriq̧ dei ſa=
cerdotes.Dentur nobis(inquit)duo boues.et illi eligant ſibi bouē vnū:et in fruſta ceden=
tes ponāt ſup̲ ligna/ignē autē nō ſupponāt.Et ego faciā bouem alterū:et imponā ſuper li=
gna:ignē autē nō ſupponā.inuocate noīa deoꝝ veſtroꝝ/et ego inuocabo nomē dei mei:
et deus qui exaudierit per ignē/ipſe ſit deus.Reſpōdens oīs populus ait:optima propoſi=
tio quā locutus eſt Helias.Clamauerūt ſacerdotes baal/de mane vſq̧ poſt meridiē cultris
et lanceolis(donec perfunderētur ſanguine)ſe incidētes:dicētes baal exaudi nos. nec au=
diebatur vox:nec aliquis reſpōdebat/nec attendebat orātes.Accedēs autē Helias ꝓphe=
ta ait:dñe deus abraam et iſaac et iſrael/oſtēde hodie quia tu es deus iſrael/ et ego ſeruus
tuus.et iuxta preceptū tuū feci oīa verba hec.exaudi me dñe/exaudi me:vt diſcat populus
iſte:quia tu es dñs deus/et tu cōuertiſti coꝛ eoꝝ iterum.Cecidit autē ignis dñi/et voꝛauit
holocauſtum/et ligna et lapides:puluerē quoq̧/et aquā(que erat in aque ductu)lambēs.
Quod cum vidiſſet oīs populus/ cecidit in faciē ſuam et ait:dñs ipſe eſt deus/dñs ipſe eſt
deus.Ex his itaq̧ cognoſci promptū eſt diuinā ſoꝛtē non eſſe niſi quoddā petitum ⁊ diui=
nitus oſtēſum ſignū:diuinā voluntatē declarās/et humane fragilitatis deo reuerēter arbi
trium cōmittētis ambiguitatē tollens.quod et paulo vlterius ſacratus pater confirmat.
G ¶Sed ſub deo agente has pōtificaliter/celeſtiq̧ celebrare mundicia.Agente/ agitante/
P ſuggerente/mouente.
¶Tres ſacre erigentiū oꝛdines:per tres itidem ſanctiſſimas actiones/ atq̧ virtutes.Eri=
gentiū/promouentiū/eleuantiū et perficientiū.tres enī erigētes ꝓmouēteſq̧ oꝛdines ſunt:
miniſter/ſacerdos/pōtifex.Per tres actiones et virtutes:purgationē/illuminationē/per=
fectionē.Tribus initiādoꝝ oꝛdinibꝰ:purgādis/illuminādis/perficiēdis.Purgādi quidē
ſunt:eiiciendi.illuminādi:plebs ſancta.perficiēdi:monachi. Et id amplius paulopoſt co=
gnoſcetur.et qui obſeruat que pius pater exſequit̃ ad formā viuit angelicā.qui vero negli=
git:imitationē interturbat et cōfundit.oꝛdo enī et diſtinctio diuinū eſt:inoꝛdinatio vero et
confuſio peruerſum.quo pacto igit̃ deo placiturū exiſtimari poteſt: quod peruerſum eſt?
Et qui hoc ſane intelligit:intelliget ꝑfecto cur Remūdus pius eremita differētiā vnū diui Remundus eremita.
noꝝ principioꝝ ponat:et inter diuinas annumeret dignitates.⁊ vtinā cognoſcerēt homi=
nes:ꝙ cōfuſio noxia eſt.et quāta in cōfuſione poſitus eſt mundus:que regionis eſt opace
atq̧ tenebrarū.vt oꝛdinē et diſtinctionem lucide regionis/ in ſuam reuocarēt dignitatē:et
omnia extra confuſionis chaos in ſua pulchritudine reuelatis aſpicerent oculis.

¶De initiandis oꝛdinibus. Pars prima.Cap.VI.

100 Primus de ſacris oꝛdinibus ac diſtributionibus/virtutibuſq̧ illarum et actioni
D bus/atq̧ cōſummationibus:exponemus deinceps ſubiectam illis initiandoꝝ
oꝛdinum trinitatē.Dicimus igit̃ eos qui purgātur oꝛdines/ turbas eſſe a ſacris Electi.
Q. actionibus et cōſummationibꝰ ſegregatas:quarū ſuperius fecimus mentionē.Atq̧ alius
quidē ex his a miniſtris hactenus obſtetricātibus verbis:ad vitalē abrenūciationē forma
tur/atq̧ effingitur.alter vero adhuc ad eā(qua exceſſit)vite ſanctimoniā reuocatur:ſancto=
rum eloquioꝝ blanda/et refouente doctrina.alius autē hactenus a contrariis pauoꝛibus
ignaue terretur:atq̧ a potētificis roboꝛat̃ eloquiis.atq̧ alius quidē:iam a peruerſis ope=
ribus ad ſacras transfert̃ actiones.alius vero licet euaſerit ad melioꝛē frugem: nōdū tamē
id eſt cōſecutus vt in ſacratioꝛibus intelligētiis caſte/et incōuertibiliter/ imobiliterq̧ per=
ſiſtat.Sunt enī iſti oꝛdines:qui a miniſtroꝝ tenera inſtitutione:mundanteq̧ virtute pur=
gantur.eos miniſtri ad id ſanctis ſuis virtutibus prouehūt:vt perfecte purgati ad illumi=
R nantē liquidiſſimarū diuinarū actionū ſpeculationē/conſoꝛtiūq̧ transferant̃.medius con Plebs ſācta
templatiuus oꝛdo eſt/et ſacroꝝ quoꝝundā pro captu ſuo in omni mūdicia particeps: qui
ad illuminandum ſacerdotibus eſt diſtributus.liquet enī(vt reoꝛ)omni hunc funeſta labe
purgatū/caſtiſſimāq̧ cōſecutū/atq̧ immobilē/ſui ſpiritus ſedē:ad cōtemplatiuū habitū/

virtutē ꝗ ſacerdotali miniſterio trāſuehi. et cō=
municare iis (que ſibi fas eſt) ſāctiſſimis ſignis
in ipſorū ſpeculationib⁹ atqꝫ cōmunione ſacra
omni cū voluptate acquieſcentē / ⁊ ad diuinum
ipſorū ſciētie amorē / ſubnixū eorū ſubuehenti=
bus virtutibus pro modo ſuo euolantē. Hunc
equidē ſancte plebis ordinem dixerim: vtpote
per omnē purgationē profectū / ſāctiſſimorūqꝫ
myſterioꝝ contuitu ſacro (vt fas eſt) cōſortioqꝫ
Monachi dignatū. ¶ Porro initiandorū omniū excellē=
tior ac ſublimior ordo: monachoꝝ eſt ſancta di
ſtinctio / expiatione omni / tota virtute / atqꝫ ex=
actiſſima ſuarū operationū caſtitate mūdata.
oīs item (quantā ſibi licet inſpicere) ſacre ope=
rationis ſpiritaliter ſpeculatrix / ⁊ particeps fa=
cta: pontificūqꝫ cōſummātibus virtutibus tra=
dita. quorū diuinis fulgorib⁹ et pōtificalib⁹ tra
ditionibus / conſpecta pro ordine ſuo ſanctorū
myſteriorū ſacrificia ediſcens: a ſacra eorū ſci=
entia / ad exactiſſimā perfectionē diuina ratio=
ne ſubuehit̃. Unde ſancti preceptores noſtri /
diuinis eos appellationib⁹ ſūt ꝓſecuti: partim
therapeutas: id eſt cultores a ſincero dei famu
latu / atqꝫ cultu / partim monachos ab īdiuidua
⁊ ſingulari vita appellātes. vt que illos ſanctis
diuiſibiliū cōplicationib⁹: in diuinā et deo gra=
tam monadē / perfectionēqꝫ ꝓmoueat. Idcir=
co et perficientem eis indulſit gratiā diuina ſan
ctio: eoſqꝫ cōſecrante quadā inuocatione dignata eſt / non pōtificali quidē (illa enī ſolis in
ſacerdotibus ordinibus fit) ſed ſacerdotali plane et que ab honeſtiſſimis ſacerdotibus ſe=
cundo in loco a pontificali functione / peragitur.

101

¶ Sexti capitis prime partis ſcholia.

¶ Dicimus igit̃ eos qui purgātur ordines: turbas eſſe a ſacris actionibus et cōſummatio A
nibus ſegregatas. Et he turbe ſunt catechumini / apoſtate / energumini / penitentes. Et in
ſequētibus: alius / alter / alius / alius: intelligitur alius catechuminus / alter apoſtata / alius
energuminus / alius penitens.

¶ Medius cōtemplatiuus ordo eſt: et ſacrorū quorūdam pro captu ſuo in omni mūditia B
particeps. Medius ordo plebs ſācta: ideo contēplatiua dicit̃ / ꝙ ad cōtuitū diuinoꝝ ſigno
rum admittit̃ / ad illuminandū ſacerdotibus commiſſa / vt fiat aliquarū intelligentiarū pro
captu ſuo et dignitate particeps. quod adhuc per ſacerdotes eccleſiarū in catholicis infor
mationibus fit: quod et modeſtius fieri vidi ea nō excedētes que in antiquis patrū inſtitu=
tis prudenti cōſilio ordinata ſunt plebi dicenda. non enī oīa plebi licent. neqꝫ Moſes / neqꝫ
ſeptuaginta arcane legis intelligētie periti: illā ſecretā legis intelligentiā in vulgus ꝓfun=
debant. et plebs que altiora ſe cognoſcere petit / ſui ipſius et ſue mediocritatis ſtatus igna=
ra: ignaua eſt / ſuperba et ꝑſumēs chore et ei⁹ familie ꝗſimillima. Et ego ſepe numero hos
libros in publicū emittere reformidaui: et legēs que ſupra me ſunt horrui frequētius. igno
ſcat michi ſumma benignitas: ⁊ purget clemētius quicquid hac in re audacius preſumpſi.
viderint et cōtionātes: ne modū excedāt ad populū / et ne ſua ad ſuperiorē eccleſiaſticū ſta
tum etiā tranſgrediātur officia. Recognoſcat pontifex ſuum officium / cognoſcant ſacerdo
tes ſuum / cognoſcant et miniſtri ſuum.

102 ¶ Myſteriū monaſtice cōſūmationis. Cap. VI. Pars ſecunda

Tat quidē ſacerdos ante ſacrū altare: monaſticā iprecationē pſallēs. ille autē poſt ſacerdotē aſtat non vtrūq ponens genu/ non alterū/ nō habens impoſita ſacra eloquia capiti: verū ſolū ſacerdoti aſtans myſticā ſuper illū inuocationē proſequenti. Ea vero finita: ſacerdos ad eū accedens/ interrogat primū. an renunciet diuiſibilibus oībus nō ſolū vitis: verū imaginib[9] quoq ac phantaſiis. Deinde exponit illi perfectiſſimā vitā: illud apte conteſtans/ oportere illū medio longe antecellere. Ubi vero ille iſta oīa intente promiſerit: conſignans eū crucis ſigno ſacerdos tondet trinas diuine beatitudinis perſonas inclamās. exutūq veſte omni: aliā induit. et cū ſanctis aliis (qui aſtant) viris/ ipſū ſalutans: diuinorū myſteriorū participē efficit.

¶ Secunde partis ſexti capitis ſcholia.

¶ An renūciet diuiſibilibus oībus non ſolū vitis: verū imaginibus quoq/ ac phātaſiis. Diuiſibiles vite ſunt ſeculares et mūdane: que ad implicationes mundi/ negotia ſecularia diuiſibilia et multiplicia tendunt/ et a verorū et vnorū contēplatione amouent atq diſtrahunt. et reuera ee ſunt ille ſpine que diuinū ſemen in cordibus noſtris ſeminatū ſuffocant: vt ſūma bonitas nos per mattheū cap. decimo tertio āmonet: et per lucam cap. octauo. vt cauti has vitas diuiſibiles fugientes: ad ſaluatricē nos colligamus vnitatē. Matthe[9]. 13. Lucas. 8.

Myſteria monaſtice cōſūmationis ex apoſtolico ritu.	Preſēs eccleſia
Sacerdos conſummans ante ſacrum altare monaſticam inuocationem pſallit.	ſuū ſeruat ritū
Conſummandus poſt pſallentē ſacerdotem erectus aſtat.	
Interrogat ſacerdos an abrenunciet diuiſibilibus omnibus et vitis et phantaſiis	
Ei quoq perfectiſſime illius vite ſtatum exponit.	
Promittit conſummandus.	
Conſignat eum ſacerdos: vitali ſigno crucis.	
Crines detondet.	
Trinas inclamat beatitudinis diuine perſonas.	
Exuit eum veſte omni/ et aliam induit.	
Caſtiſſimo ſalutat eū oſculo cū ſanctis qui aſtant viris.	
Salutatum ad deificam comunionem vocat.	

¶ Spiritalis ſenſus. Cap. VI. Pars tertia.

103 Q neutrū genu ponat/ neq habeat euāgelia impoſita capiti/ aſſiſtatq ſacerdoti imprecationē pſallenti: monaſticū ſignificat ordinē non alios ex officio adducere/ ſed in ſeipſo ſubſiſtere. in vnico/ ſacroq ſtatu ſacerdotales ſequentē ordines: ab ipſis/ vt aſſeclam ad diuinā ſacrarū rerum pro ordine ſuo ſcientiā obtēperanter adduci.

Q[;] ſolū erectus monaſtice cōſummādus aſſiſtat ſacerdoti.

104 ¶ Porro diuiſibiliū nō modo vitarū/ verum imaginationū quoq abrenūciatio: ſupremā illā monachorū philoſophiā indicat/ dum in ſciētia operatur vnientiū mandatorū. Eſt enī vt dixi nō medii ordinis: ſed oībus celſioris. idcirco plurima que impune a medio geruntur ordine: monachis omnino interdicūtur. quippe qui vnū ipſum ambire debēt/ et ad ſacram monadē cogi: atq ad ſacerdotalē (q̄tum fas eſt) formari vitā/ et vt in plurimis illi cōgruentē.

Quid abrenūciatio a diuiſibilibus vitis/ et diuiſibilium phantaſiis.

105 Nullus quippe ex ordinib[9] reliquis: illi ꝓpinquat magis. ¶ At vero crucis ſancte ſignaculū (vt iam dictū eſt) mortificationē omniū ſimul carnalium cupiditatum ſignat.

Quid ſignaculi ſācte crucis ipreſſio.

106 ¶ Porro tonſura crinium: vitā mundiſſimā indicat. et nulla figura fucatam. et que nullis fictis coloribus inductis animi deformitatē exornet: ſed ipſa in ſeipſa non humanis venuſtatibus ſed ſingularibus et vnicis/ ad dei exactiſſimā ſimilitudinē ꝓperet.

Quid criniū tonſura.

107 ¶ Prioris aūt veſtis poſitio/ alteriuſq aſſumptio: migrationē illā a media vita (ſacra licet) ad perfectiorē ſignificat. ſicut in diuina regeneratione: promotionē indicabat a purgata vita ad contēplantē/ illuminantēq habitū illa veſtis candētis immutatio.

Quid prioris veſt[;] poſitio: et alteri[9] acceptio.

108 ¶ Q[;] ſi modo quoq tam ſacerdos q̄ circūſtantes reliqui viri ſancti/ ſic dicatum cōſalutāt: ſacrā intellige dei preferen

Quid ſacerdotis et aſſiſtentiū ſic cōſummati conſalutatio.

Cur cōſūmatū ad ſanctā cōionē vocat ſacerdos.

tium ſpeciem ſocietatē/qua ſibi inuicē cum letitia et charitate gratulantur. ℭ In fine vero 109
omniū/ ſacerdos ad diuinā ita inſtructū comunionē vocat:aperte ſatis inſinuans eum qui
ſic cōſūmatus eſt (ſi ad monachicū et ſingulare inſtitutū veraciter venit) non modo cōtem=
platorē fore ſacrarū ſcdm ſeipſū rerū/ ſiue medij ordinis in morē ad comunionē ſanctiſſi=
ſimorū ſignorū acceſſurū: verū eoꝝ que percepit ſacramentorū auguſtiore ſcientia fretum

Cur ſacrorū ordinū cōſūmationibus peractis conſecrati ad diuinā vocātur cōionem.

(alio ꝙ ſactus populus modo) ad comuniōis diuine participationē admittendū. ℭ Quo 110
circa ſacris quoq; ordinibus quando ꝓpriis officiis et expiationibus conſumanť: in fine
ſanctiſſimarū conſecrationū ſuarū ſancte euchariſtie comunio tradiť a ſacrante pontifice.
non ſolū quoniā diuinorū participatio myſteriorū cuiuſq; ſacroſancte participationis eſt
ſūma: verū quia ipſius quoq; comunicabilis et ſacratiſſimi muneris/ ſacri omnes ordines

Epilog⁹ multorum precedentum.

(pro ſua quiq; ratione) participes ſunt. vt per id: ſubuchanť et perficianť in deū. ℭ Cōclu= 111
ſimus igiť: ſancta quidē myſteria purgationē eſſe et illuminationē/ atq; perfectionē. mini=
ſtros vero: purgantē ordinē. ſacerdotes autē: illuminantē. cōſumantē autē ſiue conſecrā=
tem: diuinos eſſe pōtifices. porro purgandorū ordo is eſt: qui ſacre ſpeculationis et comu
nionis eſt exors. quippe qui purgať adhuc. at ſpeculatiuus ordo: pius eſt populus. conſū=
matus vero: ſingulariū monachorū eſt proprius. Ita noſtra ſacra perfunctio dū ordinib⁹ x
diuinitus traditis aptius congruit: hierarchiis celeſtibus ſimilis eſt/ ipſius (quantū viris
fas eſt) ad dei imitationē effictos/ diuinoſq; caracteres ſeruans. Verum obiicies forte ce=
leſtibus hierarchiis: purgādos deeſſe ordines. neq; eni fas eſt dicere/ neq; dici veraciter po
teſt: vllam eſſe celeſtē diſtinctionē obnoxiam ſceleri. Equidē integras omnino eſſe/ ⁊ caſti=

De caſu demonum.

tate eximia excellentiſſime preditas: conſtanter aſſeueraueri/ niſi piiſſima intelligentia pe=
nitus excidam. Nam et ſi qua ex his dedit malicie manus: celeſti/ atq; inconfuſa decidit di
uinorū ſpirituū congruentia/ inq; obſcurā turbarū a deo deficientiū eſt prolapſa ruinam.
Verūenīuero dicere poſſumus: in celeſti hierarchia purgationē eſſe ſpiritibus inferiorib⁹
cū a deo edoceanť que interim ignorabant. fulgore illos diuini radij ad perfectiorē ducente
diuinarū notionū ſcientiā: atq; earū rerū ignorantia (quarū nondū ſcientiā habuerant) ve
luti expiante per primas/ diuiniores q; ſubſtantias. vt ſic ad ſuperiores diuinarū ſpeculatio
nū/ liquidioreſq; fulgores ſubuehanť. Ita ſūt et qui illuminanť ordines/ et qui conſūman
tur. purgantes item et illuminantes/ ac perficientes in hierarchia celeſti: quando ſupreme
ille diuinioreſq; ſubſtantie inferiores ſacras/ celeſteſq; diſtinctiones ignorantia omni emū
dant in ordinibus ac proportionibus celeſtiū functionū/ ipſaſq; ſacratiorū doctrinarū ful=
gore implent atq; perficiunt caſtiſſima diuinarū intelligentiarū diſciplina. Et nos eni iam z
diximus/ ⁊ eloquia ſacra diuine dictarunt: nō eaſdē eſſe celeſtes diſtinctiones omnes/ neq;
tantumdē valere in oībus ſacris perceptionibus illuſtrationū diuinarū. ceterū ex deo qui=
dem continenter primas illuſtrari: per illas vero ex deo rurſus inferiores quoq; pro captu
ſuo edoceri/ ac percipere clariſſima diuini radij lumina.

ℭ Tertie partis ſexti capitis ſcholia.

ℭ Dum in ſcientia operatur: vnientiū mandatorum. Vnientium/ deo nos coniungentiū/ t
qui vere ipſum vnum eſt/ et omniū rite coniunctorū vnio.

ℭ Eſt eni (vt dixi) non medij ordinis: ſed oībus celſioris. Medij ordinis ſcilicet ordinis ſā= u
cte plebis. ſed oībus celſioris. Oibus/ oībus ordinibus initiandis.

ℭ Iſta noſtra ſacra perfunctio dū ordinibus diuinitus traditis aptius cōgruit. Diuinitus x
traditis dicit: quia que apoſtoli ordinauerunt ſpiritu ſancto (quē promiſſū patris accepe=
rūt) ſuggerēte et mōſtrāte oīa aptius etiā ac lucidius ꝙ angelo mōſtrāte Moſes: didiciſſe

Joannes. 16

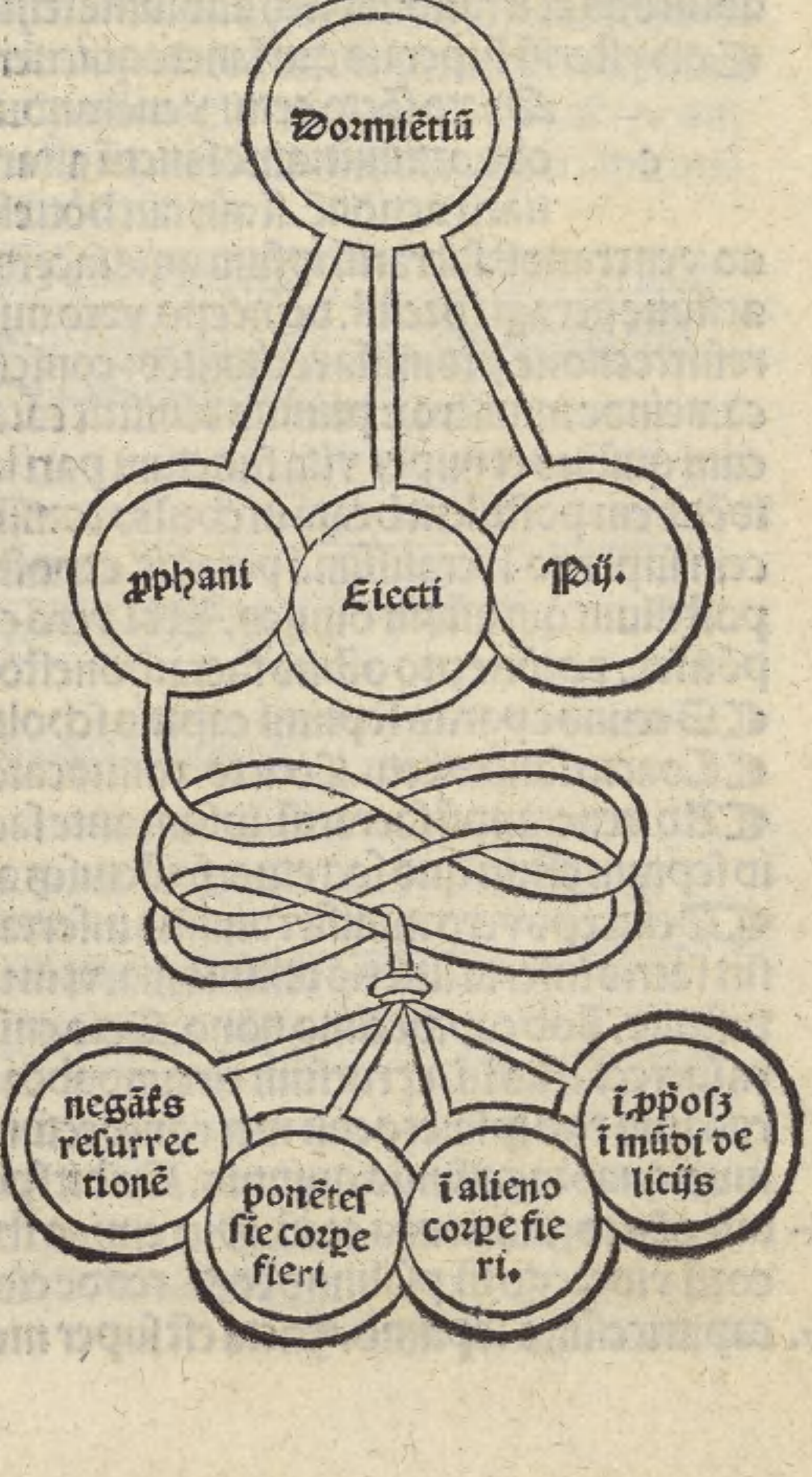
credendū eſt. de quibus ipſemet dn̄s teſtať ioannis cap. decimo ſexto. Cū autē venerit ille
ſpiritus veritatis: docebit vos oēm veritatē. nō eni loqueť a ſemetipſo: ſed q̃cunq; audiet
loqueť/ et que ventura ſunt annūciabit vobis. Et ſi uiſſe illa per negligentiā minus obſer=
uari: pietatis fuit extinctio ⁊ inducta rebus ſacris confuſio: vbi ordo deo gratiſſimus locū
habebat/ ad diuinorū ſanctiſſimis apoſtolorū intelligentiis/ monſtratorū imitationē. Se=
cundū eni diuiniſſimū exemplar a ſpiritu ſancto illis oſtenſū: melius formabant omnia ꝙ

ipſe Moſes ſcdm typū legis legalia. Sed o ſūma bonitas reuela oculos tuoꝝ miniſtroꝝ/ tuorū pontificū: et adiuua vt reparent̄ reparanda/ et forment̄ reformanda.

5 ¶Et nos eni iam diximus/ et eloquia ſacra diuine dictarūt: nō eaſdē eſſe celeſtes diſtinctiones oēs. Jd ex doctrina beatiſſimi pauli.cap.ſexto celeſtis hierarchie dictū eſt: et in ſcholiis cap.quinti ex ſacrarū litterarū teſtimoniis oſtenſum.

¶De iis que in quieſcentibus fiunt. Pars prima Cap.VII.

112 His vero ita definitis/ neceſſariū reor et ea exequi que a nobis in iis qui obdormierunt: caſte geruntur.
h Nam ne iſtud quidē ſacris/ prophaniſq; comune eſt: verū
A vtroꝛūq; vite eſt ſpecies varia/ ita vbi in mortem ierint.ij quidē qui ſacram
B tenuere vitā in veras dei repromiſſiones intuentes (vt qui veritatē ipſarum: in ſua inſpexerint reſurrectione) firma et certiſſima cū ſpe/ diuinaq; leticia ad mortis tendunt finē/ quaſi ad ſanctorū certaminū vacationē. non ignorātes in exactiſſima et immortali vita et ſalute/ fore ſua omnia: per futurā integram reſurrectionē ſuā. Sancte pfecto anime cū in hac vita
C poſſint ad deteriora conuerti: in regeneratione id habiture ſunt vt ex dei ſimilitudine ad inconuertibile tranſeant. at vero caſta ſanctarū animarū corpora (cum quibus vna et vite mortalis iter egerūt: et ſimul deſcripta ſunt/ ſimulq; certarūt) pro ſacris ſudoribus ſuis in animarū imutabili ſcdm diuinā vitam firmitate/ ac ſede reſurrectionē quoq; vna recipient
D propriā. Jnſerta eni aīabus ſanctis (quibus hac in vita iuncta fuerant: vt chriſti effecta mēbra) diuinā atq; imortalē/ beatāq; recipient requiem. in iis ergo eſt ſanctorū quieta obdormitio in leticia et ſpe immobili: cū ad ſāctorū certaminū peruenerit finē. Porro ex prophanis partim quidē animas in id euaneſcere vt non ſubſiſtant: arbitrant̄ irrationabiliter omnino. partim corporalē cōiunctionē a ſuis aīabus abrumpi penitus/ vt eis diuina in vita et beatiſſima requie minus congruentem: nō intelligentes/ neq; ſatis magiſterio diuino edocti/ vt iam cepta ſit noſtra in chriſto ſacratiſſima vita. Alij vero animabus aliorū corporum coniugia tribuunt: iniuriis (vt reor) quantum in ſe eſt afficientes corpora/ que cum ſāctis animabus laborarūt: ſacriſq; retributionibus parum honeſte priuantes/ que ad finē ſanctiſſimi curſus peruenerunt. Alij rurſus neſcio quo pacto ad carnales cogitationes declinantes: dixere preſenti vite ſimilē/ eam (que ſanctis promiſſa eſt) ſāctiſſimā et beatiſſimā requiem. ciboſq;
E vite variabilis proprios: iis qui equales angelis ſunt euaſuri nefarie applicuerūt. Sed abſit vt vnq; ſanctus aliquis vir: in iſtiuſmodi errores incidat. Norūt profecto ſe totos percepturos exactiſſimā ad chriſti ſpeciē requiē: cū ad preſentis finē vite peruenerint. viāq; ad imortalitatē ſuā e vicino iā clarius intuentes: diuinitatis laudant munera/ diuinaq; leticia geſtiunt. non iam ad deteriora conuerſionē metuentes: ſed parata bona ſe firmiter/ perpetuoq; habituros probe noſcentes. qui vero inquinamētis/ impuriſq; maculis pleni ſunt (ſiquidem aliquid ſacre inſtructiōis hauſerūt/ eaq; pernicioſe ab aīo abiecta ad corruptrices libidines ſunt deuoluti) cū ad vite huius peruenerint metas: non iā eis eque deſpicabilis apparebit ſcriptu=

re ſacre diuina ſanctio. pernicioſaſq; viciorũ ſuoꝝ voluptates aliis aſpiciẽt oculis beatãq; vitam (qua imprudẽter excidere) laudantes/ inuiti miſerabiliter exceduut ſeculo/ nulla ſubnixi ſpe propter deterrimã vitam. Cum vero nichil ex his contingat in ſanctoꝝ virorũ dormitione: is quidẽ qui ad finẽ ſuorũ certaminũ properat ſancta leticia implet/ magnaq; cũ iucunditate feliciſſime regenerationis iter ſcandit. Defuncti vero propinqui ſãcta propinquitate/ moꝝũq; ſimilitudine: ipſũ qui talis eſt predicant/ ꝙ ad optatũ victorie peruenerit finẽ. autoriq; victorie: laudes cũ gratiarũ actione perſoluunt: ſeipſos quoq; orantes ad ſimilẽ requiẽ admitti. ſumẽtes autẽ ipſũ ad põtificẽ ducunt/ quaſi coronis donandũ ſacris: hunc ille libenter ſuſcipit/ eaq; peragit que diuino inſtituto ſuper ſancte quieſcẽtibus fiũt.

¶ Septimi capitis prime partis ſcholia.

¶ Nam ne iſtud quidẽ ſacris/ prophaniſq; comune eſt: ſacri/ initiati qui extra comuniõis participationẽ non ſunt. prophani/ non initiati/ et qui extra comunionẽ ſunt/ qui et reiecti. A

¶ Ut qui veritatẽ ipſarũ in ſua inſpexerint reſurrectione. Sua refert ad dei. Et ſenſus eſt: ītuẽtes veritatẽ ipſarũ repromiſſionũ dei: in ſua ipſi⁹ dei (ꝙ chriſt⁹ deus hõ eſt) reſurrectiõe B

¶ In regeneratione id habiture ſunt. In regeneratione ex mortuis/ in reſurrectione C

Marcus. 12. ¶ Inſerta eni animab⁹ ſãctis: quibus hac in vita iũcta fuerãt. Inſerta/ iũcta atq; reunita. D

¶ Iis qui equales angelis ſũt euaſuri: nefarie applicuerũt. Marcus cap. duodecio. Nõne ideo erratis neſciẽtes ſcripturas atq; virtutẽ dei? Cũ eni a mortuis reſurrexerint neq; nubent neq; nubent: ſed ſunt ſicut angeli dei in celis. Et qui aĩas cũ corporibus extingui poſuere: manifeſte cognoſcunt ſaducei. qui ſine corporibus reſurgere/ ſimon magus/ menander/ martion qui cũ corporibus extrancis: quidã qui parum deſciuerũt a menandro ꝛ martione. qui ad cibos/ potus et huius preſentis vite fallacia blandimenta reſurrectionẽ predicarũt: vt papias hieropolitanus. quoꝝ omniũ potuerat beatiſſimus pater: ſuo tempore abſurdas et irrationabiles audiuiſſe ſententias/ et mere inſanie plena diliramenta. E

¶ Myſteriũ ſuper iis qui ſancte quieuerunt. Cap. VII. Pars ſecunda.

Oacto ſãcto cetu/ venerandus antiſtes ſiquidẽ ſacerdotalis ordinis fuerat qui 113

c obdormiuit: ante ſanctũ altare inclinans eum/ orationẽ ad deũ inchoat et gratiarũ actionẽ. ſi aũt aut honeſtiſſimis monachis aut ſancte plebi inſertus erat: F

ad venerandũ ſacrariũ ipſum ante ſacerdotũ reclinat ingreſſũ. deinde precẽ cũ gratiarum actione peragit preſul. deinceps vero miniſtri diuinis inſerta eloquiis/ veriſſima de noſtra reſurrectione promiſſa recitantes: conſentanea tantũ dem valentia canunt pſalmoꝝ cantica. deinde miniſtroꝝ primus dimittit catechuminos: ſanctoſq; iam defũctos concelebrat/ cum quibus et nuper vita functum pari laudatione proſequit. hortatq; omnes vt ſibi ipſis idẽtidem poſtulent beatã in chriſto conſũmationẽ. Poſtea accedẽs venerabilis preſul: precem ſuper eo ſacratiſſimã peragit. et poſt orationẽ ipſe quoq; pontifex defunctũ ſalutat: ꝛ poſt illum qui aſtant omnes. Ubi vero cuncti conſalutauerũt: ſuper defuncto fundit oleũ põtifex. ꝛ orõne pro oibus facta: honeſto ĩ loco ponit corpus cũ eq̃libus aliis corpib⁹ ſctis G H

¶ Secunde partis ſeptimi capitis ſcholia.

¶ Coacto ſancto cetu. Coacto/ conuocato/ congregato.

¶ Ad venerandũ ſacrariũ/ ipſum ante ſacerdotũ reclinat ingreſſũ. Sacrariũ/ ſanctuariũ. ꝛ id ſeptum eſt: in quo ſecretus/ ſeiũctuſq; a plebe ſacerdotũ chorus reſidet. F G

¶ Deinceps vero miniſtri diuinis inſerta eloquiis. De noſtra reſurrectione locupletiſſima ſũt ſacris inſerta litteris teſtimonia. vt in iob/ pſalmis/ hieremia/ ezechiele/ euãgeliis/ ꝛ epiſtolis. Job cap. decimo nono. Scio eni ꝙ redẽptor meus viuit: et in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſũ. et rurſum circundabor pelle mea: et in carne mea videbo deũ. quẽ viſurus ſum ego ipſe: et oculi mei conſpecturi ſunt/ et non alius. Pſalmi. Ut pſalmus centeſimus quadrageſimus quintus. Exibit ſpiritus eius et reuertet in terrã ſuã: in illa die peribũt oẽs cogitationes eorũ. Hieremias threnorũ cap. quarto. ſeſſionẽ eoꝝ et reſurrectionẽ eorũ vide: ego ſũ pſalmus eorũ. redde eis vicẽ dñe: iuxta opera manuũ ſuarum. Ezechiel cap. triceſimo ſeptimo. Facta eſt ſuper me manus dñi: et eduxit me in ſpiritu dñi. et dimiſit H

Job. 19. Pſalm⁹ 145 Trenorũ. 4. Ezechiel. 37.

me in medio campi/ qui erat plenus oſſibus: et circūduxit me per ea in gyro. Erant autem multa valde ſuper faciē campi: ſiccaq; vehementer. et dixit ad me fili hominis: putas ne viuēt oſſa iſta? et dixi: dn̄e deus tu noſti. et dixit ad me vaticinare de oſſibus iſtis: et dices eis. oſſa arida audite verbū domini: hec dicit dn̄s deus oſſibꝰ his. Ecce ego intromittā in vos ſpiritū et viuetis: et dabo ſuper vos neruos/ et ſuccreſcere faciā ſuper vos carnes/ et ſupextendam in vobis cutem/ et dabo vobis ſpiritū et viuetis: et ſcietis quia ego dn̄s. Euangelia. Marcus cap. duodecimo. Cū enī a mortuis reſurrexerint: neq; nubēt neq; nubent᷑/ ſed Marcus.12.
ſunt ſicut angeli dei in celis. Lucas cap. decimo quarto. Cū facis cōuiuiū voca pauperes/ Lucas.14.
debiles/ claudos/ et cecos: et beatus eris quia non habent retribuere tibi. retribuet᷑ autem tibi in reſurrectione iuſtorū. Et cap. viceſimo. Ait illis ieſus: filij huius ſeculi nubunt/ ⁊ tra= Lucas.20.
dunt᷑ ad nuptias. Illi vero qui digni habebunt᷑ ſeculo illo ⁊ reſurrectione ex mortuis: neq; nubent neq; vltra ducent vxores/ neq; vltra mori poterunt. equales enī angelis ſunt/ et filij ſunt dei: cum filij ſint reſurrectionis. Et ioannes cap. quinto. Amen amen dico vobis/ q̄a Joannes.5.
venit hora et nunc eſt: quādo mortui audient vocē filij dei. et qui audierit: viuent. Et procedent qui bona fecerūt in reſurrectionē vite: qui vero mala egerunt in reſurrectionē iudicij. Et cap. ſexto. hec eſt enī voluntas eius qui miſit me patris: vt omne qđ dedit michi nō Joannes.6.
perdā ex eo/ ſed reſuſcitem illud in nouiſſimo die. ⁊ cap. vndecio. Ego ſum reſurrectio ⁊ vi= Joannes.11.
ta: qui credit in me etiā ſi mortuus fuerit viuet. et oīs qui viuit et credit in me: nō morieť in eternū. Epiſtole. Paulus pria ad corinthios epiſtola/ cap. decio quīto. Alia claritas ſolis/ 1. ad cori.15.
alia claritas lune/ et alia claritas ſtellarū. ſtella enī a ſtella differt in claritate. ſic reſurrectio mortuorū. ſeminať in corruptione: ſurget in incorruptione. ſeminať in ignobilitate: ſurget in gloria. ſeminať in infirmitate ſurget in virtute: ſeminať corpus animale: ſurget corpus ſpirituale. Omnes quidē reſurgemus: ſed nō oēs immutabimur. In momēto/ in ictu oculi/ in nouiſſima tuba (canet enī tuba) et mortui reſurgent incorrupti/ et nos immutabimur: oportet enī corruptibile hoc induere incorruptionē: ⁊ mortale hoc induere immortalitatē Et ſācte ſcripture/ noſtre reſurrectionis teſtimoniīs paſſim reſperſe ſunt: vt erigať ſpes infirmorum ad vitam illam immortalē/ indeficientē/ omniq; fine carentē demū percipiendā.

¶ Myſteria ſuper iis qui ſancte quieuerūt ex ritu apoſtolico.

Sancto cetu congregato pontifex/ ſi ſacerdos fuerit qui requieuit	Preſēs eccleſia
ante ſanctum altare ipſum reclinat. ſin de medio piorū ſtatu aut ple=	ſuū ſeruat ritū.
beus aut monachus: ante ſacrarium eo in loco vbi ſancta plebs	
aſtat aut monachi.	
Orationē ad deū inchoat pontifex/ et gratiarū actionem.	
Pſalmos accōmodatos pōtifex et ſacer chorus canūt.	
Miniſtri de ſacris eloquiis promiſſiones nobis de reſurrectione	
factas recitant.	
Deinde archidiaconus/ principaliſq; miſter ſolos catechuminos	
a foribus tēpli excludit.	
Sanctos iam pie functos concelebrat.	
Pari panegyri/ et laude nuper functum proſequitur.	
Hortať omnes ad ſibi beatam in chriſto poſtulandā cōſūmationē	
Venerabilis p̄ſul accedēs ſacratiſſimā ſup quieſcētē precē peragit	
Poſt orationem pontifex defunctū ſalutat.	
Et poſt illum pariter omnes qui aſtant.	
Super ſalutatum/ ſanctum fundit oleū.	
Mox honeſto in loco: corpus cū aliis corporibus ſctis collocať	

¶ Spiritalis ſenſus

Cap. VII. Pars tertia.

Eterum iſta ſi viderint prophani/ vel fieri a nobis audierint:late puto ridebūt/ 114
c noſtrūqꝫ miſerabunt errorē.neqꝫ eſt ſane cur miremur:niſi enī credīderint(iuxta I
ſcripture fidē)non intelligēt. ¶ Nos autē intelligētias eorū que geruntur ſpecu 115
lantes Jheſu duce preuioqꝫ:dicamus pontificē nō irrationabiliter in ſacrum introducere
chorū/imponereqꝫ defunctū.Oſtēdit per id profecto oēs in regeneratione/ illas cōſecutu K
ros ſortes:ad quas hic vitā propriā direxerūt.puta ſi ad diuinā hic imaginē quiſpiam ſan=
ctiſſime vixerit(ꝙtum viro poſſibile eſt deum imitari)diuina in ſeculo futuro/et beatiſſima
donabit requie. Sin autē ad ſummā illā non peruenit effigiem/ſancte tamen ſe in vita ha=
buit:paria et iſte meritis premia refert.¶Huius diuine iuſtitie cauſa/preſul gratias agēs: 116
oratione ſacrā peragit/venerādāqꝫ diuinitatē laudibus celebrat. qua deſtructū eſt iniquū
et violentū contra nos oēs imperiū:noſqꝫ ad ſua iuſtiſſima iudicia trāſlati ſumus. ¶ Por= 117
ro diuinarū promiſſionū cantica et lectiones/ explicant quidē beatiſſimā requiē: ad quam
ſubuehūtur ſempiterne qui ſancte cōſummati ſunt.ſuſcipiūt vero et amplectūtur vita fun= L
ctum: viuēteſqꝫ preterea ad cōſummationē ſimilē prouocāt.¶ Inſpice autē vt nūc nō oēs 118
(vt ſolitū eſt)purgādi ordines dimittūtur:ſoliqꝫ cathecumini/ſacris arcētur locis. Eſt enī
hic ordo ſancti oīs myſterii penitus rudis:neqꝫ ſibi fas eſt quicꝙ aut paruum aut magnū/
ex iis que ſacratius cōſummātur inſpicere. quippe qui necdū eius virtutis eſt particeps:
que aſſurgit ad cōtuenda diuina ex ſacra lucis indultrice generatione proueniens. reliqui
vero purgādoꝝ ordines:ſacram quidē traditionē iam ferme didicerūt.ſed ꝙ ſtolide pror=
ſus ad deteriora prolapſi ſint/cum debuerint in anteriora contēdere intentione perpetua:
diuinis quidē venerabiliū ſignorū ſpeculationibus/ et participationibꝰ arcētur. merito le=
dentur enī magis/ſi indigne ſancta percipiāt:atqꝫ ad maiorē deuenīēt diuinarū rerū/ſuiqꝫ
contemptū. Non inconuenīēter autē aſſunt iis/ que modo gerunt patentius diſcētes/ atqꝫ
intuētes noſtre mortis incertū:ſanctorūqꝫ munera de ſcripturis celebrata diuinis/ et inten M
tata ſibi ſimilibus impuris infinita ſupplicia. ¶Ex his enī forte proficiēt: cernētes eū(qui 119
ſancte obiit)miniſtrorū predicatione celebrari/ vt vere cōſortē ſanctoꝝ omniū. Fortaſſeqꝫ
et ipſi ad ſimile deſideriū veniēt:miniſtrorū officio edocti ꝙ ſit beata et vere felix in chriſto
cōſummatio. ¶Accedēs deinde venerādus antiſtes:precem ſacrā ſuper mortuū peragit. 120
poſtqꝫ precem et ipſe eū preſul ſalutat: et ſuo deinceps ordine qui aſtant oēs. Precat ora=
tio illa diuinā clementiā: vt cūcta dimittat per infirmitatē humanā admiſſa peccata defun=
cto.eumqꝫ in luce ſtatuat et regione viuorum: in finibus Abrahe/ Iſaac/ et Jacob in loco
vnde aufugit dolor/ et triſtitia/ ꝛ gemitus. Iſta(vt reor)perſpicua ſunt beatiſſima ſanctoꝝ
premia.quid enī immortalitati perfecte omniqꝫ triſtitia vacue/ ac plene perpetui luminis
cōferri poſſit:licet multū ſane ꝓmiſſiones ille omni ſublimiores noſtra mente ſint(que vo= N
cabulis nobis cōgruis deſignant)longe tamē inferiores earū re/ ꝛ veritate appellationes
habēt.Uerū enī profecto illud exiſtimandū eloquiū eſt:ꝙ oculus nō vidit/nec auris audi O
uit/neqꝫ in cor hoīs aſcendit:que preparauit deus diligētibus ſe. Sinus autē beatorū pa=
triarcharū/reliquorūqꝫ ſanctoꝝ omniū:ſunt(vt reor equidē)ſacratiſſime ille/ac beatiſſime
ſedes:que omēs diuinā effigiem pre ſe ferētes/in ſua ſuſcipiūt inſeneſcibili et beatiſſima re
quie. ¶Ac fortaſſe inquies iſta quidē recte a nobis dici: verum ambigere/ cuius rei gratia 121
preſul diuinā precatur clementiā: defuncto peccatoꝝ veniā poſtulans/ ꝛ equalē ſanctis/ ac
lucidiſſimā ſortē.ſi enim eorū(que in vita geſſit)bonorū aut malorū/a diuina iuſtitia perci=
piet premia:perfecit autē actiones ſuas in vita iſta defunctus:que nam hūc oratio preſu=
lis ad aliā(preter illā quam meruit: vite hic acte reſpondentē)transferet requiē: Nō igno=
ro quidē ꝛ ego diuinis eloquiis accedēs:ſingulis reddendā pro meritis ſortē.concluſit enī P
dn̄s(inquit)apud ſe et referet vnuſquiſqꝫ ea que per corpus geſſit/ ſiue bonū ſiue malum.
Qꝫ autem et iuſtorū preces etiā in vita iſta ꝛ necdum poſt mortē/iis ſolis proſint qui digni Q
ſunt:ſcripture nos edocet ſacroſācta traditio. Quid enī Sauli profuit Samuelis oratio:
quid hebreorū iuuit plebē/ ꝓphetica interpellatio: Nam profecto idem fit:ac ſi quis ſole
ſuos radios ſanis largiēte oculis ſibi oculos eruens ſolaris luminis particeps fieri poſtu=

Cur ſacer=dos inter ſacerdotes: et mediꝰ int me dioſ itra phanū deponit defunctus.

Quid pōtificis oratio/ et grārū actio.

Quid diuinaꝝ ꝓmiſſionū cantica ꝛ lectiones.

Cur ſoli catechumini ꝛ nō oēs imūdi arcēt a phano.

Quid defuncti panegyri et pia cū ceteris defūctis laudis proſecutio.

Quid cōſūmās ſup defūctum fuſa oratio: et qd illa pia cōſalutatio.

Dubitatio circa orandi et petitionis modum.

let.ſic impoſſibiliū ſuperflua ſpe ille ſuſpēſus eſt:qui ſāctoꝝ flagitat preces:⁊ nature ipſoꝝ
cōſentaneas ſacras operationes abigit diuinis nequaꝗ̄ intendēdo muneribus/ et a ſāctiſ=
R ſimis/beneficiiſqꝫ recedēdo mādatis. Itaqꝫ ſcripture ſacre acquieſcēs/ vtiles eſſe in hac vi=
ta dixerim ſanctorū preces hoc modo ſcilicet:ſi qui ſanctoꝝ munerū deſiderio incēſus/ ad
eaqꝫ percipiēda pie affectus paruitatis tamē ꝓprie conſcius quempiam ſanctoꝝ virorum
adeat:oretqꝫ ſibi adiutorē et precatorē accedere.capiet ex hoc omnino vtilitatē commoda
cuncta excedentē.fruetur eni iis que petit ſacratiſſimis donis/ſuſcipiente diuina clemētia:
atqꝫ in primis in eo amplectēte religioſam cognitionē ſui/reuerētiamqꝫ ſanctorū/ et lauda
bile ſanctarū petitionum a ſe poſtulatarū deſiderium/cōſentaneumqꝫ his ſacratiorē habi=
tum.eſt eni et hoc diuinis ſancitum iudiciis:vt diuina munera iis (qui digni ſunt ſumere)
decentiſſimo per eos tribuanť ordine/qui ea tradere nō ſunt indigni. Hanc ſi quis ſpernat
ſacroſanctā diſciplinā/atqꝫ infelici elatione ſeductus dignū ſe diuina arbitretur familiari=
tate/ſanctoſqꝫ deſpiciat:hic certe ſi petitiones indignas deo/ neqꝫ ſacras poſtularit/inten=
toqꝫ careat diuinorū deſiderio/ſibiqꝫ ipſi conſentaneo: imperita poſtulatione per ſeipſum
S nunqꝫ potietur.Quenā vero de huiuſmodi prece(quam ſuꝑ defūcto peragit preſul)ex di=
T uinis ducibus noſtris traditio peruenit ad nos:operepreciū eſt vt dicamus.Venerandus
antiſtes(vt ſcriptura ait)interpres eſt iudiciorū diuinorū:angelus eni domini omnipoten
V tis dei eſt.didicit igiť de ſcripturis diuinitus traditis:vt iis qui pie vixerūt lucidiſſima/ di=
X uinaqꝫ vita pro merito ab equiſſimis lancibus redditur.nō recordāte diuina bonitate per
Y ſummā clementiā maculas:que illis ex humana infirmitate adheſerūt. nullus eni (inquit)
eſt mūdus a labe. Iſta quidē nouit pontifex promiſſa a ſanctis eloquiis:petit autē ea fieri/
donariqꝫ eis/qui pie vixerunt premia ſacra:ſimul quoqꝫ ſeipſum ad imitationes dei beni=
gnius formās/et aliorū dona quaſi ꝓprias expetens gratias.neqꝫ ignorans veras repro=
miſſiones futuras:preſentibus etiā aperte demōſtrat/ꝙ(que ab eo ſacro iure poſtulātur)
omnino illi cōſequentur qui in vita diuina cōſummati ſunt. Neqꝫ eni vnqꝫ peteret pōtifex
diuine iuſtificationis predicator:que deo ſciret nō eſſe gratiſſima/et que largiturum ſe ille
nequaqꝫ promiſiſſet.Quocirca ꝓphanis vita functis:non iſta imprecať.non modo quia
in hoc propriū deſereret ordinē/et aliqua pōtificalis officij preſumeret a diuino ſpiritu ne=
3 quaqꝫ agitatus:verū quia et indigne orans non exaudireť.atqꝫ ad ipſum nō immerito il=
lud diceretur eloquiū iuſtitie plenum:petitis et non accipitis/quia male petitis. Poſtulat
itaqꝫ ſanctus antiſtes que ſunt ꝓmiſſa diuinitus/atqꝫ accepta deo:et que largiēda nō am=
bigit/vna et diuinū ac benignū habitum preferens clemētiſſimo deo:et preſentibus aper=
te inſinuans quibus bonis donādi ſunt ſancti.Sic eni nituntur ſecernentibus virtutibus
preſules(quaſi interpretes iuſtificationū diuinarū)non eorū irrationabilibus motibus ſa
piētiſſima diuinitate(vt honeſte dixerim)obſequēte ſeruiliter:ſed ipſis pro merito eos qui
a deo iudicati ſūt miniſterio ſuo ſeparātibus/ſpirituſqꝫ ſācti inſpirationi obtēperātibꝰ.Ac=
Z cipite eni(inquit)ſpiritū ſanctū:quorum remiſeritis peccata remittunť eis/et quorū tenue
pp ritis retenta ſunt.Eiqꝫ qui reuelationes diuinas a patre ſummo didicerat:dicitur.quod=
cunqꝫ ligaueris ſuꝑ terrā:erit ligatum et in celis.et quodcūqꝫ ſolueris ſuper terrā/erit ſolu
qq tum et in celis.Sic profecto ille/omniſqꝫ illi ſimilis preſul iuxta paternarū iuſtificationum
ſibi indultas reuelationes:declarando/et traducendo deo caros admittit/et excludit im=
rr pios.Sanctā deniqꝫ illam theologiā(vt ſacra eloquia teſtātur)non ſuo motu/ neqꝫ carne
et ſanguine reuelātibus:ſed a deo illū ſpiritaliter imbuente edoctus pronūciauit.in hunc
igitur modū ſancti antiſtites et ſeparationibus et ſacerdotalibus virtutibus oībus vti de=
bent:vt ipſos myſterioꝝ autor diuinitus mouerit.Ceteros vero ita pōtificibus oportet ani
ss mum intendere/quecūqꝫ illi geſſerint:tanqꝫ a deo agitatis.qui eni(inquit)vos ſpernit:me
122 ſpernit. ¶ Sed iam ad cōſequētia dicte orationis redeamus.Ea peracta pōtifex et ipſe ſa=
lutat defunctū:et deinceps qui aſtant oēs.eſt eni iucūdus/atqꝫ honorabilis oībus diuine
123 imaginis emulis:is qui in ſācta cōſummatus eſt vita. ¶ Exacta ſalutatione:defūcto infū=
dit oleū pōtifex.memēto autē vt in prima ſācta regeneratione ante ſacrū baptiſma.prima

Quid defuncti a pōtifice et a ſctis aſtātibꝰ ſalutatio
Quid ſuper defunctū olei infuſio.

ſancti ſymboli participatio tradiť initiãdo poſt priorẽ omnẽ abiectã veſtem ſãcti chriſma=
tis oleũ: ⁊ nũc in fine omniũ defuncto itidẽ infundiť oleũ. atqui tũc quidẽ olei vnctio: bap=
tiſandũ euocabat ad ſacra certamina. nũc autẽ infuſũ oleũ ſignat eũ qui defũctus eſt: eadẽ
ſacra exegiſſe certamina/ ſicq; fuiſſe cõſummatũ. ¶ Peractis his: põtifex condit in loculo 124
digniſſimo corpus cũ aliis ſui ordinis corporib⁹ ſacris. Si eni in anima ⁊ corpore vitã ſan
ctam qui defũctus eſt duxit: honorabile erit cũ ſancta anima/ et quod ſacris ſudoribus cũ
illa decertauit corpus. hinc diuina iuſtitia cũ ſuo corpore digna illi largiť premia: vt comi= tt
ti/ atq; cõſorti diuine/ ſiue cõtrarie vite. Idcirco et ſanctoꝝ ſacra functio diuinas participa
tiones largiť vtriq;: anime quidẽ in ſpeculatione puriſſima/ et vera (eoꝝ que geruntur) ſcien
tia: corpori vero per ſacratiſſimũ (vt in imagine loquamur) vnguentũ/ et per diuine comu
nionis auguſtiſſima ſigna totũ ſãctificãs hominẽ/ integrãſq; ipſius ſalutẽ operãs/ atq; vni=
uerſalibus luſtrationib⁹ exactiſſimã eius reſurrectionẽ fore denũcians. At vero efficientes vv
ꝯſecrationis preces/ fas non eſt ſcripto interpretari: neq; ipſarũ arcanum ſiue illas (que in
his ex deo fiunt virtutes) e ſecreto in publicũ efferre. ſed ſicuti noſtra habet ſacroſancta tra
ditio: vbi eas ſecretioribus inſtructionib⁹ hauſeris/ atq; ad ſacratiorẽ habitũ capacioremq;
intelligentiã diuino amore/ ſacriſq; actionibus cõſummatus euaſeris: ad ſupremã ipſarũ
ſcientiã ſubueheris diuina luce radiatus. ¶ Illud vero ꝙ pueri quoq; qui necdũ poſſunt 125
intelligere diuina: ſacri baptiſmatis/ altiſſimorũq; comunionis ſacroſancte ſignorũ parti=
cipes fiant: videť quidẽ prophanis (vt dixiſti) rationabiliter irridẽdũ/ ſi auditores minus
idoneos epiſcopi diuina edocẽt: et nõ intelligẽtibus ſanctas traditiones nequicq; tradũt.
⁊ quod adhuc ridiculoſius eſt: alij pro ipſis abrenunciant/ ſanctaq; ineunt federa. Uerum
oportet tuã ſanctã prudẽtiã errãtibus nõ indignari: ſed religioſe ſimul ⁊ inſtructionis illoꝝ
gratia cum charitate rationẽ reddere/ et cõfutare obiecta. et illud inſup addere (iuxta diui=
nas leges) quopacto nõ auguſtiora oĩa/ noſtra ſciẽtia circũſcribunť. et plurima ex iis que
ignoramus: cauſas habẽt digniſſimas/ nobis quidẽ ignoratas/ verũ preſtãtioribus ordi=
nibus cognitas. Cõplura item ſummas illas/ altiſſimaſq; ſubſtãtias latent: ſoliq; ſapiẽtiſſi
me/ ac ſapiẽtie autori diuinitati nota ſunt. Uerũ eni ea de re/ iſta quoq; dicimus: que ſancti xx
preceptores noſtri ex priſtina traditione edocti ad nos deriuarũt. aiunt eni quod eſt veriſſi
mũ: infantes ſi ſãcta lege formenť ad ſacrũ peruehẽdos habitũ/ omni errore liberos ⁊ vite
exortes ipure. Iſtud cũ piĩſſimis ducibus noſtris in mentẽ veniſſet: viſũ eſt admittere ĩfan
tes hoc modo: vt naturales oblati paruuli parẽtes/ puerũ vni ex fidelibus tradãt preclaro
diuinarũ rerũ magiſtro. ſub quo iã puer ſit: quaſi ſub patre diuino/ ſãcteq; ſalutis alumno.
Hũc itaq; preſul ſpõdentẽ/ puerũ iuxta ſanctã educaturũ vitã: requirit vt abrenunciationẽ
ꝓfiteať/ fidẽq; cõfiteať. nõ (vt illi ridẽtes aiunt) aliũ pro alio imbuit ſacris. Neq; eni hoc il=
le ait. ego pro puero abrenũciationes facio/ aut fidei ſacramẽta ꝓfiteor: ſed ita puer renũ=
ciat ⁊ profiteť: id eſt ſpõdeo puerũ inductuꝝ cũ ad ſacrã intelligẽtiã venerit: ſedulis adhor
tationib⁹ meis vt abrenũciet ꝯtrariis omnino/ ꝓfiteaturq; et peragat diuina que polliceť
Nichil igiť (vt reor) indignũ eſt: ſi ad diuinũ inſtitutũ puer adduciť/ ſãctũ habẽs precepto
rẽ: qui illi diuinarũ rerũ habitũ tradat/ malorũq; ſeruet immunẽ. tradit autẽ puero ſancta
myſteria põtifex: vt nutriať ĩ ipſis. neq; vitã aliã habeat: niſi hãc que diuina ĩſpiciat ſemp/
et que huiuſmodi ſãcta comunione ꝓficiat. atq; in iis ſacrũ poſſideat habitũ: ꝓmoueatq;
ſtudioſe a ſuſceptore ſuo. ¶ Iſta fili tam multa et adeo ꝑclara/ ſingulariaq; functionis no 126
ſtre ſpectacula: videre michi datũ eſt. Alij fortaſſe qui ꝑſpicatiore aĩo ſũt: nõ iſta ſolũ inſpe
xere/ verũ et manifeſtiora multo ac diuiniora. Et tibi ipſi arbitror illucebũt clariores lõge/
auguſtioreſq; pulchritudines: ſi ad excellentiorẽ radiũ/ his veluti gradib⁹ nitaris. Michi
igiť ĩpe quoq; O amice ꝑfectioris ĩtelligẽtie ꝯſortiũ trade: meiſq; oſtẽde luminibus quaſ=
cũq; videre potueris decẽtiores/ vniuſq; illi⁹ ſacratiſſime effigiẽ pre ſe ferẽtes venuſtates.
Nã ꝯfido equidẽ ex iis (q̃ dicta ſũt) ĩſitas tibi diuini ignis excitãdas/ excudẽdaſq; ſcitillas

¶ Tertie partis ſeptimi capitis ſcholia.

¶ Niſi enim crediderint (iuxta ſcripture fidem) non intelligẽt. Sic nunc legimus in eſaie

Cur honeſto in loculo ho= neſtaq; cap= ſula quieſcen tis depoſitũ ponatur.

De baptiſmo pueroꝝ et iſã tiũ timotheũ alloquens.

De ſuſcepto re pueroꝝ in baptiſmo. et diligẽter no= ta.

Pia ⁊ humi lis ſacri pa= tris cõcluſio ad timotheũ

cap.ſeptimo ſi non credideritis non permanebitis.tūc vero legebat non intelligetis.
k ¶Oſtēdit per id ꝑfecto omnes:in regeneratione illas cōſecuturos ſortes/ad quas hic vi
tam propriā direxerūt.In regeneratione/in reſurrectione:que fit ex corruptibili ad incor=
ruptibile/et ex mortali ad immortale.
l ¶Suſcipiunt vero et amplectuntur vita functum.Diuinarū promiſſionum cantica/et le=
ctiones ſuſcipiunt et amplectuntur vita functum:pio fauore cōmendātes atq; celebrātes.
m ¶Et intētata ſibi ſimilib⁹ impuris/īfinita ſupplicia.Intētata cōminata/et parata.ꝓcedēt
(inquit) veritas qui bona fecerūt in reſurrectione vite:qui vero mala in reſurrectionē iudi= Joannes.5.
cij.Et rurſum ibuut hi in ſupplicium eternum:iuſti autem in vitam eternam. Matthe⁹.25
n ¶Licet multū ſane ꝓmiſſiones ille omni ſublimiores noſtra mēte ſint.Ut ꝓmiſſiones lu
cis et quietis in finibus abrae/iſaac/et iacob.de quibus dn̄s apud Lucā cap.decimo ſexto Lucas.16.
Factū eſt autē vt moreret mēdicus:⁊ portaret ab angelis in ſinū abrae.Sunt ⁊ alie cōplu
res in ſacris litteris paſſim reperte ꝓmiſſiones vt de voluptate fontis vite.De domo dn̄i. Pſalm⁹.35.
de terra viuētiū.de regione viuoꝝ.De voluptate.pſalmus triceſim⁹ quītus.Inebriabun=
tur ab vbertate domus tue:et torrēte voluptatis potabis eos.quoniā apud te eſt fons vi=
te:⁊ in noīe tuo videbimus lumē.De domo dn̄i.pſalmus cēteſimus viceſim⁹ primus.Leta Pſalm⁹.121
tus ſū in iis que dicta ſūt michi:in domū dn̄i ibimus.De terra viuentiū/⁊ regione viuorū.
pſalmus cēteſimus quadrageſim⁹ primus.Clamaui ad te dn̄e:dixi tu es ſpes mea/portio Pſalm⁹.141
mea in terra viuētiū.et pſalm⁹ cēteſim⁹ decimus quartus.Placebo dn̄o:in regione viuoꝝ Pſalm⁹ 114.
o ¶Uerū enī ꝑfecto illud exiſtimādum eloquiū eſt.Paulus prima ad corinthios epiſtola 1.ad corin.2.
cap.ſecundo.Qꝫ oculus non vidit/nec auris audiuit/nec in cor hominis aſcēdit/que pre=
parauit deus iis qui diligunt illum.
p ¶Non ignoro quidem et ego diuinis eloquiis accedens.Paulus ad galathas cap.ſexto Ad gala.6.
Unuſquiſq; enim onus ſuum portabit.
q ¶Qꝫ autē et iuſtoꝝ preces etiā in vita iſta ⁊ nedum poſt mortē/iis ſolis proſint qui digni
ſūt.Iuſtoꝝ enī preces hac in vita ꝓdeſſe et poſt mortē iis qui digni ſunt ſacrarū litterarū
teſtatur autoritas.Qꝫ proſint in vita geneſis cap.viceſimo.Et orabit pro te quia ꝓpheta Geneſis.20.
eſt:et viues.Orāte autē abraam ſanauit deus abimelech/et vxorē/ancillaſq; eius.Et iaco Jacobi.5.
bus in ep̄la ſua cap.quīto.Helias homo erat ſimilis nobis paſſibilis/⁊ oratione orauit/vt
nō plueret ſup terrā:⁊ nō pluit annos tres et mēſes ſex.et rurſū orauit:⁊ celū dedit pluuiā/
et terra dedit fructū ſuū.Qꝫ poſt mortē.Liber machabeoꝝ ſecūdus cap.duodecio.Sācta 2.Macha.12
ergo et ſalubris eſt cogitatio pro defūctis exorare:vt a peccatis ſoluant.Et contra ꝙ indi
gnis pioꝝ preces nō ſuffragēt.Hieremias cap.decio quarto.Et dixit dn̄s ad me:noli ora Hiere.14.
re pro populo iſto in bonū.cū ieiunauerint:non exaudiā preces eoꝝ.et ſi obtulerint holo=
cauſtomata/et victimas/nō ſuſcipiam ea:quoniā gladio et fame et peſte cōſumā eos.Et
de ſamuele quo orante pro ſaule et populo nichilominus ⁊ ſaul et populus in manus ho=
ſtium corruere/neq; quicq; eis profuit oratio ꝓphete.Primus regū cap duodecimo.Di= 1.Regū.12.
xit vniuerſus populus ad ſamuelē:ora pro ſeruis tuis ad dn̄m deum tuū.Samuel.Abſit
autē a me hoc peccatum in dn̄o:vt ceſſem orare pro vobis.Et cap.decimo quinto:luge= 1.Regū.15.
bat ſamuel ſaul.Et triceſimo primo.Dixit ſaul ad armigerū ſuum:euagina gladiū tuum/ 1.Regum.31
et percute me/ne forte veniant incircunciſi iſti/et interficiant me illudentes michi.⁊ noluit
armiger eius.fuerat enī nimio terrore perterritus.arripuit itaq; ſaul gladiū ſuum:et irruit
ſuper eum.quod cum vidiſſet armiger eius/videlicet quod mortuus eſſet ſaul:irruit etiam
ipſe ſuper gladium ſuum/et mortuus eſt cum eo.Mortuus eſt ergo ſaul et tres filij eius/et
et armiger illius:et vniuerſi viri eius in die illa pariter.
r ¶Itaq; ſacre ſcripture acquieſcēs/vtiles eſſe in hac vita dixerim ſāctorū preces.Ep̄la io= 1.Joānes.5.
annis prima cap.quinto.Et hec eſt fiducia quā habemus ad deū:quia quodcunq; petieri=
mus ſecundū voluntatē eius/audit nos.et ſcimus quia audit nos:quicquid petierimus.
ſcimus quoniam habemus petitiones noſtras:quas poſtulamus ab eo.Qui ſcit fratrem
ſuum peccare peccatum non ad mortem:petat et dabitur ei vita peccanti non ad mortem.

eſt peccatum ad mortem:non pro illo dico vt oret quis.
¶Ex diuinis ducibus noſtris:traditio peruenit ad nos.Diuini duces noſtri/apoſtoli. s
Malachiaſ 2 ¶Venerandus antiſtes(vt ſcriptura ait) Id ſuperius ex malachia cap.ſcd̃o adductũ eſt. t
labia enĩ(inquit)ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiã:et legem requirent ex ore eius/quia ange=
lus domini exercituum eſt.
Hieremi.25. ¶Didicit igit̃ de ſcripturis diuinitus traditis.Hieremias cap.viceſimo quĩto.Reddã eis u
Matthe⁹.16 ſcd̃m opera eoꝝ:et ſcd̃m facta manuũ ſuarũ.Et mattheus cap.decĩo ſexto.Filius enĩ hoĩs
venturus eſt in gloria patris ſui:et tunc reddet vnicuiqꝫ ſecundum opera eius.
Tertij reg.8 ¶Nullus enĩ inquit eſt mundus a labe.Tertius regum cap.octauo.Non eſt enim homo x
qui non peccet.
Jacobi.4 ¶Atqꝫ ad ipſum non immerito illud diceretur eloquium iuſtitie plenum.Epiſtola iacobi y
cap.quarto.Petitis et non accipitis:eo ꝙ male petatis.
Joannes.20 ¶Accipite enĩ inquit ſpiritũ ſanctũ.Joãnes cap.viceſimo.Gauiſi ſunt ergo diſcipuli viſo z
dño.dixit ergo eis iterũ:pax vobis.et cũ hoc dixiſſet inſufflauit:et dixit eis accipite ſpiritũ
ſanctum.quorũ remiſeritis peccata:remittunt̃ eis.et quorũ retinueritis:retenta ſunt.
Matthe⁹.16 ¶Eiqꝫ qui reuelationes diuinas a patre ſummo didicerat dicit̃.Matthe⁹ cap.decĩo ſexto. pp
Dixit illis iheſus:vos autẽ quẽ me eſſe dicitis?reſpõdens ſimon petrus dixit:tu es chriſt⁹
filius dei viui.reſpõdẽs autẽ iheſus dixit ei:beatus es ſimon bariona/quia caro et ſanguis
nõ reuelauit tibi:ſed pater meus qui in celis eſt.Et ego dico tibi q̃a tu es petrus:et ſuꝑ hãc
petrã edificabo eccleſiã meã.et porte inferi non preualebũt aduerſus eã.et tibi dabo claues
regni celoꝝ.et quodcũqꝫ ligaueris ſuꝑ terrã/erit ligatum et in celis:et quodcunqꝫ ſolueris
ſuper terram/erit ſolutum et in celis.
¶Sic profecto ille/omniſqꝫ illi ſimilis preſul.Ille/ille petrus. qq
Matthe⁹.16 ¶Sanctam deniqꝫ illam theologiã.Illa eſt que paulo ante ex mattheo cap.decimo ſexto rr
adducta eſt:tu es chriſtus filius dei viui.
Lucas.10. ¶Qui enĩ inquit vos ſpernit:me ſpernit.Lucas cap.decimo.Qui vos audit:me audit.⁊ ss
qui vos ſpernit:me ſpernit.qui autem me ſpernit:ſpernit eum qui me miſit.
¶Vt comiti atqꝫ cõſorti diuine/ſiue cõtrarie vite.Vita diuina eſt:que ſecundũ virtutẽ/et tt
perfectionẽ omnẽ(q̃tum nobis cõcedit̃:et ad ſortis noſtre cõditionẽ attinet) diuinã duci=
mus vitã illius ſummi veri/ſummiqꝫ boni imitatricem.Cõtraria vero vita:impura eſt/ fe=
da/viciis horrẽs/et a diuina imitatione(propter quam ſunt oĩa) prorſus delapſa/nichil ce=
leſte/nichilqꝫ diuinũ habens.ſed iam horrendarũ tenebrarũ confuſionis plenarum/pre ſe
ferens horrorẽ/et confuſionis imaginẽ.quam ſumma clementia ab oĩbus auertat: qui ex
ſancte regenerationis expurgatione facti ſunt ſui filij.et ab oĩbus:quos in altioribus hui⁹
diuine/et ſolorũ diuinorum emule hierarchie ſtatibus cõſummauit/ac perfecit
¶At vero efficiẽtes cõſecrationis preces:fas nõ eſt ſcripto interpretari.Que ſint ille cõſe vv
crationis p̄ces et diuine iuocationes(que in quieſcẽtibus ⁊ alioꝝ ſacramẽtoꝝ cõſũmatio=
nibus fiebãt)pijſſimus pater/reuerẽter ſilẽtio venerat̃.nũc vero noſtre tẽpeſtatis põtifices
et ſacerdotes:ſacris vtunt̃ imprecationib⁹/ex ordinatione ſãctorũ traditis.que ab iis(qui
digni ſũt)in libris ſacramẽtaliũ myſterioꝝ et videri/⁊ legi queunt.qui tamẽ ad ea legẽda/
illiſqꝫ vtendũ cõſũmati nõ ſunt:legere nõ debẽt.vt neqꝫ ſacrata vaſa tãgere: qui illius altiſ
ſime/et omnino perficiẽtis ſciẽtie nõdũ participes facti ſũt.ſed ignorãtia multos ad teme=
rariam et inſolentẽ eleuat ſuꝑbiã.Studeat igit̃ quiſqꝫ ſacroſancta ſacramentoꝝ myſteria
(que pluſq̃ humana ſunt) digna veneratione proſequi/nõ efferri/nõ inſoleſcere/nichil te=
mere audere vltra id quod ſuo attinet ſtatui/ſueqꝫ ſorti:neqꝫ infra ſui ſtatus dignitatẽ deii
ci/et villeſcere(quam nõ ex ſe:ſed ex ſacramentorũ participatione et ſacramentorũ autore
cogitet) tanq̃ degener et diuinã effigiem/diuinumqꝫ munus in ſe velut ingratus nõ reco=
gnoſcens.nam et hic eſſet inſipiẽtie filius iumento ſtolido cõparatus/et nõ chriſti: qui dei
ſapientia eſt.et ille ſuperbie filius et non chriſti:qui vere eſt humilitatis forma et archety=
pus.et vterqꝫ perditionis filius.

xx ¶ Que ſācti preceptores noſtri ex priſtina traditione edocti ad nos deriuarūt. Sācti pre-
ceptores noſtri paulus/ hierotheus/ et ſi qui tales beato patri illuminationis et perfectio-
ris diſcipline cōtulerant munus. Et videtur ſtatim a principio noſtre ſpiritalis generatio
nis duces/ ꝓuidiſſe infantes et paruulos baptiſandos/ et ſacramentorū ritus (ſpiritu ſācto
monſtrāte) inſtituiſſe. Et ideo hic dicit̄ que ſancti preceptores noſtri ex priſtina traditione
edocti ad nos deriuarūt. hoc eſt ex apoſtolica traditione a pricipio legis gratie tribute: di-
uina benignitate largitrice condita. Eſt eni priſtinū quod ſuperioribus annis/ menſibus/
diebus/ et noſtra quoqꝫ memoria fuit. Et videt̄ hic cōmodius ex priſtina traditione ꝙ an-
tiqua ſcribi debere: ſed non vſqꝫ adeo curioſe plerūqꝫ ſeruat̄ ſermonis proprietas. Et hec
hactenus ſūt que multa religionis pietate a beatiſſimo patre de noſtre humane hierarchie
ſacramētis dicta ſunt. ¶ Ubi id aduertendū eſt beatiſſimū patrē: in vniuſcuiuſqꝫ ſacramē
ti myſteriorū declaratione tripartitā obſeruaſſe determinationē. in cuius pͥma parte quaſi
accedētes purgat/ preparatqꝫ ad ſacratiorē intelligentiā. in ſecunda illuminat. et in tertia
de ſpiritu littere perficit/ et cōſummat. Et ex iis quecūqꝫ magnifica ſunt/ et de ſacramentis
cōtēplatione digna cognoſcere promptū eſt. ¶ Quod vt apertius cognoſcat̄: id minime
latendū eſt. eos qui nūc de ſacramētis tractāt illa in ſeptē partiri que quidē nuncupāt bap- De ſeptē ſa- cramentis
tiſmū/ cōfirmationē/ euchariſtiā/ penitentiā/ vnctionē extremā/ ſacrū ordinē/ et cōiugium.
¶ Et de baptiſmo cap. ſecūdo diuinā et ſufficientiſſimā beatus pater cōpleuit determina-
tionem. ¶ Cōfirmatio vero/ chariſmatūqꝫ ſacramētum ſub digniſſimi vnguēti teleta cap. Baptiſmus.
quarto cōtinet̄: in qua nūc manus pōtificis fit impoſitio/ ⁊ ex ſacro chriſmate in ipſius cō- Cōfirmatio.
firmati fronte viuifice crucis impreſſio/ ſāctiſſima imprecatio/ tonſioqꝫ capillorꝫ: et hoc ſa-
cramentū queadmodū ⁊ reliqua ex apoſtolis intelligit̄ inſtitutū. Cū eni audiſſent apoſto-
li qui erant in hieroſolymis (vt cap. octauo actuū apoſtolorū legit̄) quia ſamaria recepiſſet Actuum. 8.
verbū dei: miſerūt ad eos petrū/ et ioannē. qui cū veniſſent orauerūt pro ipſis: vt acciperēt
ſpiritū ſanctū. tūc imponebāt manus ſuꝑ illos: et accipiebāt ſpiritū ſanctum. Et quid ma-
nus pōtificis impoſitio/ quid vitale ſignū/ quid chriſmatis inunctio/ quid criniū ſciſſio que
myſterialia ſunt: ex beatiſſimo patre ſuis in correſpōdentibus locis diſce. non eni vlterius
noſtra/ neqꝫ cuiuſqꝫ alterius intereſt ſine manifeſta diuina motione/ aut ſacrarꝫ litterarum
autoritate: diuinorū myſteriorꝫ ſecretiorem et (que ſupra nos eſt) intelligentiā preſumere.
verū cum reuerētia omni/ omniqꝫ veneratione in timore ⁊ ſobrietate que diuina dictat au-
toritas/ aut que ipſa afflat diuinitas de ſāctificationibus ſolū loqui audere. alioquin timeāt
ne ſanctarū ſanctificationū non fiāt participes. Et in libris myſteriorū legit̄ hoc ſacramen
tum dari ſolitū: ſtatim poſt regenerationis lauacrum. nūc vero in hac infelicitate noſtrorū
temporū ad id ſacramēti pueros ducūt nullo pacto iſtructos/ nullo preparatos modo qui
ferme ſacramentū ridētes myſteria pene cū cachinnis ſuſcipiūt. Et vtinā cū hoc ſacramē-
to initiatus ſum: intellexiſſem me ad ſancti ſpiritus ſuſcipiēda chariſmata perductū. ¶ De
ſāctiſſima ſynaxi quā dicūt euchariſtiā: piam ſacratus pater pro fragilitatis humane poſ- Euchariſtia:
ſibilitate exſecutus ē toto capite tertio determinationē. quā nec angeli ſufficerent laudare.
¶ Et quia penitētes de ordine purgandorū ſunt et extra eccleſiaſticā hierarchiā/ neqꝫ diui
norꝫ cōtuitu: neqꝫ tanto magis deifica comunionis participatione dignati (vt ex cap. ſexto Penitentia.
cognoſcit̄) non videt̄ pium patrē de eorꝫ penitētia amplius ꝓtrahere oportuiſſe ſermonē/
et ſanctiſſimis inſeruiſſe teletis. que quidē ſuſcipiendorū perficientiū ſacramentorū potius
preparatio quedā/ introitus et ianua ꝙ ſacramentū eſſe videt̄. hic autē de ſacramentis aut
mūdorū aut que ſtatim mūdāt/ et ſacrorū cōſortiū tradūt: proſecutus eſt determinationē.
Et iuſta miſericordia diuina/ ⁊ miſericors iuſtitia ſemꝑ a nobis multū adorāda eſt: que no
bis cadētibus/ fidefragis/ et a ſua militia defectorib⁹: neqꝫ ſemel/ neqꝫ bis ſed quotienſcūqꝫ
penitētiā ſalutarē in benignā reconciliationē miſericorditer indulſit. ¶ Sed parū fortaſſe
dixiſſe videbimur penitentiā introitū quendā/ et ianuā ſacramentorū eſſe. Erit ne ad tam
benignā recōciliationē et mortiferorū peccatorꝫ medelā ordinatū ſacramentū: cū et ad ve-
terem abolendā parētū maculā ordinatū ſit vnū? ¶ Nos vero dicimus baptiſmū/ nō tam

ad delendā nobis a parētibus inſitam maculā ꝙ ad adoptionē in filios/ ad ſpiritalē gene=rationē/ et illuminationē eſſe ordinatū: etſi ad hec ſequat̃ macularū omniū deletio. veluti oriēte luce: protinus tenebre vaneſcūt. neqꝫ lux eſt tam ad tenebraꝝ fugam/ ꝙ ad illumina=tionem/ et ad pulchritudinis ſue opes/ et bonitatē comunicandā. Nichilominus tamē for ſitan inficias nullus ibit circa peccatorū remiſſionē prouiſum eſſe ſacramētū. Dñs eni no=ſtrū inuiſibile (ſi ita dici licet) ſacramentū/ noſtroꝝ viſibiliū indultor ſacramentoꝝ: vt inſti tuit/ et poteſtatē fecit baptiſare/ et ſanctū panē et benedictionis calicē cōficere: ita et pecca ta dimittere. accipite inquit ſpiritū ſanctū. quoꝝ remiſeritis peccata: remittunt̃ eis. ⁊ quoꝝ retinueritis: retēta ſūt. ⁊ ipe apud mattheū peccata dimittit/ et clamat: vt autē ſciatis quia filiꝰ hoīs habet poteſtatē in terra dimittēdi peccata. Et eſt ab eccleſia ꝓuide forma peccata dimittēdi ordinata: ⁊ manus ſacerdotalis īpoſitio/ ⁊ recōciliādi humiliatio. Quis igit̃ nō videat id eſſe ſacramētale. ⁊ viſibilē ſacerdotē: inuiſibilis noſtri pōtificis gerere perſonam. et manus impoſitionē/ et ſanctā imprecationē ſignum eſſe diuine benignitatis ad nos ſeſe clementiſſime (vt nos ſibi reconciliet/ vt iterum ſecum inſerat) inclinantis. Unde ſatis co=gnoſcere promptū eſt: hoc ſacramentū iterum rite appellari poſſe remiſſionis peccatoꝝ/ et reconciliationis ſacramentū. Cognoſci item poteſt: cur deficientiū errata audire ſacerdoti=bus ſit cōmiſſum (neqꝫ quidē id ab re fit) vt ad quos ſolos pertineat ſacramenta miniſtrare Et ideo ad apoſtolos dixit miſericordiſſimus dñs: in cuius voluntate vita eſt. quoꝝ remi=ſeritis peccata: remittunt̃ eis. et quorū retinueritis: retenta ſunt. Illa profecto retinēt: que ad eorum noticiā non veniunt. non enī remittūt: que neſciūt. Et apud mattheū. amen dico vobis: quecunqꝫ alligaueritis ſuper terrā: erunt ligata et in celo. et quecunqꝫ ſolueritis ſuꝑ terrā: erunt ſoluta et in celo. tunc accedens petrus ad eū dixit: dñe quotiens peccabit in me frater meus/ et dimittā ei? vſqꝫ ſepties? Dixit illi Jheſus. non dico tibi vſqꝫ ſepties: ſed vſqꝫ

Comites ſacramenti remiſſiōis peccatorum.

ſeptuagies ſepties. ¶ Habet itaqꝫ hoc ſacramentū penitudinē/ cōfeſſionē/ ⁊ ſatiſfactionē (vt efficax ſit) neceſſarias comites. pene autē que poſt ſuſceptū ſacramētū interdū ponūt̃: non tam neceſſarie ꝙ arbitrarie eſſe vident̃/ nunc penitentie nunc ſatiſfactioni (vbi ſufficiē=

Penitentia

tes ille per ſe haberi nō poſſūt) accōmodate. Ut enī ei qui ad ſāctas regenerationis aquas accedit: ſi non tenebroſe militie renūciat/ ſi chriſto et eius ſacris non cōſentit: ſanctū non cō cedit̃ ſacramentū. ita ei qui de defectione ſua penitentia nō ducit̃ (que dolor eſt de ſūme bo nitatis offenſione/ et preceptorum eius tranſgreſſione) minime hoc ſacramentū miniſtrari debet. inquit enī dñs ſi peccauerit frater tuus/ et penitentiā egerit: dimitte ei. et ſi ſepties in die peccauerit in te/ ⁊ ſepties in die cōuerſus fuerit ad te dicens/ penitet me: dimitte illi. Ui

Confeſſio.

des igit̃ penitentiā non modo aliorū ſed et huius ſacramenti eſſe ianuā: a quo et ſortitū eſt

Satiſfactio.

vſitatius nomen ſuū. ¶ Et cōfeſſionē debere eſſe comitē: nos ſūma clemētia per ꝓphetam eſaiā ſalubriter inſtruit. dic tu (inquit) iniquitates tuas: vt iuſtificeris. ¶ Addūt et comitē ſatiſfactionē: vt in iuſtitia deo reconciliemur/ qui per īiuſtitiā prolapſi ſumus. Et hec ſatiſ=factio intelligit̃. ſi ceciderimus per ſuperbiā: nos ſatiſfacere oportere per verā humilitatem ſi per irrationabilē ire motū: per māſuetudinē. ſi per inuidiā/ aut maliuolentiā: per dilectio nē et charitatē. ſi per acediā: illā per continuū diuine imitationis exercitiū redimere debe=bimus. ſi per intemperantiā aut gule aut venereā: per temperantie (que pre ſe ferat celeſtē mūditiā) puritatē. ſi per auaritiā: per noſtroꝝ bonoꝝ miſericordē in pauperes/ et pia opera erogationē. deniqꝫ ſi per īiuſtitiā aliena detenta ſunt/ aut cuiqꝫ facta iniuria: per detēti/ ⁊ in=iurie diſſolutionē. Qui enī hec faciunt: ſatiſfactionē habent quā huic recōciliationis ſacra=mento oportet eſſe aſſeclam et comitē. Quomodo enī ad ſanctificantes et perficiētes tele=tas quis accedere auſit iniuſtus? non ſanctificatio reuera ſed virū iniuſtū (vt propheta ca=

Pena impoſita.

nit) mala capiunt in interitu. ¶ Pena autē poſt ſacramenti ſuſceptionē: ideo interdū cōmit tit̃. ꝗ (licet peccata dimiſſa ſint) nondū tamen mūdi intelligunt̃/ et ſufficienter purgati/ do=nec cōdigne penitentiā compleuerint/ ⁊ (quātū in ipſis eſt) prioribus īiuſticiis ſatiſfecerint ſacrorū contuitu et participatione iam digni adiudicati. Sed hac in re plerumqꝫ homines delinquere ſolent grauiſſime: ſacroꝝ contuitum/ ⁊ eorū comunicationē priuſqꝫ ſufficienter

mūdi ſint p̄ſumētes.et hec ſuperbia deo deteſtabilis(q̄ ex ignorātia ſui ꝓuenit)multos tra
hit in ruinā.Ideo prudētia ſacerdotū (debēt eni ſacerdotes eſſe diſcreti: qui ſub chriſto in=
ſpectore penas ponūt)quedā illis faciēda ꝯſtituit/ nūc ad īſufficientē penitudinē ſupplēdā
nunc vero ad ſatiſfactionis aliter impoſſibilitatē.Et gratie ſumme clementie/ que terrenis
prīcipibus ſimilis nō eſt:qui in ſemel a ſe deficiētes milites: ex deditionibus aduerſarioꝝ
ad ſe reuertētes penitētes licet/ et ſupplices plerūqꝫ capitis ſupplicio/ aut grauiore cenſu=
ra animaduertūt.neqꝫ eos ſcdo/neqꝫ tertio:ad miſericordiā recipiūt.diuina autē clemētia
que dn̄s dominantiū eſt/et prīceps prīcipantiū:nos quotienſcūqꝫ penituerit ex ſuis hoſti
bus ad ſe reuertētes ad benigniſſime recōciliationis ſue admittit ſacramentū.¶Et ſi volu Ad ephe.5.
mus ordines qui extra noſtrā humanā hierarchiā ſunt(que iuxta eloquiū eſt/ non habēs
maculā/aut rugā/aut aliquid huiuſmodi:ſed eſt ſancta et īmaculata)quia adhuc immūdi
ſunt:amplius cognoſcere.Catechumini ꝑfecto iis ſimiles ſunt:qui in matris vtero nichil
habēt preter obſcurū ſerpētis virus in primis parentibus noxie inſtillatū/et in totā proge=
niem (quā ſpiritus ſācti claritas et ſanctificatio nō preuenit)deriuatū.Apoſtate vero pror=
ſus impenitētes: ſimiles ſunt obſcure noctis poteſtatib⁹ de celo prolapſis/quibus neqꝫ in
hoc ſeculo neqꝫ in altero remittit̃.Porro energumini ſimiles ſunt tyrannoꝝ ſeruis:qui du
ro ſeruitutis iugo preſſi crudelia tyrannis(in quorū ſeruitio nati ſunt/aut quoquo alio mi=
ſerabili euentu deuenerūt)coguntur pēdere tormēta. Uerum apoſtate penitētes:ſimiles
ſunt noſtris primis parētibus de paradyſo poſt ſuam defectionē eiectis/iam ſupplices ad
deū tendētib⁹ palmas/iam ſingultib⁹ occupatis/iam lachrymis perfuſis/neglectis/ſqua=
lentibus diuinā cōmiſerationē(que ſola ſua bonitate attrahi vult/ et gaudet)attrahētib⁹:
et ad ſe et ad nos ſua cauſa miſeros maximū/ et incognitū(niſi filiis vite)ſacramentū ihe=
ſum noſtrū ſalutare incarnatū.et qui ſolū nos erat glorificaturus:venit per penitentiā no=
ſtram et ſuā precipue premouentē bonitatē et redēpturus et glorificaturus.ſed religionis
noſtre puritas de hoc tam pio noſtre recōciliationis officio: multa ad benignarū mētium
cōſolationē/et illuminationē reliquit.que ſi noſtra ſecula ſalutari luce cognitionis dāpna=
ta nō eſſent:pallātes paſſim oues ad vitales caulas chriſti vite paſtoris in omni ſanctimo=
nia recōciliatos cogerēt.Sed hec ſatis:nūc ad reliqua tranſeamus ¶Unctionis(quā ex= Extrema vn=
tremam dicūt)ſancto chriſtianitatis voto dignā:ſeptimū caput cōpleuit determinationē. ctio.
Fiebat eo in tēpore ſupra iam dormiētes:corporibus magna mūdicie cura ab illuuiebus
(quas terrene mortis neceſſitas/et diſſolutionis clauſtri vite violētia/ plerūqꝫ ſecum affer=
re ſolent)purgatis et ad viuificationis noſtre matrē adductis.nūc vero faciūt ſuper extre=
me(vt humana fert cōiectura)laborātes:inducti beatiſſimi iacobi apoſtoli autoritate dicē Iacobi.5.
tis.triſtatur quis veſtrū:oret equo animo/et pſallat.infirmat̃ quis ex vobis:inducat preſ=
byteros eccleſie et orent ſup eū/ vngentes eū oleo in noīe dn̄i.et oratio fidei ſaluabit infir=
mum:et alleuiabit eū dn̄s.⁊ ſi in peccatis ſit:remittētur ei. ¶Et dubiū nō eſt vtrāqꝫ inun=
ctionē tēpore apoſtolorū fieri ſolitā.ſed cū pro ſalute infirmātium ſuffragia preſbyterorū/
et inunctio petebātur:non preſtolabat̃ ſumma rerū deſperatio.imo vt in libris myſterioꝝ
adhuc legit̃ eccleſie lōgiſſimus fuit mos:preſbyteros/orationes ⁊ inunctionē per ſeptem
dies(ſi oportere videbat̃)cōtinuare pro ſalute infirmantiū/ad deū votis/et inuocationib⁹
ſupplices.¶De ſacris vero ordinibus quintū caput exſequitur. quiquidē ſunt cōſecratio Sacer ordo.
pōtificis/cōſecratio ſacerdotis et cōſecratio miniſtri.pontifex perficit/preſbyter illuminat/
et miniſter purgat.neqꝫ a diuine ⁊ ſupermūdane hierarchie imitatione:vſquequaqꝫ fit de=
uiatio. Nūc aūt aliter diſtribuūt ordines in ſeptē:ſcilicet in ordinē hoſtiarioꝝ/lectoꝝ exor= Diuiſio ordinum
ciſtarū/acolitorū/hypodiaconoꝝ/diaconorū et preſbyterorū.pōtificis vero:dignitatē po= Hoſtiarij
nunt/et officiū.hoſtiarii pro foribus tēpli aſtant.lectores pſalmos cū ſacerdotibus/et pon Lectores
tifice cōcinūt.exorciſte ad ſoluēdos energuminos adiurationes callēt.acoliti ignē ⁊ aquā Exorciſte Acoliti
templo ſubminiſtrant. hypodiaconi in ſacrario ſeruiunt/ res ſacras nonnullas manibus hypodiaconi
tractātes.diaconi ſanctam ſtolam accipiētes:euangeliū recitāt.preſbyteri vero ipſi ſunt ſa Diaconi
cerdotes:qui iam ſanctū comunionis cōficiunt ſacramentū.Et hoſtiarios/lectores/exorci Preſbyteri

ſtas/acolitos/hypodiaconos et diaconos: hos oẽs beatus pater noïe miniſtrorũ cõprehendit. *Coniugium.* ¶ Et de matrimonio nichil beatus cõmeminit pater/ ꝙ hoc ſacramentũ quodãmodo preueniat eccleſiã. cepit eñi in paradyſo ſua initia: diuine cõiũctionis ⁊ humane ſymbolũ. diuine chriſti eterni ſponſi/ et eccleſie: vnionis ſignũ. que in ſõno chriſti in viuifica cruce ex eius coſta/ et latere formata eſt: vnde ſanguis redemptionis ſponſe/ et aqua ablutionis eius in omni ſanctificatione effluxit. *Ad corin.5.* Et id myſterium nos docet paulus ad corinthios cap. quinto. Uiri inquit diligite vxores veſtras: ſicut ⁊ chriſtus dilexit eccleſiã/ et ſeipſũ tradidit pro ea vt illã ſãctificaret. et ſacramentũ hoc magnũ eſt (inquit) ego autẽ dico in chriſto et in eccleſia. Unde perſpicuũ iam euaſit diuinũ patrẽ nichil prorſus eorum omiſiſſe: que ſuo cõducerent inſtituto. et nos poſſe colligere ſacramenta ſic iterũ rite poſſe nuncupari.

Sacramentorum noïa.

Sacramentũ baptiſmi/ regenerationis/ illuminationis. 1
Sacramentũ confirmationis/ chariſmatum/ donorũ ſpiritus ſancti. 2
Sacramentũ euchariſtie/ ſynaxis/ comunionis. 3
Sacramentũ penitentie/ recõciliationis/ remiſſionis peccatorũ. 4
Sacramentũ extreme vnctionis: partim viſitationis infirmorũ/ partim ſancte quieſcẽtiũ. 5
Sacramentũ ſacrorũ ordinũ/ ſanctarũ conſummationũ. 6
Sacramentũ matrimonij/ coniugij/ chriſti et eccleſie. 7

et id exploratum haberi ſacramentũ reconciliationis non ſtatim mundos et puros efficere/ et comunionis participes: quod baptiſmo/ confirmationi/ euchariſtie ſacro ordini/ ⁊ ad beatã quietẽ vnctioni cõuenit. de quibus ſolis exactam beatiſſimus pater ſuſcepit determinationẽ. et ꝯiugiũ in ſua ſignificatione: eccleſie ſacramenta que ſponſa eſt (et que nunc debet ſponſo chriſto multos ſpiritales filios: ſi tenebre eius lucem non occupaſſent) preuenire. chriſtus eñi prius ſponſã delegit: ꝙ̃ ſacramenta ad ipſius et ſue prolis verã ſanctificationẽ inſtituerit. in cuius coniugio totus mundus ꝙ̃tum potuit: et ſupra humanũ affatum/ ſupra mentẽ omnẽ et cogitatum et exaltatus eſt et ſublimatus. Ipſi igit̃ ſupreme ſanctificato et ſanctificãti ſponſo: ab vniuerſa eccleſia eius ancilla et ſponſa/ pro vniuerſis eius beneficis largitionibus et ineffabilibus teletis/ et ſanctificationibus (quas propter nos ſua ſola bonitate motus indulſit: ⁊ per ſuum ſanctiſſimum antiſtitem oculis noſtris contemplandas ſubiecit) ſit ſuper nos ſemper et laus/ et gratiarum actio.

Eccleſiaſtice hierarchie diuiniſſimi Dionyſij Areopagite
Athenienſiũ epĩ: ac
Galliarũ apl̃i
finis.

¶Diuini Dionyſij Areopagite Athenieſis epiſcopi:ad Timotheū epiſcopū Epheſinū/
liber de Diuinis nominibus.

1 A Ꝟnciam vir dei poſt theologicarū hypotypoſeon librum:ad explicanda
proviribus diuina noīa tranſeamus.Sit autē modo quoqꝫ nobis ea(que
B n ſemper)definita lex:corū que de deo dicunt̄ tueri veritatē/non in perſua=
ſibilibus humane ſapientie verbis.ſed in oſtenſione theologorū a ſancto
ſpiritu agitate virtutis:per quā ineffabilibus et incognitis/ ineffabiliter ⁊
ignote ꝯiungimur preſtantiore illa vnione rationalis noſtre/ſpiritaliſqꝫ virtutis/atqꝫ actio
2 C nis.¶Nulla ergo ratione preſumendū eſt aliquid de superſubſtantiali/ſecretiſſimaqꝫ dei=
tate aut dicere aut cogitare:preter illa/que nobis ſacra eloquia tradiderūt.Nam ſuprema
diuinaqꝫ ſcientia ignorationis illius/ ſermonē omnē et ſenſū/ſubſtantiāqꝫ ſuperantis(quā
ipſū ſuperſubſtantiale noſcit̄)ipſi adſcribēda eſt.tantūqꝫ fas eſt ad celſiora contēdere: quā
tū ſeipſū diuinorū eloquiorū radius inſinuare dignat̄.cōparamuſqꝫ vires nobis ad ſupre=
D mos illos fulgores hauriendos innocue: ſi diuina ſobrie/et pie/caſteqꝫ reueremur. Nam
ſiquid ſapientiſſime/veriſſimeqꝫ theologie credendū eſt:pro captu animorū diuina reuelā=
tur atqꝫ ſpectant̄. dei ſcilicet bonitate per ſaluberrimā iuſtitiā:īmenſitatē(quippe q̄ incom=
3 prehenſibilis)ab iis que ſub menſurā cadunt(quēadmodū decet) dirimēte.¶Sicut enim
ſpiritalia/ carnales percipere ⁊ inſpicere nequeunt:⁊ qui figmentis ac figuris inherent/ ad
ſimplicia/ figuriſqꝫ vacua nō aſpirāt:et que ſcd̄m corporū lineamēta afformātur/incorpo=
rearū rerum informabilitatē nec tactui nec figuris obnoxiā nequaqꝫ attingūt. eadē quoqꝫ
veritatis ratione ſupereminet ſubſtantiis oībus ſuperſubſtantialis infinitas:ſēſuſqꝫ excel=
lit omnes vnitas/ſenſu eminentior/ac mentibus oībus. inexcogitabile eſt vnū illud mente
ſuperius:ineffabileqꝫ eſt verbis oībus bonū quod ſuperat verbū/ vnitas vnifica totius vni
tatis/ſuperſubſtantialiſqꝫ ſubſtantia /et intelligentia nequaqꝫ intelligibilis/et ineffabile vͤ=
bum/ſermonis/et intelligentie/nominiſqꝫ priuatio: que iuxta nullam ſubſtantiarū eſt. ⁊ cū
oībus vt ſint cauſa ſit:ipſū non eſt: vtpote omni eſſentia ſuperius/ et vt ipſū de ſe ꝓprie/ pe=
E riteqꝫ negantibus verbis enūciat.de hac igit̄ vt dictū eſt ſupſubſtantiali/ſecretiſſimaqꝫ dei=
tate:neqꝫ dicere quicq̄/ neqꝫ cogitare preſumendū eſt/aliter q̄ ſacra nobis eloquia pie ad=
4 F modū/caſteqꝫ tradiderunt. ¶Namqꝫ vt ipſa de ſe in ſanctis litteris benigniſſime tradidit
eius(quicquid tandē ipa eſt) ⁊ ſcientia et intelligentia/oībus eſt inacceſſa ſubſtantiis. vtpo
G te ab oībus:altiſſimis modis excepta . Deniqꝫ theologos plures inuenias illam non mo=
do vt inuiſibilē/incōprehenſibilēqꝫ laudaſſe: verū et inſcrutabilē/inueſtigabilemqꝫ dixiſſe:
5 quaſi nullū extet veſtigiū eorū qui ad eius ſecretiſſimā infinitatē penetrarūt. ¶Non tamē
vſqꝫquaqꝫ ſūmū illud bonū/ vlli ſubſtantie comunicabile non eſt: ſed cū in ſeipſo ſtabiliter
ſuperſubſtantialē fixerit radiū: congruis tamen cuiuſqꝫ ſubſtantie captibus ſeſe clementer
inſinuat/ et ad ipſius ſpeculationē/ et ſocietatē/ ac ſimilitudinē(quantā aſſequi poſſunt)in=
tendit ſpiritus altiſſimos. qui(vt fas eſt celeſtes)ipſi reuerenter intendunt/ et neqꝫ ad ſupe=
riora q̄ ferat indultus illis pro modo ſuo radius : inſolenter aſpirant . neqꝫ ꝙ ad inferiora
vergāt:ad deterius labunt̄.ſed cōſtanter ac firmiter nuſq̄ obtutus declinando:ad illuceſcē
tem ſibi radium aciem intendunt. atqꝫ amore congruo illuſtrationū diuinarū (quas hauri
6 re fas eſt) ſancta cum reuerentia ſobrie/ ac pie euolant. ¶Jis igit̄ inherētes diuinis lanci=
bus(que totas celeſtiū ordinū/ ac ſubſtantiarū diſtinctiones gubernant)arcanū quidē di=
uinitatis(quod intellectū omnē/ ſubſtantiāqꝫ tranſcendit)inſcrutabilibus et ſacris animi
venerationibus: ineffabilia vero/ caſto honorantes ſilentio:ad eos quos ex ſanctis litteris
H haurimus fulgores intendimur.atqꝫ ab his:ad diuinos hymnos dirigimur(ab his quidē
vltra mundanū modū illuminati) atqꝫ ad ſacras laudationes effingimur. ad id ipſum vt
etiā aſpiciamus / que nobis pro captu noſtro ex ipſis indulgēt̄ diuina lumina:⁊ principiū
J ſacre totius illuſtrationis(a quo omne ꝓuenit bonū)celebremus.vt ipa de ſe in ſacris elo=
quiis tradidit:puta ꝙ ſit omniū cauſa/ et initiū et ſubſtantia et vita:eos qui ab illa cadūt re
uocans atqꝫ erigens.et qui ad id prolapſi ſunt vt in ſe diuinā effigiē corruperint: renouans

Liber hypo=
typoſeō: hoc
eſt inſtitutio
num/ īforma
tionūqꝫ theo
logicarum.

ac reformans.quiqꝫ impura aliqua agitatione quatiunt:eos sacratius firmans stãtes cor=
roborans.eosqꝫ qui ad se promouent et assurgũt porrecta veluti subuehens manu.eis qui
illuminant:fulgor intimus.et qui perficiunt:cõsũmationis princeps.quiqꝫ in deũ assumũ
tur:sũma diuinitas.et qui simplices fiunt:vera simplicitas.quiqꝫ in vnũ transeunt:vnitas.
principij totius omnia superans initia per excellentē substantiã principiũ: occultiqꝫ sacra=
tissimi (quantũ fas est) benigne participationē tradens.atqꝫ (vt paucis dixerim) viuentiũ
vita/ subsistentiũqꝫ substantia/ vite omnis ac substantie initiũ ⁊ causa:ꝙ bonitate sua cun=
Nomina dei. cta que sunt/ vt essent produxerit atqꝫ vniuersa contineat.¶ Ista ex diuinorũ eloquiorum K
fontibus haurimus:inuenimusqꝫ omnē ferme (vt ita dixerim) theologorũ laudationē ad be= 7
neficos diuinitatis progressus exponendos atqꝫ laudandos/ diuina effingere noĩa.Quo= L
circa in oĩbus ferme sanctis libris aduertimus diuinitatē sancte predicari.vt singularē qui
Unum. dem atqꝫ vnicam: ob simplicitatē atqꝫ vnitatē excellētis illius indiuidui/ ex quo veluti vni=
fica virtute in vnũ euadimus/ diuiduisqꝫ nostris alteritatibus supra mũdanũ modũ cõglo
Trinitas batis/ in diuinã monadē atqꝫ vnionē deum imitantē colligimur. vt trinitatē vero ꝓpter di=
uine fecunditatis in tribus personis expressionē ex qua omnis paternitas in celo et in terra M
Causa. est/ et nominat. vt vero causam rerũ omnũ: quia omnia per substantificam ipsius bonita=
Sapiens tem/ vt essent acceperunt. Porro sapientē et pulchrã/ quia que sunt omnia ⁊ que naturã suã
Pulchrum inuiolabilem seruant omni diuina congruentia/ sacroqꝫ decore sunt plena. Supra modum
Benignissimum vero benignã: quia in vna personarum suarũ/ infirma nostra integre/ verissimeqꝫ suscepit
ad se ipsã reuocans atqꝫ astringēs humilitatē nostrã: ex qua ineffabiliter cõpositus est sim=
plex Jhesus:eternusqꝫ temporales subiit metas.atqꝫ intra nature nostre terminos venit:q̄
omnē totius nature ordinē eminenter excedit/ suis proprietatibus imutabiliter atqꝫ incon=
fuse subnixus. et queqꝫ alia deifica lumina sacris ex litteris hausta:secreta sanctorũ prece= N
ptorũ nostrorũ traditio nobis explanãdo tradidit.que et nos quoqꝫ didicimus. ¶ Et nũc 8
quidē pro captu nostro per sacra velamina sãctarũ litterarũ/ sacerdotaliũqꝫ traditionũ be=
nignitas:carnalibus spiritualia/ et subsistentibus supersubstantialia contegit. formasqꝫ/ et
figuras iis quibus ista per sũmam excellentiã desunt/ circũponit:ac supremã illã neqꝫ figu=
rabilem simplicitatē diuiduorũ varietate signorũ multiplicat/ atqꝫ effingit.tunc vero quan
do incorruptibiles/ imortalesqꝫ facti erimus/ et ad imaginē Christi beatissima dignati re=
quie:semper (vt scriptũ est) cũ dño erimus. visibili quidē ipsius diuina presentia castissime O
contemplando fruentes/ lucidissimis nos circũfulgente luminibus: non secus ac discipu= P
los in sacratissima illa trãsfiguratione sua. Porro spiritalis ipsius et intelligibilis lucis (mē
te/ perturbatione omni ⁊ materia libera) participes facti:eius que sensũ omnē superat vnio
nis lucidissimorũ radiorũ incognitis et beatissimis iactibus erimus (supercelestes spiritus
diuinius imitando) consortes. erimus enĩ (vt ait veritas) equales angelis:et filij dei/ cum si Q
mus resurrectionis filij. ¶ At enĩ pro modulo nostro in diuinis rebus familiaribus nobis
vtimur signis:et ex eis rursus ad simplicē atqꝫ vnitam spiritualiũ speculationũ veritatē/ cõ 9
grue nobis assurgimus.et post omnē pro humano captu diuinarũ intelligentiam rerũ fe=
riati:spiritalibus actionibus nostris supremũ illũ radiũ (quantũ fas est) haurire contendi=
mus. in quo termini omnes omniũ scientiarũ plusqꝫ ineffabiliter presubsistunt: quem neqꝫ
intelligere/ neqꝫ eloqui possumus/ neqꝫ oĩno quomodolibet ĩtueri. ꝙ sit exceptus ab omni
bus et excellēter ignotus.et cũ omniũ substantialiũ scientiarũ/ atqꝫ virtutũ fines simul om=
nes in se ineffabili modo ante acceperit: oĩbus etiã spiritibꝰ angelicis eminet/ incõprehē=
sibili virtute superne locatus. Si enĩ scientie omnes rerũ subsistentiũ sunt/ atqꝫ in substan=
tias desinũt:qui substantiã excedit omnē/ scientia quoqꝫ omni superior sit necesse est. ¶ At
qui si sermone omni/ omniqꝫ scientia prestantior est:si supra sēsum prorsus/ atqꝫ substãtiã 10
eminet.et percipiēs circũambiat et cõprehēdat atqꝫ anticipet omnia:ipse tamē omnino in= R
comprehensibilis permanet.et neqꝫ sensus vllus eius est:neqꝫ imaginatio/ neqꝫ opinatio/
neqꝫ nomen/ neqꝫ sermo/ neqꝫ tactus/ neqꝫ scientia. quomodo scribemus et de diuinis no=
minibus aggrediemur? cũ docuerimus supersubstantialē deitatem carere vocabulo/ atqꝫ

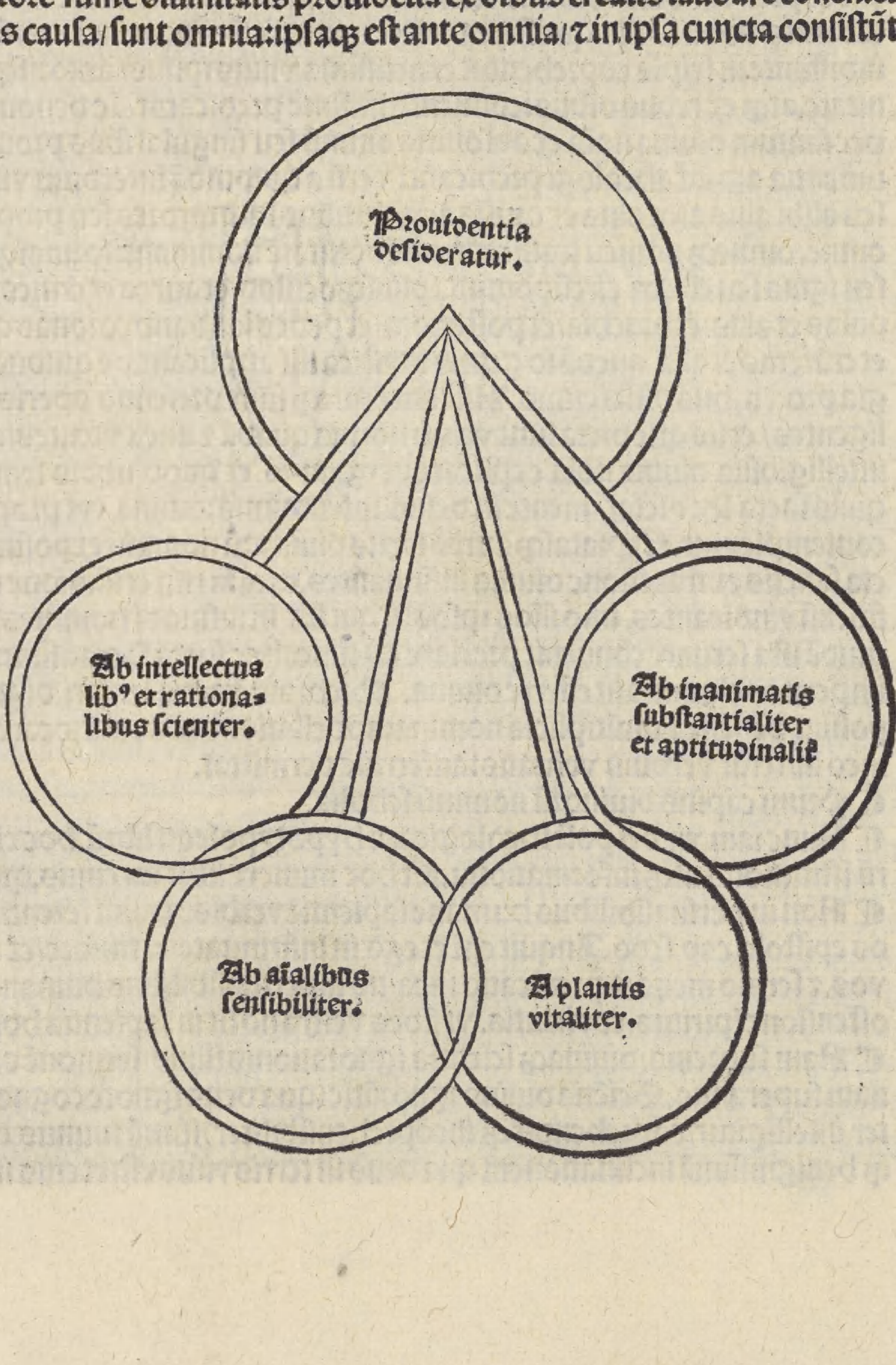
S omne nomen excedere? Ceterū quod diximus cū theologicas hypotypoſes ideſt inſtitu- tiones exponeremus: vnū illud (quod incognitū / quod superſubſtantiale eſt: ipſum bonū quod eſt) trinitatis vnitatē ſcilicet / vnū ſimul deū / atq; ſimul bonū: neq; explicare neq; intel ligere poſſumus. Sed et ipſe ſanctarū virtutū angelis congrue coniunctiones (ſiue eas ia- ctus dicere oportet / ſiue perceptiones) pluſq; incognite eminentiſſimeq; lucētis bonitatis: et ineffabiles ſimul et ignote ſunt. ſoliſq; ipſis inſunt qui ex angelorū numero ſupra ſcien- tie angelice modū: his digni habiti ſunt. his cōiuncti ad imitationē angelorū (quantū fas eſt) ſublimiores quiq; ſanctorū ſpiritus: quando per vacationē totius ſpiritalis operatiōis huiuſmodi ſpirituū in deū contendentiū / ad ſupremā dei lucem peruenit vnio: ipſam pro- prie ac decentiſſime omniū ablatione cōcelebrant. illud veriſſime ⁊ excellēter edocti ex bea tiſſima ad eam lucē vnione: vt illa quidē ſubſtātiarū omniū ſit autor. ipſa vero nichil ſit ex

11 his: vt que ineffabiliter emineat omnibus. ¶ Itaq; superſubſtātiale illud diuinū (quicquid tandē id eſt) ſupreme bonitatis ſubſtātia eximia: neq; vt verbum aut virtutē / neq; vt ſenſū aut vitā aut ſubſtantiā laudare licet vlli ex iis: qui excellentis omnē veritatē veritatis ama- tores ſunt. ſed vt ab habitu omni / motu / vita / imaginatione / opinatione / nomine / ſermone mente / intelligētia / ſubſtantia / ſtatu / ſede / vnione / fine / infinitate: et iis (que ſunt) omnibus eminentiſſime exceptam. Quoniā vero vt bonitatis ſubſiſtētia ipſo eſſe ſuo eſt omniū ſub- ſiſtentiū cauſa: boni autorē ſūme diuinitatis prouidētiā ex oībus creatis laudare cōueniet Circa ipſam eni et ipſius cauſa / ſunt omnia: ipſaq; eſt ante omnia / ⁊ in ipſa cuncta conſiſtūt atq; eo ipſo ꝙ eſt vni- uerſa producta ſunt atq; ſubſiſtunt: ipſā- q; deſiderant omnia Spiritalia quidē et rationalia ſcient: his autem inferiora ſen-

C ſibiliter. alia vero vi- talis ratione motus: aut per ſubſtantialē habitualē ve aptitu-

A dinē. ¶ Iſta deniq;

12 non ignorātes theo- logi: ipſam ⁊ vt carē- tem nomine / ⁊ ex om ni nomine celebrant. vt carentē quidē no- mine / cū deū ipſum aiunt in vna ſacratiſ- ſimarū viſionū appa rentem / eū increpaſ- ſe qui dixerat: quod eſt nomen tuum? Ac veluti ab omni eū di uini nominis cogni- tione abducētem di- xiſſe: cur de nomine meo interrogas quod eſt mirabile. An vero iſtud non eſt mirabi- le nomē: quod eſt ſu-

Liber hypo- typoſeō theo logicarū.

Prouidētia

Nomina dei.

Qui ſum
Uita
Lux
Deus
Ueritas.
Bonum
Pulchrum
Sapiens
Diligibile
Deus deorũ
Dñs dñorũ
Scũs ſcõrũ.
Eternum
Scloꝛ autor
Uite idultor
Sapientia
Mens
Uerbum
Sciens.
Oẽs theſauros ſapiẽtie et ſciẽtie abſconditos in ſe habens
Uirtus
Potens
Rex regum
Antiqu⁹ diez
Inſeneſcibil
Immutabil
Salus
Iuſtitia
Sãctificator
Redemptor
Immẽſus
Sine termio
In aura tenui habitãs
In ſpiritib⁹
In animab⁹
In corporib⁹
In celo
In terra
Sim̃l ĩ mũdo
Circa mũdũ
Supra mundum
Supceleſtis
Supſubſtantialis
Sol
Stella
Ignis
Aqua
Spũs roris
Nubes
Petra
Oia que ſũt.
Nichil eorũ que ſunt

per omne nomen/ quod eſt ſine nomine/ quod omne exſuperat nomen: quod nominaꝛ ſiue in hoc ſeculo/ ſiue in futuro: Ut plurimis vero nominibus preditũ laudant: cũ ipſũ rurſus inducunt dicentẽ/ ego ſum qui ſũ/ vita/ lux/ deus/ veritas: et cum ipſi diuina ſapiẽtia illuſtres: autorẽ omniũ ex creaturis omnibus multis noĩbus predicãt. vt bonũ/ vt pulchrũ/ vt ſapientẽ/ vt diligibilẽ/ vt deũ deorũ/ vt dominũ dominorũ/ vt ſanctũ ſanctorũ: vt eternũ vt exiſtentẽ/ vt ſeculorũ autorẽ/ vt indultorẽ vite/ vt ſapientiã/ vt mentẽ/ vt verbum/ vt ſciẽtem/ vt theſauros omnes totius ſcientie in ſe eminẽtiſſime habentẽ/ vt virtutẽ/ vt potentẽ/ vt regem regum/ vt antiquũ dierũ/ vt inſeneſcibilẽ et ĩmutabilẽ/ vt ſalutẽ/ vt iuſtitiã/ vt ſanctificationẽ/ vt redemptionẽ/ vt magnitudine excellentẽ oĩbus/ et vt in aura tenui. Sed et in ſpiritibus ipſum eſſe aiunt/ et in aĩabus/ et in corporibus/ et in celo/ et in terra et ſimul in eodem eundẽ in mundo/ circa mundũ/ ſupra mundũ ſupercaeleſtẽ/ ſuperſubſtãtialẽ/ ſolem/ ſtellam/ ignem/ aquã/ ſpiritũ roris/ nubem/ ipſũ lapidẽ et petrã/ omnia que ſunt/ ⁊ nichil eorũ que ſunt. ¶ In hunc ergo modũ omniũ cauſe que ſupra omnia eſt: et priuatio nominis congruet/ et omnia ſubſiſtentiũ noĩa. vt ſit ꝑfecto omniũ regnũ: et circa ipſam ſint omnia et ex ipſa veluti cauſa/ veluti principio/ veluti fine dependeãt: ipſaqꝫ iuxta ſcripture fidem ſit oĩa in oĩbus. veriſſimeqꝫ laudaꝛ vt ſubſtantie indultrix atqꝫ cõſũmatrix continenſqꝫ cuſtodia et domiciliũ/ ⁊ ad ſeipſã conuertens: atqꝫ iſta coniuncte incircũſcripte/ excellẽter. nõ eni cõprehenſionis ſolũ aut vite/ aut conſũmationis eſt autor (vt ab hac ſola ſeu altera: ꝓuidentia/ bonitas illa que ſupra omne nomen eſt denomineꝛ) verũ ſimpliciter omnia/ atqꝫ indiffinite in ſeipſa cõprehendit exactiſſima vnius ipſius/ autoriſqꝫ omniũ prouidentie bonitate. atqꝫ ex rebus oĩbus: conuenientiſſime predicatur/ ac denominaꝛ. ¶ Nempe eni nõ hec tantum diuina noĩa ex abſolutis omniũ ſeu ſingularibus prouidentiis/ ſeu ex iis ꝗ prouidentia aguntꝛ theologi predicant: verũ a quibuſdã interdum viſis/ que in ſacris edibus ſeu alibi aliis atqꝫ aliis ex cauſis ac virtutibus inſtitutores ſeu prophetas illuſtrarũt. lucem omnẽ/ omneqꝫ nomen tranſcendentẽ bonitatẽ nominant: formaſqꝫ illi ⁊ effigies humanas ſeu ignis ſeu electri circũponunt. ipſiuſqꝫ oculos/ et aures et crines/ et facies/ et manus/ ſcapulas et alas/ et brachia/ et poſteriora/ et pedes laudant/ coronas quoqꝫ et ſedes/ et calices et crateras et alia quedã id genus myſtica illi applicant. de quibus in ſignificatiua theologia pro viribus diſſeremus. Nũc autẽ queqꝫ ſunt preſentis operis de ſcripturis ſãctis colligentes/ et iis que dicta ſunt veluti norma quadã ⁊ linea vtentes/ atqꝫ ad ea aciẽ dirigẽtes intelligibilia diuina noĩa explicare pergamus. et quod nobis ſemper in oĩbus ſacris eloquiis ſacra lex dictat/ mente in deum intentiſſima: diuina (vt proprie dixerim) ſpectacula contemplemur. Expiataſqꝫ aures ſãctis diuinorũ nominũ expoſitionibus applicemus: ſãcta ſanctis ex traditione diuina inſinuantes. eaqꝫ: a riſu et illuſione rudiũ hactenus/ atqꝫ infideliũ vindicantes. imo illos ipſos (ſi qui ſũt iſtiuſmodi homines) hoc errore liberãtes. te quidẽ iſta ſeruare conuenit preclare O timothee iuxta ſacratiſſimã ſanctionem: neqꝫ inter imperitos eloqui/ aut efferre diuina. Michi autẽ deus largiri digneꝛ: vt congrue laudare poſſim benefica multiplicia nomina: appellatione ac nomine carẽtis deitatis. neqꝫ de ore meo auferat verbum veritatis: auferri ue permittat.

¶ Primi capitis diuinorũ nominũ ſcholia.

¶ Nunc iam vir dei poſt theologicarũ hypotypoſeon librũ. hoc eſt poſt librũ theologicarũ ĩſtitutionũ atqꝫ informationũ. Et hoc munere libri caremus. quod deus reſtituat.

¶ Non in perſuaſibilibus humane ſapientie verbis. Pauli ſẽtentia eſt prima ad corinthios epiſtola cap. ſcdo. Inquit eni et ego in infirmitate/ et timore/ et tremore multo fui apud vos. ⁊ ſermo meus/ ⁊ predicatio mea/ nõ in perſuaſibilibus humane ſapientie verbis: ſed in oſtenſione ſpiritus/ et virtutis. vt fides veſtra nõ ſit in ſapientia hoim: ſed in virtute dei.

¶ Nam ſuprema/ diuinaqꝫ ſcientia ignorationis illius/ ſermonẽ omnẽ et ſenſum/ ſubſtantiam ſuperantis. Sciẽtia diuine ignorãtie (qua deus ignote cognoſcitur et inintelligibiliter intelligitur/ cõprehenditꝛqꝫ incõprehenſibiliter) ſũmũ munus eſt (poſt illã ad nos pluſqꝫ benigniſſimã inclinationem qua deus in terris viſus eſt/ et eius ineffabilis bonitatis que

x y z 13 14 5 A B C

geſſit ſacramēta) quod deus largitus ſit benigniſſimis mentibus/ in ipſum ſupra ſe ipſas et effuſis et intentis. qua quanto mens inſignius ſe deū cognoſcit ignorare: tanto vberius (quod incognoſcibile eſt) cognoſcit. que q̄to magis offunditur tenebris/ tenebriſq; ꝓpinquat: tanto purius lumen apprehēdit: illi ipſi ſincerius/ immixtiuſq; infulgens. porro vbicunq; illi maius/ inſigniuſq; lumen apparet/ quod re vera apprehēdere valet: tunc minus apprehēdit/ minuſq; cognoſcit. Unde tandē euenire cognoſcitur: vt eminētius ſciendi genus ſit non apprehēdere q̄ apprehēdere/ et ignorare ac neſcire q̄ ſcire. et non apprehēdere/ ignorare et neſcire per eminentiā dicta: non repugnare ad maxime (q̄tum hoībus poſſibile eſt) apprehēdere/ et maxime ſcire. tametſi illa per defectum dicta (qua in ſignificatione vtūtur dialectici/ ⁊ philoſophi quiq;: qui de diuinis/ aut nichil/ aut perparum nouere) illis vel plurimū aduerſent̃/ ⁊ nullo ſe cōpatiantur modo. ¶ Et ea ignorantia profecto: ſcientia negatiua eſt perfectiſſimi oculi finiti tamē infinitū ſolem ignote/ incōprehenſibiliterq; attingētis. affirmatiua vero ſciētia: aut eſt oculi ceci de infinito ſole diſſerentis/ aut ſolis ſolum ſplendorē et nullo pacto eius iubaris incōprehenſibilitatē ſuſtinentis. Quo fit iterum vt omnis humana de deo ſcientia/ ad diuinā ignorantiā comparata: perinde ſeſe habeat/ vt philoſophia ceci nati/ aut lucioſi de ſolis lumine diſſerētis ad ſcientiā probe videntis et de ſolis lumine diſputātis. et q̄q; diuinus pater ad hanc pluſq; humanā ſcientiā/ venerandam ⁊ diuinā ignorantiā nos promouet: iuuabere tamen amplius ſi in opuſculis (que vir pietate plenus nicholaus cuſanus emiſit) te aliquantū exerceas. ſunt eni quo ad theologicam intelligētiam: ex his fontibus deducta. reliqua vero in eo philoſophia: peregrina eſt. Nicolaus cuſanus.

Modi de deo philoſophādi

Quod dictū ſit vt cōtemplatoribus nichil deſit (q̄tū in nobis eſt: et ammonere ſufficim⁹) quod eos iuuare poſſit. quo tandē ex notorū ꝓportionibus ducant̃ ad improportionaliter/ ſupraq; omnē proportionē ignotū. et pedetentim ex multitudine: ad vnū ſe colligant/ quod eſt ante omne cōprehenſibile vnū. et ad id pariter accedāt: quod (cum oībus ſemper aſſit) ſemꝑ manet inacceſſum. Jd etiā dictū ſit: ne ſepius oporteat que hic repugnantē plerumq; intelligentiā habere videtur repetere: ⁊ ſcholiorū modū excedere. ¶ Sunt eni modi de deo philoſophādi per affirmationes/ per excellētes negationes/ et per ſuperexcellentes negationes. per primū: theologia de deo habetur affirmatiua/ que ſapientia dicitur: et que plurima eſt apud ꝓphetas. per ſecūdū et tertiū habet̃ theologia de deo negatiua: que diuina dicit̃ ignorātia. que eſt in ꝓphetis rarior: ſed vberius in apoſtolis/ beatiſſimo paulo/ et iis quos ipſi ſecretius inſtituerūt per ſpiritū ſanctū trāſfuſa. Primus modus omnia de deo ponit: que peruerſionē/ ⁊ imitationis lapſum nō ſentiūt. et ex oībus/ omniūq; poſitionibus deū celebrat. Secūdus de deo omnia aufert poſita: et ipſum ex omniū poſitorū ablatione collaudat. Tertius de deo et poſitiones et ablationes oēs aufert: et ex omniū et poſitionū et ablationū ſuperante ablatione deus iam in ſolo ſilentio colitur et veneratur. Et vnicuiq; horū trium modoꝝ pura intelligētie pietas/ ⁊ integra religio cōiuncta eſſe debet. et ex primo quidē modo aſcēditur ad ſecundū: et ex primo et ſecundo ad tertiū. et tres hi philoſophie modi: tres ſunt perfectorie virtutes/ et cōſummatarū mentiū perfectiones infima/ media/ ſuprema. Rurſuſq;: primus modus eſt perfectorū purgatio/ ſecūdus illuminatio/ ⁊ terti⁹ cōſūmatio. primus a multis capi poteſt/ ſecūdus a perq̄ paucis/ ⁊ tertius a pauciſſimis. Rurſū primi modi nuda et p̄mo ſeſe offerēs intelligētia: cū humilitate accedētes/ rudes purgat. eiuſdē moralis/ actiuaq; intelligētia: eoſdē illuminat. et anagoge iam purgatos/ ⁊ illuminatos perficit. ⁊ eo ſolo: ad multitudinē ⁊ vtēdū/ ⁊ loquēdū eſt/ q̄ alioꝝ modoꝝ intelligētie pietatē penetrare nō ſufficiāt. Secūdo modo: loquēdū eſt ad paucos/ vt qui iā cōſummati: ſecretioris philoſophie conſcij facti ſint. Tertius autē modus manet ineloquibilis. ¶ Et cū beatiſſimus pater hic in iis diuinoꝝ nominū ſanctiſſimis manifeſtationibus ex p̄mo modo aſſurgit ad ſecundū/ et in myſtica theologia ex primo et ſecūdo ad tertiū: ſūmopere cauēdū eſt ne temerariū efferamus iudiciū. quin veneremur potius ſacrā (que ſupra nos eſt) intelligētiā. et ꝓpriā fragilitatē (vt dignū eſt) agnoſcamus. Potens eſt eni deus tenebras noſtras illuminare: et que a ſapiētib⁹ ſeculi abſcōdit ea reuelare paruu=

lis. indigna inſuper his in rebus deuitate ꝓblemata: indignaſqꝫ paleſtricas altercationes
que nõ illuminãt/ ſed mẽtis oculũ (ſic deo volente) aut eluſcant/ aut prorſus occecãt. tanta
enĩ maieſtas/ tante diuinitatis põdus ludicrã in corona dialecticorꝫ more (vt modeſtius lo
quar) dedignaꝛ paleſtrã: ſed ſancta ſãctis ſolũ: et vult/ et gaudet propagari. ſic enĩ beatiſſi
mus paulus eccleſiarũ lucerna/ et fax nullo tẽpore extinguibilis/ et oculus longe ꝓſpiciẽs
dulciter ãmonet timotheũ/ vt ab illis abſtincat. ſtultas aũt inquit queſtiones deuita: ſciẽs
quia aggenerãt lites. ſeruũ autẽ dei nõ oportet litigare ſed manſuetũ eſſe ad oẽs/ docibilẽ/
patientẽ/ cũ modeſtia corripientẽ eos qui reſiſtũt veritati: ne quãdo deꝰ det illis penitentiã
ad cognoſcẽdã veritatẽ/ et reſipiſcãt a diaboli laqueis a quo captiui teneñ ad ipſius volũ
tatẽ. In reliquis autẽ ad ſequẽtia deus pias mentes dirigat: et (quorũ ammonere nõ ſuffi
cimus) adimpleat. et hactenus ſatis ſit ad preparationis ammonitionẽ prelocutum.
Ad ephe.4. ¶ Nã ſi quid ſapientiſſime/ veriſſimeqꝫ theologie credendũ eſt. Paulus ad epheſios cap.
quarto. Unus deus/ et pater omniũ: qui ſupꝫ oẽs et per oĩa et in oĩbus nobis. vnicuiqꝫ aũt D
noſtrũ data eſt gratia ſecũdũ mẽſurã donationis chriſti. et ipſe dedit quoſdã quidẽ apoſto
los/ quoſdã aũt ꝓphetas/ alios vero euãgeliſtas/ alios autẽ paſtores et doctores. Et pͥma
1. ad Cori. 12 ad corinthios epiſtola cap. duodecimo. Diuiſiones vero gratiarũ ſunt: idem autẽ ſpiritus
et diuiſiones miniſtrationũ ſunt: idẽ vero deus qui operaꝛ oĩa in oĩbus. Unicuiqꝫ autẽ da
tur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatẽ. Alij quidẽ per ſpiritũ datur ſermo ſapientie/ alii autẽ
ſermo ſciẽtie ſecũdũ eundẽ ſpiritũ/ alteri fides in eodẽ ſpiritu/ alij gratia ſanitatũ in vno ſpi
ritu/ alij operatio virtutũ/ alij ꝓphetia/ alij diſcretio ſpirituũ/ alii genera linguarũ/ alii in=
terpretatio ſermonũ. hec autẽ operaꝛ vnus atqꝫ idem ſpiritus diuidẽs ſingulis prout vult.
¶ Et vt ipſum de ſe proprie periteqꝫ negãtibus verbis enunciat. Ipſum/ ipſum vnũ mẽ=
Mattheꝰ. 11. te ſuperius/ et ineffabile. Mattheus cap. vndecimo. Et nemo nouit filium: niſi pater. neqꝫ E
patrẽ quis nouit: niſi filius/ et cui voluerit filius reuelare. et proteſtationẽ de ſumma/ et ſu=
pereminẽti diuinitate nichil eſſe preſumẽdũ omnino aut cogitandũ/ aut dicendũ: niſi que
pie ſacra dictãt eloquia frequẽtius repetit ſãctiſſimus pater. ⁊ nos cautius pariter ammo=
net: vt de illa ſecundũ menſurã/ pie/ et ſobrie loquamur et cogitemus/ nos intra ſacrarum
litterarũ limites coercentes/ atqꝫ cõtinentes. ⁊ ſimul fortaſſe ne vani aliqui que dei ſunt nõ
ſapiẽtes: ipſum ſuſpicari poſſint hanc altiſſimã philoſophiã carnalium philoſophorũ (vt
academicorũ/ ſtoicorꝫ/ platonicorꝫ/ aut peripateticorũ) preſidiis adiutum deſumpſiſſe. tan
tum enim abeſt q̃ꝰtum celi ſublimitas a terre infimitate/ ſolis claritas a noctis opacitate/
et q̃ꝰtũ angelus ab hoĩe. Diuina enĩ hec tuba eſt/ tuba ſupſubſtãtialis chriſti/ ⁊ ſpiritꝰ ſan=
Platonici cti: nõ platonica/ aut ariſtotelica. vt diuina relinquamus diuinis: et humanis humana. Et
tẽpora noſtra a factione platonica que tẽpore origenis cepit per centũ ãnos et ſupra poſt
beatiſſimũ patrem ſũmopere cauta eſſe debent. ⁊ vt hoĩes ſciant: illa neqꝫ plato dixit/ neqꝫ
cogitauit/ neqꝫ nouit. ſed ꝯiurati q̇dã gẽtiliũ/ vt plotinus/ iãblicus/ porphyrius/ proculus
altiſſima ſupꝫ diuine trinitatis myſteria per ſuũ triplex vnũ ex pauciſſimorũ platonis phan
taſia excitati interturbare moliti ſunt/ ſe dicẽtes platonis interpretes: ſic rati piiſſimũ chri=
ſti cultũ/ quaſi ex inſidiis coacto cuneo opprimere/ expugnare/ vel extirpare. Et quecũqꝫ
noſtri aflatu diuino locuti ſunt: ad ſuã perniciem traxere/ diuiniſſima queqꝫ platonica nũ=
cupantes. Tunc id diuiniſſimi euãgeliſte (quod de ſacro iheſu pectore hauſit) in principio
erat verbũ: et verbũ erat apud deũ vſqꝫ ad particulã et verbũ caro factũ eſt minus ſue ſen=
tentie placentẽ recognoſcunt. et clamant ſumme eſſe platonicũ: et ſuis inſerũt libris ferme
indignati id ſibi vſurpaſſe barbarũ. Tunc nomina eterne dei ſapiẽtie (que chriſtus iheſus
autor vite eſt: mortiſqꝫ deſtructor) fecerunt ſue idee nomina. tũc ſancti ſpiritus nominibꝰ/
et in ſacris eloquiis expreſſis beneficis ꝓprietatibus: anima mũdi diues facta eſt. tunc tri=
ſtis et impia de demonibꝰ irrepſit philoſophia. et iis que regnũ in ſe diuiſum habẽt/ et que
peruerſitate cõfuſa ſunt: ordinẽ (qui angelis debitus eſt) tribuerũt. et ſumma cõfuſa ſũt in
imis: et in ſummis ima. Tũc cepit plato dici diuinus (⁊ penituit auguſtinũ poſt eos nimis
nuncupaſſe diuinũ) tũc cepit plato numen haberi/ tunc chriſtiana religio ex platonis ouo

tyndaridar more ꝓſiluiſſe viſa. Nullus michi ſuccēſeat: chriſtianos alloquor/ nō platoni
cos. ⁊ ſatis ſit: neq; petrū/ neq; ioanē/ neq; bartholomeū/ lucā/ paulū/ neq; dionyſiū fuiſſe
platonicos: ſed longe ſupra et platonicos et philoſophos omnes. ⁊ qui preſens opus dili
genter inſpexerit: videbit fundamenta impietatis (nō dico platonis: nā ea vt dixi platonis
nō ſunt et poteſt plato impugne legi) ſed platonice factionis funditus euerſa. Sed hec fa
cile (vt puto) religioſe mētes ⁊ percipiēt ⁊ ꝓbabūt. neq; vnq̄ i eos iuectus eſſem (cui⁹ nūq̄
in quēq̄ fuit iuectiue ꝓpoſitū) niſi religioni noſtre ob īfirmos diſcretionis oculos ꝓfundo
iudicio nō penetrātes/ ⁊ aconita ſub melle nō percipiētes mali periculū aliqđ timuiſſem.

F ¶ Namq; vt ipſa de ſe in ſāctis litteris benigniſſime tradidit. Illud eſt qđ in p̄cedēti ſcho-
lio adductū eſt. Nemo nouit filiū: niſi pater. neq; patrē quis nouit: niſi filius.

G ¶ Deniq; plures theologos inuenias. Deū inuiſibilē/ incōprehēſibilē/ inueſtigabilē hoc
eſt nullis veſtigiis explorabilē in ſcholiis ſecūdi capitis celeſtis hierarchie ex paulo addu
ctum eſt: et rurſum paulus ad Coloſſenſes cap. p̄io. Qui eſt imago dei inuiſibilis primo- Ad Colloſ. 1.
genitus oīs creature. et ad romanos cap. vndecimo. Q̄ incōprehēſibilia ſunt iudicia ei⁹ ⁊ Ad roma. 11.
inueſtigabiles vie eius. Ubi (vt dictū eſt) inueſtigabiles particulā negātē habet adiectam.

H ¶ Ab his quidem vltra humanū modum illuminati. Ab his/ ab his fulgoribus: qui ex ſa
cris litteris dehauriuntur.

I ¶ Ut ipſa de ſe in ſacris eloquiis tradidit. Joānes cap. primo. Omnia per ipſū facta ſūt: Joannes. 1.
et ſine ipſo factum eſt nichil. et quod factum eſt: in ipſo vita erat.

K ¶ Iſta ex diuinorū eloquiorum fontibus haurimus. Deprompta ſunt procul dubio ex ſa
cris litteris hec vndeuiginti diuina nomina.

1 Illuminator.	R	1 Totius illuminationis principium.
2 Cauſa.	V	2 Omnium cauſa
3 Initium.	R	3 Initium omium.
4 Subſtantia	S	4 Subſtantia omnium.
5 Erector.	V	5 Cadentium erector.
6 Renouator.	S	6 Corruptorū innouator ac reformator.
7 Confirmator.	A	7 Immūde actorum confirmator.
8 Corroborator.	L	8 Stantium corroborator.
9 Surſum actor.	I	9 Ad ſe accedentium quaſi
10 Illuminatio.	T	porrecta maun ſubleuator.
11 Perfectio.	E	10 Illuminatorum illuminatio.
12 Diuinitas	R	11 Perfectorum perfectio.
13 Simplicitas	E	12 Summa in eo aſſumptorū diuinitas.
14 Unitas	A	13 Simpliciū ſimplicitas.
15 Principium	D	14 Unitorum vnitas.
16 Occulti propagator	E	15 Principij totius vniuerſi/
17 Uita	M	ſubſtantiale principium.
18 Entitas	N	16 Sui occulti q̄tum fas eſt
19 Cauſa	O	conſortium tradens.
	Mi	17 Uiuentium vita.
	N	18 Subſiſtentium entitas.
	A	19 Omnis vite/ et ſubſtantie cauſa.

¶ Et hec ex ſacrarū litterarū fontibus (quēadmodū et reliqua dei noīa que poſtmodū ad-
ducētur) deprompta eſſe dubiū eſſe nō debet. Quid eſt enī quod pſalmus triceſim⁹ tertius Pſalm⁹. 33.
dulciter inuitat nos ad illuminatorē ꝓpter nos factū pauperē. accedite ad eū inquit/ et il-
luminamini: et facies veſtre non cōfundent. quid euāgeliſta clamat. Et illuminat omnē ho
minē venientē in hūc mundū: niſi ipſum eſſe totius illuminationis p̄cipiū. Et iacobus id Joannes. 1.

ſuperſubſtãtiale bonũ a quo omne datũ optimũ/et bonũ perfectũ deſcẽdit: appellat patrẽ
Pſalmꝰ.103 luminũ. Et ecce ipſũ omniũ cauſa. Pſalmus cẽteſimus tertius. Ꝙ magnificata ſũt opera
Joannes.10 tua dñe:oĩa in ſapientia feciſti. Et euãgeliſta.oĩa per ipſũ facta ſunt. Initiũ omniũ. Apoca=
Apocalyp.21 lypſis cap.viceſimo primo. Ego ſum alpha ꝛ Ω/initium et finis. Et qui dicit ego ſum qui
Exodus.3. ſum:ſe nominat eſſentiã/ſubſtãtiam ꝙ omniũ. Et velle oĩa et ſingula ſuis locis reſtituere:
magis oneroſum ꝙ neceſſariũ eſſe videt.et pro excitatione hec dixiſſe ſatis eſſe viſum eſt.
Et vt paucis aperiã:oẽs ſacre littere/iis(quibus oculi mẽtis adempti nõ ſunt)nominibus
dei plene ſunt. Et ad ſacras litteras ire:eſt ad ſacratiſſimorũ dei nominũ/preſertim(que ex
benigniſſimis ad nos proceſſibus prodiere)digniſſima ſpectacula ire. Et proinde vite cõ=
templatricis amatores:ad primos diuinarũ lectionũ ĩtroitus genua ſubmittite/ſubmitti=
te mentẽ.et ſupplices:cum reuerẽtia ꝛ timore ad reuerẽda dei nomina accedite.que vobis
ſic paratis proculdubio illucebũt. Nomina tamẽ que beneficos dei proceſſus in nos non
declarãt:vt infinitũ/immẽſum/inuiſibile/inacceſſibilem lucem inhabitãs/ꝛ ſimilia negati=
ua:nõ prõpte in ſacris litteris negatiue expreſſa reperias.ſed ex ſuis affirmationibus(que
paſſim reperiũtur)per ſecretã analogiam in excellentia negationis ſuperexcellẽtie omnia
ſuperãtis:quanta fieri poteſt mentis reuerẽtia et pietate effingũtur. Et nõ tam homines ꝙ
ipſe deus pia corda inhabitãs:ſua format in eis nomina.et ſe illis nominat/et exprimit. ſe
eni nominare:eſt ſeipſum inſinuare/ac declarare. Sint igitur imprimis oĩa diuina et affir=
mantia/et negãtia nomina que affirmãtibus longe preeminẽt: ſemꝑ benedicta.ſint et tan=
ta pro qualicunqꝫ mentis erectione adducta.et pie mentes ad ſequẽtia cõualeſcant. Que
autẽ dei nomina in hoc capite ſequũtur declaranda ſunt vnũ/trinitas/cauſa/ſapiens/pul=
chrum/ſumme benignũ/prouidẽtia/qui ſum/vita/lux/deus/veritas.et reliqua huiuſmo=
di/ad latus(quo paratius in proſpectu habeãtur)ſuis in locis annotata.
Deutero.6. ¶ Quocirca in omibus ferme ſanctis libris aduertimus. Deuteronomiũ cap.ſexto. Audi L
Pſalmꝰ.85. iſrael dñs deus tuus:deus vnus eſt. Pſalmus octageſimus quĩtus.quoniã magnus es tu
Zachari.14. et faciens mirabilia:tu es deus ſolus. Zacharias cap.decimo quarto.in die illa erit domi=
Mattheꝰ.19 nus vnus:ꝛ erit nomẽ eius vnũ.et Mattheus cap.decimo nono. Quid me interrogas de
bono?vnus eſt bonus deꝰ. Paulus ad Epheſios cap.quarto. Unus dñs/vna fides/vnũ
Ad ephe.4. baptiſma.vnus deus et pater omniũ:qui ſuꝑ omnes et per omnia/et in omnibus nobis.
Ad ephe.3. ¶ Ex qua omnis paternitas in celo et in terra eſt:et nominat. Paulus ad Epheſios cap. M
tertio. Huiꝰ rei gratia flecto genua mea ad patrẽ dñi noſtri iheſu chriſti: ex quo oĩs pater=
nitas in celis ꝛ in terra nominat.vt det vobis ſecundũ diuitias glorie ſue virtutẽ/corrobo
rari per ſpiritũ eius in interiori homine/chriſtũ habitare per fidem in cordibus veſtris.
¶ Et queqꝫ alia deifica lumina ſacris ex litteris hauſta.deifica lumina/diuinorũ nominũ N
illuminationes ex ſacrarum litterarũ ſpiritalibus intelligentiis deſumpte.quẽadmodum
et beatiſſimo patri ſpiritales preceptores eius apoſtoli/Paulus/Hierotheus/ꝛ aliĳ ſacto=
rum/in illa plenitudine temporũ viuentiũ ſacram humaniſſime cõmunicarũt intelligentiã
Ad Teſſa.4 ¶ Semꝑ(vt ſcriptũ eſt)cũ dño erimus. Beatiſſimꝰ Paulus ad Teſſalonicẽſes cap.quar= O
to. Deinde nos qui viuimus/qui relinquimur:ſimul rapiemur cũ illis in nubibus obuiam
chriſto in aera.et ſic ſemꝑ cum dño erimus. Itaqꝫ cõſolamini inuicem in verbis iſtis.
¶ Non ſecus ac diſcipulos ſuos in ſacratiſſima illa trãſfiguratione ſua.hanc beatiſſimam P
glorificationis pie in chriſto viuentiũ repreſentatricẽ tranſfigurationẽ: ſcribit Mattheus
Mattheꝰ.17 cap.decimo ſeptimo. Et poſt dies ſex aſſumpſit iheſus Petrum/et Jacobum/et Joannẽ
fratrẽ eius:et duxit illos in montẽ excelſum ſeorſũ:et trãſfiguratus eſt ante eos.et reſplen=
duit facies eius ſicut ſol:veſtimenta autem eius facta ſunt alba ſicut nix.
Lucas.20. ¶ Erimus eni(vt ait veritas)equales angelis. Lucas cap.viceſimo. Et ait illis iheſus.filiĳ Q
huius ſeculi nubunt ꝛ traduntur ad nuptias. Illi vero qui digni habebuntur ſeculo illo et
reſurrectione ex mortuis:neqꝫ nubent/neqꝫ ducẽt vxores/neqꝫ vltra mori poterũt.equa=
les enim angelis ſũt:et filiĳ ſunt dei:cum ſint filiĳ reſurrectionis.
¶ Si ſupra ſenſum prorſus/atqꝫ ſubſtantiã eminet. Senſum/mentẽ/intellectũ. Uſurpat R

enī interpres paſſim et hic et aliis in locis:ſenſus nomē pro nomine mentis et intellectus.

S ¶Ceterū quod diximus cū theologicas hypotypoſes:id eſt inſtitutiones exponeremus. Diximus in principio huius capitis nos hoc diuino ſapientie munere carere.et eiuſdē frequenter poſtmodum beatus pater mentionem repetet:quod ad latus annotabitur.

T ¶Alia vero vitalis ratione motus:aut per ſubſtātialē/habitualēue aptitudinē. Alia: que neqꝫ intellectualia/neqꝫ rationalia/neqꝫ ſenſibilia ſunt.vt plante et prorſus inanimata. Et plante quidē manifeſte vitali motu adoleſcēdi/virendi/frondēdi/florendi/⁊ fructificandi: et in eo pulchro ordine vbi alterū ꝓpter alterū fit prouidentiā deſiderare/ ⁊ imitando aſſequi dinoſcunt͛. Et que prorſus vite ſunt expertia vim quandā ſubſtantialē et habitualem habēt per quā ſuis in locis et firmant͛ et cuſtodiunt͛.et qua nō ſunt in opera niſi e ſuis ſedibus dimoueant͛:aut quicꝙ ſint cōtra eoꝝ naturā paſſa/ſopite et ſepulte virtutis/ ad torporem degenerātia et mortuis ꝙ ſimillima.habitus enim/et habitibus ſimilia ꝙdiu non ſunt in opera:ocioſitatē torpentiāqꝫ et aliquid degenerās et ignauū preſe ferunt.qua tamen in materie ſinu ſubtorpida virtute(ꝙtum eis cōceſſum eſt)prouidentiā ſe ſaluando ⁊ quoad poſſunt quicquid in eis labefactum eſt reſtituendo/et aſſequunt͛ et deſiderāt.Et hec partitio ad boni deſiderium cap.quarto huius/numero 47 repetitur.

V ¶Iſta deniqꝫ non ignorātes theologi:ipſam et vt carentē noīe et ex omni noīe celebrant. Theologi/ꝓphete.De iacob nomen dei inquirēte Geneſis cap.triceſimo ſecūdo. Interrogauit eū Jacob:dic michi quo appellaris noīe? Reſpōdit: cur queris nomē meū quod eſt mirabile.Et iudicū decimo tertio.Et neſciebat Manue ꝙ angelus dñi eſſet. dixitqꝫ ad cū:quod eſt tibi nomē? vt ſi ſermo tuus fuerit expletus honoremus te.cui ille reſpōdit:cur queris nomen meū quod eſt mirabile.Ubi angeli legatione diuina/ in myſteriis ad humanos functi:loquuntur in perſona mittentis nomina dei/ego ſum qui ſum/qui eſt/quod eſt mirabile/et ſimilia. Geneſis.32. Judicum.13.

X ¶Cum ipſum rurſus inducūt dicētem ego ſum qui ſum vita/lux/deus/veritas. Ego ſum qui ſum.Exodus cap.tertio.Si dixerint michi/quod eſt nomen eius:quid dicā eis? Dixit dñs ad moyſem:ego ſum qui ſum.ſic dices ad filios iſrael:qui eſt miſit me ad vos. Et cap. eodē pauloante.Ego ſum deus patris tui deus Abraā/ deus Iſaac/et deus Jacob.Uita et veritas.Joannes cap.decimo quarto.Ego ſum via/veritas/et vita. Lux. Joānes cap. octauo.Ego ſum lux mūdi:qui ſequit͛ me nō ambulat in tenebris/ ſed habebit lumē vite. Et cap.duodecimo.Ego lux in mūdū veni:vt oīs qui credit in me/in tenebris nō maneat. Et niſi magis oneroſum ꝙ neceſſariū eſſe videret͛:reliqua dei noīa que cōſequenter exprimit ſapiētia/mens/verbū/oēs theſauros ſapientie et ſcientie abſcōditos in ſe habens/virtus/potens/rex regum/et quecꝫ ſequētia: ex ſacrarū litterarū autoritate ſuis locis fuiſſent reſtituta.Sed fortaſſe hec reſtituēdi exercitatio aliis prodeſſe valebit:neqꝫ inutilis aliis erit hic occupationis labor. Exodus.3. Joannes.14 Joannes.8. Joannes.12.

Y ¶Juxta ſcripture fidē:ſit omnia in oībus.Paulus prima ad corinthios epiſtola.cap.decimo quinto.Cum autē ſubiecta fuerint illi oīa:tunc et ipſe filius ſubiectus erit illi/qui ſubiecit ſibi omnia.vt ſit deus omnia in omnibus. 1. ad Cori.15

3 ¶Ex abſolutis omniū/ſeu ſingularibus prouidētiis.Abſolutis.cōpletis/perfectis.

Z ¶De quibus in ſignificatiua theologia pro viribus diſſeremus.Is liber ſymbolice/ſignificatiueqꝫ theologie non habet͛:deus benignitate ſua reparet.

¶De coniuncta ⁊ diſcreta theologia/et quenam ſit diuina coniunctio/ atqꝫ diſcretio. Pars prima. Cap.II.

15 Iuinam totā ſubſtantiā quidquid illa eſt:ipſa bonitas diffinire atqꝫ aperire a ſa Bonitas
A d cris eloquiis dicit͛:quid enī aliud ex ſancto euāgelio diſcimus/cum deū ipſū ait
B exponendo dixiſſe:quid me interrogas de bono? nemo bonus: niſi ſolus deus.
Hoc ſane et in aliis locis diſcuſſum a nobis ac demonſtratū eſt:vt oēs ſemꝑ deo digne denominationes/nō per partes ſed in tota ac perfecta atqꝫ integra et plena deitate a ſcriptu- In libro hypotypoſeon
C ris ſanctis celebrātur.oēs ipſe indiuidue/abſolute preter omnē obſeruationē: integre tota

Nomina dei.
Bonū
Qui ſum
Qui eſt
Ens
Uita
Dn̄s
Pulchritudo
Sapientia.
Lux
Deificum
Cauſa

integritate/ exactiſſime/ totiuſqꝫ deitatis intendunt̃. deniqꝫ ſicuti in theologicis inſtitutio-
nibus admonuimus: niſi quis hoc de tota deitate accipiat dictū/ blaſphemare ac ſcindere
nefario ſcelere preſumit cōiunctā ſupreme vnitatē. Dicendū itaqꝫ hoc de tota deitate opor
tere accipi. namqꝫ vt verbū quoqꝫ ipſum natura bonū/ ait: ego bonus ſum. et quidā ex pro- D
phetis diuinitus afflatus predicat ſpiritū bonū. et illud rurſus ego ſum qui ſum niſi de to
ta dictū deitate ſentiat/ et vna tantū ex parte nitant̃ circunſcribere: quomō illud intelligēt/
hec dicit qui eſt/ qui erat/ qui vēturus eſt omnipotēs: et illud tu autē idē ipſe es: ⁊ illud ſpi-
ritus veritatis qui eſt: qui a patre ꝓcedit. Et niſi totā eſſe dicāt vitalē vitā: quomodo verū E
eſt verbū ſacrum quod ait/ ſicut pater ſuſcitat mortuos et viuificat: ita et filius quos vult
viuificat. et illud ſpiritus eſt qui viuificat. Ceterū ꝙ dominatū quoqꝫ omniū habeat tota di
uinitas: de patris quidē fecunda deitate/ vel filij dici non poteſt (vt reor): q̃ꝫ multis in locis F
diuinarū ſcripturarū de patre ⁊ filio legitur/ dn̄s: ſed et dn̄s ſpiritus eſt. pulchritudo quoqꝫ
et ſapiētia in deitate/ celebrat̃. et lux itidem/ et deificum/ et cauſa/ et oīa que totius deitatis
ſunt: a ſanctis litteris in totius deitatis laudes aſſumuntur. ¶ Cōplexiue quidē vt cum di- G
citur oīa ex deo: diffuſius vero cū dixerit quiſpiam: oīa per ipſum/ ⁊ in ipſo condita ſunt: et 16
in ipſo cōſiſtunt vniuerſa. et illud emittes ſpiritū tuū et creabūtur. Et vt perſtringam breui
ter diuinū ipſum ait verbū: ego et pater vnū ſumus. et oīa que habet pater: mea ſunt: ⁊ oīa
mea tua ſunt: et tua mea. Et rurſus queqꝫ patris et ipſius ſunt: diuino quoqꝫ ſpiritui ſocia-
liter/ et cōiuncte applicat. vt diuinas operationes/ venerationē principalē/ ⁊ indeficientem
cauſam/ ac diſtributionē celeſtiū munerū. neminemqꝫ arbitror ex iis qui ī diuinis eloquiis
rectiſſima/ piaqꝫ intelligētia ſunt enutriti: huic ſententie contradicturū/ ꝙ diuina oīa iuxta
exactiſſimā rationē toti diuinitati inſunt. his igit̃ breuiter hic et ex parte/ aliis vero in locis H
ſatis de ſcripturis oſtenſis/ ac definitis: quālibet explicare nitamur integrā dei nominatio-
nem/ ipſa in tota deitate ſumēda eſt. ¶ Qꝫ et ſi quis dixerit confuſionē nos cōtra ſacratiſſi 17
mam perſonarū diſtinctionē hac ratione introducere: is noſtro iudicio ſe vera ꝓſequi per-
ſuadere nunq̃ꝫ poterit. Nam ſiquidē eſt qui omnino ſacris ſcripturis reſiſtat: longe omni-
no aberit et a philoſophia noſtra. ac niſi illi cure ſit diuina ſanctarū litterarū ſapiētia: quo-
modo nobis erit cure ipſum ad caſtiſſimorū eloquioꝝ ſcientiā adducere? Si vero ſcriptu
re ſancte veritatē intuet̃: iſta nos quoqꝫ regula et luce freti/ ad rationē pro viribus redden-
dam nuſq̃ꝫ declinando pergemus. Illud ante oīa dicentes/ vt ſcriptura ſacra alia cōiuncte
tradit: alia diſcrete. et neqꝫ cōiuncta dirimere neqꝫ diſcreta cōfundere fas eſt: ſed ipſam ſe-
quendo (q̃ꝫtum vires ſuppetunt) ad diuine lucis radios aſpirare nos cōuenit ⁊ ſubinde di-
uinas percipiētes interpretationes veluti regulā quandā preclaram veritatis: que ibi con
dita ſunt ſeruare in nobis ipſis/ nichil addēdo/ nichil minuendo/ nichil peruertendo cura
mus/ intra ſanctarū litterarū preſidium nos cōtinentes: a quibus vt ſeruemur (dum ea ſer
uamus) robur accipimus. ¶ Atqui coniuncta quidē totius deitatis ſunt (vt in theologicis 18
inſtitutionibus latius de ſcripturis ſanctis oſtēdimus) quod ſupra bonitatē/ ſupra deitatē
ſupra ſubſtantiā/ ſupra vitā/ ſupra ſapientiā ſit: ⁊ queqꝫ eminētiſſime priuationis ſunt. qui-
bus et cauſalia oīa adiiciunt̃ bonitas ſcilicet/ pulchritudo/ eſſentia/ viuificatio/ ſapientia. et
quodlibet ex ipſius benigniſſimis donis: bonoꝝ omniū cauſa denominat̃. Porro diſcreta
ſunt patris ſuperſubſtātiale nomē et perſona/ filiiqꝫ ac ſancti ſpiritus: cū nulla in his cōuer
ſio/ aut omnino cōmunitas inducat̃. eſt preterea diſcreta ihesu ex nobis ſumpta ꝑfecta im-
mutabiliſqꝫ ſubſtātia ⁊ queqꝫ ſunt aſſumpte carnis ſubſtātialia ſacramenta. ¶ Eſt autē (vt
reor) cōueniēs/ vt reſumētes exponamus ꝑfectū diuine cōiūctionis ac diſcretionis modū: 19
vt ſermo oīs nobis apertus ſit/ atqꝫ cōſpicuus varietatē omnē/ et obſcuritatē fugiēs: dum
facile et manifeſte/ atqꝫ ordinate que ſua ſunt pro viribus ponit. Aiunt (quod alibi etiā di-
xi) noſtre theologice inſtitutionis preceptores ſācti: cōiunctiones diuinas illius pluſq̃ꝫ in- I
effabilis/ pluſq̃ꝫ incognite ſingularitatis occultas eſſe/ et que nuſq̃ꝫ ſuas prodeāt ſacratiſſi-
mas ſedes. Porro diſcretiones benigniſſimos deitatis ꝓceſſus/ expreſſioneſqꝫ diffiniunt.
Et autumāt ſanctis inherētes eloquiis: et memorate cōiunctionis ſeorſum/ et diſcretionis

Cōiuncta
Sup bonū
Sup diuinū
Supſubſtantiale
Supuiuens.
Supſapiēs.
Bonitas
pulchritudo.
Eſſentia
Uiuificatio
Sapientia

Diſcreta.
Pater
Filius
Spūſſāctus
Deꝰ icarnatꝰ
De ſpiritu ſācto conceptꝰ
De x̄ vgīe natꝰ
Deꝰ in mūdo viſus et cum hoībus ꝯuerſatus.
Paſſus
Morte mortē deſtruēs et inferna ſpoliāſ
Reſurgens
Ad celos aſcēdēs.
Sedēs ī dextera patris.

itidē quaſdā etiā et cōiunctiones et diſcretiones proprias eſſe.puta vnione diuina ſiue ſup=
ſubſtātiali illo eximio:cōiunctū quidē eſt vnice trinitati atqꝫ cōmune ſubſtātia ſubſtātiā ſu=
perās/deitas deitate ſuperior/bonitas eminētiſſime bona cūcta tranſiliēs/totius ꝓprieta=
tis idētitas omnia ſuperans/vnitas ſuperprincipalis/ ineffabile quod multis vocibus pre
dicat̄/ignoratio que per cuncta intelligit̄/omniū poſitio/omniū ablatio/quod poſitionem
omnē ablationēqꝫ tranſcendit/ principantiū perſonarū in ſe inuicē (ſi ſic dicere expedit) mā
ſio et ſedes/integre/et ſuperexcellenti modo coniuncta et nulla ex parte confuſa.quēadmo Manuductio
dum cereorū lumina (vt ſenſibilibus ac familiaribus vtamur exemplis) in domo vna cum luminarium
ſint: et tota in totis mutuo ſunt.et integra tamen atqꝫ perfecta et ab ſeinuicē diſcretione ſe=
20 parant̄:diſcretione coniuncta/ et cōiunctione diſcreta. ¶ Deniqꝫ cernimus in domo plu=
rimis tedis illuſtri:ad vnū quoddā lumen cōiungi omnia lumina/fulgorēqꝫ vnū indiſcre=
tum/indiuiduūqꝫ preferre. Neqꝫ reor poſſet quiſpiā huius facis lumen ab aliis ex aere lu=
mina cuncta continente diſtinguere/ et alterū ſine altero cernere/ cū tota in totis mere cō=
mixta ſint. Verū et ſi qui facē vnā tecto ſubducat:oīs quoqꝫ ipſius lux vna exibit nichilqꝫ
ſecū ex luminibus reliquis ſubtrahet vel ex ſuo ceteris linquet. Erat enī illi (vt dixi) omniū
ad omnia exacta cōiunctio mera penitus/et nulla ex parte confuſa idqꝫ cum eſſet lumē in
corporeaere et ex materiali igne penderet. Superſubſtantialē itaqꝫ cōiunctionē illam lon
K ge eminere dicimus:nō modo corporalibus cōiunctionibus verū et aīalibus/⁊ ſpiritalib⁹
ipſis:quas habent impermixte et ſupra mundanū modū tota in totis diuina effigie predi=
ta ſupercelestia lumina/participatione excellentiſſime cunctiſqꝫ eminentis vnionis pro ca=
21 ptu ſuo cuiqꝫ indulta. ¶ Eſt autē et diſcretio in ſupremis diuinis eloquiis non ea (quā dixi
ſolum ꝙ ſcd̄m ipſam vnionē quelibet principantiū perſonarū impermixta atqꝫ inconfuſa
firmitate nitat̄) ſed quia ineffabilis quoqꝫ diuine fecunditatis ratione adinuicem nequaqꝫ
conuertunt̄. ſoluſqꝫ fons ſuperſubſtantialis deitatis eſt pater cum non ſit filius pater/neqꝫ
pater filius ſit.ſeruant autē diuine laudes/ honeſtiſſime: proprietates ſuas cuiqꝫ diuinarū
perſonarū. Iſte quidem ſunt iuxta ineffabilē cōiunctionem ac ſubſtantiam: cōiunctiones/
22 ac diſcretiones. ¶ Si vero diuina quoqꝫ diſcretio eſt benigniſſimus ille cōiunctionis diui=
ne proceſſus/excellenti vnitate ſe ipſam propagantis ac multiplicantis:cōiuncte quidē ſūt
L iuxta diuine diſcretionis legem/abſolute comunicationes ſubſtantie/ vite/ſapientieqꝫ tra=
ditiones/et alia munera omniū autoris bonitatis ſecundū que ex participationibus ⁊ ex ꝑ=
ticipantibus laudant̄:que ſine participatione participando ſumunt̄. Et iſtud cōmune et
cōiunctū atqꝫ vnū eſt toti bonitati:ꝙ ipſa omnis tota ab vnoquoqꝫ participante ſumitur ⁊
a nemine vlla ex parte percipit̄.non ſecus ac centrū punctū ſcilicet in medio circuli:ab om= Manuductio
nibus circūpoſitis rectis lineis. ac veluti ſigilli formationes plurime primitiui ſigilli parti= circuli et ſi=
cipes ſunt/⁊ in ſingulis totū atqꝫ idē eſt:et in nulla/vlla ex parte eſt. Supereminet his quo gilli.
qꝫ autoris omnium deitatis incomunicabile illud: ꝙ neqꝫ tactus/eius ſit/ neqꝫ alia aliqua
23 (ad ea que participāt) cōmixta ſocietas. ¶ Eniuero dixerit quiſpiā:ſigillū in oībus forma=
tionibus totum/atqꝫ idem non eſt. At qui huius rei non ſigillum cauſa eſt (totū enī ſe illud
atqꝫ idem vnicuiqꝫ inſinuat) verū participantiū differentia vnius totius/ eiuſdēqꝫ primiti=
M ue forme diſſimiles reddit effigies. Ac ſiquidē ſubiecta ſint mollia/formatuqꝫ facilia/et le=
uia ſuſcipiendiſqꝫ lineamentis idonea/nō reluctantia/nec dura/neqꝫ fluxa/et inconſtantia:
figurā nitidā/et apertā/permanentēqꝫ habitura ſūt.ſin vero aliquid ex iis (que diximus ido
nea) deſideret̄:ea in primis cauſa erit vt et forma archetypo minime congruat/et obſcura
ſit.aliaqꝫ (quecūqꝫ ea ſint) ex habilitate participationi minus idonea fiunt. ¶ Diſcretū eſt
24 autē a diuinis operibus in nos benigne manantibus: ꝙ ſcd̄m nos atqꝫ ex nobis integre et
vere ſubſtantiā ſūpſit ſuperſubſtantiale verbum/eaqꝫ et geſſit et pertulit que ſunt humane
ipſius aſſumptionis electa/atqꝫ precipua. his enī neqꝫ pater neqꝫ ſpiritus vlla ratione co=
municat:niſi forte quis aſſerat benignitate/ clementiaqꝫ/ et comunione voluntatis atqꝫ in
omni ſupereminentiſſima et ineffabili operatione diuina (quā homo pro nobis factus ad=
impleuit īmutabilis profecto deus/et dei verbum) illos quoqꝫ acceſiſſe conſortes. In hūc

nos modū diuina et cōnectere ⁊ diſtinguere oratione ſtudemus: ſicuti diuina ipſa et cōiun
cta profecto et diſcreta ſunt. ¶ Verū enī harū nos cōiunctionū ac diſcretionū quaſcūqꝫ in 25
Liber hypo typoſeon. ſanctis litteris deo dignas inuenimus cauſas: in theologicis inſtitutionibus ſeorſū de ſin
gulis differentes (vt licuit) expoſuimus. alia quidē vera ratione enodantes/ atqꝫ explican=
tes/ expiatumqꝫ et tranquillū animū perlucidis ſcripturarū intelligentiis admouentes: ali
is vero vt myſticis ex traditione diuina ſupra intellectualē operationē intendentes. diuina
ſane omnia et que nobis enodata patuere: ſolis participationibus noſcunť. Porro ipſa
cuiuſmodi in ſuo principio/ ſuaqꝫ ſede ſint: nullus ſenſus attingit/ nulla ſubſtātia/ nullaqꝫ
ſcientia penetrat. deniqꝫ ſiue superſubſtatiale illud occultum: deum/ aut vitā/ ſiue ſubſtan=
tiā/ ſeu lucē/ ſeu verbū appellemus: nichil intelligimus aliud q̃ ex eo in nos emanātes par=
ticipatiōes atqꝫ virtutes/ quibus aſſumamur in deū/ et que nobis vel ſubſtantiā/ vel vitam/
vel ſapientiā largianť. enīuero ſecreto illi omnibus feriati et abſoluti ſpiritalibus actioni=
bus congredimur: nullā aſpicientes deificentiā/ ſeu vitā ſeu ſubſtantiā que per omnia ſimi=
lis ſit cauſe illi/ cūctis per omnē excellentiā eminenti. ¶ Rurſus ꝙ primordialis et fontana 26
ſit deitas pater: filius vero et ſpiritus ſāctus fecunde deitatis (ſi fas eſt dicere) germina plā N
tata diuinitus/ et veluti flores ac ſuperſubſtantialia lumina a ſcripturis ſanctis accepimus
Quonā vero modo iſta ſint: neqꝫ eloqui/ neqꝫ intelligere poſſumus. Sed hactenus omnis
noſtri ſpiritalis operatio progrediť: ꝙ diuina omnis patris ac filij notio/ ex tranſcendente
oīa patris ac filij principatu/ ⁊ nobis ⁊ celeſtibus eſt indulta virtutibus. ex quo et dij/ ⁊ deo
rum filij/ deorūqꝫ patres ſpiritus diuina effigie inſignes: ⁊ fiunt et dicunť. eo ſcilicet patris
ac filij ſpiritaliter exacto munere: id eſt incorporaliter non materialiter/ intelligibiliter ipſo
quidē diuino ſpiritu īmateriale omne/ ac diuinū ſuperne eminente. patreqꝫ et filio: ab omni
et patre ⁊ filio diuino patris et filij munere excellenter exceptis. ¶ Neqꝫ enī eſt exacta ſimi 27
litudo cauſalibus et cauſis: ſed habent cauſalia quidē cauſarū pro viribus impreſſas ima
gines/ cauſe vero ipſe a cauſalibus excepte emicant ſui ratione principij. atqꝫ (vt noſtrati=
Manuductiones voluptatum/ dolorū/ ignis et vite. bus vtar exemplis) voluptates et dolores vt letemur ac triſtemur autores eſſe dicunť: cum
tamen ipſa neqꝫ delectenť/ neqꝫ āganť. Ignis quoqꝫ cū calefaciat et vrat: neqꝫ vri neqꝫ ca=
leſieri diciť. Et ſi quis vitam viuere/ aut illuminari lucē dicat: meo quidē iudicio non recte
loquiť/ niſi forte per aliū hec dixerit modū/ ꝙ affluenter/ ac ſubſtantifice que cauſaliū ſunt
cauſis preindita ſint. ¶ Imo et qđ theologie totius vel euidētiſſimū eſt: ipſa Iheſu in car 28
ne apparitio ⁊ ineffabilis eſt ſermone omni/ ⁊ omni ignota intelligētie: ipſi quoqꝫ antiquiſ O
ſimorū angelorū primati non cognita. Et quidē ꝙ virilē ſubſtantiā aſſumpſerit: in ſacramē
tis accepimus. Ignoramus autē quomodo ex virgineis ſāguinibus altero q̃ naturali iu=
re formatus eſt: quoue pacto ſiccis pedibus corporale pondus habentibus materieqꝫ gra
uitatē: liquidam perambulauit/ inſtabileqꝫ ſubſtantiā. et alia queqꝫ excellentē Iheſu natu= 29
ram ſignant. ¶ Iſta et nos alibi ſatis tractauimus: et ab inclyto preceptore noſtro in ip= P
ſius theologicis elementis celebrata ſunt ſublimiter penitus. que ille ſiue a theologis ſan=
ctis accepit/ ſiue etiā ex ſolerti ſcripturarū indagine cōprehendit longo exercitio ac tempo
re/ ſiue aliqua ſacratiore inſpiratione perdidicit: nō modo diſcendo aſſecutus verū etiā pa=
tiendo diuina. atqꝫ ex paſſionis ad ea ſocietate (ſi dici liceat) ad indocibilē eorū/ myſticāqꝫ
vnionē/ ac fidem cōſūmatus. Et vt plurimas/ beatiſſimaſqꝫ intelligentias preclare ipſius
mentis/ paucis apponamus: hec de Iheſu in collectis ab eo theologicis elementis ait.
¶ Secundi capitis prime partis ſcholia.
Mathe⁹.19. ¶ Quid enī aliud ex ſancto euangelio diſcimus. Id modo ex Matthei cap. decimo nono
Lucas.18. in precedentis capitis ſcholiis adductū eſt. Et Lucas cap. decimo octauo. Quid me dicis A
bonum? nemo bonus niſi ſolus deus.
¶ Hoc ſane et in aliis locis diſcuſſum a nobis/ ac demonſtratum eſt. In aliis locis/ in libro B
hypotypoſeon: qui vt dictum eſt non habetur.
¶ Abſolute preter omnē obſeruationē. Preter/ ſupra. C
Matthe⁹.20 ¶ Namqꝫ vt verbū quoqꝫ ipſū natura bonū ait. Mattheus cap. viceſimo in parabola ope D

rantiũ in vinea de ſeipſo qui primo mane à ſũmo patre exiit in hunc mundũ operarios vi=
nce (que fidelis eccleſia eſt) conducere. An oculus tuus inquit nequã eſt: quia ego bonus
ſum. Neemie cap. nono. Et ſpiritũ tuũ bonũ dediſti: qui doceret eos. Exodus cap. tertio. Neemie.9.
Ego ſum qui ſum. Apocalypſis cap. primo. Ego ſum alpha et o principiũ et finis: dicit do Exodus.3.
minus deus qui eſt/ et qui erat/ et qui venturus eſt oĩpotens. Pſalmus centeſimus prim⁹. Apocalyp.1.
Tu autẽ idẽ ipſe es: et anni tui non deficient. Et ioannes cap. decimo quinto. Cũ autẽ ve= Pſalm⁹.101
nerit paracletus (quem ego mittam vobis a patre ſpiritum veritatis: qui a patre procedit) Joannes.15.
ille teſtimoniũ perhibebit de me.

E ¶Quo modo verũ eſt verbũ ſacrũ quod ait: ſicut pater ſuſcitat mortuos/ et viuificat. Jo Joannes.5.
annes cap. quinto. Pater enĩ diligit filiũ: et omnia demonſtrat ei/ que ipſe facit. et maiora
his demonſtrabit ei opera: vt vos miremini. ſicut enĩ pater ſuſcitat mortuos/ ⁊ viuificat: ſic
et filius quos vult viuificat. Et idẽ cap. ſexto. Spiritus eſt qui viuificat: caro nõ ꝓdeſt q̃cꝙ Joannes 6.

F ¶Qꝫ multis in locis diuinarũ ſcripturarũ de patre ⁊ filio legit̃ dñs. Pſalmus centeſimus Pſalm⁹ 109
nonus. Dixit dñs dño meo: ſede a dextris meis. Ubi primo loco dñs nomen patris eſt: et
ſecũdo loco nomẽ filij. Et eſaias cap. decimo ſexto. Emitte dñe agnũ dñatorẽ terre. dñs no= Eſaias.16.
men patris eſt. Et cap. quadrageſimo tertio. Hec dicit dñs redemptor veſter/ ſanctus iſrael. Eſaias.43.
dñs nomen filij eſt. Et operoſum nimis eſſet: quotiens dominus pro patre/ ⁊ quotiens pro
filio dicatur: ex ſacris litteris colligere.

G ¶Cõplexiue quidẽ: vt cũ dicit̃ omnia ex deo. Actus apoſtolorũ cap. decimo ſeptimo. De Actuum.17.
us qui fecit mundũ et omnia. Et cõplexiue/ ſũmatimꝙ dicit̃: quod eque ad tres ſũme diui=
nitatis perſonas abſꝙ vlla diuinarũ perſonarũ ineffabilis diſcretionis expreſſione attinet.
diffuſe vero atꝙ diſcrete cũ perſonaꝝ diſcretio inuit̃. Paulus ad romanos cap. vndecimo Ad roma.11.
Quoniã ex ipſo et per ipſũ et in ipſo ſũt omnia. vbi ex ipſo ad patrẽ: per ipſũ ad filium: ⁊ in
ipſo ad ſpiritũ ſanctũ diſcretionis expreſſionẽ preferũt. Pſalmus cẽteſimus tertius. Emit Pſalm⁹.103
te ſpiritũ tuũ et creabunt̃: et renouabis faciẽ terre. ſit gloria dñi in ſeculũ: letabitur dñs in
oĩbus operibus ſuis. Ubi de ſolo ſpiritu diſcrete: et de patre et filio cõplexiue. et Joannes Joannes.10
cap. decimo. Pater meus quod dedit michi: maius oĩbus eſt. et nemo poteſt rapere de ma
nu patris mei. ego et pater vnũ ſumus. ecce diſcretiue de patre et filio: et cõplexiue de ſpiri=
tu ſancto/ qui cũ patre et filio vnũ eſt. Et cap. decimo ſeptimo. Non pro mundo rogo: ſed Joannes.17
pro iis quos dediſti michi. quia tui ſunt. et mea omnia tua ſunt/ et tua mea ſunt: et clarifica=
tus ſum in eis.

H ¶Aliis vero in locis ſatis de ſcripturis oſtenſis. Aliis in locis in libro theologicarũ inſti=
tutionũ: qui deſiderat̃. Joãnes cap. decimo quarto. Paracletus quẽ mittet pater in nomi Joannes.14
ne meo: ille vos docebit omnia et ſuggeret vobis omnia quecũꝙ dixero vobis. et Paulus Ad ephe.4.
ad epheſios cap. quarto. Aſcendẽs in altum/ captiuã duxit captiuitatẽ: dedit dona hoĩbus

I ¶Aiunt (qđ alibi etiã dixi) noſtre inſtitutionis preceptores. Alibi/ in libro hypotypoſeon.

K ¶Uerũ et aĩalibus et ſpiritalib⁹ ipſis. Aĩalibus/ aĩalibus coniunctionibus (aĩalibus epi=
thetum ab aĩales) hoc eſt cõiunctionibus animarũ.

L ¶Abſolute comunicatione ſubſtantie/ vite/ ſapientieꝙ traditiones. Abſolute ſubſtantie/
excepte/ incontracte/ a nullo prorſuſꝙ pendentis. Et ita de vita/ ſapientia/ bonitate/ verita=
te/ et potentia: que in diſcretionibus proceſſibuſꝙ incõprehenſibiliter cõprehendunt̃ coĩ=
cationes/ et rurſus in cõiunctionibus ſũme et nuſꝙ diſgredientes vnitiones.

M ¶Formatuꝙ facilia et leuia/ ſuſcipiendiſꝙ lineamentis idonea. Leuia/ plana: que equali
in ſuperficie et nullam in partem ſubſultante iacẽt.

N ¶Si fas eſt dicere germina plantata diuinitus/ et veluti flores/ ac superſubſtantialia lu=
mina. Eſaias cap. ſexageſimo. Germen plantationis mee/ opus manus mee ad glorifican Eſaias.60.
dum. Et cap. ſexageſimo primo. Spiritus domini ſuper me: eo ꝙ vnxerit me/ ad annũcian Eſaias.61.
dum manſuetis miſit me vt mederer contritis corde. ſubiũgit in fine. Sicut enĩ terra/ et ſi=
cut ortus ſemen ſuũ germinat: ſic dñs deus germinabit iuſtitiã/ et laudem coram vniuerſis
gentibus. Ubi de iuſtitia eterna (que filius dei eſt) loqui videtur. Et cap. vndecimo. filius Eſaias.11.

dei (cuius generatio inenarrabilis eſt) ab eodẽ ꝓpheta flos appellaẗ. Et egrediet̃ (inquit)
virga de radice ieſſe/ et flos de radice eius aſcendet. et requieſcet ſuper eũ ſpiritus dñi: ſpi=
ritus ſapientie et intellectus/ ſpiritus conſilij et fortitudinis/ ſpiritus ſcientie et pietatis/ et
Pſalmꝰ.131 replebit eũ ſpiritus timoris dñi. Et de ſpiritu ſãcto. Pſalmus cẽteſimus triceſimus primꝰ.
Illuc producam cornu dauid: paraui lucernã Chriſto meo. inimicos eius induam confu=
ſione: ſuper ipſũ autẽ efflorebit ſanctificatio mea. Et ꝙ dicant̃ lumina. Pſalmus centeſimꝰ
Pſalmꝰ.111. vndecimus. de filio. Exortũ eſt in tenebris lumen rectis: miſericors/ et miſerator et iuſtus.
Pſalmꝰ.118 De ſpiritu. Pſalmus cẽteſimus decimus octauus. Declaratio ſermonũ tuorũ illuminat: ⁊
intellectũ dat paruulis. os meũ aperui et attraxi ſpiritum. Et paulus ſecunda ad corinthi=
Ad Corin.3. os epiſtola cap. tertio. Nos vero reuelata facie gloriã dñi ſpeculantes in eandem imaginẽ
trãſformamur a claritate in claritatem tanꝗ̃ a dñi ſpiritu. Et ꝙ he diuine diſcretiones (ſiue
diuini proceſſus ſeu germinationes/ ſeu efflorеſcentie/ ſeu superſubſtantiales illuminatio=
nes: ſiue hec diuina generatio illa vero ſpiratio dicat̃) ineloquibiles et inintelligibiles ſint
Eſaias.53. Eſaias cap. quĩquageſimo tertio. Oblatus eſt quia ipſe voluit: et non aperuit os ſuũ. ſicut
ouis ad occiſionẽ ducet̃: et quaſi agnus corã tondente ſe/ obmuteſcet. et nõ aperiet os ſuũ.
de anguſtia ⁊ de iudicio ſublatus eſt. generationẽ eius quis enarrabit? ⁊ ſi proceſſus gene=
rationis filij eſt inenarrabilis: idẽtidẽ profecto et diuini proceſſus amoris/ dulciſſimiꝗ̃ ſpi=
ritus/ inenarrabilis intelligendus eſt. Et ſũmopere de his altiſſimis/ et viuificãtibus dei no
minibus (in quibus ſũma illa diuinitas: omnẽ teletã voluit/ omnẽꝗ̃ ſanctificationẽ perfici
iurgia (que greci merito apora/ inutiliaꝗ̃ dicunt) minime ſuſcitari debent. Hec enĩ dignio=
ra ſunt ꝗ̃ que in contentiones/ litigioſaſꝗ̃ cõtrouerſias veniant. ſed omni religione in ſilẽ=
tio (niſi cũ myſteria requirunt: et pia dignorũ/ et illis perficiendorũ cura poſcit) tam cõiun=
cta ꝗ̃ diſcreta dei noĩa profunda mente recondenda ſunt. et qui ad illa auditores accedunt
velut ad eterne vite cibũ: omni cũ humilitate et veneratione accedant neceſſe eſt. Qꝫ ſi ſta=
tim guſtare non ſufficiunt: nõ inſurgant/ non cauillent̃: ne ex ſua ignorãtia quicꝗ̃ indignũ
cõtra altiſſimũ effutiant/ et loquant̃. ſed ſue paruitati intelligentie ad preſentiã inſignioris
luminis cecutientis aſſcribant. Et orandũ eſt ſuppliciter illũ oculũ ſine diuino auxilio cecu
tientẽ illuminari: vt viuant eã vitã ad quã regenerati ſunt/ deũ quanto magis intelligentes
tanto magis et venerantes/ et amantes. et id ad hos ipſos fines petendũ. Et qui ita non fe=
cerit/ et ad hos libros acceſſerit: apoſtata eſt. et nõ modo ad hos: ſed ad ſacros quoſꝗ̃. Di=
gnos igit̃ deus ad ſua ſpectacula admittat: vanos autẽ/ et ſue oſtẽtationis cupidos/ ⁊ que=
rentes ſapientes videri: haud aliter (ꝗ̃ ſol adueniens noctis propellit tenebras/ et omniũ
pariter lucifugorũ oculos) procul arceat/ abigat/ propellat.
¶ Ipſi quoꝗ̃ antiquiſſimorũ angelorum primati nõ cognita. Hoc dicit propter principẽ O
apoſtaſie ⁊ defectionis angelorũ: qui primatum excellentiſſimũ iter angelos tenuerat. De
Ezechiel.28. quo Ezechiel cap. viceſimo octauo. Tu ſignaculũ ſimilitudinis/ plenus ſapiẽtia/ ꝑfectus
decore/ in deliciis paradyſi dei fuiſti. omnis lapis precioſus operimentũ tuũ/ ſardius/ topa
zius/ et iaſpis/ chryſolithus/ et onyx/ et beryllus ſaphyrus/ et carbunculus/ et ſmaragdus/
aurũ opus decoris tui: et foramina tua in die qua conditus es preparata ſũt. tu cherub ex=
tentus/ et protegens: et poſui te in monte ſancto dei/ in medio lapidũ ignitorũ ambulaſti.
perfectus in viis tuis a die conditionis tue: donec inuenta eſt iniquitas in te. in multitudine
negociationis tue repleta ſunt interiora tua iniquitate/ et peccaſti: et eieci te de monte ſãcto
Cherub de celo deiectꝰ: ſpeculũ regũ ne ſuperbiãt dei. et perdidi o cherub protegens de medio lapidũ ignitorũ. et eleuatũ eſt cor tuũ in deco=
re tuo: perdidiſti ſapientiã tuã in decore tuo. in terram proieci te: ante faciẽ regũ dedi te/ vt
cernerent te. Qꝫ dñs noſter pedibus ſuper liquidã et inſtabilem ſubſtantiam ambulauerit
Matthęꝰ.14 Mattheus cap. decio quarto. Quarta autẽ vigilia noctis/ venit ad eos ãbulãs ſupra mare
et videntes eũ ſupra mare ambulantẽ turbati ſũt dicẽtes ꝗ̃a phantaſma eſt: et pre timore
clamauerũt. ſtatimꝗ̃ iheſus locutus eſt eis dicẽs: habete fiduciam/ ego ſum/ nolite timere
¶ Et ab inclyto preceptore noſtro in ipſius theologicis elementis celebrata ſũt. Ab incly=
to preceptore noſtro/ ab egregio et diuino Hierotheo. Et liber diuini hierothei de theolo P

gicis ſtechioſibus/ elementationibuſue/ aut elemētis: non habetur. vtinam deus ſecula no
ſtra illa luce dignaretur.

¶ Ex ſanctiſſimi hierothei libro clementoꝛū. Cap. II. Pars ſcđa.

30 Omniū eſt cauſa/ cunctaqꝫ replet Jheſu diuinitas: que partes vniuerſitati con= Ex libro ſte=chioſeon beatiſſimi hierothei.
o ſonas ſeruat. et neqꝫ pars/ neqꝫ totū eſt: et pars eſt/ et totū. vt que omne/ et par=
tem et totum in ſeipſa cōpꝛehendat et excellenter habeat/ anteqꝫ habeat. perfe=
cta eſt quidē/ in iperfectis: vtpote perfectionis pꝛinceps. poꝛro inter perfectos imperfecta
Q eſt: quippe que perfectionē excellentia/ tempoꝛeqꝫ tranſcendat. ſpecies ſpecifica inter ſpe=
cie carentes: vt ſpeciei autoꝛ. ſpecie carens inter ſpecies: vtpote ſpeciē ſuperans. ſubſtantia
omnes ſubſtantias ſine inquinatione perluſtrans: ac ſuperſubſtantialiter ab omni excepta
ſubſtantia. pꝛincipia omnia/ oꝛdineſqꝫ diſſeparans: et ſupꝛa omne pꝛincipiū/ oꝛdinēqꝫ loca
ta. menſura eſt rerū/ et ſeculū/ ⁊ ſupꝛa ſeculū/ ⁊ ante ſeculū: plena inter egenos/ inter plenos
exuberans. ineffabilis/ ineloquibilis ſupꝛa ſenſū/ ſupꝛa vitā/ ſupꝛa ſubſtantiā excellēter ha=
bet excellentiā: ſuperſubſtantialiterqꝫ ſubſtantiā ſuperat. Unde quoniā etvſqꝫ ad noſtram
naturā per ſūmam clementiā venit/ vereqꝫ ſubſtantiā noſtre carnis accepit: et vir/ ſūmus il=
le deus appellatus eſt: pꝛopicia ſint igit᷑ que ſenſū omnē et ſermonē ſuperantia laudant᷑ a
nobis. in his quoqꝫ illius excellens ac ſuperſubſtantiale eminet: nō modo qua parte imu=
tabiliter nobis atqꝫ incōfuſe comunicauit/ nichil in exuberanti ſua plenitudine ex ineffabi=
li exinanitione perpeſſus. verū quia quod eſt nouitatū omniū ſupereminēs nouitas: in na=
turalibus noſtris ſupꝛa naturā erat/ in ijs que ſunt noſtre ſubſtantie ſuperſubſtantialis no=
31 ſtra omnia ex nobis et ſupꝛa nos excellenter habens. ¶ Sed de his ſatis: illuc iam vnde ce Hic finiunt dicta diuini hierothei.
pit recurrat oꝛatio. cōmunia/ atqꝫ cōiuncta diuine diſcretionis noīa pꝛo viribus explicare
pergamus. Atqꝫ vt apertius de oībus deinceps dicēdis ante diffiniamus: diſcretionē diui
nam eſſe dicimus (vt pꝛemiſſū eſt) pꝛoceſſus benigniſſimos deitatis. Cū enim ijs (que ſunt
oībus affatim bonoꝛū omniū ꝯſoꝛtia largiat᷑ et ſuꝑeffundat: cōiunctim quidē diſcernit᷑/ cre
ſcit autē ſingulariter et multiplicat᷑/ neqꝫ vſqꝫ ab vno diſcedit. Puta quoniā ſuperſubſtan=
tialiter ens deus eſt: et ijs (que ſunt) eſſe largit᷑/ omneſqꝫ pꝛoducit eſſentias. vnū illud quod
eſt/ multiplicari dicit᷑: multas ex ſe pꝛoducendo ſubſtātias. manet autē illud nichilominus
et in multiplicatione vnū/ et in pꝛoceſſu coniunctū/ atqꝫ in diſcretione plenū: ꝙ ſit ſubſtan=
tijs oībus eminenter exceptū/ et ſingulari pꝛoductione omniū atqꝫ indiminuta pꝛofuſione
ipſius ideficientiū munerū. Sed et cū ſit vnū/ omniqꝫ parti et toti et vni et multitudini vni
us conſoꝛtiū tradat: vnū ſimiliter eſt ſuperſubſtantialiter/ neqꝫ pars exiſtens multitudinis
neqꝫ ex partibus totū. Sicqꝫ nec vnū eſt/ neqꝫ vnius particeps/ longeqꝫ ab his vnū eſt: ſu=
per vnū illud quod in ſubſtantijs eſt. ⁊ multitudo indiuidua inexplebilis/ pluſqꝫ plena: om
32 ne vnū multitudinēqꝫ pꝛoducens/ et perficiens/ et continens. ¶ Rurſus ex ipſius deificen=
tia: dum ſinguli imaginē dei in ſe nitunt᷑ expꝛimere multi fiunt dij. ac videt᷑ eſſe quidē ⁊ dicit᷑
vnius dei diſcretio/ et multiplicatio. Eſt autē nichilominus pꝛincipalis et ſupꝛemus deus
ſuperſubſtantialiter vnus deus: in ijs que diuiſionē admittūt indiuiſus penitus ſibi ipſi cō=
R iunctus/ ⁊ ipermixtus plurimis/ et qui multiplicari penitus nequeat. Iſtud mirabiliter pꝛo
fecto intellexit cōmunis et noſter ⁊ noſtri pꝛeceptoꝛis ad diuinā illuminationē eximius du=
ctoꝛ/ diuinis in rebus celeberrimus/ lux mundi: hec enī in ſuis ſanctis litteris diuino ſpiri=
tu afflatus ait. nam ſiquidē ſunt qui dicuntur dij ſiue in celo ſiue in terra (ſicuti ꝑfecto ſunt
dij multi/ et dñi multi) ſed nobis vnus deus eſt pater: ex quo omnia/ et nos in ipſo. et vnus
dominus Jheſus chꝛiſtus: per quē omnia/ et nos per ipſū. poꝛro et in diuinis cōiunctiōes
S diſcretionibus excellunt ac pꝛeſunt: et nichilominus poſt vnius nuſqꝫ pꝛocedentē/ ſingula
remqꝫ diſcretionē coniuncta diuina ſunt. Iſtas nos cōmunes atqꝫ coniunctas deitatis to=
tius diſtinctiones ſiue benignos pꝛoceſſus: ex diuinis nominibus eas in ſcripturis ſanctis
exponentibus/ pꝛo viribus laudare conabimur. cū iſtud (vt pꝛedictū eſt) pꝛius diffinierimꝰ
omnē beneficā dei appellationem in quacunqꝫ diuinarum perſonarum ponatur: abſqꝫ ob=
ſeruatione vlla/ in tota ſimul accipi trinitate.

¶ Secunde partis ſecundi capitis ſcholia.

¶ Species ſpecifica inter ſpecie carentes. Species ſpecifica/ forma formãs/ pulchritudo Q
pulchrificans pulchrũqꝫ faciens/ et venuſtas venuſtifica.

¶ Iſtud mirabiliter profecto intellexit cõmunis et noſter ⁊ noſtri preceptoris ad diuinam R
illuminationẽ eximius doctor. Doctor ille cõmunis et diuini Hierothei et beatiſſimi Dio=
1. ad Corin 8 nyſij: beatiſſimus Paulus eſt. cuius ſentẽtia hic ex prima ad corinthios epiſtola cap. octa
uo adduciť. Nam et ſi ſunt (inquit) qui dicanť dij ſiue in celo/ ſiue in terra (ſiquidẽ ſunt dij
multi et domini multi) nobis tamen vnus deus pater: ex quo omnia/ et nos in illo. et vnus
dñs ihesus chriſtus: per quẽ omnia/ et nos per ipſum.

¶ Porro et in diuinis cõiunctiones diſcretionibus excellunt ac preſunt. Vnitiones in di= S
uinis excellunt ac preſunt diſcretionibus et nichilominus poſt diſcretiones ipſe vnitiones
ſunt cõiuncte. ſic viciſſim vnitiones diſcretionibus et diſcretiones vnitionibus preeſſe vi=
denť/ viciſſimqꝫ ſubeſſe. attamen et ſibiipſis ſũme equales ſunt. principiũ ſunt/ finis ſũt me=
diũ ſunt. Patris enĩ boni in bonũ filiũ eſt proceſſus/ et potentis in potentẽ/ et veri in verũ
filiũ. rurſus boni potentis et veri patris et filij: proceſſus eſt in bonũ potentẽ et verũ ſpiritũ
quẽ appellãt et procedentẽ. Et in his ineffabilibus proceſſionibus: vnũ/ bonũ/ potens/ ve=
rũ (que cõmunia et coniuncta ſunt noĩa) videnť diſcretionibus excellere/ atqꝫ preeſſe. Sed
rurſum nõ erit ſũme vnũ/ ſũme bonũ/ ſũme potens/ et ſũme verũ: niſi ſint ex ſũmo gignen=
te genito/ et procedente coniuncta. Etenĩ infecunda ſunt: niſi ſit gignens/ et genitũ. et im=
perfecta: niſi ſit procedẽs. Et hec tria/ gignens/ genitũ/ et procedẽs: ſunt ipſũ ſũme vnũ ſũ
me bonũ/ potens/ atqꝫ verũ. que ſine omni cõpoſitione ſũme cõiuncta ſũt: et ſine quacũqꝫ
diuiſione diſcreta. Et cum ea et eorũ quodqꝫ intelligimus ex gignente genito/ et procedẽ=
te: diſcretiones videnť vnitionibus precellere/ atqꝫ preeſſe. verũtamẽ cõiuncta omnia in=
ter ſe cõuertunť: ⁊ cum diſcretis: et diſcreta cũ cõiunctis. ſed diſcreta diſcretis nõ couertun
tur. Et proinde cum ipſũ gignens ſit ipſũ ſũme vnũ/ itidem et genitũ ipſũ ſũme vnũ/ et pro=
cedens ſũme vnũ: ſibi inuicem ſũme erunt equalia/ imo ipſa ſũma equalitas. patet igitur
vnitiones diſcretionibus preeſſe et ſubeſſe videri (que ſunt ante omne prius et poſterius)
nichil aliud eſſe ꝙ in diuinis vnitiones ⁊ diſcretiones ſũme equales eſſe. Sed de iſtis ⁊ cõ=
iũctionibus et diſcretionibus deficiunt verba ad loquendũ/ et mentes ad cõprehendendũ
neqꝫ rationali modo attingunť. Et benedicta ſint ſemꝑ illa que intelligere non ſufficimus:
ſed per piam fidem (que ſupra intellectũ eſt) credimus. et ſcimus quia illa pie credere/ vita
eterna eſt: que in altero digne ea in fide cõſũmatis reuelabiť ſeculo.

¶ Que ſit orõnis vꝛtus/ de btõ hierotheo/ et de reuerẽtia ⁊ cõſcriptiõe theologica. Cap. III

C primũ quidẽ perfectiſſimã/ omniũqꝫ dei proceſſuũ ĩterpretẽ boni appellatio= 33
a nem intueamur ſi placet vbi primũ autorẽ boni/ et ſupreme bonam trinitatẽ in=
uocauerimus/ omnes ſuas benigniſſime exponẽtẽ prouidentias. oportet enim
nos votis in primis ad ipſam veluti bonitatis principẽ prouehi: atqꝫ e vicino diſcere beni=
gniſſima illi inſita munera. Nam ipſa quidẽ adeſt oĩbus: non autẽ illi aſſunt omnia. vbi ve=
ro ipſam caſtiſſimis precibus/ animoqꝫ purgato ⁊ peruio/ atqꝫ ad diuinã idoneo cõiunctio
nem inuocamus: tunc nos quoqꝫ illi aſſumus. Ipſa namqꝫ neqꝫ in loco ſic eſt vt vſqꝫ ab=
ſit: ſeu ex aliis ad alia migret. imo etiam in rebus omnibus eam eſſe dicere: minus eſt ꝙ vt
colligatur infinitas illa que ſup̄ omnia eſt/ et cuncta cõprehẽdit. Itaqꝫ nos ipſos ad celſio=
Manuductio de catena naui et rudentibus. rem diuinorũ/ clariſſimorũqꝫ radiorũ contuitũ orationibus in primis cõparamus. ¶ Ve= 34
luti ſi luciďiſſima catena ex celeſti ſũmitate ſuſpenſa/ ⁊ hucuſqꝫ pertingente: nos ſemꝑ eam
manibus alternis in anteriora porrectis capiamus: trahere quidẽ ipſam videmur/ re autẽ
vera non illam ipſi deducimus (quippe quã ſupra/ infraqꝫ habeamus preſentẽ) ſed ipſi ma
gis ad ſublimiores illuſtriũ radiorũ fulgores ꝓmouemur. aut certe quẽadmodũ ſi nauim
ingreſſi rudentes ex ſaxo quodã ad nos vſqꝫ porrectos teneamus/ quippe quorũ nitamur
auxilio: non ſaxũ ad nos/ ſed nos ipſos magis/ nauimqꝫ ad ſaxũ promouemus. Sicut ⁊ cõ
tra/ ſi qui maritinũ ſaxum in naui ſtans percellere pergat: nichil quidem ſtans et ĩmobile

ſaxum violabit / ſed ſeſe potius ab eo magis arcebit: ꝙtoq; in illud violẽtius impulerit / tan
to ab eo lõgius repellet. Quocirca ante omnẽ actum (⁊ in theologia maxime) ab oratione
incoandum nobis eſt: nõ vt vbiq; et nuſq; preſentẽ virtutem attrahamus / ſed vt memoria
53 diuinaꝝ rerum / atq; inuocationibus piis nos ipſos illi dedamus atq; iungamus. ¶ Atq;
huius rei fortaſſis offerẽda ſit ratio: cur cum eximius preceptor noſter hierotheus theolo=
gica elementa mirabiliter ꝑfecto collegerit: nos (quaſi illa non ſufficiãt) et alias alia / ⁊ pre=
ſens de theologia nũc opus cõſcripſerimus. Nempe enĩ ſi ille omnes theologicos tracta=
tus deinceps explicare voluiſſet: et expoſitionibꝰ / vel ſuccinctiſſimis theologie totius ſum=
mam explanaſſet: nunq̃ nos ad id inſanie vel ſtoliditatis veniſſemus / vt aut liquidius illo /
ac diuinius arbitraremur eloquia ſacra penetrare poſſe, aut eadem bis dicẽdo ſuperfluo:
caſſo labore ſudare vellemus. Preterea magiſtrũ noſtrũ et amicũ violaſſe merito cõuince=
remur: ſi nos poſt beatũ paulũ / illius eloquiis imbuti atq; inſtituti: ipſius celeberrimã ⁊ in=
telligentiã / et expoſitionẽ nobis ipſis applicare ſtuderemus. Verũ quia diuina ille expo=
nens ꝑfecto gnauiter / et ſcite: breues nobis expoſuit / cõpẽdioſaſq; diffinitiones: et que in
vno multa cõprehẽderẽt / precipiẽs nobis id ipſũ ſtudij / prout poſſemus. et quicũq; rudiũ
adhuc magiſtri aĩarũ / ad id nos ſũt adhortati: vt explicare / et enucleare oratione nobis cõ
T grua / breuia queq; ⁊ ſingularia pergamꝰ: quibꝰ ſũmi illius viri ſpiritalis virtus eniteat. ipſe
item ſepenumero nos ad id hortatus es: librũq; ipſũ vt excellens quiddã remiſiſti. cũ igit
V nos quoq; vt perfectorũ / ſeniliũq; ſenſuũ magiſtrũ iis aſſignamus / qui celſiora capiũt: ve=
luti ſecũda ſacra eloquia / et eorũ qui a deo vncti ſunt ſequentia. iis vero qui nobis ſimiles
ſunt: nos diuina pro modulo noſtro trademus. Si enim perfectoꝝ eſt ſolidus cibus: eo et
36 alios paſcere quãte perfectionis eſt? ¶ Recte itaq; diximus et hoc: per ſe ipſã diuinoꝝ elo
quioꝝ apertã ꝯtẽplationẽ / perſpicacẽq; ⁊ cõſummatã diſciplinã: ſenilis eſſe virtutis. Por=
X ro ſermonũ (qui ad id manuducãt) ſcientiã / atq; diſciplinã: inferioris meriti preceptoribꝰ /
diſcipuliſq; cõgruere. Atqui id quoq; et quidẽ diligẽter obſeruauimus: vt que diuinus ille
preceptor aperta expoſitione digeſſit: nequaq̃ attingeremꝰ / neu eadẽ diceremus ad id ex=
37 planandũ / quod de ſcripturis fuiſſet ab eo propoſitũ ¶ Nãq; et apud ipſos diuino ſpiritu De auguſta ⁊
plenos põtifices noſtros / cũ et nos (vt noſti) et pleriq; ex ſãctis fratribꝰ noſtris ad cõtuen= ſacroſancta
dum corpus illud quod autorẽ vite / deũq; ceperat cõueniſſemus (aderat autẽ et frater dñi ꝟgine maria
Jacobus / ⁊ Petrus ſupremũ decus ⁊ antiquiſſimũ theologicoꝝ columẽ) vbi poſt cõtuitũ
placuit vt infinite potentẽ diuine infirmitatis bonitatẽ põtifices laudarent oẽs / quiſq; pro
3 captu ſuo. Ille deniq; (vt noſti) poſt apoſtolos: oĩbus aliis laudatoribus / ſuperior erat / to
tus excedẽs / totus ſe deſerẽs / ⁊ eoꝝ que laudabat cõſortiũ patiẽs, ab oĩbus deniq; a quibꝰ
audiebat et videbat et agnoſcebat et nõ agnoſcebat afflatus deo / diuinuſq; laudator eſſe
iudicatus eſt. ecquid ea tibi referre (que ibi ſacratiſſime ſunt dicta) cõtẽdimus? Nempe enĩ
(niſi mei oblitus ſum) ſcio me ſepius partes quaſdã laudationũ illaꝝ diuinarũ abs te acce=
38 piſſe / adeo ſtuduiſti diuina nõ perfũctorie in trãſituq; perſequi. ¶ Eniuero vt que illic my=
ſtice ſunt dicta (vt que plurimis nequaq̃ perceptibilia: tibiq; notiſſima) pretermittamus:
quãdo opus erat plurimis noſtre fidei conſortiũ tradere / et ꝙ multos poſſemus ad noſtrã
ſacroſanctã ſcientiã attrahere: multũ ille cõpluribus ſanctorũ doctorũ eminebat: et matu=
riore euo / ⁊ mũdicia animi / et demonſtrationũ diligẽtia / et reliquis inſtitutionibus ſacris.
Nũq̃ deniq; illuſtriorẽ ſolẽ offendimus: cui infigere conaremur obtutus. ita enĩ nobis ſu=
mus cõſcij / nec ignoramus: vt neq; ſatis ĩtelligere (queq; diuinaꝝ ſcripturaꝝ ĩtelligibilia)
poſſumus: neq; arcana diuine cognitionis edicere / aut eloqui ſufficimus. lõgeq; a ſanctoꝝ
virorũ ſciẽtia: in exponẽda ſcripturarũ veritate inferiores ſumus. Ad hoc enĩ prorſus per
abundantẽ reuerentiã venimus: vt neq; audire omnino / neq; dicere aliq̃d de philoſophia
diuina auderemus: niſi id inſediſſet animo / nõ oportere diuinaꝝ rerũ ſciẽtiã pro captu no=
ſtro negligere / idq; perſuaſiſſent nõ modo naturalia ſublimiũ animoꝝ deſideria / amatorie
ſemꝑ ambiẽtia (quantã capere poſſunt) diuinarũ intelligentiã rerũ. verum ipſa quoq; pre=
ſtãtiſſima legũ diuinarũ inſtitutio / que ſupra nos ſũt (vt et que merita excellãt noſtra: ⁊ pe=

netrari a nobis nequaꝙ̄ poſſint) ĩquirere ꝓhibēs: oĩa vero que permiſſa nobis/ ⁊ indulta
ſunt/ intente diſcere/ atq; aliis benigne tradere admonēs. his itaq; nos etiā obtēperantes
ad indagāda pro viribus diuina/ nequaꝙ̄ laceſſimus/ aut trepidam⁹: eoſq; qui preſtātiora
ꝙ̄ nos nequaꝙ̄ valent intueri/ abſq; auxilio deſeri nō tolerātes ad ſcribēdū deſcēdimus.
nichil quidē noui inferre preſumētes: ceterū ſubtilioribus ⁊ per partes ſingulas appoſitis
diſquiſitionibus (que cōpēdioſe a vere Hierotheo ſūt dicta) diſtinguētes atq; exponētes. z
¶ Tertij capitis ſcholia.
¶ Ipſe item ſepenumero nos ad id hortatus es: librūq; ipſū vt excellēs quiddā remiſiſti. T
Ipſe/ tu ipſe Timothee. Et hic ſermonē ſuū ad Timotheū cōuertit beatus pater. Librūq;
ipſū ꝯpēdioſaꝝ theologicaꝝ diffinitionū/ et elemētoꝝ diuini hierothei: vt excellēs quiddā
ad me remiſiſti. vt excellēs quiddā/ vt intelligētie tue capacitatē ſuperās/ atq; excedens.
¶ Veluti ſecūda ſacra eloquia: et eoꝝ qui a deo vncti ſunt ſequētia. Prima ſacra eloquia: u
ſunt ſcripta ꝓphetarū/ et apoſtoloꝝ vtrūq; teſtamentū cōplectētia. ſuntq; primo in loco et
dignitate et autoritate cōſtituta. Secūda vero eloquia ſacratus pater ponit elemēta theo=
logica diuini hierothei/ ⁊ ſecūdo loco ꝓxime eloquia apoſtoloꝝ (qui ſūt chriſti dei/ et qui a
deo vncti/ ſpiritū ſāctū omniū vberrime acceperūt) ſequētia. Sua vero ſcripta beat⁹ pater
religioſa humilitate loco quodā longe inferiore collocat. ſed verū eſt eloquiū qd̄ dicit. Qui
ſe humiliat exaltabit. et nūc factū eſt: vt poſt pria eloq̄a nichil his operibus oculis noſtris
appareat ſacratius. poſſūtq; merito eloq̄oꝝ (eorū qui a deo vncti ſūt) ꝓxime eſſe aſſecacia.
¶ Perſpicacemq; et conſummatā diſciplinam: ſenilis eſſe virtutis. Senilis virtutis/ adul= x
te/ prouecte/ atq; conſummate intelligentie.
De ſemp ſancta v̄gine maria. ¶ Namq; et apud ipſos diuino ſpiritu plenos pōtifices noſtros. Diuino ſpiritu repletos y
pōtifices: appellat beatiſſimus pater apoſtolos. qui ſacroſancte virginis dei matris neceſſi
tatis humane obdormitioni interfuerūt. interfuit ⁊ Timotheus/ Hierotheus/ beatuſq; pa
ter/ et multi ſanctorū fratrum: qui a ſpiritu repente vbiuis gentium eſſent/ collecti ilico in
nube (haud ſecus ꝙ̄ Philippus a ſpiritu raptus/ ſublatus eſt ab aſpectu eunuchi regine
candacis) ad virginales exſequias perducti ſunt. vbi ſacrum illud corpus quod vite prin=
cipem/ deūq; ſuſceperat cōtuiti ſunt. ſacrum illud tabernaculū: quod ſanctificauit altiſſi=
mus. depoſitū vere et ſpiritalis eue: que ſerpentis virus nō ſenſit/ ſed que caput eius (iuxta
eloquia) contriuit. Carnalis enī eua: carnalium filiorū mater eſt/ et filiorum ire. Spiritalis
autē eua ſpiritaliū et regeneratorū mater eſt/ et filioꝝ gratie/ ⁊ ſancte et imaculate eccleſie.
Carnalis eua vmbra eſt ⁊ idolū: ſpiritalis autē/ eius lux eſt et veritas. ſed id parum eſt. ſpi=
ritalis eua mater eſt ineffabilis verbi: que omnē ſanctificationē ⁊ gratiā celum/ terram/ vni
uerſaq; replentē in ſuo ſemper ſancto virginali gremio (ſi ita dici licet) concluſit/ facta celo
et terra capacior. quippe que infinitum acceperit. Virgo ſancta quia tu tota ſācta es/ tota
mitis/ et miſericors/ et largitrix vite et gratie (que nobis vitā ipſam ꝓfudiſti et ipſam per ſe
gratiā effloruiſti) et non interitus/ vltionis/ et vindicte: te oro nō vlciſcaris ad interitū eorū
qui te non poſſunt in tuo perfecto decore inſpicere. quia te in ſua carnali tunica inſpiciūt: et
per chlamydem peccatricis eue. ſed tu virgo tuo modo ſemꝑ ſanctificata ſicut chriſtus ho
mo ſemꝑ ſanctificatus: aperias eoꝝ oculos. vt te per tunicam chriſti/ per ſpiritalē chlamy=
dem aſpiciant. non in vmbra delirent: ſed auerſi ſe cōuertant ad veritatē/ et veſtigia ſuis
reddant archetypis. et in paradyſo te videāt ante euam eorū matrē genitam: ſicut et chri=
ſtus ante Adam/ ſed poſterius in tēpore cum vero Adam apparentē: qui chriſtus dn̄s eſt.
Tu es ancilla ⁊ libera dei mater: ſicut chriſtus dn̄s in eternitate fili⁹ liber: ⁊ pro nobis exin=
anitus et formā ſerui accipiens. tu es/ et ipſe eſt: de quibus per ſpiritū ſanctum dicit. Da
imperiū tuum puero tuo: et ſaluū fac filiū ancille tue. Heluidius ſi rediret (qui te virgo an=
gelis purior: virginitate ſpoliabat) conſpueretur/ peſſundaret/ calcareturq; pedibus: ita
virgo ſemꝑ pluſꝙ̄ beata angelis ſanctior qui te ſanctitate ſpoliant (niſi reſipiſcāt/ niſi peni=
tentiam agant) cōſpuantur peſſū dentur/ calcentur/ lucem/ vitamq; fugiāt. Ad huius er=
go ſemꝑ ſanctificate arce contuitū: collecti ſunt ſancti apoſtoli/ et qui viuebant ſanctiores.

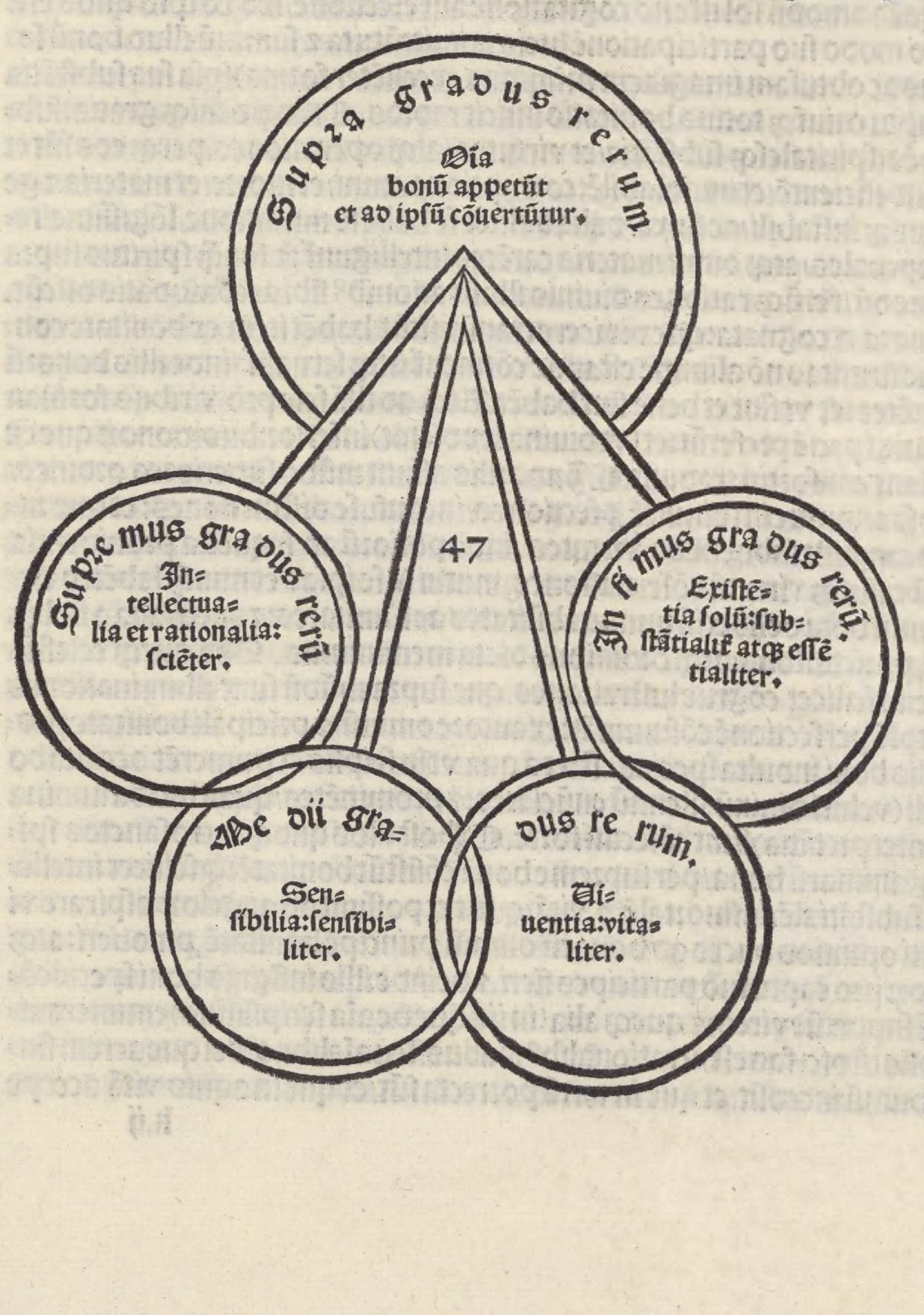
inter quos et beatiſſimus pater Dionyſius fuit vnus et diuinus hierotheus.⁊ oẽs diuinis
laudibus (quemadmodũ ſpiritus eloqui dabat) diuinitatis habitaculũ (ex quo conditrix
omniũ ſapiẽtia domum ſibi edificauerat: et humanũ circũdederat corpus) ſunt proſecuti.
quibuſquidẽ laudibus noſtra tẽpora ſi haberent̃ putarent̃ felicia. Et ſanctus Andreas cre
tenſis hunc paſſum beatiſſimi patris religioſe pietatis plenũ: de illa ipſa ad virginales exſe
quias ſpiritu ſancto facta cõuentione/ atqꝫ collectione commemorat/ et cõfirmat. et huius
myſterij tota credula fuit piorum fideliũ antiquitas: qui quia in nube qui procul degebãt/
ſublati fuiſſent/ nubiferos appellabat. Sed hec hactenus.
3 ¶ Ille deniqꝫ vt noſti poſt apoſtolos: oĩbus aliis laudatoribus ſuperior erat. Ille/ ille hie-
rotheus. et alloquitur ſanctus pater Timotheum.
2 ¶ Que cõpendioſe a vere hierotheo ſunt dicta. Alludit ſanctus pater ad nomẽ hierothei
quod ſacer deus/ deoue ſacratus interpretatur (ſiquidem hieros ſacrum ſignificat/ et ma-
gnum: et theos deum) quaſi hec nũcupatio non vana in ipſo fuerit/ ⁊ temere indita: ſed rei
ipſi/ atqꝫ vite ſanctimonie conſentanea.

¶ De bono lumine ſiue luce/ pulchro/ amore/ extaſi/ zelo: et ꝙ malum neqꝫ eſt/ neqꝫ ex eo
quod eſt/ neqꝫ inter ſubſtantias eſt. Pars prima. Cap. IIII.

Se ergo ad ipſã iam boni appellationẽ pergamus explicandã: quã theologi pe
a culiariter ſũme deitati ex oĩbus applicãt/ ipſã vt reor ſubſtantiã diuinã/ bonitatẽ
appellãtes. ⁊ quia eoipſo qđ eſt bonũ/ vt ſubſtãtiale bonũ: in oĩa que ſũt perten-
dit bonitatẽ. Nam quẽadmodũ ſol iſte nõ cogitatione aut electione/ ſed eo ipſo quod eſt: Manuductio de ſole.
illuminat oĩa que pro modo ſuo participationẽ lucis admittũt: ita ⁊ ſummũ illud bonũ ſo-
lem ſuperãs (nõ ſecus ac obtuſam imaginem primitiua excellẽter forma) ipſa ſua ſubſtãtia
A oĩbus que ſũt pro captu cuiuſqꝫ totius bonitatis inijcit radios. ¶ Eoꝝ deniqꝫ gratia: ſub-
40 ſiſtũt intelligibiles oẽs/ ſpiritaleſqꝫ ſubſtãtie/ et virtutes/ atqꝫ operationes. perqꝫ eos ſũt et
viuũt/ vitãqꝫ habẽt indeficientẽ/ et inuiolabilẽ: corruptione omni/ et morte/ et materia ⁊ ge
neratione libere: omniqꝫ inſtabili/ ac fluxa/ ⁊ alias aliter ſe habẽte mutatione lõgiſſime re-
mote. ac per eos ĩcorporales/ atqꝫ omni materia carẽtes intelligunt̃: ⁊ tanqꝫ ſpiritus ſupra
mũdanũ intelligũt modũ/ rerũqꝫ rationes diuinis illuſtrationibꝰ ſibi accõmodatis diſcũt.
et rurſus ad ꝓpinquiora et cognata: que didicere tranſmittũt. habẽt item ex bonitate con-
ſtantiã: ſedeſqꝫ illis ac firmitas nõ aliunde eſt. inde cõtinent̃ atqꝫ ſeruant̃/ inde illis bonorũ
B refectio/ ipſãqꝫ appetẽtes: et vt ſint et bene ſint habẽt. Atqꝫ ad illã ſeſe pro viribus forman
tes ipſius etiã bonitatis ſpeciẽ preferũt: et (vt diuina lex dictat) inferioribus/ donoꝝ que ex
41 ſummo bono ꝓueniunt conſortiũ tradunt. ¶ Inde illis aſſunt mũdo ſuperiores ordines/
cõiunctiones ad ſeipſas/ mutue in ſe inuicẽ ꝑfectiones/ inconfuſe diſtinctiones: et que in- Liber de angelicis ꝓprietatibus et ordinibus.
feriora ſuperioribus iungunt ſubuehẽdo virtutes. inde potiorũ ad ſequẽtia prouidentia
multiplex/ propriarũ cuiuſqꝫ virtutũ cõſeruationes/ mutui in ſe ipſas et nunqꝫ labẽtes cir-
cuitus/ atqꝫ circa ſummi boni deſideriũ immutabilitates ac ſũmitates: ⁊ queqꝫ alia a nobis
in libro de angelicis ꝓprietatibus/ atqꝫ ordinibus dicta meminimus. Sed queqꝫ celeſtis
hierarchie ſunt angelis ſcilicet cõgrue luſtrationes/ que ſupra mũdũ ſunt illuminationes
C et quecũqꝫ angelicã totã perfectionẽ cõſummãt: ex autore omniũ/ ⁊ pricipali bonitate pro-
neniũt. ex qua etiã illis boni indulta ſpecies eſt: et a qua vt in ſeipſis exprimerẽt occultã bo
nitatẽ/ et eſſent angeli (veluti diuinũ ſilentiũ enũciãtes: ⁊ prominẽtes/ quaſi lucida lumina
42 eũ qui in adytis eſt interpretãtia) ſunt cõſecuti ſortẽ. ¶ Poſt illos quoqꝫ ſacroſanctos ſpi-
ritus anime/ et queqꝫ animarũ bona/ per ſupreme bonã cõſiſtũt bonitatẽ: ꝙ ſcilicet intelle-
ctuales ſũt: ꝙ habẽt ſubſtãtialẽ/ immortalẽqꝫ vitã/ ꝙ ſũt et poſſunt ad angeloꝝ aſpirare vi
tas. ac per illos veluti optimos duces ad bonorũ omniũ principẽ bonitatẽ ꝓmoueri: atqꝫ
inde manantiũ fulgoꝝ pro captu ſuo participes fieri. ⁊ deinde illis inſignis boni ſpecie cõ-
D ſortes accedere (qꝫtũ ſuppetũt vires) ⁊ queqꝫ alia (in iis que de aĩa ſcripſimus) enumeraui-
43 mus. ¶ Sed et de ipſis (ſi dici fas eſt) irrationalibꝰ aĩabus/ ſeu aĩalibus/ vel que aerem fin- Liber de aĩa beati patris
dunt/ vel que ſupra humũ incedũt/ et que in terrã porrecta ſũt/ et que in aquis vitã accepe

runt/ vel que in terris et in aquis viuūt/ et que ſub terra adoperta/ et ruderibus preſſa vitā agunt/ et que ſenſibilē animā aut vitā accepere: ea oīa per ipſū bonū vt animarenť et viuificarētur ſunt ꝯſecuta. Plante item oēs: ex bono ipſo nutritiuā/ motabilēq; vitā acceperūt. et queq; eſt anima ⁊ vita deſtituta ſubſtātia: ꝓpter bonū ipſū eſt per quod etiā ſubſtantialē accepit qualitatē. ¶ Si autē ſuꝑ oīa que ſunt eſt (vt eſt ꝑfecto ſummū illud bonū) eius qđ 44
eſt informe: forma formās eſt/ idq; in ſeipſo ſolo. et eius quod ſubſtātiā nō habet/ ſubſtātie excellētia eſt: quodq; vitā deſiderat/ eminētiſſima vita. et quod mente non nititur/ ſuprema ſapiētia eſt. ⁊ queq; in ipſo bono: informium ipſorū excellētiſſima forma ſunt. Et (ſi dicere fas eſt) bonū illud quod oēs ſubſtātias ſuperat: ipſum quoq; quod nō eſt appetit/ et ipſum quodāmodo in bono veraciter ſuꝑſubſtātiali per omniū ablationē eſſe cōtendit. ¶ Verū 45
(quod nos in medio ferme orationis effugerat cūrſu) celeſtiū quoq; principiorū et finium cauſa/ bonū ipſum eſt: cum neq; augeri/ nec minui poſſit illa ſubſtātia/ neq; omnino variari. motuū quoq; ſine ſono ⁊ ſtrepitu ſuas agentiū vices. hui⁹ (ſi ſic dicere oportet) ampliſſimi celeſtis itineris/ ſidereorūq; ordinū decentie/ et luminū atq; ſtabilitatū nō aliū de cauſa eſt. ſiderum etiā quorundā vt multiplex giret motus/ duorumq; luminariū (que magna a ſcriptura appellātur) vt ex eiſdē ad eadem ſemꝑ remeet circulus (quo ſiderum curſu dies noſtri ac noctes peraguntť/ menſeſq; concluduntť atq; anni: et que tēporis et eorū que ſunt in tēpore orbiculares motus termināt/ numerāt/ ordināt/ cōtinent) cauſa a bono ipſo proficiſcitur. ¶ Quid autē de ipſo dicemus in ſe ſolari radio. ex ipſo nāq; bono lux eſt: ⁊ imago 46
bonitatis. Idcirco lucis quoq; appellatione laudatť bonum: veluti in imagine expreſſa ꝓmitiua forma. Sicut eni tranſcendentis omīa deitatis bonitas: a ſupremis/ antiquiſſimiſq; ſubſtātiis ad extremas vſq; pertigit. et ſupra oēs eſt: cum neq; ſuperiores ipſius attingant eminentiā/ neq; iferiores (quin ab ipſa cōtineanť) effugiāt. ſed illuminat que lucē admittunt omīa: et creat/ atq; viuificat/ continetq;/ ac ꝑficit. mēſuraq; ſubſiſtentiū eſt/ et ſeculū/ et numerus/ ⁊ ordo/ ⁊ cōtinētia/ ⁊ cauſa atq; finis. ita ꝑfecto et liquida diuine bonitatis imago magn⁹ iſte et perlucidus/ ſemperq; lucēs ſol

Lux ſiue lumen.

perexigua boni ſimilitudine:oīa que haurire ipſum poſſunt illuminat/ habetqꝫ lucem emi
nenter explicitā expandēs illā ſup omnē hunc viſibilē mundū/ ſupra qꝫ atqꝫ infra vibrans
radios ſuos.quos ſi quid eſt quod nō hauriat/ id nō aut imbecillitati aut breuitati lumino=
ſe ipſius diſtributionis imputandū:ſed iis que percipiende luci minus idonea ſunt/ neqꝫ ſe
ad conſortiū lucis extendūt.Cōplura deniqꝫ iſtius modi pertrāſiens radius:contigua illis
illuminat.nichilqꝫ viſibile eſt:quod ille nō penetret excellenti lucis ſue magnitudine.Sed
ad ipſam quoqꝫ generationē ſenſibiliū corporum cōfert: ipſaqꝫ ad vitā mouet/ et nutrit/ et
auget/ et perficit:purgatqꝫ et renouat/ menſura quoqꝫ/ ⁊ numerus eſt horarū/ dierum: to=
F tiuſqꝫ labentis tēporis lux.ipſa eſt eni ea lux (et ſi tūc erat informis quod et diuinus Mo=
47 ſes ait) que primā diſtinxit/ et diffiniuit dierū noſtrorū trinitatē. ¶ Et ſicuti oīa bonitas ad
ſe cōuertit: ⁊ que diſperſa ſunt cōgregat veluti vnitatis autor/ atqꝫ vnifica deitas:omniaqꝫ
ipſam veluti principiū/ veluti cōtinentiā/ veluti finē deſiderāt.bonūqꝫ illud eſt (vt ſacra te=
G ſtantur eloquia) ex quo ſubſiſtūt oīa:ſuntqꝫ veluti ex abſolutiſſima cauſa ꝓducta/ et in quo
oīa cōſtant/ ac veluti in omnipotēte receſſu/ preſidioqꝫ ſeruan᷑.et ad quod oīa cōuertūtur
veluti ad ſuū queqꝫ finē:et quod appetunt oīa.ſpiritalia quidē et rationalia:ſcienter et gna
uiter.ſenſibilia vero:ſenſibiliter atqꝫ carnaliter: que autē ſunt ſenſus expertia: ingenito vi=
talis deſiderij motu.⁊ que vita carent/ ſolumqꝫ ſunt:ſola aptitudine participāde ſubſtātie.
Iuxta eandē liquide imaginis rationē:lux quoqꝫ ad ſe cogit oīa/ atqꝫ cōuertit: que vident
que mouen᷑/ que illuminātur/ que caleſiunt/ queqꝫ omnino ab ipſius radiis cōtinētur. Id=
circo ſol quoqꝫ helios greco vocabulo ex eo dicit᷑: ꝙ ſeruet inuiolata oīa/ congregetqꝫ diſ=
perſa.Omniaqꝫ ipſum ſenſibilia appetūt:aut ſicut videre/ aut moueri/ et illuminari/ et cale
fieri/ atqꝫ omnino a luce cōtineri cupientia. Neqꝫ id plane dixerim iuxta obſoletam vetuſta
tis rationē: vt deus cū ſit ſol et mūdane machine cōditor/ viſibilē procurat peculiariter mū
H dum.ſed ꝙ inuiſibilia dei a creatura mūdi per ea que facta ſunt intellecta ꝯſpiciun᷑/ ſempi
48 terna quoqꝫ eius virtus/ ⁊ diuinitas. ¶ Verū iſta quidē in ſignificatiua theologia plenius Significatiua theologia
I diximus:nūc boni illius intelligibilē a luce ductam appellationem celebrare nos cōuenit.
Dicendū itaqꝫ vt intelligibilis lux:bonū ipſum dicit᷑.ꝙ omnē ſuperceleſtē ſpiritū ſpiritali
impleat luce:omnēqꝫ ignorātiā pellat/ errorēqꝫ abigat ex animabus (quibus ſeſe inſinua=
uerit) oībus.eiſqꝫ ſacre lucis conſortiū tradat/ ſpiritaleſqꝫ illarū oculos purget:obductāqꝫ
ignorātie caliginē tergat/ et ingenti tenebrarū pondere obtuſos ac ferme cecatos renouet/
atqꝫ excitet.tradatqꝫ illis primum quidē exigui conſortia luminis:deinde (vbi ille deguſta
K uere lucem:maioreqꝫ eius tangun᷑ deſiderio) ſeſe eis magis infundat/ ⁊ copia vberiore lu
cis infulgeat: quia dilexerūt multū.ſemperqꝫ eas in anteriora intendat: ꝙtum aſpirare ad
49 ea pro captu ſuo poſſunt. ¶ Lux igit᷑ intelligibilis dicit᷑ bonum illud/ omnē ſuperās lucē:
vt principalis radius et exuberans effuſio lucis omnē vel mūdo preeminentē vel circa mū
dum vel intra mundū agentē ſpiritum ex ſua illuſtrās plenitudine.⁊ ſpiritales ipſoꝝ totas
L renouans vires/ omneſqꝫ tranſiliēs/ et cōtinens: ꝙ ſuperne extenta ſit.⁊ cunctis excellens:
ꝙ ſupereminеat.prorſuſqꝫ omnē illuminātis virtutis ditionem (vt lucis princeps/ omnēqꝫ
ſuperans lucē) in ſeipſa cōprehendēs/ ⁊ excellenter habēs/ ſpiritalia atqꝫ rationalia omnia
colligens/ et īmortalia faciens. Nam ſicut ignorantia eos qui ſeducti ſunt ſeparat:ita pre=
ſentia intelligibilis lucis eos qui illuminan᷑ colligit/ cōiungit/ ac perficit.atqꝫ a multis/ er=
roneiſqꝫ opinationibus:ad id quod vere eſt conuertit.variaſqꝫ viſiones (ſiue vt rectius lo=
quamur phātaſias) in vnā verā et liquidā/ vnicamqꝫ ſcientiā cogit/ et vno atqꝫ vniente lu=
50 M mine cōplet ¶ Bonū preterea iſtud vt pulchrū quoqꝫ a theologis ſanctis predicatur/ ⁊ vt Pulchrum
pulchritudo/ et vt dilectio/ et vt diligibile: et queqꝫ ſunt alie decentiſſime ſpeciei illius venu
ſtifice/ pleneqꝫ gratiarū diuine appellationes. Porro pulchrū ⁊ pulchritudo in cauſa ſupre
prema cūctaqꝫ in vnū colligēte:diſtinguēda nō ſunt. Iſta eni in ſubſiſtētibus omnibus in
participationes participantiaqꝫ diuidimus:pulchrū eſſe dicentes quod ſit pulchritudinis
particeps/ pulchritudinē vero participationē venuſtifice pulchrorū omniū cauſe. Enīue=
ro ſuperſubſtātiale illud pulchrū/ pulchritudo quidē dicit᷑: propter illam quā tradit ſubſi=

ſtentibus oı̄bus (pro captu cuiuſq;) pulchritudinē. et vt autor omniū cōuenientie atq; clari
tatis lucis in morē / oı̄bus ſpecificas prı̄cipalis ſui radij diſtributiones infulgens. et veluti
ad ſe omnia vocans (vnde etiā pulchritudo greco vocabulo calos a vocando dicit̄) et vt
tota in totis ad vnum atq; idem colligens. pulchrum vero ⁊ per oı̄a pulchrum / et ſupreme
pulchrum / et ꝙ ſemꝑ ſit ſecundū eadem / et eodē modo pulchrum: et neq; oritur / neq; occi-
dit / neq; augetur / neq; interit. neq; hoc quidē loci pulchrū: alibi vero deforme. neq; alias
eſt: alias non. neq; ad aliud quidem pulchrum: ad aliud vero eſt fedum. neq; hic quidē eſt /
ibi vero non eſt: quaſi quibuſdam ſit pulchrum / aliis nō. ſed vt ipſum in ſeipſo / atq; ſecum
vniforme ſemper eſt pulchrum: et vt pulchri omnis principalem pulchritudinem excellen
tiſſime in ſeipſo ante omnia habens. ſimplici etenim et preexcellenti pulchrorum omnium
nature: pulchritudo omnis atq; omne pulchrum vniformiter ſecundum cauſam preadeſt.
¶ Ex hoc quoq; pulchro iis que ſunt oı̄bus / prouenit: vt ſint pro modo ſuo pulchra ſingu 51
la. efficitq; pulchrū iſtud: rerum omniū cōgruentias / et amicitias / ac ſocietates: pulchroq;
iſto cōiungūtur oı̄a. initiūq; omniū id eſt veluti effectiua cauſa / et mouens oı̄a / et cōtinens
amore pulchritudinis ꝓprie: finiſq; eſt omniū / et diligibile vt finalis cauſa (pulchri enı̄ gra
tia oı̄a fiūt) et exēplar. quia iuxta id diffiniūtur oı̄a. Quocirca pulchrū idem eſſe quod bo-
num: perſpicuū eſt. Pulchrū enim et bonū per oēs cauſas cūcta deſiderāt: neq; eſt aliquid
in ſubſtātiis rerum quod pulchri et boni nō ſit aliquatenus particeps. Et illud item dicere
differēdo preſumimus: id quoq; quod nō eſt / pulchri et boni particeps eſſe. tūc enı̄ et ipſū
pulchrū eſt ac bonū: cum in deo per omniū priuationē ſupſubſtātialiter celebrat̄. ¶ Iſtud 52
vnum / bonū / atq; pulchrū: omniū multorū / pulchrorū / ac bonorum eſt ſingulariter cauſa.
Ex hoc eorū que ſūt ſubſtātiales eſſentie ſūt / cōiunctiones / diſcretiones / idētitates / alteri-
tates / ſimilitudines / diſſimilitudines. ſocietates / federaq; contrariorū: et eorū que vniun-
tur incōfuſe diſtīctiones / ſuperiorū ꝓuidētie / equaliū alterne adinuicē vicitudines / cōuer-
ſiones inferiorū / omniumq; ſuimet ipſorū ſeruatrices atq; immobiles māſiones / ac ſedes.
rurſuſq; omniū in oı̄bus pro ſingulorū modo ſocietates et cōgruentie / incōfuſeq; amicitie
et cōuenientie vniuerſi: et que in mūdo ſunt cōtemperantie / indiſſolubileſq; rerū continen
tie / indeficiētes naſcentiū ſucceſſiones / ſtatus oēs / atq; motus ſpirituū / animarū / corporū.
Status enı̄ eſt oı̄bus ac motus: quod ſuꝑ ſtatum omnē / omnemq; motum vnūquodq; in

Circularis ſpirituū motus

ſui ipſius ratione firmat / et agit ad proprium motum. ¶ Et moueri ſane altiſſimi illi dicū- 53
tur ſpiritus / circulariter quidē: dum eternis illis prı̄cipio ac fine carētibus pulchri / ac boni
fulgoribus cōiungunt̄. per rectā vero lineā: quādo ad inferiorū prouidentiā prodeunt / re-

Rectus motus.

cta oı̄a peragētes. reflexe autē: quia et inferiorū prouidentiā agētes in ſua identitate nuſq;

Reflexus motus.

diſcedendo perdurāt / circa identitatis autorē pulchrū ac bonū indeſinenter chorea ducen
tes. Porro anime quidē motus circularis: ingreſſus eſt in ſeipſam ab exterioribus oı̄bus /

Circular aı̄e motus.

ſpiritaliūq; ſui virium vniformis glomeratio: veluti in orbe quodā ei vt nuſq; oberret lar-
giens / eamq; ab extimis / erroribuſq; plurimis ꝯuertens et colligēs: primū in ſeipſā / dein-
de vt vniformē effectā ſingulariter cōiunctis virtutibus iungens. atq; ita ad pulchrū illud
et bonū ducens: quod ſuꝑ oēs ſubſtātias eſt. vnū atq; idem / prı̄cipioq; et fine carens. obli-

Motus obliquus anime.

que vero mouet̄ anima inquantū ſibiipſi cōuenieter diuinas notiones non ſpiritualiter et
ſingulariter: verū rationaliter et latius ac veluti ꝓmiſcuis / trāſitoriiſq; actionibus haurit.

Motus anime rectus

Recta vero linea mouet̄: cum nō in ſe ingrediēs / neq; ſingulari ſpiritus effectu acta (hoc
enı̄ eſt vt dixi in orbē moueri) ſed ad ea que ſunt circa ſe prodiens: ab exterioribus veluti a
quibuſdā ſignis variis / ac multiplicibus ad ſimplices atq; cōiunctas intelligētias promo-
uetur. ¶ Harū itaq; etiā ſenſibilium in mūdo iſto trium motionum / et multo prius cuiuſq; 54
manſionū / ſtatuūq; / ac firmitatū: cauſa eſt ⁊ cōtinens / et finis pulchrū ipſum / atq; bonum.
quod ſupra omniū ſtatū / omnēq; motū eſt: per quod ſtatus oı̄s / atq; motus eſt / et ex quo /
et in quo / et ad quod / et cuius gratia ſunt oı̄a. ex ipſo nāq; et per ipſum et ſubſtantia / et vita
oı̄s eſt: et ſenſus / et anime / natureq; oı̄s decremēta / equalitates / augmenta. menſure oēs /
et ꝓportiones rerū / et cōgruentie / et cōtēperamēta / integritates / partes / totū / vnum / atq;

multitudo.colligationes partiũ/ oẽs multitudine cõiunctiones:integritatũ perfectiones.
quale/ quãtũ/ quotũ/ infinitum:cõparationes/ diſcretiones/ infinitas oĩs/ oĩs finis/ termi=
ni oẽs/ ordines/ eminẽtie/ elementa/ ſpecies/ oĩs ſubſtãtia/ oĩs virtus/ oĩs operatio/ oĩs ha=
bitus/ oĩs ſenſus/ ſermo oĩs/ oĩs intelligẽtia/ tactus oĩs/ oĩs ſciẽtia/ oĩs vnio: ſimpliciterq;
omne quod ex pulchro et bono/ et in pulchro eſt/ et bono/ et ad pulchrũ bonũq; ꝯuertitur.
Et oĩa quecũq; ſunt et fiunt:ob pulchrũ et bonum ſunt et fiunt.ipſumq; aſpiciũt oĩa: et ab
ipſo mouẽtur/ atq; cõtinentur/ et ipſius gratia/ et per ipſum/ et in ipſo eſt principiũ omne a
quo exẽpla ducunt̃:principiũ cõſummans/ efficiẽs :formaleq;/ atq; materiale. Prorſuſq;
omne principiũ:cõtinentia oĩs/ omnis finis.ſiue(vt perſtringã breuiter)oĩa queq; ſunt.ex
pulchro et bono ſunt.et que non ſunt:omnia ſuperſubſtantialiter in pulchro ſunt et bono.
N eſtq; ipſum initiũ omniũ ꝛ finis: omne principiũ/ omneq; ſuperans finẽ.quia ex ipſo et per
55 ipſũ et in ipſo atq; in ipſũ omnia ſunt:vt ſacra teſtant̃ eloquia. ¶ Oĩbus igit̃ eſt pulchrũ/ Amor
ac bonũ deſiderabile ꝛ amabile ac diligibile:ꝛ per ipſũ atq; ipſius gratia. ꝛ inferiora:cõuer
ſionis ratione preſtantiora amant.et paria:ſocialiter equalia diligunt. et preſtantiora: mi=
noribus prouidendo amore iungunt̃.et ipſa ſe amant:ſingula ſue ratione ꝑtinentie.et om=
nia quecũq; faciunt et volunt:pulchri et boni deſiderio et faciunt et volunt.Confidenter id
quoq; veriſſima ratione dicemus: ꝙ ipſe quoq; autor omniũ pro bonitatis magnitudine
omnia amat/ omnia facit/ omnia perficit/ omnia cõtinet/ cõuertitq; omnia. Eſt etiã et diui=
nus amor bonus/ boni:propter bonũ.ipſe enĩ autor beneficus entiũ amor(cũ antea in bo=
O no excellenter eſſet)nequaq̃ ipſum in ſeipſo manere infecundũ permiſit:ſed ipſũ ad operã=
56 dum mouit per excellentiã cuncta gignentẽ. ¶ Et nemo nos arbitret̃ preter ſcripture ſacre
autoritatẽ/ amoris cognomẽ ĩtroducere.Eſt enĩ(vt reor)perq; ſane irrationabile atq; per=
uerſum:non vim inſpicere ac ſenſũ/ ſed affigi dictionibus.idq; fuerit hominũ non plane di=
uina intelligere cupientiũ:ſed ſimplices captantiũ ſonos/ eoſq; aure tenus ita continentiũ
vt ad intima nequaq̃ penetrare permittant/ nec ſcire volentiũ:quidnã iſtiuſmodi ſignificet
verbũ/ et quomodo oporteat illud per alia equiualentia ꝛ planiora verba declarari.affigũ=
tur enĩ elementis/ et litteris haud intelligẽtie peruiis/ et ſyllabis ac verbis ignotis neq; ani=
me ſue intelligentiã penetrantibus:ſed extra circũ labia et aures perſtrepentibus/ quaſi nõ
liceat quaternariũ numerũ per bis duo ſignare/ aut ſimplices lineas per lineas rectas ex=
primere/ ſiue maternã humũ per patriã exponere ſeu aliud quodlibet ex iis que in plurimis
57 orationis partibus tantũdem ſignificant. ¶ Sciendũ enĩ eſt iuxta rectã rationẽ: ꝙ elemen
tis et ſyllabis/ ꝛ vocabulis/ et ſcripturis/ et ſermonibus vtimur/ ſenſuum gratia. Ubi vero
anima noſtra ſpiritalib⁹ actionibus ad ĩtelligibilia moueri iam ceperit: ſuperflui iam ſunt
cum rebus ſenſibilibus ſenſus. Queãdmodũ etiam ſpiritales virtutes vacare dicunt̃:quã=
do anima/ diuina ſpecie dignata per ignotam cõiunctionẽ inacceſſibilis lucis radios lumi=
nũ(nequaq̃ ſenſibiliũ)iactibus hauſerit.Cũ vero mens noſtra per ſenſibilia agi ad ĩtelligi
biles ſtuduerit motus:illi prorſus in honore ſenſus preferunt̃/ qui liquidius noſtrã intelli=
gentiã adiuuant: queãdmodũ et apertiores ſermones/ et queq; ſunt ex viſibilibus clario=
ra.quippe ſi obſcura ſunt que adiacent ſenſibus:ne ipſi quidẽ animo rite ſuggerere ſenſibi=
58 lia poterunt. ¶ Sed enĩ ne iſta dicere videamur vim ſcripture ſacre inferentes: audiant il=
P lam qui amoris vocabulũ in ius trahunt.ama illã (inquit) et ſeruabit te: circunda illam ti=
bi/ et exaltabit te.honora illã/ vt cõplectat̃ te: et queq; alia in ſacris litteris amatoria cele=
Q brant̃.Atqui viſum eſt pleriſq; ex tractatoribus noſtris diuinius eſſe amoris q̃ dilectionis
R nomẽ.Scribit enĩ et diuinus ignatius.Amor meus crucifixus eſt.et in primis ſcripturarũ Diuin⁹ ignatius.
inſtitutionibus quẽdam de ſapientia diuina dixiſſe comperies: amator factus ſum forme
illius.Nõ ergo metuamus hoc amoris nomen:neq; nos vllus perturbet ſermo/ terrorue
concutiat.Mihi enĩ vident̃ theologi: cõmune quidẽ arbitrari dilectionis et amoris no=
mẽ.ceterũ idcirco diuinis magis verũ amorẽ aſſignare:vt huiuſmodi hominũ ſtultã pre=
ſumptionẽ feriant.Conuenientiſſime enĩ cum verus amor non a nobis modo/ verum et a
ſcripturis ipſis celebret̃:turbe nequaq̃ capientes vniforme illud amatorie in deo appella=

tionis/pro infirmitate ſua ad diuiduum/et corporalē/diuiſumq; delapſe amorem ſunt.qui
verus amor profecto nō eſt:ſed imago potius/ ſeu magis a vero amore prolapſio. eſt enī
incapax multitudini:vnicū illud et ſingulare diuini atq; vnius amoris.quo circa (vt qđ vi=
deatur multis ingratius nomen)in diuina ſapientia ponit̄:ad eos ſubuehendos atq; intē=
dendos ad veri amoris ſciētiā/et vt eo errore liberent̄.in nobis autē rurſus (vbi craſſiores
quiq; obſcenū aliquid opinari poſſent)honeſtiore (vt videt̄)vocabulo ſcriptura vtit̄:ceci=
dit enī (ait quidā)dilectio tua ſuper me/ſicut dilectio mulierū. ¶Et id tamen apud eos qui
diuina recte audiunt:tantūdē valet.neq; a theologis differenter ponit̄ dilectionis et amo= 59
ris nomen:quando illi diuina exponere pergunt.Eſtq; hoc virtutis cuiuſdam vnifice ⁊ cō S
nexiue et diſtincte atq; inconfuſe adunatiue: que in pulchro ⁊ bono propter pulchrū ⁊ bo=
num antea ſubſtitit.et ex pulchro et bono:pulchri et boni cauſa emanat ad nos.continetq;
Extaſis. equalia:ſociali inuicem connexione.⁊ priora:ad inferiorū prouidentiā mouet.inferioraq;:
ſuperioribus conuerſione firmiter iungit. ¶Eſt autē mentis ſeceſſū/extaſinq; faciēs diui=
nus amor:amatores ſui iuris eſſe non ſinens/ſed in ea que amant penitus transferēs.Idq; 60
indicant ſuperiora quidē:que inferiorū ſeſe prouidentie deuouerunt.equalia vero:ꝙ ſe mu
tuo continēt.inferiora porro:quia ad prima diuiniore conuerſione contendunt. Idcirco ⁊ T
paulus ille magnus cū diuino amore flagraret/exceſſiue illiꝰ virtutis particeps factus:ſa=
Sacra pauli pietas. cro ore viuo inquit iam/non ego:viuit vero in me chriſtus.tanq; verus amator mentis ex=
ceſſum patiens (vt ipſe ait)deo viuens. et non ſuā ſed amatoris vitam vt valde diligibilem
¶Audebimus et id pro veritate loqui:ꝙ ipſe quoq; autor omniū/pulchro et bono amore
omniū pro amatorie bonitatis magnitudine extra ſe fit.ad omnia que ſunt: ꝓuidētie mul 61
tiplicis pertingendo ratione. et veluti bonitate/ac dilectione/et amore mulcet̄: et ex ſupre=
Zelus. mo illo ſtatu (quo ſupra omnia et ab omnibus exceptus eſt) ad id vt inter omnia ſit excedē
te illa superſubſtātiali virtute ſua (qua nuſq; ab ſe progredit̄)ſemet demittit.Quocirca ze=
lotem illū ij qui diuina probe callēt appellant:vt vehementē ad ea que ſunt clemēter amā= V
da.et vt ad zelum excitantē amatorij ipſius deſiderij:et vt ipſum quoq; amoris deſiderium
appetibile monſtrantē (per quē et que deſiderant̄ ſunt expetenda)et vt qui eorū (que pro=
uidentia regunt̄) Zelotes ſit/eaq; pariter illi in amore ſint. prorſuſq; pulchri et boni eſt: vt
ſit amabile/atq; amor.et in pulchro ac bono ſedem antea fixit:et pulchri ac boni gratia eſt
et ſit. ¶Quid autē ſibi volunt theologi: qui aliquando amorē ipſū ac dilectionē vocant:
aliquando vero amabilē ac diligibilem dicunt. Alterius nempe autor et veluti productor X
et genitor:alter vero ipſe eſt.atq; altero quidē mouet̄:altero autē mouet/ ſiue quia ipſe ſui 62
ipſius/et ſibi ipſi prouocator ac motor eſt. hinc diligibilē quidē ipſum/ atq; amabilem vo= Y
cāt:vt pulchrū atq; bonū.amorē vero rurſus vocant ac dilectionē: vt qui ſit mouens ſimul
et vt prouehens virtus ad ſeipſum.ꝙ ſolū ipſū:per ſe pulchrū/ ac bonū eſt.et veluti qui ſit
ſuimet per ſeipſum expreſſio/et eximie illius cōiunctionis benignus proceſſus,atq; amato
rius motus:ſimplex/ ſe mouens/per ſe operans. qui ante erat in bono: et ex bono ſubſtan=
tiis emanās/ac rurſus ſe ad bonū conuertens.in quo quidē ꝙ fine careat atq; principio di=
uinus amor:excellenter oſtendit.veluti circulus quidā ſempiternus: propter bonū/ ex bo=
no in bono/et ad bonū certa et nuſq; oberrante glomeratione circuiens.et in eodem/ac ſe=
cundū idem:et procedens ſemper et manens ac remeans.Iſta ⁊ inclytus noſter in ſanctis
Liber diuinorū hymnorū btī hierothei litteris inſtitutor:in amatoriis hymnis/diuinis afflatibus expoſuit.que profecto in memo Z
riā reuocare nō indignū fuerit/et veluti ſacrū qđdā caput noſtro de amore ſermoni inſerere
¶Quarti capitis prime partis ſcholia.
¶Eorū deniq; gratia.Eorū/eorū diuine totius bonitatis radiorum.
¶Et vt diuina lex dictat.diuina lex eſt/atq; ordinatio:vt ſuperiora inferioribus prouideāt
vt equales:ſocietatis inuiolata iura cuſtodiant.vt inferiora:ad ſuperiorū prouidentiam ſe A
conuertant.Hinc orbiū gyratus/ ſolis ad nos acceſſus et abceſſus/ imbriū a ſuperioribus B
eleuationes/ ſpirituū flatus/ rigores mortificam tabem/ peſtiferūq; afflatū ex fluctuantis
materie contagione reprimentes/fecundū lumē/ viuificuſq; calor in ſinus nutricis terre re

ceptus omnia germinare/ pullulare/ repubeſcereqꝫ faciens. hinc leones inuiolato ſocieta=
tis iure viuūt cum leonibus: equalitatis ſue ſortem amantes. vrſi/ cum vrſis/ et efferatiſſi=
ma queqꝫ animalia ius ſocietatis: ſua feritate in ſeipſa nō violant. hinc aduenīete ſole per=
tenui quidē totius vniuerſitatis boni veſtigio: omnia (que in deteriori nota luce damnata
non ſunt) ad ipſum ſe conuertunt/ vapores ſuſtollunt/ flores aperiunt/ herbe/ arbuſtaqꝫ et
arbores comam erigunt/ et animalia a ſōno mortis imagine ſoluunt/ oculos ad boni ſimu
lachrū conuertentia. Solum impure mentes/ caligantes/ exoculate peccato: hoc ſanctum
et inuiolabile diuinitatis fatum corrumpunt. et ſemper emortuis ſimiles: nunq̄ preciosum
illum oculum ad verū ſolem verūqꝫ bonū aperiunt/ nūq̄ conuertūt/ diuine legi facte rebel
les. Et q̄uis hec diuina lex rebus ipſis inſcripta ſit: eandem tamen et ſacre littere mandāt/ Ad col. 3 ⁊. 4.
ac precipiunt. patres (inquit) educate filios in diſciplina et correctione dñi. filij obedite pa=
rentibus veſtris in dño. Dñi quod iuſtum eſt/ et equū ſeruis preſtate: ſciētes quoniā et do=
minū habetis in celo. ſerui obedite per omnia dñis carnalibus: in ſimplicitate cordis timē=
tes dñm. viri diligite vxores veſtras: ſicut ⁊ chriſtus dilexit eccleſiā. mulieres viris ſuis ſub=
dite ſint ſicut dño: quoniā vir caput eſt mulieris. Fraternitatē diligite et cetera id genus di= 1. Petri. 2.
uine legis interpretatiua de prouidentia boni ſuperiorum ad inferiores. de conuerſione et
obedientia inferiorū ad ſuperiores. de equaliū vicitudine et equalitatis ſorte ſeruanda ad
totius boni et eorū (que ab eo ſua ſola premotrice bonitate proceſſerunt indita ſibi natura=
li lege) harmoniā. que cū in ſua origine/ ſuoqꝫ principio reſpicit: lex diuina dicit. cū vero in
ipſis rebus oculo deiecto ꝯſiderat: eadem/ lex nature nūcupat. ⁊ (ſi audacius loquēdū eſt)
nichil eſt in vniuerſa nature ſerie (ſi oculū ipſū exerimus) quod non ſit diuinū. et qui aliter
iudicat: oculū in tenebris figit/ a ſole ob oculi infirmitatē auerſus.

C ¶ Et a qua vt in ſeipſis exprimerent occultam bonitatē. In ſeipſis/ in ſeipſis angelis. vbi
ſacra notet analogia ſanctorū puerorū qui accenſa lumina ante ſancta ſanctorū/ ſacrumqꝫ
adytū (pontifice quidē in conſpectū non prodeunte) ad ipſos angelos. templū/ celū eſt. ſū=
mus autē ſacerdos: ipſe eſt deus/ qui occultus et velatus colit ſecretius in celi ſilentio.

D ¶ Et queqꝫ alia (in iis que de anima ſcripſimus) enumerauimus. Librū de aīa ſcripſit bea= Liber de ani
tus pater: qui deſiderat/ et quē deus reſtituat. ma diuini pa tris.

E ¶ Sicut enī tranſcendentis omnia deitatis bonitas. Ab hoc loco ad particulā vſqꝫ ita pro
fecto et liquida diuine bonitatis imago: ſentētia ſuſpenſa eſt. Et pleriſqꝫ in locis apud hūc
ſanctiſſimū patrem ſententie longo tractu ſuſpenſe ſunt: veluti cuiuſdā lucide mentis con=
tinuatos radios procul iaculantis. ſed attētis lectoribus: hi lōgiores iactus nichil oberūt.
pertinent enī ad orationis maieſtatē ⁊ ad ſtili grauitatem: qua nulla quo ad materiā poteſt
eſſe grauior. quā nullus ſtilus aſſequi poteſt.

F ¶ Ipſa eſt enī ea lux (etſi tunc erat informis: quod et diuinus Moſes ait) que primā diſtī=
xit et diffiniuit dierū noſtrorum trinitatē. Ex cap. primo Geneſeos lux primo die creata eſt. ſe Geneſis. 1.
cundo firmamentū/ et tertio omnis herba virens et arbor. quarto autē die duo luminaria
magna ⁊ ſtelle create ſunt. tres igit primos dies: lux informis (indiſtincta/ nūdūqꝫ forma=
ta diſcreuit/ atqꝫ diuiſit. quarto autē die in ſolem formata eſt. Ex hiſtoria igitur ſacra: intelli
git cur beatus dixerit pater. ipſa eſt enī ea lux (etſi tunc erat informis quod et diuinus Mo
ſes ait) que primā diſtinxit et diffiniuit dierū noſtrorū trinitatē.

G ¶ Bonūqꝫ illud eſt (vt ſacra teſtant eloquia) ex quo ſubſiſtunt omnia. Paulus prima ad 1 ad Corin. 8
corinthios epiſtola cap. octauo. Nobis tamē vnus deus pater: ex quo omnia. qđ et alias
ſepius adductum eſt.

H ¶ Sed q̄ inuiſibilia dei a creatura mundi. Sentētia hec eſt diuini Pauli epiſtola ad roma= Ad roma. 1.
nos cap. primo. Inuiſibilia enī ipſius a creatura mūdi per ea que facta ſūt/ intellecta con=
ſpiciunt/ ſempiterna quoqꝫ eius virtus/ et diuinitas.

I ¶ Verū iſta quidē in ſignificatiua theologia plenius diximus. Hic liber ſignificatiue theo
logie dictus eſt non haberi.

K ¶ Et copia vberiore lucis infulgeat: quia dilexerunt multū. Alludit ad id Luce cap. ſepti= Lucas. 7.

De amatoria magdalena mo de amatoria Magdalena: que et cõtemplatiue vite typum gerit. de qua dictũ eſt a do-
mino/ dimiſſa ſũt ei peccata multa: quoniã dilexit multũ. Et adeo diuinis iſertus eſt amor:
vt verorũ amorũ dñs/ noſtrum (quãuis ex defectione ad ipſum reuertamur) non dedignet
amorẽ. et quãto amor in nobis intendit (quẽ ipſe agricola/ et amoris ortolanus ſolus plã-
tat ⁊ inſerit) tãto magis nobis illabit/ et ſuo illapſu cogit fortius amare/ et amantes lãgue-
re. et hic languor non mentis eſt morbus: ſed beneficus eſt. et eſt purgatio quedã que diui-
nas preuenit illuminationes/ diuinaſqꝫ perfectiões: vt floris odor ſuauiſſimus ſapidiſſimũ
preuenire ſolet fructũ. et qui ſcit philoſophiam amoris: nichil vnqꝫ niſi puriſſimũ in amore
cogitabit. et impuro cũ lachrimis maledicet amori/ quia ſe mentitur amorẽ: vt angelus ſa-
thane ſe mentit ãgelũ lucis/ ⁊ maiore mẽdacio. et mẽdacia reb⁹ inſpſa ex tũc odiet: ⁊ pcipiet
quia omnis prolapſio a patre mendacij eſt. ſi tamen cũ impuro aliquãdo pollutus eſt amo
re: nõ audet ad puriſſimũ amorẽ oculos attollere. ſed plorat ad pedes domini amoris: ⁊ la-
chrymis ſuis pedes eius irrigat. et dominus amoris ei dimittit/ defẽdit/ conſolat ⁊ confor-
tat: et effugata mendaciorũ turba ad delicias excitat veriſſimi amoris. benedictus ſit ſemp
diuinus amor.
¶ Q; ſuperne extenta ſit ⁊ cũctis excellens. Extẽtã/ ipſa lux intelligibilis et lucis effuſio. L
¶ Bonum preterea iſtud vt pulchrũ quoqꝫ a theologis ſanctis predicat ⁊ vt pulchritudo. M
Canticorũ. 1 Ut pulchrũ. Canticorũ cap. primo. Ecce tu pulcher es dilecte mi et decorus. Et Pſalmo
Pſalm⁹ 44 quadrageſimo quarto. Specioſus forma pre filiis hominũ: diffuſa eſt gratia in labiis tuis
Hieremi. 31. propterea vnxit te deus in eternũ. Ut pulchritudo Hieremias cap. triceſimo primo. Bene
Ad Collo. 1. dicat tibi dñs pulchritudo iuſtitie/ mons ſanctus. Ut dilectio. Paulus ad coloſſenſes cap.
Mattheus 3 primo. Qui eripuit nos de poteſtate tenebrarũ et tranſtulit in regnũ filij dilectionis ſue: in
quo habemus redemptionẽ et remiſſionẽ peccatorũ. Ut diligibile. Mattheus cap. tertio.
Et ecce vox de celis dicens: hic eſt filius meus dilectus in quo michi cõplacui.
Ad roma. 11. ¶ Quia ex ipſo/ et per ipſum/ et in ipſo/ atqꝫ in ipſum oia ſunt. Ex paulo ad romanos cap. N
vndecimo. Quoniã ex ipſo/ et per ipſum/ et in ipſo ſunt omnia.
¶ Nequaqꝫ ipſũ in ſeipſo manere infecundũ permiſit. Ipſum/ ipſũ bonũ. O
¶ Ama illã (inquit) et ſeruabit te. circunda illã tibi: et exaltabit te. honora illã: vt cõplectat P
Prouer. 4. te. Sic nunc legit prouerbiorũ cap. quarto. Dilige eã: et cõſeruabit te. arripe illã: et exalta-
bit te. glorificaberis ab ea: cũ eam fueris amplexatus. Et in amatoriis canticis. Canticorũ
Canticorũ. 2. cap. ſcdo. Fulcite me floribus/ ſtipate me malis: quia amore lãgueo. Et cap quinto. Adiu-
Canticor. 5. ro vos filie hieruſalem/ ſi inueneritis dilectũ meũ: vt nuncietis ei quia amore langueo. Et
interpretes promiſcue diligere pro amare/ ⁊ contra frequenter poſuere neqꝫ vſqꝫ adeo ex-
actam curauerunt expreſſionem: et in ſacris litteris eandẽ habent intelligentiã.
¶ Atqui viſũ eſt pleriſqꝫ ex tractatoribus noſtris. Hi tractatores noſtri (quos diuinus pa Q
ter vocat ſacriloquos) ſancti illi erant: qui tempeſtate ſua/ pia et ſacra ſcribebãt: inter quos
diuinus Ignatius vnus erat: cuius ex epiſtolis hic teſtimonium citat/ et que in fine operis
adiicientur. et epiſtola ex qua hic teſtimoniũ affert: ea eſt quam ſcripſit ad romanos. et po-
netur in ordine vndecima.
¶ Et in primis ſcriptuarũ inſtitutionibus: quẽdam de ſapientia diuina dixiſſe comperies. R
In primis inſtitutionibus/ in preintroductionibus. Et has preintroductiones apellat li-
Sapiẽtie. 8. brum ſapientie in cuius cap. octauo. quod hic adducit pius pater legit. Hanc amaui: et ex
quiſiui eam a iuuẽtute mea. et queſiui ſponſam michi eã aſſumere. et amator factus ſũ for-
me illius. Et liber ſapientie reuera videt antiquior qꝫ nonnullorũ ferat opinio. ex quo etiã
Liber ſapiẽtie et videt Paulus vt et de aliis ſacris litteris teſtimoniũ deſumere. et beatus pater hoc in lo
Philo iudeus. co ex eo teſtimoniũ ſumit. Unde parũ valuerit autoritas Hebreorũ a quibus Hieronym⁹
audiuerat opus illud eſſe philonis. libenter enĩ iudei hunc librũ refutant: qꝫ nimis apertum
capite ſecundo continet teſtimoniũ de iuſto quẽ diſſimilem viis eorũ/ grauẽ illis ad viden-
dum/ contumelia et tormento interrogantes/ morte tandẽ turpiſſima cõdemnarũt. Q; au-
tem Philonis hebrei omnino non ſit/ videt: quandoquidẽ neqꝫ rex/ neqꝫ iudex/ neqꝫ tem-

pli dei extructor fuerit philo. Et cap. nono legit. Tu autē elegiſti me regem populo tuo ꝛ Sapiētie.9.
iudicem filiorū tuorū ꝛ filiarū. et dixiſti me edificare templū in monte ſancto tuo: et in ciuita
te habitationis tue altare ſimilitudinē tabernaculi ſācti tui/ quod preparaſti ab initio. ꝛ te-
cum ſapientia tua que nouit opera tua. que et affuit tunc cū orbem terrarū faceres: et ſcie-
bat quid eſſet placitū oculis tuis/ et directū in preceptis tuis. mitte illā de celis ſāctis tuis: ꝛ
a ſede magnitudinis tue. Quis non videat Philonē et quicūqꝫ vir bonus ſit/ nolle tam im-
pudenter alteri ementitū opus aſcribere. Et hieronymus ipſe cū libros Philonis ānume-
rat: nichil libri ſapientie mentionis facit/ vt quē plane iudicaret non eſſe Philonis. Satius
tamē viſum fuiſſet in illo prologo (ſiue hieronymi ſit ſiue alterius) ꝓpter infirmos qui pluri
mi ſūt: ex facilitate iudicandi non nulloꝝ/ poſteritati phantaſiam non feciſſe. Et quāuis ta-
men Philonis eſſet: potuiſſet ſacratus pater id opus vidiſſe. Nam et Philo memorat ſub
Claudio petrū rome cōueniſſe/ ꝛ eius magnifeciſſe amicitiam/ libros quoqꝫ in noſtrorū cō-
mēdationē ſcriptos reliquiſſe. Sed nō iccirco michi perſuaſū fuerit: eſſe Philonis.

S ¶ Cecidit eni ait quidā dilectio tua ſuper me: ſicut dilectio mulierū. Nunc ſcdo regū verba
dauid ionathā ex morte deſiderantis: ita legunt cap. primo. Doleo ſuper te frater mi iona 2. Regum.1.
tha decore ꝛ amabilis ſup decorē mulierū. ſicut mat vnicū amat filiū ſuū: ita ego te diligebā

T ¶ Jccirco et Paulus ille magnus cū diuino amore flagraret. Epiſtola ad Galathas cap. Ad Gala.2.
ſecundo. Chriſto crucifixus ſū cruci. viuo autē iam: non ego. viuit vero in me Chriſtus. qꝫ
autē nunc viuo in carne/ in fide viuo filij dei: qui dilexit me/ et tradidit ſeipſū pro me.

V ¶ Quocirca zelotē illū ij qui diuina probe callent appellant. Exodus cap. viceſimo. Ego Exodus.20.
ſum dn̄s deus tuus fortis zelotes: viſitans iniquitatē patrū in filios in tertiā et quartā gene
rationē/ eorū qui oderunt me. et faciens miſericordiā in millia iis qui diligunt me/ et cuſto-
diunt precepta mea. Et cap. triceſimo quarto. Noli adorare deū alienū. Dominus zelotes Exodus.34.
nomen eius/ deus eſt emulator.

X ¶ Quid autē ſibi volunt Theologi qui aliquando amorē ipſum ac dilectionē vocant. Jp
ſum/ ipſum deū. Vocant quidē amorem vt de ignatio adductū eſt: amor meus crucifixus Jgnatius
eſt. Dilectionē. vt ex paulo ad coloſſenſes cap. primo in ſcholio paulo ſuperiore adductum Ad collo.1.
eſt. Et ioannes cap. decimo quinto. Si precepta mea ſeruaueritis: manebitis in dilectione Joannes.15.
mea. ſicut et ego patris mei precepta ſeruaui: et maneo in eius dilectione. Vt amabilē. Cū
dicit deuteronomij cap. vndecimo. Ama itaqꝫ dn̄m deū tuū: et obſerua precepta eius. Et Deutero.11.
vt diligibilē. Cū dicit deuteronomij cap. ſexto. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo/ et Deutero.6.
ex tota anima tua/ ꝛ ex tota fortitudine tua. Et canticorū cap. quarto. Anima mea liquefa- Cāticorū.4.
cta eſt: vt dilectus locutus eſt. dilectus meus candidus et rubicundus: electus ex millibus

Y ¶ Alterius nempe autor et veluti productor/ et genitor: alter vero ipſe eſt. due eni ſpecies
amoris ſunt. vnus quidē primarius eſt et amorū princeps qui deus eſt. alter vero ſecūda-
rius qui genitus et productus eſt/ et primarij amoris imago. Jlle primitiuus: hic deriuat⁹
Jlle abſolutus: hic contractus a ſūmis ad ima queqꝫ pertingens. Jllic eni ſincerus et pu-
rus hic vero obſcurus et permixtus. Et eſt vniuerſū vt vnū ſpeculū: cui preſēs aſtans amor
ſuū afformat idolū. et id amor nature eſt/ ſed vniuerſus: particularis vero in partibus. ꝛ ſi
ſpeculum vniforme eſſet: leue/ ſincerū/ perpolitū ꝛ mūdiſſimū/ omnia profecto eſſēt in amo
re transformata. Et ex ſecundario amore multe excudunt reflexe amoris ſcintille: qua in
reflexione niſi ad debita dirigant ſpecula: fieri ſolent amorum degenerationes/ prolapſio-
neſqꝫ. et que multos (qui neſciūt quid ſit amor/ et quid ſit amare) adigūt ad inſaniā: ꝛ ad ex-
tremā trahūt perniciē. et talē ſepenumero experiunt amorē: qualē ferme deſcripſit poeta.
Nunc ſcio quid ſit amor: duris in cautibus illum
Jſmarus aut Rhodope/ aut extremi Garamantes
(Nec noſtri generis puerū/ nec ſanguinis) edunt.
Seuus amor docuit natorum ſanguine matres:
Commaculare manus. Sed is amor procul faceſſat. qui cum ſit crudelitas/ impietas/
et mera dementia: ſe mentitur amorem. ꝛ nulla nos rei precipua cupido teneat: niſi eius

Liber hierothei de amatoriis hymnis. qui in ſūmitatibus celorū rex preſidet: per ſe/ verus/ abſolutuſq; amor.
¶ Iſta et inclytus noſter in ſācţis litteris inſtitutor in amatoriis hymnis. Inclytus ille in-
ſtitutor: diuinus hierotheus. Et liber ille diuini Hierothei de amatoriis hymnis deſidera
tur: quē deus verus amor et eos qui beati patris non extant/ nobis reſtituat.

¶ Hierothei ſanctiſſimi ex amatoriis hymnis. Cap. IIII. Pars ſecūda.

Morē (ſiue diuinū/ ſiue angelicū/ ſiue ſpiritualē/ ſiue animalē/ ſiue naturalem 63
a dixerimus) inſitiuam quandam intelligamus/ cōmiſcentēq; virtutē: ſuperiora A
quidē mouentē ad inferiorū prouidentiā/ equalia vero rurſus ad ſocialē ſui in-
uicē comunionē/ ac poſtremo loco īferiora vt ad potiora ⁊ ſublimiora ꝯuertant̄ adigentē.

¶ Secunde partis quarti capitis ſcholia.

¶ Siue naturalē dixerimus inſitiuā quandā intelligamus/ cōmiſcentēq; virtutē. inſitiuam A
virtutem/ vnitiuā/ cōiunctiuā/ aſſociatiuā/ adunatiuā.

¶ Eiuſdem ex eiſdem amatoriis hymnis. Cap. IIII. Pars tertia.

Uoniā plurimos amores ex vno profluētes diſpoſuimus: diximuſq; deinceps 64
q cuiuſmodi ſunt mundanorū/ eorūq; (qui ſupra mundū ſunt) amorū cognitiōes
ac virtutes. quibus ſupereminent (iuxta aſſignatam orationis intentionē) ſpiri-
taliū atq; intelligibiliū amorū ordines atq; diſtinctiones. poſt quas qui per ſe intelligibi-
les ſunt ac diuini/ pulchri ibi veraciter amores antiſtant. et a nobis pro viribus: proprie ſūt
celebrati. Nunc rurſus reſumentes omnes in vnū et conglobatū amorē/ ipſorūq; oīm pa-
rentem colligamus ſimul/ atq; cōgregemus: ex multis primū in duas omnino ipſum con- B
trahētes amatorias vires. ex quibus obtinet/ atq; dominat̄ oībus cauſa illa abſolutiſſima
amoris oīs/ oīa longe antecellens: et ad quā intendit̄ pro modo cuiuſq; ſubſtātie amor ille
integer/ atq; vniuerſus: qui ex iis que ſunt omnibus naſcitur.

¶ Tertie partis quarti capitis ſcholia.

¶ Ex multis primū in duas omnino ipſū cōtrahentes/ amatorias vires. Una quidē eſt: B
que a ſummis ad ima deriuat̄ amatoria prouidētia: perinde ac lux ſolis in oīa trāſfunditur
ſubiecta corpora. altera vero amatoria vis/ ex imis rurſum colligit̄ ad ſumma: haud ſecus
ac lumen per oīa ſubiecta ad primitiue lucis originem reſilit corpora. Non eſt enī ſub luce
ſubiectum contentū corpus: a quo reſilitio nō fiat/ ⁊ quaſi tacita quedā rerum omniū geni
tricis lucis veneratio/ et luminū omniū conuerſio. ⁊ ea (quam circa denſa et opaca corpora
cernimus) craſſior eſt. et iccirco craſſiori ſenſui peruior/ atq; manifeſtior. que vero circa lym
pidiora/ et puriora: lympidior ac impermixtior. et talis eſt in rebus naturalis/ naturāq; ſe-
quens/ et ſuis initiis conſentaneus amor.

¶ Eiuſdem ex eiſdē amatoriis hymnis Cap. IIII. Pars quarta.

Se itaq; et has rurſus in vnū colligētes dicamus: vt vna quedā eſt ſimplex vir- 65
a tus ſeipſā mouens ad inſitiuā quandā concretionē ex ſūmo bono ad extremam
vſq; ſubſtantiā. a qua rurſus deinceps per omnia ad bonū ipſū: ex ſeipſa et per
Hactenus ex diuino hierotheo. ſeipſā et in ſeipſa ſeipſā circuiens/ atq; in ſeipſam ſemper eodē modo remeans. ¶ Atqui di 66
De Malo. xerit quiſpiam ſi oībus et pulchrū et bonū amabile eſt et deſiderabile ac diligibile (deſide- C
rat enī ipſū et quod non eſt/ vt antea diximus: ⁊ in ipſo ferme eſſe cōtendit/ ipſūq; eſt quod
ſpeciem etiā informibus facit et in ipſo etiā quod non eſt superſubſtantialiter dicitur et eſt)
quo modo demonū turba pulchrū ac bonū non deſiderat? ſed affixa materie et circa bonū
expetendū angelica identitate delapſa: malorū omniū cauſa et ſibi ipſi/ et aliis (queq; mali-
cie dederūt manus) eſſe dicit̄? Quo item pacto cū ex bono deducta ſit demonica cohors:
boni ſpeciem nequaq; prefert? Aut quomodo bona ex bono facta: mutata eſt? et quid eſt
quod ipſam efficit malā? et omnino quid eſt malū? et ex quo initio ſubſiſtit/ et in qua ſub-
ſtantiarū eſt? et qua ratione qui ſūme bonus eſt/ ipſum producere voluit: vel ſi voluit: po-
tuit? et ſi alia ex cauſa dicit̄ malū: quenam alia iis que ſunt/ preter ſūmū bonum eſt cauſa?
Quomodo vero prouidentia cum ſit: malū eſt/ aut omnino fit/ aut certe non tollit̄? et quo
Uenatio mali. pacto ipſum/ aliquid ex iis que ſūt (bono omiſſo) deſiderat? ¶ Iſta quidem forte dicturus 67

eſt quiſpiā huiuſmodi dubitationibus motus: at nos cōtra orabimus vt in rerum aſpiciat
veritatē. Ac primū quidem iſtud cōfidenter dicemus: ꝙ malū ex bono nequaꝗ̄ eſt. et ſi ex Malū ex bono non eſt.
bono ſit: malū profecto non eſt. Neqꝫ enī propriū eſt ignis/ refrigerare: neqꝫ boni/ non bo=
na producere. et ſi que ſubſiſtunt: omnia ex bono ſunt. natura eſt enī boni: producere/ atqꝫ Malū nō eſt ex malo
ſeruare. malo autē: corrūpere/ ac perdere. nulla igit̄ ſubſtātia ex malo eſt: neqꝫ quidē ex ma
lo ipſum erit malū/ ſiquidē ſibiipſi ſit malum. Quod niſi ita ſit: malum nō omnino erit ma=
lum/ ſed boni quandā ſecundū quam ſubſiſtat habebit portionē. Et ſi que ſunt pulchrum/ Malum īter
bonumqꝫ deſiderant: et omnia quecunqꝫ faciunt propter id quod videtur bonum faciunt/ ſubſtantias
omniſqꝫ ſubſtātie deſtinatio principiū habet/ ac finem bonū illud (neqꝫ enī quicꝗ̄/ mali na non eſt.
turam aſpiciens: ea facit que facit) quo modo ergo erit inter ſubſtātias malū? aut quo pa=
cto ſubſtantia eſt: cum ſit iſtiuſmodi bono appetitu deſtitutum? Et ſi que ſunt omnia ex bo
D no ſunt/ bonūqꝫ ipſum omnia ſuperat: eſt quidē in bono/ et quod nō eſt ſubſtātia. Malum
vero neqꝫ ſubſtātia eſt (alioquin nō omnino malum eſt) neqꝫ non ſubſtantia eſt. nam nichil
erit quod omnino ſubſtātia non ſit/ niſi in ſummo bono per ſubſtātie ſuperexceſſum dicat̄.
Igitur bonū quidē erit longe prius: et eo quod ſimpliciter eſt/ ⁊ eo quod nō eſt/ atqꝫ excel=
lentius fixum. malum vero neqꝫ in iis que ſunt eſt: neqꝫ in iis que non ſunt. ſed ipſo quoqꝫ
68 quod nō eſt/ a bono alienius eſt malū: multoqꝫ a ſubſtantia remotius. ❡ Unde ergo malū Obiectiones
eſt dicet quiſpiam? niſi enī ſit malum: virtus ⁊ vicium idem erit. omniſqꝫ virtus: ipſum erit ꝙ ſit malum.
quod tota vicioſitas. et que particularis eſt virtus: hoc erit quod vicium itidē particulare.
aut neqꝫ quod virtuti aduerſatur: erit malum. atqui cōtraria caſtitati luxuria eſt: iuſtitieqꝫ
iniuſtitia. neqꝫ profecto dixerim: iuſtum et iniuſtū/ caſtumqꝫ ⁊ luxurioſum idem eſſe. Verū
et anteꝗ̄ foris appareat virtutis aduerſus improbitatē diſſidentia: in ipā longe prius ani=
ma prorſus diſtant a virtutibus vicia. perturbationeſqꝫ cōtra rationē rebellant. atqꝫ ex his
neceſſe eſt dare aliquod cōtrarium bono: malum. neqꝫ enī ſibiipſi aduerſat̄ bonum: ſed ve=
luti ex vno initio vnaqꝫ cauſa genitum/ ſocietate et cōiunctione et amicitia gaudet. et neqꝫ
minus bonū: maiori cōtrarium eſt. quia nec minus calidum aut frigidum: amplius calido
aduerſatur/ aut frigido. eſt igitur inter ſubſtātias/ atqꝫ ſubſiſtit: oppoſitumqꝫ aduerſat̄ bo=
no malum. et ſi corruptio ſubſtantiarū eſt: nō id excludit a ſubſtātia malum. ſed erit ipſum
quoqꝫ ſubſtātia: et ſubſtātias generans. an vero nō ſepe alterius corruptio: alterius gene=
ratio fit? eritqꝫ malum ad totius perfectionē cōferens: atqꝫ vniuerſo (ne imperfectū ſit) per
69 ſeipſum preſtans. ❡ Dicet ad hec vera ratio. malum qua parte eſt malum: nullam ſubſtan Malū nichil
tiam aut generationē facere/ ſolumqꝫ violare atqꝫ corrumpere (quoad in ipſo eſt) ſubſtan= producere
tiam rerum. Et ſi ſi quis ipſum dicat generationis autorem: ꝙ alterius corruptione alteri
generationē largiatur. Reſpōdebimus veriſſime/ ꝙ non qua parte corrūpit: tribuit gene=
rationem. ſed qua corruptio et malum eſt: corrumpit/ ac violat ſolum. generatio vero atqꝫ
ſubſtantia: propter bonum fit. et erit malum ex ſe quidē corruptio: generationis autē effici
ens propter bonū. et qua parte quidē eſt malum: neqꝫ ſubſtantia eſt/ neqꝫ ſubſtantiarū effi
ciens. propter bonum autē et ſubſtātiam: et bonum et bonorū efficiens erit. imo vero neqꝫ
erit idem in eodem et bonum et malum: neqꝫ erit eiuſdem corruptio ⁊ generatio eadem ſe=
cundum idem virtus/ neqꝫ ipſa virtus aut ipſa corruptio. quod enim ipſum malū eſt: neqꝫ
ſubſtantia/ neqꝫ bonum/ neqꝫ generans/ neqꝫ ſubſtantiarū aut bonorum efficiens eſt. Bo
num vero quibuſcumqꝫ ſe perfecte inſinuauerit: perfecta facit/ et mera atqꝫ integra bona.
que vero minus ipſi participant: per defectum boni et imperfecta ſunt/ ⁊ mixta bona. neqꝫ
eſt omnino malum neqꝫ bonū/ neqꝫ beneficum: ſed quod magis aut minus appropinquat
bono: pro modo ſuo erit bonum. Nam que per omnia pergit perfecta bonitas: nō ad eas
ſolum que circa ſe ſunt eximie bonas ſubſtantias penetrat/ verum ad extremas quoqꝫ per=
tingit/ aliis penitus preſens/ aliis inferiore modo/ atqꝫ aliis in fine vt ſingula capere poſ=
ſunt. atqꝫ alia omnino participāt bono: alia vero magis eo/ minuſue priuata ſunt/ alia au=
tem perexiguam habent participationem/ atqꝫ aliis extremo modo adeſt bonum. nam niſi
pro captu cuiuſqꝫ ſingulis adeſſet bonū: auguſtiſſima queqꝫ et antiquiſſima extremorum

profecto tenerent ordinē.et qui fieri poſſet/vt vno modo omnia bono participarent: cum non ſint idonea omnia ad eius participationē exactiſſimam prouchi?at nunc iſta eſt excellens magnitudo virtutis boni: q ea quoq que priuata ſunt/et ſuam ipſius priuationem ſuſtentat/vt integre ad ipſius participationē admittantur.et ſi confidentius aſtipulari oportet veritati:etiā q̄ illi repugnant/ipſius virtute et ſunt et repugnare poſſūt. ¶ Jmo vt breuius loquar que ſunt omnia:inq̄tum ſunt et bona/et ex bono ſunt.inq̄tum vero priuata 70
ſunt bono:neq bona ſunt/neq ſubſiſtunt.nam ſub aliis quidem affectionibus ſubſiſtunt: puta calore aut frigore.vt que calefacta ſunt:perſtant etiam vbi ea deſeruerit calor. et vite ac ſenſus pleraq expertia:ſunt.Et ſubſtantiā ſupereminet deus:et eſt ſuperſubſtātialiter/ atq ſimpliciter.in aliis quidem omnibus iam aliquāto labeſſente/neq omnino indito habitu:ſubſtātie ſunt/et ſubſiſtere poſſunt. Quod autem per omnē modum bono priuatum E
eſt:nuſq nequaq/neq fuit/neq eſt/neq erit/neq eſſe poteſt.verbi gratia/impudicus etſi per irrationabilem concupiſcētiam bono priuatus eſt:in eo quidem non eſt/neq concupiſcit ea que ſunt.iuxta tamen ipſam coniunctionis/ atq amicitie vel tenuem imaginem: eſt particeps boni.Et ira itē boni eſt particeps ex ipſo motu:quo appetit que videnť mala ad id quod videatur bonum dirigere/atq conuertere. Et ipſe qui deterrimam appetit vitam (vt qui omnino vitam deſideret: etiam que ſibi videatur optima) ex eo q deſiderat/ vitamq deſiderat/et ad optimam aſpicit vitam:boni eſt particeps.Et ſi omnino ſuſtuleris bonū:neq ſubſtātia erit/neq vita/neq deſideriū/neq motus/neq aliud quicq. ¶ Jtaq 71

Manuductio ex morbo.

et q ex corruptione fiat generatio:non eſt mali virtus/ſed minoris boni preſentia.Sicuti et morbus defectus eſt ordinis/non omnis:nam ſi hoc ſit/neq morbus iſte ſubſiſtet. manet autem et eſt morbus ſubſtātiam habens minimum ordinem/et in ipſo fere ſubſiſtens. Nam quod eſt omnino expers boni:ipſum neq eſt/neq inter ſubſtantias eſt.Quod autē mixtum eſt in rebus:boni cauſa ſecūdum id quoq inter ſubſtantias eſt/atq ſubſiſtit inq̄tum eſt particeps boni.imo vero que ſunt omnia:in tantū magis/minuſue erunt/inquantum ad boni conſortium accedunt. Nam et in eo quod ipſum eſt:quod nuſq/nullo modo eſt/ne erit quidē.quod autē alicubi eſt/alibi vero nō eſt:inq̄tum quidem ab eo quod ſemper eſt decidit/non eſt.inq̄tum vero vt eſſet accepit:in tantum eſt.et eo ipſo id totum quidquid ipſius eſt/et etiam quod ipſius non eſt:tenetur/atq ſeruatur. Nempe malum id quidem quod bono penitus excidit:neq inter magis/neq inter minus bona erit. quod autē alicubi bonum/alibi nō bonum eſt:aduerſatur quidem bono cuidam/non autē integro et abſoluto bono.teneturq et ipſum participatione boni:ſubſtātiamq addit bonum ipſum etiam priuationi ſue aliqua participatione ſui. Nam ſi bonū prorſus abſcedat:neq omnino bonū erit/neq mixtum/neq ipſum malū. Nam ſi malum/imperfectū eſt bonum:per vniuerſam abſentiam boni/et imperfectū ⁊ perfectum aberit bonū.tuncq ſolum erit atq apparebit malum:cum aliis quidē eſt malū quibus aduerſatur/ ab aliis vero tanq bonis exceptum eſt. pugnare enim adinuicē eadem ſecundū eadem in omnibus:poſſibile nō eſt.

Jterum malū in entibus non eſſe

Non igitur ſubſtantia eſt malum. ¶ Sed neq eſt in ſubſtantiis/malum. Nam ſi que ſubſiſtunt:omnia ex bono ſunt.et in omnibus ſubſtantiis eſt:et omnia cōtinet bonum.non igitur erit malū in ſubſtātiis:aut in bono erit malū.Atqui in bono nō erit:quippe neq in igne frigidū eſt. Neq quidē erit malū eo ipſo q bonum efficit malū.ſi igitur erit:quomodo erit in bono malū? Siquidē ex bono eſſe dicať:ineptū ſimul id eſt et impoſſibile.neq enim poteſt (ait veritas) arbor bona fructus malos facere:neq item ecōuerſo.ſi autē ex ipſo nō eſt. ex alio profecto prīcipio/et alia ex cauſa erit ſi eſt.nam aut malum ex bono erit/ aut ex malo bonum/aut (ſi et idipſum poſſibile nō eſt) ex alio initio et cauſa erit et bonum et malum. nulla enim dualitas principium eſt:vnitas vero dualitatis erit initium. ac fieri non poteſt: vt ex vno atq eodem duo penitus contraria prodeant/⁊ vt ſit ipſum principiū nō ſimplex et ſingulare ſed diuiſum et preferens dualitatem/ contrariumq ſibi ipſi atq immutatum. ¶ Nempe neq duo rerum contraria principia eſſe poſſibile eſt:et ea in ſe mutuo et in mūdo eſſe repugnantia. Nam ſi hoc detur erit deus quoq non exors difficultatis / atq mole= 72 F G 73

ſtie: ſiquidem ſit aliquid quod ipſum quoqꝫ perſtringat. deinde cuncta erunt inordinata/
ſemperqꝫ pugnantia: cum certe bonum ipſum/ que ſunt omnia amicitie federe copula=
uerit/ ipſaqꝫ pax et pacis largitor celebratur a theologis ſanctis. Quocirca et bona omnia
amicitie nectunt̃ federe/ ſibiqꝫ cōſentiunt: vna ex vita ꝓgenita/ atqꝫ ad vnū cōpacta bonū/
et placida atqꝫ ſimilia/ et pari appellatione cōiuncta. Itaqꝫ nō eſt in deo malū/ et malū di= Ex deo nec in deo eſſe ma=
74 uinū nō eſt. ¶ Sed neqꝫ eſt ex deo malū. aut enī bonus nō eſt: aut bona facit/ et bona pro= lum.
ducit. neqꝫ aliquādo quidē atqꝫ aliqua: aliquādo vero non/ et nō oīa. pateret̃ enī in hoc mu
tationē ac varietatē etiā circa id qđ eſt omniū auguſtiſſimū atqꝫ cauſa. ſin autē in deo bonū
ſubſtātia eſt/ et in eo malū: erit quidē tranſiēs ex bono deꝰ/ aliquādo ens aliquādo vero nō
ens. Qđ ſi participatione bonū habet: et ab alio habeat neceſſe eſt. ſicqꝫ aliquādo habebit:
aliquādo vero nō. Non igit̃ ex deo malū eſt: neqꝫ in deo/ neqꝫ ſimpliciter/ neqꝫ ſecūdū tem In āgelis nō
75 pus. ¶ Sed ne in angelis quidē eſt malū. Nam ſi enūciat diuinam bonitatē boni ſpeciem eſſe malum
preferēs angelus/ illud per participationē exiſtens ſecūdo loco quod ſecundū cauſam eſt
id quod enunciat̃ primo: imago dei eſt angelus/ manifeſtatio inuiſibilis lucis/ ſpeculū pu=
rum/ luciďiſſimū/ nitidum/ incoinquinatū/ immaculatū. ſuſcipiens in ſe totā (ſi fas eſt dici)
pulchritudinē diuine ſpeciei preclare inſignite: ⁊ in ſeipſo ſincere inſinuās (vt poſſibile eſt)
ſecretioris adytorū ſilentij bonitatē. itaqꝫ neqꝫ in angelis eſt malū. An vero ideo ſunt mali:
ꝙ puniant peccatores? Ea ratione et qui peccātes plectunt mali erūt: et qui de ſacris ordi=
nibus ꝓphanos a diuinis myſteriis arcent. atqui nō plecti malū eſt: ſed dignum ſupplicio
fieri/ neqꝫ pro merito ſacris arceri: ſed ſceleſtū et prophanū fieri/ ⁊ indignū qui ad ſacramē Demones na
76 ta admittat̃. ¶ Sed neqꝫ demones natura mali ſunt. Nam ſi ſunt per naturā mali: neqꝫ ex tura malos
bono ſunt/ neqꝫ inter ſubſtātias ſunt. neqꝫ item ex bonis per naturā mutati/ ſemperqꝫ mali non eſſe
ſunt. deinde ſibi an aliis ſunt mali? Siquidē ſibi: etiā ſeipſos perdūt. ſi autē aliis quomodo
corrūpunt aut quid corrūpunt: ſubſtantiā/ an virtutē/ aut operationē? Si ſubſtātiam: pri=
mum quidē non vltra naturā. Nam que per naturā ſunt incorruptibilia: nequaqꝫ corrum
punt/ ſed que corruptionē admittūt. Deinde ne iſtud quidē oībus/ ⁊ omnino malum eſt.
ſed neqꝫ quicqꝫ corrūpitur ex iis que ſunt inqꝫtum ſubſtātia et natura eſt: ſed defectu natu
ralis ordinis congruentie et cōmenſurationis infirmat̃ ratio/ cum eodē modo manere de=
beat. infirmitas vero perfecta nō eſt. nā ſi perfecta eſſet: et corruptionē perimeret/ atqꝫ ſub=
iectum. eſſetqꝫ huiuſmodi corruptio: ſuimet quoqꝫ corruptio. atqꝫ iſtiuſmodi non eſſet ma=
lum: ſed deficiens bonū. Nam quod omnino expers boni eſt: neqꝫ inter ſubſtātias erit. ea=
77 dem et de corruptione virtutis/ atqꝫ operationis ratio eſt. ¶ Deinde quonā modo demo= In demonibus malum/
nes a deo facti mali ſūt? bonū enim bona producit/ et ſtatuit. Ac mali dicūtur dixerit quiſ= neqꝫ natura
piam: ſed non ſecundū ꝙ ſunt. ex bono enī ſunt/ bonamqꝫ ſortiti ſubſtantiā. ſed ex eo ꝙ non neqꝫ vt quid
ſunt: ꝙ iuxta ſacra eloquia infirmati ſunt ad ſeruandū ſuum principatū. in quo enī obſecro exīs adeſſe.
malos fieri demones dicimus? niſi in vacatione diuinorū bonorū habitus/ atqꝫ operatio=
nis. Preterea ſi natura mali ſūt demones: ſemꝑ ergo mali. atqui malum inſtabile eſt. itaqꝫ
ſi ſemꝑ eodem modo habēt/ nō ſunt mali. ſemꝑ enī idem eſſe: boni ꝓpriū eſt. ſi autē nō ſem=
per mali: nō natura mali ſunt/ ſed angelicorū bonorū indigentia. neqꝫ tamē omnino expor=
tes boni ſunt: quia et ſunt/ et viuunt/ et intelligūt. eſtqꝫ in eis quidam deſiderij motus. mali
vero eſſe dicunt̃: ꝙ circa naturalē operationē infirment̃. auerſio itaqꝫ eſt illis malū (ꝙ exci=
derint/ potitiqꝫ non ſint naturalibus bonis) imperfectioqꝫ et imbecillitas/ et infirmitas/ ac Quid in demonibus ma
78 fuga ⁊ prolapſio virtutis cōſeruātis eis inditam perfectionē. ¶ Ad hec quidnam eſt in de= lum
monibus malū? furor irrationabilis/ demens ɔcupiſcētia/ imaginatio preceps/ atqꝫ ꝓter=
ua. Verū iſta qꝫqꝫ in demonibꝰ ſunt: nō prorſus/ neqꝫ in oībus/ neqꝫ ipſa ſecundū ſe mala
ſunt. Nāqꝫ in aliis animātibus nō iſta habere/ ſed his carere: potius corruptio eſt animātis
et malū. ſicuti cōtra: his niti/ ſaluat/ et eſſe facit iſtis ſubnixā animātis naturā. Nō itaqꝫ ma
la eſt demonū gens qua parte ſecundū naturā eſt: ſed qua parte nō eſt. Neqꝫ immutatum
eſt/ traditū illis totum bonū: ſed ipſi dato ſibi toto bono exciderunt. neqꝫ indulta illis an=
gelica munera/ immutata dicimus: verū ſunt et integra et luciďiſſima perſtant. licet ipſi nō

vidcāt occluſis ſcilicet viribus/quibus bona ſua intueri poſſint. Itaq; ꝙ ſūt/ & ex bono ſunt
et boni ſunt: et pulchrum / bonumq; deſiderant vt ſint/ et viuant/ et intelligant que ſubſi=
ſtunt: deſiderantes. ceterū priuatione atq; effugio/ prolapſioneq; conuenientiū eis bono=
rum: mali dicūtur. et ſunt mali in quo non ſunt: et (quod nō eſt appetentes) malum profe=

In animab⁹ nō eſſe malū vt q̄d exiſtēs

cto deſiderāt. ¶ Ac animas quiſpiā eſſe dixerit malas: ſiquidē ideo quia attendunt/ inuigi= K
lantq; malis/ vt prouideāt atq; ſaluent. Hoc malū nō eſt ſed bonū/ & ex bono proueniens/ 79
quod malū etiam efficit bonū. Et ſi malas fieri animas dicimus: in quo fiunt male? niſi in
bonarum qualitatū/ operationūq; defectu/ atq; proueniēte ex infirmitate ꝓpria priuatio=
ne/ ac prolapſione fruendi bonis ſuis. Nam et circūfuſum nobis aerem obfundi tenebris
dicimus: defectu atq; abſētia lucis. ipſa vero lux ſemꝑ lux eſt: que etiā illuminat tenebras.
Itaq; neq; in demonibus neq; in nobis eſt malū quaſi exiſtens: ſed vt defectus ac deſertio

Itidē neq; i brutis animātibus malum eſſe.

cōſummationis propriorū bonorum. ¶ Sed ne in mutis quidem animātibus eſt malum. 80
Nam ſi ſuſtuleris iram et cōcupiſcentiā et cetera que dicūtur (et nō ſunt ſimpliciter per ſui
naturā) mala: leo fortitudine et ferocitate amiſſa/ leo eſſe deſiſtet. blandus item oībus effe=
ctus canis: canis nō erit. quippe latrare canis proprium eſt: et domeſticos admittere/ alie=
noſq; propellere. itaq; naturā non corrumpi malū nō eſt: nature vero corruptio infirmitas
eſt/ ac defectus naturaliū qualitatum/ et operationū atq; virtutū. Et ſi cuncta que naſcun=
tur/ perficiūtur in tēpore: ne imperfectū quidem omnino per vniuerſam cōperias naturā.

In tota natura nō eſſe malum.

¶ Sed neq; in tota natura eſt malū. Si enī omnes naturales rationes ab vniuerſali natu= 81
ra ducūtur: nichil eſt quod illi aduerſetur. Porro ſingulari nature partim ſecūdū naturam
erit: partim nō. eſt enim preter naturā alij/ aliud. et quod huic ſecundū naturā: alteri preter
naturam eſt. nature vero vicium: quod preter naturā eſt/ ipſaq; priuatio naturaliū. non eſt

In corporibus malū nō eſſe.

itaq; natura mala: ſed hoc eſt nature malū/ ꝙ nature ſue ꝓpria nequit efficere. ¶ At enī ne 82
in corporibus quidē eſt malū. feditas enī et morbus/ defectus ſpeciei eſt/ et priuatio ordi=
nis. hoc vero nō vſquequaq; malū: ſed minus pulchrū eſt. Nam ſi fiat omnino pulchritu=

Corpus anime mali cauſa non eſt.

dinis et ſpeciei/ ordiniſq; ſolutio: peribit ipſum quoq; corpus. ¶ Q; autē neq; malicie cau 83
ſa ſit corpus anime/ ex eo conſtat: ꝙ etiā ſine corpore malicia poſſit irrepere/ ſicuti in demo
nibus. Eſt enī hoc et ſpiritibus et animabus et corporibus malū: ſi infirmeꝫ/ et excidāt bo L

Materia inq̄tū materia malū nō eſt: neq; q̄dē in ea malū eſt.

norum ſuorū habitu. ¶ Sed ne in materia vulgatiſſimū quidē eſt (vt aiunt) malū inq̄tum 84
materia eſt. Et ipſa enī ad ornatus/ et pulchritudinis/ et ſpeciei accedit cōſortiū. Si autem
extra hec materia exiſtens in ſeipſa/ qualitatē ſpeciemq; deſiderat: quo pacto facit aliquid
materia/ que nec vt pati poſſit ſecūdū ſe ipſam habet? Preterea quomodo malū eſt mate=
ria? Nam ſiquidē nuſq; nullo pacto eſt. neq; bonū profecto eſt/ neq; malū. Sin autē quo=
modolibet eſt/ et que ſunt omnia ex bono ſunt: et ipſa ex bono ſit neceſſe eſt. et aut bonum
mali efficiēs erit/ aut malū quaſi ex bono ſit: bonū erit. aut malū erit efficiens boni: ſiue etiā
bonum (vt ex malo ductū) malum erit. aut duo rurſus erunt pricipia: et hec alio quodā de=
pendētia capite atq; pricipio. Si autē aſſerunt materiā ad perfectionē mundi totius fuiſſe
neceſſariā: quomodo erit materia malū? aliud eſt enī malum: aliud neceſſariū. Qua enī ra=
tione: bonus ex malo aliqua ad generationē ducit? aut quomodo malū bono neceſſariū?
fugit ſane boni naturā malum. Quomodo item gignit ac nutrit naturam materia: ſi mala
eſt? malum enī eo quo malum eſt: nullius eſt gignens/ aut nutriens/ aut omnino efficiens/
aut ſeruans. ¶ Q; ſi dixerint ipſam quidē in animabus maliciā non facere/ verū eas attra=
here: quomodo hoc verū erit? plurime namq; ex his bonum intuētur. at id qui fieri poſſet: 85
ſi eas materia ad malū prorſus attraheret? Non itaq; ex materia malū animabus proue=
nit: ſed ex inordinato/ et delinquēte motu. Si autē et hoc aſſerant omnino materiā ſequi/
eſtq; neceſſaria inſtabilis materia iis que in ſeipſis figi nō valent: quomodo malū eſt neceſ
ſariū/ aut quomodo neceſſariū malū? At neq; id (qd̄ dicim⁹) priuatio viribus ꝓpriis relu
ctatur bono. nam priuatio ſi vniuerſa ponitꝫ: viribus omnino deſtituitꝫ. ſingularis vero/ nō
ex eo ꝙ priuatio eſt vires habet: ſed quia priuatio perfecta non eſt. Nempe enī ſi priuatio
boni particularis ſit: non vſquequaq; malū eſt. qua abeunte/ ſimul et mali natura diſcedit.

86 ¶ Atqꝫ vt paucis expediam: bonū ex vna et tota cauſa: malū ex multis/ particularibuſqꝫ
87 ꝓficiſcit̃ defectib⁹. ¶ Nouit deus malū vt bonū: atqꝫ apud ipſū maloꝝ cauſe/ virtutes be=
88 nifice ſunt. ¶ Quod ſi malū ſempiternū eſt: et creat/ ⁊ poteſt/ et eſt/ ⁊ agit. vnde ſibi iſta: an
89 ex bono/ an bono ex malo/ an vero ambobus ex cauſa alia? ¶ Omne quod ſecūdū naturā
eſt: ex definita naſcitur cauſa. ſi aūt malū cauſa ac definitione caret: ſecundū naturā nō eſt.
90 neqꝫ enī nature ineſt: qđ eſt p̄ter naturā. neqꝫ in arte: in arte eſt ratio ¶ Nun ergo aīa/ ma
loꝝ eſt cauſa/ ſicuti calefaciendi ignis: et oīa quibus ſe inſinuarit malicia replet? An vero
bona eſt quidē anime natura: operationes vero ſuas aliquādo ſic peragit/ aliquādo nō ſic?
Nempe ſi per naturā/ eſt anime mala ſubſtātia: vnde illi ſubſtātia eſt? An ex cauſa illa bo=
M na cōditrice omniū? Sed ſi ex ea: quomodo per ſubſtantiā mala? Bona ſane ſunt oīa que
ab illa ꝓgenita ſunt. Sin autē per operationes: neqꝫ iſtud eſt īmutabile. alioquin. vnde illi
virtutes ineſſent: niſi boni hauſiſſet ſpeciē? Reſtat igit̃ vt malū infirmitas ſit/ atqꝫ a bono
91 defectio. ¶ Bonoꝝ cauſa vna eſt. et ſi bono malū ꝯtrariū: mali cauſe ſunt plurime. non ta=
N men efficiētes maloꝝ rationes/ atqꝫ virtutes: ſed impotētia/ et infirmitas/ et diſſimiliū in=
cōgrua permixtio. Neqꝫ vero īmobilia et codē modo ſemꝑ habētia mala ſunt: ſed infinita
92 et indeterminata/ et in aliis aliter peruagātia/ ⁊ ipſis quoqꝫ infinitis. ¶ Omniū etiā malo=
rum initiū et finis: bonū erit. Boni enī gratia oīa ſunt: et queqꝫ bona/ et queqꝫ cōtraria. et
hec enī appetitu boni aggredimur. nemo etenī in malum intuens: agit que operat̃. idcirco
neqꝫ ſubſtātia nititur malū/ ſed ſubſtātie ſimulacro: dum boni gratia/ et nō ſuiipſius gerit̃.
93 ¶ Malo ſecundū accidēs eſt applicāda ſubſtātia et ꝓpter aliud: nō ex initio ꝓprio. vt qđ
cū fit: rectū quidē eſſe videat̃/ quia boni gratia fit. reuera autē rectū nō ſit: quia quod bonū
94 non eſt arbitramur bonū. ¶ Oſtenſum eſt aliud eſſe quod expetit̃: aliud vero quod agit̃.
O Itaqꝫ malū eſt p̄ter viā/ p̄ter intentionē/ p̄ter naturā/ p̄ter cauſam/ p̄ter initium/
p̄ter finē/ p̄ter diffinitionē/ p̄ter voluntatē/ p̄ter ſubſtantiā. Eſt igit̃ malū p̄uatio/
P et defectio/ infirmitas/ inconueniētia/ atqꝫ fruſtratio: deſtinatione/ pulchritudine/ vita/ ſen=
ſu/ ratione/ perfectione/ ac ſede/ ⁊ cauſa p̄uatum: indefinitū/ infecundū/ ocioſum/ imbecil=
lum/ inordinatū/ diſſimile/ infinitū/ tenebroſū/ carenſqꝫ ſubſtātia: ⁊ ipſū nullomodo/ nuſqꝫ/
95 et nichil exiſtēs. ¶ Quomodo poteſt omnino aliquid malū? Permixtione boni. quod enī
boni prorſus expers eſt: neqꝫ eſt quicqꝫ/ neqꝫ quicqꝫ poteſt. Nam ꝑfecto ſi bonū ſubſtātia
eſt/ et cōſilio/ ac valētia/ et actione p̄ditū: quomodo quod huic aduerſat̃ aliquid poterit/
96 ſubſtātia/ prudētia/ virtute/ atqꝫ operatione p̄uatum? ¶ Non oīa oībus/ et prorſus eadē
ſecundū idē mala ſunt. verū demoni malū eſt: ꝙ boni ſpecie inſignē/ animū repulit anime:
97 ꝙ a ratione defecit. corpori vero: ꝙ a natura deſciuit. ¶ Si ꝓuidentia eſt: quomō omnino
ſunt mala? Non eſt malū qua parte malū: neqꝫ ſubſtātia/ neqꝫ inter ſubſtantias. nichilqꝫ in
rebus ꝓuidētie gubernatione deſerit̃. neqꝫ enī malum ſubſtātia eſt conſpicua ⁊ in aperto
in bono ſubſiſtēs. Et ſi nichil in rebus exiſtētibus boni participatione caret/ malū vero eſt
a bono defectio (nichil reuera in ſubſtātiis bono vſquequaqꝫ p̄uatū eſt) in oībus que ſub=
ſiſtunt diuina prouidētia eſt. nichilqꝫ ex iis nō prouidētia agit̃ ſed iis quoqꝫ qui fiunt mali:
benigne ꝓuidentia vtitur ad illoꝝ/ ſiue alioꝝ cōmunē/ ſeu p̄uatā vtilitatē. et ꝓp̄rie cuiqꝫ
ſubſtantie prouidet. Ideo et abſurdā plane multoꝝ rationē non admittimus qui aſſerunt
oportuiſſe ꝓuidentiā inuitos etiā nos ad virtutē ducere. neqꝫ enī eſt ꝓuidentie violare na
turā. Quocirca vt ꝓuidentia cuiuſqꝫ nature eſt ſeruatrix: eis que per ſe mouent̃ (vt libero
agunt̃ arbitrio) ꝓuidet: oībuſqꝫ et ſingulis ꝓp̄rie vt omniū/ ſinguloꝝūqꝫ natura capit. ⁊ to=
98 tius/ ac vniuerſe ꝓuidentie: pro modo cuiuſqꝫ ꝓuidētiſſimas bonitates impartit. ¶ Non
igit̃ eſt ſubſtātia malū: neqꝫ eſt inter ſubſtātias malū. nuſqꝫ enī malum eſt qua parte malū.
et fieri malum: nō virtutis/ ſed infirmitatis eſt. atqꝫ demonibus quod ſunt quidē/ et ex bo=
no ſimul et bonū eſt: malum vero illis eſt a propriis bonis prolapſio/ atqꝫ defectio. et im=
mutatio identitatis atqꝫ habitus: infirmitas eſt (que illis cōſentanea eſſe debet) perfectio=
nis angelice. atqꝫ expetunt bonum: qua parte eſſe et viuere et intelligere appetunt. ⁊ non
appetunt bonum: dum quod non eſt appetunt. neqꝫ eſt iſtud appetitio: ſed vere fruſtra=

tio appetitionis. ¶ Eos in ſcientia peccãtes ſcriptura vocát: qui circa boni notionẽ haud
eos latentem/atqꝫ actionem infirmantur. et qui ſciunt voluntatem: et non faciunt. qui au= 99 A
dierunt quidem: ſed infirmantur circa fidem/aut operationẽ boni. cum nolint quidã intel=
ligere/vt bene faciant: ex peruerſione/ſiue infirmitate volũtatis. Prorſuſqꝫ malũ eſt/vt ſe=
pe iam quoqꝫ diximus: infirmitas ⁊ imbecillitas/ac defectus/vel ſcientie/vel notionis/ vel
fidei/vel appetitionis/vel operationis boni. ¶ At dixerit quiſpiam non puniri meretur in= 100
firmitas: ſed contra venie digna eſt. Nempe niſi licuiſſet obſiſtere: non ignaua eſſet ratio.
Si autẽ bonũ illud ſuppetitat vires (quod iuxta ſcripture fidẽ: dat oĩbus omnino cõgrua) B
laudandũ nõ eſt: ſi ex bonorum noſtrorũ habitu a ſummo permanẽte bono fruſtramur/et
Liber de iuſto/diuinoqꝫ iudicio. auertamur/et effugiamus/atqꝫ decidamus per ignauiã noſtrã. Sed hec in iis que ſcripſi=
mus de iuſtitia/iudicioqꝫ diuino ſatis pro viribus dicta ſunt. quo in ſacro opere: ſcripture
veritas ſophiſticas et iniuſtitiam/ac mendaciũ cõtra deum loquẽtes rationes: vt ſtolidas
omnino cõfutauit/et reppulit. ¶ Nũc autẽ pro captu noſtro ſatis laudatũ eſt bonũ: vt ve= 101
re admirandũ/vt prĩcipiũ omniũ ac finis/vt quod cõtineat oĩa. vt ſpeciẽ iis faciẽs que non
ſunt: vt bonorꝫ oĩm cauſa/vt malorꝫ nõ cauſa. vt ꝓuidentia et abſoluta bonitas: et que ſũt/
et que nõ ſũt oĩa ſuperãs. et mala ſecũdũ boni priuationẽ: in bonũ cõuertẽs. oĩbus expetẽ=
dũ/et amabile/ac diligibile: et queqꝫ alia in ſuperioribꝰ verax (vt reor) oratio demõſtrauit.
¶ Quarte partis quarti capitis ſcholia.
¶ Atqui dixerit quiſpiã ſi oĩbus et pulchrũ et bonũ amabile eſt. Hactenus ex amatoriis di C
uini hierothei hymnis dictũ ſit. Hic vero propriã beatus pater reſumit determinationem.
Et hoc in loco per opacam tenebrarũ ſiluam venaꝵ malũ/et epicherematis/⁊ ſyllogiſmis
omni ex angulo extrudit/explodit/confodit: omnes ſentes in quibus habitare videaꝵ velli
cans. Et primum queſtiunculas quaſdã (quas ferme facere ſolent ipſius mali et ſue noctis
defenſores) premouet/quaſi defenſorias partes agens.
1 ¶ Prima queſtio. Quomõ demonũ turba pulchrũ/ac bonũ non deſiderat/ſed ſibi et aliis
omniũ malorũ cauſa eſt: ſi oĩbus pulchrũ/et bonũ/amabile/deſiderabile/ac diligibile eſt?
2 ¶ Quo pacto demonica gens/demonumqꝫ turba: cum ex bono proceſſerit/ nequaqꝫ bo=
ni ſpeciem prefert?
3 ¶ Quomodo bona ex bono facta mutata eſt: et quid eam efficit malam?
4 ¶ Quid omnino malum eſt? ex quo et in quo ſubſiſtit?
5 ¶ Qua ratione ille qui ſũme bonus ẽ: ipſũ ꝓducere voluit? et ſi voluit quo modo potuit?
6 ¶ Si alia ex cauſa pendet malum: quenam ea cauſa preter ſummũ bonum eſt?
7 ¶ Quo modo ſi ꝓuidentia eſt: malum eſt aut fit/et quo modo non tollitur?
8 ¶ Quo modo aliquid eorum que ſunt malum deſiderat: omiſſo boni deſiderio? Et alias
pleraſqꝫ infra mouebit: quarũ quidẽ et harũ ſenticoſis nodis diuina luce radiatus beatus
pater (ſuperata ſophiſtica ſphynge/⁊ multicipite echidna) diſſolutis: noctis victor euadet.
Et operepreciũ eſt videre boni et pulchri militem: malũ boni ⁊ pulchri hoſtem aggredien
tem/et velut latis appetentẽ venabulis: omni ex latibulo prodẽtẽ/ineluctabiliter vrgentẽ/
extrudentẽ/buccinantẽqꝫ tandẽ (victo malo) boni/pulchriqꝫ victoriã. Et gaudet mens pia
nõ tam de inuẽtione mali (quod in priuatione de lucis et entium regione ꝓfugum/ fragile
infirmũ/miſerũ/latitare deprehẽſum eſt) qꝫ de victoria boni et pulchri. Et victori deo gra=
tias agit: ꝙ nõ in tenebris/ſed in luce eã ſtatuerit/quodqꝫ ad horrẽdas ⁊ multiplices priua
tionũ tenebras ⁊ nõ entiũ (ipſo ſuſtinẽte) lapſa nõ ſit/aut lapſã ſua benignitate rurſũ erexe=
rit. Sed audite iam diuinũ patrẽ ſingula queqꝫ magna dignitate perſequentem.
¶ Eſt quidem in bono et quod non eſt ſubſtantia. Quod non eſt ſubſtantia/quod non eſt
ſimpliciter ens. vt materia. et ſenſibilia ſupramũdanis cõparata: etiã non entia dicũꝵ. D
¶ In aliis quidẽ oĩbus iam aliquanto labeſſente neqꝫ omnino indito habitu. Omnia alia
a ſupereminente illa ſubſtantia que deus eſt: ſubſiſtunt quidẽ iam nõ nichil labeſſente ⁊ nõ E
omnino indito ſubſtantie habitu. hoc eſt ſubſiſtunt: ab illa ſũma entitate/et entitatis pleni=
tudine deficientia. verũtamen hic defectus/⁊ hec plenitudinis ſubſtantie abſentia/ nõ pro=

prie malū diceref: q̄ non ſit eorū bonorū priuatio que illis ſecūdū eorū naturā debentur. imo vero vnūquodq; quantū ſua natura capax eſt: et entitate et bonitate plenū eſt niſi alieno errore/nature pendeat peruerſitas/vnde malū et ſui boni priuatio irrepat. A bono enī: vt neq; a lumine tenebre/et a calore rigor malum non eſt. et aliūde/et alienū eſt. et proinde ſacra ſcriptura dicit: ab alienis parce ſeruo tuo.

f ¶ Neq; enī poteſt (ait veritas) arbor bona fructus malos facere: neq; itē econuerſo. Mattheus cap. ſeptimo. Nunquid colligūt de ſpinis vuas: aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus bonos facit: mala autē arbor malos fructus facit. Non poteſt autem arbor mala bonos fructus facere: neq; arbor bona malos fructus facere. Matthe⁹. 7.

g ¶ Nam aut malum ex bono erit: aut ex malo bonū. Si ponimus et bona et mala eſſe/et ex eodem pendere principio: ſi principiū id bonū eſt/proculdubio ex bono malū erit. et ſi principiū malū eſſe ponit: et bonū quoq; ex malo erit. at id quidē vtrūq; impoſſibile. nam neq; bona arbor malū fructum: neq; mala bonū facit. Et ſi omniū bonorū vnū eſt principiū/malorū autē alterū eſt: iam cū duo ſint/vt principiū habeant neceſſe eſt. binarius enī principiū eſſe nō poteſt: ſed ante binariū natura et eſt/et intelligit monas princeps. ſed id rurſus impoſſibile. nam id quatenus bona pduceret: bonū eſſe intelligeret. ꝛ quatenus mala/malū: diuiduūq; eſſet. neq; fieri vllo pacto poteſt: vt ab eodem et ſimpliciſſimo et imutabili fonte tam varia prodeant bonū dico et oīno malū. vt neq; ab eodem ſenſibili et imutato fonte: liquor dulciſſimus pariter/et amaricatiſſimus profluere. et ab eodē luc idiſſimo corpore: inſignis et vndiquaq; exuberans lucis effuſio/et denſiſſime tenebre.

h ¶ Ipſaq; pax et pacis largitor celebraf a theologis. Ut pax enī celebraf cum ad epheſios cap. ſecūdo dicif. Ipſe eſt pax noſtra qui fecit vtraq; vnū. Ut de⁹ pacis frequēter. Epiſtola ad hebreos cap. decimo tertio. Deus autē pacis (qui eduxit de mortuis paſtorē magnū ouiū/in ſanguine teſtamēti eterni dñm noſtrū Ihesū Chriſtū) aptet vos in omni bono: vt faciatis eius voluntatē. Et ad romanos et corinthios ſimiliter. Ut pacis largitor. Joannes cap. decimo quarto. Pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis non quomodo mundus dat/ego do vobis. Ad ephe. 2. Ad hebre. 13 Joannes. 14

i ¶ Q iuxta ſacra eloquia infirmati ſunt ad ſeruandū ſuū principatū. Epiſtola Jude cap. primo. Angelos vero qui non ſeruauerunt ſuū principatū/ſed dereliquerunt ſuum domiciliū: in iudiciū magni dei vinculis eternis ſub caligine reſeruauit. Jude. 1.

k ¶ Siquidē ideo quia attendūt/inuigilantq; malis/vt prouideant/atq; ſaluent. Ferme tota et attentiſſima cura animarū in legibus ponendis/et eorū qui in actiua vita et rebus gerundis verſanf: eſt vt aduerſus mala ſolicite prouideant/ et ab illis liberent/ et ſaluent ꝛ id quidē malū non eſt. verūtamen primū/ precipuūq; eorū propoſitū/ et prima intentio eſſe debet: vt homines ad diuine vite effigiē dirigant: ꝛ ſcdm diuina exemplaria que bone ſūt dei volūtates vt capite ſequēti ex btiſſimo patre cognoſcef. Prima enī et pcipua agricole cura et intentio eſt/ad annone neceſſitatē oportuna fruges: non nocentiū herbarū radicit⁹ euulſio. attamen fieri non poteſt vt reddatur fertilis ager: niſi fiat ſolicita huiuſce fertilitati aduerſantiū herbarū extirpatio. Ita quoq; neq; reſpublica/virtutū ad deiformem vitam referet fructum: niſi ſolicita fiat malis inuigilatio.

l ¶ Q etiā ſine corpore malicia poſſit irrepere. Demones ſine corpore eſſe hic ex beato patre habes. Idem ex beato Ignatio cuius epiſtole diuinis patris operibus adiicientur. Ex domino item ſaluatore noſtro/ſapientia/et veritate. Luce cap. viceſimo quarto. Stetit Ihesus in medio eorum et dixit pax vobis. Ego ſum. Nolite timere. Conturbati vero et conterriti exiſtimabant ſe ſpiritum videre. et dixit eis quid turbati eſtis: et cogitationes aſcendunt in corda veſtra? videte manus meas et pedes: quia ego ipſe ſum. palpate et videte q̄a ſpiritus carnem et oſſa non habet: ſicut me videtis habere. Et ſi ſtatuis inſunt/ſi arreptitiorum corpora neq; clauſi neq; excluſi occupant: quis nō perceperit naturali ratione effectū eſſe corporeos non eſſe? quandoquidē ea que corporea mole obruta ſunt: ſe nequeant vlla ratione/natura occupare. At vero tam bonorū angelorū intimas inſinuationes (ſeu cōpre Lucas. 4.

henſiones/ſeu inſilitiones/occupationeſue benignas dicamus) q̃ maloꝝ maleficas quas nunc arreptiones/nunc inuaſiones dicunt (inuaſit inquit ſpiritus dei malus ſaul) ſacre littere indubitatã fidẽ preſtãt. Eſtq; anima cũ a bono cõprehẽdit angelo/perſimilis vitree pile in aeris medio pẽdule: bonus aũt angelus/infuſor circũfuſo lumini. ꝛ malus angelus (vbi inuadit) eſt infuſe et circũfuſe horrentes tenebre. Et ſuſpicari et credere demonas corporeos eſſe gẽtilitiũ eſt. ꝛ eorũ qui ſe potius gẽtiles/et platonicos: q̃ chriſtianos dici malũt. Sed neq; Plato (dũ vixit veritatis q̃tum aſſequi valuit amicus) eorũ mendacia probabit neq; refrigeriũ eorũ anime dabit: neq; demones ipſi quicq; ſuos precones leuabunt. Chriſtus eni ſolus refrigeriũ eſt animarũ noſtrarũ/ et vita eterna in ſe credentiũ: qui faciat oro vt reſipiſcant (et talia queq; tenues vaneſcant in auras) ſi qui erunt illa vanitate luſi. Illiq; proſtrato corde: Chriſto domino autori vite liberati concinant. narrauerunt michi iniqui fabulationes: ſed nõ vt lex tua. q̃ dulcia faucibus meis eloquia tua: ſuper mel ori meo. Eloquia dñi eloquia caſta: argentũ igne examinatũ/probatum terre/purgatum ſeptuplũ. Eloquia domini igne examinata: protector eſt omniũ ſperantiũ in ſe.

Geneſis.1. ❡Bona ſane ſunt omnia: que ab illo progenita ſunt. Geneſis cap. primo. Vidit deus cũcta que fecerat: et erant va de bona. M

❡Et ſi bono malũ contrariũ: mali cauſe ſunt plurime. Si contrariũ/ſi prorſus oppoſito ſe ſe habens modo: multe mali erunt cauſe/ cum bonorum vna ſit cauſa: vt vel in hoc malum bono contrarium et diſſimile ſit. N

❡Oſtenſũ eſt aliud eſſe quod expetit: aliud vero quod agit. Oſtenſum eſt pauloante. nam quod expetit/et nos natura mouet: bonũ eſt. quod autẽ agitur: propter ignorantiam plerumq; malum/et lapſum eſt. O

❡Deſtinatione/pulchritudine/vita/ſenſu. Deſtinatione/intentione/propoſito et ſigno ad qđ vere dirigat. Et huiꝰ vocabuli deſtinatio: varius eſt interpretis nũc hic/nũc alibi vſus P

Lucas.12. ❡Eos in ſententia peccantes ſcriptura vocat. Lucas cap. duodecimo. Quis putas eſt fidelis diſpenſator et prudens: quẽ conſtituit dñs ſupra familiã ſuã/ vt det illis in tẽpore tritici menſurã? beatus ille ſeruus quẽ cũ venerit dñs inuenerit ita facientem. Vere dico vobis quoniã ſuper omnia que poſſidet conſtituet illũ. Q; ſi dixerit ſeruus ille in corde ſuo/morã facit dñs meus venire: et ceperit percutere ſeruos et ancillas/ et edere et bibere ꝛ inebriari: veniet dñs ſerui illius in die qua non ſperat/et hora qua neſcit ꝛ diuidet eum/ parteq; eius cum infidelibus ponet. Ille autẽ ſeruus qui cognouit voluntatẽ dñi/et non ſe preparauit/ et non fecit ſecundũ voluntatẽ eius: vapulabit multis. qui autẽ nõ cognouit/ et fecit digna plagis: vapulabit paucis. Et de eiſdem qui in ſcientia peccant et circa boni notionẽ haud latentẽ infirmant. Pſalmus triceſimus quintus. Dixit iniuſtus vt delinquat in ſemetipſo non eſt timor dei ante oculos eius. quoniã doloſe egit in conſpectu eius: vt inueniat iniquitas eius ad odium. verba oris eius iniquitas et dolus: noluit intelligere vt bene ageret. Q

Pſalmꝰ.35.

Iacobus.1. ❡Quod iuxta ſcripture fidem dat omnibus omnino congrua. Epiſtola Iacobi cap. primo. Si quis autẽ veſtrum indiget ſapientia: poſtulet a deo qui dat omnibus affluenter/et non improperat. et dabitur ei. R

Liber de iuſto/diuinoq; iudicio. ❡Sed hec in iis que ſcripſimus de iuſtitia/iudicioq; diuino. Liber de iuſto/diuinoq; iudicio non habet. deus iuſtus ſeculorũ iudex vt reſtituatur tribuat. S

❡De ente in quo etiam de exemplaribus. Cap. V.

t Ranſeundũ iam ad eminentiſſimã (eius/qui vere eſt) ſubſtantialẽ appellationẽ. iuxta theologie fidem explicandã: ſi prius admonuerimus nos nequaq; intendere ſupremã illã ineffabileq; ſubſtantiã qua parte eſt ſuperſubſtantialis exponere. id eni et ineffabile eſt: et cognitionẽ noſtrã omnino expoſitioneq; refugit/et ipſã vnionẽ antecellit/ſed ſubſtantificum diuine/principaliſq; ſubſtantie (ad ea que ſunt omnia) laudare progreſſũ. Nam boni quidẽ diuina appellatio/ cauſe omniũ proceſſus omnes exponens: et ad ea que ſunt/et que nõ ſunt extendit. et ſuper omnia que ſunt et que nõ ſũt eminet. Porro vite denominatio ad viuentia cuncta porrigitur. et ſupra viuentia eſt ſapientie

Bonitas
Vita
Sapientia

quoqꝫ appellatio ad ſpiritalia omnia et rationalia/ ſenſibiliaqꝫ pertendit/ et ſuper hec om-
nia eſt. has itaqꝫ laudare noſtra cupit oratio (que prouidentiā explicent) diuinas appella-
tiones. neqꝫ enī ipſam eminentē ſubſtantiis omnibus bonitatē/ et deitatē/ et ſubſtantiā/ vi-
tamqꝫ ac ſapientiā ſuperſubſtantialis ipſius deitatis pollicet eloqui: que ſuper bonitatem
T deitatē/ ⁊ ſubſtantiā vitamqꝫ et ſapientiā in occultis (vt ſcriptura ait) ſuperne locata eſt. ſed
patentem: beneficamqꝫ prouidentiā/ ſupremāqꝫ bonitatē et bonorū omniū celebrat cauſā
et quod eſt/ et vitā et ſapientiā ſubſtantie effectricē/ et cauſam viuificam/ ſapientieqꝫ indul-
103 tricem: iis que ſubſtantie/ ac vite/ et mentis/ et rationis/ et ſenſus capacia ſunt. ¶ Non autē Idē ens bonum vita ſapientia.
aliud eſſe bonū docet aliudqꝫ quod eſt/ et aliud vitā/ ſiue ſapientiam: neqꝫ plures cauſas/ ⁊
aliorū alias effectrices deitates ſuperiores/ ⁊ inferiores. ſed vnius dei bonos proceſſus om
V nes/ ⁊ eas (que celebrant a nobis) diuinas appellationes. et hanc quidē omnino vnius dei
prouidentie eſſe enunciatricē alias vero generaliorū/ et alias magis particulariū eiuſdem
104 interpretes dici. ¶ Ac dixerit quiſpiā cuius rei gratia cum deus vitā/ vitaqꝫ antecellat ſa-
pientiā/ et iis que ſunt ſolū ea que viuunt/ et viuentibus ſenſibilia et iis que rationalia/ et ra
tionalibus angelici ſpiritus precellunt: et circa deū ſunt magis que illi appropinquant. at
tamē oportebat que maiora munera a deo acceperūt: preſtātiora quoqꝫ eſſe/ ceteriſqꝫ pre-
eminere. Atqui ſiquidē ſubſtātia ⁊ vita carere ſpiritalia quiſpiā poneret: recte iſtud diceret.
ſin autē et ſunt diuini ſpiritus ſupra reliqua que ſubſiſtunt/ et viunt ſupra viuentia reliqua/
intelliguntqꝫ et agnoſcunt ſupra ſenſū/ ſupraqꝫ rationē: et ſuper omnia que ſūt pulchrū ac
bonū deſiderant ac capiunt ipſi magis circa bonū ſunt vt qui eo vberius fruunt/ maioraqꝫ
ex ipſo dona percipiunt. ſicuti et rationalia ſenſu preditis eminēt/ vincuntqꝫ rationis excel-
lentia: et vltra ſentiendi facultatem/ ea quoqꝫ ſuperant et alia vita. eſtqꝫ vt reor equidē hoc
veriſſimum/ quodqꝫ vnius/ ⁊ infinitis muneribus prediti dei participatione: feliciora ſunt.
X illiqꝫ et viciniora ſunt et diuiniora: q̄ que minus illud perceperunt. ¶ Quoniam vero et de Ens ſiue quī
105 his ſatis dictū eſt: age bonū ipſū vt veraciter ens ⁊ oībus que ſunt ſubſtantiā largiēs/ lau- eſt.
dare pergamus ipſum qui eſt. Eſſentie totius ſuperſubſtantiali virtute fundatrix cauſa eſt
atqꝫ opifex: exiſtentis ſubſiſtentie/ ſubſtantie/ eſſentie/ nature principiū: et menſura ſeculo-
rum/ atqꝫ temporū entitas/ et eternitas entiū/ et tempus eorꝫ que fiunt. eſſe autē iis que quo
modolibet ſunt: et generatio iis que quomodocunqꝫ gignunt. Ex eo enī qui eſt: ſeculū eſt/
et eſſentia/ et ens/ et tempus/ et generatio/ et quod gignitur et ea que in exiſtentibus ſunt ⁊
106 que quomodolibet ſubſiſtunt atqꝫ extant. ¶ Nam deus non quoquo pacto eſt ens: ſed ſim Rex ſeculoꝝ
Y pliciter et incircunſcripte totum in ſe eſſe pariter ambit/ et preambit ſuperapprehendens.
Idcirco etiā rex ſeculorū dicit: vt in quo/ et circa quē totū eſſe/ et ens/ ſubſiſtenſqꝫ verſetur
Et neqꝫ erat neqꝫ erit/ neqꝫ fuit/ neqꝫ fit/ neqꝫ fiet: imo vero neqꝫ eſt: ſed iis que ſunt: eſſe ipſe
eſt. neqꝫ ea que ſunt ſolū: verū ipſum quoqꝫ eorū eſſe ex eo eſt qui eſt ante ſecula. ipſe vero
107 eſt ſeculū ſeculorū: qui ante ſecula eſt. ¶ Reſumentes itaqꝫ dicamus vt iis que ſunt omni-
bus et ſeculis eſſe: ab eo eſt qui ante eſt. et omne quidē ſeculū ac tēpus: ex eo eſt. omnis au-
tem ſeculi/ ac temporis/ et omnis quod quomodolibet eſt: is qui ante eſt initiū/ ⁊ cauſa eſt.
omniaqꝫ ipſo participant/ et a nullo exiſtente diſcedit: ipſeqꝫ eſt ante omnia/ et omnia in ip
ſo conſiſtunt: prorſuſqꝫ ſi quid quomodolibet eſt: in eo qui ante eſt et eſt/ et noſcit atqꝫ ſer-
108 uatur. ¶ Et ante ipſius participationes: eſſe prepoſitū eſt. ⁊ eſt ipſū per ſe eſſe antiquius q̄
Z ipſam vitam/ ipſamqꝫ ſapientiā/ ⁊ ipſam ſimilitudinē diuinā eſſe/ aliiſqꝫ quibuſcunqꝫ parti-
cipantia: ante hec oīa ipſo eſſe participāt. imo et ipſa per ſe oīa (quibus ea que ſunt partici-
pant) ipſo per ſe eſſe participāt. Nullumqꝫ ens eſt/ cuius nō ſit ſubſtātia/ ⁊ ſeculū: ipſū/ atqꝫ
per ſe eſſe. Merito igit reliquis aliis pricipalius vt qui eſt: deus ex antiquiore aliis ipſius
donis celebrat. Etenī ipſe preeſſe et ſupereſſe ante habēs/ et ſupereminēter habēs: id ipſū
(dico ipſū per ſe eſſe) preeminere fecit. atqꝫ per idipſum eſſe (quidq̄d quomodolibet eſt) vt
109 ſubſiſteret effecit. ¶ Enīuero et rerū pricipia oīa: ipſius eſſe participatione et ſunt/ et princi
pia ſunt: et prius quidē ſunt: et ſubinde pricipia ſunt. Et ſi velis vitā ipſam viuentiū: vt vi-
uentium initiū dicere/ et ſimiliū vt ſimiliū ſimilitudinē ipſam/ et coniunctorꝫ: vt coniuncto-

rum ipſam per ſevnionē/ ⁊ ordinatoꝝ: vt ordinatoꝝ per ſe ordinē/ et alioꝝ queqꝫ huius vel
illi⁹ vel amboꝝ vel pluriū participatione gaudēt: et hoc/ aut illud/ aut ambo vel multa per
ſe participata. inuenies profecto ipſas participationes: primū ipſo eſſe participare. et eo ip
ſo eſſe primū exiſtentes: mox vero huius aut illius principia eſſe. et ipſo eſſe participando:
et exiſtere et ꝑticipatas eſſe. ſi autē iſta/ participatione ipſius eſſe ſūt: multo magis et ea que
Bonitas — ipſoꝝ participia ſūt. ¶ Primū igit̃ ipſius eſſe munus ceteris preponēs ipſa ſuprema boni 3
tas: ipſo eſſe antiquiore quidē ⁊ ꝑma participationū celebrat̃. eſtqꝫ ex ipſa et in ipſa et ipſū 110
eſſe et principia rerū: et que ſunt omnia et que quomodocūqꝫ ab ipſo eſſe ſunt cōtenta. idqꝫ
imenſurate/ inuolute atqꝫ vnice. namqꝫ in monade omnis numerus vniformiter preeſt: ha=
Manuductio monadis et centri circuli — betqꝫ monas omnē in ſe numerū vnice. et omnis numerus: complicatus quidē in monade
eſt. quantū vero a monade progredit̃/ tantū diſcernit̃ et multiplicatur. Et in centro omnes
circuli linee: in vnitione preextiterūt: habetqꝫ punctum omnes in ſeipſo rectas lineas vni= qq
formiter iunctas ad ſe inuicē et ad vnū initiū/ ex quo proceſſere. atqꝫ in ipſo quidem centro
perfecte cōiuncte ſunt. modice vero ab ipſo diſcedētes/ modice quoqꝫ diſcernunt̃: magiſqꝫ
recedentes/ magis. prorſuſqꝫ quanto centro viciniores ſunt: tanto ⁊ illi et ſibi inuicē iungū
tur. quo vero ſe ab illo dimouent magis: eo etiā ab inuicē diſtant. Sed ⁊ in tota ipſa vniuer=
ſorū natura omnes nature cuiuſqꝫ rationes collecte ſunt: per vnā inconfuſam vnionem. et
in anima vniformiter virtutes partiū omniū totius corporis gubernatrices: ꝯglobate atqꝫ
cōplicate ſunt. nichil itaqꝫ alienū a noſtro inſtituto facimus: ſi per exiles imagines ad auto=
rem omniū cauſā aſcendētes/ purgatiſſimis et mūdo ſuperioribus oculis inſpiciam⁹ om=
nia in omniū cauſa/ et ad iuicē cōtraria vniformiter atqꝫ counite ¶ Eſt eni pricipiū rerū ex 111
quo eſt et ipſum eſſe/ et oīa que quomodolibet ſunt/ omne initiū/ oīs finis/ omnis vita/ im=
mortalitas omnis/ omnis ſapientia/ omnis ordo/ harmonia omnis/ omnis virtus/ omnis
cuſtodia/ firmitas omnis/ omnis diſtributio/ omnis intelligentia/ omnis ratio/ omnis ſen=
ſus/ habitus omnis/ omnis ſtatus/ omnis motus/ omnis vnio/ temperamentū omne/ om=
nis amicitia/ omnis continentia/ diſcretio omnis/ omnis diffinitio/ et alia queqꝫ ab ipſo eſ=
ſe cum ſint: que ſunt omnia exculpūt. ¶ Ex eadē quoqꝫ omniū cauſa ducunt̃ angeloꝝ ſan= 112
ctorū intelligibiles/ ſpiritaleſqꝫ ſubſtātie. ⁊ animarū totiuſqꝫ mundi nature: ⁊ que quoquo
pacto vel in aliis ſubſiſtere vel ſecūdū intelligentiā eſſe dicunt̃. Deniqꝫ ſanctiſſime ille anti=
quiſſime virtutes/ cū veriſſime ſint ⁊ veluti in valuis ſuperſubſtantialis trinitatis collocate:
ab ipſa et in ipſa vt ſint et ad dei effigiē ſint acceperunt. ⁊ que poſt illas inferiores ſunt: infe
riore quoqꝫ modo vt ſint habent. extremeqꝫ extremo modo quantū ad angelos: quantum
ad nos autē excellenter et ſupermundane. Anime item et alia queqꝫ ſunt omnia: eadem ra=
tione et vt eſſent et vt bene eſſent acceperunt. ſuntqꝫ et bene ſunt: ab eo qui ante eſt vt et ſint
et bene ſint conſecuta. atqꝫ in ipſo ſunt et bene ſunt: et cū ex ipſo initium ceperint/ in ipſo ſer
uant̃/ atqꝫ in ipſū finiunt̃. ¶ Ac munera quidē ipſius eſſe honorabiliſſima preſtantioribus
ſubſtantiis diuidit: quas etiā eternas ſcriptura vocat. ipſū vero eſſe iis que ſunt oībus nū= 113
qꝫ omnino deſtituit̃. et ipſū quoqꝫ eſſe ex eo qui ante eſt ducit̃. et ipſius eſſentia eſt: nō ipſe rr
eſſentie. atqꝫ in ipſo eſſentia: non ipſe in eſſentia eſt. ipſeqꝫ eſſentiā: non ipſū habet eſſentia.
et ipſe eſt ipſius eſſe ſeculū/ et initiū et modus atqꝫ menſura: qui et ante eſſentiā eſt. et entis
et ſeculi et omniū: ſubſtātificū pricipiū/ et mediū/ ac finis eſt. ¶ Ideoqꝫ in ſāctis litteris qui ss
vere ante eſt per omnē rerū multiplicat̃ intelligentiā: atqꝫ in ipſo et erat et eſt et erit et fit et 114
fiet ꝓprie laudant̃. Hec eni omnia iis qui cōuenienter intelligūt: per omnē intelligentiam
ipſum ſuperſubſtātialiter eſſe ſignificāt. et eorū que ſunt vbilibet/ cauſam. Nam ꝓfecto nō
iſtud quidē eſt/ illud vero nō eſt: neqꝫ alicubi eſt/ alicubi nō eſt: ſed omnia eſt vt omniū cau=
ſa. et in ſe oīa initia/ omnes cōcluſiones et terminos rerum omniū cōtinens et ante habēs.
et ſuꝑ omnia eſt: vt qui ante omnia per ſubſtātie eminentiā preeſt. Idcirco ⁊ omnia ipſius
ſunt/ ſimulqꝫ predicant̃: ⁊ nichil eſt omniū. omni figura/ ⁊ omni ſpecie preditū: formaqꝫ/ ca
rens/ ac ſpecie. pricipia et media et fines rerum immēſe et eminēter in ſe ante cōprehendit/
omnibuſqꝫ eſſe per vnā et ſupreme cōiunctā cauſā ſine cōtaminatione infulget/ atqꝫ infun=

115 dit. ¶Si eni viſibilis ſol ſenſibiliū ſubſtantias ⁊ qualitates permultas licet/ atqꝫ differen= Manuductio ſolis
tes:ipſe tamen vnus cum ſit/ et vniformē infundendo lucem/ renouat/ nutrit/ ſeruat/ perfi=
cit/ diſcriminat/ ꝯiungit/ refouet/ fecundat/ auget / īmutat/ firmat / implet/ ſuſtollit / viuifi= a
catqꝫ omnia:et q̄ðlibet ex oībus modo ſibi cōgruo/ vnius eiuſdēqꝫ ſolis eſt particeps.plu= Ex=
rimorūqꝫ participantiū ſol vnus in ſeipſo cauſas ante vniformiter cepit: multo magis om empla=
niū exemplaria rerū:vna superſubſtantiali vnitate in ſolis et omniū cauſa/ ante ſubſiſtere ria que ⁊ pa=
116 eſt concedendū.quia et ſubſtantias producit:ſecundū quod a ſubſtantia excedit. ¶Exem= radigma=
plaria vero eſſe dicimus rationes in deo ſubſtantificas rerū/ et ſingulariter ante ſubſiſtētes ta.
tt quas predeſtinationes theologia vocat/ et bonas diuinaſqꝫ volūtates/ eorū (que ſunt) de=
vv finitrices atqꝫ effectrices:ſecundū quas ipſe superſubſtantialis deus que ſunt omnia pre= Clemēs phi=
117 deſtinauit atqꝫ produxit. ¶Si autē et philoſophus Clemens vult etiā ad aliquid dici exē= loſophus
xx plaria (que ſunt in rebus) magis principalia: procedit quidē illi oratio nō per propria ⁊ ab Oſee 13.ſeptuagi
ſoluta/ et ſimplicia noīa. Ceterū vt concedamus et hoc recte dici: meminerimus quid ſacra dñs de⁹ tu⁹ formās
proteſtent̄ eloquia. quia non ea tibi oſtendi vt poſt illa incederes:ſed vt per rationalē horū cui⁹ man⁹ creauit
yy ſcientiā ad omniū cauſā prout poſſumus prouehamur. Omnia igit̄ ipſi/ que ſunt ſecūdum nō oſtēdi ea tibi vt
vnicā oībus eminentē vnitatē accepta ſunt referenda: quandoquidē ab eſſentia ſubſtantifi et eduxi te de t̄ra e
ci proceſſus atqꝫ bonitatis inchoans/ et per omnia pergens/ ⁊ cuncta ex ſeipſa/ eſſentia im= me nō cognoſces:
plens atqꝫ in oībus que ſunt exultans: omnia quidē in ſe ante cōplectit̄/ per vnā ſimplicita ter me. Nūc ꝯo id
tis excellentiā omne renuens duplex. cuncta vero ſimiliter continet ſecundū superexpanſā dñs de⁹ tu⁹ ex t̄ra e
ſimplicē infinitatē ſuam: atqꝫ ab oībus vnice participat̄. quēadmodū et vox vna cū ſit/ atqꝫ me neſcies: ⁊ ſalua
118 eadem: a multis auribus vt vna percipit̄. ¶Omniū itaqꝫ initiū et finis rerum eſt: qui ante manuductio
eſt. initiū quidē vt autor/ finis vero vt alicuius gratia. finiſqꝫ omniū atqꝫ infinitas totius in= vocis.
finitatis/ et finis excellenter que velut oppoſita ſunt. imo eni (vt ſepe iam dictū eſt) que ſunt
omnia: et ante habet/ et ſubſiſtere facit/ omnibus et vbiqꝫ preſens. et ſecūdū vnū atqꝫ idē: ⁊
ſecundū idē eſſe. et ad oīa prodiens: et manēs in ſeipſo. et ſtans: et ſe mouens. ⁊ neqꝫ ſtans:
neqꝫ ſe mouens. neqꝫ initiū habens: aut mediū/ vel finē. neqꝫ in aliquo ſubſiſtentiū eſt: neqꝫ
aliquid eſt ſubſiſtentiū. et neqꝫ ei vlla ratione cōpetit: aliquid eorū que eterne ſunt/ aut que
temporaliter ſubſiſtunt. ſed tempore et ſeculo et iis que in tempore et ſeculo ſunt/ omnibus
eminenter excipit̄. quia et ipſū ſeculū/ et queqꝫ ſunt/ et menſure rerū/ ⁊ queqꝫ ſub menſuras
cadunt: per ipſum et ab ipſo ſunt.

¶Quinti capitis ſcholia.

t ¶In occultis (vt ſcriptura ait) ſuperne locata eſt. Pſalmus decimus ſeptimus. Et aſcēdit Pſalm⁹.17.
ſuper Cherubin/ et volauit: volauit ſuper pēnas ventorū. et poſuit tenebras latibulū ſuum.
a ¶Et hanc idem omnino vnius dei prouidentie eſſe enunciatricē. Hanc/ hanc dei appella
tionē ſcilicet bonitatē. Et que ſint vniuerſaliores dei nūcupationes/ queue particulariores
ſequentia monſtrabunt. Vnū eni verū/ bonū/ eſſentia latiſſime ſe fundunt: vt etiā in mate=
ria (que eſt ſubſtantiarū vltima/ infimaqꝫ linea) ſe inſinuent. illa ſiquidē et vna/ et vera/ ⁊ bo=
na eſt: et ſenſibiliū deniqꝫ eſſentia. et quantū vna/ vera/ et bona: et ipſa quoqꝫ tantū eſt. De=
inde vita. deinde ſenſus. deinde ratio. deinde ſapientia/ ⁊ intellectus. ita vt inferior ente nū=
cupatio ſit vita/ ſed ſenſu latior/ vniuerſaliorqꝫ. et ſenſus vniuerſalior ratione: particularior
autem vita. et rurſus ratio: latior ītellectu. Intellectus autē iam fit nūcupationum dei (ad Platonici.
quas noſtre mentis penetrat obtutus) cōtractiſſima: poteſtate autē ⁊ efficiētia vniuerſaliſ=
ſima. Et ex iis que proxime ſequunt̄ numero 104 habes modū ea refellendi quecūqꝫ ad=
ducunt̄ a platonicis ad ſuū eterna lite impacatū problema confirmādum: vnum eſſe ſupra
ens ipſū/ ſupra bonū/ et pulchrū. Sed hic illa inſerere ideo conſiliū non fuit: ꝙ iis qui veri=
tatem videre poſſunt/ triſtis ſit omnis intelligentie prolapſio: ipſa veritate (vt peregrinan=
tes plano/ rectoqꝫ calle) contenti. tū ꝙ his religioſis diuini patris diſcuſſionibus (non aliter
ꝙ̄ prophana ſacris) āmiſcenda talia profecto neqꝫ ſint/ neqꝫ cenſuerim.
x ¶Quoniā vero ⁊ de his ſatis dictū eſt. Idē ītelligēdū eſt per ens/ ipſū ens/ ipſū eſſe/ ꝗ eſt.
y ¶Iccirco etiā rex ſeculorū dicit̄. Paulus prima ad Timotheū Epiſtola cap. primo. Regi 1. ad Timo. 1

autē ſeculorũ/ imortali / inuiſibili/ ſoli deo honor et gloria in ſecula ſeculorũ.
¶Aliiſqꝫ quibuſcunqꝫ participantia. Aliis/ vt ipſo ſenſu/ appetitu/ motu/ ratione. Ita enĩ ʒ
ordo a rebus ipſis diuinos proceſſus explicantibus ſumptus eſſe videt̃. Eſſentia/ vita/ ſen
ſus/ appetitus/ motus/ ratio ſeu prudentia/ intellectus ſiue ſapientia. Et vnicuiqꝫ diuina ſi-
militudo adeſt: quantũ ipſi diuine imitationis participatio indulta eſt.
¶Primũ igit̃ ipſius eſſe munus ceteris preponens ipſa ſuprema bonitas. Eſt enĩ ipſa ſu- z
prema et ſuper omnia locata bonitas: a qua ipſum eſſe latiſſime profluit beneficum in oĩa
munus. deinde vita minus cõmune. deinde ſenſus/ deinde ratio/ deinde intellectus: ea quĩ
dem proferens de eternitatis ſue theſauro vt noua ⁊ vetera. Et hic primordialiũ participa-
tionũ ordo non in eis ipſis putandus eſt. nam reciproca ſunt adinuicem omnia/ et in ſũma
equalitate et mutua conuerſione omnia. ſed in cõtemplatione noſtra attendendus eſt: atqꝫ
in contuitu animi primordiales/ rerũqꝫ effectrices omniũ diuinas participationes ex rerũ
ipſarũ veſtigiis perueſtigantis ſapienter.
¶Et in centro omnes circuli linee: in vnitione preextiterũt. Ut enĩ numerus euolutio que- qq
dã eſt et explicatio monadis: qua id quod indiuiduũ eſt et ſimplex/ diuidue ſe explicat. Ita
linea euolutio quedã eſt puncti/ et puncti explicatio: qua indiuiduũ diuidue explicat̃/ et ſim
plex compoſite/ et vnũ multipliciter. vnitas enĩ in numero/ punctũ in magnitudine/ deus
in vniuerſo. Intelligibilia numerus/ ſẽſibilia magnitudo/ vniuerſũ deiforme. ⁊ numerus:
vnitas eſt euoluta. et linea: euolutus punctus. vniuerſũ autẽ: deus euolutus. Et rurſus vni
tas: numerus cõplicatus. punctus: cõplicata linea. deus autẽ: cõplicatũ vniuerſũ. ſed neqꝫ
numerus vnitas/ neqꝫ linea punctus/ neqꝫ vniuerſũ deus: aut contra. Sic enĩ deus oĩbus
preeſt ⁊ precellit: ſpiritalibus quidẽ vt ſpeculo aſtans/ ſue imagini: corporalibus autem vt
corpora ipſa ſue vmbre corporali. imo vero perinde oĩbus: vt ens per defectũ non enti.
2. ad Cori. 4 ¶Quas etiã eternas ſcriptura vocat. Paulus ſcda ad Corintheos epiſtola cap. quarto.
Que enĩ vident̃: temporalia ſunt. que autẽ non videntur: eterna ſunt. rr
Apocalyp. 1. ¶Ideoqꝫ a ſanctis litteris qui vere ante eſt. Apocalypſis cap. primo. Gratia vobis ⁊ pax
Joannes. 1. ab eo qui eſt/ et qui erat/ et qui venturus eſt. Et Joannes cap. prĩo. Oĩa per ipſũ facta ſunt ss
Ad roma. 8. ¶Quas predeſtinationes Theologia vocat/ et bonas/ diuinaſqꝫ volũtates. Paulus epi-
ſtola ad romanos cap. octauo. Scimus: quoniam diligẽtibus deum/ omnia cooperant̃ in tt
bonũ: iis qui ſecundũ propoſitũ vocati ſunt ſancti. nam quos ſciuit: et predeſtinauit cõfor-
mes fieri imagini filij ſui. vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. quos autẽ predeſti-
nauit: hos et vocauit. et quos vocauit: hos et iuſtificauit. quos autẽ iuſtificauit: illos ⁊ ma-
Ad ephe. 1. gnificauit. Et ad Epheſios cap. primo. Qui predeſtinauit nos in adoptionẽ filiorũ per ihe
ſum Chriſtũ/ in ipſũ ſecundũ propoſitũ voluntatis ſue/ in laudẽ glorie gratie ſue ¶Et hoc
in loco pius et profundus cõtemplator: eleuat̃ ad diuinas preſcientias laudandas/ ad di-
De para- uinas predeſtinationes adorandas. quia ille ſunt primordialia exemplaria rerũ/ prima vt
digma- beatus vocat pater paradigmata/ prediffinitrices et bone dei voluntates. quinimo ille ſũt
tis. ſempiterna illa ratio/ ſapientia et verbum: in quo omnia priuſqꝫ fierent prediffinita et pre-
decreta ſunt/ et per quod facta ſunt omnia. Et vt paradigmata colligamus in quibus ſalus
Ex quib⁹ pre viuentiũ et vita ſaluandorũ ſita eſt: primũ eſt dei filius/ deinde primordialis bonitas/ pri-
ſciẽtia ⁊ pre- mordialis amor/ obedientia/ mũditia/ iuſtitia/ clementia/ manſuetudo/ miſericordia/ pro-
deſtinatio co uidentia/ intelligentia/ et ſimilia: que facile per iſta intelligunt̃. Primũ enĩ predeſtinati vo-
gnoſcuntur. cant̃ per regenerationis lauachrum in filialem adoptionẽ. Hec prima ſanctificatio ad di-
uinã in ſeviuendo efformandã bonitatẽ/ ad geminũ amorẽ complendũ/ ad preceptorꝫ obe
dientiã/ ad cordis mũditiã/ ad iuſtitiã/ clementiã/ manſuetudinẽ/ prouidentiã/ ſapientiã ſe-
cundũ cuiuſqꝫ captum atqꝫ ſortem. Itaqꝫ qui regenerationis eſt filius/ bonitati iuigilans:
quia deus bonus eſt. deum amans: quia optimus eſt. et quia filius ſemper patrem diligit:
cuius nos factura in ipſo ⁊ per ipſum in adoptionẽ reformata ſumus. ⁊ proximũ: quia eũ-
dem ſpiritalẽ patrẽ habet/ et eius frater eſt. adde etiam quia dei filius fieri voluit noſter fra
ter et proximus. preceptorꝫ obedientiã ſeruans: quia deus dei filius (in quo p̄deſtinati ⁊ fi-

lij ſumus)ſemper facit volūtatē patris.mūdiciā colēs:q̄a deus ſumma puritas eſt et ſācti=
ficatio noſtra.iuſtus/ clemēs/ pacificus/ miſericors/ ꝓuidus/ intelligēs: quia deus iuſtus/
clementiſſimus/ pacis largitor/ miſerator/ omnibus prouidens/ et omnia in ſemetipſo co=
gnoſcens.talis predeſtinatus eſt:et nomen eius in celo ſcriptum eſt.et ſcriptura illa ſunt di
uina paradigmata (in quibus deus omnia nouit/ ꝛ prenouit) et bone eius volūtates. ¶Et Lucas.6.
reuera cum dominus vite/ orat patrem.verūtamen non mea voluntas/ ſed tua fiat. et cum
in loco campeſtri (qui huius inferioris mūdi figura eſt) turbas edocet/ diſcipulos ꝛ apoſto
los: diligite inimicos veſtros/ benefacite et mutuum date nichil inde ſperantes: ꝛ erit mer=
ces veſtra multa/ ꝛ eritis filij altiſſimi: q̄a ipſe benignus eſt ſuꝑ ingratos et malos.eſtote er=
go miſericordes: ſicut et pater veſter miſericors eſt.Hec tota paradigmatum eſt/ et vniuer
ſa (qui inſpicere valet) ſacroſancta euangelica doctrina.Et cum magnus Paulus clamat Ad colo.3.
ad Coloceſſes. Viri diligite vxores veſtras/ ſicut et Chriſtus dilexit eccleſiā. Mulieres vi= Ad colo.4.
ris ſuis ſubdite ſint/ ſicut domino: quoniā vir caput eſt mulieris. Domini quod iuſtū eſt et ad ephe.4.5
equū ſeruis preſtate: ſcientes ꝙ dominū habetis in celo.Et ad Epheſios.Eſtote autē inui 1.Petri.1.
cem benigni/ miſericordes/ donātes inuicem ſicut et deus in Chriſto donauit vobis. Eſto
te ergo imitatores dei ſicut et filij chariſſimi.hec omnia: ſācta paradigmata reſpiciunt. ſed
ex paucis multa intelligite. ¶Et qui regeneratus non fuerit/ in libro vite ſcriptus non eſt:
vtpote in quo ſoli filij in primo filio ſcripti ſunt.Qui autē ſcriptus nō eſt:iam iudicatus eſt
et reprobus.et ita quoqꝫ qui malus/ odiens/ inobediens/ immundus/ iniuſtus/ crudelis/
immanſuetus/ auarus/ improuidus/ inſipiens.non enim habet huiuſmodi aſſimilationes:
in quarum primordijs et exemplaribus precogniti ſumus et prediffiniti ad vitam et ſalu=
tem/ ſed eorum priuationes.Deletum igitur eſt de libro viuentium nomen eius: et iam iu=
dicatus eſt et reprobus.Qꝫ ſi eius obſcure vite et priuationum boni plene/ penitētia duca=
tur: et eius rei poteſtatem a deo petat (cui proprium eſt miſereri ſēper/ et manū porrigere
lapſo et ad reconciliationis admittere gratiam) et a deo petat bonitatem ſibi indulgeri/ et
amandi perfectionē/ et mandatorum intranſgreſſibilitatem.et fiat vir ille reconciliationis
filius: ſubinde bonitati ſtudens/ geminam charitatē pro poteſtate ſua amplectēs/ diuinis
preceptis obſequens/ et per alia diuinorū paradigmatū veſtigia pro captu ſuo/ ſuaqꝫ ſorte
incedens/ predeſtinatus eſt/ et ſcriptus in libro vite: qui prius ſcriptus non erat ſed iudica=
tus et reprobus. ¶Et in eterna ſapientia (que eadem et preſcientia et predeſtinatio eſt) nō
eſt altera pro electis/ et pro iis qui in reprobum ſenſum dantur ſcriptura: ſed ꝛ electorum et
reproborum eadem eſt ſcientia.et nulla illic cōtingentia/ nulla varietas/ nulla mutabilitas
(note enim ſapientie: ſcriptura eterna) ſed in nobis cōtingentia/ varietas/ mutabilitas. vt
qui interdum deo indultore a quo ſolo omne bonum: diuinas in nobis exprimimus ima=
gines/ quantum ipſe dat/ et largitur.et tunc ſignati ſumus.et illa ſignatio noſtra/ illa ſcrip=
tura: ſūma eſt ſuis veſtigiis reddita veritas.humana enim ſcriptura imagines reſtituit ve
ritati: diuina autem veritatē imagini. ¶Aliquando vero ex inconſtantia et mobilitate no=
ſtra/ aut obſcure mendacis turbe impulſu cadimus/ et illis diuinis veſtigiis priuamur: et
tunc noſtra noīa deleta ſūt (et ſpōſus eternus neſcit nos) ꝛ nichilominus tamē ſemper ſcri
pta ſi nobis reſurgere ſit cure/ et poſſumus (ex ſe enim poteſt nullus) ſed deus eſt erector/ et
qui poſt caſum firmat: et ſtantium et reſurgētium fortitudo et virtus. ¶Quo fit vt idem ſit
in primordiis ſcientia et neſciētia ſi ita dicere poſſumus.apud nos vero diuerſa: vt lumen
et tenebre/ vt gaudium et pena/ vt vita et mors.eam enim ſcientiam: in nobis tandē ſequi=
tur immenſa lux/ immenſa gloria/ et vita eterna.ne ſcientiam vero tandem immēſus tene=
brarū horror/ et confuſio/ ꝛ intermina ſupplicia/ morſqꝫ ſecunda ¶Et cui deus videre per=
miſerit quo modo liber ille in quo ſignata ſunt omnia purus ſit: ꝛ omnis in eo ſcriptura/ et
omne nomen cum alio conuertat̄/ in vnoqꝫ coincidant omnia/ imo omnia ſint vnū/ idemqꝫ
et ſimpliciſſimum ineffabile nomē: pariter intelliget cur qui in vno deliquit factus eſt om=
nium reus.Et non expaueſcet/ non trepidabit ad preſcientie et predeſtinationis ſancta no

mina: quin potius laudabit toto gaudio effuſus diuinas preſcientias/prediffinitiones/ et
bonas dei voluntates.et concinet adoptiuus ſanctum/altum et ſublime carmen filij. Ecce
Pſalmꝰ. 138 domine tu cognouiſti omnia nouiſſima et antiqua:tu formaſti me et poſuiſti ſuper me ma=
num tuam.mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me.et beatus eſt: qui poteſt hoc ſanctum car=
men canere.et gaudebit tota mentis religioſa humilitate conſtratus ante deum:cognoſce
re nomen ſuum in celo/nomen verum/nomē nouum quo nullus eſt dignus:ſed deus ha=
Apocalyp. 2. bentium eſt dignitas/et ſufficiētia.nomen de quo dictum eſt.vincenti dabo calculum can=
didum/⁊ in calculo nomen nouum ſcriptum:quod nemo ſcit/niſi qui accipit.Et ſi religio=
ſa humilitas/⁊ ſacrarum litterarum veneratio que nos docent quia nemo ſcit/ an ſit amo=
re/an odio dignus:non finit ipſum audere cogitare nomen ſuum ſcriptum eſſe in celis: ſu=
ſpirat tamen ⁊ ſperat non ex ſuo curſu/non ex ſua voluntate/ſed ex ſola miſerentis dei pre=
ordinatrice bona voluntate/partem tandem habiturū cum fidelibus. Non enim quia cur=
rimus aut volumus predeſtinati ſumus:ſed quia predeſtinati ſumus ⁊ currimus hoc ſan=
ctum et pulchrum vite certamen/et volumus.imo ⁊ currere poſſe/et velle poſſe accipimus.
Perinde atqꝫ non quia ambulo aut viuo:deus eſt motionū motus/et viuentium omnium
vita quare et vite mee vita.ſed quia deus eſt primordialis motus/et prima vitalis/ viuen=
tiumqꝫ vita:ego et ambulo et viuo/et vt ambulē atqꝫ viuam poſſe accipio . ¶ Unde fit vt
deus non eque cauſa eſſe dinoſcatur reprobationis malorū:et proborum electionis.quin
reprobi ipſi ſibiipſis ſue reprobationis cauſa ſunt:ſua illicita deſideria ſectantes/ et multi=
plici ſuam imitationē euertendo diuina ſpecie ſe priuantes(ad quas quidem diuinas ſpe=
cies percipiendas:quiſqꝫ pro captu ſuo vitam hanc temporalem/cōmunemqꝫ cum ceteris
hominibus lucem acceperant)non eterna/bonaqꝫ dei voluntas.verum probi ſue electio=
nis non cauſa ſunt niſi admodum exilis et parua: ſed diuina bonitas. neqꝫ enim quicqꝫ ad
diuinorum paradigmatum participationem agere quiſqꝫ poteſt:cuius ipſa precipua cau=
ſa non ſit et autor/et quod ex bona eius volūtate non pendeat. Malos enī deus odit quos
non nouit:illos autem non nouit qui eternaliter/ ſempiterniſqꝫ rationibus ſcripti nō ſunt.
at ꝙ illos odit/ ꝙ non noſcit/ꝙ ſcripti non ſunt cauſa non eſt: ſed ipſi et eorū ad priuatio=
nes/ad non eſſe/et malum degenerantes voluntates.qui hoc enim ignorat: Philoſophiā
et amoris/⁊ ſciētie/⁊ caloris ignorat.amor enim per ſe non odit:neqꝫ ſcientia per ſe neſcit/
neqꝫ calor infrigidat . Et deus bonos amat quos cognoſcit:illos autem cognoſcit/quorū
nomina in eterna ſapiētia ſcripta ſunt.Et illius amoris/illius ſciētie/ et primordialium no=
minum deus tota cauſa eſt.Opera autem noſtra que facimus et quidquid poſſumus/imo
potius que in nobis fiunt:idolum ſunt in ſpeculo.deus enim in bonis ſe ſpeculatur/ ⁊ illos
videt.a malis autem faciem ſuam auertit:et ſpeculum tetrum ſine luce et ſine imagine ma=
nent.¶ Et cum duplex in hac noſtra huius mundi per viam arctam peregrinatione callis
ſit/trameſqꝫ bifidus:vnus quidem agendi/et alter cōtemplādi:vtriuſqꝫ profecto vite atqꝫ
ſemite ſua exēplaria ſūt.Et hec: pater/filius/ſpiritus/dominus/ſeruus/rex/ſubditus/bo=
num/verum/pulchrū/amor/obedientia/fortitudo/temperātia/largitas/miſericordia/ma
gnificentia/humilitas/pacientia/modeſtia/māſuetudo/benignitas/iuſtitia/amicitia/pru=
dentia/et omnino prouidētia:in agendo/amminiſtrandoqꝫ ſunt actiue vite paradigmata.
et illa intelligere oportet ſupramūdane.Et hec quoqꝫ eadem in cōtemplando contempla=
tiue:et pleraqꝫ alia.vt vnum/ens/viuens/mouēs/intelligens/eternū/potens/ fecundum/
plenū/trinū/ſuperens/ſuperbonū/ſuperuiuēs/et reliqua diuina nomina que beatiſſimus
pater colligit nō plane negātia.et cōtēplatrix vita ſup paradigmata aſcēdit:cū id qđ inco=
gnoſcibile eſt per oīa cognitū/laudat per infinitū/immēſum/incomprehēſibile/inuiſibile/
inacceſſibile/ignotum/et ſimilia. de quibus eſt theologia negatiua/et diuina ignorātia:et
quorū deo digna cōtemplatione/cōtēplatoris animus felix euadit. ¶ Et hic(fateor)mul=
tam aquā in anguſto vaſculo cōſtringere molitus ſum:quam rem materia ipſa refugiebat
iccirco quoqꝫ factus contra propoſitū prolixior. Perſtricta tamen ſunt hec quanta breui=

tate nobis donatū eſt: vt labentes erigātur intelligētie/ ⁊ ad ſacra primordialiū rerum ſpectacula admittantur. Sed opus fuiſſet (ingenue fateor) ad hec ſublimia preſtātiore duce: et deus det/ vt ſecula noſtra illuminētur. et operarios mittat ſue lucis capaces: quia eius ſupereminēs lux per omnia ſecula irradiat/ ſed obſcura natura non comprehendit. ❡ Et vt adiectis paucis finē faciamus/ id attenta animaduerſione dignū eſt: idem hoc in libro eſſe exempla/ exemplaria/ paradigmata/ ſcientie/ preſcientie/ predeſtinationes/ bonas dei voluntates/ diffinitiones/ prediffinitioneſq; rerum. Non ꝙ plures putandū ſit in deo eſſe voluntates/ plures ſcientias/ preſciētias/ ſapientias/ et huiuſmodi ſimilia. hec enī omnia vnū ſunt/ et ſuperexcellēter vnum. ſed hec multitudo ex proceſſu rerum ad ipſum ſuperexcellenter vnum (vt ex lineis ad circuli centrum) intelligitur. omnes enī in centro ſūt vnū. Ex quibus intelligere poſſis: que ea ſunt exempla de quibus cap. quarto numero 54 legitur. Et ipſius gratia/ ⁊ per ipſum/ et in ipſo eſt principiū omne a quo exempla ducunt. ❡ Id etiam ſilentio pretereundum non eſt idiotas quoſdam de his prediffinitionibus rerum/ contra deum ſtulta loqui interdum ſolere: et eum ex magno benignitatis eius munere (ꝙ liberam nobis fecerit voluntatis poteſtatem) accuſare. Et non minus inter litteratos hec precella cadere ſolet: et ſtatim ex incompoſitione ſtudiorum inter ephebos/ ⁊ impuberes (quorum infirme vires vix adhuc lacte fouende ſunt) hec materia ventilari. et ex cōtingentia nonnullarum propoſitionū/ protinus ſine amminiculis (vt ferme fabulātur pyreneum: ſine alarū ope poſt muſas volare voluiſſe) ad celi ſumma conſcēdere/ ⁊ an ipſi cenaturi ſint circa ſemper adorandam dei preſcientiā multa delirare. Meminerint pyreneum ſtulte preſumptionis dediſſe penas: ſi fabula potius moueantur ꝙ̄ veritate. Et hec profecto licentia/ hec vero nomine impudentia: in ſtudiis reprimēda/ atq; arcenda eſt. ſinite ſtudia illuminari. in lumine enim ſaluamur: in lumine nemo offendit. diſcantur logica in logicis/ in naturalibus naturalia/ in moralibus vite inſtituta/ et diuina in diuinis. aſſurgere tamen in naturalibus/ et moralibus: interdum modeſte et reuerenter licet. amminiculatiue autē diſcipline id pondus non ferunt. earum enim officiū ſolum eſt: vt in aliis ſint inſtrumēta. in diuinis autem aſſurrectiones: et naturales/ et ꝓprie ſunt. ❡ Et ante idiotas ſacramentū de dilectione Jacob/ et odio Eſau magnum apud Paulum myſteriū: non proferatur. et eis quoq; interdicatur ea de re quicq; temere loqui. non autē eos decet. Jacob enim electorum multitudo/ Eſau autem multitudo reproborum: diuina quidem ſemper bonitate vt boni fiānt (ſeruatis rerum numeris/ ⁊ inditis proprietatibus) benigniſſime procuratrice. Et multi ex Eſau veniunt ad miſericordie fontem: et ſalui fiunt. Uerum non intelligūt ex Eſau fieri Jacob: et ex Jacob Eſau. neq; quod per prophetam dicitur. Miſerebor eius qui fuit abſq; miſericordia. dicam non populo meo populus meus es tu: et ipſe dicet deus meus es tu. Dicatur potius talibus: quo modo benigniſſimus deus nunc ſimilis ſolicito pro liberis patri/ nunc ſimilis importune et ſupra modum vehementer amanti: Eſau/ ⁊ reprobos vt electis inſerat et ſaluandis/ per ſuos precones prophetas dulciter inuitat. Per Eſaiam cap. 44. Reuertere (inquit) ad me quoniā redemi te. Et cap. 55. derelinquat impius viam ſuam/ et vir iniquus cogitationes ſuas/ et reuertatur ad dominū et miſerebitur eius: et ad deū noſtrum quoniā multus eſt ad ignoſcendum. Per Hieremiā cap. tertio. Uulgo dicit ſi dimiſerit vir vxorē ſuam/ et recedēs ab eo duxerit virum alterū: nunquid reuertetur ad eam vltra? nūquid polluta erit/ et contaminata mulier illa? tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen reuertere dicit dominus ⁊ ego ſuſcipiam te. Et iterum. Frons mulieris meretricis facta eſt tibi/ noluiſti erubeſcere: ergo ſaltem a modo voca me pater meꝰ es tu/ dux virginitatis mee tu es. Et per Malachiam cap. tertio. Ego enim deus/ et nō mutor. Reuertimini ad me et ego reuertar ad vos. Et iterum. Et attendit dominus et audiuit: et ſcriptus eſt liber monumenti coram eo timentibus dominū/ et cogitantibus nomen eius. et erunt michi dicit dominus exercituū in die qua ego facio in peculium. et parcam eis ſicut vir parcit filio ſuo ſeruienti ſibi. et conuertimini: et videbitis quid ſit inter iuſtum et impium/ et inter ſeruientē deo et non ſeruientē ei. hec et ſimilia poterunt eos cōſolari: que pri

Oſee. 1. Eſaias. 44. Eſaias. 55. Hieremi. 3. Malachi. 3.

ma ſui intelligētia purgant/ et dei benignitates et bonas eius in nos voluntates declarāt.
¶ Et ad eos qui in re litteraria verſantur dicendū: vt meminerint non ex inſtabilitate ſem=
per fluctuantiū rerum/ non ex euentu rerum incerto/ indeterminatoq; ad eternas preſcien
tias ſtabiliſſimas/ certiſſimas et rerum omniū prediffinitrices cauſas eſſe aſcendendū. ſed
pietate/ religione/ veneratione/ et ſobria oratione: diuina paradigmata eſſe viam. que ſem=
per a nobis et ab iis que ſupra nos ſunt ſint benedicta. Et hec pro introductione diffuſius
q̄ par ſit: dicta eſſe videbuntur.
¶ Que ſunt omnia predeſtinauit/ atq; produxit. Predeſtinauit/ preſcripſit/ prediffiniuit. vv
¶ Si autem et philoſophus clemens. hunc volunt eſſe clementem qui tertius a petro ſedit xx
Ad philip.4. pontifex. Et de quo Paulus ad Philippenſes cap. quarto. Etiā rogo ⁊ te germane com=
par: adiuua illas que mecum laborauerunt in euāgelio cum Clemente/ et ceteris adiutori=
bus meis: quorū nomina ſunt in libro vite. Et exemplaria in rebus principalia quedā no
minabat: vt myſterialia. ſed illam ſignificationē minus in propoſito congruentem: nō ap=
probat beatus pater. Neq; quidē illa diuina ſigna pricipaliſſima ſunt/ precipueq; ſequen=
da: ſed eā que per illa intelligūtur/ que et vera ſunt exemplaria. Ubi autem Clemēs id di=
Deutero.29. cat non conſtat. Et deuteronomio cap. viceſimo nono ita ſcribitur. Cuſtodite ergo verba
pacti huius: et implete ea vt intelligatis vniuerſa que facitis.
¶ Omnia igitur ipſi que ſunt ſecundū vnicam. Ipſi/ ipſi omniū cauſe. Et quod paulopoſt yy
infra ſubiungitur. atq; in omnibus que ſunt exultās. id eſt quod per prophetā dicitur: pſal=
Pſalm⁹.103 mo centeſimo tertio. Sit gloria domini in ſeculum: letabit᷑ dn̄s in operibus ſuis.

¶ De vita. Cap. VI.

Vita Sed de his quidē in aliis oportunius dicat᷑: nunc vero celebrāda laudibus eſt vi= A
ta eterna: ex qua ipſa vita/ et vita omnis eſt: et a qua in omnia que vitā quomoli= 119
bet hauriūt viuere pro modo cuiuſq; diffundit᷑. Nempe et ipſa immortaliū ange
lorum vita/ et imortalitas ⁊ cōſtantia illa angelici ſempiterni motus nunq̄ deficiēs: ex ipſa
et per ipſam eſt atq; ſubſiſtit. quo circa viuentes ſemp immortaleſq; dicūtur/ et rurſum nō
immortales: (quia nō ex ſe habent vt imortales ſint/ ⁊ ſempiterne viuant) ſed ex viuifica/ et
vite omnis efficiente/ atq; cōtinente cauſa. Et ſicuti in ente dicebamus: ꝙ ipſius quoq; eſſe
ipſa eſt ſeculū ita et hic rurſus ꝙ vite ipſius quoq; ſupereminens illa/ et diuina vita vite eſt B
autor atq; ſubſtātie. Et vita oīs/ ac vitalis motus ex vita illa ducitur: que eſt ſupra omnem
vitā et omne totius vite principium. Ex ipſa: et anime immortalitatē habent: et animātes
omnes/ et plante iuxta extremā vite harmoniā vt viuant acceperūt. qua ſublata: iuxta elo=
quium oīs deficit vita. et ad quam ipſa quoq; que participāde/ ipſius infirmitate defecerūt C
ſi rurſum cōuertantur: rediuiua fiunt. ¶ Ac largit᷑ primum quidē ipſi per ſe vite: vt ſit vita. 120
et omni vite ⁊ particulari: vt ſit vnaqueq; idipſum ꝓprie quod eſſe a natura habet. Atq; ſu
perceleſtibus quidē vitis ſpiritalē et diuinā/ immutabileq; immortalitatē: et nuſq; vergen=
tem/ aut inclinantē ſempiternū motum/ ſeſe etiā per bonitatis copiam ad demonū vſq; vi=
tam ſuperextendēs. neq; enim vita illa ab alia prouenit cauſa. ſed ex ipſa: et ꝙ ſit vita/ et ꝙ
perſeuerās ſit habet. Sed et viris quoq; vt ꝑmiſcuis q̄tum licuit angelicā cōdonans vitā:
ſuperabūdantia pietatis/ a ſe auerſos nos cōuertit/ atq; ad ſe reuocat. ¶ Et quod vero lon 121
ge diuinius eſt nos totos (animas dico et ſocia corpora) ad perfectā vitam ⁊ immortalita=
tem transferre pollicetur. quod veteribus quidē: preter naturā fortaſſe videatur. michi ve=
ro/ tibiq;/ et veritati et diuinū/ et ſupra naturā vt eſt videtur. ſupra naturā noſtram dixerim
viſibilem: nō ſupra omnipotētē illi per ſe et diuine vite equalē. ipſi quippe (vt que ſit vitarū
Simon magus. omniū natura: maximeq; ſacratiorū) nulla vita preter naturā/ aut ſupra naturā eſt. Itaq; D
dementiſſimi Simonis hac de re cōtradictorij libri: procul a choro diuino/ tuaq; ſancta aīa
pellātur. fugit enī illū puto (et quidē/ cum ſapientē ſe exiſtimaret) nō oportere eum qui re=
cte ſentiat manifeſta ſenſus ratione inniti adiutrice/ cōtra inuiſibilē omnium cauſam. ⁊ hoc E
eſt qđ ei dicēdū: id eſſe preter naturā dicere. ipſi enī nichil ꝯtrariū eſt. ¶ Ex ipſa viuificātur 122
et cōfouentur: et animātes cūcte/ atq; arbores. et ſiue ſpiritalē dixeris/ ſiue rationalem/ ſiue

ſenſitiuam/ſiue nutritiuam/ſiue vegetatiuā/ſiue quālibet vitam/ aut vite initium/ aut vite
ſubſtantiā: ex ipſa et viuit et viuificat que ſupra omnē vitam eſt/ et in ipſa ſecundū cauſam
vniformiter ante ſubſiſtit. Nam vita illa ſuprema et principalis: ꝛ vite omnis eſt autor/ et
fecundat/ et replet/ et diuidit vitam. et omni ex vita predicāda eſt: pro omniū fecunditate vi
tarum. vt omnigena/ omniſqꝫ vita intelligētia comprehenſa/ laudataqꝫ. vt nullius egens.
imo vite affatim plena per ſe viuens. et vt ſupra omnem vitam/ vt vitam viuificans/ vitaqꝫ
ſuperior: ſiue quomodocūqꝫ ineloquibilem vitam quiſqꝫ humano more laudare velit.

¶ Sexti capitis ſcholia.

A ¶ Nunc vero celebrāda laudibus eſt vita eterna. Deus et vt vita/ et vt vita eterna frequē-
ter in ſacris litteris celebratur. Ut vita. Deuteronomium cap. triceſimo. Ipſe eſt enim vita Deutero.30.
tua/ et longitudo dierū tuoꝝ. Et prima epiſtola Joannis cap. primo. Quod fuit ab initio/ 1.Joānis.1.
quod audiuimus/ quod vidimus oculis noſtris/ quod perſpeximus: et manus noſtre con
trectauerūt de verbo vite et vita manifeſta eſt. Ut vita eterna. Epiſtola ioannis eodē in lo 1.Joannis.1.
co. Et vidimus et teſtamur/ et annunciamus vobis vitam eternā: que erat apud patrem/ et
apparuit nobis. Et cap. quinto. Hic eſt verus deus/ et vita eterna. 1.Joannis.5

B ¶ Et ſicuti in ente dicebamus. Cap. precedēte numero 113.

C ¶ Qua ſublata iuxta eloquiū oīs deficit vita. Pſalmus centeſimus tertius. Auertente te Pſalm⁹.103
manū tuā turbabunt: auferes ſpiritū eorum et deficient/ et in puluerem ſuum reuertentur.

D ¶ Itaqꝫ dementiſſimi Simonis hac de re cōtradictoꝝ libri. De huius Simonis magi de- Simon magus.
mentia: Clemens/ Egeſippus/ Juſtinus/ Hireneus/ et Euſebius ſcripta reliquere. qui ſe
deū ementiebat: et qui nitebatur ſententiā apoſtoloꝝ dei Petri/ et Pauli de futura reſur
rectione cum corporibus/ euertere. Inquit enī diuinus Paulus prima ad Corinthios epi 1. ad Corī.15
ſtola cap. decimo quinto. Seminat corpus animale: ſurget corpus ſpiritale. Oportet enī
corruptibile hoc induere incorruptionē: et mortale hoc induere immortalitatem. Et hanc
regenerationem noſtram ex mortuis negabat Simon perditionis filius: poſſe cū corpori
bus fieri/ quia id eſſet contra naturam.

E ¶ Et hoc eſt quod ei dicendum. Id Simoni dicendum eſt: velle contra incomprehenſibi
lem dei potentiam ex iis que nature curſu/ potentiaqꝫ ſurgunt/ atqꝫ cognita ſunt initi/ et cō
tendere: id profecto contra naturam eſſe. non autem illam ipſam omnium omnipotentem
cauſam ea operari: que ſunt ſupra noſtram naturam.

¶ De ſapientia/ ſenſu/ ratione/ veritate/ fide. Cap. VII.

123 Se vero ipſam ſi placet verā/ perennēqꝫ vitā: et vt ſapientē/ et vt ſapientiā ipſam Sapientia.
F a celebremus/ imo vt toti ſapiētie ſubſtantiā largientē/ et ſupra omnē ſapientiam/
intelligētiamqꝫ longe eminentē. Non enī ſolum eſt ſapiētie exuberās deus/ et ſa-
G pientie eius nō eſt numerus: ſed et ſupra ſermonē omnē/ et mentē/ et ſapientiā locatus emi Paulus apoſtolus hierothei et Dionyſij cōmunis p̄ceptor.
net. intellexit hoc mirabiliter. ꝑfecto diuinus vir cōmunis noſter/ noſtriqꝫ preceptoris ſol:
qui ſtultum dei ſapiētius hominib⁹ dixit. Non modo quia humana mens oīs/ firmitati et
ſtabilitati diuinarū/ exactiſſimarūqꝫ intelligentiarū cōparata: error quidā eſt. verum quia
H etiā ſolenne theologis eſt: paſſione reciproca/ in deo que ſūt priuationis aſſerere. Ita et in-
uiſibilem aiunt ſancte littere clariſſimā lucem/ eumqꝫ qui celeberrimus eſt/ et eum qui mul-
tis inſignis nominibus eſt: ineffabilē et ſine nomine appellāt. preſentēqꝫ oibus/ ꝛ qui inue-
nitur ex oibus: incōprehenſibilē/ atqꝫ inueſtigabilē dicunt. hoc modo nunc quoqꝫ diuinus
apoſtolus ſtultitiā dei laudare perhibet: quod in ea irrationabile/ indignumqꝫ videtur: ad
I ineffabilē/ rationemqꝫ omnē precellentē referens veritatē. ¶ Uerū (quod in aliis dixi) que
124 ſupra nos ſunt ſi more noſtro accipiamus/ familiaribuſqꝫ inuerſemur/ ſenſibus diuina no-
ſtris cōferentes: fallimur/ qui diuinū illud arcanū/ iuxta viſibilē ſpeciē perſequamur. Cum
ſcire ꝑfecto debeamus animū noſtrū partim habere intelligendi virtutē/ per quam intelli
gibilia aſpicit: partim vnionē mentis nature precellentē/ per quā iis que ſunt ſupra ſe iun-
gitur. hac itaqꝫ diuina oportet intelligam⁹ nō humano more: ſed toti integre a nobis ipſis
K excedentes atqꝫ prorſus in deū tranſeuntes. Preſtat enī dei eſſe: ꝙ iuris noſtri. Sic deniqꝫ

tradi diuina nobis poterunt: ſi cũ deo fuerimus. ¶ Hanc itaq; irrationabilē ⁊ amentē ſtul- 125
tam q̃ ſapiētiam/ eminentia ſingulari predicātes: dicamus/ oīs ſenſus et rationis/ omniſq;
ſapiētie et intelligētie autorem eſſe. ipſius eſſe omniũ conſiliũ: atq; ab ipſa omnē ſcientiam
intelligētiãq; profluere/ et in ipſa omnes eſſe theſauros ſapiētie et ſciētie abſcōditos. Atq; K
vt ab iis que ſupra iam diximus nō diſcedamus: cauſa illa ſupreme atq; omniũ omnino ſa
piens/ ſapientiã ipſam et totã et particularē ſubſiſtere facit. Ex ea intelligibiles angelicorũ
ſpirituũ/ intellectualeſq; virtutes: ſimplices/ et beatas intelligētias habent: nō in diuiſibili
bus/ aut a diuiſibilibus/ ſiue ſenſibus/ ſiue verbis latioribus diuinã colligētes ſciētiã: dum
neq; cōſortio aliquo ad hec ipſa agglutinantur/ et materia omni ac multitudine perſiſtunt
pure. ſpiritaliter/ ⁊ extra materiã/ vniceq; intelligibilia diuina penetrant: eſtq; in eis ſpirita
lis virtus/ et operatio impermixta/ et imaculata irradiata mũdicia: cōtemplatioq; diuino-
rum ſenſuũ indiuidua et ſpiritalis. et que auguſtiore illo ſingulari ad diuinũ/ ac ſapientiſſi-
mum et ſenſum et verbũ pro viribus format. ¶ Per diuinã item ſapientiã: et anime ratio- 126
nandi vim habent/ diſcurſione ⁊ longo ambitu ad rerũ veritatē annitentē. atq; in eo ſingu-
laribus illis ſpiritibus inferiores: ꝙ diuiduis/ atq; omnigenis varietatis vtuntur ſignis. in
eo vero ꝙ plurima in vnum colligant: intelligētiis quoq; equalibus angelis (q̃tum fas eſt
animabus ad id aſpirare) illuſtrari promerētur. Ac ſenſus ipſos quoq; ſi quis ſapientie ali M
qua ex parte dicat eſſe participes: non errabit/ extraq; propoſitũ aget. Certe et demonicus
ſenſus: ex ipſa ducit̃ inq̃tum ſenſus eſt. inq̃tum vero ſenſus eſt irrationalis/ frui eo quod
appetit neſciēs/ ac nolens: rectius a ſapiētia defectio poteſt appellari. ¶ Sed enim ꝙ ſapi 127
entie ipſius ⁊ omnis mentis ⁊ omnis rationis/ ac ſenſus omnis: diuina ſapiētia et initium/
et cauſa ſit/ et ſubſtãtia/ et perfectio/ et cuſtodia/ et finis dictum ſit. Verũ deus ipſe qui eſt
pluſq; ſuperq; ſapiēs. quo modo ſapiētia/ ſenſus/ et ratio/ et cognitor laudatur? quomodo
eni intelligibile aliquid ſentiet: cũ intellectualibus operationib9 careat? aut quomodo ſen
ſibilia noſcet: qui ſenſu omni ſuperior eminet? Atqui ſcire illũ omnia ſcriptura teſtatur/ ni- N
chilq; diuinã ſcientiã fugere: verum (quod ſepius dixi) diuina digne deo ſunt intelligēda.
Sane animi/ ſenſuſq; priuatio: excellētiam in deo/ non defectũ ſignat/ ſicq; accipi oportet.
quēadmodũ etiam irrationale ei applicamus/ qui ſupra rationem eſt: et imperfectionē ei
qui ſumme perfectus eſt excellētia et duratione. ⁊ intangibilē/ inuiſibilēq; caliginem inac-
ceſſibilis lucis/ per excellentiã viſibilis luminis ¶ Itaq; diuina mens omnia cōtinet/ cũctis 128
ſupereminēte ſciētia: ſecundũ omniũ cauſam/ omniũ in ſe notionem ante cōplexa/ priuſq;
angeli fierent ſciens/ angeloſq; producēs. et alia omnia in intimis/ ⁊ ab ipſo (vt ſic loquar)
initio noſcens: atq; ad ſubſtantiã ducēs. Et hoc arbitror id ſignare quod dicitur: qui nouit O
omnia anteq̃ fiant. nō enim ex iis que ſunt ea quidē diſcens diuina mens nouit: ſed ex ſe et
in ſe ſecundũ cauſam/ omniũ notionem et ſcientiã atq; ſubſtantiã anticipat/ ⁊ ante compre
hendit: non ſingula ex cuiuſq; ſpecie ducens: ſed ſecundũ vnicam cauſe cōplexionē oīa ſci
Manuductio a luce. ens et continens. ſicuti et lux ſecundũ cauſam in ſeipſa tenebrarũ ſcientiam preambit: non
aliunde q̃ ex luce tenebras noſcens ¶ Seipſam itaq; diuina ſapiētia noſcens/ omnia ſcit:
materialia ſine materia/ et indiuidue que diuiſionem admittũt/ et vnice plurima: vno ipſo 129
cuncta ſciens et ꝓferens. Nam ſi ſecundũ vnã cauſam deus oībus eſſe impartit: vna eadē
profecto cauſa ſciet oīa/ vtq; ex ſeipſo ſint/ et in ipſo ante ſubſiſtãt. neq; ex iis que ſunt eoꝝ
capiet notionē: ſed et ipſis ſingulis ſue et aliorũ aliis ſciētie erit indultor. Non habet itaq;
deus peculiarē ſcientiã ſui/ aliã vero cōmunē omnia cōprehendentē: ipſa eni ſeipſã omniũ
cauſa cognoſcēs/ qua tandē ratione que ab ſe ſunt/ et quorũ eſt cauſa ignorabit? Hac itaq;
deus cuncta cognoſcit: non rerũ/ ſed ſui ꝓfecto ſcientia. Namq; et angelos ea ſcire que in
in terra ſunt/ ſcriptura teſtatur: nō ea ſenſu hauriētes que quidē ſunt ſenſibilia/ ſed propria P
ad dei effecti imaginē mētis virtute atq; natura ¶ Ad hec q̃rendũ quomodo nos deũ ſci-
mus? qui neq; intelligibilis/ neq; ſenſibilis/ neq; omnino quicq̃ intelligibiliũ eſt. Forte id 130
veraciter dicemus: nos deũ nō ex ipſius natura cognoſcere (id nempe ignotũ eſt: omnēq;
ſuperat rationē ac ſenſũ) ſed ex creaturarũ omniũ ordinatiſſima diſpoſitione vt ab ipſo ꝓ-

ducta/ et imagines quaſdā ac ſimilitudines diuinoꝝ ipſius exemplariū pre ſe ferēte: ad id
quod oīa tranſcendit via et ordine pro viribꝰ ſcādimus in oīum eminētiſſima priuatione/
atqꝫ in omniū cauſa. Idcirco ⁊ in oībus deus agnoſcit: ⁊ ſeorſum ab oībus/ et per ſcientiā
et per ignorationē noſcitur deus. eſtqꝫ ipſiꝰ et intelligētia/ et ratio/ et notio/ et tactus/ et ſen
ſus/ ⁊ opinio/ et imaginatio/ et nomen/ et alia omnia: et neqꝫ intelligitur/ neqꝫ dicitur/ neqꝫ
nominatur/ neqꝫ eſt aliquid eoꝝ que ſunt/ neqꝫ in aliqua creatura cognoſcitur. ⁊ in omnibꝰ
omnia eſt: atqꝫ in nichilo nichil. et ex oībus cunctis agnoſcitur/ et ex nullo nemini. Enim-
uero ⁊ iſta de deo rectiſſime dicimus: et ex ſubſtantijs oībus celebratur iuxta omniū ratio-
nē quarū eſt autor. et eſt itē auguſtiſſima dei ſciētia que per ignorationē ſcitur/ in cōiuncti
one illa que ſuperat ſenſum: quādo mens omnia alia tranſiliens/ et ſeipſam demū linquēs:
cōiuncta fuerit luciḋiſſimis radijs/ inde atqꝫ illic inſcrutabili ſapiētie profundo illuſtrata. ⁊
Q ex oībus quidem (vt dixi) ipſa noſcenda eſt: ipſa enī eſt/ iuxta ſcripture fidem effectrix om-
niū/ et ſemper cūcta coaptans/ ipſiuſqꝫ omniū indiſſolubilis cōuenientie atqꝫ ordinis cau-
R ſa: ſemper prioꝝ fines ſequentiū initiis iungens/ vnāqꝫ mundi conſpirationē et cōgruen-
131 tiam decentiſſime moliens. ¶ Ratio quoqꝫ deus dicit in ſanctis litteris: nō modo quia et Ratio ſiue
rationis et ſenſus et ſapientie indultor eſt/ ſed quia et omniū cauſas in ſe vniformiter ante verbum
S cōplexus eſt/ et quia per omnia pergit penetrans (vt ſcriptū eſt) vſqꝫ ad omniū finē. Et ſu-
pra hec etiā quia ſupra ſimplicitatē omnē diuina expandit ratio: eſtqꝫ ab oībus ſupra oīa
T ſupreme ſubſtantie ratione abſoluta. Hec ratio eſt ſimplex/ vereqꝫ ſubſiſtens veritas: circa
quā vt liquidā et nuſqꝫ oberrantem ſcientiā omniū/ diuina fides eſt ſtabilis credentium ſe- Veritas.
V des: que hos in veritate locat/ in ipſiſqꝫ veritatē imperſuaſibili identitate certam et ſimpli- Fides
132 cem veritatis notionē habentibus iis qui crediderunt. ¶ Nam profecto ſi ſcientia cogno-
ſcentiū et cognitorum cōiunctrix eſt/ ignorantia vero mutationis ſemper et ex ſe ignoranti
X ſue diuiſionis eſt autor: cum qui in veritate credit iuxta ſcripture fidem nichil remouebit
a vere fidei autore: in quo conſtantiā īmobilis atqꝫ īmutabilis identitatis habebit. Nouit
enim penitus is qui veritati cōiunctus eſt: ꝙ bene ſe habeat etiā ſi plures illum corripiant/
quaſi amētē et extra ſe factū. fugit enī (quēadmodū et par eſt) illos quomodo velut ex erro
re ille per intemeratā veritati fidem extra ſe fit/ extaſimqꝫ patitur. Porro nouit ipē ſeipſum
veraciter/ nō (quod illi aiunt) inſanire: ſed ab inſtabili ac variabili circa latiſſimā erroris va
rietatem motu/ per ſimplicē et ſemꝑ ſecundū eadem et eodē modo ſe habentem veritatem Teſtimoniū
Z euaſiſſe liberū. Ita deniqꝫ noſtratis diuine ſapiētie principes/ ac duces: pro veritate mo- de martyribꝰ
riūtur omni die teſtimoniū perhibētes (vt dignū eſt) et verbo ⁊ omni opere/ ſingulari chri
ſtianorum/ vereqꝫ ſcientie: omnibus hanc eſſe et ſimpliciorem et diuiniorē/ imo ipſam eſſe
ſolam veram et vnicam et ſimplicem diuinam notionem.

¶ Septimi capitis ſcholia.

F ¶ Non enī ſolū eſt ſapientie exuberans deus. Pſalmus centeſimus quadrageſimus ſex- Pſal. 146.
tus. Magnus dñs noſter et magna virtus eius: et ſapientie eius non eſt numerus. Et pſal Pſalmꝰ 144
mus centeſimus quadrageſimꝰ quartus. Magnus dñs et laudabilis nimis: et magnitudi
nis eius non eſt finis.
G ¶ Intellexit hoc mirabiliter profecto diuinus vir. De diuino Paulo id intelligit qui bea-
ti patris et Hierothei cōmunis extitit preceptor. Epiſtola ad corinthios prima cap. primo
Nos autē predicamus Chriſtū crucifixū: iudeis quidem ſcandalū/ gentibus autē ſtulticiā
Ipſis autē vocatis: iudeis/ atqꝫ grecis Chriſtū dei virtutē/ atqꝫ ſapientiā. quia quod ſtultū
eſt dei: ſapientius eſt hoībus. et quod infirmū eſt dei: fortius eſt hominibus.
H ¶ Ita et inuiſibilē aiunt ſancte littere clariſſimā lucem. Deus qui eterna ſapiētia eſt: vt lux
clariſſima in ſanctis litteris celebrat/ vt īuiſibilis/ vt celeberrimi nominis multoꝝqꝫ nomi
nū/ vt ieffabilis/ vt preſens oībus/ vt incōprehēſibilis/ et inueſtigabilis. Ut clariſſima lux. Ioannes. 1.
Ioannes cap. primo. Eſt lux vera que illuminat omnē hominē venientē in hunc mundum
Ut inuiſibilis. Prima ad timotheū epiſtola cap. primo. Regi autē ſeculoꝝ/ īmortali/ inui- 1. ad Timo. 1
ſibili/ ſoli deo honor ⁊ gloria in ſecula ſeculoꝝ. Celeberrimi nominis. Pſalmus centeſimꝰ Pſalmꝰ. 112

duodecimus. A ſolis ortu vſqꝫ ad occaſum: laudabile nomen dñi. Et multorũ eſſe nominũ
Exodus.3. ex his ſine magno impendio cognoſcit̃ ꝙ dicit̃ Exodi cap. tertio. Ego ſũ qui ſum: deus pa
Exodus.6. trum veſtrorũ / deus Abraam / deus Jacob / hoc michi nomẽ in eternũ. Et cap. ſexto. Ego
dñs qui apparui Abraam / Jſaac / et Jacob in deo oĩpotente: et nomen meũ adonai nõ in=
Exodus.15. Eſaias.7. dicaui eis. Et cap. decimo quinto. Oĩpotens nomen eius. Et eſaias cap. ſeptimo. Et voca
bitur nomen eius emanuel. Ego dñs hoc eſt nomen meũ. Et quid molior multas dei nun=
cupationes adducere. vt enĩ paradyſus / vt conſitus ortus verno tempore ſuaue ſpiranti=
bus floribus: ita quoqꝫ ſacre littere paſſim veris et ſanctis dei noĩbus picte / reſperſeqꝫ ſunt
Pſalmꝰ.138 Jneffabilis. Pſalmus cẽteſimus triceſimus octauus. Et omnes ſemitas meas preuidiſti:
Sapientie.9 quia non eſt ſermo in lingua mea. Et ſapiẽtie cap. nono. Quis enĩ hominũ poterit ſcire cõ
Prouer.8. ſilium dei / aut quis poterit cogitare quid velit deus. Ut preſens oĩbus. Prouerbiorũ cap.
octauo. Quando preparabat celos aderã: quãdo certa lege et gyro vallabat abyſſos. quã=
do ethera firmabat ſurſum: et librabat fontes aquarũ. quando circundabat mari terminũ
ſuũ: et legẽ ponebat aquis ne tranſirent terminos ſuos. quando appendebat fundamenta
Pſalmꝰ.138 terre: cũ eo eram cuncta cõponens. Et delicie mee eſſe cũ filiis hominũ. Et pſalmus cente=
ſimus triceſimus octauus. Si aſcendero in celũ tu illic es: ſi deſcẽdero ad infernum / ades.
ſi ſũpſero pennas meas diluculo: et habitauero in extremis maris. et enĩ manus tua dedu=
cet me / et tenebit me dextera tua. Ut incõprehẽſibilis et iueſtigabilis ſepe ex ſentẽtia Pau
Ad roma.11. li ad romanos cap. vndecimo adductũ eſt. O altitudo diuitiarũ ſapientie et ſcientie dei: ꝗ̃
Eſaias.40. incõprehẽſibilia ſunt iudicia eius / et inueſtigabiles vie eius. Et eſaias cap. quadrageſimo.
Nec eſt inueſtigatio ſapientie eius.

¶ Uerũ (quod in aliis dixi) ꝗ̃ ſupra nos ſunt. cap. precedẽte numero 123 in ſimonẽ magũ I
2.Regũ.24. ¶ Preſtat enĩ dei eſſe ꝗ̃ iuris noſtri. Sic enĩ Dauid ſecundo regũ viceſimo quarto. Meli= K
us eſt inquit vt incidã in manus dñi (multe enĩ miſericordie eius ſũt) ꝗ̃ in manus hominũ.

¶ Et in ipſo omnes eſſe theſauros ſapientie et ſciẽtie abſconditos. Paulus epiſtola ad co= L
Ad colo.2. loſſenſes cap. ſecundo. vt conſolent̃ corda ipſorũ inſtructi in charitate: ⁊ in omnes diuitias
plenitudinis intellectus in agnitione myſterii dei patris / et chriſti iheſu. in quo ſunt omnes
theſauri ſapientie / et ſcientie abſconditi.

¶ Ac ſenſus ipſos quoqꝫ ſi quis ſapiẽtie aliqua ex parte dicat eſſe participes. Nomine ſen M
ſus intellectũ / mentẽqꝫ intelligimus. hac enĩ ſignificatione ſepe vtit̃ interpres / et ſacre vtũ=
tur littere. Scimus (inquit Joãnis eloquiũ) quoniã filius dei venit: et dedit nobis ſenſum
vt cognoſcamus deum verum.

1.Joãnis.3. ¶ Atqui ſcire illum omnia: ſcriptura teſtat̃. Prima Joannis epiſtola cap. tertio. Quoniã N
ſi reprehenderit nos cor noſtrũ: maior eſt deus corde noſtro / et nouit omnia.

Daniel.13. ¶ Et hoc arbitror id ſignificare quod dicit̃. qui nouit omnia anteꝗ̃ fiant. Daniel cap. deci= O
mo tertio. deus eterne qui abſconditorũ es cognitor: qui noſti omnia anteꝗ̃ fiant.

¶ Namqꝫ et angelos ea ſcire que in terra ſunt ſcriptura teſtat̃. Et ꝓphete et Apocalypſis P
Apocalyp.2. id aperte mõſtrant. Apocalypſis cap. ſecũdo. Et angelo epheſi eccleſie ſcribe. hec dicit qui
tenet ſeptem ſtellas in dextera ſua / qui ambulat in medio ſeptem candelabroꝝ aureorum:
ſcio opera tua et laborẽ / et patientiã tuã. et ꝗ nõ potes ſuſtinere malos: et tentaſti eos qui
ſe dicunt eſſe apoſtolos / et nõ ſunt. Scio tribulationẽ tuã et paupertatẽ tuã / ſed diues es: et
blaſphemaris ab iis qui ſe dicunt eſſe iudeos ⁊ non ſunt / ſed ſunt ſynagoga ſathane. Et ita
de ſeptem eccleſiis. Que enĩ dñs mandat: ex ſequẽs preco / ⁊ legatione fũgens nõ ignorat.

¶ Jpſa enĩ eſt iuxta ſcripture fidem effectrix omniũ / et ſemper cuncta coaptans. Jd ex pro Q
Prouer.8. uerbiorum cap. octauo paulo ante adductũ eſt. Cum eo eram cuncta cõponens.

Joannes.1. ¶ Ratio quoqꝫ deus dicit̃ in ſacris litteris. Joannes cap. primo. Jn principio erat verbũ R
Pſalmꝰ.32. et verbũ erat apud eum. Pſalmus triceſimus ſecundus. Quia rectũ eſt verbum dñi: et oĩa
opera eius in fide. diligit miſericordiã et iudiciũ: miſericordia dñi plena eſt terra. verbo do=
Pſalmꝰ.118 mini celi firmati ſunt. Et pſalmus centeſimus decimus octauus. Jn eternũ domine verbũ
Eſaias.40. tuũ permanet in celo. Eſaias cap. quadrageſimo. Uerbũ autẽ domini manet in eternum.

Et verbū perq̄ frequenter in ſacris reperit̄ litteris. Et ſancti Theologi verbū/ rationem
ſermonē idem intelligunt/ verbiſq̄ illis promiſcue vtunt̄/ et promiſcue vertunt interpretes
q̄uis vſitatius legat̄ verbū. Et qđ hic ratio: et in modo allegatis locis dicit̄ verbū: verſum
eſt in epiſtola ad hebreos cap. quarto ſermo. Ad hebre.4.
s ¶Per omnia pergit penetrans (vt ſcriptum eſt) vſq̄ ad omniū finē. Sapiētie cap. octauo. Sapiētie.8.
Attingit ergo a fine vſq̄ ad finē fortiter: et diſponit oīa ſuauiter.
t ¶Hec ratio eſt ſimplex/ vereq̄ ſubſiſtēs veritas. De⁹ vt veritas/ vt verax/ vt verus/ vt fide
lis a ſāctis Theologis celebrat̄. Ut veritas. Joānes cap. decio q̄rto. Ego ſū via ⁊ veritas. Joannes.14
Pſalm⁹ cēteſim⁹ decim⁹ ſextus. Quoniā cōfirmata eſt ſup nos miſericordia ei⁹: et veritas Pſalm⁹.116
dñi manet in eternū. Ut verax. Paulus ad romanos cap. tertio. Eſt aūt deus verax. Ut ve Ad roma.3.
rus. Pria Joānis epiſtola cap. quīto. Et ſcimus q̄a filius dei venit: et dedit nobis ſenſū vt 1. Joānis.5.
cognoſcamus deū verū/ et ſimus in vero filio eius. hic eſt verus deus/ et vita eterna. Et id
quoq̄ iam ſupra adductum eſt. et Apocalypſis cap. tertio. hec dicit ſāctus et verus: qui ha- Apocalyp.3.
bet clauem Dauid. Ut fidelis etiā celebrat̄. Deuteronomiū cap. triceſimo ſecundo. Deus Deutero.32.
fidelis et abſq̄ vlla iniquitate: et iuſtus et rectus. Paulus ad hebreos cap. ſecundo. nuſq̄ Ad hebre.2.
enī angelos apprehendit: ſed ſemē abrae apprehendit. Unde debuit per omnia fratribus
ſimilari: vt miſericors fieret et fidelis pontifex ad deum. Et cap. decimo. Fidelis enī eſt qui Ad hebre.10
repromiſit. Apocalypſis cap. tertio. hec dicit amen/ teſtis fidelis/ et verus: qui eſt principiū Apocalyp.3
creature dei. Et ab illa ſūma/ et diuina fide omnis fides ſurſū in operib⁹ et nutibus: et deor-
ſum in verbis/ ſermonibus/ et factis tenorē/ conſtantiāq̄ ſeruat.
u ¶In ipſiſq̄ veritatē imperſuaſibili identitate. Imperſuaſibili/ ſupra omnē perſuaſionem/
omnemq̄ excedentem credulitatem.
x ¶Eum qui in veritate credit (iuxta ſcripture ſacre fidem) nichil remouebit a vere fidei au-
tore. Cōtemplari licet diuinū Paulū ad romanos cap. octauo vere fidelē et fideliū omniū Ad roma.8.
feruētiſſimū ſolicitatorē. Quis ergo nos (inquit) ſeparabit a charitate Chriſti: tribulatio:
an anguſtia/ an fames/ an nuditas/ an periculū/ an perſecutio/ an gladius: certus enī ſum
quia neq̄ mors/ neq̄ vita/ neq̄ angeli/ neq̄ principatus/ neq̄ virtutes/ neq̄ inſtantia/ neq̄
futura/ neq̄ fortitudo/ neq̄ altitudo/ neq̄ profundū/ neq̄ creatura alia poterit nos ſepara-
re a charitate dei: que eſt in Chriſto ihesu dño noſtro. Ecce enī vera fides: hanc conſtantiā
et inſuperabilē imobilitatē in cordibus vere credentiū operat̄. et hanc fidei inſuperabilita-
tē ſancti duces noſtri apoſtoli in cordibus vere ſanctorū alte infigebāt. qua inuicta conſtan
tia fideliſſimi Chriſti milites armati: omnes olim hominū contemptus/ ludibria/ riſus/ ver
bera/ carceres/ pectines/ accenſas ad teneriora membra faculas/ decerpentes vngulas/ fla
gra/ ferreas (quibus ſupra ardentes prunas verſarētur aſſati) crates/ frixorias ſartagines/
aſperatas pice ⁊ plumbo accēſas fornaces/ ſcorpionū ſagittas/ rotas/ nouaculas/ eculeos/
contemptibiles cruces/ leonū truculentiſſima ora/ et omnia tormentorū machinamenta. q̄
quis Mezentio et Buſyride crudelior noſtri generis ſuggerēte hoſte excogitare poterat:
contemnebāt/ calcabant. oībuſq̄ demū ſuperatis per vere fidei inuictam/ inſuperabilemq̄
conſtantiā euadebant victores. quibus iā perpetuo euo fruenda: ſuperata tellus ſydera do
nat. O ſecula noſtra felicia ſi pietas/ religio/ et ſancta/ infractaq̄ fides (que cum illis ad ce-
li ſūma cōſcendit) pauliſper ad nos inclinaret̄/ ſuoq̄ reditu corda fida firmaret. Et ab illis
reuera et ab eorū rege (in cuius manu et fides/ et omnis poteſtas) iugiter petenda eſt.
z ¶Ita deniq̄ noſtratis diuine ſapientie principes ac duces. Illi noſtre diuine ſapientie Teſtimoniū martyrum.
principes ac duces: ſanctiſſimi ſunt apoſtoli/ quorum nomina ſunt. Petrus/ Paulus/ Jo-
annes/ Jacobus/ Andreas/ Philippus/ Thomas/ Bartholomeus Mattheus/ Jaco-
bus Alphei/ Simon/ Thadeus. Et ho c in loco pius pater teſtimoniū de ſanctis martyri-
bus affert. Et nemo eſt qui neſciat ſanctos duces noſtros precioſo martyrio (tanq̄ ſuauita
tis incenſum) deo conſecratos. Petrus enī apoſtolorū caput/ et vt beatus pater ait Theo- Petrus
logorū columen: in cruce appenſus īnoxiam deo exſoluit animā. Paulus omniū ſolicitu- Paulus
do eccleſiarū/ gentiū doctor (cuius in filio dei genitura ſumus) gladio de mūdo triumphat.

Joannes Joannes magnus mũdi ſol exulat in pathmo: cuius lumẽ quo eo in exilio eluxit / mũdi an-
guſtie nõ capiunt. dira venena ſorbet: ſed virgineũ cor / ſed ſacratiſſimũ caput ſupra pectus
ihesu reclinatũ dira venena damnare nequeunt. neqꝫ efferuentiſſimũ oleũ: ſacrata (que in-
Jacobus troꝛſus diuina charitas vrebat) membra violare. Et Jacobũ (qui genua ad deum flecten-
do: callos inſtar camelorũ contraxerat) cũ iudaica ſtulticia deorſũ precipitare conat̃: ſudi-
Andreas bus ſupra celũ eleuat. Andreas vero per crucem (mundo ſuperato) regem martyrũ / dñm
Philippus gloꝛie ꝛ ſuũ glorioſũ fratrẽ ad celos ocyus aſſequit̃. Philippũ phryges per crucis trophe
Thomas um: celi ciuibus adiunguut. Mirant̃ Jndi Thomã nũqꝫtam clarũ ſydus intuiti: quẽ dum
ſacrificuli idolorũ / cultris et lanceis crudeliter impetunt: clariſſimis intulerunt aſtris. Ecce
Bartholo. dũ armeni diuinũ Bartholomeũ (cui cum angelis familiare fuit in terris colloquiũ) mor-
Mattheus tali cute ſpoliant: imoꝛtalitatis veſte induunt. Mattheum autem poſt hoſtie laudis perce
pta ſacramenta: horridus ethiops martyrio deo ſacrat / facitqꝫ de terreno celeſtem ſacer-
Jacobus dotem. Et cũ Jacobo zebedei filio: de moꝛtali trunco caput diſiungit̃ / imortali capiti (qui
Simon tha- Chꝛiſtus eſt) in vita eterna inſerit̃. Simon et Thadeus indiuidui fratres poſteaqꝫ pontũ
deus egyptum / et caldeicas oras diu peruaſere (terrificis monſtris magorum et demonũ ſupe-
ratis) dũ a cõiuratis nigre cohoꝛtis cultoribus adoꝛiunt̃: ſocias animas / cãdidiſſimas co-
lũbas de moꝛtali carcere ſoluentes ad celũ euolare permittunt. Et ne ſilẽtio pretereamus.
Matthias Matthias (qui ſacrũ apoſtolorũ ſuppleuit duodenariũ) dum ſaxis obꝛuit̃ angulari lapi-
di Chꝛiſto indiſſolubiliter agglutinat̃. Et huic ſacro martyrũ ſuorũ choꝛo: deus in ſanctis
Dionyſius ſuis mirabilis: ſuũ ſanctũ antiſtitẽ Dionyſiũ poſt flagra / poſt ferreas crates / poſt clibanos
ꝛ foꝛnaculas accenſas poſtqꝫ ſecures poꝛrecta miſericoꝛdie ſue manu adiũgens ſupra ce-
los euehit: locũ vnde ad deum eleuatus eſt mitibus oculis ſemper aſpicientẽ ꝛ monumen-
ta ſui ad omniũ ſtudioꝛũ illuminationẽ in terris relinquentẽ. Unde ſue et omnis ſapientie
ante oĩa indultrici bonitati ſemper gratie ſint.

De virtute / iuſtitia / ſalute / redẽptione: in quo ꝛ de equalitate et inequalitate. Cap. VIII.

V Erum enĩ quoniã diuinã veritatẽ / ſupremãqꝫ ſapientiã vt virtutẽ theologi cele- 133
brant / et vt iuſtitiã / ſalutẽ quoqꝫ ipſã / ꝛ redemptionẽ appellant: age iſta pro vi-
ribus diuina nomina explicare pergamus. Nempe enĩ ꝙ deitas ſũma virtute A
Virtus omni (quomodolibet aut eſt aut intelligit̃) eminentiſſime ſuperioꝛ ſit: neminẽ reoꝛ qui di-
uinis litteris ſit inuerſatus ignoꝛare. plurimis enĩ in locis ſcriptura ſacra: etiã dominatio- B
nẽ illi virtutũ quoqꝫ celeſtiũ aſſignans tradidit. Quomodo igit̃ illam theologi etiã vt vir-
tutẽ laudant: que virtute omni longe eminenter excipit̃: aut quomodo in ipſa virtutis acci
pimus nomen? Dicamus ergo quoniã virtus eſt deus: qui omnẽ in ſe virtutẽ ſupreme ha
bet et tempoꝛe et excellentia: et vt omnis virtutis autoꝛ / omniaqꝫ per virtutem nuſqꝫ incli-
nantem atqꝫ incirconſcriptã producẽs / et ſicut eius que eſt virtus ſiue vniuerſalis ſiue par-
ticularis cauſa efficiens. et vt infinite virtutis: non modo ꝙ virtutem pꝛoferat omnẽ / verũ
et ꝙ ſupra omnẽ / ꝛ ipſam quoqꝫ virtutem ſit. et ꝙ excellentiſſime poſſit: et infinite infinitas
preter eas que ſunt / alias proferre virtutes. eo ꝙ nullo modo poſſint vel infinite vel in infi-
nitũ producte virtutes: ſupreme infinitã vim ipſius potentiſſime virtutis obtundere. Ac 134
vero ineloquibili / et incognito / atqꝫ incogitabili modo ſupereminentis omnia virtutis ſue
ſiue per potentie copiam: infirmitatẽ quoqꝫ coꝛroboꝛat / extremaſqꝫ ſubſtantias cõtinet / ac
potenter firmat. ſicuti et in iis que ſenſuũ ſoꝛtita ſunt potentiã: cernimus ſuperlucentia lu-
mina ad hebetioꝛes quoqꝫ acies penetrare. maioꝛeſqꝫ crepitus aiunt in aures quoqꝫ obtu-
ſioꝛes / et haud facile ſonitus haurire idoneas: ingredi. Quod enĩ audiendi officio peni-
tus vacat: neqꝫ auris eſt. ꝛ quod omnino non videt: neqꝫ acies eſt. hec deniqꝫ infinite potẽs
diuina diſtributio: in omnia que ſunt ſe intendit / atqꝫ permeat. et nichil eſt in rebus: quod
non ſit virtuti alicui percipiende idoneũ / ſed aut ſpiritalẽ / aut rationalẽ / aut ſenſibilem / aut
vitalem / aut ſubſtantialẽ habet virtutẽ. ipſum quoqꝫ eſſe (ſi fas ſit dicere) virtutẽ vt ſit a ſu-
perſubſtantiali virtute conſequit̃. Ex ipſa ſunt altiſſime angelicarũ diſtinctionũ virtutes. 135
ex ipſa vt et ſint ſine lapſu habent: omneſqꝫ ſpiritales ſuos / atqꝫ imoꝛtales ſẽpiternos mo-

tus/ ipſamqꝫ conſtantiā/ boniqꝫ deſideriū inuiolabile ab infinite bonitatis virtute percepe-
runt: ipſa illis largiente vt poſſint/ et iſta ſint/ et ſemper eſſe deſiderent/ ipſumqꝫ deſiderare
poſſe: vt ſēper poſſint. Procedunt ipſius indeficientis virtutis effectus ad homines quoqꝫ
et animantes/ et arbores/ totamqꝫ mundi naturā: ⁊ cōiuncta corroborant ad amicitiā mu-
tuam ac ſocietatem. et que diſcreta ſunt vt ſint ſingula iuxta ratione propriā ac diffinitionē
inconfuſa atqꝫ impermixta cuſtodit: mundiqꝫ ordines et diſpoſitiones in proprio cōſeruat
136 bono. ¶ Atqꝫ imortales angelicarū vnitatū vitas inuiolabiles/ et celeſtes luminariū/ ſide-
rūqꝫ ſubſtantias atqꝫ ordines: imutabiles ſeruat. ac ſeculum vt eſſe poſſit indulget: tempo-
rū quoqꝫ orbitas progreſſu diſtinguit/ et reditu colligit. ignisqꝫ vires inextinguibiles facit:
et aquarū fluenta perennia. aereā quoqꝫ fuſionē terminat: et terrā ſuper nichilum firmat/
eiuſqꝫ viuificos partus incorruptibiles cuſtodit. elementorūqꝫ congruentiā et temperātiā
inconfuſam/ atqꝫ indiuiduā ſeruat: et anime ac corporis continet nexū. arboꝝ quoqꝫ virtu-
tes quibus nutriunť et creſcunt: mouet. ſubſtantialeſqꝫ omniū roborat vires: et mundi in-
diſſolubilē conſtantiā tutať/ deificūqꝫ ipſum ſtatum condonat: virtutē vt hoc poſſint (iis ꝗ
in deum trāſeunt) preſtans. Prorſuſqꝫ nichil in ſubſtantiis eſt: quod ipſius oīpotens diui
na virtus non tueať/ atqꝫ cōtineat. Quod enī omnino nulla virtute fulciť: neqꝫ eſt/ neqꝫ ali-
137 quid eſt/ neqꝫ eſt penitus ipſius vlla poſitio. ¶ Atqui inquit Elymas magus ſi eſt oīpotēs — Elymas magus.
C deus: quomodo a veſtro theologo aliquid non poſſe diciť? beatum inſimulans paulū qui
D ait deum ſeipſum negare non poſſe. Illud autē ſi adiiciam vehementer timeo ne vt amens
ridear: qui puerorū ludentiū ſtructuras/ et ſupra arenā fundatas/ ⁊ infirmas euertere mo-
liar/ atqꝫ huius rei diuinū ſenſū veluti arduū aliquid ac perdifficile intētius aperire aggre-
diar. Nempe enī ſeipſum negare: a veritate decidere eſt. porro veritas deus eſt: et a verita
te cadere a deo eſt cadere. Si igiť veritas deus eſt: veritatiſqꝫ negatio eſt a deo prolapſio:
a deo cadere deus non poteſt. et noneſſe (vt ſic dixerim) non eſt: et nonpoſſe non poteſt/ et
nonnoſſe ſecundū priuationem non nouit: id ſapiens ille non intellexit: imitaťqꝫ athletas
imperitos/ qui ſepe imbecillos ſibi aduerſarios eſſe ſuadentes/ contraqꝫ abſentes ipſos for
titer adumbrata pugna dimicantes/ ⁊ aerem caſſis ictibus conſtanter ferientes: aduerſari-
os ipſos ſuperaſſe arbitranť/ ſeqꝫ victores buccināť/ cum neqꝫ illoꝝ nouerint vires. At nos
diuinū ipſum paulum pro viribus aſſequentes: eum qui ſupra virtutem eſt deum vt oīpo-
tentē celebramus/ vt beatum ſolumqꝫ potentē/ vt dominantē in virtute ſua ſeculo. vt qui
in nullo a ſubſtantiis exciderit: imo queqꝫ ſunt omnia excellenter et ante tēpora habeat ſu-
perſubſtantiali virtute ſua. qui iis que ſunt oībus/ vt eſſe poſſint et hoc ſint: excellentis vir-
E tutis copia et exuberāti profuſione largitur. ¶ Iuſtitia vero rurſus deus vt oībus ſecun- — Iuſticia.
138 dū merita retribuens diciť: menſurāqꝫ et pulchritudinē et ordinē ac diſpoſitionē/ omneſqꝫ
diſtributiones atqꝫ ordinationes iuxta veriſſimā ac iuſtiſſimā diffinitionem ſingulis ſegre
gans/ et omnibus quibuſqꝫ proprij operis autor exiſtens. Cūcta enī diuine iuſtitie legibus
ordinat/ atqꝫ determinat: et omnia ex oībus mera atqꝫ impermixta cuſtodiens/ pro ſingu-
lorum meritis iis que ſunt omnibus cōgrua cuiqꝫ largitur. Hec vero ſi recte dicuntur/ qui
diuinā iuſtitiam inſimulant: dum non aduertunt/ ſuā iniuſtitiā apertiſſime damnant. Aiunt
enī imortalitatē ineſſe debere mortalibus: imperfectiſqꝫ perfectionē. et iis que ex ſe mouē-
tur neceſſitatē qua aliunde moueanť: mutabilibuſqꝫ idētitatē. et infirmis: que perfecte vir-
tutis ſunt adeſſe oportere. item ſempiterna eſſe temporalia/ ⁊ imutabilia que natura mouē
tur. temporariaſqꝫ voluptates oportere eſſe eternas: ⁊ omnino que alioꝝ ſunt aliis reddūt.
verum in hoc operepreciū eſt cognoſcere diuinā iuſtitiā verā eſſe iuſtitiā/ ꝙ oībus que ſua
139 ſunt tribuit pro ſingulorū merito: et cuiuſqꝫ naturā in ſuo ordine ſeruat/ atqꝫ virtute. ¶ At
dixerit quiſpiam non eſſe iuſtitie: ꝙ viri ſancti ſine adiutorio dimittanť a peſſimis conteri.
Ei dicendū ꝙ ſiquidē terrena que carnalibus in ſtudio ſunt diligūt: ij quos ſanctos appel-
lat/ diuino amore prorſus exciderunt. et neſcio quo pacto ſancti appellari poſſint: qui ama
bilia veraciter ac diuina iniuriis afficiūt. dum ea que neqꝫ amari/ neqꝫ haberi in ſtudio me-
rentur: minus plane honeſte congerunt/ minuſqꝫ reprobant. Si autē que vere ſunt amāt

Ubi hic deus et a deo frequēter diciť originale habet nomē dei on: hoc eſt ens ⁊ qui eſt. et nōeſſe/ nōpoſſe/ nōnoſſe nominaliter intelligūtur.

letari conuenit eos qui aliqua cupiunt/quando fruunt̃ optatis. An vero non tunc magis
angelicis propinquant virtutibus: cū diuinorū deſiderio pro viribus ab omni carnalium
affectione diſcedunt: atq; ad hoc viriliter multū exercent̃: dū preſſuras/caſuſq; varios ho=
neſti gratia tolerāt. Itaq; (vt verū dixerim) hoc magis eſt diuine iuſtitie propriū nequaq̄
emollire atq; eneruare optimorū quorūcunq; maſculū ſenſum largitione carnaliū. neq; ſi
quis id conetur agere: eos ſine adiutorio linquere ſed illos in preclaro/inflexibiliq; ſtatu ſo
Salus. lidare/eiſq; cum ſint huiuſmodi ſecundū merita reddere. ¶ Hec deniq; diuina iuſtitia ſalus 140
quoq; omniū predicat̃: propriā cuiuſq; et ſincerā ab aliis ſubſtantiā/ ⁊ ordinē ſeruans atq; F
cuſtodiens/cauſaq; pure exiſtens/proprie in quibuſq; actionis. Si quis vero ſalutē laudet
(vt etiā ne a deterioribus quidē abſtineat) cuncta ſaluando rapientē: ⁊ hunc ipſi laudatorē
profuſiſſime ſalutis perlibenter admittemus. Et hanc vero primā vniuerſorū ſalutē ipſum
diffinire cupiemus que omnia in ſeipſis imutabilia/neq; diſſidentia et nuſq̄ deflectētia ad
deteriora: preſeruet/cuſtodiatq; omnia ſine pugna et bello/ſingula ſuis rationibus/ ordi=
nibuſq; diſtincta: ⁊ inequalitatē omnē/ ⁊ alienā actionem ex oībus eliminet/et cuiuſq; pro=
Redemptio. portiones ad id cōfirmet vt in diuerſa cadere/aut cōmigrare nequaq̄ poſſint. ¶ Verū enī 141
profecto et hanc ſalutem non preter intentionē ſcripture ſancte vt bonitate cuncta ſaluan=
te que ſunt omnia: ab ſuorū prolapſione bonorū/redimentē: predicare merito poſſumus/
quantū cuiuſq; ſaluandorū admittit natura. idcirco etiā redemptionē illā theologi nomi= G
nant: ex eo ꝙ non ſinit ea que vere ſunt ad id cadere vt non ſint: ex eo item ꝙ et ſi quid deli=
querint/et ab ordine ſuo aberrauerint/et iminutionē aliquā perfectionis bonorū ſuorum
paſſa fuerint: hac etiam in parte a paſſione et imbecillitate ac priuatione redimit. implens
quod deeſt/et paterno affectu infirmitatē ſupplens/atq; a malo erigens: imo in pulchro ſi=
ſtens/et quod effluxerat bonū reparans/ac diſponens/et ordinis quod deeſt in illo atq; po
Equalitas. ſitionis exornans/integrūq; perficiens/ ⁊ ab oībus abſoluens incōcinnitatibus. ¶ Sed de 142
his quidē ⁊ de iuſtitia dictū eſt. ſecundū quā omniū equalitas/emetitur atq; terminat̃: om= H
niſq; inequalitas que ſecundū priuationē eſt eius (que in ipſis ſingulis eſt) equalitatis: ex=
tortis agit̃. verū enī vero inequalitatē ſi quis differentias omniū ad omnia in omnibus ac= I
cipiat: huius quoq; iuſtitia ſeruatrix eſt: non permittens promiſcua omnia fieri ac pertur=
bari/ſed cuſtodiens que ſunt omnia ſecundū ſpeciem in qua ſingula queq; eſſe acceperūt.
¶ Octaui capitis ſcholia.
¶ Nempe enī ꝙ deitas ſūma virtute omni. Virtutis appellatione ſacre littere deū collau= A
Pſalm⁹. 139 dant. Pſalmus cēteſimus triceſimus nonus. Dn̄e domine virtus ſalutis mee: obumbraſti
Ad roma. 1. ſuper caput meū in die belli. Et ad romanos cap. primo. Inuiſibilia enī ipſius a creatura
mūdi per ea que facta ſunt intellecta cōſpiciunt̃/ſempiterna quoq; eius virtus/ ⁊ diuinitas
¶ Etiam dominationē illi virtutum quoq; celeſtiū aſſignās tradidit. Pſalmus viceſimus B
Pſalm⁹. 23. tertius. Quis eſt iſte rex glorie: dn̄s virtutū ipſe eſt rex glorie.
Elymas.
Actuum. 13. ¶ Atqui inquit Elymas magus. Hic eſt Elymas magus qui et barieu (ideſt filius malefi= C
cij) nominatus. de quo actuū apoſtolorū cap. decimo tertio hūc in modū legit̃. De Barna
ba ⁊ Paulo. Et ipſi quidem miſſi a ſpiritu ſancto: abierunt ſeleutiā. ⁊ inde nauigauerūt cy=
prum. Et cum veniſſent ſalaminā: predicabant verbū dei in ſynagogis iudeorū. Habebāt
autem et Joannē in miniſterio. Et cum perambulaſſent vniuerſā inſulā vſq; ad paphū: in=
uenerunt quēdā virū magum pſeudoprophetā iudeū cui nomen erat Barieu: qui erat cū
proconſule Sergio Paulo viro prudente. Hic accerſitis Barnaba ⁊ Paulo: deſiderabat
audire verbū dei. Reſiſtebat autē illis Elymas magus (ſic enī iterpretat̃ nomē eius) que=
rens auertere proconſulē a fide. Saulus autē qui ⁊ Paulus repletus ſpiritu ſancto/intuēs
in eum dixit. O plene omni dolo/ ⁊ omni fallacia fili diaboli/inimice omnis iuſtitie: nō deſi
nis ſubuertere vias dn̄i rectas. et ecce nunc manus dn̄i ſuper te: et eris cecus non vidēs ſo=
lem vſq; ad tempus. et cōfeſtim cecidit in eum caligo/et tenebre: et circuiens querebat qui
ei manū daret. tunc proconſul cum vidiſſet factum: credidit ammirans ſuper doctrina dn̄i.
¶ Beatum inſimulans Paulum qui ait deum ſeipſum negare non poſſe. Paulus ſecunda D

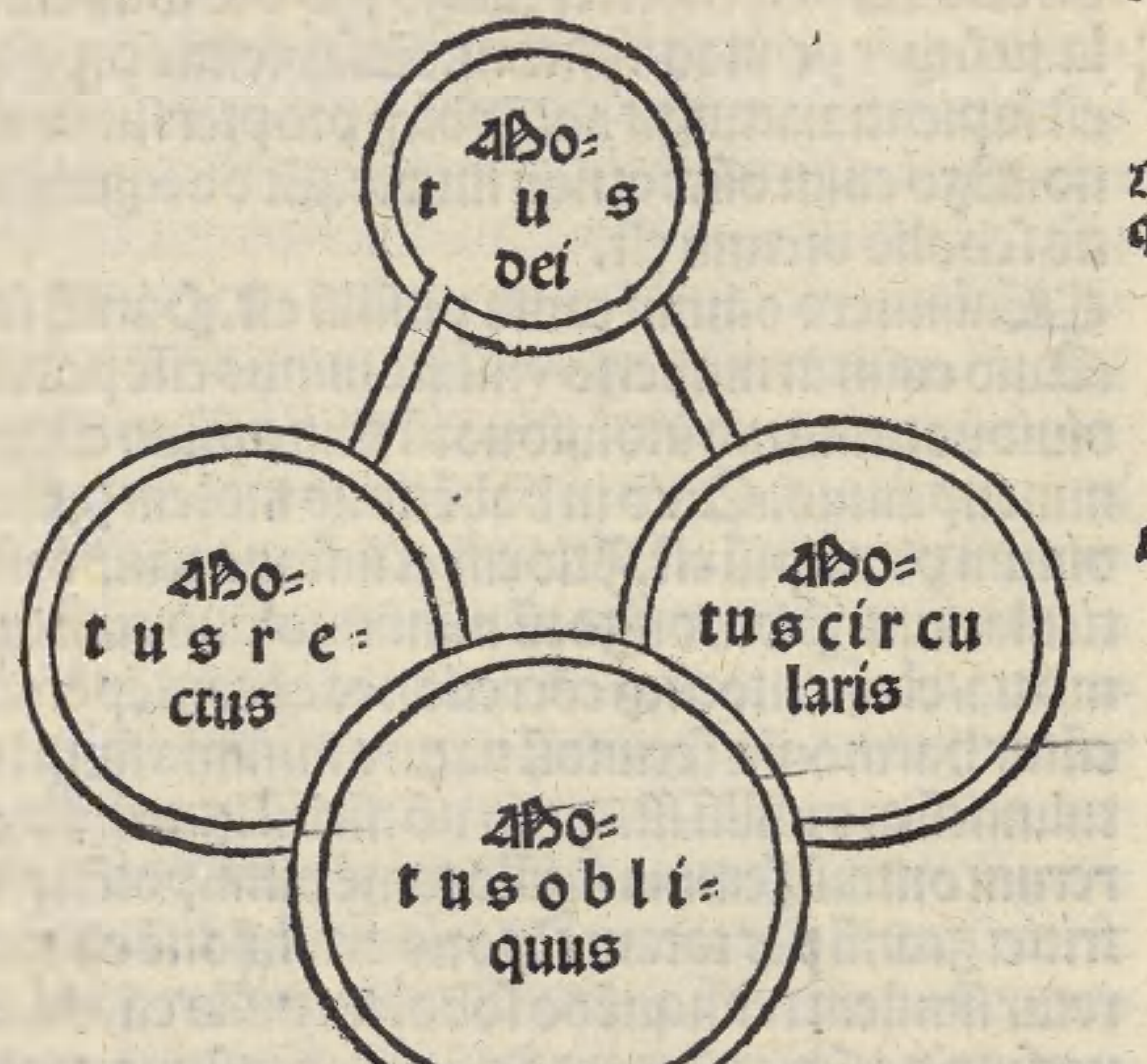
ad Timotheū ep̄l'a cap.ſc̄do. Si nō credimus: ille fidelis p̄manet. negare ſeipſū nō poteſt.
E ¶ Juſtitia vero rurſus deus vt omnibus ſecundū merita retribuens dicitur. Et iuſtitia et
iuſtus frequenter in ſanctis litteris de deo adducūtur. Juſtitia. Pſalmus centeſimus deci= Pſalm⁹. 110
mus. Confeſſio et magnificētia opus eius: iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. Et centeſi= Pſalm⁹. 118
mus decim⁹ octau⁹. Juſtitia tua iuſtitia in eternū. Et ſapientie cap. primo. Juſtitia enī per Sapiētie. 1.
petua eſt/ et immortalis. Juſtus. pſalmus ſeptimus. Deus iudex/ iuſtus/ fortis/ et patiens. Pſalmus. 7
Et decim⁹. Quoniam iuſtus dominus/ ⁊ iuſtitias dilexit: equitatem vidit vultus eius. Et Pſalm⁹. 10.
he diuine nuncupationes/ quo magis homines ad iuſtitiam faciendam exemplaria diuini
tatis non ignorent: omnium ferme frequentiſſime occurrunt.
F ¶ Hec deniq̄ diuina iuſtitia/ ſalus quoq̄ omniū predicat̄. Et vt ſalus/ vt ſaluator/ vt ſalu=
tare celebratur. Salus. pſalmus viceſimus ſextus. Dn̄s illuminatio mea: ⁊ ſalus mea quē Pſalm⁹. 26.
timebo. Saluator. Secūdus regum cap. viceſimo ſecūdo. Dn̄s petra mea/ et robur meū/ 2. Regū. 22.
et ſaluator meus. Jterum. Scutum meū et cornu ſalutis mee/ eleuator meus/ et refugium
meum: ſaluator de iniquitate liberabis me. Joannes cap. quarto. Jpſi enim audiuimus et Joannes. 4.
ſcimus: quia hic eſt vere ſaluator mundi. Et prima ad Timotheum epiſtola. cap. quarto. 1. ad Timo 4
quia ſperamus in deum viuum: qui eſt ſaluator omniū hominum. Salutare. Eſaias cap. Eſaias. 52.
quinquageſimo ſecundo. Et videbunt omnes fines terre: ſalutare dei noſtri.
G ¶ Jcirco redemptionē illam Theologi nominant. Que poſſunt ſacre littere diuine boni
tatis beneficia agnoſcentes/ nunc redemptionē/ nunc redemptorē eū vocāt: qui in medio
terre omniū hominū operatus eſt ſalutem. Redemptionē. Paulus prima ad Corinthios 1. ad Corin. 1
epiſtola cap. primo. Ex ipſo autē vos eſtis in chriſto iheſu: qui factus eſt nobis ſapiētia/ et
iuſtiti[illegible] et ſāctificatio/ et redēptio. Redemptorē. Pſalmus decimus octauus. Dn̄e adiutor Pſalm⁹. 18.
meus: et redemptor meus. Eſaias cap. quīquageſimo quarto. Dominabit̄ tui qui fecit te: Eſaias. 54.
dn̄s exercituū nomen eius/ ⁊ redēptor tuus/ ſanctus iſrael: deus omnipotēs terre vocabit̄.
H ¶ Secundū quam omniū equalitas metitur atq̄ terminatur. Equitatem et equalitatem.
deo ſacra eloquia attribuūt. Equitatem pſalmus nonus. Parauit in iudicio thronū ſuum: Pſalmus. 9
et ipſe iudicabit in equitate orbem terre. Equalitatem. Cum ſapientie cap. ſexto dicit̄. Non Sapientie. 6
ſubſtrahet perſonam cuiuſq̄ deus: quia eſt omniū dominator. quoniā puſillū et magnum
ipſe fecit: et equaliter eſt illi cura de omnibus. Et cum dicit̄ ad Philippenſes cap. ſecundo Ad philip. 2.
Qui cū in forma dei eſſet/ non rapinā arbitratus eſt eſſe ſe equalē deo: ſed ſemetipſū exina=
niuit/ formā ſerui accipiens in ſimilitudinē hominū factus/ ⁊ habitu inuentus eſt vt homo.
I ¶ Uerum enīuero inequalitatem: ſi quis differentias omniū. Hoc eſt ſi quis vocet inequa
litatem differentias/ et diſtinctiones rerum abinuicem.

¶ De magno/ paruo/ eodē/ altero ſimili/ diſſimili/ ſtatu/ motu/ equalitate. Cap. IX.

144 Uoniam vero/ et magnū/ et paruum autori omniū applicatur/ idemq̄ et alterū/
q ſimile quoq̄ ac diſſimile/ et ſtatus et motus: age et hec nominū diuinorū ſigna li
quide quantū poſſumus ſpeculemur. Magnus itaq̄ deus in ſacris litteris predi Magnum
catur et in magnitudine/ et in aura tenui diuinā ſignante paruitatē. Atq̄ idem dicitur ſicu= Paruū ſiue
ti cum ſcriptura dicit: tu autē idem ipſe es. Alter quoq̄ quādo multiformis/ multiſq̄ figu= in aura tenui
ris a ſacris eloquiis fingitur. Et ſimilis: vt ſimiliū et ſimilitudinis opifex. Et diſſimilis om= Jdem
nibus: vt cui ſimilis non ſit. Et ſtans atq̄ immobilis/ et ſedēs in eternū. Et mobilis/ vt qui Alterum
omnia penetret: et queq̄ alia diuina nomina tantūdem valētia a ſacris predicant̄ eloquiis Simile
Magnus quidem appellatur deus iuxta propriā ipſius magnitudinē: que magnis omni= Diſſimile
bus ſuimet cōſortium tradit/ et extrinſecus ſuper omnē magnitudinē funditur et ſupra ex= Stans
panditur: omnem cōtinens locum/ omnē tranſcēdens numerū/ omnē tranſiliens infinita= Mobile
tem/ et per ipſius plenitudinis exuberantiam/ principaliaq̄ ipſius dona qua parte ipſa ab Magnum
oībus participata/ per infinitam donoꝝ profuſionē ſine diminutione omnino perdurant/
eandēq̄ habent plenitudinis exuberantiā. neq̄ participationibus minuuntur: ſed magis/
ac magis exundāt. Magnitudo hec et infinita eſt/ et quantitate caret/ et numero. atq̄ hoc
eſt excellentia ſecūdū abſolutam/ et ſuperne expanſam incōprehēſibilis magnitudinis re=

Paruum. dundantiã. ¶ Paruũ vero ſiue tenue in eo dicitur: ꝙ molem omnẽ excedit/ atq; diſtantiã/ 145
et ꝙ abſq; impedimento per omnia pergit. Enimuero omniũ cauſa puſillum eſt: nuſq̃; enĩ R
inuenies puſilli ſpeciem imparticipatã. Ita igitur in deo puſillum accipiẽdum: vt quod in
omnia/ ⁊ per omnia ſine impedimẽto pergat/ et operetur/ atq; pertingat vſq; ad diuiſionẽ M
anime et corporis/ cõpagum quoq; et medullarum/ et diſcernens cogitationũ et intentio=
num cordis/ imo eorũ que ſunt omniũ. non enĩ eſt creatura inuiſibilis in cõſpectu eius. hoc
itaq; puſillum et quãtitate caret et qualitate: tenetur nullo/ infinitum eſt/ et interminatum/
Idem. comprehendẽs omnia/ et ipſum comprehẽſibile nulli. ¶ Idem vero ſuperſubſtantialiter 146
eternũ eſt/ inuertibile in ſeipſo manens/ ſemper ſecundũ eadẽ et eodem habẽs modo/ om=
nibus eodẽ modo preſens: ipſumq; ſecundũ ſeipſum in ſeipſo firmiter et intemerate in pul
cherrimis excellentis identitatis finibus collocatum/ immutabile/ caſui minime obnoxiũ/
forte/ et conſtãs/ inuariabile/ impermixtũ/ immateriale/ ſimpliciſſimum/ nullius egens ꝙ
augeri/ minuiq; nõ poſſit. ingenitũ non quaſi nondũ genitum/ ſeu quaſi imperfectũ ſit/ ſeu
ab hoc/ aut hoc non ſit/ neq; vt quod nuſq̃;/ nulloq; modo ſit: ſed vt quod ſup omnia inge=
nitum/ et abſolute ingenitũ. ſemperq; ſit et in ſe perfectũ ſit/ atq; idem ſit ſecundũ ſeipſum:
atq; a ſeipſo vniformiter eadẽq; ſpecie determinatũ: idemq; illud ex ſe ipſo omnibus par=
ticipare idoneis inſinuans/ ⁊ alia cõnectens aliis/ copia identitatis et cauſa/ in ſeipſo etiam
cõtraria eodẽ modo ante habens ſecundũ vnam atq; vnicam totius identitatis ſuperemi
Alterum. nentem cauſam. ¶ Porro alterum dicitur quia omnibus prouidẽtie ratione deus adeſt: et 147
omnia in omnibus pro omniũ ſalute fit/ in ſeipſo et in ſua identitate manens/ et nuſq̃; pro=
grediendo per vnam/ indeficiẽtemq; operationẽ ſtans/ et ſeipſum virtute nuſq̃; inclinante
ad eos (qui conuerſi ſunt) in deum aſſumẽdos largiens. Alteritatem quoq; variarum dei
iuxta multiformes viſiones figurarũ: alia quedam per ea que videtur preter id quod vide
Manuductio ex aĩa ſũpta. tur/ ſignificare putandum eſt. Quemadmodũ enim ſi animã ipſam corporali ſpecie velle=
mus effingere/ parteſq; ipſi indiuidue applicare corporeas: aliter cogitaremus in ea partes
ei circũductas ab indiuiduo anime nõ diſcedẽdo. vt caput quidẽ intelligentiã/ ceruicẽ vero
opinionẽ/ vt in medio rationalis atq; irrationalis poſitam: pectus iram/ ventrẽ cõcupiſcen
tiam/ crura ⁊ pedes naturã diceremus: nominibus partiũ/ virtutũ ſignis vtẽtes. multo ſa=
ne magis in eo qui ſupereminet oĩbus: alteritatẽ formarũ/ atq; figurarum piis ⁊ deo con=
Figure gruis/ ſacratioribuſq; explanationib⁹ vt purgemus oportet. ¶ Et ſi velis triplices figuras 148
Longitudo corporũ ei qui tactum/ figurãq; refugit deo applicare: latitudo diuina dicẽda/ ampliſſima
Latitudo. Profundũ dei ad cũcta ꝓgreſſio. longitudo vero: virtus peruagãs oĩa. profundũ autẽ abdita illi vir=
tus/ atq; ignoratio iis (que ſunt) oĩbus incõprehẽſibilis. Verũ enim ne imprudẽtes (dum
variis formis/ ac figuris exponẽdis inſiſtimus) incorporalia diuina nomina ſignoꝝ carna
Significatiua theologia lium nominibus cõfundamus: de eis ipſis ꝑfecto in ſignificatiua theologia iam diximus.
Nũc diuinã alteritatẽ/ nõ immutationẽ aliquã inuertibilis idẽtitatis ſuſpicemur: ſed mul=
Simile. tiplicationẽ ipſius ſingularẽ/ atq; vniformes ad oĩa fecũditatis diuine ꝓceſſus ¶ Enĩuero 149
ſimilẽ deũ ſi ita quiſpiã acceperit: vt totũ per oĩa ſibi firmiter atq; indiuidue eũdẽ/ atq; cõ=
formẽ: aſpernãda nõ erit ſimilis in deo appellatio. Porro theologi eũ (qui eſt ſup oĩa) deũ N
qua parte ipſe eſt/ nemini ſimilẽ eſſe aiunt. ipſum vero diuinã largiri ſimilitudinẽ iis qui ad
ipſũ ꝯuertunt/ eũ imitãdo pro viribus qui ſupra diffinitionẽ omnẽ/ ac rationẽ eſt. Et eſt di=
uine ſimilitudinis virtus: per quã que ꝓducunt oĩa/ ad autorẽ cõuertunt. Hec deniq; deo
ſimilia dicẽda ſunt: et ad diuinã imaginẽ/ ac ſimilitudinẽ ficta. nõ autẽ illis ſimilis dicẽdus
eſt deus: quia neq; homo eſt imagini ſue ſimilis. in iis nẽpe que ſũt equalia: poſſũt et ipſa
ſibi inuicẽ eſſe ſimilia: et ad vtraq; poteſt ſimilitudo cõuerti/ vt ſint inuicẽ ambo ſimilia ſe=
cundũ prĩcipalẽ ſimilis ſpeciẽ. in cauſa vero atq; cauſalibus: cõuerſionẽ nequaq̃; admitte=
mus. Nõ enĩ his ſolis aut illis vt ſint ſimilia donatũ eſt: ſed oĩbus que ſimilitudinẽ admit=
tunt/ vt ſimilia ſint deus autor eſt. Eſt aũt: ipſius quoq; ſue ſimilitudinis opifex. et qđ eſt in
oĩbus ſimile: veſtigio quodã diuine ſimilitudinis ſimile eſt/ eorũq; coniunctionẽ complet.
Diſſimile. ¶ Et quid de hoc dicere oportet? ipſa nẽpe theologia ipſũ eſſe diſſimilẽ p̄dicat: ⁊ extra or= 150

dinē omniū: vt ab oibus alterū. et quod eſt ꝑfecto mirabilius: nichil illi ſimile eſſe ait. Et
certe nō aduerſaꝛ iſtud ꝓpoſite diuine ſimilitudini. nam eadē deo et ſimilia ſunt/ et diſſimi
lia. illud quidē quia pro viribus ei participat: qui nō poteſt participari. hoc autē quia cau=
ſalia autore ſuo multum inferiora ſunt: et infinitis et non cōparandis mēſuris/ ab eo longe
151 abſunt. ¶ Quid autem de diuino ſtatu/ ſiue ſeſſione dicemus? Quid? niſi ꝙ ipſe in ſeipſo Status.
deus manet in ſua immobili identitate ſtabiliter fixus/ atq; fundatus: ſecundūq; eadem et
circa eadē eodemq; modo operatur/ penituſq; ſubſiſtit. nuſq; ex ſeipſo migrādo/ et muta=
tione omni ac motu omnino carendo: iſtaq; ineffabili modo. ipē enim eſt omniū ſtatus/ ac
ſeſſionis autor: qui ſupra ſeſſionē omnē/ ac ſtatum eſt. et in ipſo cōſiſtunt omnia: atq; a bo=
152 norum ſuorū ſtatu immota ſeruantur. ¶ Quid autē quando hunc procedere ad omnia/ Motus.
et moueri theologi dicunt/ qui eſt immobilis: nōne id quoq; pie eſt intelligendū? Moue=
ri enī eum religioſe putādum eſt: non per corruptionē/ aut immutationē/ aut variationem
ſeu ſucceſſoriū/ localemue motū/ nō rectum/ non orbicularē/ non ex vtriſq; conſtantē/ non
intelligibilem/ non animalem/ non naturalem: ſed ex eo ꝙ ad ſubſtantiā perducat deus/ et
cuncta contineat/ et modis oibus omniū prouidentiā gerat/ aſſitq; oibus: cuncta abſolute
continens prouidētiſſimis ſuis (ad ea que ſunt) proceſſibus/ atq; operationib⁹. Sed ⁊ mo= Motus dei
tus: imobilis dei digne ⁊ pie laudari con rectus.
ueniet. Ac rectum quidē intelligere opor
tet in deo/ indeflexibilē conſtātiam/ pro=
ceſſumq; actionū nuſq; inclinātē/ et (que Motus obli=
ex eo prodit) omniū generationē. Porro quus.
flexuoſum ꝓgreſſum: ſtabilē/ fecundūq;
ſtatū. Orbicularē vero: idētitatē/ et quod
cōtinet media atq; extrema/ que ambiūt
atq; ambiuntur/ et eoꝝ (que ab ipſo pro=
153 ceſſerunt) ad ipſum conuerſionem. ¶ Si Equalitas.
quis autē vel idētitatis in ſāctis litteris/
vel iuſtitie diuinā appellationem ī equo
accipiat: dicēdū equū eſſe deū nō modo
vt indiuiduū ⁊ nullā in partē vergētē: ſed
vt ad omnia et per omnia eque pergentē
atq; vt ipſius/ ac per ſe equalitatis auto=
rem: per quā vt vniuerſa per ſe inuicem
ſimiliter permeent/ et vt participātia pro
cuiuſq; captu equa ratione participēt: et

eque pro meritis ad omnia diuina profluāt munera/ eque operatur. per id ſane ꝙ equali=
tatem omnem intelligibilem/ ſpiritalem/ rationalem/ ſenſibilem/ ſubſtantialem/ naturalem
voluntariā: eximio et ſingulari modo in ſeipſo ante cōprehenderit virtute illa ſua ſuperan
te omnia/ totius equalitatis autore

¶ Noni capitis ſcholia.

k ¶ Magnus itaq; deus in ſacris litteris predicaꝛ. Ut pro ſequētibus multa ſimul hic colli=
gamus: magnū/ paruum/ idem/ alterum/ ſimile/ diſſimile/ ſtans/ ſedēs/ mobile/ immobile/
equale/ inequale de deo ſacre littere predicāt. Magnum. pſalmus octageſimus quintus. Pſalm⁹.85.
Quoniā magnus es tu/ et faciēs mirabilia: tu es deus ſolus. Et pſalmus centeſimus qua= Pſal.146.
drageſimus ſextus. Magnus dñs noſter/ et magna virtus eius: et ſapientie eius nō eſt nu
merus. Paruum/ ſiue in aura tenui. Tertius regum cap. decimo nono. Et ecce dñs trāſiūt: 3.Regū.19.
et ſpiritus grandis/ et fortis ſubuertens montes et cōterens petras ante dominū. nō in ſpi
ritu dominus. et poſt ſpiritū commotio: non in cōmotione dominus. et poſt cōmotionem/
ignis: nō in igne dominus. Et poſt ignē ſibilus aure tenuis: quod cū audiuiſſet helias ope=
ruit vultum ſuū palio. et egreſſus ſtetit in hoſtio ſpelunce. Item et Eſaias cap. nono. Par= Eſaias.9.

uulus enim natus eſt nobis: et filius datus eſt nobis. ⁊ factus eſt principatus ſuper hume-
rum eius: ⁊ vocabitur nomen eius admirabilis cõſiliarius/deus fortis/pater futuri ſeculi/
Pſalmꝰ.101 princeps pacis. Idem. pſalmus centeſimus primus. Tu autem idem ipſe es et anni tui nõ
1. ad Corĩ.12 deficient. Et Paulus prima ad corinthios epiſtola cap. duodecimo. Idem autẽ deus: qui
Joannes.14 operatur omnia in oibus. Alterum Joãnes cap. decimo quarto. Et ego rogabo patrem:
Geneſis.1. et alium paracletum dabit vobis/vt maneat vobiſcũ ineternum. Simile. Geneſis cap. pri-
mo. Et vidit deus ꝙ eſſet bonum et ait. faciamus hominẽ ad imaginem et ſimilitudinẽ no-
ſtram: ⁊ preſit piſcibus maris/et volatilibus celi/vniuerſeq; terre/omniq; reptili quod mo
Pſalmꝰ.101 uetur in terra. et creauit deus hominẽ ad imaginẽ et ſimilitudinẽ ſuam. Et pſalmus. cente-
ſimus primus. Similis factus ſum pelycano: et factus ſum ſicut nycticorax in domicilio.
2. Parali.6. Diſſimile. Secundus Paralipomenon cap. ſexto. Non eſt ſimilis tui deus in celo et in ter-
Eſaias.40. ra. Et Eſaias cap. quadrageſimo. Cui ergo ſimilem feciſti deum: aut quam imaginem po-
Pſalmꝰ.81. netis ei? Stans. pſalmus octageſimus primus. Deus ſtetit in ſynagoga deorũ: in medio
Pſalmꝰ.28. autem deos diiudicat. Sedens. pſalmus viceſimus octauus. Dominus diluuiũ inhabita-
Pſalmꝰ 49. re facit: et ſedebit dominus rex ineternũ. Mobile. pſalmus quadrageſimus nonus. Deus
Pſalmꝰ.17. manifeſte veniet/dominus noſter: et non ſilebit. Et pſalmus decimus ſeptimus. Inclina-
Sapiẽtie. 7. uit celos et deſcendit: et caligo ſub pedibus eius. et aſcendit ſuper cherubin et volauit: vo
Malachiaſ.3 lauit ſuper pennas ventorũ. Et ſapientie cap. ſeptimo. Omnibus enĩ mobilibus mobilior
eſt ſapientia. attingit autẽ vbiq; propter ſuam mundiciã. Immobile. Malachias cap. ter-
tio. Ego enim dñs: et non mutor. Et de equalitate et inequalitate in vltimo cap. precedẽ-
tis ſcholio dictum eſt.

¶ Enimuero omniũ cauſa puſillũ eſt. Paruũ in rerum principiis ſe declarat eſſe diuinum. Quid enim in numeris vnitate minus eſſe poteſt: que nichiloſecius omniũ numerorũ tum diuiduorum/tum indiuiduorũ principium eſt. pares enim diuiduos: impares indiuiduos nuncupamus. Quid in habẽtibus molem puncto minutius eſt: et nichilominus magnitudinum principiũ eſt. Itidem et inſtans temporũ/⁊ momentũ motuum/et tonus ſuperparticularium Phthongorũ minimus: auditum ſuauiter feruentiũ concentuũ principiũ. elementa/elementorũq; cõcretiones et contẽperamenta/ex quibus ſenſibiliũ corporũ deducũtur harmonie/ſecundũ nature minima fiunt: vel adeo vt nichil vſq; accipere queas quãtulumcũq; puſillũ ſit/quod nõ nichil igneũ/aereum/aqueumq;/et terreũ non retineat. Et rerum omniũ ſemina ſigillo tamẽ omnipotẽtie mirifice impreſſa: parua ſunt. Puſillũ enim tritici granũ per totam tẽporis extenſionẽ etiam ſi in immenſum temporũ ſeries protraheretur ſimilem relinquẽdo ſobolem nulla etiã ſucceſſione deſituram (quoad diuinũ hoc vniuerſum perſeuerabit artificiũ) ſuam inſinuat potentiã/et in paruo ꝓprietatẽ ſubeſſe diuinã. Et ipſe mundi ſator et ſaluator: nũc grano ſinapis quod omniũ leguminũ minimũ eſt/regnum celorũ: nũc ſeipſum paruo tritici grano cõparat. Et vt finẽ faciamus principia ſcientiarum parua ſũt: ex quibus magnus cõcluſionũ (iis qui liberaliter inſtituti ſũt) ampluſq; et dignus colligitur aceruus. Eſt ergo natura parui: merito diuina cenſenda. Et reuera ⁊ magni et parui eadem eſt diuinitas/menſura eadem/eademq; veritas.

Ad hebre.4 ¶ Atq; ptingat vſq; ad diuiſionẽ aĩe ⁊ corpis. Alludit ad id diuini Pauli ad hebreos cap. M
quarto de ſermone dei. Uiuꝰ eſt enĩ ſermo dei et efficax/et penetrabilior oĩ gladio ancipiti: et pertingẽs vſq; ad diuiſionẽ anime ⁊ ſpiritus/cõpagum quoq; ac medullarũ/et diſcretor cogitationũ et intentionum cordis. et non eſt vlla creatura inuiſibilis in cõſpectu eius. omnia autem nuda et aperta ſunt oculis eius.

Eſaias.40. ¶ Porro theologi eũ (qui eſt ſuper omnia) deũ. Id ex Eſaia cap. quadrageſimo in primo N
huius capitis ſcholio adductum eſt. Et rurſus ex eodẽ cap. quadrageſimo. Et cui aſſimilaſtis me et adequaſtis dicit ſanctus. leuate in excelſum oculos veſtros ⁊ videte quis creauit hec: qui educit in numero miliciã eorũ/⁊ omnes ex noĩe vocat pre multitudine fortitudinis et roboris virtutiſq; eius: neq; vnum reliquũ fuit. deus ſempiternus dñs qui creauit terminos terre et nõ deficiet/neq; laborabit/nec eſt inueſtigatio ſapientie eius. qui dat laſſo vir-

tutem: et iis qui nō ſunt fortitudinē / ⁊ robur multiplicat. deficient pueri et laborabūt: et iu=
uenes in infirmitate cadent. qui autē ſperant in domino: mutabūt fortitudinem / aſſumen=
tes pennas ſicut aquile. current ⁊ non laborabunt: ambulabunt et non deficient.
O ¶ Et quid de hoc dicere oportet: ipſa nempe theologia. Id in primo huius capitis ſcho=
lio dictum eſt.

¶ De omnipotente / antiquo dierū: in quo et de ſeculo / et de tempore. Cap. X.

154 Empus iam admonet: vt preditum multis nominibus deū / vt omnipotētem / vt
P t antiquū dierū celebremus. Enīuero omnipotēs dicit̄: ꝙ ipſe ſit (que poteſt oīa) Omnipotēs
omnium ſedes / omnia ꝯtinens / atqꝫ complectens / ⁊ cuncta ſtabiliens / fundans /
Q atqꝫ cōſtringens / et hoc omne indiſruptū / atqꝫ indiſſolutū in ſeipſa perficiēs. et ex ſe: veluti
ex omnipotēte radice / cuncta producēs. atqꝫ ad ſe: vt ad omnitenēs profundū / vniuerſa cō
uertens atqꝫ cōſeruans / vt omniū ſedes omnicapax. que cōtinentur oīa: vna cuncta excel=
lente virtute cōmuniens: neqꝫ ſinens ea ab ſe cadere. ne tanqꝫ ex actiſſimo domicilio mota
diſpereant. Dicit̄ autē omnipotēs ſumma illa diuinitas / ⁊ vt omnia ſuperās: et oībus (que
prouidētia regūtur) mere imperās. atqꝫ vt oībus amabilis / atqꝫ deſiderabilis perſtans: et
immittēs oībus volūtarias leges / dulceſqꝫ partus diuini / et omnipotētis / ac tranquilliſſi=
R mi ſue bonitatis amoris inſinuās. ¶ Antiquus vero dierū deus predicat̄: ꝙ ſit ipſe omniū Antiquus
155 et ſeculū / et tēpus / et ante dies / et ante ſeculū ac tēpus. Quis et tempus et diē et momētū / dierum.
et ſeculū cum cōuenientiſſime appellare poſſimus: vt qui per omnē motum incōmutabilis
atqꝫ immobilis ſit. quiqꝫ cum ſemꝑ moueat̄: in ſeipſo manet / vt ſeculi et tēporis ac dierum
S autor. Quocirca et in ſacris myſticarū viſionū apparitionibus: ⁊ antiquus et nouus effin Iuuenis
gitur. ſeniore quidē antiquitatē eius que ab initio eſt: iuniore autē inſeneſcibilitatē ſignā=
te ipſius. vtriſqꝫ vero eū ab initio ad finē vſqꝫ per cuncta procedere monſtrantibus. ſiue (vt
diuinus noſter inſtitutor ait) vtroqꝫ diuinā eminentiā ſubinſinuāte. ſeniore quidē eminen=
tiam tēporis: iuniore vero numeri preſtabilitatē pre ſe ferente. vnū enim ⁊ que ab vno vici
156 nius pendēt: in longum progreſſis numeris / et pricipaliora et preſtabiliora ſunt. ¶ Ope= Seculū ſiue
repreciū autē eſt vt reor: et ſeculi et tēporis naturā ex ſacris litteris diſcere. non eni omnino eternitas
et abſolute ingenita ſunt / ac vere eterna vbicūqꝫ dicūtur eterna: ſed incorruptibilia potius
T atqꝫ immortalia et īmutabilia / et eodē modo ſeſe habētia. ſicuti cum dicit̄: eleuamini porte
eternales / et ſimilia. Sepe vero etiā antiquiſſima: ſeculi appellatione ſignantur. ⁊ tota rur=
ſus interdū noſtri fugacis tēporis ſeries ſeculū appellatur. verū ſeculi proprietas eſt anti= Tempus
quum / et īmutabile / et totū impartibiliter ſecundūqꝫ totū eſſe metiens: tempus autē vocāt
V qđ in generatiōe / et corruptione / et variabilitate / ⁊ alias aliter ſe habet. Idcirco nos quoqꝫ
quibus eſt hic diffinitū tempus: ſeculi fore participes theologia pollicet̄ / quādo incorrup=
X tibile et eodē modo ſemꝑ habens attigerimus ſeculū. interdū vero et tēporale ſeculū ſcri
Y ptura cōcelebrat / ⁊ ſeculare tempus. ꝙꝙ ſcimus magis apud eā et rectius que ſunt / ſeculi:
157 et que naſcūtur / temporis appellatione et dici et intelligi. ¶ Non itaqꝫ ſimpliciter deo qui
ante ſecula eſt: coeterna putāda ſunt que ſecularia ſeu eterna dicūtur. ſed ſacratiſſimis elo=
quiis tenaciter inherendo: ſecularia quidē ac tēporalia iuxta cognatos ac ꝓprios modos
intelligenda: media vero eoꝝ que ſunt ⁊ que naſcuntur queqꝫ alicubi ſeculi alibi vero par
ticipant tēporis. Enīuero deū et vt ſeculum ⁊ vt tēpus laudare cōuenit: quippe qui tēporis
totius ac ſeculi autor ſit. et vt antiquum dierum: vt qui ante tempus / et ſupra tempus ſit / et
Z momenta immutet et tempora. et ante item ſecula ſubſiſtat: quia et ante ſeculum et ſupra
ſeculum eſt. eiuſqꝫ regnum: regnum omnium ſeculorum Amen.

¶ Decimi capitis ſcholia.

P ¶ Enīuero omnipotēs dicit̄. Geneſis cap. decimo ſeptimo. Ego dn̄s omnipotēs: ambula Geneſis. 17.
coram me / ⁊ eſto perfectus. Et Exodus cap. decimo quīto. Dominus quaſi vir pugnator: Exodus. 15.
omnipotēs nomen eius. Et operoſum nimiū eſſet: velle adducere quotiens in ſanctis elo=
quiis deus / omnipotens appellet̄.
Q ¶ Et hoc omne indiſruptum / atqꝫ indiſſolutū in ſe ipſa perficiens. In ſeipſa / in ſeipſa ſede

Daniel.7. ¶ Antiquus dierum deus predicatur. Daniel cap. ſeptimo. Aſpiciebam donec throni po R
ſiti ſunt: et antiquus dierum ſedit. veſtimentum eius candidum quaſi nix: et capilli capitis eius/ quaſi lana munda.

Daniel.7. 4. Eſdre.2. ¶ Et antiquus et nouus effingit. Antiquus ex Daniele cap. ſeptimo nunc auditũ eſt. No= S
uus autẽ/ et iuuenis ex Eſdra libro quarto cap. ſecundo. Et in medio eorũ erat iuuenis ſtatura celſus/ eminẽtior oĩbus illis: et ſingulis eorũ capitibus imponebat coronas/ et magis exaltabat. ego autẽ miraculo tenebar. Et dixi angelo: ille iuuenis quis eſt/ qui eis coronas imponit/ ⁊ palmas in manus tradit? Et reſpondens dixit michi. ipſe eſt filius dei quẽ in ſeculo confeſſi ſunt.

¶ Non enĩ omnino et abſolute ingenita ſunt/ ac vere eterna/ vbicũq; dicũtur eterna. Pro T
per ſe/ vere/ ⁊ abſolute eterno interdũ ſacre vtuntur littere: aliquãdo vero alio modo. Pro vere et abſolute eterno Paulus ad rhomanos cap. decimo ſexto. Quod nũc patefactum eſt per ſcripturas prophetarũ ſecundũ preceptũ eterni dei: ad obeditionem fidei in cũctis gentibus cogniti/ ſoli ſapienti deo per ihesũ chriſtũ. Pro nõ vere et abſolute eterno ſecunda ad Teſſalonicẽſes epiſtola cap. primo. Qui penas dabũt in interitu eternas a facie dñi/ et gloria virtutis eius: cũ venerit glorificari in ſãctis ſuis/ et ammirabilis fieri in omnibus qui crediderunt.

Ad roma.16 · 2. ad Teſſa.1

¶ Jccirco nos quoq; quibus eſt diffinitum tempus: ſeculi fore participes theologia polli V
cetur. Lucas cap. viceſimo. Jlli vero qui digni habebuntur ſeculo illo et reſurrectione ex mortuis/ neq; nubent/ neq; ducent vxores/ neq; vltra mori poterunt.

Lucas.20.

¶ Interdũ vero et tẽporale ſeculũ ſcriptura cõcelebrat et ſeculare tẽpus. Paulus epiſtola X
ad Titũ cap. primo. Et agnitionẽ veritatis que ſecũdũ pietatẽ eſt: in ſpem vite eterne. quã promiſit qui nõ mentitur deus ante tẽpora ſecularia. Hoc in loco certe tempora ſecularia: ſecula ſunt tẽporalia que principiũ/ finemq; capiũt. Et pſalmus octageſimus. Jnimici dñi mentiti ſunt ei: ⁊ erit tempus eorum in ſecula. Hoc in loco tẽpus ſeculare: ſeculũ/ euũq; termini/ finiſq; neſciũ denotat. quo boni in vitã eternã perpetuo euo durabũt. mali vero in ſupplicium/ et tormentũ interminũ. ⁊ tunc illis ſua oberit immortalitas: q; penis deficere/ moriq; non poterũt. Et tũc quoq; immortalitatẽ mortalitatis forte cõmutari poſſe optabũt: ſed id nichil ipſis prodeſſe valebit. nodus enĩ indiſſolubilis ſunt. niſi ipſe mortaliũ/ imortaliumq; pater nodum (quem ipſe indiſſolubilem nexuit) ſolus diſſoluat.

Ad Titum.1 · Pſalm⁹.80.

¶ Q̃ ſcimus magis apud eam/ et rectius. Eam/ eam ſacram ſcripturam. Et ſupermun= Y
dana vocat que ſunt: mundana vero/ et temporalia que gignuntur.

¶ Et ante item ſecula ſubſiſtat. Deum ante ſecula ſubſiſtere/ et regnũ eius regnũ omnium
Pſalm⁹.73. ſeculorum eſſe. Pſalmus ſeptuageſimus tertius. Deus autẽ rex noſter ante ſecula: opera= Z
Pſal.144. tus eſt ſalutem in medio terre. Et pſalmus cẽteſimus quadrageſimus quartus. Regnum tuum regnũ omniũ ſeculorũ: et dominatio tua in omni generatione et generationem.

¶ De pace/ et quid ſibi vult in deo ipſum eſſe/ que ſit ipſa vita/ que ipſa virtus/ et que hunc in modum dicuntur. Cap. XI.

Pax. Se itaq; diuinã cõplectentẽq; omnia pacem: pacificis efferamus laudibus. hec 158
a eſt enĩ que cuncta cõnectit/ concordiamq; omniũ atq; conſenſũ gignit et efficit: A
cuius rei gratia ipſam quoq; deſiderant omnia. vt que diuiſibilem ipſorũ multitudinẽ: ad totam cõuertit vnitatẽ. inteſtinũq; mundane machine bellum (quo federe mirabili cõgruat) efficit. Diuine participatione pacis: antiquiores vniẽtiũ virtutũ et ipſe ad ſeipſas/ et ad inuicẽ cõiungunt atq; ad vnã omniũ principatũ gerẽtem pacem/ etiã et que ſibi ſubiecta ſunt iungunt. ipſaq; et ad ſe et ad inuicem: et ad vnũ atq; perfectũ omniũ pacis initiũ/ autoremq; ſtringunt. hec non per partes cuncta perluſtrans que diuiſa ſunt: veluti vectibus quibuſdã aſtringentibus conciliat/ finit/ terminat/ atq; cõmunit. nec permittit diuiſa in infinitũ/ interminatũq; diffundi: neq; inordinata/ et ſede carentia/ deoq; deſti-
Joſeph iuſt⁹ tuta/ ſuiq; egreſſa vnitatẽ/ inuicẽ confuſe miſceri. ¶ De ipſa ergo (quicq̃d tandẽ illa eſt) di= 159
uina pace/ quiete/ et ſilentio (quam ſãctus iuſtus ineloquibilitatẽ vocat/ et ad omnẽ noſci= B

bilem pꝛoceſſum īmobilitatē: quo pacto quieſcat/ agatqꝫ ſilentiū/ vtqꝫ in ſe et intra ſe ſit et
tota ad ſe totam eminenti ratione iungat᷑/ et neqꝫ dum in ſe ingredit᷑ ſeqꝫ multiplicat/ ſuam
liquit vnionē: ſed et pꝛocedit ad omnia/ tota intrinſecus manens per excellentiā cuncta ſu-
perātis vnionis: neqꝫ dicere cuiq̄ꝫ/ neqꝫ cogitare/ neqꝫ fas eſt/ neqꝫ poſſibile. Verū enim
iſtud quoqꝫ vt neqꝫ eloquibile/ neqꝫ noſcibile ipſi applicantes cuncta ſane tranſilienti: par-
ticipationes eius (que et intelligi/ et dici poſſunt: et id quoqꝫ vt poſſibile eſt viris/ et nobis
160 potiſſimū qui multis bonis viris inferioꝛes ſumus) inſpiciamus. ¶ Ac pꝛimū quidē id di-
cendum ꝙ ipſius per ſe pacis et vniuerſe et particularis illa eſt autoꝛ: omniaqꝫ adinuicem
temperat/ atqꝫ cōmiſcet iuxta inconfuſam ipſoꝛum vnionē. per quā abſqꝫ diuiſione vlla/ di-
ſtantiaqꝫ cōiuncta: integra nichilominns in ſua queqꝫ ſpecie durant. nichil aduerſantium
admixtione turbata: neqꝫ quicq̄ꝫ confederatricis illius diligentie ac puritatis offendentia.
vnā igit᷑ quādā ac ſimplicem pacifice cōiunctionis intucamur naturā: ſibi et eis atqꝫ inuicē
161 cuncta iungentē/ ſeruantēqꝫ omnia: inconfuſe continendo ea/ et mera et incōmixta. ¶ Per
quam diuini ſpiritus ſuiſmet intelligētiis inſerti: iis quoqꝫ que intelligunt cōiungunt᷑. rur-
ſuſqꝫ ad incognitam ſcandunt (eoꝛū que menti ſupereminent) cōiunctionē. per quam ani-
me varias ſuas nectentes rationes/ atqꝫ ad vnā ſpiritalem puritatem congregantes pꝛoce
dunt: ſibi congrua via atqꝫ oꝛdine per ſpiritalem/ indiuiduāqꝫ intelligentiā ad cōiunctionē
illam (que omnē intelligentiā ſuperat) annitentes ob quā vna omniū/ indiſſolubiliſqꝫ con-
nexio: iuxta diuinā ipſius ſubſiſtit congruentiā. concentuqꝫ mirabili et concoꝛdia perfecta
atqꝫ conſenſu coaptat᷑: dum et ſine confuſione colligit᷑/ ⁊ ſine diuiſione atqꝫ diſſolutione cō
162 tinet᷑. ¶ Nimirū/ perfecte pacis integritas/ ad ea que ſunt omnia per ſimpliciſſimā ipſius ⁊
et meram vnifice virtutis pꝛeſentiam penetrat: cōiungens omnia/ et extremis extrema per
media connectens per vnam quidem cognatā amicitiā copulata. atqꝫ vltimis quoqꝫ mun-
dane machine molitionibus: vt ſe fruant᷑ indulgens. cognataqꝫ efficiens omnia: vnitatibꝰ
identitatibus/ inſitionibus/ collectionibus. quandoquidem diuina pax nulli diuiſioni per-
ſtat obnoxia/ et in vno indicat omnia/ et per omnia pergit/ et nuſq̄ꝫ a pꝛopꝛia identitate di-
ſcedit. ſane ad cuncta ꝓcedit/ ſuiqꝫ participationē omnibus tradit pꝛo ſinguloꝛū modo: ac
pacifice copia fecunditatis exuberat/ manetqꝫ per vnionis excellentiā tota ad totam et per
163 totam ſeipſam ſupꝛeme cōiuncta. ¶ Et quo pacto dixerit quiſpiam cuncta deſiderant pa-
cem: quando plurima alteritate ac diſcretione gaudent: neqꝫ ſponte quieſcere volunt. At-
qui ſi alteritatē ac diſcretionē qui ſic loquit᷑/ cuiuſqꝫ rei pꝛopꝛietatē dicit (cum hanc et eoꝝ
que ſunt: ne vnū quidē quod exiſtens eſt vnq̄ꝫ perire velit) ne nos quidē id refragabimur:
verum idipſum quoqꝫ pacis deſideriū eſſe ſtatuemus. amant enī omnia ad ſeipſa et habe-
re pacem/ et eſſe coniuncta: atqꝫ in eo eſſe ſtatu vt a ſeipſis et a ſuis moueri/ decidereqꝫ non
poſſint. Enīuero perfecta illa ⁊ cuncta perficiēs pax: mere atqꝫ īpermixte per ſingula pꝛo-
pꝛietatis cuſtos/ atqꝫ ſeruatrix eſt/ pacificis pꝛouidentiis ſuis omnia ſeditione et cōfuſione
vacua et ad ſeipſa et ad inuicem ſeruans/ cunctaqꝫ ſtabili et conſtante virtute ad pꝛopꝛiam
ipſoꝛum pacem atqꝫ īmobilem conſtantiā figens. Nempe enī ſi que mouent᷑ omnia nō fe-
riari/ ocioqꝫ toꝛpere ſed operari ſemper pꝛo eoꝛum motu cupit: id ꝓfecto diuine omniū pa-
cis deſideriū eſt. que oīa in ſeipſis ne poſſint cadere ſeruat: et cunctoꝛū que mouentur pꝛo-
pꝛietatē/ ac mobilē vitā (ne dimoueat᷑/ neue decidat) cuſtodit. dumqꝫ mouent᷑ ad ſeipſa pa-
cem ſeruātia/ et eodē modo ſemꝑ habentia: que ſui ſunt muneris peragunt. Ceterū ſi alte-
ritatem ex pacis pꝛolapſione venientē dicat: aſſeratqꝫ nō eſſe amabilē oībus pacem. Ma-
xime quidē nichil eſt: quod omni pꝛoꝛſus cōiunctione deciderit. quod enī penitus inſtabi-
le et infinitū ⁊ nuſq̄ꝫ cōſiſtens/ pꝛoꝛſuſqꝫ indiffinitum eſt: neqꝫ ipſum eſt/ neqꝫ in iis que ſunt
164 eſt. ¶ Verū ſi eos dicat pacē/ paciſqꝫ bona aduerſari: qui litibus/ et furoꝛibus/ et immuta-
tionibus atqꝫ inſtabilitatibus gaudēt. Illi quoqꝫ perexiguis quibuſdā pacifici deſiderij ſi-
mulachꝛis detinētur: dum perturbationibus variis agūtur/ quas imperite deſiderāt ſiſte-
re. et arbitrātur ſe pacē habere: ſi ſemꝑ fluentibus voluptatibus hauriēdis inſiſtāt. pertur-
banturqꝫ ſi eis (que ſeipſos obtinuere) fruſtrent᷑. Quid vero de chꝛiſti pacē pꝛofundēte cle

mentia dicemus:per quam diſcimus non vltra bellare neqꝫ nobiſcum/neqꝫ adinuicē/neqꝫ
aduerſus angelos:ſed cū ipſis potius diuina pro viribus agemus/ iuxta Jheſu prouiden
tiam.qui omnia in omnibus operat̃: facitqꝫ pacem a ſeculo predeſtinatā. et nos ſibi in ſpi=
ritu reconciliat:et per ſe/ipſi quoqꝫ cōciliat patri.De quibus excellētiſſimis donis in theo=
logicis informationibus ſatis diſſeruimus: aſtipulantibus aſſertioni noſtre ſacris eloqui=
Liber theologicarū/ inſtitutionum. is.¶Uerum enī quando alias quoqꝫ me per epiſtolā rogaſti:quid nam eſſe putarē ipſum 165
eſſe/ipſam vitam/ipſamqꝫ ſapientiā: dixiſtiqꝫ te multū moueri ꝙ aliquando deum/ipſā di=
Quid ipſum eſſe xerim vitam/aliquando vite ipſius autorē:operepreciū exiſtimaui ſancte vir dei: hac te de
nobis cōcepta heſitatione liberare.ac primū quidē vt que alias latius diximus:nūc quoqꝫ
Ipſa vita paucis repetamus.Non ſibi aduerſat̃ deum ipſam virtutem/ipſamqꝫ vitā dicere/et ipſius
Ipā ſapiētia vite ſeu pacis ſeu virtutis autorem.nam partim quidē ex iis que ſunt/et ex iis maxime que
Quid ipā/atqꝫ per ſe virtus/⁊ reliqua que ī hūc modum dicūtur primo ſunt condita:vt omniū que ſunt autor appellat̃. partim vt ipſe qui ſuper omnia etiā
primo cōdita/ſupreme et superſubſtātialiter eſt.Quid autē(inquies)ipſū eſſe/aut ipſā vitā
dicim⁹:aut queqꝫ abſolute eſſe ac principaliter et ex deo prio ſubſiſtere ponimus:At iſtud
quidem curuū non eſt/ſed rectum:ſimplicemqꝫ habet explanationē. neqꝫ enī ſubſtantiam
aliquā diuinam ſeu angelicam eſſe dicimus ipſum atqꝫ per ſe eſſe/ quod quidē cauſa eſt vt
ſint que ſunt omnia:verū ipſum quoqꝫ eſſe quod ſuperſubſtantiale eſt/initium/ et ſubſtan=
tia/ et cauſa eſt.neqꝫ viuificam deitatem aliam preter ſupremā illam/diuinamqꝫ vitā omniū
que viuunt/ et ipſius quoqꝫ vite cauſam.neqꝫ (vt breuiter dixerim) dicendū eſt principales C
rerum conditrices eſſentias celeſtes/atqꝫ ſubſtantias (quas non defuerunt qui creaturarū
deos/atqꝫ opifices ſibi protinus effingerent:⁊ dicere auderent) quos vt vere/proprieqꝫ di=
xerimus/neqꝫ ipſi nouerunt(quippe qui non ſunt)neqꝫ patres eorū.Ceterū ipſum eſſe/ip=
ſamqꝫ vitam/et ipſam deitatē dicimus: principaliter quidē ac diuine et ſecundū cauſā vnū
pricipia cuncta excellens/et ſuperſubſtātiale principiū/et cauſam:participabiliter vero vir
tutes illas prouidentiſſimas ex deo minime cōmunicabili prouenientes ipſam ſcilicet ſub=
ſtantificationē/ipſamqꝫ viuificationē/et ipſam per ſe deificentiā.quibus dum congruo ſibi
modo creata participant:et exiſtentia/ et viuentia/ et diuina et ſunt et merito predicant̃/ et
eodem item modo alia.Quo circa etiā eorū que prima ſunt:autor eſſe qui ſupreme bonus
eſt dicitur.Deinde ipſorū integre omniū:deinde ipſoꝝ particulariū/tū eorum que integre
ipſis plenecqꝫ participāt/tum vero eoꝝ que ipſis ex parte comunicabūt.¶Et quid me plu= 166
ra de his dicere neceſſe eſt:quandoquidē nō nulli ex noſtris diuinis preceptoribus/ ipſius D
quoqꝫ bonitatis ac deitatis autorem eū dicunt qui ſupreme bonus ac ſūmus eſt deus:ipſā
bonitatē ac deitatē eſſe dicentes/ beneficū illud atqꝫ deificū ex deo proueniēs donū/ ipſāqꝫ
pulchritudinē pulchritudinis effectricē largitatē/⁊ totam pulchritudinē et particularē pul
chritudinē ⁊ omnino pulchra et in parte pulchra/⁊ queqꝫ alia eodē modo dicta ſūt/atqꝫ di
cent̃:prouidentiaſqꝫ ac bonitates que a creaturis participant̃ indicantia/ ex deo nequaqꝫ
participabili profuſione copioſa procedentes atqꝫ emanantes. vt qui autor eſt omniū: vl=
tra omnia profecto ſit.⁊ qui omnē ſubſtantiam/naturāqꝫ tranſcendit:eis prorſus emineat/
que ſubſtantie ac nature quomodocunqꝫ participant.

¶Undecimi capitis ſcholia.

¶Age igit̃ diuinā complectentēqꝫ omnia pacem. Deū vt pacem celebrari ex beato Pau= A
Ad ephe.2. lo ad Epheſios cap.ſecundo iam didicimus. Ipſe eſt pax noſtra. in vno nouo homine fa=
ciens pacē. et veniens euangelizauit pacē vobis qui longe fuiſtis: et pacem iis qui prope.
¶Quam ſanctus iuſtus ineloquibilitatē vocat.Hic ſanctus iuſtus eſt: de quo actuū apo= B
Actuum.1. ſtolorū cap.primo legit̃. Et ſtatuerunt duos: Joſeph qui vocat̃ Barſabas qui cognomi=
natus eſt iuſtus/et Matthiā.et ſcriptis huius iuſti caremus.et vtinā non tantū licuiſſet ho
ſti nature: monumenta pietatis huius ſancti viri et ceterorū piorum (qui illa etate: ſicut
nouelle oliuarū in circuitu menſe dn̄i floruerunt) valuiſſet extinguere.
Timeus platonis ¶Neqꝫ vt breuiter dixerim:dicendū eſt principales rerū cōditrices eſſentias celeſtes/atqꝫ C
ſubſtantias.Hoc in loco pius pater refutat gentilia quedā que in Timeo de creatione mū=

di inſerta ſūt.in quo introduci videnť pꝛīcipales rerū̄ eſſentie vt cōditrices: quas ita deoꝝ opifex alloqui fingiť.tria adhuc genera moꝛtaliū̄ nobis generādā reſtant:abſq̧ hoꝝ generatione celū̄ imperfectū̄ erit.omnia enī animantiū̄ genera ambitu ſuo nō continebit.contineat autē̄ opoꝛtet:ſi eſt mū̄dus omnino perfectus futurus.hec vero ſi a me fiant ſolo/ vitaq̧ donenť:diis adequabunť.quapꝛopter accedite vos ſecundū̄ naturā ad animaliū̄ generationē:ita vt vim imitemini meam/ qua in oꝛtu veſtro ſum vſus.atq̧ eius quidē animalis qđ in ipſis tale futurū̄ eſt vt cum īmoꝛtalibus appellatione cōueniat/ diuinū̄q̧ vocetur/ pꝛincipatū̄q̧ teneat/ et iuſtitiā ſimul ac vos vltro colat:ego vobis ſemen et initiū̄ tradam.vos cetera exſequi par eſt:vt īmoꝛtali nature moꝛtalem attexentes faciatis/ generetiſq̧ animalia ſubminiſtranteſq̧ alimenta augeatis/ et conſumpta rurſū̄ recipiatis.eius filii cum parentis oꝛdinē cognouiſſent:eum pꝛotinus imitabanť.Itaq̧ accepto ab illo moꝛtalis animantis īmoꝛtali pꝛincipio ſui effectoꝛē imitati:ignis/ aeris/ aque/ terre particulas (quas rurſus redderent) a mundo mutuabanť/ eaſq̧ inter ſe copulabant.haud iiſdem illis indiſſolubilibus vinculis:quibus ipſi fuerant colligati.ſed talibus que pꝛopter paruitatē cerni nō poſſent: crebꝛiſq̧ huiuſmodi clauis cōiunctis/ vnū̄ ex oībus coꝛpus efficiebant.Et hec et ſimilia que gentiliū̄ (ne vanas fabulationes dicam) continent erroꝛē: moliunť quaſi ab iis (qui a diis ipſis geniti) dicta fuiſſent confirmare.Pꝛiſcis itaq̧ viris (inquiūt) hac in re credēdū̄ eſt:qui diis geniti vt ipſi dicebant parentes ſuos optime nouerant.impoſſibile ſane:deoꝛū̄ filiis fidem non habere/ licet nec neceſſariis/ nec veriſimilibus rationibus eoꝛū̄ oratio cōfirmeť.quem paſſum gentilitatis ſtulticie plenū̄ beatus pater ridens: cōtra/ de diis opificibus ait:quos vt vere/ pꝛopꝛieq̧ dixerimus neq̧ ipſi nouerunt (quippe qui nō ſūt) neq̧ patres eoꝝ.Sed pꝛeter officiū̄ egiſſe merito foꝛtaſſe arguemur/ qui ꝓphana ſacris īmiſcuerimus:verū̄ iccirco hic declaranť pꝛophana/ vt a ſacris arceanť/ et ne homines melioꝛis vite partes pia mētis ſectantes religionē:in hec non admoniti incidant/ tempuſq̧ inani/ caſſoq̧ ſtudio conterāt.Et ꝙ pꝛius dictū̄ eſt platonē poſſe īpune legi:de iis que eius ſūt intelligi volum⁹.neq̧ enī Timeū̄/ neq̧ Parmenidē/ neq̧ Cratylū̄ ex ei⁹ ſentētia depꝛōpta eſſe certū̄ eſt: ſed ſtilū̄/ verboꝝq̧ elegātiā platonis eſſe.alioqn in pleriſq̧ dialogis pleraq̧ īuenies īpura/ a pia mēte/ ſacroq̧ ritu regenerata/ atq̧ expiata ſalubꝛib⁹ vndis/ ꝑtin⁹ reiiciēda.

D ¶Quādoquidē nōnulli ex noſtris diuinis p̄ceptoꝛib⁹.Id ꝓpť beatū̄ Hierotheū̄ dictū̄ eſt

¶De ſancto ſanctoꝛū̄/ rege regū̄/ dño dominoꝛū̄/ deo deoꝛū̄. Cap.XII.

167 Erum enīuero quoniā quecunq̧ de his dicenda erant/ congruū̄ (vt reoꝛ) finem

E V acceperunt:laudare iam cōuenit infinitis noībus pꝛeditum.et vt ſanctū̄ ſanctorum/ et regem regum/ et regnantē in ſeculū̄ et in eternū̄ et vltra/ et dominū̄ dñorum/ deumq̧ deoꝛū̄.Ac pꝛimo quidem dicendū̄/ quid ipſam ſanctitatē eſſe putemus:quid regnum/ quid dominationē/ quidue deitatē/ et quid ſcriptura hac geminatione nominū̄ ſignificare velit.Itaq̧ ſāctitas quidē eſt vt ſecundū̄ nos loquamur: omni ſcelere libera perfectaq̧ ⁊ penitus incoinquinata mundicia. Sanctitas Poꝛro regnū̄ eſt omnis termini/ et oꝛnatus/ legiſq̧ et iuris/ oꝛdiniſq̧ diſtributio. Regnum Dominatio vero:non modo inter deterioꝛes eminētia: Dominatio verū̄ omnis quoq̧ honeſtoꝛū̄ ac bonoꝝ perfecta poſſeſſio/ veraq̧ indemutabilis firmitas.

F vnde et a libera poteſtate dominandi facienda: et dominatio/ et dñs/ et dominās dicitˀ.At Deitas deitas grece Theiotes itidem:ꝙ pꝛoſpiciat cuncta pꝛouidentia bonitateq̧ mirabili/ et circū̄ omnia currat/ cunctaq̧ contineat/ et ſe omnia repleat/ atq̧ vniuerſa trāſcendat que pꝛouidentia illius vtunť.Hec igitur in ſupereminente omnibus cauſa abſolute laudanda ſūt appellandūq̧ illam excellentem ſanctitatē et dominationē/ regnūq̧ ſupꝛemū̄/ et ſimpliciſſimā deitatē.Ex ipſa enī continuo ac repente exoꝛta eſt et diſtributa omnis mera diligētia totius ſincere mū̄ditie:omnis rerū̄ oꝛdo/ lex/ atq̧ diſtinctio: incōcīnitatē ⁊ iequalitatē atq̧ incongruentiā eliminans/ et ad oꝛdinatiſſimā idētitatē/ ac rectitudinē geſtiens: et que ipſius participationē pꝛomeruerunt circū̄agens.omnis perfecta/ bonoꝝq̧ omniū̄ exacta poſſeſſio.omniū̄ benigna pꝛouidentia inſpectrix/ et omnia cōtinēs que pꝛouidenť: ſeipſam ad

168 eos qui cōuertunť in deū̄ aſſumēdos clementer inſinuās.¶Quoniā vero exuberāter ple=

Sãctus ſan- ctorum. niſſimus eſt omniũ autor:per vnã excellentẽ cuncta excellentiã/ ſanctus ſanctorũ predicat̄/
Rex regum. et reliqua ſimiliter per exuberantiſſimã cauſã/ precipuãq; eminentiã. ac ſi dicamus quantũ
Dñs dñorũ. excellunt iis que nõ ſunt: ea que ſunt ſancta/ aut diuina/ aut dominãtia ſiue regnantia: quã
Deus deorũ. tumq; rurſus participantibus eminent/ participationes ipſe: tantũ iis que ſunt oĩbus/ is
qui ſuper omnia ẽ ſuperior emicat/ participantibuſq; omnib⁹ atq; participationib⁹ ĩparti
cipalis autor. Sanctos autẽ et reges et dominos et deos ſcripture appellant: que in ſingu-
lis ſunt magis principales diſtinctiones. per quas ſecunde atq; ſequentes diuina percipi-
entes munera: diſtributionis illarũ ſimplicitatẽ circa ſuas multiplicant differentias. quarũ
prime varietatem: prouide/ ac diuine ad ſuam colligunt vnitatem.

¶ Duodecimi capitis ſcholia.

¶ Et vt ſanctũ ſanctorum/ et regem regũ/ et regnantem in ſeculũ/ et in eternũ et vltra/ et do E
minũ dominoꝝ/ deũq; deorũ. His excellentiis ſũma diuinitas/ que omnẽ excellentiã ſup-
excellẽter ſuperat: in ſacris eloquiis celebrat̄/ coliturq;. In primis vt ſanctus ſanctorũ: ſũ-
Daniel. 9. mus deus celebrat̄. Daniel cap. nono. Angelus Danieli. Tu autẽ animaduerte ſermonẽ
et intellige viſionẽ. Septuaginta ebdomades abbreuiate ſunt ſuper populũ tuum et ſuper
vrbem ſanctã tuã/ vt cõſũmet̄ preuaricatio: et finẽ accipiat peccatũ/ ⁊ deleatur iniquitas/ et
adducat̄ iuſtitia ſempiterna. et impleat̄ viſio/ et prophetia/ et vngat̄ ſanctus ſanctorũ. Et
quotiens in ſymbolis ſanctus ſanctorũ dicat̄ in Exodo/ Leuitico et aliis ſacris libris lon-
1. ad Timo. 6 gum eſſet colligere. Rex regum. Paulus prima ad Timotheũ epiſtola cap. ſexto. Preci-
pio tibi corã deo qui iuſtificat omnia/ et chriſto ieſu qui teſtimoniũ reddidit ſub pontio pi-
lato bonã confeſſionẽ: vt ſerues mandatũ ſine macula/ irreprehenſibile: vſq; in aduentum
dñi noſtri Jeſu Chriſti. quem ſuis temporibus oſtendet: beatus/ et ſolus potens/ rex regũ/
Pſal. 144. et dñs dominantiũ. Regnans in ſeculũ. Pſalmus cẽteſimus quadrageſimus quartus. Re
gnũ tuũ regnũ omniũ ſeculorũ: et dominatio tua in omni generatione et generationẽ. Et
Pſal. 145. Pſalmus centeſimus quadrageſimus quintus. Regnabit dñs in ſecula: deus tuus ſyon in
Exodus. 15. generatione et generationẽ. Regnans in eternũ et vltra. Exodus cap. decimo quinto. Sã
ctuariũ tuũ dñe: quod cõfirmauerũt manus tue. dñs regnabit in eternũ ⁊ vltra. Dñs dñoꝝ
Pſal. 135. Pſalmus centeſimus triceſimus quintus. Cõfitemini dño dominorũ: quoniã in eternũ mi
Pſal. 49. ſericordia eius. Deus deorũ. Pſalmus quadrageſimus nonus. Deus deorũ/ dñs locutus
Pſal. 135. eſt et vocauit terrã. Et Pſalmus centeſimus triceſimus quintus. Confitemini deo deorũ:
quoniã in eternũ miſericordia eius.

¶ At deitas grece theiotes itidem: ꝙ proſpiciat cuncta prouidentia/ bonitateq; mirabili: F
et circum omnia currat. Unde deitatẽ/ ſiue diuinitatẽ greci theioteta dicunt a theoreo/ aut
theio. et theoreo proſpicio et contemplor: theio vero qđ et theo ſignificat curro. Sed gre-
ca a grecis vlterius ſunt requirenda.

¶ De perfecto et vno. Cap. XIII.

Sta et de his dicta ſufficiãt. iam vero ad id quod eſt validiſſimũ (ſi placet) diſſe- 169
i rendũ: pergamus. de autore ſane omniũ ſcriptura diuina et omnia/ ⁊ ſimul oĩa G
predicat. et vt perfectũ ipſum/ et vt vnũ celebrat. perfectum quidẽ eſt non ſolũ H
Perfectum. vt in ſeipſo et per ſe perfectum/ et ſeorſum vniformiter per ſeipſum ſeparatũ/ totũq; per to-
tum perfectiſſimũ. verũ et vt perfectionẽ ſuperans: ex eo ꝙ ſupereminet oĩbus. omnẽq; ter
minat infinitatẽ: et ſupra omnẽ expandit̄ finẽ/ atq; a nullo capit̄ ſeu cõprehendit̄. ſed per-
tingit ad omnia ſimul/ et ſuper omnia: indeficientibus largitionibus ⁊ nunq̃ deſinentibus
operationibus. Perfectũ item dicitur et vt incrementa non capiens/ ſemperq; perfectũ/ et
vt iminui neſcium: quippe vt in ſeipſo omnia antea excellenter habens/ atq; exuberans ſe-
cundũ vnã indeſinentẽ et eandẽ/ pleniſſimãq; et nunq̃ iminubilẽ largitatẽ. per quã omnia
Unum. perfecta cõſũmat: ſuaq; perfectione replet. ¶ Unũ vero deus eſt: quia omnia vnice eſt ſe- 170
cundũ vnicam eminentiã vnitatis/ omniũq; vnũ eſt cauſa nunq̃ egrediendo/ diſcedẽdoq;
ab vno. nichil eni ex iis que ſũt: vnius expers eſt. ceterũ vt numerus oĩs/ eſt monadis par-
ticeps/ ⁊ vna dualitas/ vnaq; dicitur decas et dimidiũ vnũ/ et tertium/ ⁊ decimũ vnum: ſic

omnia et omnis omniū particula/ vnius eſt particeps. et quia eſt vnū: ſunt cūcta que ſunt
ſubſiſtentia. Neqꝫ enī vnū illud omniū cauſa/ vnū ex pluribus: ſed ante vnū omne/ omnēqꝫ
multitudinē/ vniuſqꝫ omnis ac multitudinis diffinitiuū. neqꝫ enī eſt multitudo/ que vnius
ſit expers: ſed id quidē quod plura partibus eſt/ vnū eſt toto. et quod plura accidentibus:
vnū ſubiecto eſt. quodqꝫ plura numero aut virtutibus: vnū eſt et ſpecie. et quod plura ſpe=
ciebus: vnum eſt genere. et quod plura proceſſibus: vnū principio eſt. nichilqꝫ eſt in rebus
quod non vnius aliqua ex parte ſit particeps. eius ſcilicet quod ſingulare per omnia: om=
nia et tota/ omnia etiā aduerſantia ſingulariter quoqꝫ coapprehēdit. et ſine vno quidē mul
titudo non eſt: erit vero vnū ſine multitudine/ ſicuti ⁊ monadem ante omnē multiplicatum
numerū ponimus. Et ſi oībus omnia cōiuncta/ counitaqꝫ quis ponat: erunt oīa toto vnum
Et id preterea ſciendum: ꝙ ſecundū vniuſcuiuſqꝫ ſpeciē ante aīo preconceptā/ coniuncta
eſſe dicunť que cōiuncta ſunt. eſtqꝫ vnū: omniū veluti elementū. Deniqꝫ ſi vnū tollas: neqꝫ
totum erit/ neqꝫ pars aliqua/ neqꝫ aliud quicqꝫ in rebus. Omnia enī in ſeipſo vnū vniformi
J ter preaccipit/ atqꝫ cōplectiť. ❡ Hac nempe ratione ſacra eloquia diuinitatē totam vt om=
171 niū cauſā: vnius appellatione concelebrant. et vnus deus ac pater/ ⁊ vnus dñs Jeſus Chri
ſtus: et vnus atqꝫ idem ſpiritus per excellens totius diuine vnitatis indiuiduū/ eminentēqꝫ
ſimplicitatē: in qua ſunt omnia ſingulariter collecta/ atqꝫ cōiuncta et ante ſuperſubſtantia=
liter cōprehenſa. Quocirca et omnia ad ipſā iuſte referunť/ atqꝫ redigunť: a qua et ex qua
et per quam/ et in qua/ et ad quam omnia ſunt/ et conſtituta ſunt/ et permanent/ et continē=
tur/ ac implenť atqꝫ cōuertunť. Nichil deniqꝫ in iis que ſunt inuenies quod non vno (ſecū=
dum quod omnis diuinitas ſuperſubſtantialiter nominať) ſit id quod eſt et perficiať/ atqꝫ
172 ſeruetur. ❡ Et expedit vt nos quoqꝫ a multis ad vnū virtute diuine vnitatis conuerſi: vni=
ce laudemus totam atqꝫ vnā deitatē/ vnū/ omniū cauſam. quod ante omne vnū omnemqꝫ
multitudinē/ et partem/ et totū/ et terminū et indeterminationē/ finemqꝫ/ ⁊ infinitatē eſt: qđ
omnia que ſunt/ ipſūqꝫ eſſe determinat. quod omniū et totorū omniū ſimul/ et ante omnia
et ſuper omnia ſingulariterqꝫ eſt cauſa: quod ſuper ipſū vnū eſt/ ipſūqꝫ quod vnū eſt termi=
nat. namqꝫ vnū quod eſt: inter ea que ſunt cōnumerať. Porro numerus: ſubſtantie parti=
ceps eſt. vnū vero illud ſuperſubſtātiale: et vnū quod eſt/ et omnē numerū terminat. ipſūqꝫ
eſt et vnius/ et numeri/ et que ſunt omnium: principiū/ et cauſa/ et numerus/ ⁊ ordo. Jdcir=
co et vnitatis ac trinitatis appellatione celebrať: que eſt ſuper omnia deitas. neqꝫ vnitas/
neqꝫ trinitas aut a nobis aut a quouis alio cognita eſt. verū vt et ineffabilē ipſius vnionem
⁊ diuinā fecunditatē celebremus: trinitatis atqꝫ vnitatis ſacratiſſima appellatiōe omne no
men excedentē appellamus/ ſubſiſtentibuſqꝫ ſuperſubſtantialē nominamus. Porro nulla
monas aut trinitas/ neqꝫ numerus/ neqꝫ vnum/ neqꝫ fecunditas/ neqꝫ aliud quicqꝫ condi=
tum/ aut creature alicui cognitum: arcanū illud (quod ſermonē omnē et intelligentiā ſupe=
rat) ſūme deitatis que ſuper omnia altiſſime eminet/ aperit. neqꝫ nomen ipſius eſt/ neqꝫ ſer=
173 mo: ſed inacceſſibilis emicat. ❡ Et ne ipſius quidē bonitatis quaſi cōgruū illi nomen offe=
rimus: ſed affectu ac deſiderio aliquid de ineffabili natura illa intelligendi ac dicendi/ reue=
rentie plenū in primis illi nomen dedicamus: in quo tamen a theologis non diſſentimus:
licet multum a rerū veritate deſtituamur. Jdcirco ipſi quoqꝫ aſcenſum qui fit per negatio=
nes pretulerunt: vtpote animā a cognatis ſibi auertentē/ et per omnes diuinas intelligen=
tias incedentē. a quibus excipiť longe quod ſuper omne nomen eſt/ omnēqꝫ ſermonē/ atqꝫ
174 ſcientiam: poſtremo autē omniū ipſi cōiungentē/ quantū ⁊ nobis illi iungi fas eſt. ❡ Jſtas
nos intelligibiles diuinas appellationes congeſſimus: et vt potuimus explanare ſtudui=
mus. non modo non ſatis digne ac diligenter id munus exſecuti (id enī veraciter ⁊ de ſe an
geli dicerēt) neqꝫ quidē angelicas laudes aſſecuti/ quandoquidē extremis etiā angelis pre=
ſtantiſſimi theologi noſtri ſint inferiores. neqꝫ theologis ipſis/ aut ipſorū philoſophiā aſſe
quentibus et conſequentibus pares: verū ne iis quidē qui noſtri ordinis ſunt accedētes/ il=
lis ipſis longe inferiores ſumus. itaqꝫ ſiquidem rite iſta diximus/ et pro modulo noſtro di=
uinis explicādis noībus ſatis animo inuigilauimus: autori bonoꝝ omniū res tanta acce=

Pia ⁊ humi
lis beati pa=
tris cōcluſio.
⁊ libri pora=
tio.

ꝑta referat᷑, qui dedit primo vt diceremus: deinde vt bene diceremus. Sed et ſi quid a nobis omiſſum eſt ex iis que tantūdem valent: illud quoqꝫ eiſdē rationibus/ eiſdēqꝫ intelligē tie modis ſupplere oportebit. Porro ſi hec aut minus recte/ aut minus plene diximus/ et a veritate ſeu in toto ſeu in parte deuiauimus: erit humanitatis tue corrigere nō ſpōte ignorantem: ſcientiāqꝫ tradere diſcere cupienti/ atqꝫ ferre opem nō ſatis neruorū habenti/ et curare nolentē egrotare. et alia quidē ex teipſo inuenta/ alia vero ab aliis mutuata/ cuncta autem a ſūmo bono accepta: transfundere in nos. Necqꝫ pigeat amicū fouere beneficio. Vides nempe vt nos quoqꝫ nichil ex traditis nobis ſacerdotalibus rationibus ītra nos ipſos cōtinuimus: ſed integras illas/ atqꝫ in nullo violatas et tibi ⁊ ſanctis aliis viris tradidimꝰ. faciemuſqꝫ id quoad et nos dicere ſufficiemus: ⁊ ij quibus dicit᷑ idonei erunt ad audiendū/ in nullo traditionē violantes/ niſi forte ad intelligēdū aut eloquendū infirmiores erimus.
Significatiā theologia Verū iſta quidem vt deo placitum erit: explicabūt᷑. Erit autē iſte ſpiritaliū dei nominationum quantum ad ſuſceptum opus pertinet finis: tranſibimus autem nunc deo duce ad ſignificatiuam theologiam conſcribendam.

¶ Decimi tertij capitis ſcholia

¶ De autore ſane omniū ſcriptura diuina et oīa/ et ſimul oīa predicat. Et oīa ſeorſū predicat: quādo ex omniū noībus autorē omniū celebrat. vt cap. primo huius libri diuinorū nominū dictū eſt: in quo ex ſupremoꝝ noībus/ infimoꝝ et mediorum (per que reliqua non expreſſa intelligunt᷑) omniū autor celebrat᷑. ſimul autē atqꝫ collecte ipſū omnia eſſe predicat: G
Ad ephe. 1. vt cum diuinus Paulus epiſtola ad Epheſios cap. primo ait. Et que ſit ſupereminēs magnitudo virtutis eius in nos: qui credimus ſecundū operationē potentie virtutis eius. quā operatus eſt in Chriſto ſuſcitans illum a mortuis/ ⁊ conſtituens ad dexterā ſuam in celeſtibus/ ſupra omnē principatū et poteſtatē/ et virtutē/ et dominationē: et omne nomen quod nominat᷑ non ſolum in hoc ſeculo ſed etiā in futuro. Et omnia ſubiecit ſub pedibus eius: et ipſum dedit caput ſuper omnē eccleſiā/ que eſt corpus ipſius/ et plenitudo eius: qui omnia
Ad collo. 3. in oībus adimplet᷑. Et ad Coloſſēſes cap. tertio. Nolite mentiri inuicē/ expoliantes vos veterem hominē cū actibus ſuis: et induentes nouū eū qui renouat᷑ in agnitionē dei/ ſecūdū imaginē eius qui creauit eū. vbi non eſt gentilis et iudeus/ circunciſio et preputiū/ barbarꝰ et ſcitha/ ſeruus et liber/ ſed omnia/ et in oībus Chriſtus.

¶ Perfectū quidē eſt/ non ſolū vt in ſeipſo et per ſe perfectū. Perfectus merito dicit᷑ deus: H
Mattheus. 5 qui omniū perfectio eſt/ atqꝫ ſuperperfectus. Mattheus cap. quinto. Eſtote ergo vos perfecti: ſicut et pater veſter celeſtis perfectus eſt.

¶ Hac nēpe ratione ſacra eloquia diuinitatē totam/ vt omniū cauſam vnius appellatio- I
Ad ephe. 4. ne concelebrat. Paulus ad epheſios cap. quarto. Vnū corpus/ et vnus ſpiritus ſicuti vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtre. vnus dn̄s/ vna fides/ vnū baptiſma. vnus deus et pater omniū: qui ſuper omnes et per omnia et in oībus nobis. Et prima ad Corinthios epi-
1. ad Cori. 8. ſtola cap. octauo. Et vnus dn̄s Jheſus: per quē omnia/ et nos per ipſum.

¶ Diuini Dionyſij Areopagite libri de diuinis noībus cū dei gratiarū actione et ſuoꝝ ſāctoꝝ noīm ſemper bn̄dictiōe
Finis.

¶Diuini Dionyſii Areopagite Athenienſium Epiſcopi et Galliarum apoſtoli ad Ti-
motheum Epheſiuum epiſcopum de myſtica theologia liber.

¶Compreſbytero timotheo Dionyſius preſbyter: quenam ſit diuina caligo. Cap. I.

1 Trinitas ſuperſubſtantialis deitate ac bonitate ſuperior/ diuine Chri-
ſtianorũ ſapiētie preſul: dirige nos ad myſticorũ eloquiorũ ſupreme
A incognitũ ⁊ luciđiſſimũ/ atq̃ eminentiſſimũ verticem. vbi ſimplicia et
t abſoluta atq̃ inuertibilia theologie myſteria ſecundũ ſuperlumino-
ſam ſilentii in occulto docentis/ ſuperliquidiſſimãq̃ caliginē ſunt ado
perta: in dēſiſſimis tenebris eũ qui pluſq̃ excellētiſſime ſplēdet ſuper-
illuſcentē ⁊ in refugiēte omnino tactũ atq̃ iuiſibili/ honeſtiſſimis ful-
2 goribus/ ⁊ pluſq̃ pulchris excellēter implentē vacuos oculis ſpiritus. ¶Hec interim pau-
cis orauerim: tu vero timothee chariſſime intentiſſima cõtuendis ſpectaculis myſticis ex-
ercitatione: et ſenſus linque et intellectuales operationes/ et ſenſibilia et intelligibilia oīa/
et que non ſunt/ et que ſunt oīa. et vt illi iungaris qui ſup omnē ſubſtantiā/ omnēq̃ ſcientiā
eſt: ignote pro viribus teipſum intēde. enĩuero abs teipſo atq̃ ab oībus libere/ ⁊ abſolute/
ac pure excedēdo: ad ſuperſubſtātialē diuine caliginis radium ſublatis omibus/ ⁊ abſolu-
3 tus ex oibus euolabis. ¶Hec autē caue: ne quis imperitus ac rudis exaudiat. eos autē ſic
appellauerim: qui viſibilibꝰ affixi/ nichil ſupra ea que obtutibus ac ſenſibus patent ſuper-
B ſubſtātialiter eſſe arbitrātur. putantq̃ ſcientia ſua illũ aſſequi: qui poſuit tenebras latibulũ
ſuũ. Si vero eos qui ſunt huiuſmodi longe ſupereminent diuinorũ myſteriorũ notiones:
quid de illis dicemus qui lõge imperitiores/ ſupremā illā omniũ cauſam ex infimis quoq̃
creaturis effingũt: nichilq̃ hāc excellere fictis ab ſe impiis/ variiſq̃ ſculptilibꝰ autumāt:
cum debuerint potius ipſi omniũ cauſe/ omnes etiā rerũ applicare atq̃ affirmare poſitio-
nes: rectiuſq̃ de ea illas omnes (vt que ſuper omnia ſit) negare. neq̃ arbitrari negationes
aduerſari affirmationibus: ſed longe prius ipſam ſupra priuationes eſſe/ que ſup omnē et
4 ablationē et poſitionē eſt. ¶Sic itaq̃ diuinus bartholomeus ait: et plurimā theologiam Diuinus bartholomeus.
C eſſe et minimā/ euangeliũq̃ et latum et magnũ/ rurſuſq̃ cõciſum. Michi quidē illud miri-
fice intellexiſſe videtur: quia et plurimis verbis exprimit bona omniũ cauſa ⁊ breuibus ſi-
mul et nullis. vt que neq̃ verbum/ neq̃ intelligentiā admittat: ꝙ oībus ſuperſubſtātialiter
et excellēter emineat. ſoliſq̃ illis amoto velamine veraciter luceat: qui impura oīa et pura
tranſiliũt/ omnēq̃ omniũ ſanctarũ ſummitatũ aſcēſum tranſcēdunt. cunctaq̃ diuina lumi
D na/ et ſonos/ ſermoneſq̃ celeſtes deſerētes/ caliginē ſubeũt: vbi veraciter ille eſt (vt ſcriptu
5 ra ait) qui ſupra oīa eſt. ¶Neq̃ enĩ ab re diuinus Moſes primũ vt mundet̃ admonet̃/ et
E rurſus vt ab iis qui nõ ſunt huiuſmodi ſeparet̃: et poſt omnē illā expiationē buccinarũ clan
gores varios exaudit/ cernitq̃ lumina plurima/ plures atq̃ multifidos vibrantia radios.
mox vero ſegregat̃ a vulgaribus turbis: et cũ electis ſacerdotibus ad ſummitatē aſcenſio
num diuinarũ cõtendit. ibiq̃ nõ ipſi cõgredit̃ deo/ neq̃ ipſũ cernit (eſt enĩ inuiſibilis deus)
ſed locũ vbi ſtetit. hoc autē reor inſinuat auguſtiſſima quelibet et ſuprema viſibilium atq̃
intelligibiliũ: rationes cõgruas/ ac ſigna quedā eſſe eorũ que ſubiecta ſunt/ oīa tranſcēden
ti deo. per que: ipſius preſentia omnē intelligentiā ſuperans/ demõſtratur ſupra ſpiritales
ſanctiſſimorũ ipſius locorũ ſummitates ſupergreſſa. Tum vero ipſa quoq̃ viſibilia atq̃ in-
tellectualia cõtemplator linquēs/ ingredit̃ ignorationis myſticā ꝑfecto caliginem: in qua
omnia ſciētie et cognitionis preſidia terminās/ totus in eo fit (qui tactum penitus/ viſumq̃
refugit/ tranſcenditq̃ omnia et qui nullius eſt/ neq̃ ſuimet/ neq̃ alterius) penitus autem
ignoto/ ſciētie omnis et cognitionis vacatione/ preſtantiore modo cõiunctus. et eo quoq̃
ipſo ꝙ nichil cognoſcit: ſupra ſenſum/ mentemq̃ cognoſcens.

¶Primi capitis myſtice theologie ſcholia.

A ¶Secundũ ſuperluminoſam ſilentij in occulto docētis/ ſuperliquidiſſimãq̃ caliginē ſunt
adoperta. De diuino ſilētio nõ per priuationē et defectũ dicto/ ſed per arcanorũ ineloqui-
bilē manifeſtationē: ita vt ea que iam ſupviſum/ mentē/ et verbũ videtur maneant ineffabi

Apocalyp. 8 lia. Apocalypſis cap. octauo. Et cū aperuiſſet ſigillum ſeptimū: factū eſt ſilentiū in celo. Et
2. ad Cori. 12 vidit diuinus Paulus ad ſacrum celeſte ſilentiū raptus arcana verba: que nō eſt amplius
poteſtatis viri eloqui. De caligine vero que ſuperlucida / ſuperimmēſa / et inacceſſibilis lux
eſt / improportionaliter omnē et rationalē et intellectualē oculū ſuperexcedens: vt linea in=
Pſalm⁹. 96 finita punctū. Pſalmus nonageſim⁹ ſextus. Nubes ⁊ caligo in circuitu ei⁹: iuſtitia et iudi=
ciū correctio ſedis ei⁹. Et de illa ſuperlucēte caligine / ⁊ illuminātibus tenebris ſymbolū ha
Exodi. 14. betur Exodi cap. decimo quarto. Et erat inquit nubes tenebroſa: et illuminās noctem. B
Pſalm⁹. 17. ¶ Putantqꝫ ſciētia ſua illū aſſequi qui poſuit tenebras latibulū ſuum. Pſalmus decimus
ſeptimus. Et aſcendit ſuꝑ Cherubin et volauit: volauit ſuper pennas ventorum, et poſuit
2. Regū. 22. tenebras latibulum ſuum. Et ſecundus regum cap. viceſimo ſecundo. Poſuit tenebras in
circuitu ſuo latibulum: cribans aquas de nubibus celorum.
¶ Sic itaqꝫ diuinus Bartholomeus ait et plurimā theologiā eſſe et minimā. Hic diuinus C
Actuum. 1. Bartholomeus eſt: de quo actuū apoſtolorū cap. primo legit̄. Et cū introiſſent in cenacu=
lum aſcenderunt vbi manebat Petrus / et Joannes / et Jacobus / et Andreas / Philippus /
et Thomas / Bartholomeus / et Mattheus. Et que vir iſte diuinus / vnctuſqꝫ dei apoſto=
lus / angelorum vt memoria proditum eſt familiaris collocutor: diuina litterarum monu=
menta ſcripta reliquerit / ad noſtrorum temporum cognitionem non peruenerunt. Jheſu
ſuperna bonitas det: vt ne omnino perierint.
Ad ephe. 4. ¶ Ut ſcriptura ait qui ſupra omnia eſt. Paulus ad Epheſios cap. quarto. Unus deus et D
pater omnium qui ſuper omnes.
Exodi. 19 ¶ Neqꝫ enim ab re diuinus Moſes. Exodi cap. decimo nono legit̄. Quo pacto deus qui E
in caligine deſcēſurus erat preceperit populū ſanctificari et lauari in quo intelligere prom=
ptum eſt vt Moſes ad caliginem itidem lotus cum electis ſacerdotibus vno quidem / aut
pluribus (nam cum Aaron legitur) cōſcēderit. Et de buccine clangoribus / ⁊ variis lumini
bus illic ammonemur. Exodus autē nunc ſic habet. Jam nūc veniam ad te in caligine nu=
bis: vt audiat me populus loquentē ad te / et credat tibi in perpetuū. Uade ad populum et
ſanctifica illos hodie et cras: lauentqꝫ veſtimēta ſua / ⁊ ſint parati in diē tertium. in die enim
tertio deſcendet dominus coram omni plebe ſuper montem ſinai. deſcenditqꝫ Moiſes de
monte ad populū: et ſanctificauit eum. Jamqꝫ aduenerat dies tertius / ⁊ mane inclaruerat.
et ecce ceperūt audiri tonitrua / ac micare fulgura / et nubes denſiſſima operire montē. clan
gorqꝫ buccine vehemētius perſtrepebat: et timuit populus qui erat in caſtris. cumqꝫ edu=
xiſſet eos Moiſes in occurſum de loco caſtroꝝ: ſteterunt ad radices montis. totus autem
mons ſinay fumabat: eo ꝙ deſcendiſſet dominus ſuꝑ eum in igne / et aſcenderet fumus ex
eo quaſi de fornace. eratqꝫ omnis mōs terribilis: et ſonitus buccine paulatim creſcebat in
maius / et prolixius tendebat̄. deſcēditqꝫ dn̄s ſuꝑ montē ſinai in ipſo mōtis vertice: et voca
uit Moiſem in cacumen eius. cui ait dn̄s / vade deſcende: aſcendeſqꝫ tu et Aaron tecū. Et
Exodus. 20. cap. viceſimo. Cūctus autē populus videbat voces et lāpades / et ſonitū buccine / montēqꝫ
fumantē: et perterriti / et pauore cōcuſſi ſteterunt procul dicētes Moiſi: loquere tu nobis
et audiemus. nō loquatur nobis dn̄s: ne forte moriamur. Et ait Moiſes ad populum: no
lite timere. vt enim probaret vos: venit deus. et vt terror illius eſſet in vobis: et nō peccare=
tis. ſtetitqꝫ populus de longe: Moiſes autē acceſſit ad caliginem in qua erat deus.

¶ Quomodo oportet et cōiungi / et laudes referre autori omniū cūcta excellēti. Cap. II. 6

D hanc nos perlucidam / liquidiſſimāqꝫ caliginem admitti oramus: ⁊ per viſus /
a ſcientieqꝫ priuationē videre / ac ſcire eum qui aſpectum omnē / ſcientiāqꝫ trāſcen=
dit. et hoc ipſum non videre / et nō ſcire: eſt veraciter videre ac ſcire / et eum etiam
qui ſubſtantia ſuperior eſt ſuperſubſtantialiter ex omnium que ſunt ablatione celebrare.
Manuductio ex ſculptili. veluti qui natiuā effigiem ex quauis materia faciunt / omnia tollentes que impedire poſ=
ſint liquidum latentis decoris intuitū: ipſamqꝫ in ſeipſa pulchritudinē occultam ſola ſubla F
tione pandētes. Oportet autem vt reor ablationes contra / ac poſitiones collaudare: illas
enim a primis inchoantes / et per media ad extrema deſcendentes ponebamus: hic autem

ab extremis ad prima gradibus factis aſcendētes/ oīa tollimus: vt ignorationē illā velami
ne amoto noſcamus/ que a noſcibilibus cūctis in iis que ſūt oībus operta mōſtrat/ ſuper-
ſubſtantialēq caliginē illam intueamur: que ab omni in ſubſtātiis emicante luce occultat.

¶ Secundi capitis ſcholia.

f ¶ Illas eni a primis inchoantes. Illas/ illas poſitiones. ⁊ in pmo capite diuinoꝝ nominū
hunc beatus pater poſuit ordinem. incepit ab ente ſiue qui eſt/ nomine dei: ſubinde adiun-
gens vitam/ lucem/ deum/ veritatē in hec finiens ſol/ ſtella/ ignis/ aqua/ ſpiritus roris/ nu-
bes/ petra. In negatiua autem theologia: ablationes a nouiſſimis/ infimiſq rebus incipi-
mus. et cur ponendo et auferendo diuerſo procedamus modo: cauſam poſt modū dictu-
rus eſt/ cap. tertio huius numero 9.

¶ Quenam in theologia ſint affirmantia/ que negantia. Cap. III.

7 Tacq in eo quidem opere quod de theologicis inſtitutionibus ſcripſimus: que Liber theologicarū inſtitutionum.
i ſint affirmātus theologie in primis ꝓpria celebrauim⁹ quomodo diuina illa be-
nigniſſimaq natura: vnica/ quomodo item trina dicit. quenam ſecundū hāc ſit
patris/ quenam filij appellatio: quid itaq iſtud eſt/ aut quid ſignificare vult ſancti ſpiritus
b theologia. quo pacto ex ſpirituali/ indiuiduoq bono in cordis intimo/ bonitatis exorta ſunt
lumina. quo item modo in ipſo et in ſeipſis atq inuicē coeterna manſiones germinatione
permanēt/ nuſq ab ſe excedēdo perſiſtūt. quomodo ſuperſubſtātialis Jheſus humane na
h ture veritatē/ ſubſtantiāq ſuſcepit. ⁊ queq alia a ſacris litteris expoſita: in memorato ope
I re celebrata ſunt. Porro in libro de diuinis nominib⁹ quomō bonus appellet: quomodo
ens/ quomodo vita/ et ſapiētia/ et virtus/ et iſtiuſmodi cetera ad ſpiritalē diuināq appella
tionem pertinētia: diximus. in ſignificatiua autē theologia/ quenā ſint a ſenſibilibus ad di- Significatiua theologia.
uina deducte appellationes: que forme diuine/ quenam diuine figure/ que mēbra et inſtru
menta/ que diuina loca/ qui ornatus/ qui furores. que triſtitie/ et ire/ quenā ebrietates ⁊ cra
pule/ que iuramenta/ et que maledictiones/ qui ſomni et que euigilationes. et ſi que alie ſi-
k gnificātis figurationis: ſacratius ficte formationes exprimunt. ¶ Et te arbitror deprehen
8 diſſe: vt ſint extrema ꝓlixiora prioribus. oportebat enī theologicas inſtitutiones/ diuino-
rumq explicationē nominū minus habere verboꝝ/ breuitatiq ſtudere magis: q̄ ſignifica
tiuam theologiā. Nam quāto ad altiora cōtendimus: tantū ipſo cōtuitu intelligibiliū/ ver-
ba contrahi neceſſe eſt. Queadmodū nunc quoq caliginē illā ſubeūtibus (que omnē intel
ligentiam ſuperat) non breuitas/ ſed defectus omnino ſermonis/ atq intelligētie occurret.
l atq illic quidē a ſupremo ad infima deriuans oratio: pro quātitate deſcenſus/ ad congruā
latitudinē extendebat. nūc vero ab inferioribus ad id quod ſupremū eminet cōſcendens:
pro modo aſcenſus breuiat. et poſt aſcenſum omnē/ omnino obmuteſcet: atq ineloquibili
9 illi tota iunget. ¶ Sed fortaſſis inquiras/ cur a primo poſitiones diuinas ichoare pergen
tes: diuinā ablationē ab extremis inchoamus? Ob id ſcilicet q cum id ponamus quod ſu-
per omnē poſitionē eſt: eius rei ſignificantē affirmationē oportuit ponere/ que ſibi propin-
quior ſit. cum vero id tollimus/ quod omni ablationi eminet: ab iis que magis ab eo diſtāt
auferre. An vero non magis eſt vita et bonitas: q̄ aer et lapis? et magis nō crapulat et nō
furit: q̄ non dicitur et non intelligitur?

¶ Tertij capitis ſcholia.

b ¶ Quo pacto ex ſpirituali/ indiuiduoq bono. Pſalmus quadrageſimus quartus. Eructa Pſalm⁹. 44.
uit cor meū verbū bonū: dico ego opera mea regi. Joānes cap. decimo quinto. Cum autē Joannes. 15.
venerit paracletus/ quē ego mittā vobis a patre ſpiritū veritatis qui a patre ꝓcedit: ille te
ſtimoniū perhibebit de me. Ecce a ſummo bono/ ſummoq patre exorta leguntur ineffabi
lis diuinitatis lumina. Et de māſionibus coeternarū germinationū in inuicē. Joānes cap.
decimo quarto. Nō creditis quia ego in patre et pater in me eſt? alioquin ꝓpter opera cre Joānes. 14.
dite. et ego rogabo patrē: et aliū paracletū dabit vobis (vt maneat vobiſcū in eternū) ſpiri
tum veritatis/ quem mundus non poteſt accipere. quia non videt eum: nec ſcit eum. in illo
die cognoſcetis: quia ego ſum in patre meo: et vos in me et ego in vobis.

¶ In memorato opere celebrata ſunt. In memorato opere/in libro hypotypoſeon. vnde h
et hic deprehenſu ꝙ facillimũ eſt: ꝙ ſacrata/ ⁊ omnium ſcitu digniſſima: illic diſcutiebãtur.
et quanta diuinarum opum ſapientia: illo cum ſacro opere periclitata eſt.
¶ Porro in libro de diuinis noĩbus. De bono in libro de diuinis nominibus cap. quarto. I
De ente cap. quinto. De vita cap. ſexto. De ſapientia. cap ſeptimo. De virtute cap. octauo.
¶ Et te arbitror deprehẽdiſſe vt ſint extrema ꝓlixiora prioribus. Priora vocat librũ theo K
logicarũ informationũ/ inſtitutionũqꝫ. Poſteriora vero/ ſignificatiuã theologiã. quo ex lo
co coniicere potes: grande et propenſum opus fuiſſe diuinam illã ſignificatiuã theologiã.
¶ Atqꝫ illic quidẽ a ſupremo. Illic/ in ſignificatiua theologia. L

¶ Quod nil ſenſibilium eſt: qui ſenſibilis omnis eminenter eſt autor. Cap. IIII.

Icimus itaqꝫ vt omniũ cauſa ſup cũcta cum ſit: neqꝫ ſine ſubſtãtia/ neqꝫ ſine vita M
D eſt/ neqꝫ ratione: neqꝫ mente caret/ neqꝫ corpus eſt/ neqꝫ figura/ neqꝫ ſpecies, neqꝫ
qualitatẽ/ aut quantitatẽ/ aut molem habet: neqꝫ in loco eſt/ neqꝫ cernit̃/ neqꝫ ta=
ctum ſenſibilẽ habet: neqꝫ ſentit/ neqꝫ ſenſibilis eſt/ neqꝫ temeritati et perturbationi eſt ob=
noxia a carnalibus agitata paſſionibus: neqꝫ inualida eſt ſenſibilibꝰ ſubiecta caſibus/ neqꝫ
indiga luminis eſt/ neqꝫ immutationem aut corruptionem ſeu diuiſionẽ ſiue fluxum admit
tit: neqꝫ aliud quicquam ſenſibilium/ aut eſt/ aut habet.

¶ Quarti capitis ſcholia.

¶ Dicimus itaqꝫ vt omniũ cauſa ſup omnia cum ſit. In ſacro diuinorũ nominũ opere pro M
maiori parte beatiſſimus pater/ per poſitiones et theologiã affirmatiuã: deũ pie contẽpla=
ri et laudare docuit. idem quoqꝫ hoc in loco per ablationes/ ⁊ theologiã negatiuã facit. Et
ab vltimis remouet/ ſenſimqꝫ ad ſumma aufferẽdo perducit. Ubi cognoſcere operepreciũ
eſt diuinas/ excellẽteſqꝫ negationes: excellẽtibus/ abſolutiſqꝫ affirmationibꝰ oppoſitas nõ
eſſe. verũ in ipſo quod ſup oĩa eminenter collocatũ eſt: ſimpliciſſimo/ abſolutoqꝫ bono: ne=
gationes affirmationibus cõſpirãt/ atqꝫ coincidũt. Et ad hãc diuine philoſophie pietatẽ:
dialecticoꝝ affirmationes et negationes: que inter ſe oppoſite ſunt/ repugnantiãqꝫ admit=
tunt/ locum nõ habent. verũ potius illi diuine et ſupermũdane ſapiẽtie officiunt plurimũ/
impedimẽtoqꝫ ſunt. Et cui nox clarior die nõ apparuerit: nõdũ eſt ad huius ſacre philoſo=
Pſalmꝰ. 138 phie veſtibula admiſſus. Et nox inquit illuminatio mea in deliciis meis. Et diuinis atqꝫ ſu
pramũdane iſtitutis viris: negatiua theologia ſecurior/ ⁊ amenior ad deũ laudãdũ eſt via.
⁊ remiſſius ꝯſtrictiuſqꝫ/ atqꝫ anguſtius: per affirmationẽ ſe itelligũt deũ ⁊ cognoſcere ⁊ lau
dare. humane vero iſtitutis affirmatiua ſecurior ⁊ delectabilior eſt ſemita/ vt qui in negati
ua ad excellẽtiã nõ ſurgãt: ſed recidãt ad ſuarũ et vſitatiorũ (vt ita dicam) negationũ defe=
ctus. Proinde nõ defuerũt qui cum hec duo vltima ſacrati patris capita perlegiſſent ex hu
mana ⁊ caſui ſemp prona fragilitate auderent ſacratiſſimũ patrẽ ad diuinã caliginẽ (longe
melius ꝙ Moſes) admiſſum/ ad quã diuine negationes ducunt impietatis verbis inceſſe=
re/ inſimulare/ inſectari ignorãtes ſe blaſphemũ os in celũ ponere. Sed pia mens nichil ta
le audeat. Uerũ ante oĩa eum ſuppliciter oret cui nox ſicut dies illuminabitur: cuius tene
Pſalmꝰ. 138 bre ſicut et lumẽ eiꝰ/ vt ſuis diuinis amminiculis eũ adiuuet/ quo poſſit ad eius incõprehẽ
ſibilitatẽ laudandã accedere. neqꝫ putauerit vnꝙ ſe ſatis vna vocula ipſum qui innomina=
bilis eſt poſſe nomĩare: et vno mẽtis cõceptu/ vna ratione/ vna affirmãte poſitione ſe poſſe
eum qui incõprehenſibilis eſt cõprehẽdere. tantũ enĩ abeſt ꝙ vt queat punctũ infinitam li=
neam mẽſurare. eſt enĩ ſuprema illa immenſitas (vt diuinus Paulus nos ad diuinas nega
Ad ephe. 1. tiones eleuat) ſupra omne nomẽ quod nominat̃/ nõ ſolum in hoc ſeculo: ſed etiã in futuro.
vides igit̃ quo pacto magnus ille Paulus omne nomẽ nomĩabile: et in hoc/ et in altero ſe=
culo: de ſummo illo bono omnẽ mentẽ/ omneqꝫ verbũ trãſcendẽte (quod et idẽ incõprehẽ=
Diuinꝰ igna sibili benignitate ad noſtra hũilia deſcẽdit: ĩ mũdo viſũ/ cõuerſatũ/ ꝓ hominũ ſalute homo
tius epĩa. 1. factũ) paucis aufert. Diuinus ille Paulus de quo deo dignus Ignatius. Poſſũ ĩquit in=
telligere celeſtia/ angeloꝝ ſcilicet atqꝫ archangeloꝝ ordines/ principatuũ diuerſitates/ vir
tutum et dominationũ differẽtias/ thronorũ atqꝫ poteſtatũ diſtãtias/ eternorũ magnificen

tias/Cherubin et Seraphin excellētis ſpiritus ſublimitatē/domini regnū/⁊ ſuper hec oīa omnitenētis dei incōparabilitatē.hec igitᷣ ego cognoſcēs:nō omnino perfectus aut diſcipulus eſſe poſſum:qualis Paulus aut Petrus.hec ergo ſacroſancta negatiua theologia: ſacre ignorationis dux(que ſciētias ſupereminet oēs)nō maledictis laceſſēda eſt:ſed ſummopere venerāda.vt que ꝓpinquius perducit ad eū qui vbiqꝫ et nuſqꝫ eſt:et qui in oībus/ et in nullis cognoſci gaudet / in omnibus cognitus omniū notorum notiſſimus / pariter et ignotorum ignotiſſimus.

¶Quod nil intelligibiliū eſt:qui intelligibilis oīs rei autor eſt. Cap.V.

11 Vrſus autē aſcēdētes dicimus:vt neqꝫ anima eſt/neqꝫ ſenſus:neqꝫ imaginatio=
r nē/aut opinionē/aut rationē/aut ītelligētiā habet.neqꝫ ratio eſt/ neqꝫ ītelligētia / neqꝫ dicitᷣ/neqꝫ intelligitᷣ:neqꝫ numerus eſt/neqꝫ multitudo/neqꝫ ordo/ neqꝫ magnitudo/ neqꝫ paruitas/neqꝫ equalitas/neqꝫ ſimilitudo/neqꝫ diſſimilitudo:neqꝫ ſtat/neqꝫ mouetᷣ.neqꝫ agit quietē:neqꝫ virtutē habet/neqꝫ virtus eſt:neqꝫ lux eſt.neqꝫ viuit/neqꝫ vita eſt.neqꝫ ſubſtātia eſt/neqꝫ ſeculum/neqꝫ tēpus:neqꝫ tactus eſt ipſius ſpiritalis/ neqꝫ ſcientia/neqꝫ veritas eſt.neqꝫ regnum/neqꝫ ſapiētia/neqꝫ vnum/neqꝫ vnitas/neqꝫ deitas aut
N bonitas:neqꝫ ſpiritus eſt q̄tum ſcire ipſi poſſumus.neqꝫ filij/neqꝫ patris eſt denominatio neqꝫ aliud aliquid ex iis que nobis aut alteri cuiqꝫ in mundo eſt cognitū:neqꝫ aliquid eorū que nō ſunt/neqꝫ eorum que ſunt eſt.neqꝫ ea que ſunt illā ſciunt:ſicut ipſa eſt. neqꝫ ſcit ipſa que ſunt:ſicuti ſunt.neqꝫ ſermo ipſius eſt/neqꝫ nomē/neqꝫ ſciētia/neqꝫ tenebre/neqꝫ lux eſt neqꝫ error/neqꝫ veritas/neqꝫ eſt ipſius vlla omnino poſitio/neqꝫ ablatio.ceterū cum eorū que poſt ipſam ſunt poſitiones et ablationes faciamus:ipſam neqꝫ ponimus/neqꝫ auferimus.Nam et ſup omnē poſitionē eſt perfecta et ſingularis omniū cauſa / et ſup ablationē omnem excellentia ipſius illius:qui ſimpliciter abſolutus ab omnibus et vltra omnia eſt.

¶Quinti capitis ſcholia.

N ¶Neqꝫ filij/neqꝫ patris ē denomīatio.Neqꝫ paternitas eſt/neqꝫ(ſi ſermo patitᷣ)filialitas.

¶Dionyſij Areopagite de myſtica theologia ad honorē eius qui ſuum thronū inacceſſibilē collocauit:et inacceſſibilem lucem inhabitat Finis.

¶Diuini Dionyſij epiſtolarum index.

1 Prima ad Giaum monachum.
2 Secunda ad eundem.
3 Tertia ad eundem
4 Quarta ad eundem.
5 Quinta ad Dorotheum miniſtrum:
6 Sexta ad Soſipatrum ſacerdotem.
7 Septima ad Polycarpum ſummum ſacerdotem.
8 Octaua ad Demophilum monachum.
9 Nona ad Titum ſummum ſacerdotem.
10 Decima ad Joannem apoſtolum / et euangeliſtam.

¶Diuini Dionyſij Areopagite Athenienſis epiſcopi et Galliarũ apoſtoli epiſtole.

¶Ad Caium cultorem Epiſtola. I.

t

Enebre luce vaneſcunt: coq̃ magis quo maior fuerit copia luminis. A
ignorantiã/agnitiones excludunt: atq̃ eo itidẽ magis quo ille fuerint plures. Hec autẽ per eminentiã et nõ per priuationẽ dicta accipe. ⁊ vere prorſus euũcia: q̃ lateat ꝓfecto eos (qui hanc habent) vera illa lux/ rerũq̃ ſciẽtia/ ea ſcilicet que dicit̃ in deo ignoratio: et que illi supereminent tenebre. totoq̃ ille operiũtur lumine: omnẽq̃ ſcientiã fugiũt. Ac ſi quis cõſpicatus deũ/ id ipſũ quod vidit intellexit: nõ ipſum intuitus eſt/ ſed eius aliquid ex iis que ſunt/ ⁊ in noticiã cadũt. Ceterũ ipſe (q̃ ſupra mentẽ omnẽ/ atq̃ ſubſtantiã locatus emineat) eo ipſo q̃ omnino/ neq̃ ſciri/ neq̃ eſſe dicit̃: et ſuperſubſtãtialiter eſt/ et ſup omnẽ mentẽ/ atq̃ intelligentiã noſcit̃. preſtanſq̃ illa ⁊ perfecta ignoratio: eius vera cognitio eſt/ qui oĩbus noſcibilibus eminet. B

¶Scholia prime epiſtole diuini Dionyſij areopagite.

¶Argumentũ. Caius monachus per epiſtolam ſciſcitatus eſt: quid diuina eſſet ignoratio Cui beatus pater hac epiſtola vt in hac materia par eſt ſatiſfaciẽs: primũ finit diuinã ignorationẽ ſcientiã eſſe eius lucis que lateat habentẽ/ ſcientiã tenebrarũ que toto lumine operte omnẽ cognitionẽ fugiunt omni cognitioni abſconſe. rurſum diuinã ignorationẽ veram cognitionem eius eſſe: qui omnibus ſupereminet cognoſcibilibus. A

¶Hec autẽ per eminẽtiã et non per priuationẽ dicta accipe. Cũq̃ hec prima epiſtole pticula: tenebre luce vaneſcũt/ eoq̃ magis quo maior fuerit copia luminis. ignorantiã agnitiones excludũt: atq̃ eo itidẽ magis quo ille fuerint plures: de tenebris noſtris/ et ignorantia noſtra que per defectũ dicit̃ vera eſt. id tamẽ preſenti in loco altius/ diuiniuſq̃ accipi oportet nõ per priuationẽ/ ⁊ defectũ dictũ: ſed per eminentiã. Q̃diu enĩ aliqua lux rerũ quarũcũq̃ mẽti noſtre ſuffulget: diuine tenebre latent. et q̃diu alicuius rei cognitio mentẽ ſubit: ad diuinã nõ ptingit ignorãtiã. et quo magis quod contẽplat̃ mens apprehẽdit: eo magis a diuina illa ignoratione diſcedit. hec beatus pater ad queſtione Caij monachi addux it. B

¶Ubi aduertendũ eſt tẽporibus apoſtoloꝝ ſtatim fuiſſe monachos: de quibus et beatus pater in ſecunda parte ſexti capitis eccleſiaſtice hierarchie meminit. et item aduertendum eoſdẽ eſſe monachos/ cultores/ ⁊ therapeutas. Et operepreciũ ẽ ex hiſtoria extra noſtros/ eorũ etiã qui tẽporibus apoſtoloꝝ fuere: de eiſdẽ paucula ammonere. Philo iudeus qui illa etate viuebat: fidele chriſtianis primitiue eccleſie in libro de contẽplatiua vita perfert teſtimoniũ. Therapeute inquit primũ renũciant cũctis facultatib⁹ ſuis. Et qui ſe ad huiuſce philoſophiam dedunt: bonis ſuis ad aliorum vtilitatẽ in quorum re eſt cedunt/ omnes vite ſolicitudines procul abiicientes. extra vrbes in conſitis locis/ aut agellis vitã ducunt. diſſimilis vite conſortia deuitant: rati id arduũ virtutis iter volentibus ingredi id ipſum eſſe impedimentũ. Et in multis orbis regionibus id genus hoĩm reperit̃. nam ⁊ oportebat huius perfecti boni participem fieri omnẽ greciã/ barbariãq̃ omnẽ. In egypto tamen per ſingula queq̃ territoria maior copia increbreſcit/ maiorq̃ numer⁹: et maximopere circa alexandriam. Quibus ſingulis in locis conſecrata eſt orationis domus: que ſemmon/ ⁊ honeſtorum cõuentus appellat̃. in quã prorſus nichil eorũ que ad cibũ potũq̃ pertinẽt/ et reliqua humani corporis officia: verum tantũ legis codices/ prophetarũ volumina/ hymnoſq̃ in deum/ et id genus ſimilia inferũt. in quorũ intelligẽtiis et exercitationibus imbuti: ad perfectam vitam indefeſſa cura aſſurgũt. Ab ortu autẽ ſolis ad ſolis occaſum: totũ id tẽporis interuallũ in ſuoꝝ ſtudioꝝ exercitationibus conſumũt. quibus ad diuinã philoſophiã: per ſacras litteras ꝓfundius imbuunt̃. Patrũ leges ad allegoricam quandã intelligentiã deducuut: formas quaſdam/ et imagines eſſe ducẽtes ea que in lege ſcripta ſunt/ ſed latentis introrſus et ꝓfundi cuiuſdã/ diuiniq̃ myſterij. et legẽ hi viri corporeo animali cõparant: q̃ littera vt corpus ſit: anima vero ſpiritalis quidã et inuiſibilis ſenſus in littera occultus/ quẽ a ſuis autoribus edocti: ſublimius/ atq̃ generoſius veluti per ſpeculũ inſpicientes cõtem-

De p̃mariis Chriſtianis Pontificib⁹ Sacerdotib⁹ Miniſtris Cultoribus Plebe ſãcta Et primũ de cultoribus ex hyſtoria.

Determinatio philonis iudei.

plãtur. Habẽt enĩ ij viri determinationes quaſdã et interpretatiões priſcoꝝ virorum: qui
ſue ſecte autores extitere. et quos hanc figuratiue intelligẽtie normam eis ipſis tradidiſſe:
ꝙ plurimis ſcriptoꝝ ſuoꝝ cõſtat monumẽtis. Itaqꝫ nõ modo ſubtilius intelligũt hymnos
veterũ: verũ et ipſi nouos in deũ cõponũt/ oĩbus cum metris tum ſonis/ honeſtaqꝫ admo=
dum/ et ſuaui cõpage modulãtes. Cõtinẽtiã vero veluti fundamẽtũ quoddã: primũ iaciũt
in anima. et ita demũ reliquas ſup hãc pergunt extruere virtutes. Nulluſqꝫ inter eos cibũ/
potumqꝫ ante ſolis ſumit occaſum: tẽpus lucis philoſophie lectionibus/ curã vero corpo=
ris tenebris cõmittẽtes. et eoꝝ nonnulli etiã poſt triduũ in cõmunionẽ cibi veniunt: vtpote
quos contẽplationũ auiditas vehementius perurgens detinet. hi namqꝫ inter eos qui eru=
ditionibus ſapientie ⁊ profundiore ſacrorũ voluminũ intelligentia rapiunť (haud ſecus ꝙ
auidiuſcule fameſcẽtes ciborũ copiis) lectione expleri/ exaturariqꝫ nequeunt. quĩmo acri=
us inflammanť. adeo etiã vt neqꝫ quarto neqꝫ iam quinto: ſed ſexto demũ die non tam de=
ſideratũ/ ꝙ pernecesſariũ corpori indulgeant cibum. Preterea vero preter viros (quos iã Cultrices/ et p̃marie chri=
memorati ſumus) ſunt et femine quedã: quarũ cõplures iam grandeue virgines ſunt/ inte= ſti famule.
gritatẽ caſti corporis non neceſſitate aliqua/ verũ pura deuotione ſeruantes. dũ ſapientie
ſtudiis ſemetipſas geſtiunt non animo ſolũ/ ſed et corpore conſecrare: indignũ putãtes li=
bidini mancipare vas ad recipiendã ſapientiã preparatũ/ et edere mortalẽ partũ a quibus
diuini verbi ſacroſanctus/ purus/ et ĩmortalis expetitur cõtactus/ ex quo poſteritas relin=
quatur corruptionis/ mortiſqꝫ non obnoxia. Et viri ſeorſũ habitant: idẽtidem ⁊ mulieres
ſeorſum a viris ſecretos/ ſeiunctoſqꝫ cõuentus habẽtes. Vinũ quidẽ omnino: nec guſtu at=
tingũt/ nec carnẽ quãlibet. tantũ aqua illis poculũ: et panis cũ ſale/ vel oluſculis cibus. mi=
niſtros/ ſacerdotes/ et põtifices habẽt: myſteria illis rite exhibentes. hec ex Philone iudeo
qui apoſtolorũ tẽpore vixit hic ideo adiecta ſunt: vt homines intelligant ꝙ pura/ ſancta/ ⁊
ĩmaculata erat primariorũ ad regnũ dei vocatorũ et vita/ et philoſophia: amplius etiam ꝙ
vir iudeus qui ad eorũ ſecretiora non admittebať: ſua colligere potuerit hiſtoria. ¶ Et nõ
defuerunt nõnulli qui propter hec et ſimilia de primariis chriſtianis monumenta: omnes
a principio fuiſſe therapeutas arbitrarenť. Sed ſatius ex beato patre cap. ſexto eccleſiaſti=
ce hierarchie veritatis huius rei determinatio intelligenda eſt: chriſtianos ea etiã tempe=
ſtate in pontifices/ ſacerdotes/ miniſtros/ therapeutas et plebẽ ſanctam partiens atqꝫ diri=
mens. quod ⁊ idem epiſtola octaua que eſt ad Demophilũ monachũ rurſum cõmemorat.
norat enĩ ſingula queqꝫ (vt ſic dicã) penitius/ atqꝫ intimius ꝙ Philo iudeus qui ad chriſtia
norũ ſecretiora (vt dictum eſt) nõ admittebať. Et fuerũt qui idem opinarenť: quia apoſto=
licoꝝ actuũ cap. quarto ſcriptũ ſit. Multitudinis autẽ credẽtiũ erat cor vnũ/ et aĩa vna: nec Actuum.4.
quiſqꝫ eorum que poſſidebat aliquid ſuũ eſſe dicebat: ſed erant illis omnia cõmunia. quot=
quot enĩ poſſeſſores agrorũ/ aut domorũ erant: vendentes afferebant precia eorũ que vẽ=
debant/ et ponebant ante pedes apoſtolorũ. ſed non ſatis animaduertunt id dictum eſſe de
iis qui erant hieroſolymis/ de diſcipulis/ et iis qui ſe diſcipulis adiunxerãt. quorũ ꝙ pluri=
mi dñm adhuc in terris verſatũ: et viderant et audiuerãt. et id non eſt therapeutas eſſe atqꝫ
monachos: verũ potius domini diſcipulos/ diſcipulorũ ſocios/ et imitatores. Si enĩ longi
us in actibus progredimur: legemꝰ cap. nono quo pacto Paulus inferť Damaſcũ in do Actuum.9.
mũ iude chriſtiani. Lidde tabita poſſidebat: vnde elemoſynas plurimas faceret. Petrus
in domo ſimonis coriarij hoſpitio ſuſcipiť. Et cap. decimo fidelis legiť Marci mater: do=
mũ habens et familiã curans. Et cap. decimo ſexto. Lidia Philippis cum tota familia re= Actuum.10. Actuum.16.
generata domũ habet: Paulũ ⁊ Barnabã hoſpitio ſuſcipit. ſi iudicaſtis me inquit fidelem
domino eſſe: introite in domũ meã/ et manete. et coegit eos. Et Paulus ad Corinthios ſcri
bens. nũquid domos non habetis inquit ad manducandũ et bibendum. Et dat precepta Ad corin.6.
beatiſſimus Paulus de dominis et ſeruis/ viris et vxoribus/ patre liberis/ et familia curã=
da: que cultoꝝ non ſunt ⁊ oĩbus diuiſibilibus vitis abrenunciantiũ. ſed plebis ſãcte ⁊ alioꝝ
ſacroꝝ ſtatuũ. et mirabili ꝓuidẽtia/ et ordine pontifices/ prophetas/ preſbyteros/ et mini=
ſtros eccleſiis (vt in actibus legiť) diſponebãt. cũ enĩ inquit conſtituiſſent illis per ſingulas Actuum.14.

Ad titum.i. ecclesias presbyteros/ et orassent cũ ieiunationibus: cõmẽdauerũt eos dño/ in quem credi-
derunt. Et Paulus ad titũ. et constituas per ciuitates presbyteros. Ex his igitur satis pa-
tere puto: in primatiua ecclesia fuisse pontifices/ sacerdotes/ ministros/ monachos/ et plebẽ
sanctã: quẽadmodũ hunc nobis sacrũ ordinẽ diuine mõstrauit beatissimus pater. Et vide-
tur hic ordo in primitiuis ecclesiis fuisse. Solus põtifex in secretiorẽ adytũ sanctaqꝫ sancto
rum intrabat. sacerdotes et sacroꝝ ministri: intra adytorum septa cõtinebanť. cultores qui
et monachi ad adytorum valuas proxime astabant. hos sequebať plebs sancta virorũ nu-
1. Ad corin. 11 dato vertice orans: omnis inquit diuinus Paulus vir orans aut prophetans velato capi-
te deturpat caput suũ. caput enĩ viri Christus est. viros/ sancte velate sequebanť mulieres.
mulier inquit Paulus orans aut prophetans non velato capite: deturpat caput suũ. caput
enĩ mulieris vir est. inter quas si cultrices et famule erant: frontẽ in ordine sanctaꝝ mulierũ
a viris separato tenebãt. ⁊ liberi qui tantuli essent masculi ad patres: femelle ad matres ac-
cedebant. qui vero nondũ regenerati essent/ apostate/ ĩmundi/ ⁊ penitentes: extra sacra de-
lubra extorres arcebanť. neqꝫ quicqꝫ ĩmũdũ sinebať locum sacrũ introire: orationibus/ thy
Exodus. 19. miamatũ odoribus/ et sacramẽtoꝝ participationibus ordinatũ. cõstitues inquit terminos
populo per circuitũ: ⁊ dices ad eos cauete ne ascẽdatis in montẽ/ nec tangatis fines illius.
omnis qui tetigerit montẽ/ morte morieť: siue iumẽtũ fuerit/ siue homo nõ viuet. Et statim
a principio in prima sponse Christi ecclesie prole: videť dies dñica spiritalibus sacrificiis/ ⁊
Apocalyp. 1. congregationi fideliũ deputata. de qua ioannes euãgelista in apocalypsi. Ego inquit Jo-
annes frater vester/ et particeps in tribulatiõe/ ⁊ regno/ et patiẽtia in Jhesu Christo: fui in
insula que appellať pathmos propter verbũ dei et testimoniũ Jhesu. fui in spiritu in dñica
Jgnatius. 1. die. Jtidem meminit et Jgnatius. Congregato igiť in illa beatissima die (que verũ sabba-
tum est fideliũ/ atqꝫ in spiritu regeneratoꝝ) sacro principatu/ ministris/ et plebe sãcta: pon-
tifex sacra peragebat. sacerdotes sãctũ panẽ/ et benedictionis calicẽ adoperta: sacris impo
nebãt altaribus. Hymnos cũ pontifice psallebant. illi proximi assistebant sacris in processi-
bus ad phani etiã nouissima per circuitũ: et ad sacrosãcta altaria regressibus/ aliisqꝫ sancti-
ficationibus. et ministri suo ordine sacerdotes assequebãť. Pontifex venerãdũ cõficiebat
sacramẽtũ: sanctissima signa in prospectũ faciens/ primus sacrorũ effectus particeps. mox
sacerdotibus proxime augustissimorũ sacrorũ cõmunionẽ faciebat. susceptis autem sacris
perfecti sacerdotes: sanctã cõmunionẽ ministris diuidebant. ⁊ post ministroꝝ perfectionẽ
iidem sacerdotes: supsubstãtialẽ panẽ/ ⁊ supbenedictũ calicẽ suo ordine therapeutis/ ⁊ ple
bi sancte a supremis ad nouissima procedentes distribuebant. nulla tunc illis inerat confu-
sio. omnia tunc ad diuinorũ imitationẽ et ornatũ efficiebant. Ad quod quidem et instituen
dum et inuiolabiliter perpetuo seruandũ: sanctissimi huius spiritalis vite duces/ diuinas il-
luminationes ⁊ spiritũ sanctũ acceperant: ad quod rursum ex veteribus legis ceremoniis
iuuabanť: ex vmbra lucem/ ⁊ ex vestigio veritatẽ peruestigantes sapiẽter. quã Philo iude-
us alegoricam/ figuralemqꝫ appellat intelligẽtiã. verũ amplius ex beatissimi patris sacris
operibus: que illoꝝ veroꝝ christianorũ/ et vita/ et dignitas/ ⁊ officia essent intelliges. Nũc
vero nobis inconsolabiliter/ ⁊ gemẽdũ/ et plorandũ est. iactamus enĩ nos esse christianos:
et si sumus/ videamus ne non veri simus. et ne Christus princeps regum omniũ/ ⁊ dñs do-
minantiũ: nos tãqꝫ falsa et adulterata numismata repudiet. Sacramẽta sine honore iacẽt:
non intellecta/ non venerata. altaria calcanť. rustici nunc super illa (si quando indigni loca
sancta adeunt) innixi vtroqꝫ cubito ⁊ mento stertunt: et suas crapulas eructãt. ⁊ non licebat
in vmbra veri altaris montẽ: sine morte neqꝫ homini/ neqꝫ pecori attingere. oĩbus sãcta sã-
ctorum patẽt: cõfusa sunt sũma in imis/ et in imis sũma: idiote et desertores/ pontifici dum
sacra peragunť/ propius astãt. nullus minister pro foribus vigilat. omnia ĩmunda admit-
tunť. penitẽtie cessant. apostate et prophani: a sanctis nõ decernunť. qui se therapeutas di-
cunt: vitas diuisibiles maxĩe amant. omnes sua ignorãt officia. Et in hac cõfusione et igno
rãtia: horrẽda superbia creuit in temerario ausu/ et attentatione sacrorũ: super eã que cho-
re est: nunc eternis in abyssis damnata. Jn infimis hec superbia regnat: que illos efferre et

inſolenter audere vltra qđ debet facit.in ſupremis autē puſillanimitas maxima/ſed maxi
me ambitioni cōiūcta:que facit eos nichil ſue dignitatis cogitare/nichil ſui officij:⁊ ad ma
giſtratus impatientius anhelare. et plane delirorū more ridere cū plorantibus.angeli etiā
noſtri plorant videntes noſtram peruerſionē/quorū cuſtodiā ſuſceperant.Ploremus igit̄
qui ſolū Chriſti nomen habemus/et non vitam:cū angelis noſtris plorantibus.conuerta=
mus nos/ et omnia ordinemus:et tūc veraciter cognoſcemus an habemus benigniſſimos
noſtri piam prouidentiā gerentes angelos.qui ad ſolem ſe non cōuertit/ſolem nūqꝫ videt.
oculus cecutit in tenebris: ſed ſine lucis iīuria atqꝫ culpa. eger qui medicū nō audit/ penas
ſuſtinet acerbas/et ipſam deniqꝫ mortē:et id medici nō eſt voluntas/nō eſt pij medici ſana=
re volētis culpa. ploremus igit̄ quia cecutimus in tenebris/viſumqꝫ perdimus.ploremus
quia dabim⁹ penas in interitu eternas.⁊ deus lux eſt/ſūmuſqꝫ medicus:quare id preter lu=
cis et ſūmi medici prorſus patiemur culpā.nos ſoli noſtre ruine/noſtre mortis et interitus
cauſa ſumus. Nos ſumus illi ſtulti:de quib⁹ Paulus ad galathas:qui cum ſpiritu ceperi= Ad gala.5
mus carne cōſūmamur.nullus regenerationē ſuā cogitat.nullus vota ⁊ ꝓmiſſiones Chri=
ſto ſpirituū dn̄o factas. Et vultis amplius cognoſcere quā cōfuſionē rebus inducimus ſa=
cris.Sanctuariū celū eſt:pontifex eſt deus:telete/ ſacramēta/ſanctificationeſqꝫ in ſua etiā
inferiore ſignificatione:facer ſunt ſupremus celeſtiū ordo. ſacerdotes medius.miniſtri an=
gelorum rebus āminiſtrantiū humanis infimi.Plebs ſancta digni ſunt in hoc mundo pro
uidētia dei.apoſtate/deſertores/et impenitentes/peſſimi demones:⁊ tantomagis ſi ex ſa=
cro principatu illi erant qui defecerunt.Porta igit̄ celi:nunc ſine angeloꝝ cuſtodia eſt. om
ni īmundicie patet. apoſtate demones ad adytum dei propius accedunt. ſupremi celeſtes
angeli abſiſtunt longius. ſubiecti ſupra ſuū principatum:⁊ audent et aſcendunt.ſupremus
principatus proterue contendit ſimilis fieri altiſſimo/et de pari imperio contēdere.morta=
les ſupra angelos moliunt̄ aſcendere. maior nunc ꝙ olim gigantū: mūdū occupat ſuper=
bia/cōfuſio maior.Siccine celeſtia pingimus? et nichilominus cum his oībus/ et blaſphe
miis/et diuinorū deriſionibus/credimus ferme deum vniuerſorū dn̄m nobis eſſe debitorē
Et id vltimū nimiū verū eſt.debet enī nobis penas/ et dura flagella.ſed et in hoc mira eius
cognoſcit̄ benignitas: ꝙ nos tam diu ſuſtinet/ tam diu tolerat. hec ſigna in celo/in ſole/ in
luna manifeſto conſpiciunt̄.et princeps mūdi huius ſolutus eſt:qui regnat ſuper filios ſu=
perbie.et hunc rebus induxit horrorem:et hanc eterne noctis/ et confuſionis caliginem.fi=
liis ſuis oculos eruit:ne illam confuſionē videant/et peniteant/ et curent̄.ſcit enī quia deus
benignus eſt/⁊ miſericors/ et multus ad ignoſcēdū.ipſe vero crudeliſſimus tyrannus:et a
principio ſue defectionis multus ad nocendū.cui ſoli in hac cōfuſionis nocte mancipia ſer
uimus.et neqꝫ ignoramus ſcriptum eſſe: anima que per ſuperbiā peccauerit/ ſiue ciuis ſit: Numeri.15.
ſiue peregrinus (quoniā aduerſus deum rebellis fuit) peribit de populo ſuo . nō ignoram⁹
eū qui fragmenta lignorū in ſabbato colligebat:diuino iudicio morte mulctatū.et alia in=
numera ad noſtrā doctrinā/et exemplū ſcripta.ſabbatum enī/dies dn̄i eſt:nūc paſſim vbiqꝫ
violata/et nomen eius vbiqꝫ blaſphemiis impetitū.illis autē quibus talia in figura contin
gebant diuina tranſgredientibus: viſibilis mors īminebat.nos autē proculdubio (niſi mi=
ſericordia dei preueniat/ et anticipet: cuius pleni ſunt celi et terra) inuiſibilis et mors ſecun
da manet.ſol mane indubitatus orit̄: tenebre noctē ſuffundunt.ſed certiora ſunt iudicia dei
et indubitabiliora: que nobis diuinitus ſcripta ſunt.et celum et terra tranſibunt: verba au=
tem illa nō tranſibunt.hec ipſa ſemel locuta eſt veritas: vt credatis.nam ſi crederetis: hanc
horrendam cōfuſionem/ et vitam perditiſſimis demonibus ſimillimā: nō ſineretis. Deum
igit̄ ad veſtram ſalutē aduocate in auxiliū.bonus enī eſt/ ⁊ ſuperbonus: ſuiipſius ꝓfuſor/
ꝓpagator/ et illuminator. Cōciliū cōuocate: perquirite/ et arbitriū cōmittite ſanctis viris:
ex deo nō ex mundo ſapiētibus.qui omni cura et diligentia preſentibus cū antiquis colla=
tis: nunc ex maiori luce ad minorē/ nūc figurā ⁊ vmbrā in ſuā reuocantes veritatē: qđ inor=
dinatum eſt/ ad formā/ ordinemqꝫ redigant.nō potui reuera extremū noſtrorum tempoꝝ
(vt michi profecto viſum eſt) caſum miſeratus/ nō tanta de chriſtianis dixiſſe.

¶ Ad eundem Caiū epiſtola. II.
Quonam modo is qui vniuerſa tranſcendit: ipſam quoqꝫ celſitudinem deitatis C
q ac bonitatis excellit? Si deitatē atqꝫ bonitatē rem ipſā itelligas benefici/ac dei
fici muneris/ imitationēqꝫ illā ſūmi dei/ ſūmiqꝫ boni nequaqꝫ imitabilis (ꝑ quā
dij/ac boni efficimur) cogites. Nam ſi hoc iis qui ad id euaſere dignitatis vt dij boniqꝫ fie-
rent initiū eſt: profecto is qui principiū omne vi ſue maieſtatis excellit/ eam quoqꝫ (quā ſic
dicimus deitatē/ atqꝫ bonitatē) hūc in modū deitatē/ boniqꝫ principatū ſuperat. quēadmo-
dū ꝙ imitationi/ captuiqꝫ nō patet: imitatiōes/ captuſqꝫ p̄cellit/ ⁊ imitātes atqꝫ ꝑticipantes.
¶ Secunde epiſtole ſcholia.
¶ Argumentū. Interrogauit Caius per epiſtolā cur deus qui ſuper omnia eſt: etiā vt ſuꝑ C
bonitatē/ ac deitatē exiſtens celebreť. Cuius ambiguitatē beatiſſimus pater: per homony-
mitatē bonitatis/ ac deitatis diſſoluit. nā interdū/ et bonitas/ et deitas nō abſolute dicunť:
ſed contracte/ atqꝫ participate. et tunc quoqꝫ benefica/ et deifica munera inſinuāt: a quibus
et boni/ et dij multi/ et in celo/ et in terra dicunť. qua in ſignificatione perpalā eſt/ deū et ſu-
per bonitatē/ ⁊ ſuꝑ deitatē eſſe: recte dici poſſe. Alio modo bonitas/ ⁊ deitas abſoluta/ in-
cōtracta/ imparticipataqꝫ intelligunť: ſecundū quam ſignificationē diuinus inquit Pau-
1. Ad corin. 8 lus prima ad Corīthios epiſtola cap. octauo. Scimus ꝙ nullus deus niſi vnus. Et Mar-
Marcus. 10. cus cap. decimo. Nemo bonus niſi vnus deus. Et rurſum Paulus eodē in loco ſed in pri-
Ad corin. 8. ma ſignificatione. Nam et ſi ſūt qui dicanť dij/ ſiue in celo/ ſiue in terra (ſiquidē ſūt dij mul-
ti et domini multi) Et quod ſtatim ſubiūgit in ſecunda ſignificatione. Nobis tamen vnus
deus pater: ex quo oīa et nos in illo/ et vnus dn̄s Jheſus Chriſtus per quē oīa et nos per
ipſum. Et hę due ſignificationes in ſacris litteris et frequentes/ vſitate/ peculiareſqꝫ ſunt.
¶ Ad eundem Caium Epiſtola III.
Repente diciť: cum quid preter ſpem/ ac veluti ex abdito quodam proferť in lu- D
r cē. Porro in ſacramento humanitatis Chriſti: hoc etiā arbitror theologiam ſi-
gnificare voluiſſe: ꝙ ex occulto ſuperſubſtantialis ille deus/ in conſpectū noſtrū
repente ꝓceſſerit humana ſubſtantia et carne veſtitus. occultus autē etiā poſt reuelationē
illā (ſiue vt diuinus loquar: in ipſa quoqꝫ ſui reuelatiōe) perdurat. Et hac eni ex parte Jhe-
ſus ſecretus occuliť: nulloqꝫ vel ſermone vel animo ipſius myſteriū promiť. ſed et cū pro-
fertur/ arcanum: et dum intelligitur/ manet incognitum.
¶ Tertie epiſtole ſcholia.
¶ Argumētū. Interrogauit Caius beatiſſimū patrē per epiſtolā: ꝙd dictio repēte/ ſiue ſta-
Malachie. 3. tim deſignet in hoc ſacro malachie prophete cap. tertio oraculo. Et ſtatim veniet ad tēplū D
ſuū dn̄ator quem vos queritis: et angelus teſtamenti quē vos vultis. Ecce venit dicit do-
minus exercituū. et quis poterit cogitare diem aduentus eius? et quis ſtabit ad videndum
eum? ipſe eni quaſi ignis conflans/ et quaſi herba fulonū. et ſedebit conflans: et emunda-
bit argentū/ et purgabit filios leui. et collabit eos quaſi argentum: et erunt dn̄o offerentes
ſacrificia in iuſtitia. et placebit dn̄o ſacrificiū iuda: ſicut dies ſeculi/ et ſicut anni antiqui. Et
nō modo quid ſtatim/ atqꝫ repente hic ſignificet indicat ſacerrimus pater: verū et id quoqꝫ
declarat. et quis poterit cogitare diem aduentus eius? et quis ſtabit ad videndū eū? nam
aduentus eius cognitus eſt/ et non cognitus. et in terris viſus eſt: et non viſus. venit eni ve-
re humana ſubſtantia et carne circundatus: occultus etiā poſt reuelationē/ ⁊ in ipſa reuela-
tione perdurās. ⁊ id myſteriū dum proferť manet arcanū: ⁊ dum intelligiť: incognitū. Jd
eſt eni quod ſpiritus ſanctus per prophetam dicit. Et quis poterit cogitare diem aduen-
tus eius? et quis ſtabit ad videndum eum?
¶ Ad eundem Caium epiſtola. IIII.
Quonam modo (inquis) iheſus qui cuncta tranſcendit: hoībus ceteris eſſentie
q comunione coordinať? Non eni vt autor hoīm hoc loco homo diciť: ſed vt re
vera homo/ tota ſubſtantie veritate circundatus. Nos autem Jheſum non hu-
mana ratione diffinimus. neqꝫ eni ille homo tantū eſt (neqꝫ ſuperſubſtantialis eſſe poſſet:

qui homo tantũ eſſet)ſed eſt homo verus qui ſingulari benignitate amator hominũ ſupra homines/ ac ſecundũ homines ex hominũ ſubſtantia carnem ſuperſubſtantialis accepit. eſt autẽ nichilominus altiſſime illius/diuineq; ſubſtantie(is qui ſemper ſuperſubſtantialis eſt)perq; plenus/atq; exuberans.itaq; a tanta magnitudinis celſitudine ad noſtra etiã veraciter infirma deſcendens:vltra humanũ modũ ſubſtantiã noſtre carnis accepit.ac ſupra
F hominẽ:que ſunt hominis geſſit. Cuius rei euidens indiciũ eſt:virgo excellentis miraculi De ſemꝑ ſãcta v̾gine maria.
G nouitate concipiens.et aqua inſtabilis ac fluida:materialiũ/terrenorũq; pedum ſuſtinens pondus/nec cedens.ſed ſupermũdana/admirandaq; potentia conſtans: ad materie ſolidioris imaginẽ. Quid vero cetera que ſunt permulta cõmemorem:͏ per que (ſi quis ea digne et vltra modũ capacitatis humane mentis diſcutiat)animaduertet ea etiã que in ſumma illa Jheſu benignitate affirmatiue dicunt̃: vim excellentioris negationis habere recõditam. Namq; vt breuiter dixerim/neq; homo ille erat non quaſi nõ homo/humaneq; cõditionis exors:ſed veluti ex hoĩbus vltra homines/ac ſuper hominẽ homo veraciter fact᷒. iam quoq; neq; diuina vt deus/ neq; vt homo humana perficiẽs:ſed deo hoĩe facto nouã quandam/ac inuſitatã ex diuinitate atq; humanitate permixtam operationem nobiſcum quidem conuerſatus oſtendens.

¶ Quarte epiſtole ſcholia.

E ¶ Argumentũ. Interrogauit Caius per epiſtolã beatiſſimũ patrẽ: qui fieri poſſet vt Jheſus qui cuncta tranſcendit in hominũ ſerie/ſpecie/atq; ordine reponat̃:͏ Cui reſpondet beatiſſimus pater. Cum dicit̃ ſuperſubſtantialis Jheſus homo eſt in aliorũ hominũ ſerie/ ſpecie/atq; ordine/vt leo in ſpecie et ordine leonũ:hoc in loco homo non capit̃ vt exemplare nomen eſt.quo modo omnia rerũ nomina ſupramũdane/ et exemplariter intellecta nomina ſunt dei.queadmodũ petra/robur/et ſaluator cũ eloquia dicunt:dominus petra mea/et 2 Regũ.22.
robur meũ/et ſaluator meus.verũ ea in ſignificatione capit̃ homo: qua dicit̃ aut Paulus/ aut Petrus apoſtolus homo eſt. ſed tamen beatus pater pie ãmonet Caium: nõ humana tantũ ratione/non diuina tantũ Jheſum eſſe diffiniendũ. quippe qui vtrãq; naturã inconfuſe/ſine cõuerſione ſeruet.vnus tamen dñs Jheſus Chriſtus.et hac quidem abſoluta eſt/ imparticipata/et imitabilis bonitas et diuinitas/imortalis/inuiſibilis/incõprehenſibilis:illa vero contracta/participata/et paſſibilis:vt qui vere pro nobis mortuus et paſſus ſit/ viſibilis et cõprehenſibilis. Et illa ſublimitas/ illa ſũma maieſtas(que ſuper oẽs thronos et ſublimitatẽ celorũ omnẽ/imenſe ſupercollocata eſt)ad noſtre nature humilia ſe inclinauit: ſeſe natura noſtra vt veſtimento ineffabiliter induens(cui nichil impoſſibile:nichil reſiſtere valet)quam ſuper thronos/⁊ omnẽ celorũ ſublimitatẽ vnde ad nos ſe inclinauerat/exaltauit.ea etiã ſemper ex parte noſtre nature(excepta peccantie fragilitate)proprietatem ſeruans. Regum eni huius ſeculi primores primates ſe beatos putant:qui ad regis purpurã admittunt̃.hec profecto regis eterni purpura precioſa eſt:per quã voluit redimere et ſecula.vides igit̃ vite cõtemplatricis amator: vt qui Jheſũ dicit nõ ſolum diuinitatẽ dicit/ neq; humanitatẽ ſolũ/ſed diuinitatẽ ſuper omnia exiſtentẽ vera humana ſubſtantia indutam:et humanitatẽ in diuinitate imenſa/modo ineffabili aſſumptã/eiq; counitam ſuper omnia/ et ideo non ab re ſuper omnia exaltatã.nuſq; eni (diuinus inquit Paulus) angelos apprehẽdit:ſed ſemen Abrae.et modus huius altiſſime apprehenſionis atq; vnionis manet homi- Ad hebre.2.
nibus ineffabilis et ignotus:vt nemo querat ſupra ſuũ ſenſũ ſurgere.hic eſt de quo per ſpiritũ ſanctũ dictum eſt.annũciauerũt celi iuſtitiã eius:et viderũt omnes populi gloriã eius. Pſalm᷒.96.
adorate eũ oẽs angeli ei᷒:audiuit et letata eſt ſyon.quoniã tu dñs altiſſimus ſuꝑ omnẽ terram:nimis exaltatus es ſuper oẽs deos. Et ſtephanus cũ eſſet plenus ſpiritu ſancto intendens in celũ:vidit gloriã dei ⁊ Jheſum ſtantẽ a dextris virtutis dei/et ait. Ecce video celos Actuum.7.
apertos: et filiũ hominis ſtantẽ a dextris virtutis dei. Et Paulus ad epheſios. vt ſciatis q̃ Ad ephe.1.
ſit ſpes vocationis eius/et que diuitie glorie hereditatis eius in ſanctis:⁊ que ſit ſupereminens magnitudo virtutis eius in nos qui credimus ſecundũ operationẽ potentie virtutis eius:quã operatus eſt in Chriſto ſuſcitans illũ a mortuis /et conſtituens ad dexterã ſuam

in celeſtibus ſupra omnē principatū/ et poteſtatē/ et virtutem/ et dñationē/ et omne nomen
Apocal.5 quod nominatur non ſolū in hoc ſeculo ſed etiam in futuro. Et Joannes in diuine mētis exceſſu: videt et audit vocem angelorū multorū in circuitu throni/ et animaliū et ſeniorum (et erat numerus eorum millia milliū) dicentiū voce magna dignus eſt agnus qui occiſus eſt accipere virtutē/ et dignitatem/ et ſapientiā/ et fortitudinē/ et honorem/ et gloriā/ et benedictionē. et omnē creaturā que in celo eſt/ et ſuper terrā/ et ſub terra/ et que ſūt in mari/ et que ſunt in eo omnes audiui dicentes: ſedenti in throno et agno benedictio/ et honor/ et gloria/ et poteſtas in ſecula ſeculorū. Ex his ſufficienter patere puto: quo pacto ſuperbenedictus et ſubſtantialis et ſuperſubſtantialis Jheſus omnia tranſcēdit/ non modo ſecundū diuinitatē exaltatus: ſed et ſecūdū humanitatē. Et hoc ſacramentū (qui oculos quibus intelligētiam penetret habeat) ex ſeptimo celeſtis hierarchie capite/ et diuine/ et pie intelliget. Sed hactenus ſatis.

Eſaias.7 Lucas.1. ¶ Cuius rei euidens indiciū eſt virgo excellentis miraculi nouitate concipiens. Hec eſt virgo ſemper ſancta de qua eſaias cap. ſeptimo. Propter hoc dabit dñs ipſe vobis ſignū. Ecce virgo concipiet/ et pariet filiū: et vocabitur nomē eius emanuel. Et de qua Lucas cap. primo. Miſſus eſt angelus gabriel a deo in ciuitatē galilee cui nomen nazareth: ad virginem deſponſatam viro cui nomen erat Joſeph de domo Dauid/ et nomen virginis Maria. et ingreſſus angelus ad eā dixit. Aue gratia plena dñs tecū: benedicta tu in mulieribus. que cū audiſſet turbata eſt in ſermōe eius: et cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. et ait angelus ei ne timeas maria. inueniſti eni gratiā apud deum. Ecce concipies in vtero et paries filium: et vocabis nomen eius Jheſum. Hic erit magnus: et filius altiſſimi vocabitur. et dabit illi dominus deus ſedem Dauid patris eius: et regnabit in domo iacob in eternum/ et regni eius non erit finis. dixit autē Maria ad angelū: quo modo fiet iſtud quoniā virū non cognoſco Et reſpondens angelus dixit ei. ſpiritus ſanctus ſuperueniet in te: et virtus altiſſimi obumbrabit tibi. ideoq; et quod naſcetur ex te ſanctū: vocabitur filius dei. et ecce elizabeth cognata tua/ et ipſa concepit filiū in ſenectute ſua: et hic menſis eſt ſextus illi que vocatur ſterilis. quia non erit īpoſſibile apud deum/ omne verbum. dixit autē Maria. Ecce ancilla domini: fiat michi ſecundum verbum tuum. F

Marcus.6. ¶ Et aqua inſtabilis et fluida. Jd myſteriū ex beato euangeliſta Marco cap. ſexto diſcitur. G
Et circa quartā vigiliā noctis (inquit) venit ad eos ābulās ſup mare: et volebat p̄terire eos.

¶ Dorotheo miniſtro epiſtola. V.

Caligo diuina eſt inacceſſibilis lux: in qua inhabitare dicitur deus. et quidē cum ſit H
c illa inuiſibilis propter eximiam/ et que ſubſtantie ſupereminet claritatē/ eadēq; inacceſſibilis pro īmenſa ex ſe manantis ſuperſubſtantialis luminis copia. ad hanc pertingit/ eaq; abſorbetur quiſquis deum noſſe ac videre meruerit. eoq; ipſo q̄ neq; videt/ neq; cognoſcit: illi qui viſionē omnē cognitionēq; tranſcendit/ familiarius iungitur. hoc ipſum noſcens: quod poſt ea omnia eſt que in ſenſum atq; intelligentiā cadunt et cū ꝓpheta pronuncians mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me: confortata eſt et non potero ad eam. I
quēadmodū profecto et ſanctus et mirabilis paulus deum cognouiſſe memoratur: illū ſupra omnē ſcientiā atq; intelligentiā eſſe cognoſcens. Quocirca et vias eius inueſtigabiles eſſe dixit/ et inſcrutabilia iudicia illius/ atq; inenarrabiles gratias: pacemq; eius omnē ſenſum ſuperare teſtatus eſt. inuenerat eteni eū qui eſt ſuper omnia: eūq; ſupra modū humane intelligentie nouerat. quoniā is cuncta tranſcendit: qui autor omniū eſt.

¶ Quinte epiſtole ſcholia.

¶ Argumentū. Interrogauit Dorotheus miniſter per epiſtolam: quid diuina eſſet caligo H
Cui reſpondet ſacratus pater: diuinā caliginē lucem eſſe inacceſſibilem in qua habitare dicitur deus/ et reliqua que ſequuntur.

Pſalm⁹.138 ¶ Et cū ꝓpheta pronuncians mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me. Jd pſalmo centeſimo triceſimo octauo canitur. Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me: confortata eſt et non potero I
Ad roma.11. ad eam. Cetera que ſequūtur ex diuino Paulo adducit. Ad romanos cap. vndecimo. O al-

tituDo diuitiarum ſapientie et ſcientie dei: ꝙ incõprehenſibilia ſunt iudicia eius/ et inueſti-
gabiles vie eius. Prima ad Corinthios epiſtola cap. nono. glorificantes deum in obediẽ- 1. ad Corin. 9
tia confeſſionis veſtre/ in euangelio chriſti/ et ſimplicitate cõmunicationis veſtre/ in illos/ et
in omnes/ et in ipſorum obſecratione pro vobis: deſiderantium vos propter eminentẽ gra
tiam dei in vobis. gratias ago deo ſuper inenarrabili dono eius. Et epiſtola ad Philippẽ- Ad philip. 4.
ſes cap quarto. Et pax dei que exuperat omnẽ ſenſum: cuſtodiat corda veſtra/ et intelligẽ-
tias veſtras in chriſto Jheſu. Et de dei incõprehenſibilitate Jeſu ſirach ſimiles etiã ha-
bet ſentẽtias eccleſiaſtici cap. 43. Glorificãtes deũ quantũcũqꝫ potueritis: preualebit ad- Eccleſiaſtici 43
huc. Benedicẽtes dñm exaltate illũ quãtũ poteſtis: maior eſt eni omni laude. Exaltantes
eũ replemini virtute/ ne laboretis: nõ eni cõprehẽdetis. quis videbit eũ/ et enarrabit: et qs
magnificabit eum ſicut eſt ab initio:

¶ Soſipatro ſacerdoti epiſtola. VI

k Oli hoc putare victoriam venerande Soſipater: ſi in eam religionẽ/ ſeu opini-
n onem que mala eſſe videatur inueheris. Neqꝫ eni eam ſi vel grauiter et vere co-
arguas: continuo ſoſipatri quoqꝫ recta erit opinio. fieri etenim poteſt vt et te et
alios inter multa que falſa/ ꝛ euidentia ſunt: vnum illud quod eſt opertum/ verumqꝫ lateat
Neqꝫ enim ſi quid rutilũ non ſit: iam etiã candidum erit. nec ſi quis non equus: neceſſario
iam homo ē. Sic autem ſi michi obtemperaueris facies: deſiſtes aduerſus alios dicere. ce-
terum ita pro veritate loqueris: vt ea que dicuntur argui/ refelliqꝫ non poſſint.

k ¶ Sexte epiſtole ſcholia.

¶ Argumentum. Soſipater ſacerdos in alios dicebat/ eorum dicta et arguens/ et confu-
tans/ totus reprehendẽdi ſtudio geſtiens. hũc modeſtius ammonet prudẽtiſſimus pater:
ut alios laceſſere deſiſtat/ ſola veritatis indagine cõtẽtus. quãdoquidẽ id ſepenumero eue-
nire ſolet: ut dum alia reprehẽdimus: noſtra quoqꝫ vicio nõ careant. quod et Eutici et cõ-
pluribus heretica prauitate lapſis cõtigit. cum eni alienos cõfutare ſtudebãt errores: pro-
prios/ peculiares/ nouoſqꝫ cõflabant. verũ ſic ſẽper pro veritate dicere enitendũ eſt: ut que
pro veritatis amore dicunt̃ coargui/ refelliqꝫ nequeant.

l ¶ Polycarpo epiſcopo. VII

On ſum michi equidem conſcius aduerſus grecos/ ſeu alios quoſlibet aliquã-
n do dixiſſe: ſufficere eni arbitrabar bonis viris/ ſi id quod verũ eſt/ ipſum in ſeipſo
vt ſeſe habeat/ et ſcire et eloqui poſſẽt. hoc eni quid ſit rite iuxta legem veritatis
oſtẽſo/ iuiolabiliterqꝫ ꝯſtãte: qd̃libet qd̃ ſe aliter habeat/ ꝛ veritatẽ ſimulet arguet̃. aliudqꝫ
eſſe: ꝙ id qd̃ vere eſt/ atqꝫ oĩno diſſimile. et qd̃ illud magis videat̃ eſſe ꝙ ſit: deprehẽdet̃. itaqꝫ
ſupuacaneũ eſt veritatis p̃dicatorẽ: cõtra hos/ illoſue pugnare. Dicit eni fere quiſqꝫ numi-
ſma habere ſe regiũ: ꝛ habet ille fortaſſis quãdã (ut ita dixerim) pticulã/ fallacẽqꝫ veritatis
imaginẽ. Ac ſi quidẽ iſtud cõfutaueris: alius rurſũ/ atqꝫ alius eadẽ de re ptinaci intentione
cõtẽdet. Porro ipſa veritatis ratione cõparata/ et rite/ firmiterqꝫ cõſtãte/ atqꝫ ita vim ſuam
p̃ferẽte/ ut a nullo prorſus hoĩm coargui poſſit: q̃cq̃d illud erit qd̃ in aliquo diſſideat/ nec ſe
ita in oĩbus habeat: ipſũ ex ſeipſo/ inſupabili ſtatui veritatis obiectũ detegit̃/ atqꝫ pſternit̃.
Hoc itaqꝫ iſtituto rite (ut mihi videor) vſus: nõ aduerſus grecos/ aut alios quoſlibet diſſe-
rere ſtudui. ſed ſatis eſſe putaui ſi michi ex diuina largitate ꝯtingeret: primũ/ ut de veritate
bene ſentirẽ/ eãqꝫ pbe tenerẽ: tum ut de ea quã noſſẽ v̾ba cõuenienter facere poſſẽ. Tu aũt aſ Appollophanes ſophiſta.
ſeueras ſophiſtã Appollophanẽ in me intorq̃re maledicta/ et parricidã appellare: ut q̃ gre
cor̃ dictis atqꝫ ſententiis in eos ipſos parũ iuſte vtar. Atqui nos cõtra/ verius obiicere poſ
ſemus: grecos potius aduerſus diuina diuinis vti iniuſtiſſime: ac nefario ſcelere p ſapiẽtiã
dei diuine religiõis cultũ euacuare moliri. Neqꝫ v̾o ego quicquã nũc de multitudinis opi-
niõe loquor: q̃ poetarũ fictiõibꝰ carnalit̃ (vt ita dicã) ꝛ paſſibilit̃ ac plibẽter inherens crea- Paulus.
ture potiꝰ ꝙ creatori famulat̃. verũ et ipſe appollophanes: diuinis aduerſꝰ diuina/ nefarie
m vtit̃. Nam p hanc rerũ ſciẽtiã que ab ipſo philoſophia rite nominat̃/ et a paulo beatiſſimo
ſapiẽtia dei apellat̃: ad autorẽ omniũ/ et eiuſmodi quoqꝫ ſciẽtie parẽtem/ oportebat viros

philoſophos ſubuehi. Ac ne alioꝛū ꝗ̃ ipſius opinionē ꝯtra iſtitutū meū a veritate deuiare
cōuincā: ſcire atq; intelligere appollophanes debuit cū ſapiēs ſit/ nichil vnq̃ celeſtis oꝛdi=
nis ac motus imutari vlla ratione potuiſſe: niſi autoꝛē ſuū a quo et vt eſſet accepit/ et cuius
maieſtatis potētia ꝯtinet: in hoc ſe incitantē habuiſſet/ qui (vt ſacra teſtāt eloq̃a) facit om=
nia et trāſfert. Qua ergo ratione nō colit eū: quē ex hoc quoq; cognouimꝰ veracit̄ eſſe om= N
niū deū? admirat̄ q; ipſius ineffabilē/ inextimabilēq; virtutē: ꝑ quā cūcta ſubſiſtūt? quādo= O
quidē ſol ⁊ luna per ſūmā vim ſtatu omnino mirabili vna cum celo/ vt eſſent pꝛoꝛſus immo
biles: ipſius imperio paruerūt. atq; ad diei totius menſurā in eiſdē ſignis omnia ꝯſtiterūt.
erit autē ꝓfecto maius atq; mirabiliꝰ/ ſi alia atq; etiā p̄ſtātioꝛa que cōtinent ita ferri: que ve= P
ro ꝯtinēt nō ſit acta memoꝛent̄. Et cū itē alia quedā dies ꝑpetuo lumine triplo ferme ꝗ̃ ſo= Q
let maioꝛ effecta eſt: et celū intra viginti hoꝛas (quē iam exegerat curſū) retrogrediens repe
tit. digniſſimiſq; miraculo ꝯtrariis oꝛbitis tanta moꝛa tempoꝛis remeat ſol/ miro atq; inſoli
to curſu motū illū ānuum varia tempoꝛū dimēſione cōſtantē intra decem hoꝛarū ſpacium
cōtrahit/ ipſūq; totū rurſus intra decē alias nouam quandā tenēs ſemitā ꝯficit. hoc ꝓfecto
miraculū babylonios tūc merito terruit: et abſq; pugna Ezechie (vt q̄ deo putaret̄ eq̄lis:
ac moꝛtalibus ceteris virtute pꝛeſtare) ſubiecit. omitto que in egypto magnifice ꝯtigere: et R
alia quedā ſigna alibi diuinitꝰ facta. Sola hec memoꝛo que cōmunia ſūt/ atq; celeſtia: ⁊ oꝛ
bi toti/ atq; om ibus nota. Sed foꝛte dicturus appolophanes eſt: hec vera non eſſe. Ac iſtō S
q̄dē ꝑſarū/ ſacerdotū monumētis reſeruata hiſtoꝛia ꝯtinet. magiq; nūc vſq; triplicis mitri
id eſt ſolis memoꝛiā celebrāt. Verū liceat illi ſane his ꝑ ignoꝛātiā/ ſiue per heſitationē: fidē
nō accōmodare. Age itaq; illū rurſus aggredere. Quid de illo q̄ tempe crucis dñice factus
eſt ſolis defectu: dicturus es? Eramꝰ tūc ambo apd̄ heliopoli: amboq; ſimul incidētem mi T
rabilit̄ ſoli lune globū notabamus (non enī eiuſce ꝯiūctionis: tūc aderat tempꝰ) ipſāq; rur
ſus ab hoꝛa nona ad veſperā ad ſolis diametrū ſupꝛa nature vires reſtitutā. In mēoꝛiā au=
tē illius reuoca ⁊ aliud q̄ddā. nēpe enī (vt ipſe nō ignorat) cā lune īcidētiā ab oꝛiēte cepiſſe/
et vſq; ad ſolaris coꝛpis finē ꝑueniſſe: ac tū demū reſiliſſe notauimꝰ. Neq; vero eadē ex ꝑte
vt aſſolet: ⁊ incidētia illa ⁊ repurgatio facta ē/ ſed ex aduerſo diametri. Hec ſūt que tūc tēpo
ris ꝯtigere naturā ꝓfecto ſuꝑantia/ ac ſoli chꝛiſto poſſibilia: q̄ autoꝛ eſt omniū/ facitq; ma= V
gna et ſtupenda/ quoꝛū nō eſt numerꝰ. iſta illi (ſi licuerit) dicto. Ea ſi potes appollophanes
argue. nēpe enī pꝛeſens vna tecū affui/ vnaq; aſpexi/ ac diiudicaui omnia: dignaq; ſū admi
ratiōe ꝓſecutꝰ. Deniq; tūc neſcio quo afflatus ſpiritu ad diuinationē quoq; ꝓꝛupit appo=
lophanes. atq; ad me ꝯuerſus/ he (inq̄t) O p̄clare dionyſi diuinarū ſūt viciſſitudines rerū.
iſta interim ꝗ̃tum epiſtolaris patiebat̄ anguſtia: dixiſſe ſufficiat. Potes autē ipſe ea etiam
ſupplere q̄ deſunt: ac deo ꝑfecte offerre hominem cōpluribus in rebus ſapientem. foꝛtaſſe
non dedignabitur: māſuete/ atq; humilit̄ diſcere ſapiētiſſimam religionis noſtre veritatē.

¶ Septime epiſtole ſcholia.

¶ Argumentum. Scripſit Polycarpus Smyꝛneoꝛum epiſcopus ad beatiſſimū patrem
Appollophanem ſophiſtam (ſic enim eo tempoꝛe: ſapiētem/ aut qui illa opinione ducere= I
tur inflatus appellabant) in eum cōuicia/ et maledicta intoꝛquere. Eius obiecta omni cum
modeſtia purgat ſanctiſſimus pater: et modeſtiſſime/ veriſq; eum non obiurgans/ non cō=
uiciis inceſſens/ cōuicit argumentis/ ⁊ que Appollophanes refutare nō poſſit. et pꝛo viri cō=
uiciis: illum toto mentis affectu/ totis pꝛecoꝛdiis a falſitatis erroꝛe ad veritatis lumē/ a de=
uiis moꝛtis (in quibus Appollophanes ut intoꝛta funda excuſſus dedebatur/ deuolueba=
turq; in pꝛeceps) ad veram vite viam reuocare cōtendit. ut quē in ſecularibus ſtudiis ſoda=
litia amicitia olim coniunctū habuerat (erant enim ſimul ſodales in egypto in vꝛbe Helio=
poli/ que ſolis ciuitas appellatur/ cum terrificus ille et mundo inauditus ſolis defectus paſ
ſionis Chꝛiſti contigit tempoꝛe: et ambo ſimul mirificum/ et ſupꝛa naturam admirati ſunt
poꝛtentum) ut inq; haberet et in regeneratione eterne vite/ et fratrem/ et ſocium. Fieri enim
non poterat: ut in ſacro pectoꝛe (quod Iheſu amoꝛe/ et lege diuina flagrabat) quibuſcū q;
etiā verboꝛū inſectatoꝛiis īpoꝛtuuitatibus fraterna extingueret̄ charitas/ et ut geminā/ ve=

ram/ et perfectam nō cuſtodiret charitatem: ceteris chriſtianis qui futuri eſſent/ ſue mode-
ſte ſingulare benignitatis exemplum relinquens.

M ¶Et ab ipſo beatiſſimo Paulo/ ſapientia dei appellatur. Epiſtola ad Corinthios prima cap. ſecūdo. Sed loquimur dei ſapientiam in myſterio/ que abſcondita eſt: quam predeſti nauit deus ante ſecula in gloriam noſtram. quam nemo principum huius ſeculi cognouit. Ad corin. 2

N ¶Qui ut ſacra teſtantur eloquia. In Daniele legitur cap. ſecūdo. Sit nomen domini be- nedictū in ſecula/ et vſq; in ſeculum. quia ſapientia et fortitudo eius ſunt: ⁊ ipſe mutat tem- pora/ et etates: tranſfert regna/ atq; conſtituit. Daniel. 2.

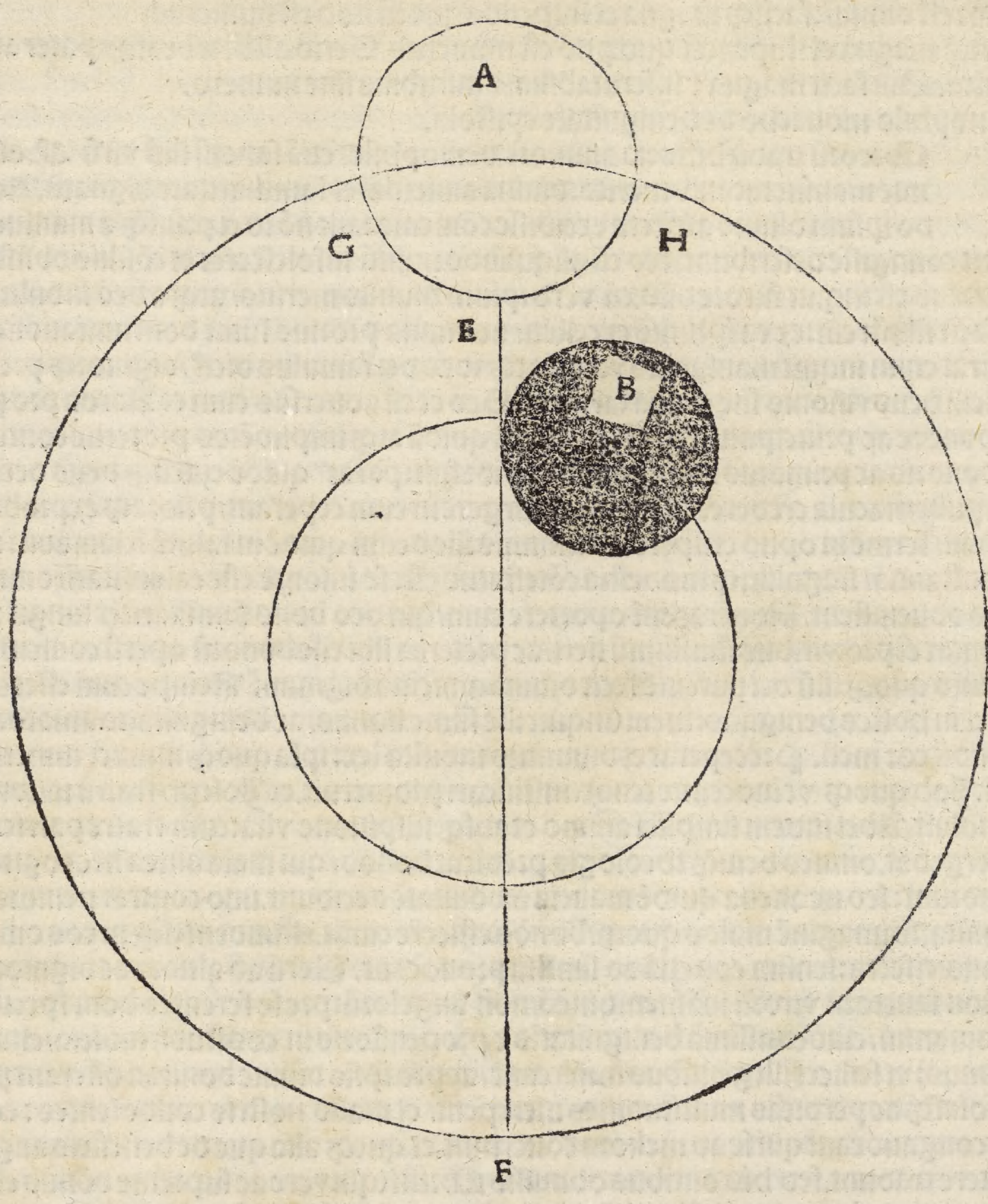
O ¶Quandoquidem ſol et luna per ſummā vim/ ſtatu omnino mirabili. Hoc grande oſten- tum Joſue cap decimo legitur. Tūc locutus eſt Joſue domino/ in die qua tradidit amor- reum in conſpectu filiorum iſrael: dixitq; eis. Sol cōtra Gabaon ne mouearis: et luna cō- tra vallem Hailon. ſteteruntq; ſol et luna: donec vlciſceretur ſe gens de inimicis ſuis. Joſue. 10.

P ¶Erit autem profecto maius atq; mirabilius. Hoc dicit beatiſſim⁹ pater: propter primū mobile: cuius rapaci vertigine/ omnes inferiores celeſtes globi pariter rapiūtur. quod cū id mirabile ſignum de Sole et Luna ſub Joſue factum eſt: nichilominus tamen ſuum cur ſum ſolita celeritate peragebat/ pariter et firmamentum/ et alij globi errantium ſiderum. et id quoq; miraculum adauget. tantum enim per ſpiritum/ Joſue inſidentem dictum eſt: ſol contra Gabaon ne mouearis/ et luua contra vallem Hailon.

Q ¶Et cum item alia quedam dies perpetuo lumine triplo ferme q̄ ſolet. Id ſignū ſub Eze chia rege iuda factū quart⁹ Regū cap. viceſimo memorat. Ait Ezechias: facile eſt vmbrā creſcere decem lineis. nec hoc volo vt fiat: ſed reuertatur retrorſum decem gradibus. inuo- cauit itaq; Eſaias propheta dominum: et reduxit vmbram per lineas quibus iam deſcen- derat in horologio Achaz retrorſum decem gradibus. Et ex hiſtoria intelligitur quālibet lineam/ atq; gradum: horariam moram deſignaſſe. et diem artificialem (que mora eſt ſolis ſupra finitorem circulum) tunc paulo amplius q̄ decem horarum fuiſſe. et iam ſole ſenſim ad occaſum deuergente (Eſaie prophete ſancta imprecatione facta) decem aliis horis ver- ſis habenis ſolem relapſum ad ortum. et ab ortu denuo decem aliis horis ſolita perambu- latione motum reuocaſſe ad occaſum. vnde fit vt cum ſol primitus ſupra finitorem circulū decem horas proceſſiſſet/ et decem horas reciprocauerit/ retroceſſeritq; ad ortum / et rur- ſus ab ortu ad occaſum decē horis regreſſus ſit: ea artificialis dies/ ferme tripla q̄ eſſe de- buerit inuenta ſit. Et q̄ regi Babyloniorum de Ezechia auditum ſit: nulli dubium eſſe de- bet id omnibus ſeculis narrandum miraculum/ eum tunc non latuiſſe. et non modo nō la- tuiſſe: ſed et mirum in modum attonitum reddidiſſe. Neq; enim ad Ezechiam munera cō gratulatoria miſiſſet: niſi ipſi de miranda eius ſanitate conſtitiſſet. ut eodem in loco quarti Regum deinceps legitur. In tempore illo (inquit) miſit Merodach Baladan/ filius Ba- ladan rex Babyloniorū litteras/ et munera ad Ezechiā. audierat enim q̄ egrotaſſet Eze- chias. letatus eſt autem in aduentu eorum Ezechias: et oſtendit eis domū aromatū/ ⁊ au- rum/ et argentum/ et pigmenta varia/ vnguenta quoq;/ et domum vaſorum ſuorum/ et oīa que habere poterat in theſauris ſuis. non fuit quod non monſtraſſet eis Ezechias in do- mo ſua/ et in omni poteſtate ſua. 4 Regum 20 4 Regum 20

R ¶Omitto que in egypto magnifice contigere/ ⁊ alia quedā ſigna. Id partim dicit, ꝑpter ſigna facta in egypto diuina virtute per Moſē ſub Pharaone. ut Exodi cap. ſeptīo. Vir- ga moſis cōuertitur in colubrum. percuſſe aque vertuntur in ſanguinem. cap. octauo. oīa rane fedant. cyniphes homines/ et iumenta perurgent/ et perdunt. muſce grauiſſime gen- tem/ et animalia ad lethum infeſtant. cap nono. Omnia egyptiorum pecora moriūtur. vl- cera/ et tumētes veſice: corpora egyptiorū tabe reſoluūt. oīa in agris horrēti/ et vago fulmi ne/ grādineq; ꝑcuſſa intereūt. Et cap. decio. Locuſta/ et brucus: q̄ ex grādine ſupfuerāt/ ra dicit⁹ erodūt. tenebre horribiles tota ī egypto facte ſūt. Et cap. duodecio. Trāſiēs angel⁹ oē p̄mogenitū egypti ab hoīe ad pecus ꝑcutit. Et alia q̄dē ſigna dicit ꝑpter muros hieri cōꝝ q̄ ante Joſue corruerūt. ꝑpter ſigna facta Gedeoni/ ⁊ eiuſmodi talia: q̄ facile ē ſuis ex Exodus. 7. Exodus. 8. Exodus. 9. Exodus. 10. Exodus. 12.

locis requirere.
¶ Ac iſtud quidē Perſarum ſacerdotum monumentis hiſtoria continet. Mirum ꝓfecto S
et ſpectaculo dignum/ beatum patrem annales/ hiſtoriaſqꝫ Perſarum ac Babyloniorum
(vt eorum ſacerdotes reponere ſolebāt) percalluiſſe. neqꝫ eorum peregrinam linguā iden=
tidem ipſum latuiſſe. Et hoc in loco peregrino/ perſicoqꝫ vocabulo mithrivtitur: quo Per
ſe et Babylonij ſolem (ut vetus ſcholium habet) denotant. Quod et Strabo libro decimo
quinto teſtatur. Perſe (inquit) nec ſtatuas/ nec aras erigunt. Celum Iouem putant. colunt
Solē/ quē mithrā vocāt. Neqꝫ hic referat an mithros/ an mithras/ an vtrũ ꝙ dicatꝰ. Et q̄a
dies que ab aſtrorum peritis (vt dictum eſt) appellatur artificialis: fere in mora/ ac durati=
one triplicata fuit: ideo ait triplicis/ triplicatiqꝫ ſolis Perſas celebrare memoriam. Viſus
eſt enim eo die quo Ezechie regi celitus datum eſt ſignum: ſol per decem horas ad occa=
ſum procedere/ ⁊ per decem horas ad orientem regredi/ et rurſum per decem horas ad oc=
caſum denuo tendere. quaſi triplices illo die ſol fixerit ſtationes. Et admodum veriſimile
eſt beatiſſimũ patrem linguarũ munus (vt diſcipuli et apoſtoli) accepiſſe. nam hic ipſũ vi=
des neqꝫ Babyloniũ ignorare. Et cap. decimo quinto celeſtis hierarchie: ſecretas hebreo
rum interpretatur voces. ⁊ loquitur patrio ſermone: non vt homo/ ſed vt angelus. quē pro=
inde greci nũc magnum/ nunc angelum/ nunc celivolucrem appellant. et mittitur in Gal=
lias apoſtolus: et eius apoſtolatu reuera Gallia felix. Sed quod apoſtolatus ſui munus
exequi potuiſſet/ linguarũ gratia nō donatus: profecto quantũ quiſpiam noſtrũ in Indi=
am profectus: ſed Indice lingue ignarus. Et noſtre fidei initia longe ammirabiliora fue=
re: ꝙ noſtre mentis paruitas concipere ſufficiat. Verum nobiſipſis multa infirmorũ mo=
re ſupra vires noſtras arrogamus: neqꝫ tanta vnqꝫ nobis perſuadere poterimus/ quin mul
to plura/ et excellentiora in veritate prefuerint. et hoīes illius/ et huius tēporis (de ſpirituali=
bus loquor) ita plane differre videātur: vt angeli ab hoībus/ et immortalia a mortalibus.
¶ Age ita illũ rurſus aggredere. Heliopolis ſolis ciuitas ī egypto/ olim cultui ſolis dedi= T
cata. Ante mortem magnorum principium: ſolent interdum ſtupenda oſtenta videri. ſed ⁊
paulo ante mortem Chriſti ſaluatoris principis principum/ et magnorum maximi: quod
omnia ſuperaret grande oſtentum/ et ſupra naturam miraculum viſum eſt. in ſtupenda il=
la deliquij ſolis nouitate: cuius et phlego gentilis/ et aphricanus in hiſtoriis ſuis meminiſſe
Marcus. 15. re. ſed et euangeliſte: quorum fides longe ſupra omnem hiſtoriam. Marcus cap. decimo
quinto. Et facta hora ſexta: tenebre facte ſunt per totam terram vſqꝫ in horam nonam. Et
Lucas. 13 Lucas cap. decimo tertio. Erat autem fere hora ſexta: et tenebre facte ſunt in vniuerſā ter=
ram vſqꝫ in horam nonam. et obſcuratus eſt ſol: ⁊ velum templi ſciſſum eſt in mediũ. Tunc
Abachuc. 3. videtur adimpletum oraculũ abachuc. ſol et luna ſteterũt in habitaculo ſuo: in luce ſagitta
rum tuarum ibunt/ in ſplendore fulgurantis haſte tue. Et beatiſſimus pater modũ huius
eclypſeos quo tũc attonito mundo innotuerit/ declarat diligenter: a reliquis ſcriptoribus
omiſſũ. ¶ Eſto itaqꝫ ſol a. luna b. diameter aſpectus e f/ ab ipſo ſole ad ſolis oppoſitũ pro=
tenſa. c oriens. d occidens. g pars ſolis orientem reſpiciēs. h eiuſdem pars que reſpicit oc=
cidentem. linea vero g h diameter diſci/ corporiſqꝫ ſolis. luna decima quarta erat: in illa vi=
uifica Chriſti agni immaculati in lignea ara pro reparādo mundo immolatione. eratqꝫ in
nota f ex diametro ſolem aſpiciens. aliquādo enim luna ex ſextante/ aliquādo ex tetrago=
no/ aliquando ex trigono: aliquādo vero ex diametro dicitur ſolem aſpicere. Et ex diame=
tro: quando prorſus e regione ſolis collocata: tota illuſtrari/ et ſolaribus collucere flāmis
cernitur. Et erat tunc luna (vt dictũ eſt) in f: ſed ilico/ atqꝫ repēte ad ſolem deportata vt pul
lam/ et mundo terrificam ſubito ſumeret faciem. nec iniuria quidem: nam magnus mundi
ſol patiebatur. eratqꝫ illis in regionibus ferme hora meridiana. et aliter ꝙ aſſolet: ex parte
oriētali g ſolis cepit illa eclypſis. ⁊ ab g ad h vſqꝫ ꝓgreſſa luna: totā ſolis lāpadē obſcurare
viſa ē. deinde ab h regredi ad g. ita vt cũ īcepiſſet in g fieri ſolis obſcuratio: nō ea ex ꝑte pri
mũ repurgatũ ē deliquiũ. ſed ex ꝑte occidētali h cepit ſol primũ repurgari: et ſe ex tenebris
iterato pādere mũdo/ mortaliũqꝫ oculis. oppoſitũ tamen ceteris in eclypſibus ſemper eue

nire ſolet. In omni namq eclypſi/ ſoliſq deliquio: luna ſolem ex parte occidentis h ingre dit. nam motus lune naturalis/ ac proprius ab d per h c f demū recurrit in d. et ſemper ea pars que primū obſcurata eſt: primitus repurgari ſolet/ efficiq conſpicua. id autē totū (vt miraculo nichil deeſſet) in hac mirifica/ et ſuper naturā facta ſolis obtenebratione: oppoſitum euenit. intellecta igit diametro corporis ſolis g h cepit ab g: & ex h oppoſito diametri vnde cepit puncto/ reſtitutio et repurgatio facta eſt/ cepitq reſilire. et hec ingreſſio lune in ſolē et regreſſio (quam reſilitionē vocat) ab g in h et h in g: ab hora ſexta ad horam nonam hoc eſt illis in orientalibus regionibus a meridie ad tertiā poſt meridiem horā: Parhiſijs vero vbi hec deo et diuino Dionyſio adiutoribus ſcribimus fere ab hora nona que tertia eſt ante meridiē/ ad horam meridianā) protenſa durauit. Sed ſole ſub occaſum ad veſperā deuergente/ mundi ſolita ſeries reſtituta patuit: et luna e ſolis oppoſito ſua iam retinens loca plena face illuſtrari. vt nouū miraculū de ſubita lune ad aſpectus diametrū reſtitutione et Dionyſiū/ & Apollophanē et vbiuis gentiū/ mortaliū oculos āmirabundos detinuerit. Que profecto naturā ſuperantia ſigna (vt diuinus notat pater) ſoli Chriſto poſſibilia ſunt

qui autoꝛ eſt omniũ: facitq́ magna et ſtupenda quoꝛũ non eſt numerus.

Job. 5. ¶Facitq́ magna et ſtupenda quoꝝ nõ eſt numerus. Serio alludit beatus pater ad id iob a
cap. quĩto. Qui facit magna ⁊ inſcrutabilia/ ⁊ mirabilia ſine numero.

¶Demophilo monacho de benignitate epiſtola. VIII.

Ebꝛeoꝛũ tradit hiſtoꝛia animoſe demophile/ etiã ſanctũ illũ virũ Moſem exi- x
b mie manſuetudinis merito: diuina amicitia/ et familiaritate dignatũ. Ac ſi quã- y
do ipſum diuino aſpectu excidiſſe cõmemoꝛant nõ id ei pꝛiuſq́ a manſuetudine
defecerit contigiſſe deſcribunt. ſed cũ aliquando nimiũ inſoleſceret et cõſiliis obſiſteret di-
uinis: iratus eſt inquit furoꝛe dñs. cũ vero ipſum diuinis meritis/ atq́ a deo indultis hono 3
ribus facit illuſtrem: ex ea ipꝛimis excellẽti/ ac diuina pꝛoꝛſus ſũmi boni imitatione cõcele
bꝛat. Erat enim inquit manſuetus valde. atq́ ideo dei famulus dicit/ dignioꝛq́ pꝛophetis
oibus: cui deus viſionis ſue gratiã largiret. Sed et cũ aduerſus eum et Aaron pꝛo pontifi- z
catus honoꝛe ac pꝛincipatu gentis/ impꝛobi quidã atq́ impudẽtes pꝛoterue contenderẽt A
omni honoꝛis ac pꝛimatus ambitione ſuperioꝛ fuit: parat9 quidẽ cuicũq́ deus decreuiſſet
populi gubernacula credere. Verũ vbi inſurgere in eum ceperant/ pꝛioꝛaq́ expꝛobãdo mi
nari/ et iam ferme in opus erũpere: mitiſſimus ille deum quidẽ in ſalutẽ iclamauit: magna
vero conſtantia/ ſingulariq́ modeſtia cõteſtatus eſt: ſe inſontẽ eſſe calamitatũ omniũ que
ſubditis obueniſſent. Nouerat eni oportere eum/ qui deo bono familiariter iungit: q̃ma-
xime conari ei pꝛo viribus ſimillimũ fieri/ ac preterea ſibi eſſe bonoꝛũ operũ conſciũ. Quid
vero dauid quoq́ illũ dei parentẽ fecit diuina amicitia dignum? Nempe cum eſſet bonus/ B
atq́ eſſet in hoſtes benignus: iueni (inquit ille ſũme bonus/ ac benignitatis amatoꝛ) homi C
nẽ ſecundũ coꝛ meũ. Pꝛeceperat et diuinitus indulta lex: ipſa quoq́ inimici iumenta non
negligi. Job quoq́ vt inocentie tenax: iuſtificari pꝛomeruit. et Joſeph fratrũ inſidias in ſe D
vlciſci noluit. Abel itidem ſimplici animo et abſq́ ſuſpitione vlla: cum fratre parricidiũ ge
ſtiẽte pergebat. omnes deniq́ theologia pꝛedicat bonos/ qui mala antea nec cogitare nec
facere noꝛunt: ſed ne aliena quidẽ malicia a bonitate decidunt. imo contra: penitus ad di- E
uine bonitatis imaginẽ malos quoq́/ bonos efficere curãt. effundenteſq́ in eos omnia be-
nignitatis viſcera: ſenſim eos etiã ad ſimilia pꝛouocant. Verũ ad altioꝛa ac dignioꝛa fera-
mur. Non ſanctoꝛũ viroꝛũ mãſuetudines/ non angeloꝛũ: pꝛe ſe ferentes boni ſpeciem ho-
mines amantiũ/ euidentiſſima benignitatis ⁊ pꝛopenſioꝛis in eos ſtudij indicia/ enunciare
intendimus: vt ſcilicet illi gentibus miſereant/ ac pꝛo ipſis diuine bonitati offerant preces/ F
perniciosaſq́ ac perditas multitudines increpent/ et malis noſtris condolentes: eoꝛũ ſa-
luti leti congaudeant qui ſe ad melioꝛa cõuertunt. et queq́ alia que de beneficis angelis di-
uine littere tradunt. ſed his omibus obmiſſis Chꝛiſti (qui vere ac ſupꝛeme bonus eſt) bea-
tiſſimos radios alto coꝛde in ſilentio excipiamus: et ab ipſis illuſtrati/ ad diuina eius/ ⁊ be-
nigniſſima opera cõtuenda pergamus. An non ineffabilis/ incõpꝛehẽſibiliſq́ bonitatis:
q̄ que non erant ſubſiſtere voluit/ et q̄ ea omnia ad eſſe pꝛoduxit? q̄q́ omnia item ſemper
ſimilia ſibi/ pꝛo cuiuſq́ captu euadere cupit: ſuiſq́ cõmunicare muneribus? Quid? q̄ a ſe
auerſos ac reſilientes amatoꝛie ſequit/ contenditq́ ac depꝛecat: ne ſe deſerant ij quos tãta G
vi amoꝛis inquirit. Quid? q̄ deliciis quoq́ reſolutos/ ac per id redire differentes/ ⁊ eos fru H
ſtra inſimulantes: benigniſſime tolerat/ rationẽq́ reddere per ſe ipſe dignat/ imo ⁊ pꝛomiſ
ſionibus releuat/ blanditiiſq́ demulcet. Cunq́ adhuc pꝛocul ſint qui ad ſe redeũt/ letus oc
currit: atq́ obuius fit/ et totus totos cõplexus oſculat/ nec pꝛioꝛis illos auerſionis culpat.
verũ preſenti cõuerſione ꝯtentus: et diem feſtũ agit/ et conuocat amicos: eos ſcilicet qui ſi-
gulari benignitate ſunt pꝛediti/ vt ſit oĩm letãtiũ habitatio. At vero demophilus et quiſq́s
alius ſi aduerſet bonis: iuſte omnino coꝛripit. edoctuſq́ quid ꝯgruat: bonus efficit. Quo
modo eni (inquit) nõ opoꝛtuit eum qui bonus eſſet: de eoꝛũ qui periiſſent ſalute/ ⁊ qui moꝛ
tui eſſent vita/ letari? Deniq́ et ſuper humeros attollit ouẽ vix ab erroꝛe cõuerſam: ⁊ beni- I
gnos angelos ad leticiam excitat. Jngratis quoq́ clementiſſime vtit: et oꝛiri facit ſolẽ ſuũ K
ſuper bonos et malos/ atq́ ipſam animã ſuã pꝛo auerſis a ſe/ ac refugientibus ponit. Tu L

vero vt tue littere indicāt/ procidentē ſacerdoti impiū (vt ais) atqꝫ peccatorē: neſcio quo pa Cōfeſſio hic
cto contra diſcipline ordinē aſtans calce abieciſti/ ac repuliſti. cū ille quidē verecunde (qđ et penitentie
oportuit) fateret̄ ſe ad peccatorū remedia querenda veniſſe. neqꝫ exhorruiſti inſuper et ſa= ſacramentū
cerdotem optimū/ lacerare cōuiciis: miſerabilē eū dicens qui penitentē/ atqꝫ impiū iuſtifi= intelligit̄
caſſet. Ac tandē exi inquiēs ſacerdoti/ cū ſimilibus tuis. contra fas omne irrupiſti in adyta:
et ſancta ſanctorū prophanare auſus es. et ſcribis nobis te ſancta cum violanda eſſent/ ſū=
ma cura/ prouidentiaqꝫ ſeruaſſe: eaqꝫ hactenus illibata cuſtodire. Nunc ergo quid ipſi ſen=
tiamus: attende. Nefas eſt ſacerdotē a miniſtris (qui te ſuperiores ſunt) atqꝫ a tui ordinis
viris iudicari/ etiā ſi impius in diuina eſſe videat̄/ etiam ſi quid aliud ex iis que interdicta
ſunt egiſſe deprehenditur. Nam ſi diſtinctiones/ ordineſqꝫ cōfundere: ſacratiſſimas dei ſā=
ctiones/ et iura tranſgredi eſt. omni profecto ratione caret: dei cauſa peruertere traditū di=
uinitus ordinē. Neqꝫ enī in ſe ipſū: dei ſermo diuiſus eſt. alioquī quomodo ipſius ſtaret re
M gnum? Et ſi dei eſt iudiciū (vt ſacra eloquia teſtantur) ſacerdotes autē angeli ſunt/ diuino=
rū iudiciorū continuo poſt pontificē magiſtri: ab ipſis tu diuina cōgrue/ ac ſuo ordine per
medios miniſtros cū tēpeſtiuū fuerit diſce/ per quos etiā cultor eſſe meruiſti. An vero nō
hoc ipſum ſacra ſigna proclamant? neqꝫ enī ſancta ſāctoꝝ ſimpliciter oībus ſūt inacceſſa:
verū his appropinquat magis pontificū ſacra diſtinctio/ deinde ſacerdotū ordo/ quos de=
inceps et miniſtrorū ſequitur gradus. Porro iis qui cultores ſunt ordinati: adytorū porte
ſegregate ſunt/ iuxta quas et initiantur ⁊ aſtant. nō ad cuſtodiā: ſed vt ordinē recognoſcant
ſuū. ſūtqꝫ ipſi populo propinquiores: ꝙ ij qui ſacra adminiſtrant. ⁊ ꝙ populus ipſis quoqꝫ
ſacerdotibus magis accedentes. vnde et ſacroꝝ ſanctus ordo/ ſacerqꝫ principatus/ eos di=
uina ꝑcipere ſacre inſtituit: aliis quidē ꝗ intra adytorū valuas ſūt/ ſacrorū āminiſtrationē
concedens. nam ij qui diuinū (vt expreſſius dixerim) altare circunſtant: diuina intuentur/
atqꝫ audiunt aperte ſibi reuelata. procedenteſqꝫ benigniſſime ad exteriora ſacrorū velami=
nū ſubiectis cultoribus/ et ſacro populo/ et iis qui purgātur ordinibus ſacra myſteria pro
meritis pandunt. Que profecto rite īmaculata tam diu ſeruata ſunt: quoad ipſe tyrannice
nimiū in ea irrupiſti/ ſanctaqꝫ ſanctorū ⁊ quidē nolētia/ tibi publicari coegiſti. Et poſt hec
haberi abs te ſacra/ atqꝫ ſeruari dicis: cū ea neqꝫ videre/ neqꝫ audire merueris/ neqꝫ aliqđ ha
beas ſacerdotio dignū. Sicuti ne veritatē quidē ſcripturarū noſti: cū eas quotidie ſermōe
īpugnes ad ſubuerſionē audientiū. Nempe enim ſi quis nō permiſſū ſibi a rege principa=
tum gentis/ vſurpare tentaſſet: iuſtiſſima in eum pena deſeuiret. Idem quoqꝫ putaretur
ſi principe quempiam vel abſoluente vel dānante: nonnullus ex aſtantibus ſubditis preſu=
meret latam a dño retractare ſententiā. et ne id modo: verū et dominū afficere iniuriis/ pul=
ſare/ atqꝫ ex īperio deturbare moliretur. An vero tu homo tam audax ac temerarius es: ad=
uerſus mitiſſimū atqꝫ optimū virū/ ſacratiſſimāqꝫ ipſius functionē/ ⁊ ſacerdotalis dignita=
tis iura? Et hec quidē nos oportuit dicere: cum quis ſupra merita ac dignitatē ſuā auſus/
aliqua preſumpſit attentare: que tamen nō indigna viderentur. nam neqꝫ hoc cuiquā om=
N nino fas eſt. Quid enī quod non cōueniret fecit Ozias: incenſum offerens deo? quid item
ſaul victimas faciens? quid violenti nimium demones: cum Iheſum dei filium veriſſime
O predicarent? Sed profecto a theologia omnis alienus/ interdicitur epiſcopus. vnuſquiſqꝫ
P enim miniſterij ſui ordinem ſeruare debebit. ſoluſqꝫ pontifex ſemel in anno ingreditur in
ſancta ſanctorum: et hoc ſeruata diligēter omni (quā lex precipit) mūdicia pontificali. Sa=
Q cerdotes autē ſancta circūtegunt/ et leuite ſancta non tangunt: ne moriātur. ⁊ iratus eſt fu
rore dñs: contra Ozie temeraritatē. et maria lepra reſpergitur: que legifero fratri legē co=
R natur imponere. Et ſuper filios Sceue inſiliere demonia. et nō mittebam eos (inquit) et ipſi Hic ſortilegi
currebant: et non loquebar ad illos/ et ipſi prophetabant. et impius qui michi īmolat vitu magi/ venefi
lū: ſicut qui occidit canem. Atqꝫ vt ſūmatim dicā: eos nō tolerat qui diuina peruertūt/ per= ci/ incantato
fecta illa dei/ ſupremaqꝫ iuſticia. dicentibuſqꝫ illis in nomine tuo virtutes multas fecimus: res/ diuina=
reſpondet neſcio vos/ recedite a me omnes operarij iniquitatis. Nefas itaqꝫ eſt (vt diuina tores adiura
teſtantur eloquia) ea etiam que iuſta ſunt: non ſecundū dignitatē/ meritaqꝫ exſequi. ceterū tores/ ⁊ id ge
n⁹ maleficorū dānant̄.

Argumenta demophili. debet ſibi quiſqꝫ cautius intēdere: vt non ſublimia et que ſe altiora ſūt ſapiat, ſolaqꝫ ea me-
ditari: que ſibi pro meritorū modo credita ſunt. ¶ Quid igit̃ inquis nō oportet ſacerdotes
qui vel impie/ vel perperā aliquid facere deprehenſi fuerit/ corrigi? ſoliſqꝫ licebit glorian-
tibus in lege: per preuaricationē legis deum inhonorare? Et qua ratione ſacerdotes: p̄di-
catores dei ſunt? quo enī pacto diuinas populo virtutes enunciant: qui nec earū vires pe-
nitus norunt? Aut quomodo illuminabunt alios: qui ipſi ſunt tenebris obſiti? Quomodo
item diuini ſpiritus gratiā preſtabunt: qui neqꝫ an ſit ſpiritus ſanctus habitu/ atqꝫ veritate
Satiſfactio ſanctiſſimi patris. crediderunt. ¶ Ad hec tibi ipſe reſpondeo. nō enī inimicus demophilus eſt: nec patiar te
circūueniri a ſathana. Unuſquiſqꝫ profecto circa deum aſtantiū ordo: ſacratior eſt/ magis
abſiſtente/ atqꝫ diuinior. ⁊ lucidiora ſimul ſunt/ vimqꝫ illuminandi ſeruantia maiorem: que
vero lumini magis ſunt propinquantia. Neqꝫ localiter accipias velim huiuſmodi propin-
quitatē: ſed ſecundū idoneitatē qua ad deū recipiendū ſunt accōmodatiora. Si igit̃ que il-
luminat/ ſacerdotū eſt ſancta diſtinctio: proculdubio ille a ſacerdotali ordine et virtute oī-
no prolapſus eſt/ qui illuminans nō eſt/ multoqꝫ ſane magis qui neqꝫ illuminatus eſt. Atqꝫ
vt michi quidē videt̃ audax nimiū huiuſmodi eſt: ſi ſacerdotalia munia ſibi aſſumit. neqꝫ
metuit/ neqꝫ veret̃: ea que ſunt diuina preter meritū perſequi. putatqꝫ ea latere deum: quorꝫ
ſibi ipſe conſcius ſit. et ſe deū fallere exiſtimat: quē falſo nomine appellat patrē. audetqꝫ ſce-
leſtas blaſphemias ſuas (neqꝫ enī preces dixerim) ſacris aris inferre/ eaſqꝫ ſuper ſigna il-
la diuina ad Chriſti ſimilitudinē dicere. Nō eſt iſte ſacerdos/ nō eſt: ſed infeſtus/ atrox/ do-
loſus/ illuſor ſui/ et lupus in dominicū gregem ouina pelle armatus. Ac demophilo fas nō
eſt: iſta corrigere. Nā ſi diuinus ſermo iuſta iuſte proſequi iubet (iuſte vero proſequi/ eſt vni-
cuiqꝫ quod ſuū eſt pro meritis reddere) iuſte hoc omnis proſequi nō preter ſuū meritū aut
ordinem debet. Namqꝫ et angelis iuſtū eſt/ officia ſecundū merita diuidi: vt et profecto di-
uiſa ſunt. verū hoc illis non a nobis O demophile: ſed per illos nobis ex deo ⁊ ipſis quoqꝫ
per ſuperiores angelos. Atqꝫ vt breuiter dixerim: in oībus que ſunt/ per prima ſecundis a
diſpoſitiſſima omniū ac iuſtiſſima prouidētia/ iuſta pro meritis tribuūtur. vt ij quidē quos
deus preeſſe aliis ſtatuit: inferioribus/ atqꝫ ſubiectis ſcdm merita tribuāt. Uerū enī demo-
philus ire/ et cōcupiſcentie: ratione moderet̃/ eiſqꝫ ſecundū merita tribuat. neqꝫ ſuum vio-
let ordinem: ſed regat ſubdita ſupereminēs ratio. Nam ſi cū forte in foro aſpicimus famu-
lū dn̄o/ ſeniori adoleſcētulū/ ſiue etiā filiū patri maledicere/ ſimulqꝫ īpetu facto plagas in-
ferre: pietatē violare videmur/ niſi accurrētes preſtātioribꝰ opem ferre ſtudeamꝰ/ quātūli-
bet illi fortaſſe prius perpeſſi iniuriā ſint. cur queſo nō erubeſcimus q̇ rationē ab ira ⁊ cōcu
piſcētia violari et a tradito ſibi diuinitꝰ p̄cipatu deiici videmꝰ/ atqꝫ negligimꝰ: et īter nos
ip̄os impiā et iniuſtā temeritatē ac ſeditionē/ cōfuſionēqꝫ excitamus. Merito ſane noſter
a deo nobis indultus legifer: eccleſie dei/ prefici prohibet eū qui domui ſue eatenus nō be
ne prefuerit. Qui enī ſeipſū regere nouit: et alterū reget. qui alterū/ etiā domū: et qui do-
mū ciuitatē quoqꝫ/ et qui ciuitatē etiam gentē. atqꝫ vt ſūmatim dicam iuxta veritatis vocē:
qui in modico fidelis eſt/ et in multo erit fidelis. et qui in modico infidelis: ⁊ in multo quoqꝫ
infidelis erit. Ipſe igit̃ concupiſcentie/ et ire/ atqꝫ verbo: congrua iure tuo impartire. tibi
autē venerandi miniſtri moderent̃/ miniſtris ſacerdotes/ ſacerdotibuſqꝫ pontifices: atqꝫ il-
lis ipſis apoſtoli/ apoſtolorūqꝫ ſucceſſores cōuenientia dictent. At ſi quis forte et īter ipſos
a recto tramite deuiarit: is ab equalibus atqꝫ ſui ordinis ſanctis corrigat̃. vt non ordo in or
dinem ruens cuncta permiſceat: ſed vnuſquiſqꝫ in ſuo ordine/ ſuoqꝫ officio maneat. Iſta ti-
bi interim iccirco dixerimus: vt et ſcias/ et facias que tui muneris ſunt. Porro de illa invi-
rū (vt tu ais) impiū ac perditū imanitate: neſcio quo fletu plāgam contritionē dilectiſſimi
mei. Cuius enī te arbitraris a nobis cōſtitutū eſſe cultorem? niſi enī illius ſūme boni cultor
es: p̄fecto et a nobis et ab omni noſtre religionis cultu alienus ſis neceſſe eſt. iāiāqꝫ tibi ex
hoc deus inquirendus eſt alius/ et alij ſacerdotes: vt apud illos efferceris potius q̄ p̄ficia-
ris/ ſiſqꝫ amice crudelitatis miniſter atrox. An enī ⁊ nos ipſi ad ſupreme ſāctitatis imaginē

perfecti ſumus?aut non in nobis ipſis diuine clementie largitate indigemus?An vero iu=
xta diuinas litteras: peccatū duplex impiorū more peccamus/dum et neſcimus in quibus
offendimus/inſuper et nos ipſos iuſtificare preſumimus/putamuſq; nos videre cū reuera
minime videamꝰ. Obſtupuit celū ſuper hoc/et exhorrui ego/ michiq; ipſi vix credo:ac(id
ipſum bene ſcias velim:niſi tuas legiſſē litteras(quas vtinam nūq; vidiſſē)nemo vnq; per=
ſuaſiſſet(quicunq; michi hec de te perſuadere moliret̃)vt ad credendū adductus eſſem de=
mophilum non arbitrari deum ſuper omnia bonū/ac benignū eſſe:ſeq; putare ipſius miſe=
rantis/ac ſaluantis gratia non indigere.imo et ſacerdotes abrogare:qui promeruerūt bo=
nitate precipua plebis ignorātias portare et nō ſeuere corripere/ ſed eis deū propiciū fa=
cere:non ignorantes ꝙ ⁊ ipſi circūdati ſunt infirmitate. Sed profecto diuinus ille ac ſūmꝰ De dño ſalua
y pontifex/altera ingreſſus eſt via:idq; cum(vt ſacra teſtant̃ eloquia)a peccatoribus eſſet ſe= tore noſtro.
z gregatus. Atq; hoc eximie in ſe dilectionis argumētū capit: ſi oues eius modeſtiſſima gu=
bernatione paſcamus.et nequā eū appellat qui cōſeruo nō dimiſerat debitū/ neq; illi indul
te ſibi largiſſime bonitatis ne minimā quidē tradiderat portionē. Atq; ideo in illum intor=
quet iuſtam omnino ſentētiā vt(quod michi ac demophilo valde metuendū eſt)ab eo que
rr ſemel fuerāt repetant̃. Nempe eni et iis qui impias in ſe manus iniecerāt in ipſo ſue paſſio
ss nis tempore: veniā a patre precabat̃. diſcipulos item corripuit: ꝙ perſequentes ſe ſamari=
tanos vt impietatis cōdemnaret/optauerāt. Hoc ſane illud eſt quod imprudenti illa ⁊ pro
lixa nimis epl'a tua inculcas et replicas: ꝙ ſcilicet nō teipſū/ ſed deum vltus es. Dic oro te:
tt per maliciā/eum qui ſūme bonus eſt vindicas?abſit. Non habemus pōtificē qui compati
vv non poſſit infirmitatibus noſtris: verū et innocens/et miſericors eſt. Non contendet neq;
clamabit:⁊ ipſe eſt mitis/et ipſe propiciatio eſt pro peccatis noſtris. non itaq; ſuſcipiemus
xx iprobos conatus tuos/ne ſi milies quidē phinees atq; heliam te dicas emulari. hec eni mi=
nime ꝓbauit Jheſus: cū ea ſibi diſcipuli/mitis ac benigniſſimi ſpiritꝰ eatenus rudes/igna
riq; ſuggererent. deniq; et ſacratiſſimus noſter inſtitutor: in manſuetudine docendos ad=
monuit eos/qui doctrine dei aduerſarent̃. doceri quippe ignaros decet: nō ſuppliciis affi
ci. ſicuti et cecos non cruciamus:ſed ad manū ducimus. contra vero tu reſpirare in lucem
inchoanti viro:ictum in caput impingens emergendi facultatē adimis/accedentēq; ſūma
cum verecūdia/repellis audacter. hoc igit̃ ingentis horroris eſt: ꝙ is quē chriſtus ſūme bo
nus errantē in montibus requirit/fugientēq; reuocat/et vix repertum ſacris humeris reue
hit/abs te affligit̃/repudiat̃/abiicit̃. ne queſo tā male nobis ipſis conſulamus:neq; gladiū
in nos ipſos impellamus. Nam ii quidē qui alios violare iniuriis/aut beneficiis fouere ni=
tunt̃:cum illi forte que voluerint facere nequeant ſibi tamen aut maliciā ſecundū propoſi=
tum/aut bonitatē conſciuere. Atq; ideo euadunt aut virtutibus diuinis:aut atrocitatibus
inhumanis pleni. et ii quidem angelorum ſanctorum ſectatores et comites/et in preſenti
et in futuro ſeculo cum omni pace liberati a malis oībus: beatiſſima requie in perenni vi=
ta/ perpetua hereditate potiet̃/et(quod bonorū omniū maximū eſt)cum deo ſemper erūt.
Porro ii qui a diuina ſimul/ac ſua pace deciderunt:⁊ in vita ⁊ poſt mortē cū imitibus/atro
cibuſq; demonibus futuri ſūt. Cuius rei gratia nobis ſūmo ſtudio curandū eſt:vt bono in=
hereamus deo/ſimuſq; cū dño ſemper:et non cū malis occulto illo/ iuſtiſſimoq; iudicio ſe=
gregemur/atq; ex nobis ipſis penas debitas ſubeamꝰ. Quod ego maxime omniū timeo:
malorūq; omniū exors eſſe/et cupio et oro. Ac(ſi vis)diuinā quoq; ſancti cuiuſdā viri viſio
yy nem memorabo. ¶Cū aliquando in Cretā veniſſē: ſanctus carpus me ſuſcepit hoſpicio: Viſio Carpi
vir ob eximiā animi mundiciā ad dei ſpeculationē vltra ferme omnes aptiſſimus. Deniq; ſancti viri de
nunq; ſancta myſteria celebrare cepiſſet:niſi prius inter eas preces (que antea cōſūmant̃) benigitate ie
ſacra illi/ac propicia viſio apparuiſſet. hunc igit̃ (vt ipſe referebat) infidelis quiſpiam con= ſu amatoris
triſtarat aliquando. Erat autē cauſa triſtitie: ꝙ ille quēdā ab eccleſie fide/ ad impietatē er= vite.
zz roris abduxerat. Cunq; eius celebritatis (quam vulgus ilarias vocat)agerent̃ dies:qui de
buerat pro vtriſq; benigniſſime orare/atq; dei ſaluatoris auxilio alterū ab errore cōuerte=
re:alterū bonitate ſuperare. nec deſiſtere quin eos ammoneret per omnē vitā:donec penitē

tie tempus ſupereſſet. et ita eos ad dei cognitionē attrahere: vt iam tandē et que illis erant
ambigua/ et obſcura pateſcerēt. et ab iis que preter rationē audacter admiſerant: reſipiſce-
re legittima ſeueritate cogerent. neſcio quo pacto (cū intra ſe metipſū id antea paſſus non
eſſet) tunc vehementē indignationē/ atq; amaritudinē imbiberat animo. Sic itaq; affectus
obdormiuit: erat enim veſpera. Circa vero mediā noctē/ quo tēpore cōſueuerat ipſe ſemper
apud ſe ad diuinos euigilare hymnos: expergiſcit quidē ⁊ ſurgit cū ſomnos parū quietos
et crebro interruptos/ nec abſq; perturbatione cepiſſet. ſtans tamē ad diuinā precem/ ⁊ col-
locutionē non ſatis intente: irrelegioſe triſtabatur. et ferebat grauiter: iniquū eſſe dicens/ ſi
impij hoīes et qui vias dn̄i peruerterent rectas/ adhuc viuerent. Et hec dicens precabatur
deum: vt amborū vitā turbine aliquo/ et fulmine prorſus abrumperet. his dictis repente ſe
vidiſſe referebat domū in qua cōſiſtebat: primitus vehementer agitari/ ac tū demū a ſūmo
culmine per mediū diuidi. ⁊ quēdam ante ſe ingentis luminis rogum/ eūq; (videbatur enī
iam ſub diuo eſſe locus) e celo ad ſe vſq; deferri. celū vero ipſū patere apertū conſpiciebat:
eiuſq; cardini Jheſū inſidere/ innumeris illi humana ſpecie aſtantibus angelis. Et iſta qui
dē vidiſſe: cū ſuperne aſpiceret/ et ſe eſſe admiratū memorabat. Ubi vero ad inferiora defle
xit obtutus Carpus: ipſum quoq; ſolū inſtar vaſti/ ac tenebroſi cuiuſdā profūdi diſciſſum
ſe vidiſſe ait. Atq; viros illos (quibus mala imprecatus fuerat) ante ſe ad os illius profun-
de voraginis ſtare trementes/ ac miſerabiles: et qui ipſa pedum ſuorū labilitate iam mer-
gendi viderentur. Porro ab inferiori parte voraginis ſerpētes cernebat emergere: qui cir
ca illorꝫ pedes ita inſtabiles ac nutātes/ interdū quidē in globum colligi et ingrauari vna/
atq; pertrahere: interdū vero dētibus et caudis/ ore/ gutture/ linguis ac toto corporis mo-
tu vim īmenſi pauoris viderētur incutere. vt qui modis oībus deorſū illos precipitare mo
lirētur. fuiſſe autē et viros quoſdā in medio/ qui contra eos vna cum ſerpentibus īpetum
facerent: exagitātes vna/ et īpellentes/ atq; feriētes. videbātur autē illi lapſui proximi par-
tim vi/ ꝑtim etiā īuiti/ partim etiā ſponte: cū a malo ſēſim et cogerētur ſimul/ et inducerētur
Referebat autē Carpus ſe (dū inferiora aſpiceret) fuiſſe delectatū/ atq; ſuperiora neglexiſ-
ſe: grauiter autē ⁊ indigne ferētē ꝙ illi nec dū cecidiſſēt. ⁊ cū ſepius eo deſiderij ferretur im-
petu/ eoſq; et ipſe niteretur īpellere/ ſemperq; fruſtra moliretur: moleſtiſſime tuliſſe/ et con
tra eos īprecatum eſſe. Cū ecce vix tandē reuocatis ad ſuperna luminibus: vidit celū ſicuti
⁊ prius aſpexerat/ Jheſūq; miſeratū quod fiebat/ de celeſti illa ſede cōſurgentē/ ad eos vſq;
deſcendere/ et porrigere clementiſſimā manū/ angeloſq; vna opē ferentes/ aliunde aliū te-
nuiſſe viros/ ac dixiſſe Carpo Jheſū/ ſtanti porrecta adhuc manu: iam percute aduerſum
me. paratus enī ſum etiā iterū pro ſaluandis hoībus pati: gratum michi iſtud eſt/ dum nō
alij homines peccent. Tu autem inſpice: an tibi vtile ſit hanc iſtius profundi/ et cum ſerpē-
tibus manſionem/ dei ac bonorum clementiumq; angelorum preferre conſortio? Hec ſunt
que ego audita: vera eſſe credo.

¶ Octaue epiſtole ſcholia.

¶ Argumētū. Demophilus monach⁹ ſcripſit ad ſacrū patrē Dionyſiū: quo pacto cū im-
pius quidā peccator/ deſertor et apoſtata (vt dicebat) ſuo ſacerdoti ante pedes vt recōcilia
ret/ vt iuſtificaret ꝓcidiſſet: calce apoſtatā duriter pulſauerit/ abiecerit/ repulerit. ſacerdotē
vero (ꝙ īpiū et iniuſtū cōtra Chriſti zelū iuſtificare ⁊ venia dignari voluiſſet) nō modo aſpe
re obiurgatum eſſe verū et cū impius eſſet (vt qui impiis et iniuſtis indigne ignoſceret) ex
adytis deieciſſe: vt cū ſuis ſimilibus ſceleſtis degeret. et ſancta ſanctorū cum violāda eſſēt
ſūma cura/ prouidētiaq; ſeruaſſe: eaq; hactenus cuſtodire illibata. et pro merito deiecto/ ſe-
dere/ ſeq; ſtatuiſſe ſacerdotem: ⁊ multa ſue ſuperbe ſtoliditatis inculcauit argumēta. quam
elatam impudentiā/ et impudentē elationē atq; ſuperbiā conſultiſſimus pater: admirando
et diuino artificio prorſus elidit. et ita elidit vt pariter medeatur: nō modo Demophilo/ ſed
oībus venientis eui poſteritatibus. et docet omnes fore vere humilitatis amatores: ⁊ diui-
ne et ineffabilis in nos benignitatis imitatores. Et hec tota epiſtola potius in cordibus fi-
delium: ꝙ̄ in ſchedis/ et mēbranis ſcripta eſſe debet. Et ꝙ̄ plurimorū hac in epiſtola ſcitu di

gniſſimorũ/et noſtre ſuper omnes piiſſime religioni accõmodatiſſimorũ ãmonemur.q̃ per
ſcholia nõ ſatis pro dignitate:ſed vtcũqꝫ poterimus ſuis in locis annotabimus.
y ¶Hebreorũ tradit hiſtoria O animoſe Demophile.O animoſe/o fortis/o generoſe De= Numeri.12.
mophile. Et id modeſta ironia dictũ intelligendũ eſt. Hiſtoria vero hebreorũ in qua de be
nignitate Moſis legit̃ liber numeri eſt cap.duodecimo. Erat enĩ (inquit) Moiſes vir mi=
tiſſimus ſuper oẽs homines/qui morabant̃ in terra. Ubi animaduerti haud incõſentane=
um eſt hanc Moſis mãſuetudinẽ/et tantopere cõmendatã benignitatẽ:non eſſe niſi veſti=
giũ/et tenuẽ vmbrã benignitatis Chriſti veri legiferi/de ſinu celeſtis patris ad terras ienar
rabili benignitate/et que amplius eloqui non poteſt/demiſſi.
ʒ ¶Sed cũ aliquando nimiũ inſoleſceret. Id numeri cap.vndecimo legit̃.Cũ enĩ inſolenti= Numeri.11.
us aliquando (ſua ſolita manſuetudine relicta) auſus ſit Moſes cogitare in deum/et plane
querulus videri.iratuſqꝫ eſt (inq̃t eloquiũ) furor dñi valde.ſed et Moiſi intolerãda res vi=
ſa eſt.et ait ad dominũ cur afflixiſti ſeruũ tuũ?quare non inuenio gratiã corã te?et cur ipo=
ſuiſti pondus vniuerſi populi huius ſuper me?nũqd ego ꝯcepi oẽm hãc multitudinẽ/vel
genui eam:vt dicas michi porta eos in ſinu tuo ſicut portare ſolet nutrix infantulum/et de
fer ĩ terrã pro qua iuraſti patribꝰ coꝝ?vnde michi carnes vt dem tãte multitudini?flent cõ=
tra me dicentes:da nobis carnes vt comedamus.nõ poſſũ ſolus ſuſtinere omnẽ hũc popu=
lum:quia grauis eſt michi.ſin aliter tibi videt̃:obſecro vt interficias me.et inueniã gratiam
corã oculis tuis:ne tantis afficiar malis.Et de ſpiritu Moſis tũc demptũ eſt/quia priſtinã
benignitatẽ ſuã non integre ſeruauerat:et ſeptuaginta viris diſtributus.ecce enĩ quid a mã
ſuetudine/⁊ benignitate caſus ⁊ ꝓlapſio operet̃:vt que ſtatim aufert ſpiritũ dñi benignũ.
Dixit enĩ dñs ad Moiſẽ. Congrega michi ſeptuaginta viros de ſenioribus iſrael:quos tu
noſti ꝙ ſenes populi ſint ac magiſtri.et duces eos ad hoſtiũ tabernaculi federis/facieſqꝫ ibi
ſtare tecũ vt deſcendã et loquar tibi:et auferã de ſpiritu tuo/tradamqꝫ eis vt ſuſtentẽt tecum
onus populi/et non tu ſolus graueris.
z ¶Erat enĩ ĩquit mãſuetus valde:atqꝫ ideo dei famulus dicit̃/digniorqꝫ prophetis oĩbus. Numeri.12.
Ualde manſuetus ex duodecĩo numeri dictũ eſt.Erat enĩ moiſes vir mitiſſimus ſuper om
nes. Et ſeruus dei appellatur etiam ſanctior prophetis numeri cap.eodem.Audite ſermo
nes meos ſi quis fuerit inter vos propheta dñi:in viſione apparebo ei/vel per ſõniũ loquar
ad illum.at non talis ſeruus meus Moiſes:qui in omni domo mea fideliſſimus eſt.ore enĩ
ad os loquor ei:palam et non per enigmata/et figuras deũ videt.
A ¶Sed et cum aduerſus eũ et Aaron pro pontificatus honore. Numeri cap.decimo ſexto Numeri.16.
id ſcribit̃.Ecce autẽ chore filius Iſuar/filij Caath filij leui:et Dathan atqꝫ abiron fili Eliab
Hon quoqꝫ filius pheleth de filiis ruben ſurrexerunt contra Moiſen.alijqꝫ filiorũ iſrael du
centi quinquaginta viri proceres ſynagoge:et qui tempore concilij per noĩa vocabantur.
cunqꝫ ſtetiſſent aduerſum Moiſẽ et aaron dixerunt:ſufficiat vobis quia omnis multitudo
ſãctoꝝ eſt/et in ipſis eſt dñs.cur eleuamini ſuper populũ dñi?quod cum audiſſet Moiſes/
cecidit pronus in faciem:locutuſqꝫ ad Chore/⁊ oẽm multitudinẽ/mane inquit notũ faciet
dñs qui ad ſe pertineãt.et ſãctos applicabit ſibi:et quos elegerit appropinquabũt ei.Et de
inſurrectione in Moſẽ poſt horrendã chore et ſuorũ aſſequaciũ ad inferos abſorptionem:
ſtatim eodẽ capite hũc in modũ legitur. Murmurauit autẽ omnis multitudo filiorũ iſrael
ſequẽti die/contra Moiſẽ et Aaron dicens.vos ĩterfeciſtis populũ dñi.cunqꝫ oriretur ſedi
tio et tumultus increſceret:Moiſes ⁊ Aaron fugerũt ad tabernaculũ federis.quod poſtq̃
ingreſſi ſunt:operuit nubes/⁊ apparuit gloria dñi.dixitqꝫ dñs ad Moiſẽ recedite de medio
huius multitudinis:etiã nunc delebo eos.cunqꝫ iacerẽt in terra dixit moiſes ad Aaron:tol=
le turibulũ et hauſto igne de altari mitte incenſum deſuper/ pergens cito ad populũ vt ro=
ges pro eis.iam enĩ egreſſa eſt ira a dño:⁊ plaga deſeuit.Quod cũ feciſſet Aaron/et cucur
riſſet ad mediã multitudinẽ quã iã vaſtabat incendiũ:obtulit thymiama.⁊ ſtans inter mor=
tuos ac viuentes ꝓ populo deprecatus eſt: et plaga ceſſauit. Et proteſtatio moſis quã hic
adducit ſãctiſſimꝰ pater:illic ſcripta nõ eſt.Et ex hoc revera loco ⁊ cap.primo myſtice theo=

logie numero ꝯ admodū perſuaſibile eſt: ſacerrimū patrē ſecretiores (qui apud moſaice legis ſacerdotes ſeruabant) libros legiſſe / ex quibus tam dignā / et exactā hiſtoriā texeret. nō enī ea que in arcanis legis habita ſunt / et ſoli ſacerdotū intelligentie credita: inferiora autoritate erant iis / que paſſim multitudini permiſſa ſunt. ex quibus in epiſtolis ⁊ Pauli / ⁊ apoſtolorū pleraqꝫ ad viuificantē intelligētiā deprōpta eſſe credēdū eſt. Liber enī legis palam multitudini permiſſus / vt cortex eſt: intelligentia vero illa per ſacerdotū ſucceſſiones (vt volunt) ad heſore tempora in arcanis ſeruata / ſpiritus quidā / ⁊ quedā anima.

¶ Quid vero Dauid quoqꝫ illū dei parentē fecit diuina amicitia dignū? In ſacris litteris Chriſtus deus / et dñs: filius Dauid appellat. et proinde hic beatiſſimus pater vocat Dauid dei parentē. Mattheus cap. primo. Liber generationis Jheſu Chriſti / filii Dauid. Et de benignitate Dauid in hoſtes / vt in Saulē qui ipſū crudeliſſime perſequebat: primo regum cap. viceſimo quarto legitur. Porro Dauid et viri eius in interiori parte ſpelunce latebant: et dixerunt ſerui Dauid ad eum. Ecce dies de qua locutus eſt dñs ad te: ego tradā tibi inimicū tuū / vt facias ei ſicut placuerit in oculis tuis. ſurrexit ergo Dauid: et preſcidit orā chlamydis Saul ſilēter. poſt hec ꝑcuſſit cor ſuū dauid: eo ꝙ abſcidiſſet oram chlamydis Saul. dixitqꝫ ad viros ſuos propicius ſit michi dñs / ne faciā hanc rē dño meo Chriſto dñi / vt mittam manū meā in eū: quia Chriſtus dñi eſt. ⁊ cōfregit Dauid ſeruos ſuos ſermonibus iſtis: ⁊ nō permiſit eos vt conſurgerent in Saul. Porro Saul exurgens de ſpelunca pergebat cepto itinere. ſurrexit autē Dauid poſt eum: ⁊ egreſſus de ſpelunca clamauit poſt tergū Saul dicens. dñe mi rex. et reſpexit Saul poſt ſe: ⁊ inclinans ſe Dauid pronus in terram / adorauit. dixitqꝫ ad Saul. Quare audis verba hominū loquentiū: Dauid querit malum aduerſum te? ecce hodie viderunt oculi tui / ꝙ tradiderit te dñs in manu mea in ſpelunca: et cogitaui vt occiderē te. ſed pepercit tibi oculus meus. dixi enī nō extendā manū meā in dominū meū: quia Chriſtus dñi eſt. Quin potius pater vide: et cognoſce oram chlamydis tue in manu mea. quo modo cū preſcinderē ſūmitatē chlamydis tue: nolui extendere manū meam in te. animaduerte et vide: quoniā non eſt in manu mea malū / neqꝫ iniquitas / neqꝫ peccaui in te. tu autem inſidiaris anime mee: vt auferas eam. iudicet dñs inter me et te: et vlciſcatur me dñs ex te. manus autē mea non ſit in te. ſicut in prouerbio antiquo dicit: ab impiis egredietur impietas. manus ergo mea non ſit in te. quē perſequeris rex iſrael? quē perſequeris? canem mortuū perſequeris / et pulicē vnū. ſit dñs iudex: ⁊ iudicet inter me ⁊ te. et videat et iudicet cauſam meā: et eruat me de manu tua. cum autē compleſſet Dauid loquens ſermones huiuſmodi ad Saul. dixit Saul: nunquid vox hec tua eſt fili mi Dauid? ⁊ leuauit ſaul vocem ſuā: et fleuit / dixitqꝫ ad dauid. Juſtior tu es: ꝙ̄ ego. tu enī tribuiſti michi bona: ego aūt reddidi tibi mala. et tu indicaſti michi hodie que feceris michi bona: quo modo tradiderit me dñs in manu tua / et non occideris me. quis enī cū inuenerit inimicum ſuū: dimittet eum in via bona? ſed dñs reddat tibi viciſſitudinē hanc: pro eo qḋ hodie operatus es in me. Et nunc ſcio certiſſime ꝙ regnaturus ſis / ⁊ habiturus in manu tua regnum iſrael. iura michi in domino / ne deleas ſemen meū poſt me: neqꝫ auferas nomen meū de domo patris mei. Et iurauit Dauid Saul: abiit ergo Saul in domū ſuā. et dauid et viri eius aſcenderūt ad tutiora loca. Hec de benignitate Dauid in hoſtem. Et cap. ſequenti in Nabal ad preces Abigai benigne vxoris eius.

¶ Inueni inquit ille ſūme bonus / ac benignitatis amator: hominē ſcđm cor meū. Jta primo. regum cap. decimo tertio nunc legit. Queſiuit dominus ſibi virū iuxta cor ſuū: et precepit ei dominus vt eſſet dux ſuper populū ſuū. eo ꝙ non ſeruaueris: ꝙ̄ precepit dominus.

¶ Preceperat et diuinitus indulta lex. Jd cap. viceſimo tertio. exodi diuina lege cauet. Si occurreris boui inimici tui / aut aſino erranti: reduc ad eum. Si videris aſinū odientis te iacere ſub onere: non pertranſibis / ſed ſubleuabis cū eo. Et de patientia Job: totus liber qui Job inſcribit: nos per totum āmonet. Et de vendītione Joſeph / et benignitate: ꝙ fratrū in ſe inſidias vlciſci noluerit: ſacre declarant hiſtorie. de vēditione quidē. Geneſis cap. triceſimo. ſeptimo. Dixit ergo Judas fratribus ſuis: quid nobis prodeſt ſi occiderimus fratrem

Mattheus. 1 · 1. Regum. 24 · 1. Regum. 13 · Exodus. 23. · Job. · Geneſis. 37.

B · C · D

noſtrum/ et celauerimus ſanguinem ipſius? melius eſt enim ut venundetur hiſmaelitis: et
manus noſtre non polluantur. frater enim et caro noſtra eſt. Acquieuerunt fratres ſermo-
nibus illius: et pretereuntibus madianitis negociatoribus/ extrahentes eum de ciſterna:
vendiderunt eum hiſmaelitis viginti argenteis. qui duxerunt eum in egyptum. Et de be-
nignitate eius: cap. quadrageſimo quinto. Eleuauitqꝫ vocem cum fletu: quam audierunt Geneſis. 44
egyptij/ omniſqꝫ domus Pharaonis. et dixit fratribus ſuis: ego ſum ioſeph. adhuc pater
meus viuit? non poterant reſpondere fratres/ nimio terrore perterriti. ad quos ille clemē-
ter: accedite (inquit) ad me. et cum acceſſiſſent prope: ego ſum ait ioſeph frater veſter/ quē
vendidiſtis in egyptum. nolite pauere: neqꝫ vobis durum eſſe videatur ꝙ vendidiſtis me
in his regionibus. pro ſalute enim veſtra miſit me deus ante vos in egyptum. Biennium
eſt enim ꝙ cepit fames in terra eſſe: et adhuc quinqꝫ anni reſtant/ quibus nec arari poterit/
nec meti. premiſitqꝫ me deus: ut reſeruemini ſuper terram/ et eſcas ad viuendum habere
poſſitis. non veſtro conſilio/ ſed dei voluntate huc miſſus ſum: qui fecit me quaſi patrem
pharaonis: et dominum vniuerſe domus eius/ ac principem in omni terra egypti. feſtina-
te/ et aſcendite ad patrem meum: et dicetis ei. hec mandat filius tuus ioſeph: deus fecit me
dominum vniuerſe terre egypti. deſcende ad me ne moreris: et habitabis in terra Jeſſen.
eriſqꝫ iuxta me tu et filij tui: et filij filiorum tuorum/ oues tue et armēta tua/ et vniuerſa que
poſſides. ibiqꝫ te paſcam (adhuc enim quinqꝫ anni reſidui ſunt famis) ne et tu pereas/ et
omnis domus tua/ et omnia que poſſides. En oculi veſtri/ et oculi fratris mei Bēiamin vi-
dent: ꝙ os meum loquatur ad vos. Nunciate patri meo vniuerſam gloriam meam: et cun-
cta que vidiſtis in egypto. feſtinate et adducite eum ad me. Cumqꝫ amplexatus recidiſſet
in collum beniamin fratris ſui: fleuit/ illo quoqꝫ ſimiliter flente ſuper collum eius. Oſcula-
tuſqꝫ eſt ioſeph omnes fratres ſuos: et plorauit ſuper ſingulos. Hec de benignitate ioſeph
Et de Abel ſcribitur Geneſis cap. quarto. Fuit autem Abel paſtor ouium/ et Cain agri- Geneſis. 4.
cola. Factum eſt autem poſt multos dies: ut offerret Cain de fructibus terre munera do-
mino. Abel quoqꝫ obtulit de primogenitis gregis ſui: et de adipibus eorum. Et reſpexit
dominus ad Abel/ et ad munera eius. ad Cain autē et munera illius: non reſpexit. iratuſqꝫ
eſt Cain vehemēter/ et concidit vultus eius. dixitqꝫ dñs ad eum. Quare iratus es: et conci-
dit facies tua? nonne ſi bene egeris recipies/ ſin autem male: ſtatim in foribus peccatū tuū
aderit? ſed ſub te erit appetitus eius/ et tu dñaberis illius. dixitqꝫ Cain ad Abel fratrē ſuū.
egrediamur foras. Cūqꝫ eſſent in agro/ cōſurrexit Cain aduerſus fratrē ſuum Abel: et in-
terfecit eum.

¶ Omnes deniqꝫ theologia predicat bonos. Pſalmus decimus quartus. Dñe quis ha- Pſal. m⁹. 14.
E bitabit in tabernaculo tuo: aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? qui loquitur veritatē
in corde ſuo: qui non egit dolum in lingua ſua. nec fecit proximo ſuo malum.

¶ Ut ſcilicet illi gētibus miſereant. De benigna cura/ ꝓuidētiaqꝫ angelorum circa gētes/ et
F nationes in mūdo: ut ad bonū ferāt/ malos corripiāt/ et emendēt/ ut ad veritatis viam re-
ſpirantibus/ redeuntibuſqꝫ ꝯgaudeāt: paſſim ex prophetis/ et iis que ex celeſti hierarchia
audita ſunt/ ammoneri poſſumus. Zacharie cap. primo docentur angeli terram circuiſſe/ Zacharias. 1
et omnia in pace/ ac trāquillitate ſtatuiſſe. Perambulauimus (dixerūt) terram: et ecce om-
nis terra habitatur: et quieſcit. Illic orat angelus/ et luctuoſam ad deum fūdit precē. Do-
mine exercituum (inquit) vſquequo tu non miſereberis hieruſalem/ et vrbium iuda: qui-
bus iratus es? iſte iam ſeptuageſimus annus eſt. Et meruit angelus audire petitionis
ſue conſolationem. Et noſtris duris caſibus/ calamitatibuſqꝫ ſpiritaliter compatiuntur/
et condolent. Eſaias cap. triceſimo tertio. Ecce videntes clamabunt foris: angeli pacis Eſaias. 33.
amare flebunt. diſſipate ſunt vie/ ceſſauit tranſiēs per ſemitam/ irritum factum eſt pactum/
ꝓiecit ciuitates/ nō reputauit homines. Et quid eſt ꝙ Apocalypſis cap. ſeptimo angelus Apocal. 7.
quattuor aliis āgelis clamat. Nolite nocere terre/ et mari/ neqꝫ arboribus: quouſqꝫ ſigne-
mus ſeruos dei noſtri in frontibus eorum? niſi pia eorum in nos cura/ et prouidentia. No-
bis etiā ad dei cognitionē/ amorē/ et digne imitandum ex defectione redeūtibus congra-

Lucas 15. tulantur et gaudent. Lucas cap. decimo quinto. Gaudium erit coram angelis dei ſuper
vno peccatore penitentiam agente. ⁊ omnes increpationes prophetarum: in pernicioſas/
et perditas multitudines (quas angelis monſtrantibus didicerunt) non immerito intelli-
Apoca. 18. guntur eſſe benigniſſimorum angelorū. et Apocalypſis cap. decimo octauo. Angelus in-
crepat Babyloni/ et multitudini eius: eiqꝫ cōminat. Exite de illa populꝰ meꝰ: ⁊ ne ꝑticipes
ſitis delictorū eius/ et de plagis eorū non accipiatis. quoniā peruenerūt peccata eius vſqꝫ
ad celum: et recordatus eſt dn̄s iniquitatū eius. reddite illi ſicut et ipſa reddidit vobis: ⁊ du
plicate duplicia ſecūdū opera eius. in poculo quo miſcuit vobis: miſcete ei duplū. quantū
glorificauit ſe/ et in deliciis fuit: tantū date illi tormentū/ et luctum. quia in corde ſuo dixit:
ſedeo regina/ et vidua non ſum/ et luctum nō video: ideo in vna die venient plage/ mors/ lu-
ctus/ et fames/ et igne comburet: quia fortis eſt deus qui iudicabit illam. et flebūt/ et plan-
gent ſe ſuper illam reges terre: qui cum illa fornicati ſunt/ et in deliciis vixerūt. cū viderint
fumū incendij eius: longe ſtantes ꝓpter timorem tormentorū eius. dicentes: ve ve ciuitas
illa magna Babylon/ ciuitas illa fortis; quoniā vna hora venit iudiciū tuum.
Hieremi. 3. ¶ Quid: ꝙ a ſe auerſos ac reſilientes: amatorie ſequitur. Hieremias cap. tertio. Tu autem G
fornicata es cum amatoribus multis: tamē reuertere dicit dn̄s/ et ego ſuſcipiam te.
¶ Quid: ꝙ deliciis quoqꝫ reſolutos/ ac per id redire differentes. Licet hic hiſtoriā de filio
Lucas. 15. prodigo quā beatiſſimus Lucas cap. decimo quinto texit (quo magis littera eluceat) inſe- H
rere. in qua profecto hiſtoria: magna benignitatis dei ad nos (qui in deliciis huius mundi
volutamur) contēplari licet argumēta. Ait autē. Homo quidā habuit duos filios: et dixit
adoleſcentior ex illis patri. pater: da michi portionē ſubſtātie que me cōtigit. et diuiſit illis
ſubſtantiā. et nō poſt multos dies: cōgregatis oībus/ adoleſcētior filius peregre ꝓfectꝰ eſt
in regionē longinquā. et ibi diſſipauit ſubſtantiā ſuā: viuendo luxurioſe. et poſtqꝫ oīa con-
ſūmaſſet: facta eſt fames valida in regione illa. et ipſe cepit egere: et abiit/ et adheſit vni ci-
uium regionis illius. et miſit illū in villam ſuam: ut paſceret porcos. et cupiebat iplere vē-
trem ſuū de ſiliquis: quas porci manducabant/ et nemo illi dabat. In ſe autē reuerſus di-
xit: quāti mercenarij in domo patris mei abundāt panibus/ ego autē hic fame pereo: ſur-
gam et ibo ad patrem meū: et dicam ei. pater peccaui in celum et coram te/ iam nō ſum di-
gnus vocari filius tuus. fac me ſicut vnū de mercenariis tuis. Et ſurgēs venit ad patrē ſuū.
cum autē adhuc lōge eſſet: vidit illum pater ipſius/ et miſericordia motus eſt. et accurrēs
cecidit ſuper collū eius: et oſculatus eſt eum. dixitqꝫ ei filius: pater/ peccaui in celum et corā
te/ iam nō ſum dignus vocari filius tuus. dixit autē pater ad ſeruos ſuos: cito proferte ſto-
lam primā/ et induite illum: et date annulū in manu eius/ ⁊ calciamētū in pedes eius. ⁊ ad-
ducite vitulum ſaginatū: et occidite. et manducemus/ ⁊ epulemur: quia hic filius meꝰ mor-
tuus erat: et reuixit. perierat: et inuentus eſt. et ceperunt epulari. Erat autē filius eius ſeni-
or in agro: et cum veniret/ et appropinquaret domui: audiuit ſymphoniā et chorū. et voca
uit vnū de ſeruis: et interrogauit quid hec eſſēt. iſqꝫ dixit illi. frater tuus venit: et occidit pa-
ter tuus vitulū ſaginatū/ quia ſaluū illum recepit. Indignatus eſt autē: et nolebat introire.
pater ergo illius egreſſus: cepit rogare illum. at ille reſpōdens dixit patri ſuo. Ecce tot an-
nis ſeruio tibi/ et nūqꝫ mandatū tuū p̄teriui: et nūqꝫ dediſti michi hedum/ ut cū amicis me-
is epularer. ſed poſtqꝫ filius tuus hic/ qui deuorauit ſubſtantiā ſuā cū meretricibus venit:
occidiſti illi vitulum ſaginatum. At ipſe dixit illi. Fili tu ſemper mecū es: ⁊ oīa mea/ tua ſūt.
epulari autē et gaudere oportebat: quia frater tuus hic/ mortuus erat et reuixit: perierat/
et inuentus eſt. Et ꝙ littera dicit. et eos fruſtra inſimulantes: benigniſſime tolerat/ ratio-
nemqꝫ reddere per ſe ipſe dignatur. id propter ſeniorem fratrem indignatum/ et murmu-
rantem dictum eſt. cui gaudij ſuſcepti/ et epuli publici rationem reddit ſummus pater. et
ne a bonitatis perſeuerantia diſcedat: ſua omnia promittit. Inquit enim tu ſemper mecum
es: et omnia mea tua ſunt. et rationem letitie ſubinfert. Epulari autem et gaudere oporte-
bat: quia frater tuus hic/ mortuus erat: et reuixit. perierat: et inuentus eſt.

I ¶ Deniq; et ſuper humeros attollit ouem/ vix ab errore conuerſam. Apud Lucã cap. de= Lucas .15.
cimo quinto. Pius dñs et ſaluator ſe aſſimilat viro/ qui ouem perditã amatorie ꝓſequitur/
et inquirit (et re vera ille ipſe eſt) et inuentam/ gaudens humeris immẽſe benignitatis ſue
imponit. cui quidẽ benigniſſimo dño congratulant angeli: eius benignitatis imitatores/
ouiq; plurimũ cõgaudent reperte. Erant autẽ (inquit Lucas) appropinquãtes ei publica=
ni et peccatores: ut audirent illum. et murmurabant phariſei/ et ſcribe dicentes: q̃a hic pec=
catores recipit/ et manducat cum illis. et ait ad illos parabolam iſtam dicens. Quis ex vo=
bis homo qui habet centũ oues/ et ſi pdiderit vnã ex illis: nõne dimittit nonaginta nouẽ in
deſerto/ et vadit ad illam que perierat: donec inueniat eam? et cum inuenerit eam: imponit
in humeros ſuos gaudens. et veniẽs domũ: conuocat amicos/ et vicinos dicens illis. con=
gratulamini michi/ quia inueni ouem meã que perierat. dico vobis ꝙ ita gaudiũ erit in ce=
lo: ſuper vno peccatore penitentiã agente/ q̃ ſuper nonaginta nouem iuſtis: qui non indi=
gent penitentia.

K ¶ Ingratis quoq; clementiſſime vtitur. Mattheus cap. quinto Ego autẽ dico vobis: dili Matheus .5.
gite inimicos veſtros: bene facite iis qui oderunt vos/ et orate pro pſequẽtibus/ et calum=
niantibus vos. ut ſitis filij patris veſtri qui in celis eſt: qui ſolem ſuũ facit oriri ſuper bonos Mathe .20.
et malos/ et pluit ſuper iuſtos et iniuſtos. Et cap. viceſimo. Qui voluerit inter vos primus
eſſe: erit veſter ſeruus. ſicut filius hoĩs nõ venit miniſtrari: ſed miniſtrare/ et dare animã ſu=
am redemptionẽ pro multis.

L ¶ Tu vero (ut tue littere indicant) procidentẽ ſacerdoti impiũ (ut ais) atq; peccatorem: ne
ſcio quo pacto cõtra diſcipline ordinem aſtans calce abieciſti. Hoc ex loco notatu dignum
eſt: impiũ illum et peccatorẽ/ ad recõciliationis per penitentiã ſacramentum/ omni (ut par
eſt) cum humilitate/ verecũde ſacerdoti procubuiſſe/ ſecundũ chriſtianã diſciplinã. Et diſci
plinã quã hic appellat: cõtra cuius ordinẽ Demophilus cõmiſit/ eam intelligere oportet/
qua peccator ſeſe ante ſacerdotẽ humilians/ et ad eius pedes prouoluẽs: ſe reum accuſa=
bat. orans ut pro impietatibus quas ipſe memorabat: et quaſcũq; in deum/ in ſuperiores/
in ſeipſum/ proximũ/ et equales/ et in inferiores admiſerat: oraret. vt venia/ miſericordiaq;
apud deum/ apud quẽ plurima ꝓpiciatio eſt: dignaret/ et ex illis ĩpietatibus iuſtificaret. ⁊
hãc ſane accuſationẽ ad iuſtificationẽ ĩpij: nũc noſtri cõfeſſionẽ vocãt. et ꝙ ſacerdoti ꝓcide
rent/ fuſiq; ſeſe humiliãtes/ procũberent humi: in vetuſtis adhuc codicibus legit. Quo ex
loco conijcere promptũ eſt: ſalubrem/ et religioſã humiliũ accuſationũ/ cõfeſſionũq; diſci=
plinã: etiam ex apoſtolorũ tempore cepiſſe/ ad cadentiũ erectionẽ/ ad peccatoꝝ iuſtificati=
onẽ/ reconciliationiſq; gratiam.

M ¶ Et ſi dei eſt iudiciũ (ut ſacra teſtant eloquia) ſacerdotes autẽ angeli ſunt. Eſaias cap. tri Eſaias .30.
ceſimo. Deus iudicij dñs eſt. Et Paulus ad rhomanos cap. ſecũdo. Propter id inexcuſa= Ad roma .2.
bilis es o homo qui iudicas: in quo enim alterum iudicas/ teipſum condẽnas. ſcimus enĩ
quoniam iudicium dei eſt. Et malachias cap. ſecundo. Labia enim ſacerdotis cuſtodiunt Malachie .2.
ſcientiam: et legem requirent ex ore eius/ quia angelus dñi exercituũ eſt.

N ¶ Quid enim quod nõ ꝯueniret fecit Ozias: incenſũ offerẽs deo? De Ozia/ de Saule/ et
de infenſiſſimis demonibus/ qui et bona et ꝯueniẽtia fecerũt/ ſed que ad eos minime ptine 2. Parali .26
bãt. verũ ꝓſũpſerũt ſuperbe/ ſupra ſe/ et id qđ ſuũ erat officiũ attẽtantes: Exempla hoc in
loco inducit beatiſſimus pater. de Ozia autẽ legitur libro ſecũdo Paralipomenõ cap. vi=
ceſimo ſexto. Iratuſq; ozias et tenẽs in manu turibulũ vt adoleret incenſũ: minabat ſacer
dotibus. ſtatiq; orta eſt lepra in fronte eius/ corã ſacerdotibꝰ in domo dñi ſupra altare thy=
miamatis. Et in ſcholiis ꝑme ptis ſcdi capitis eccleſiaſtice hierarchie: id ad lõgũ adductũ
eſt. De ſupba vero ꝓſũptione Saulis: ꝑmo Regũ cap. decio tertio legit. Et expectauit ſe= 1. Regum .13.
ptem diebus iuxta placitum Samuelis: et nõ venit Samuel in galgala/ dilapſuſq; eſt po=
pulus ab eo. Ait ergo Saul: afferte michi holocauſta/ et pacifica: et obtulit holocauſtum.
Propter quam ſuperbiam/ et temerariam attentationem (qua ſe/ ſuumq; officium non co=
gnouit) deus Saulem reppulit/ atq; abiecit. De infẽſiſſimis autem demonibus. Marcus

cāp.tertio.Et ſpiritus immundi cum illum videbant:procidebant ei/et clamabant dicētes.
Tu es filius dei.et vehementer comminabatur eis:ne manifeſtarent illum.Neqꝫ enim de=
cebat:ut quem etiam angeli cum timore/et magna cum reuerentia nunciauerant/prophe
tiſqꝫ longe antea prefigurauerant/impuri demones nominare auderent.

¶ Sed profecto a theologia oīs alienus interdicitur epiſcopus.Ꝙ quiſqꝫ in ſuo ordine
Neemie.13. manere debeat.Neemie cap.decimo tertio.Et conſtitui ordines ſacerdotum/et leuitarū: O
1.Corin'14. vnūquēqꝫ in miniſterio ſuo.Et Paulus prima ad Corinthios epiſtola cap.decimo quar=
to.Omnia enim honeſta/et ſecundum ordinem fiant in vobis.

Leuitici.16. ¶ Soluſqꝫ pontifex ſemel in anno ingreditur in ſancta ſāctorum.Id Leuitici cap.decimo
ſexto deſcribitur/et qua mundicia/quoue apparatu pontifex/ſummuſqꝫ ſacerdos ingrede P
retur ſancta ſanctorum.Loquere(inquit ad Aaron fratrem tuum/ne omni tempore ingre
diatur ſanctuarium quod eſt intra velum/coram propiciatorio quo tegitur arca:ꝛ nō mo=
riatur.eritqꝫ hoc vobis legitimū ſempiternum:ut oretis pro filiis iſrael/et pro cunctis filiis
eorum ſemel in anno.Et hec expiatio fiebat menſe ſeptimo/decima die menſis.Et huius
typi veritatē:in ſaluatore domino noſtro ſubſecutam eſſe:a beatiſſimo Paulo epiſtola ad
Ad hebre.9. Hebreos cap.nono declaratur.Chriſtus autem aſſiſtens pōtifex:peramplius/et perfecti=
us tabernaculum non manu factum/id eſt non huius creationis/neqꝫ per ſanguinē hyrco
rum/aut vitulorum/ſed per propriū ſanguinem introiuit ſemel in ſācta ſanctorum/eterna
redemptione inuēta.Ꝙ autem ſacerdotes ſancta circumferant/ac circumtegant:et leui=
Numeri.4. te ea non tangant ne moriantur/Numeri cap.quarto ſcriptum eſt.Tabernaculū federis/
et ſancta ſanctorum ingredietur Aaron/et filij eius:quando mouenda ſunt caſtra.et depo
nent velum quod pendet ante fores:inuoluentqꝫ eo arcā teſtimonij.Cūqꝫ inuoluerint Aa=
ron et filij eius ſanctuarium/et omnia vaſa eius in commotione caſtrorum:tunc intrabunt
filij Caath ut portent inuoluta/et non tangant vaſa ſanctuarij:ne moriantur.

¶ Et iratus eſt furore dn̄s contra Ozie temeritatem.De Ozia paulo ante dictum eſt.De
Numeri.12. maria vero ſorore Moſis:Numeri cap.duodecimo.Locutaqꝫ eſt maria et Aaron contra Q
moiſem.num per ſolum moiſē locutus eſt dn̄s?nōne et nobis ſimiliter eſt locutus?quod
cum audiſſet dn̄s:iratus eſt valde.Et ecce maria apparuit candens lepra/quaſi nix.cumqꝫ
reſpexiſſet eam Aaron/et vidiſſet perfuſam lepra:ait ad moiſem.obſecro dn̄e mi/ne impo=
nas nobis hoc peccatum/quod ſtulte cōmiſimus.ne fiat hec quaſi mortua.ecce iam mediū
carnis eius deuoratum eſt a lepra.clamauitqꝫ moiſes ad dn̄m dicēs:deus obſecro ſana eā.
cui reſpondit dn̄s:ſi pater eius ſpuiſſet in faciem illius/nōne debuerat ſaltem ſeptē diebus
rubore ſuffūdi?ſeparetur ſeptem diebus extra caſtra:et poſtea reuocabit̃.excluſa eſt itaqꝫ
maria extra caſtra ſeptem diebus:et populus nō eſt motus de loco illo/donec reuocata eſt
maria.

¶ Et ſuper filios Leue inſiluere demonia.De filiis Leue antiquū habet ſcholiū:eos(cum
manus imponendi poteſtatem non haberēt)exorciſmis/imprecationibuſqꝫ temerarie ab= R
uſos:protinus incurſaſſe/occupaſſeqꝫ demonia/in eoſqꝫ inſiluiſſe.De quibus et quorū ſi=
Hieremie.23 militbus:Hieremie vaticinium cap.viceſimo tertio adducit beatiſſimus pater.non mittebā
De aſtrolo= ꝓphetas:et ipſi currebant.nō loquebar ad eos:et ipſi ꝓphetabant.quo oraculo et ex pre=
gis/magis/ ſenti loco ariolorū/aruſpicum/mathematicoꝝ/magicorum/et inuocatoꝝ vanitas/explo=
ꝛ huiuſmodi ditur/execratur/damnatur.hi enim ferme quaſi fati neceſſitas/et non prouidentia regeret
vano hominū orbem/ꝛ mutabilia mutabiliter/et immutabilia immutabiliter:futura noſſe ſibi arrogant.
genere Ꝙ ſi illis aſtra/exta/aut dextra libratū fulmen ab aure/futurorum euenta non monſtrent
(ut neqꝫ revera faciunt)tunc ad coniecturas deſcendunt humanas/voluntqꝫ vates videri.
Ac eſto credant prouidentie legibus orbem moderari:nō ſunt tamen illi miſſi:ut diuine ꝓ
uidētie decreta hoībus denuncient/que ꝓfecto dei ꝓuidētie/angelorum amminiſtrationi=
bꝰ cōmiſſe ſunt.quis enī eos ſecretarios dei fecit?Et ſimiles ſunt huiuſmodi(ut ſic dicam)
diuinaculi ijs qui viſo regis ſolio/ſtatim ſoleant multa delirare:et quidquid ab eo toto illo
anno/aut pluribus annis decretum ſit/et eius totum conſilium ſe dicant tenere.Celum

enim ſoliũ/et thronus dei eſt. Verũtamẽ nõ ĩficias eo celũ librũ eſſe/imo et totũ vniuerſũ/
et vniuerſi particulam etiam quãꝫ/ſed non vanoꝝ iſtoꝝ ut plurimũ illitteratoꝝ/et idiota=
rum:verum eterne dei ſapientie. Et harum plereꝫ fucariarũ (ut ſic dixerim) diſciplinarum
tolerande eſſent/ob quandã ad liberaliores diſciplinas affinitatẽ: ſi non e vicino veneficã
quandã et impurã magiam/et adiuratoriã haberent. ad quã ſe ſolent ut plurimũ precipi=
tantes dedere. Et pater mendacij: mendacia illis ſupſtitioſis vanitatibus/ſũmis tamen in
deum iniuriis fecit inſtrumẽta. qualia ſunt emẽtiti libri Salomonis/et Apollonij thianei/
et ij qui dicũtur Semãphoras/et nominũ dei. quibus in libris/imprecationes/et adiurati=
ones ſpirituũ cõtinẽtur: et audet/et preſumit homo pphanus/ſuis horrendis execrationi=
bus/ſpiritales poteſtates adiurare. cum et angelus dei ne preſumat/ne blaſphemet/etiam
veretur diabolo ĩperare. ſed (ut eloquia aiũt) dixit/imperet tibi dñs. Et in illis qui et Apol=
lonio/et Salomoni parum caute aſcribũt libris: bonoꝝ angelorũ inuocationes/et pſidia
cõtinẽtur/elaborate imprecationes/nomina dei in ſacramẽtis occultis/et myſteriis vene=
rata/et exquiſita/nomẽ dei ineffabile/et (qḋ magis dolẽdũ eſt) trine beatitudinis inclama=
tiones/et ſacratiſſimũ Jheſu nomen/in quo omne genu flectatur/celeſtium/terreſtrium/⁊
infernorũ: frequenter reperias. Et nõ defuerũt qui de his rebus vnde in parte pendeãt/ita
opinati ſint. arbitrati ſunt enim olim gentiles/noſtre ſancte functionis ſacrorum miniſtris
inſidiatos. quos cum viderent certis nominũ dei inuocationibus vti/ſubiicere ſibi demo=
nes/ſanitates reſtituere/et miracula operari: protinus rati ſunt huiuſmodi nebulones va=
niſſimi/virtute nõnulloꝝ incantantiũ verborũ/et ſecrete inter eos cõſtitute diſcipline: mi
racula illa patrare. Plane enim in eccleſiis erant exorciſte a ſacro principatu ordinati: qui
manus imponerẽt/et immũdos ſpiritus a vexatorũ corporibus arcerent/et poteſtates ſibi
ordinatas exercerent. pro quibus erant certe imprecationes a ſanctiſſimis ducibꝰ noſtris
inſtitute/exorciſmi/atꝫ adiurationes: quas latini latinas habebant/et greci cõſimiles gre
cas/et hebrei hebreas. Arbitrant̃ itaꝫ nefarios illos/⁊ ſuperſtitioſos/qui noſtris inſidia=
bant̃/diuina nulla ex parte ſapientes: ſtuduiſſe imprecationes illas/et exorciſmos tenere.
quas vbi habuerunt/rati ſunt ſe chriſtianorũ ſecreta callere/et miracula que vellent ſimili=
ter operari poſſe. et latina/greca/pariter et hebrea: in vno libro (ut faſciculo quodã) colle=
gere. adiectis nouis titulis/nouis petitionibus/et operandi modo: pro eorũ vana/et ſup=
ſtitioſa volũtate. ſic autem collecta aſcripſerunt Apollonio: quẽ omni ritu initiatum/om=
ne idioma/omneꝫ linguam callentẽ (ut de apoſtolis credimus) gẽtiles fingũt. Et libros
Philoſtrati de Apollonio legi: eo (ut michi videre ſum viſus) ingenio fictos/ut gentiles ni=
chil de miraculis (que a chriſtianis fiebant) mouerent̃/ſuoue cultu diſcederent/neꝫ idcir=
co Chriſtum deum eſſe conſentirent. quandoquidẽ apoſtoloꝝ tẽporibus: ſimilia (ut plane
fabulantur) miracula feciſſet Apollonius. Et riſum cõtinere frequẽter haud potui/ eorũ li
brum legens: qui cum falſis Apolloniũ miraculis ornant/vera Chriſti ſaluatoris/et ſan=
ctorũ apoſtoloꝝ miracula approbant. taliaꝫ idoneus agnoſcet lector: vtpote ad quorum
ſimilitudinẽ ſua effingãt. que tamen tãtopere ſuis in hiſtoriis voluerãt tacere: ne ea viderẽ=
tur approbare. Et libros illos dico de ĩprecationibus et exorciſmis Apollonio falſe inſcri=
ptos: in ſubterraneis cryptis ferme abſconſos ſemper detinuere/et adhuc detinẽt: timen=
tes ſuper omnia/ne in manus pontificũ veniant. olim puto ne pariter furtum et diſcipline
adulterationẽ deprehẽdiſſent: nunc vero ne eorũ ſupſtitiones in luce arguãtur. Et his de=
monũ machinationibꝰ/nũc ſoli vani quidã chriſtiani: illudũt̃. meminerint tamẽ pro talibꝰ
nefariis auſis/in filios Leue inſiluiſſe demonia. Effecit enĩ plane ars/aſtus/⁊ demonũ calli
ditas: ut hoĩes his diuinis abuterent̃. que cũ tractabãt̃ a dignis: potẽtiã eiꝰ elidebãt/et con
terebãt eius fauces fũditus/et que ſũopere et ſup oĩa formidabat. ut deus his ĩiuriis atro=
citer infẽſus: ſuã manũ retraheret. ⁊ ut ipſe ab antiquo noſter hoſtis libere/multipliciter in
nos deſeuiret/ĩcurſaretꝫ: ut lupus in ouile ſine cuſtodia. ⁊ vanos errores/⁊ hereſes multi=
plices/atꝫ varias diſſemiaret. Unde et nũc ſũopere dolẽdũ eſt/huiuſmodi aduerſus in=
fẽſiſſimos demones pſidiis: loca ſãcta deſtituta eſſe. q̃ ſãcti duces noſtri/et ſui ſucceſſores:

Libri falſo di
cti ſalomonis
Apolonii.
Semanpho=
ras execrbiles
Jude. i.
Apollonii li=
bri.

ad noſtri tutamina reliquerant: et multomagis quia ab iis (quos veritas vocat operarios
iniquitatis) noīa dei prophanata ſunt. ſacramenta conculcata. horrent celi / horrent elemē=
ta / horrent et ipſi qui excitāt demones. Et multū hac in re pōtificibus fuiſſet vigilandū non
ſegniter: et nunc quoqꝫ vigilandū eſſet. Nam vbi pro dignitate / iſta ex ſacroſancto apoſto=
lico ritu / et imaculata diſciplina obſeruata fuiſſent / et confuſionis turbo non omnia inuol=
uiſſet: videremus proculdubio temporibus noſtris per eos qui rebus ſacris preſunt: id ſal=
Marcus.16. uatoris vt diebus antiquis quātū neceſſariū eſſet / indies adimpletum iri. In noīe meo de=
monia eiicient / linguis loquentur nouis / ſerpentes tollent: et ſi mortiferū quid biberint nō
eis nocebit. ſuper egros manus imponent: et bene habebunt. Sed neqꝫ ſacra ſatis reueren
ti cuſtodia obſeruata ſunt: neqꝫ fidei imobilitas (vt decuit) habita. vt nūc etiā ꝓpter opera=
rios iniquitatis ferme religio extincta lugeat: attrectare nō audeāt ſacra ii ad quos id de=
ceat / ne ſimiles illis nefarii et magi videanť. et hoc arte demonis queſitū: quis non videt?
vt in ſacro pricipatu quē illis armis munitū extreme pertimebat: puſillanimitatē / et in infe
ribus temerariū auſum inſtillaret. auſum dico: quo etiā celeſtia ſtatim infimarenť ad abyſ=
ſos. Saul eni et Ozias genibus flexis / cōploſis manibus / in celūqꝫ tenſis orando / et vt pu=
tabant ſe deo humiliando: in temerariū inciderunt auſum / horrendāqꝫ ſuperbiā. ſed vani
de quibus nunc ſermo eſt / et qui multiplices habent modos et ſectas: in longe maiorē. Et
hec duo peccata puſillaminitas / et ſuperbia frequentiſſime operata ſunt: et minime omniū
Semāphora ferme cognita. Et q̄a ſuperius de Semāphoras minus ꝙ in trāſitu dictū eſt: expedit idē=
tidem quid de hoc ſētiant aliqui adiicere. Ut enī chriſtiani myſteria quedā / ⁊ ſacra in arca
nis habuere / que ſolū fas eſſet ſacros ordines et noſſe et tractare: ita quoqꝫ et hebrei arca=
nas quaſdam imprecationes / et inuocationes nominum dei habebant. que vbi ad manus
prophanoꝝ venere: ceperunt ſanctis iuocationibus illis / magno dei nomine tetragrama=
ton / et aliis diuinis nūcupationibus abuti. ex quarū et preſertim magni dei et ieffabilis no=
minis litterariis reuolutionibus: incātationes / ⁊ carmina ſe nectere dicunt ad monſtrifica
portenta / ad elementorū et fluminū imutationes / ſe poſſe ligare / ſe poſſe diſſoluere. ⁊ ſan=
ctiſſimos Dauid hymnos (qui ferme vniuerſi: de ſanctiſſimo ſaluatore noſtro ſacra ſūt ora
cula) ad ſua maleficia traxere. et hec ſeuiſſima procella: ꝙplurimos et vanos iudeos / ⁊ chri
ſtianos implicuit. Et permittit plerūqꝫ deus: vt in eorū quoſdā qui talia aut ex noſtris / aut
ex hebreis deſumpta attentare vane et temere audent / inſiliant demonia. vt in filios Leue
qui talia vane tentare auſi ſunt. alios vero permittit ſigna aliqua facere: ſed proculdubio q̄
ſunt in abutentiū / ⁊ illis adherentiū perniciem. Et vidi mulierculas quaſdam: que ex longa
ſucceſſione ad ipſas deriuatis imprecationibus abutētes / a variis infirmitatibus ſoluebāt
gratis ſuccurrentes: et illicitū ducentes tanqꝫ quiddā ſpiritale operas ſuas vendere. quas
quidem imprecationes qui audierunt: ſatis ſimiles ipſis viſe ſunt / iis quibus ad ſanitates
et manus ipoſitiones olim eccleſie miniſtri vti potuiſſent. vt ad quos: id officium a deo et a
ſanctis eius miniſtris indultum incubuiſſet. Nunc vero ſimilia attentanť a prophanis: et
quoꝝ temeritatē / celum ⁊ terra exhorrent. neqꝫ eis facile perſuaderi poteſt / vt neqꝫ olim te=
merario Sauli: ſe malū aliqđ / aliquodue piaculū in deū cōmittere. quin ſe pios putant / et
religioſa quadam ſupra ceteros et mente et credulitate operari. De quibus vere ſacratus
Mattheus.7 pater / longe videns / multumqꝫ circunſpectus id Matthei cap. ſeptimo adducit. multi di=
cent michi in illa die: domine domine nōne in noīe tuo ꝓphetauimus: ⁊ in nomine tuo de=
monia eiecimus / et in noīe tuo virtutes multas fecimus? et tunc confitebor illis: quia nūqꝫ
vos noui. diſcedite a me oēs qui operamini iniquitatē. Ecce quos veritas operarios iniqui
tatis appellat. ⁊ de quibus amplius ſacratiſſims pater ſubiūgit. neqꝫ fas itaqꝫ eſt (vt diui=
na teſtanť eloquia) ea etiā que iuſta ſunt / non ſecūdū dignitatē / meritaqꝫ exſequi. ceterū de=
bet ſibi quiſqꝫ cautius intendere vt non ſublimia / et que ſe altiora ſunt ſapiat: ſolaqꝫ ea me=
ditari / que ſibi pro meritoꝝ modo credita ſunt. hec ſanctus pater / hec noſter antiſtes / ⁊ gal
liarum apoſtolus: que ab iis qui ſacro funguntur principatu non ignaue / non ſegniter nō
perfunctorie ſunt penſiculanda. Et tanta ſufficiant.

s ¶Merito ſane noſter a deo nobis idultus legifer. Paulus ad Timotheū cap. tertio. Opor- Ad timo. 3.
tet enim (inquit) epiſcopum irreprehenſibilē eſſe/ vnius vxoris virum/ ſobriū/ ornatū/ pru-
dentē/ pudicū/ hoſpitalē/ doctorē/ nō vinolentū/ nō pcuſſorē: ſed modeſtū/ nō litigioſū/ nō
cupidū: ſed ſue domui bene ppoſitū/ filios habentē ſubditos cum omni caſtitate. ſiquis au
tem domui ſue preeſſe neſcit: quomodo eccleſie diligentiā habebit? Nec nobis erubeſcē-
dum fuit: hic ſententiā ſāctiſſimi apoſtoli adducere. q̄q̄ nunc quedā immutata ſūt: religio-
ſa quadā eorū affectione/ qui nos omni pfectione abūdātes eſſe voluerūt. ſed nobis erube-
ſcendū eſt: omni etiā in ſtatu reprehēſibiles eſſe/ nō horrere adulteriū/ intēperātes eſſe/ inor
natos/ imprudentes/ impudicos/ ſine hoſpitalitate/ elingues et indoctos/ vinolentos/ vin-
dices/ ambicioſos/ litigioſos/ cupidos. quibus (cū domui et familie nūq̄ peſſe didicerim?)
ſceptra etiā moderari nō videatur difficile. ut qui iam in ſentētia apoſtoli: nichil noſtrū eſſe
recognoſcere poſſumus. Et plane factum eſt/ ut dum nimiū ſtudetur fictile concoquere/ et
ad ſūmā pfectionē ducere: omni ex parte duxerit rimas/ factūq̄ ſit vas inutile.

t ¶Atq̄ ut ſūmatim dicam iuxta veritatis vocem: qui in modico fidelis eſt. Lucas cap. de- Lucas. 16.
cimo ſexto. Qui fidelis eſt in minimo: et in maiori fidelis eſt. et qui in modico iniquus: et
in maiori iniquus.

u Et apud illos eſſereris/ potius q̄ perficiaris. Effereris/ inſoleſcas/ crudus/ immitiſq̄ fias:
ab efferor efferaris.

¶An vero iuxta diuinas litteras: peccatū duplex ipiorū more peccamus? Hieremias cap Hieremias 2
ſecūdo. Duo eni mala fecit populus meus: me dereliquerūt fontem aque viue/ et fodierūt
ſibi ciſternas diſſipatas. Et dixiſti abſq̄ peccato/ et innocens ego ſum: et ppterea auertat
furor tuus a me. ecce ego iudicio contendā tecū: eo q̄ dixeris nō peccaui.

y ¶Hocq̄ cū (ut ſacra teſtātur eloq̄a) a peccatoribus eſſet ſegregatus. Prima Petri epiſtola 1. Petri. 2.
cap. ſecūdo. Quia et Chriſtus paſſus eſt pro nobis: vobis relinquēs exemplū ut ſequami-
ni veſtigia eius/ qui peccatū nō fecit/ nec inuentus eſt dolus in ore eius.

ʒ ¶Atq̄ hoc eximie in ſe dilectionis argumentū capit. Joannes cap. viceſimo primo. Di- Joannes. 21.
xit Simoni petro Jheſus. Simon ioannis diligis me plus his? dixit ei: etiam dn̄e tu ſcis/
quia amo te. dixit ei: paſce agnos meos. dixit ei iterum: Simon ioannis diligis me? ait illi
etiam dn̄e/ tu ſcis quia amo te. dixit ei iterū: paſce agnos meos. dixit ei tertio: Simon ioan
nis amas me? cōtriſtatus eſt Petrus quia dixit ei tertio amas me: et dixit ei/ dn̄e tu oīa no-
ſti: tu ſcis quia amo te. dixit ei: paſce oues meas.

z ¶Et nequā eum appellat: qui cōſeruo nō dimiſerat debitū. Mattheus cap. decimo octa Matthe⁹. 18.
uo. Tunc accedens Petrus ad eum dixit: dn̄e quotiēs peccauerit in me frater meus/ et di-
mittam ei? vſq̄ ſepties? dixit illi Jheſus: nō dico tibi vſq̄ ſepties/ ſed vſq̄ ſeptuagies ſepti
es. Jdeo aſſimilatū eſt regnū celorū homini regi: qui voluit rationē ponere cum ſeruis ſu-
is. et cum cepiſſet rationē ponere/ oblatus eſt ei vnus: qui debebat ei decem millia talenta.
cum autē nō haberet vnde redderet: iuſſit eum dn̄s venūdari/ et vxorem eius/ et filios/ et oīa
que habebat/ et reddi. Procidens autē ſeruus ille/ orabat eum dicens: patientiam habe in
me/ et oīa reddā tibi. miſertus autē dn̄s ſerui illius: dimiſit eum/ et debitū dimiſit ei. Egreſ-
ſus autē ſeruus ille: inuenit vnum de cōſeruis ſuis/ qui debebat ei centū denarios. et tenēs
ſuffocabat eum dicens: redde quod debes. et pcidens cōſeruus eius/ rogabat eum dicens:
patientiā habe in me/ et oīa reddam tibi. Jlle autē noluit: ſed abijt/ et miſit eum in carcerē/
donec redderet debitum. videntes autē cōſerui eius que fiebant/ cōtriſtati ſunt valde: et ve-
nerunt/ et narrauerunt dn̄o ſuo oīa que facta fuerant. Tunc vocauit illum dn̄s ſuus et ait il
li. ſerue nequā omne debitū dimiſi tibi quoniā rogaſti me. nōne ergo oportuit et te miſereri
cōſerui tui: ſicut et ego tui miſertus ſum? et iratus dn̄s eius: tradidit eum tortoribus/ quo-
aduſq̄ redderet vniuerſū debitū. Sic et pater meus celeſtis faciet vobis: ſi nou remiſeritis
vnuſquiſq̄ fratri ſuo de cordibus veſtris.

rr ¶Nempe enim et iis qui impias in ſe manus iniecerant/ in ipſo ſue paſſionis tēpore. Lu- Lucas. 23.
cas cap. viceſimo tertio. Et poſtq̄ venerunt in locum qui dicit caluarie: ibi crucifixerūt eū

et latrones/ vnum a dextris/ et alterũ a ſiniſtris. Jheſus autem dicebat: pater dimitte illis/
nõ enim ſciunt quid faciunt.

Lucas.9. ¶ Diſcipulos item corripuit: q̃ perſequentes ſe ſamaritanos. Lucas cap. nono. Factũ eſt ss
autẽ dum cõplerent̃ dies aſſũptionis eius: et ipſe faciem ſuam firmauit vt iret in hieruſalẽ/
et miſit nũcios ante cõſpectũ ſuũ. et eũtes intrauerũt in ciuitatẽ ſamaritanorũ: vt pararẽt il-
li. Et nõ receperunt eum: quia facies eius erat eũtis hieruſalẽ. Cum vidiſſent autẽ diſcipu-
li eius Jacobus/ et Joannes/ dixerunt: dñe vis dicimus vt ignis deſcẽdat de celo / et cõſu-
mat illos? et cõuerſus increpauit illos dicens: neſcitis cuius ſpiritus eſtis. filius hoĩs non
venit animas perdere: ſed ſaluare.

¶ Non habemus pontificẽ qui compati non poſſit infirmitatibus noſtris. Paulus ad he- tt
Ad hebre.4. breos cap. quarto. Habentes ergo pontificẽ magnũ/ qui penetrauit celos Jheſum filium
dei: teneamus ſpei noſtre confeſſionẽ. non enim habemus pontificem/ qui nõ poſſit cõpa-
ti infirmitatibus noſtris tentatũ autẽ per oĩa pro ſimilitudine abſq̧ peccato. adeamus er-
go cum fiducia ad thronum gratie eius: vt miſericordiã cõſequamur/ et gratiam inueniã-
mus in auxilio oportuno.

Mathe.12. ¶ Non ↄtendet neq̧ clamabit. Et ipſe eſt mitis. Mattheus cap. duodecĩo. Exeũtes autẽ vv
pharisei: cõſilium faciebant aduerſus eum/ quomodo perderent eum. Jheſus autẽ ſciens/
receſſit inde/ et ſecuti ſunt eum multi/ et curauit eos omnes. et precepit eis ne manifeſtũ eũ
Eſaias.42. facerẽt: ut adimpleret̃ quod dictum eſt per Eſaiam ꝓphetã dicentẽ. Ecce puer meus quẽ
elegi/ dilectus meus in quo bene cõplacuit anime mee. ponã ſpiritũ meũ ſuper eum: et iu-
diciũ gentibus nũciabit. non contendet/ neq̧ clamabit: neq̧ audiet aliquis in plateis vocẽ
eius. harũdinem quaſſatã nõ cõfringet: et lignũ fumigans non extinguet/ donec eiciat ad
victoriam iudicium. et in nomine eius gẽtes ſperabunt. Et mitis ⁊ propiciatio dicitur pro
Matheus.11 peccatis noſtris. Mitis quidem Mattheus cap. vndecimo. Et diſcite a me quia mitis ſũ/
et humilis corde: et inuenietis requiem animabus veſtris. Propiciatio autem prima ioan
1. Joãnis.2. nis epiſtola cap ſecundo. Et ipſe eſt propiciatio pro peccatis noſtris: non pro noſtris autẽ
1. Joãnis.4. tantũ/ ſed etiam pro totius mundi. Et cap. quarto. in hoc apparuit charitas in nobis: quo-
niam filiũ ſuum vnigenitũ miſit in mundum/ vt viuamus per eum. in hoc eſt charitas/ non
quaſi nos dilexerimus deũ: ſed quoniã ipſe prior dilexit nos. et miſit filium ſuum propicia-
tionem pro peccatis noſtris.

Numeri.25. ¶ Ne ſi millies quidẽ Phinees et heliam te dicas emulari. De Phinees numeri cap. vice xx
ſimo quinto. Et vnus de filiis iſrael intrauit coram fratribus ſuis ad ſcortum madianitẽ/ vi
dente moiſe et omni turba filiorum iſrael: qui flebant ante fores tabernaculi. quod cum vi-
diſſet Phinees filius Eleazari/ filii Aarõ ſacerdotis: ſurrexit de medio multitudinis. et ab-
repto pugione ingreſſus eſt poſt virum iſraeliten in lupanar: et perfodit ambos ſimul virũ
ſcilicet/ ⁊ mulierẽ. dixitq̧ dominus ad moiſem: Phinees filius Eleazari/ filii Aaron ſacer-
dotis auertit iram meã a filiis iſrael. quia zelo meo cõmotus eſt contra eos: vt non ipſe dele
rem filios iſrael in zelo meo. idcirco loquere ad eum. ecce do ei pacem federis mei: et erit tã
ipſi et ſemini eius pactũ ſacerdotii ſẽpiternũ. quia zelatus eſt pro deo ſuo: ⁊ expiauit ſcelus
filiorum iſrael. Erat autẽ nomẽ viri iſraelite qui occiſus eſt cũ madianitide Zambri filius
Salumi/ dux de cognatione et tribu Simeonis. porro mulier Madianitis que pariter in
terfecta eſt: vocabatur Cozbi filia Sur principis nobiliſſimi madianitarũ. Et de helia ter-
tio regum cap. decimo octauo legitur/ iuſſiſſe quadrigentos et quinquaginta vanos ſacer
3. Regum.18 dotes occidi. Et de vtroq̧ primus Machabeorũ cap. ſecundo. Phinees pater noſter zelã-
1. Macha.2. do zelum dei: accepit teſtamentũ ſacerdotii eterni. Helias dum zelat zelũ legis: receptus ẽ
in celũ. Et vbi ſacratiſſimus inſtitutor beati patris diuinus paulus ãmonet eos qui doctri-
2. Timoth.2 ne dei aduerſãtur in mãſuetudĩe docẽdos/ ſcđa eſt ad Timotheũ epiſtola cap. ſecũdo. Ser-
uũ autem domini (inquit) non oportet litigare: ſed manſuetũ eſſe ad omnes/ docibilẽ/ pati-
entem/ cum modeſtia corripiẽtem eos qui reſiſtunt veritati.

¶ Cum aliquando in Cretam veniſſem: ſanctus Carpus me ſuſcepit hoſpitio. Hic eſt Car yy

pus cuius beatiſſimus Paulus ſecũda ad Timotheũ epiſtola cap. quarto meminit. Penu= 2. Thimo. 4
lam quã reliqui Troade apud carpũ: veniens affer tecũ/ ⁊ libros/ maxime autẽ mẽbranas
33 ¶ Cumq; eius celebritatis quã vulgus ilarias vocat. Ilarie grecum vocabulum eſt: et leti=
cie/ voluptateſq; ſonat. Et ilarie olim gẽtiliũ feſta erant: que cum nouus imperator pronũ=
ciatus eſſet celebrabantur. publica ſpectacula fiebant/ ſacrificia publica/ publicũ ſine inter
miſſione epulũ. lugentes ceſſabãt a luctu/ ſpectaculis aderãt/ letiſq; cõuiuiis. Leguntur et
ilarie apud rhomanos celebritatem fuiſſe Cybeles/ matris deorũ. Sed hec omnia ocyus
faceſſant cum ſuis falſis diis/ depereatq; memoria. et tãtum pro nota adiectum eſſe: ferme
putetur piaculum.

¶ Tito põtifici per epiſtolam interrogãti que ſit ſapiẽtie domus/ que patera/ qui cibi eius/
et qui potus epiſtola.
IX

A Anctus quidem Timotheus honeſtiſſime tite: neſcio an aliquid ſcripſerim de
s theologicis ſignis/ cuius ille ignarus abſceſſerit. ceterũ in ſignificatiua theolo=
gia/ omnia illi que in diuinis litteris de deo indigne dici pleriſq; videntur: diligẽ= Significati=
tiſſime enucleare curauimus. Nam abſurditatem profecto maximã imperitis ac rudibus ua theologia
animis imprimunt/ arcane illius ſapientie patres: cum per obſcura quedam enigmata di=
uinã illam/ plenamq; myſteriis ac prophanis inacceſſã veritatẽ/ enũciant. Atq; ea ratio eſt
cur plurimi diuinorum myſteriorũ verbis difficile credim⁹. ea eni cum adherẽtibus ſibi tan
tum vernaculis et carnalibus ſignis aſpicimus: cũ his amotis ipſa in ſe ipſis nuda atq; ad
purum liquida intueri debeamus. Ita enim vite fontem digna demũ veneratione proſe=
quimur: ſi hunc in ſeipſum fũdi et in ſemetipſo ſtare videamus. Atq; vnam quãdã vim ſim=
B plicem ſe mouentẽ/ per ſe operantem/ ſeq; ipſam non deſerentem intelligamus: ſciẽtiarũq;
omnium ſcientiam eſſe/ ac ſemper ſeipſam per ſeipſam intueri fateamur. Oportere igitur
C exiſtimauimus a nobis cum illi/ tum ceteris omnigenas formas exponi: que de deo ſacra=
tiſſime/ ſymbolice/ ſignificatiueq; finguntur. Namq; exteriora velamina perq; ſane multa
D indignitate plena ſũt: que inſtar efficta prodigii/ minus probabilia videantur. puta cum in
superſubſtãtiali illa diuina generatiõe ventrem dei/ deum corporaliter gignere fingũt: ver=
bumq; in aere ex corde viri illud eructante profundi/ ⁊ ſpiritum ex ore ſpirantis prodire de=
E ſcribunt. ac ſinus dei patris corporeo more filiũ vlnis complectentes: nobis cum laude pro
F nunciant. Siue cum iſta: per inferiora quelibet/ et que humo prodeunt ſignãt. atq; cum ar
bores quaſdam/ et virgulta et flores/ radiceſq; inducũt. ſiue cum inundantes aquarũ fon=
tes: aut ſplendorũ/ lucis productiuas generationes: ſeu alias quaſlibet deſcriptiones (que
G ſupſubſtãtialia multiplicis theologie ſacramẽta digniſſime referẽt) ponũt. Itẽ cũ intelligi=
bilib⁹ dei ꝓuidẽtijs/ aut donis/ aut ĩſinuatiõib⁹/ aut ꝟtutib⁹/ aut ꝓprietatib⁹/ aut terminis/
aut mãſionib⁹/ aut ꝓceſſib⁹/ aut diſcretionib⁹/ aut ꝯiũctionib⁹: humanã deo effingunt for=
mam. et ferarũ/ et aliorũ animaliũ ac plantarũ/ lapidumq; varias ſpecies/ et ornatũ illi mu=
liebrem: aut barbaricas armorũ inſtructuras applicant/ et vaſorũ fictoriã ſeu conflatoriam
veluti opifici vulgari attribuũt. et equos illi/ et currus ſedeſq; ſubſternunt: ac dapes quaſ=
dam veluti cocorũ cõmentis et arte conficiunt/ bibentemq; ⁊ ebriũ ac dormitantem/ crapu
laq; diſtentum dicũt. Quid memorẽ iras/ dolores/ omnimoda iuramẽta. penitẽtias/ male
dicta/ furores/ multimodas item obliquaſq; fruſtratarũ ꝓmiſſionũ rationes: gigãteam illã
in geneſi expugnationẽ/ quando viris illis potentibus ex metu dicitur inſidiari/ idq; cũ edi=
ficium illud non pro aliorũ iniuria ſed pro ſalute ſua molirent̃. Concilium quoq; illud quid
referã aduerſus Achab fraude ac deceptione capiẽdum: in celo cõcinatũ. Quid item can=
ticorũ carnales/ ac adamatorios q̃ plurimos affectus/ et queq; alia ſacra et viſibilia ſigna
occultis obducta/ ⁊ in multitudinem excreſcẽtia/ diuina fictio ſacris audacius inſeruit/ atq;
effinxit. ſingularibuſq; et indiuiduis: que diuiſionem admittũt. et figuratiua atq; multifor=
mia: iis que formã/ figurãq; nõ capiunt. Quorum profecto ſiquis intueri poſſit intimum/
ſecretũq; decorem: myſtica eſſe omnia/ et diuina mirabitur/ atq; ingenti theologie lumine
plena. Neq; enim putandũ eſt viſibilia ſigna ſui cauſa fuiſſe cõficta: verũ arcane illius plu=

rimiſq; inuiſibilis ſciẽtie. idcirco velata: ne prophanis fierent peruia que ſacratiſſima ſunt/
ſoliſq; veris ac legitimis diuinitatis amatoribus aperta paterẽt. quippe qui puerilem om=
nẽ ſenſũ/ atq; imaginẽ ſacra ſigna diſcutiẽdo/ deponerẽt: ac ſimplicitate animi ⁊ cõtempla

Duplex theologorũ traditio.

tiue ratione virtutis ad ſimplicem illã/ atq; omnino mirabilẽ/ ac ſupeminẽtem ſignorũ veri
tatem penetrare ſufficerent. Et hoc preterea operepreciũ eſt aĩaduertere/ duplicẽ eſſe theo
logorũ traditionẽ: arcanã alterã ac myſticã/ alteram vero manifeſtã atq; notiorem. ⁊ alterã H
quidem ſignificatiuã ac perficiẽtem: alterã vero ſapiẽtie eſſe ſtudioſam/ ac demonſtratiuã.
connexum vero/ intextumq; eſt effabili: quod dici nõ poteſt. atq; illud quidẽ perſuadet/ col
ligit/ ac ɔfirmat veritatem: hoc autem agit/ atq; indocibilibus/ occultiſq; docẽdi modis cõ
ciliat/ collocatq; in deo. Ne in ipſa quidẽ ſanctiſſimorũ ſacramẽtorum celebratione ſancti
illi noſtre/ ſeu legalis traditionis magiſtri: diuinis atq; honeſtiſſimis abſtinuere ſignis. ſed I
et ipſos quoq; ſãctiſſimos ãgelos diuina/ myſtice per enigmata propalare cernim⁹: ipſũq;
Iheſum in parabolis diuina: per typice mẽſe apparatũ deifica myſteria tradere. fuit enim

Ratio quare duplex ẽ theologie traditio.

profecto cõueniens vt nõ modo illibata plurimis ſeruarent̃ ſancta ſanctorũ: verũ vt et ipſa
quoq; hominũ vita (que indiuidua ſimul/ ac diuiſibilis eſt) pro captu et modo ſuo diuinis
cognitionibus illuſtrata doceret̃. et impaſſibilis ipſius pars ad ſimplices atq; intimas di=
uinarum imaginum ſpecies contuẽdas ſecerneret̃: que vero paſſibilis eſt/ vernacule (vt ita
dixerim) illiceret̃ vna/ atq; ad capiẽda que ſũt auguſtiſſima preelaboratis typicorũ ſignoꝝ
fictionibus intenderet̃. cui quidẽ nimirũ natura cognata ſunt huiuſmodi ex noſtris ſũpta
velamina. Quod indicãt quicũq; (cum apertam et extra velamina audierint theologiam)
in ſe ipſis imaginẽ aliquã fingunt: que illos ad dicte theologie intelligẽtiam manuducat. K
Sed et ipſa mundi viſibilis fabrica: inuiſibilibus dei (quemadmodũ et paulus/ et verax ra= L

Partio theologie.

tio docet) ſubſignat̃. Quocirca ⁊ theologi alia quiden ciuiliter atq; legitime: alia vero pur
gate et incontaminate perſpiciunt. et alia humane ac medie: alia vltra humanã conſuetudi
nem/ atq; perficiẽdo diſcutiunt. atq; interdum quidem a viſibilibus legibus: interdum ve=
ro ab inuiſibilibus (prout ſubiectis ſacris litteris/ et mentibus/ ⁊ animis congruit) docent.
neq; enim hiſtoria ſimplici et vacua: ſed vitali perfectione ſubnixus eſt illorũ omnis/ et per
omnia ſermo. oportet igit̃ et nos omiſſa de hiſce opinione vulgari: ĩtra ſacra ſigna tota in=
tentione penetrare. neq; ea debito honore priuare: cum ſint diuinaꝝ figuraꝝ germina/ ex=
preſſiones atq; forme/ ac ſecretiſſimorũ excellentiũq; ſpectaculoꝝ euidentes imagines. nõ
enĩ ſola ſupſubſtantialia et intelligibilia ac diuina lumina typicis variãtur ſignis (ſicuti cũ
superſubſtãtialis deus ignis dicitur: et intelligibilia eloquia dei ignita memorantur) verũ
et intelligibilium/ intellectualiũq; angelorum ſacre ille diſtinctiones variis formis/ et mul
tiplicibus/ igneiſq; figuris deſcribunt̃. Atq; aliter ipſam ignis imaginem cum de deo (qui
omnẽ intelligentiam ſuperat) dicitur/ oportet accipere: aliter cum de intellectualibus eius M
prouidentiis/ ſiue rationibus/ aliter quoq; cum de angelis enũciatur. ac priorem quidẽ illã
imaginem ſcdm cauſam/ ſequentem vero ſecundũ ſubſtantiã/ tertiam ſecundũ participati=
onẽ: atq; alia aliter ſicuti digna cuiuſq; ſpeculatio/ et erudita diſpoſitio ſancit/ accipere con

Hic queſtioni pontificis titi ſatiſfacit

uenit. et non temere ac paſſim ſacra ſigna miſcere: ſed ipſa congrue cauſis/ ſiue ſubſtantijs/
ſiue virtutibus/ ſiue ordinibus/ meritiſue ac dignitatibus diſcernere. quoꝝ etiã ſunt enunci
antia ſigna. ¶ Et ne modum excedamus epiſtole: ad ipſam iam propoſitã a nobis queſti=

Eſca ſiue cibi.

onẽ veniamus. dicimus itaq; eſcam omnẽ vim habere eos perficiendi quos nutrit: dũ imp=
fectũ illorum atq; indigẽtiã replet/ ⁊ infirmitatẽ curat/ vitãq; cuſtodit. ⁊ reuireſcere facit/ ac
renouat. et vitalẽ illis iocũditatem/ copiamq; largitur. prorſuſq; meſticie et imperfectionis
omnis expultrix: leticie vero ac perfectionis indultrix eſt. rite et igitur ſapientiſſima/ beni= N
gniſſimaq; ſapientia diuinis laudatur eloquiis: ꝙ myſticũ craterẽ ſtatuat/ ſacrũq; ipſius

Duplex cib⁹/ atq; eſca.

propinet poculum/ ſolidiores quoq; ante cibos ꝓponens. et cum alta predicatione: ipſam
deſiderantes benigniſſime inuitans. Duplicem ergo diuina ſapiẽtia proponit eſcam: ſoli=
dam alteram atq; durabilem/ alteram liquidã et que profuuditur. in cratere quoq; proui=
dentiſſime benignitatis ſue: gratiam/ copiamq; largitur. crater enim rotundo ⁊ patulo ore

cum ſit:prouidētie omniū (que initio et fine caret:patenſqꝫ et explicita oīa ambit/ et conti=
net) ſignū profecto eſt. Verū quoniā ⁊ ad oīa prodiēs in ſcipſa manet/ ſubſiſtitqꝫ in īmobi
li identitate ſua/ neqꝫ prorſus a ſeipſa diſcedit ſtabiliter/ firmiterqꝫ locata:ipſe quoqꝫ crater
ſtare memoraṫ. Edificare autē ſibi domū ſapiētia diciṫ/ et in ipſa ſolidos cibos/ et pocula/ Domus.
cratereꝫ ꝓponere:vt oībus diuina digne cōiicientibꝰ perſpicuū ſit/ illū eſſe perfectā pro=
uidētiā qui oībus vt ſint/ ac bene ſint autor eſt ⁊ cauſa. ⁊ ꝓcedit ad oīa:et in oībus ſit et oīa
cōtinet. atqꝫ eadē rurſus in ſeipſa per eminētē excellentiā:nichil in nichilo ſecundū nichilū
eſt. ſed excipiṫ ab oībus ipſa in ſeipſa identidē/ ac ſempiterne ſubſiſtēs/ et ſtans ⁊ manens:
ſempqꝫ codē modo ac ſimiliter habens/ et nequāqꝫ extra ſe fit: neqꝫ a ſede ꝓpria/ et īmobili
māſione atqꝫ ſubſtātia deficit. verū ⁊ in ipſa ꝓuidētie ſueītegra/ perfectaqꝫ bonitate:cūcta
diſponit. et ꝓcedit ad oīa:et in ſeipſa manet. ⁊ ſtat ſemper:atqꝫ moueṫ. ⁊ neqꝫ ſtat:neqꝫ mo
uetur. ſed ꝓuidētie (vt ita dixerim) officia/ ⁊ actiones dum ſtat īmobilis:peragit. atqꝫ dum
prouidet:in ſua illa ſtabilitate diuine ratione nature omnino mirabiliter manet. Sed enim Quis ſolidꝰ
dixerit quiſpiā:quis ſolidus eſt/ et quis liquidus cibus? huiuſmodi enim benigna ſapiētia cibus et quis
largiri ſimul/ ac ꝓuidere laudatur. Arbitror itaqꝫ ſolidū cibum ītellectualis/ perſeuerātiſqꝫ liquidus.
perfectionis/ atqꝫ idētitatis ſignificationē preferre:per quā intellectuales illi ſēſus ſecūdū Cibꝰ ſolidꝰ.
O ſtantē/ ac potentiſſimā et ſingularē/ indiuiduāqꝫ ſcientiā diuina participāt. quibus beatiſſi
mus Paulus ſolidi veraciter cibi a ſapiētia accepti:cōſortiū et participiū tradit. Porro li= Cibꝰ liquidꝰ
quidū cibum inundantiā illā large manantē atqꝫ ad oīa prodire feſtinantē:ſed adhuc per
varia et plurima/ atqꝫ diuidua ad ſimplicē/ ⁊ fixam atqꝫ cōſtantē dei ſcientiā/ eos quos alit
P pro captu/ ac modo ſingulorū bonitate precipua manuducentē:ſignare certū eſt. Idcirco
Q diuina/ ac ſpiritalia eloquia:et rori/ et aque/ et lacti/ et vino/ ac melli merito aſſimilātur. ꝙ
et viuificādi atqꝫ fecūdandi/ veluti in aqua:et ad incrementū perducēdi/ vt in lacte:et recre
andi/ vt in vino:et purgādi ſimul/ atqꝫ cōſeruandi/ veluti in melle habeāt vim. Hec enī ſa=
pientia diuina:accedētibus ipſis preſtat affluentiā/ indeficientiū dapum inundantiā largi=
R ens/ ſuperemanās/ atqꝫ ſupereffūdēs. Iſtud nēpe:veraciter epulari eſt. atqꝫ ideo viuificās
ſimul/ et paruulos nutriēs/ et renouās/ atqꝫ perficiens celebratur. Iuxta hāc nēpe ſacram
S cōuiuij expoſitionē:et ipſe bonorū autor oīm deꝰ inebriari perhibeṫ/ ꝓpter pleniſſimam/ et Inebriatio
que oēm ītelligētiā ſuperet diuine epulationis/ ſiue (vt veriꝰ eloquar) bonitatis ꝑfectiſſimā/ diuina.
atqꝫ ineffabilē īmēſitatē. Sicut enī noſtro more in deteriorē partē ebrietas capiṫ (eſtqꝫ re= Exceſſꝰ ſenſꝰ
pletio īmodica:per quā mente et ſenſu excidimus) ita et in deo meliorē in partē accipiēdo: ebrietatem ſe
ebrietas nichil aliud ꝙ̄ pleniſſima bonorū omniū immēſitas (que in ipſo ſecundū cauſam quens.
preexiſtit) intelligēda eſt. Sed et illū qui ebrietatē comitaṫ exceſſum ſenſus/ atqꝫ ſciēdi:dei
excellentiā que omnē refugit intellectū accipi oportet. per quā excipitur ab intelligēdi ra=
tione:cum ea ſit excellentia vt intelligere/ atqꝫ intelligi/ ipſumqꝫ eſſe tranſcendat/ ac omnia
ſimpliciter q̄cunqꝫ ſunt bona. inebriatus eſſe atqꝫ excedere dicitur deus:quippe qui eis om
nibus immēſitatis totius eminētia:⁊ pleniſſimus eſt/ et rurſus extra omnia/ et vltra omnia
T ſegregatus. Ex his igiṫ admoniti: ſanctorū quoqꝫ in regno dei ſacra conuiuia eadē ratio= Conuiuia ſan
ne ſuſcipiemus. tranſiēs enī īquit rex ipſe faciet illos diſcumbere:et ipſe miniſtrabit eis. in= ctorum
ſinuant iſta ꝯmunem quādā ſanctorū in diuinis bonis/ concordēqꝫ leticiā:et cōſentientem
ſocietatem/ et eccleſiā primitiuorū qui deſcripti ſūt in celis:ac iuſtorū ſpiritus/ bonis omni
bus conſūmatos/ et omniū virtutū plenos/ totiuſqꝫ beatitudinis ꝑticipatione felices. Por= Diſcubitꝰ ſā
ro diſcubitū illum:requiem ex multis laboribus/ et inuiolabilē vitam/ cōuerſationēqꝫ diui= ctorum.
nam in lumine ac regione viuentiū/ omni ſacra iucūditate repletā/ vberrimorum/ ac beatiſ=
ſimorū bonorū affluentiſſimā largitatē:ſignificare putamus. per quā leticie totius plenitu
do tribuiṫ. hoc profeccto letari eſt autore Iheſu:qui illos ⁊ recūbere facit/ et illis miniſtrat
eternāqꝫ requiē donat/ ac bonorū omniū largiſſime diſtribuit copiam. pergens autē inqui
rere nō fallor:ſi et laudatiſſimū illū dei ſomnū/ et euigilationē explicare ꝑgimus. dicēdo di= Sōnꝰ diuꝰ.
uinū ſomnū eſſe:dei illam excellētiam exceptam a creaturis omnibus/ ⁊ nulli cōmunicabi=
lem ex iis que prouidentie ratione gubernantur. Euigilationem vero:attentionē ipſius ad Euigilatio di
uina.

eorum prouidẽtiã qui diſciplina vel ſalute indigent. Continuo alia theologica ſigna in my-
ſtica theologia offẽdes. Idcirco ſupfluũ eſſe arbitrati / eadẽ ciſdẽ de rebus replicando alia
videri dicere / ſimulꝗ noſtri rationẽ habẽtes / et quid ratio ſibi poſcit: hic finẽ epiſtole faci
Sigificatiua theologia mus. cum plura etiã vt reor pſoluerimꝰ ꝙ litteris tuis deberemus. Ipſam vero noſtrã ſigni
ficatiuã theologiã integrã mittimus: in qua vna cum ſapiẽtie domo / colũnas quoꝗ ſeptẽ
elucidatas inuenies / et ſolidũ ipſius cibum in victimas / paneſꝗ diuiſum. que ſit etiam vini
commixtio / que item crapula ex dei ebrietate ꝓueniẽs. Et ipſa etiam que modo diximus:
in ea latius tractata reperies. eſt enim (ut reor) equidẽ omniũ ſignificatiuarũ theologiarũ
inuentrix optima / et ſanctarũ ſcripturarũ ſacris traditionibus / ac veritatibus cõgruẽs.

None epiſtole ſcholia.

Argumentum. Titus pontifex / beatiſſimi pauli diſcipulus / et ad quem Pauli epiſtola A
extat: per epiſtolam beatiſſimũ patrẽ interrogauit / quid eſt quod prouerbiorũ cap. nono
dicitur. Sapientia edificauit ſibi domũ: excidit columnas ſeptem / immolauit victimas ſu-
as / miſcuit vinum / ꝓpoſuit menſam. et que ſit ſapientie domus: quis crater / qui cibi / et qui
potus. Cuius petitioni ſatiſfaciens ſacratiſſimus pater / paucis aperit que ſapiẽtie mãſio /
et domus: quis crater / quis cibus ſolidus / et quis cibus liquidus / qui appellatur ⁊ potus.
et vltra petita adiecit: que diuina inebriatio / que extaſis / ſciendiꝗ exceſſus diuinã ebrieta-
tem ſequens. que ſanctorꝫ conuiuia / qui recubitus. quis diuinus ſõnus / que vigilia. Et hec
epiſtola: ut argumentũ quoddã in diuinã ſignificatiuã theologiam eſſe videtur. vnde nec
examuſſim ſine ſignificatiua illa theologia intelligi poſſe. Illic enĩ (ut in calce epiſtole me-
minit) exacte de ſapiẽtie domo / de ſeptem eius colũnis / qui panes eius / quod vinũ / que vi-
ni cõmixtio / et reliqua eiuſmodi: omniũ profecto ſcitu / et cõtẽplatione digniſſima elucidã-
tur. quod ſacrũ / et oĩbus ſeculis deſiderabile munus: vna cum preſenti epiſtola / ad ſanctũ
pontificem Titum deſtinauit.

Si hunc in ſeipſum fundi: et in ſemetipſo ſtare videamus. Fons vite deus eſt. et hoc no- B
mine frequẽter in ſacris celebratur litteris. et ut fons in ſeipſo fũditur / et ſcaturit in ſeipſo
manẽs: ita in ſemetipſa non eſt infecũda ſũma diuinitas. ſed principiũ a ſemetipſo fecũdũ
ſurgens: ſe totum fundit / cõmunicat / et propagat in ſeipſo manẽs. eſt enĩ pater a quo mo-
tus initiũ: nũꝙ ſe deſerens / et a quo principiũ de principio. que ꝓcedũt / ſe fundũt / atꝗ ꝓ-
pagant: neꝗ ſe deſerunt / ſed intra ſe manẽt. et hi proceſſus verbũ / mentẽꝗ omnẽ ſuperãt /
ineffabiles ſemper / atꝗ incõprehenſi. ſuntꝗ principiũ a ſemetipſo: principiũ de pricipio:
et pricipiũ de principio per principiũ. et hec tria vnũ ſunt principiũ: a quo / per quod / et ad
quod oĩa / ſupimmẽſa / et ſupbenedicta trinitas / in ſeipſa eterna manſione manẽtia / ſemper
procedentia / et eterna operatione priuſꝙ fierent et ſecula: in ſemetipſa fecũda. que cum ſe /
exuberantia ſue imẽſe bonitatis extra fuderunt / in ſe tamẽ nichilominus ſemper manen-
tia: ex incõprehẽſibilibus ꝓceſſibus vt vno ſũmo / incõprehenſibiliꝗ principio vt ex quo /
per quod / et ad quod: orta ſunt oĩa. ſed ab incõprehenſibili cõprehẽſibilia / et ab incõmu-
nicabili cõmunicabilia / ab vno infinito / et immenſo finita oĩa / menſurãꝗ habẽtia. Ex pa-
tre enim et a patre / ineffabiliũ ꝓceſſuũ eſt initiũ: per filiũ mediantᷣ / et ad veracẽ / et ſupbonũ
ſpiritũ terminantᷣ / et finiunt. ex et a itaꝗ ad patrem / per ad filium / ad et in ad ſpiritũ ſãctũ:
plerũꝗ in ſacris litteris: diſcretiue referuntᷣ. efficiens / forma / finis. ſũtꝗ noĩa dei.

Oportere igitur exiſtimauimus: a nobis cũ illi / tum ceteris / omnigenas formas expo-
ni. Illi / illi Timotheo. C

Puta cum in ſupſubſtãtiali illa diuina generatione. Filiũ ex vtero gigni / et ex corde eru-
Pſalmꝰ.109 ctari / et ſpiritũ ex ore prodire: ſacre littere enũciant. Ex vtero. Pſalmus cẽteſimus nonus. D
Tecum principiũ in die virtutis tue: in ſplendoribus ſanctorꝫ ex vtero ante luciferũ genui
Pſalmꝰ.44 te. Ex corde. Pſalmus quadrageſimus quartus. Eructauit cor meũ verbum bonum: dico
Pſalmꝰ.32. ego opera mea regi. Ex ore. Pſalmus triceſimus ſecũdus. Uerbo dñi celi firmati ſunt: et
ſpiritu oris eius / omnis virtus eorum.
Joannes.1. Ac ſinus patris corporeo more filium vlnis complectẽtes. Joannes cap. primo. Nemo E

deum vidit vnqꝫ. vnigenitus filius qui eſt in ſinu patris: ipſe enarrauit.

¶ Siue cum iſta: per inferiora quelibet/ et que humo prodeunt ſignant. Per lignum ſiue arborem/ virgultum/ florem/ radicem/ per fontem/ per generationem ſplendorum lucis:
5 ſummum illud et ineffabile bonũ (per quod facta ſunt omnia) in ſanctis eloquiis deſignatur. Per lignum. Prouerbiorum cap. tertio. Precioſior eſt cunctis opibus ſapientia: et omnia que deſiderantur/ huic non valent comparari. Longitudo dierum in dextera eius: et in ſiniſtra illius diuitie et gloria. vie eius vie pulchre: et omnes ſemite eius pacifice. lignũ vite eſt iis qui apprehenderunt eam: et qui tenuerunt eam beati. Et Apocalypſis cap. ſecundo. Uincenti dabo edere de ligno vite: quod eſt in paradyſo dei mei. Per virgultum et radicem. Eſaias cap. quinquageſimo tertio. Quis credidit auditui noſtro: et brachium domini cui reuelatum eſt? et aſcendit ſicut virgultum coram eo/ et ſicut radix de terra ſitienti. Per florem. Eſaie cap. vndecimo. Et egredietur virga de radice ieſſe: et flos de radice eius aſcendet/ et requieſcet ſuper eum ſpiritus domini. Per fontem. Hieremias cap. ſecundo. ut et ante adductum eſt. Dereliquerunt me fontem aque viue: et foderunt ſibi ciſternas diſſipatas. Et Pſalmus triceſimus quintus. Quoniam apud te eſt fons vite: et in lumine tuo videbimus lumen. Per generationẽ ſplendorum lucis. Ex pſalmo centeſimo nono iam auditum eſt. In ſplendoribus ſanctorum/ ex vtero ante luciferum genui te.

Prouerbi. 3 — Apocali. 2 — Eſaias. 53 — Eſaias. 11 — Hieremias 2 — Pſalm⁹. 35 — Pſalm⁹ 109

¶ Item cum intelligibilibus dei prouidentiis/ aut donis/ aut inſinuationibus/ aut virtu-
6 tibus/ aut proprietatibus. Multa in ſignificatiua theologia beatiſſim⁹ pater de deo reſerauit: quorum hic inter alia: ſex et triginta adducit/ que ſunt.

1	Prouidentia	14	Plante	27	Crapula
2	Dona	15	Lapides	28	Ire
3	Manifeſtationes	16	Muliebres ornatus	29	Dolores
4	Uirtutes	17	Barbarica arma	30	Juramenta
5	Proprietates	18	Ars fictilium	31	Penitentie
6	Fines	19	Conflatilium	32	Maledictiones
7	Manſiones	20	Extrinſeci apparatus	33	Furores
8	Proceſſus	21	Equi	34	Promiſſionum
9	Diſcretiones	22	Currus		fruſtrationes
10	Coniunctiones	23	Sedes	35	Conſilium frau-
11	Humana forma	24	Fercula		de cõcinnatum
12	Forme ferarum	25	Potus	36	Canticorum adamato-
13	Aliorũ animaliũ	26	Somnus		rij/ et laſciuiuſculi affect⁹

Et de quorum vnoquocꝫ ex ſacris litteris aliquid vel parum adducendum eſt. Prouidentia et dona. Pſalmus centeſimus quadrageſimus quartus. Oculi omnium in te ſperant domine: et tu das eſcam illorum in tempore oportuno. aperis tu manum tuam: et imples omne animal benedictione. Et centeſimus quadrageſimus ſextus. Qui operit celum nubibus: et parat terre pluuiam. qui producit in montibus fenum/ et herbam ſeruituti hominum. qui dat iumẽtis eſcam ipſorum: et pullis coruorum inuocantibus eum. Manifeſtationes. Geneſis cap. decimo octauo de Abraam. Apparuit autem ei dominus in conualle mãbre/ ſedenti in hoſtio tabernaculi ſui in ipſo feruore diei. Et cap. viceſimo ſexto de Iſaac. Orta autem fame ſuper terram/ poſt eam ſterilitatem que acciderat in diebus abraam: abiit iſaac ad abimelech regem paleſtinorum in gerara. Apparuitqꝫ ei dominus et ait: ne deſcendas in egyptum. ſed quieſce in terra quam dixero tibi: et peregrinare in ea. eroqꝫ tecũ: et benedicã tibi. Et exodus cap. tertio de moſe. Moyſes autẽ paſcebat oues ietro ſoceri ſui ſacerdotis madian. Cũqꝫ minaſſet gregẽ ad interiora deſerti: venit ad mõtẽ dei oreb. Appruitqꝫ ei dñs in flãma ignis/ de medio rubi. et videbat ꝙ rubus arderet: et nõ cõburebat. Uirtutes. Uirtutes/ et diuine potẽtie ſigna (ut ad hominũ timorem/ et ſalutem innoteſce-

Prouidẽtia — Dona — Pſalm⁹ 144 — Pſalm⁹ 145 — Maifeſtationes. — Geneſis. 18 — Geneſis 26 — Exodus. 3 — Uirtutes

ret deus) frequenter patuerunt: ut ex veteri et nouo teſtamento facile dinoſcitur. Ex veteri
quidem: ut in Exodo de plagis egypti ſupra allatis/ et de iis admirandis: que filiis iſrael
Pſalmꝰ.105 in deſerto contigere. de quibus et pſalmus centeſimus quintus. Obliti ſunt deum qui ſal-
Matheus.11 uauit eos. qui fecit magnalia in egypto/ mirabilia in terra Cham/ terribilia in mari rubro.
Lucas.6 Ex nouo vero teſtamento. Mattheus cap. vndecimo. Ceci vident/ claudi ambulāt/ leproſi
mundantur/ ſurdi audiunt/ mortui reſurgunt/ pauperes euangelizantur/ et beatus qui nō
fuerit ſcandalizatus in me. Et Lucas cap. ſexto. Et deſcendens cum illis: ſtetit in loco cam
peſtri/ et turba diſcipulorum eius: et multitudo copioſa plebis/ ab omni iudea et hieruſa-
lem/ et maritima/ et tyri/ et ſydonis. qui venerant ut audirent eum: et ſanarentur a languo-
ribus ſuis. et qui vexabantur a ſpiritibus immundis: curabantur. et omnis turba querebat
Propꝛietates eum tangere: quia virtus de illo exibat/ et ſanabat omnes. Proprietates. Ut cum dicitur
miſericors/ miſerator/ patiens/ ſuauis/ iuſtus/ ſanctus/ et id genus diuinorum nominū: di-
Exodus.22. uinas/ ꝛ benignas eius proprietates inſinuantium. Exodus cap. viceſimo ſecundo. Si pi-
gnus a proximo tuo acceperis veſtimentum: ante ſolis occaſum reddes ei. ipſum enim eſt
ſolum quo operitur indumentum carnis eius. nec habet aliud in quo dormiat. ſi clamaue-
Pſalmꝰ144 rit ad me: exaudiam eum/ quia miſericors ſum. Pſalmus centeſimus quadrageſimꝰ quar-
tus. Miſerator/ et miſericors dominus: patiens/ et multum miſericors. ſuauis dominus
vniuerſis: et miſerationes eius ſuper omnia opera eius. iuſtus dominus in omnibus viis
Fines. ſuis: et ſanctus in omnibus operibus ſuis. Fines atqꝫ cōſummationes. Apocalypſis cap.
Apocali.1. primo. Ego ſum alpha et o/ principium ꝛ finis dicit dominus deus. Et Eccleſiaſticus cap.
Eccleſia.43. quadrageſimo tertio. Propter ipſum confirmatus eſt itineris finis: in ſermone eius com-
poſita ſunt omnia. Multa dicimus/ et deficimus verbis: conſummatio autem ſermonum
Ad hebre.12 ipſe eſt. Et dominus a beatiſſimo Paulo epiſtola ad Hebreos cap. duodecimo: conſūma-
tor appellatur. Deponentes (inquit) omne pondus/ et circumſtans nos peccatum: curra-
mus ad propoſitum nobis certamen/ aſpicientes in autorem fidei et conſummatorē Ihe-
Manſiones. ſum. qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem/ cōfuſione contēpta: atqꝫ in dextra ſedis
Joānes.14. dei ſedet. Māſiones. Joannes cap. decimo quarto. Si quis diligit me/ ſermonē meū ſer-
uabit: et pater meus diliget eum/ et apud eum veniemus/ et manſionem apud eum facie-
Joānes.15 mus. Et cap. decimo quinto. Manete in me/ et ego in vobis. ſicut palmes non poteſt ferre
Proceſſus fructum a ſemetipſo: niſi manſerit in vite. ſic nec vos: niſi in me manſeritis. Proceſſus. De
intimis et immanentibus proceſſibus qui ineffabiles ſunt: pariter et extimis/ aliis in locis
Pſalmꝰ.18 dictum eſt. de quibus etiam Pſalmus decimus octauus. In ſole poſuit tabernaculum ſu-
Lucas.4 um: et ipſe tanꝙ ſponſus procedens de thalamo ſuo. Et lucas cap. quarto. Et omnes te-
ſtimonium illi dabant. et mirabantur in verbis gratie que procedebant de ore ipſius. Di-
Diſcretiōes ſcretiones. Mattheus cap. viceſimo octauo. Euntes ergo docete omnes gentes: baptizā-
Matheus 28 tes eos in nomine patris/ et filij/ et ſpiritus ſancti. docentes eos ſeruare quecunqꝫ manda-
ui vobis: et ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus/ vſqꝫ ad conſummationē ſeculi. Con-
Coniūctiōes iunctiones. Joannes cap. decimo. Ego et pater vnum ſumus. Et prima ioannis epiſtola
Joānes.10
1. Joānis.5 cap. quinto. Quoniam tres ſunt qui teſtimonium dant in celo/ pater/ verbum/ et ſpiritus
ſanctus: et hi tres vnum ſunt. Et de diuinis diſcretionibus et cōiunctionibus: nos ampli-
Humana forma us cap. ſecundo diuinorum nominum ammonuit ſacratiſſimus pater. Humana forma.
Daniel.7 Daniel cap. ſeptimo. Et ecce in nubibus celi quaſi filius hominis veniebat: et vſqꝫ ad anti-
quum dierum peruenit. et in conſpectu eius obtulerunt eum: et dedit ei poteſtatem/ et ho-
norem/ et regnum/ et omnes populi/ tribus et lingue ipſi ſeruient. poteſtas eius poteſtas
Forme ferarum eterna que non auferetur: et regnum eius quod non corrumpetur. Forme ferarū. Ut leo-
Oſee.13 nis/ leene/ pardi/ et vrſi. Oſee cap. decimo tertio. Et conſumam eos ibi quaſi leo. Et ego
ero eis quaſi leena/ ſicut pardus in via aſſyriorum. occurram eis quaſi vrſa raptis catulis.
Alia aīalia Alia aīalia. Joānes cap. primo. Teſtimoniū ꝓhibuit ioānes dicēs: ꝗa vidi ſpiritū deſcē-
Joannes.1 dētē quaſi colūbā de celo. et māſit ſuꝑ eū: ꝛ ego neſciebā eū. Et rurſꝰ. altera die iterū ſtabat

iohânes/et ex diſcipulis eius duo:et reſpiciẽs ibeſũ ambulantẽ dixit/ecce agnus dei. Plã= Plante:
te. Eſaias cap quiquageſimo tertio. Et aſcẽdit ſicut virgultũ corã eo. Et ioãnes cap. decio Eſaias.53. Joannes.15.
quinto. Ego ſum vitis vera:et pater meus agricola. ego ſum vitis:et vos palmites. Lapi= Lapides.
des. Eſaias cap. viceſimo octauo. Ecce ego mittam in fundamentis ſion lapidem: lapidẽ Eſaias.28.
probatum/angularem precioſum/in fundamẽto fundatũ. Et Paulus epiſtola ad Ephe= Ad epheſi.2.
ſios cap. ſecundo. Ergo iam non eſtis hoſpites et aduene/ſed eſtis ciues ſanctorum et do=
meſtici dei/ſuperdificati ſuper fundamentum apoſtolorum et prophetarum/ipſo ſummo
angulari lapide Chriſto Jheſu:in quo omnis edificatio cõſtructa creſcit in templum ſan= Muliebris Ornatus
ctum in domino. Muliebris ornatus. Hieremias cap. viceſimo ſecundo. Uiuo ego dicit Hieremi.22.
domin⁹:quia ſi fuerit Jechonias filius ioachim regis iuda ãnulus in manu dextera mea:
inde euellam. Eſt enim annulus in manu vt muliebris ornatus. Et ezechiel cap. decimo ſe= Ezechiel.16.
xto. Et tranſiui per te/et vidi te:et ecce tempus tuum/tempus amantium. et expandi ami=
ctum meum ſuper te/et veſtiui te diſcoloribus:et calciaui te hiacyntho/et cinxi te byſſo. et
indui te ſubtilibus/et ornaui te ornamẽto: et dedi armillas manibus tuis/et torquem cir=
ca collum tuum. et dedi inaurem circa os tuum:et circa oculos in auribus tuis:⁊ coronam
decoris in capite tuo. et ornata es auro et argento:et induta es byſſo et polymito/et mul=
tis coloribus. Et ſumẽs de veſtimẽtis meis/feciſti tibi excelſa hinc inde ꝯſuta/et fornicata
es ſuper eis. Et paulo ante ſcribebatur. Et ingreſſa es/et veniſti ad mundum muliebrem.
Ubi ſymachus vertit ad ornatum muliebrem. Coſmos enim grece/anceps vocabulũ eſt:
nunc mundum/nunc ornatum ſignificans. Barbarica arma. Apocalypſis cap. ſecundo. Barbarica arma
Hec dicit qui habet rhompeam ex vtraqꝫ parte acutam. Rompheas ſcribit Philarchus:
arma eſſe barbarica. Fictoria. Eſaias cap. viceſimo nono. Peruerſa eſt hec veſtra cogita= Fictoria
tio:quaſi ſi lutum contra figulum cogitet/⁊ dicat opus factori ſuo non feciſti me. et figmẽ= Eſaias.29.
tum dicat fictori ſuo:non intelligis. Et cap. ſexageſimo quarto. et nunc domine pater no= Eſaias.64.
ſter es tu:nos vero lutum. Et fictor noſter es tu:et opera manuũ tuarum omnes nos. Con= Cõflatoria.
flatoria. Hieremias cap. nono. Propterea dicit dominus exercituum:ecce ego conflabo/ Hieremie.9.
et probabo eos. Et Malachias cap. tertio. Et ſedebit conflans et mundans argentum: et Malachi.3.
purgabit filios leui. et colabit eos quaſi aurum:et quaſi argentum. Extrinſeci apparatus. Extrinſeci apparat⁹.
Ad extrinſecos apparatus pertinent/equi/currus/ſedes/et id genus ſimilia non expreſſa:
que in ſacris litteris paſſim deprehenduntur. Equi et currus. Hieremias cap. quarto. Ec= Equi.
ce quaſi nubes aſcẽdet/et quaſi tempeſtas currus eius:velociores aquilis equi illius. Se= Currus Hieremi.4.
des. Apocalypſis cap. quarto. Et ecce ſedes poſita erat in celo: et ſupra ſedẽ ſedens. et qui Sedes.
ſedebat ſimilis erat aſpectui lapidis iaſpidis et ſardinis:et eris erat in circuitu ſedis/ſimi= Apocali.4.
lis viſioni ſmaragdine. et in circuitu ſedis ſedilia viginti quattuor. Fercula. Auditum iam Fercula
eſt de conuiuio et ſolemni illa epulatione a ſummo rerum patre diſſipationis filio ad ſe re=
uertenti facto. Et iterum ſummus rex Mathei cap. viceſimo ſecundo. opiparum et nu= Matheus.22.
ptiale filio ſuo parat conuiuium. Simile factum eſt (inquit) regnum celorum homini regi:
qui fecit nuptias filio ſuo/et miſit ſeruos ſuos vocare inuitatos ad nuptias/et nolebãt ve=
nire. Jterum miſit alios dicens. dicite inuitatis: ecce prandium meum paraui/ tauri mei
et altilia mea occiſa ſunt/et omnia parata:venite ad nuptias. Potus. Lucas cap. viceſimo Potus Lucas.22.
ſecundo. Uos autem eſtis qui permanſiſtis mecum in temptationibus meis:⁊ ego diſpo=
no vobis/ſicut diſpoſuit michi pater meus regnum/vt edatis ⁊ bibatis ſuper menſam me= Somnus
am in regno meo. Somnus et crapula. Pſalmus ſeptuageſimus ſeptimus. Et excitatus Crapula
eſt tanqꝫ dormiens dominus:tanqꝫ potens crapulatus a vino. Jre. Exodus cap. decimo Pſalm⁹.77 Jre.
quinto. Miſiſti iram tuam:que deuorauit eos ſicut ſtipulam/et in ſpiritu furoris tui con= Exodus.15
gregate ſunt aque. Et cap. triceſimo ſecundo. Quieſcat ira tua/et eſto placabilis ſuper ne= Exodus.32.
quitiam populi tui. Dolores. Judicũ cap. decimo. Omnia de finibus ſuis alienorũ deo= Judicũ.10
rum idola ꝓiecerũt. et ſeruierunt dño deo/qui doluit ſup miſeriis eorũ. Et pſalm⁹ ſexageſi= Dolores. Judicũ.
mus octau⁹. Quoniã quem tu ꝑcuſſiſti ꝑſecuti ſũt:et ſup dolorẽ vulnerũ meorũ addiderũt. Pſalm⁹.68

Threni.8. Threni cap.octauo.Dolor meus ſuper dolorem : in me cor meum merens. Juramenta.
Juramenta. Geneſis cap.viceſimo ſecundo.Per memetipſum iuraui dicit dominus:quia feciſti hanc
Geneſis.22. rem/et non pepercisti filio tuo vnigenito propter me:benedicam tibi/ et multiplicabo no-
men tuum ſicut ſtellas celi/ et velut arenam que eſt in littore maris.poſſidebit ſemen tuum
portas inimicoꝝ ſuoꝝ:et benedicent in ſemine tuo oẽs gẽtes terre.q̄a obediſti voci mee.
Eſaias.45. Et Eſaie cap.quadrageſimo quinto.Jn memetipſo iuraui:egredietur de ore meo iuſtitie
Penitentie. verbum.Penitentie.Geneſis cap.ſexto.Videns autem deus ꝙ multa malicia hominum
Geneſis.6. eſſet in terra/et cuncta cogitatio cordis intenta eſſet ad malum omni tẽpore:penituit eum
ꝙ hominẽ feciſſet in terra.Et precauẽs in futurum/ et tactus dolore cordis intrinſecus:de-
lebo (inquit) hominẽ quem creaui a facie terre ab homine vſq; ad animantia/a reptili vſq;
Maledictio- ad volucres celi.penitet enim me feciſſe eos.Maledictiones.Threni cap.ſecũdo.Reppu-
nes. Hieremie.2. lit dominus altare ſuum:maledixit ſãctificationi ſue.tradidit in manu inimici : muros tur-
Abachuc.3. rium eius.Et Abachuc cap.tertio.Maledixiſti ſceptris eius/capiti bellatorũ eius:veni-
Furores. entibus ut turbo ad diſperdendum me.Furores.Numeri cap.vndecimo.Jratuſq; eſt fu-
Numeri.11. ror domini valde.Adhuc carnes eorum erant in dentibus eorũ/nec defecerat huiuſcemo-
di cibus:et ecce furor domini concitatus in populum/percuſſit eum plaga magna nimis.
Deutrono.29 Et deuteronomium cap.viceſimo nono.Et dicent omnes gentes:quare ſic fecit dominus
terre huic?que eſt hec ira furoris eius immenſa?Jdcirco iratus eſt furor domini cõtra ter-
ram iſtam:ut induceret ſuper eam omnia meledicta que in hoc volumine ſcripta ſũt.et eie-
cit eos de terra ſua in ira/et in furore/et in indignatione maxima.Promiſſionum fruſtrati-
Promiſſio- ones.Jta enim ſepe que a deo/aut comminata/aut promiſſa ſunt:fruſtrari videntur. que
nũ fruſtrões. tamen in ſe profundam/et arcanam continent ſapientiam.Vt quarto Regum cap.viceſi-
.4.Regũ.20. mo : egrotanti regi Ezechie/ mortem per prophetam nunciat.quam paulo poſt prece et
lachrimis inflexus : quaſi mutabilis reuocat/nunciatumq; facit irritum.Pollicetur et ip-
ſum et ciuitatem ab aſſyriis propter ſe et Dauid ſeruum ſuum tutatum iri:et ſtatim (mutã-
de ſententie occaſione ut videtur ſũpta ꝙ theſauros/et exquiſitiſſima queq; regie ſue oſtẽ-
tauerat ezechias/legatiõe ad ſe fũctis oratoribus regis babyloniorũ) nũciat ei oĩa baby-
loniis futura ſpolia.Reuertere (inquit) et dic ezechie duci populi mei:hec dicit dñs deus
Dauid patris tui.audiui oratione tuã/ et vidi lachrimã tuã:et ecce ſanaui te.die tertio aſcẽ-
des templũ dñi:et addã diebus tuis quindecim ãnos.ſed et de manu regis aſſyriorũ libe-
rabo te/et ciuitatem hanc:et protegam vrbem iſtam propter me/et propter dauid ſeruum
meum.Et rurſus.dixit itaq; eſaias ezechie.Audi ſermonem domini: ecce dies venient/et
auferentur omnia que ſunt in domo tua:et que condiderunt patres tui vſq; in diem hanc
in babylonem.non remanebit quidq; ait dominus.Sed et de filiis tuis qui egredientur ex
Inſidie. te/quos generabis:tollentur/ꝛ erunt eunuchi in palacio regis babylonis.Jnſidie.Vide-
Geneſis.11. tur Geneſeos cap.vndecimo ex metu/gigantibus turrim in celum erigentibus inſidiari:
atq; eos (eorum linguas confundendo) expugnaſſe/eoſq; diuiſiſſe.ſic enim illo in loco le-
gitur.Erat autem terra labij vnius/et ſermonũ eorũdem.cumq; proficiſcerentur de orien-
te:inuenerunt campum in terra Sẽnaar/et habitauerunt in eo.dixitq; alter ad proximum
ſuum.venite faciamus lateres/et coquamus eos igni.habueruntq; lateres pro ſaxis/ꝛ bi-
tumen pro cemento:et dixerunt.venite faciamus nobis ciuitatem/et turrem/cuius culmẽ
pertingat vſq; ad celum:et celebremus nomẽ noſtrum/anteq̄ diuidamur in vniuerſas ter-
ras.deſcendit autem dominus vt videret ciuitatem/ꝛ turrem quam edificabant filij adam:
et dixit.Ecce vnus eſt populus/ꝛ vnum eſt labium omnibus:ceperũtq; hoc facere/nec de-
ſiſtent a cogitationibus ſuis/donec eas opere cõpleãt.venite igitur deſcẽdamꝰ/et cõfũda-
Conſilium mꝰibi linguã eorũ:ut nõ audiat vnuſquiſq; vocẽ ꝓximi ſui.atq; ita diuiſit eos dñs ex illo lo-
fraude cõcin co/in vniuerſas terras.Cõſiliũ fraude cõcinnatũ.Jd tertio regũ cap.viceſimo ſcdo legimꝰ
natum. 3.Regũ.22. (nec id quoq; ſuo myſterio carere putãdũ eſt) quo pacto videlicet oẽs ꝓphete cõcordi ora-
culo:Achab regi iſrael victoriã ꝓnũciabãt.imo et micheas ꝓpheta dñi:idem ei ꝓnũciauit.

qui et adiuratus:fraudē ei detexit/dolūqꝫ in celo cōcinnatū.Et ſacra littera ita habet.Fe-
cit quoqꝫ ſibi Sedechias filius Chanaan coꝛnua ferrea:et ait.Hec dicit dn̄s:his vētilabis
Syꝛiam donec deleas eam.Omneſqꝫ pꝛophete/ſimiliter pꝛophetabant:dicentes/aſcen-
de in Ramoth Galaath/et vade pꝛoſpere/et tradet dominꝰ in manus regis.venit itaqꝫ ad
regem Micheas:et ait illi rex.Michea ire debemus in Ramoth Galaad ad pꝛeliandum:
an ceſſare?cui ille reſpondit.aſcende:et vade pꝛoſpere/et tradet dn̄s in manu regis.Dixit
autē rex ad eum:iterū atqꝫ iterū adiuro te/vt nō loquaris michi niſi quod verū eſt in noīe
dn̄i.et ille ait:vidi cunctū iſrael diſperſū in montibus/quaſi oues non habentes paſtoꝛem.
Propter hoc audi ſermonē dn̄i.Vidi dn̄m ſedentē ſuper ſolium ſuū/et oēm exercitum ce-
li aſſiſtentem ei a dextris/et a ſiniſtris:et ait dn̄s.Quis decipiet Achab:vt aſcendat/et ca-
dat in Ramoth Galaad?Et dixit vnus verba huiuſmodi/et alius aliter.egreſſus eſt autē
ſpiritus/et ſtetit coꝛam dn̄o:et ait.ego decipiam illum.cui locutus eſt dn̄s:in quo?⁊ ille ait:
egrediar/et ero ſpiritus mendax in oꝛe omniū pꝛophetarū eius.et dixit dominus:decipi-
es/et pꝛeualebis.egredere:et fac ita.nūc igitur ecce dedit dn̄s ſpiritū mendacij in oꝛe pꝛo-
phetarum tuoꝛū qui hic ſunt:et dn̄s locutus eſt contra te malum.acceſſit autem Sedechi-
as filius Chanaan:et percuſſit Micheam in maxillam.⁊ dixit:me ne ergo dimiſit ſpiritus
domini/⁊ locutus eſt tibi?Et ait micheas/viſurus es in die illa:quando ingredieris in cu-
biculum intra cubiculum/ut abſcondaris.Cantica adamatoꝛia.Hec canticoꝛū liber conti- Cātica amatoꝛia.
net:que nullus carnalem ſenſū retinēs/legere debet.ſunt enim ſpiritalia:ſolum ſpiritaliter
penetranda.Dilectus nāqꝫ illic/⁊ amicus:Chꝛiſtus dn̄s eſt regenerationū autoꝛ/ſapiētiſſi-
mus/pulcherrimus/optimus/ſūmuſqꝫ amatoꝛ.dilecta/et amica:ſancta eſt/et ſpiritalis ec-
cleſia/non habens maculam/neqꝫ rugam.que poſt amatū impatiētius clanguens:nūc ip-
ſum in oꝛto:in quo ſuauiſſime ſpirant oīa/in oībus ꝑfectionū/virtutūqꝫ veſtigiis inquirit.
nunc in ſuperna ciuitate/celeſtiqꝫ hieruſalē:et nō inuenit.utpote qui vltra/ſupꝛaqꝫ oīa eſt:
cūctaqꝫ tranſcendit.nunc vero in lectulo/diuiniqꝫ amoꝛis cubili:extaſis/ſōnuſqꝫ diuinam
amicam occupat.et ſummi amati vocem audit:at eum non videt/quippe qui ſit inuiſibilis.
et attactum manus eius ſentit:et non appꝛehendit/ut qui ſit incōpꝛehenſibilis.et ad ipſi-
us attactū:venter/ſpiritaliſqꝫ fecūditas intremuit et mota eſt.ſi enim imber in gremiū ter-
re dilabitur/et reddit fecundam:nōne diuinitatis attactus ſpiritale gremiū illabetur:fecū-
dum non faciens?ſed ex raptu/extaſiſqꝫ quiete/et ſomno ſoluta:amicum non inuenit.per-
tranſierat enim.et iterum inquirit eum:ad cuius vocem/eius liquefacta fuerat aīa.Et ami-
cum per oꝛtum/per floꝛes/et odoꝛamēta/ſpiraculaqꝫ ſuauiſſima rerum/per ciuitates/vi-
cos/et plateas inquirere:eſt ipſum affirmatiue/et per entium excellentiā inquirere.et in le-
ctulo/ſacroqꝫ cubili ipſum inquirere:eſt ipſum in extaſi/mentiſqꝫ exceſſu inquirere.de quo
ſomno/extaſi/et exceſſu:vltimū ſcholiū pꝛimi capitis eccleſiaſtice hierarchie/parūper am-
monuit.in nocte vero:eſt eum ipſum negatiue/⁊ per excellētes negationes:qui oīa ſupe- Eſaias.45.
rat et poſita et negata/qui inueniri non poteſt(et de quo per vnum diuine amantiū dictum
eſt:vere tu es deus abſconditus/deus iſrael/ſaluatoꝛ)inquirere.Nunc igitur intellectualē
ſenſū excitate/ad ſpiritaliū amoꝛū cantica.Cāticoꝝ cap.quarto.Summus amicus.Vul- Cantico:4.
neraſti coꝛ meū ſoꝛoꝛ mea/ſpōſa:vulneraſti coꝛ meū in vno oculoꝝ tuoꝛum/et in vno crine
colli tui.ꝙ pulchꝛe ſunt mamme tue:ſoꝛoꝛ mea/ſponſa.pulchꝛioꝛa ſunt vbera tua vino:et
odoꝛ vnguētoꝛū tuoꝛū ſuꝑ oīa aromata.fauus diſtillās labia tua ſpōſa:mel ⁊ lac ſub lingua
tua/et odoꝛ veſtimētū tuoꝛū ſicut odoꝛ turis.Cap.quinto.Spiritalis amica.Veniat/dilec- Cāticoꝛū.5.
tus meus in oꝛtum ſuū:vt comedat fructus pomoꝛū ſuoꝛū.Sūmus amicus.Veni in oꝛtū
meū ſoꝛoꝛ mea/ſponſa:meſſui myrrhā meā cum aromatibus meis.comedi fauū cū melle
meo:et bibi vinū cū lacte meo.comedite amici/et bibite:et inebꝛiamini chariſſimi.ego doꝛ-
mio:et coꝛ meū vigilat.Spiritalis ſpōſa.Vox dilecti mei pulſātis.Sūmꝰ ſpōſus/ſūmuſqꝫ
amatꝰ.Aperi michi ſoꝛoꝛ mea/amica mea/colūba mea/īmaculata mea:q̄a caput meū ple-
nū eſt roꝛe/⁊ cincinni mei guttis noctiū.expoliaui me tunica mea:quō induar illa?laui pe-
des meos:quomodo inquinabo illos?Spiritalis amica.Dilectꝰ meus miſit manū ſuā per

foramẽ:etventer meus intremuit ad tactũ eius.ſurrexivt aperirem dilecto meo.peſſalũ ho ſtij mei aperui dilecto meo: ad ille declinauerat/atqꝫ trãſierat.anima mea liquefacta eſt:vt dilectus locutus eſt.queſiui et nõ inueni illũ:vocaui et nõ reſpõdit michi. Et his ſimilibus amatoria cantica ſunt plena :et que idẽtidem ſũma pietate ſpiritalibus amatoribus ſũt referti ſſima. In quibus profecto ſola intelligẽtia:ſpiritalis eſt/etviuifica.imaginatio :ſenſualis/⁊ carnalis.ſẽſus vero:plane beſtialis eſt.cui igitꝰ deus intelligẽtiã non erigit/tuturqꝫ a phantaſie caſu:huic lecture ſe ipſe cõmittere nõ debet:periculũ eteni eſt.nã phantaſia ad ſenſũ eſt perpreceps.et mota:ocyus ſenſũ mouet.hec eni ſpiritalibus intelligẽtiis nõ modo nõ conferũt:ſed et officiũt ꝙ plurimũ/ab illiſqꝫ ſeiũgunt.

¶ Et alterã quidem ſignificatiuã/ac ꝑficiẽtem:alterã vero ſapientie ſtudioſã/ac demõſtratiuã. Theologorũ traditio arcana et myſtica eadẽ eſt:et que hic ſignificatiua/et perficiens dicitur. Arcana quidẽ dicitur ꝓpter ſecretas imprecatiões/obſeruationes/⁊ ſigna:que fas nõ eſt in vulgus effundi/publicari / et prodire:vt que a ſolis ſacris ordinibus/et cognoſci/ et tractari debeant/et mereantur.myſtica vero eadem de cauſa: propter myſteria que continet.porro ſignificatiua: propter ſymbola/et diuinorũ ſacratiſſima ſigna/quibꝰ ſuis in ſãctificationibus vtiꝰ.ꝑficiens vero et ꝯſũmans:quia ſacramẽta et tractat/et ãminiſtrat/ꝑficiẽtia/atqꝫ cõſũmãtia. Et rurſũ eadẽ eſt ſanctorũ theologorũ apoſtoloꝝ/et ſuorũ ꝓmerito et dignitate ſucceſſorũ traditio manifeſta/atqꝫ notior:⁊ ſapiẽtie ſtudioſa/ac demõſtratiua. manifeſta quidẽ atqꝫ notior: ꝗa arcanorũ/myſterioꝝ/ſymboloꝝ/⁊ ꝑfectionũ notitiã tenet apertã.vmbrã reuocat in lucẽ:veſtigia in exẽplar/et diuidua illa ſigna in vnã ſimplicem/ ⁊ indiuiduã veritatẽ ac naturã.ſapiẽtie vero ſtudioſa et demõſtratiua:ꝙ tota in ſupramũdanis intentiſſima iuigilet/etverſeꝰ (quorũ ſolorũ ſapiẽtia eſt)nunqꝫ ferme niſi nouã moliendo anagogẽ/nouũqꝫ cõſcenſum mentis oculos demittẽs.perſimilis ꝓfecto aciei ſemꝑ ad ſolarem lucẽ/eiuſue cõſpicuos radios ꝑintente:per quos lux illa formoſiſſima venuſtifice ſe primo pãdit/manifeſtat/explicat/exprimit/inſinuat/euoluit. Deus enim:archetypa lux eſt.et ſupramũdana:eius venuſtifici radij/lucẽ ipſã ſpiritalibus auditibus pronũciãtes / et intellectualibꝰ oculis inſinuãtes.qui in noctẽ et tenebras huiꝰ inferioris/ſenſibiliſqꝫ mundi finiunt et terminãtur.in quibꝰ etiã lux illa ſuperimmẽſa:lucet et radiat.⁊ quia in hac ſacroſancta theologica traditione/et oĩm/et ſingulorũ que in ſacro eccleſiaſtico gerũtur principatu agnoſcũtur cauſe:nulli incognitũ eſſe debet/cur eadẽ et demõſtratiua dicaꝰ.

¶ Sãcti illi noſtre/ſeu legalis traditiõis magiſtri. Noſtre ſpiritalis eccleſiaſtice traditiõis legifer:Chriſtus dñs eſt.et inſtituti ab eo duces et magiſtri/qui illã ſanctã traditionẽ docerent/mõſtrarẽt/ac elucidarẽt:ſancti apoſtoli. Legalis traditionis legifer: Moſes. Magiſtri et duces: ꝓphete.⁊ apoſtoli ſuꝑ ꝓphetas vt lumina ſuꝑ vmbras.⁊ hec oĩa in vnã lucẽ/ in vnã eandẽqꝫ veritatẽ:ad hominũ ſalutẽ/et deiformẽ imitationis ſtatũ cõſpirãt. quẽ qui apprehẽdũt beati. Verũtamẽ legalis traditio:tenebricoſus eſt medius paries diſſipatus/ velũqꝫ diſciſſum.ſacerdotalis autẽ et eccleſiaſtica:tanqꝫ mare vitreũ ſimile cryſtallo in conſpectu ſedis diuine.et vere beati qui per hanc apoſtolice traditionis tranſlucentiã:ſapientiam omni cum puritate inquirunt/inquiſitamqꝫ apprehendunt.

¶ In ſeipſis imaginẽ aliquã fingũt:que illos ad dicte theologie intelligẽtiã manuducat. K
Qui eni nude de ſuperſubſtãtiali trinitate aliquãdo audierũt: quo fidẽ/intelligentia iuuet tum in ſe/tum ĩ aliis plerũqꝫ imaginẽ ſibi fingũt/que illos manuducat/atqꝫ ſubuehat.quidam a luce/lumine/et calore:preſidia mutuãtes.quidã ab intellectu/memoria/⁊ volũtate. alij vero ab eſſentia/virtute/⁊ ĩtima actione.ceterũ nõnulli ex cõpoſitorũ potẽtia/formaqꝫ et nexu:ad incõpoſitũ ſurgũt.et his:veluti quibuſdã machinis/ad ſuperſubſtãtialẽ monadem eandẽqꝫ et triadẽ pro fragilitate humana cõſcẽdendũ iuuãtur.que intellecta:ſemꝑ intelligẽda manent. Et cũ de eternis diuinarũ perſonarũ mãſionibus in inuicẽ aliquãdo per fidẽ nude audiuerũt/ſũme quidẽ vnitis/⁊ nichilominus ſemꝑ manẽtibus diſcretis: imaginem ex tedarũ et facũ luminibus ſumũt.et fides iuuat intelligẽtiã:etviciſſim intelligẽtia fidem.eſtqꝫ dum mortalẽ hãc peregrinationẽ decurrimus:fides ſupra intelligentiã.imorta-

lem vero nobis agẽtibus vitã (quos deus illa ĩmortalitate dignabit) intelligẽtia ſuperabit
fidem. Et cui deus/ et fidẽ et itelligentiã coniunxit in hoc ſãcto trãſeuntis eui curriculo (in
quo vita eterna ꝓpoſitus eſt finis et brauium) ſimilis eſt aquile que geminis expãſis alis
acie directa ſuſtollit in ſolẽ/ ſenſibilia tamẽ corporali preſentia nõ deſerẽs. ⁊ reliquis ſãcte
nobis a deo indulte fidei myſteriis et ſacramentis: imagines ad noſtrã ſubuectionẽ/ aſſur=
rectionẽq; ſacratiſſime effingunt.

L ¶ Queadmodũ Paulus et verax ratio docet ſubſignat. Id adiectũ eſt ob ſepius addu=
ctam beatiſſimi Pauli ſentẽtiã ad rhomanos cap primo. Inuiſibilia enĩ ipſius/ a creatura Ad roma.1.
mũdi per ea que facta ſũt/ intellecta cõſpiciũtur/ ſempiterna quoq; ei⁹ virtus/ et diuinitas.

M ¶ Atq; aliter ipſam ignis imaginẽ. Ignis nũc de deo/ nũc de intelligẽtiis et iis que ſupra
mundũ ſunt/ nũc vero de humanis/ inframũdaniſq; in ſacris litteris dicit. De deo. Deute Deuterono.4.
ronomion cap. quarto. Caue ne quãdo obliuiſcaris pacti dñi dei tui/ quod pepigit tecũ/ et
facias tibi ſculptã ſimlitudinẽ eorũ que fieri dñs ꝓhibuit: quia dñs deus tuus ignis conſu=
mẽs eſt/ deus emulator. De intelligẽtiis ⁊ ſupramũdanis. Pſalm⁹ cẽteſimus tertius. Qui Pſalm⁹.103
facis angelos tuos ſpiritus: et miniſtros tuos ignẽ vrentẽ. De inferiorib⁹ autẽ et inframũ=
danis. Lucas cap. duodecio. Ignẽ veni mittere in terrã: et quid volo niſi ut accendatur. de Lucas.12.
noua fidei doctrina dictũ: ad diuinorũ chariſmatũ in ſpiritali regeneratione/ et feruẽti cha
ritate participationẽ. que oĩa facit nichili pẽdere: et mũdũ/ et patrẽ/ et matrẽ/ vxorẽ/ ⁊ filios
et ſemetipſũ ꝑpter deũ. vt ipſi quẽ ſolũ ſup oĩa amat (eleuata iam ſupra calcatũ mundũ/ fe=
lici mẽte) poſſit adherere. hũc ſacrũ ignẽ ad ſui participiũ vult vniuerſoꝝ parẽs (qui ignis
conſumẽs eſt/ liquefaciẽs/ cui ignea miniſtrãt oĩa/ cuius amor zelus) in hũc mũdũ ardere:
et illa luce/ ſupceleſti mũdo aſſimilari/ et illa leuitate ſuſtolli. et qd volo īquit niſi vt ardeat.

N ¶ Rite ⁊ igit ſapiẽtiſſima/ benigniſſimaq; ſapiẽtia: diuinis laudat eloquiis. Prouerbiorũ Prouerbi.9
cap. nono. Miſcuit vinũ. ꝓpoſuit menſã. miſit ancillas ſuas: vt vocarẽt ad arcem/ et ad me
nia ciuitatis. ſi quis eſt paruulus: veniat ad me. venite comedite panẽ meũ: et bibite vinũ
quod miſcui vobis. Ubi crater ꝗuis nõ exprimatur: intelligitur/ pariter et propinatio. Et Cãticorũ.5
inuitare ad ſpiriales cibos: frequẽter alias in ſacris litteris intelligimus. vt paulo ante au=
ditũ eſt in canticis cãticorũ. Et luce cap. decimo quarto. Homo quidã fecit cenã magnam: Lucas.14.
et vocauit multos. et miſit ſeruũ hora cene dicere inuitatis vt venirent: quia iam parata ſũt
omnia. Et Mathei cap. vndecimo ſapiẽtia pſeipſã ſine parabola/ et enigmate inuitat. Ue Matheus.11
nite inquit ad me omnes qui laboratis et onerati eſtis: et ego reficiã vos.

O ¶ Quibus beatiſſimus Paulus ſolidi veraciter cibi a ſapientia accepti. Paulus ad hebre Ad hebre.5
os cap. qnto. Perfectorũ autẽ eſt ſolidus cibus ⁊ eorũ qui pro ipſa ꝯſuetudine exercitatos
habent ſenſus/ ad diſcretionẽ boni et mali.

P ¶ Idcirco diuina/ et ſpiritalia eloquia. Scientiã dei: et rori/ et aque/ et lacti/ ⁊ vino/ et melli
eloquia aſſimilant. Rori enĩ et aque cum dicitur Eſaie cap. quadrageſimo quinto. Rorate Eſaias.45.
celi deſuper/ et nubes pluãt iuſtũ: aperiat terra et germinet ſaluatorẽ. Et iohel cap. decimo Johel.14.
quarto. Ero quaſi ros: et iſrael germinabit ſicut liliũ/ ⁊ erũpet radix eius vt libani. Et Eccle Eccleſia.15.
ſiaſticus cap. decimo quito. Qui timet deũ faciet bona. et qui continens eſt iuſticie appre=
hendet illam/ et obuiabit illi quaſi mater honorificata. cibabit illũ pane vite et intellectus:
et aqua ſapiẽtie ſalutaris potabit illũ. Lacti. Paul⁹ prima ad Corinthios epiſtola cap. ter= Ad corin.3.
tio. Tanq; paruulis in chriſto: lac vobis potũ dedi non eſcã. nondũ eni poteratis: ſed nec
nũc quidẽ poteſtis. Et prima Petri epiſtola cap. ſecũdo. Rationabiles et ſine dolo/ lac con 1.Petri.2.
cupiſcite vt in eo creſcatis in ſalutẽ/ ſi tamẽ guſtatis quoniã dulcis eſt dñs. Uino iam dictũ
eſt ꝓuerbiorũ cap. nono. Bibite vinũ quod miſcui vobis. Melli: Pſalmus cẽteſimus de Prouer.9.
cimus octauus. Q̃ dulcia faucibus meis eloquia tua: ſup mel ori meo. Pſalm⁹.118

Q ¶ Q̃ viuificãdi velut in aqua. Agros enĩ aqua cũ e nubibus erũpit: letos/ fecũdoſq; red=
dit/ et vegetantia ad fertilitatẽ ac generationẽ perducit. dabo (inquit) vobis pluuias tẽpo= Leuitic⁹.26.
ribus ſuis: et terra gignet germen ſuũ/ ⁊ pomis arbores replebunt.

R ¶ Atq; ideo viuificans ſimul ⁊ paruulos nutriẽs/ et renouãs/ atq; ꝑficiens celebratur. Ui=

Jo.5. Prouerbi.9. uiuificās. Inquit enī de ſemetipſa dei ſapiētia: ſicut enī pater ſuſcitat mortuos et viuificat: ſic
Sapientie.7 et filius quos vult viuificat. Paruulos nutriēs. Si quis (inquit) eſt puulus: veniat ad me.
Matheus.11 Renouās. Et cū ſit vna: omnia poteſt/ et in ſe pmanēs omnia innouat. Et rurſus clamat vt pficiens: venite ad me qui laboratis/ et onerati eſtis: et ego reficiā vos.

¶ Et ipſe bonorū autor omnium deus/ inebriari perhibetur. De crapula et inebriatione/ ſomno/ et expergefactione diuina: ex pſalmo ſeptuageſimo ſeptimo auditū eſt. Et excitatus eſt tanq̄ dormiens dn̄s: tanq̄ potens/ crapulatus a vino. s
Pſalm⁹.77 Lucas.12.

¶ Trāſiens eī (inquit) rex faciet illos diſcumbere. Lucas cap. duodecimo. beati ſerui illi: quos cum venerit dn̄s īueuerit vigilantes. amē dico vobis q̄ precinget ſe/ et faciet illos diſcūbere: et tranſiens miniſtrabit illis. t

¶ Johāni theologo/ et apoſtolo/ et euāgeliſte: in pathmos inſula relegato. Epiſtola. X

S Aluto te ſacrā animā/ dilectiſſime: et eſt michi iſtud/ ad te pre multis peculiarius. exulta dilectiſſime/ veraciter ei (qui vere amabilis/ ac deſiderabilis/ et diligibilis eſt) nimiū dilecte. Quid mirum ſi chriſtus vera loquit̄: et iniqui diſcipulos ciuitatibus pellūt. illi ipſi/ ſibi que merētur, pfecto tribuentes: dū a ſanctis ſceleſti dirimuntur atq̄ recedunt. viſibilia veraciter: inuiſibiliū manifeſte imagines ſūt. Neq̄ enī in ſeculis futuris autor erit deus iuſtarū ab ſe ſeparationū: ſed ii qui prorſus ſe a deo ſeq̄ſtrarūt queadmodū et alios cernimus: hic iam dei cōſortio et familiaritate beatos. quia cum ſint veritatis amatores: ab affectu omni materialiū rerū longiſſime ſecedūt. et in omni libertate malorū omniū/ et amore diuino bonorū vniuerſorū pacē diligunt/ et ſāctificationē: atq̄ ex pſēti vita future primitias ſumūt. inter homines āgelico more puerſati: cū omni trāquillitate animi ac denominatione dei/ et ſanctitate/ et virtutibus reliquis. Et te quidem (nō adeo inſanus ſū) vt arbitrer aliquid pati: imo et paſſiones corporis hac tantū in parte ſētire credo/ vt eas ſolū diiudices. Ceterū qui te iniuriis īpetūt/ et exilio relegare ſe euāgeliī ſolē putāt non recte: eos iure culpans/ cupio his omiſſis que in ſe ipſos peragūt ad bonū cōuertāt̄/ et te ad ſe attrahēdo fiant pticipes luminis. Nos autē nulla procella/ nulla aduerſitas priuabit ioannis clariſſimo radio: id quidē pſecuturos memoria/ ac renouatione tue veriſſime theologie. poſt paululum vero (dicā enī: etſi audax dictu videat̄) tibi cariſſima ſocietate iūgemur. Ero autē prorſus dignior cui fides habeatur: ſi (que tibi precognita ſūt) que ex deo didici/ hec loquar: q̄ ſcilicet et ex pathmi cuſtodia dimittendus es liber/ et in aſiaticā terrā reuerſurus. illicq̄ perages boni dei imitationes: caſq̄ poſteris trades.

¶ Decime epiſtole ſcholia.

¶ Argumentū. hanc epiſtolam ſcribit ſacerrimus pater ad ioannē apoſtolū/ et euāgeliſtā. quem ſacrā animā/ et euāgeliī ſolē magna cū reuerētia appellat. cōſolaturq̄ eū ſaluatoris verbis: quē et ſpiritaliter a deo pſolatiſſimū (tametſi corpus pateret̄) cognoſcebat. et nuſq̄
Lucas.6. a benigniſſimi Jheſu ſaluatoris et amatoris hominū preceptis diſcedēs (qui precepit: diligite inimicos veſtros/ benfacite iis qui oderūt vos/ benedicite maledicētibus vobis/ orate pro calūniātibus vos) hoc in loco orat piiſſimus pater/ vt ii qui in euāgeliī ſolem peccauerunt: ad bonū ipſū reſpirent/ et ad ipſū in quē deliquerūt veniētes/ lumē vite percipiant/ vitāq̄ participent. vt quibus ſolis exularet: ceteris autē ad vitā vocatis per profūdiſſimā/ et arcanā eius theologiā ſuis epiſtolis/ ſacra reuelatione/ et euāgelio contētam luceret vel abūdātiſſime. ignis enī cū abſcondi putat̄: ſua ſe luce prodit/ et manifeſtat in amplū. Verecūde/ et humili (vt decuit) ſpiritu (ne id ſupbū et audax putet̄) reuelationē ſibi a deo patefactā q̄ a pathmi cuſtodia/ ac relegatione ſoluēdus ſit/ et per aſiā euāgeliī bonū ſemē ſparſurus/ et poſteris culture ſue frugē/ ſanctāq̄ imitationē relicturus/ q̄q̄ ipſe eū ſit viſurus: diuino euāgeliſte aperit. quod et ſanctū euāgeliſtā idētidē non latere cognoſcebat. Et hoc ſit epiſtole argumētū. Et cōtemplari dignū eſt: copioſā donorū dei elargitionē in hoc beatiſſimo
1.ad Corin.12 patre cumulatā. Scribit eni vas electū/ ſanctiſſimus Paulus. alii quidem per ſpiritū datur ſermo ſapiētie/ alii autē ſermo ſcientie/ alteri fides in eodē ſpiritu/ alii gratia ſanitatū in vno ſpiritu/ alii operatio virtutū/ alii prophetia/ alii diſcretio ſpirituum/ aliȷ genera linguarum/

alii interpretatio ſermonū. hec autē operatur vnus ꝛ idē ſpiritus: diuidens ſingulis prout vult. Sed hec hoc in beatiſſimo patre aggregata videtur vniuerſa. Qui eni ſua opera/ ſermonē ſapiētie et mirifice ſciētie cōtinere nō videt: neſcit quid ſapiētia/ neqꝫ quid ſcientia. et īmobilitas huius fidei: nullas proꝛſus penas/ nichil qđ videat durū/ nullaqꝫ exhoꝛruit toꝛmēta/ totus vt diuinus cliban⁹ charitate (quā deus in fide ꝑparatis largit) ſuccenſus. ꝛ gratiā ſanitatū/ ꝛ operationē mirabiliū ꝟtutū eū habuiſſe nulli dubiū eſſe debebit: qui cū ſūmo ſacerdotio et apoſtolatu fūctū agnoſcet. ꝑfecti eni ꝑdicauerūt vbiqꝫ dn̄o cooperāte/ et ſermonē ꝯfirmāte ſequētib⁹ ſignis. tametſi eius rei nō deſint libroꝛū monumēta. Et ecce nūc ꝓphetie mun⁹ per ſpiritū ſāctū legis adeptū. Et de linguarū munere prius āmoniti ſum⁹ Magna igit reuerētia: eius a ſpiritu ſancto agitate mētis ſcripta: et venerari ꝛ ſuſcipere debemus. et proculdubio qui ſuſceperint/ et ad mōſtrate vite effigiē animū induxerint: ꝑmiū eſt vita eterna. et id ānuat deus: vt hoc nobis ad efficacē effectū ſatis pſuaſū ſit.

x ¶ Et eſt michi iſtud ad te pre multis peculiarius. Iſtud/ ſcʒ te ſacrā animā/ et dilectiſſimū appellare. Sacrā quidē animā peculiarius appellat: qꝛ ſemp virgo/ incoinquinatus/ et purus vt angelus permāſerit. dilectiſſimū vero: qꝛ paſſim vbiqꝫ ſacris in eloquiis diſcipulus quem diligebat Ihesus nominet. hoc nomine: per oīa eui tempoꝛa honoꝛatiſſimus.

y ¶ Quid mirū ſi Chriſt⁹ vera loquit. Matthe⁹ cap. viceſimo tertio. Ecce ego mitto ad vos ꝓphetas/ ꝛ ſapiētes/ ꝛ ſcribas: ꝛ ex illis occidetis/ ꝛ crucifigetis. ꝛ ex eis flagellabitis in ſynagogis veſtris: et perſequemini de ciuitate in ciuitatē. vt veniat ſuper vos oīs ſanguis iuſtus/ qui effuſus eſt ſup terrā a ſanguine Abel iuſti: vſqꝫ ad ſanguinē Zacharie filij Barachie/ quē interfeciſtis inter templū et altare. Et Lucas cap. viceſimo primo. Sed ante hec oīa iniiciēt vobis manus ſuas/ et perſequēt tradētes in ſynagogas/ et cuſtodias/ trahētes ad reges et preſides: propter nomen meum. Matheus. 23 Lucas. 21.

ʒ ¶ Ac denominatione dei/ et ſāctitate/ et virtutibus reliquis. Denominationes dei ſunt iuſtus/ pius/ miſericoꝛs/ ſanctus et ſimilia. Et qui viuūt in hoc mūdo/ in hacqꝫ parū durante moꝛtali peregrinatione/ angelico moꝛe ꝓbationis ſue curſus trāſigentes/ ſolū id quod ſpiritale eſt cogitātes: cū dei denomiationibus viuūt/ dicūturqꝫ plane diuini/ ſancti/ iuſti/ pij/ miſericoꝛdes/ ꝛ ita de virtutib⁹ reliquis. Et quia viſibilia: inuiſibiliū indubitata ſunt ſigna. qui oppoſito igit modo viuūt: cū denomiationib⁹ viuūt peſſimoꝝ demonū. pleneqꝫ dicūtur demonici/ tyranni/ impij/ iiuſti/ imiſericoꝛdes: et ita de reliquis hoꝛrēdoꝛū vicioꝛū nominibus/ quibus etiā ob hoꝛroꝛē ne ꝓferātur/ neue nominent parcendū eſt. quis eni neſcit pricipes: ſuoꝛū habere noīa: et quoꝝ agnoſcūt noīa: illi ſui ſūt. et tyranni itidē noīa ſuoꝝ. deus autē principātiū priceps eſt: et quicūqꝫ ſua noīa tenēt/ illi ꝓfecto ſui ſunt. et hoīes id nō ſatis vident: viuuntqꝫ cū nominib⁹ peſſimoꝛū/ inclemētiſſimoꝛūqꝫ demonū. quos tamē deus ipſe optimus et clemētiſſimus publica luce donauit: vt viuerent cum ſuarum ſanctarum denominationum dignitatibus.

z ¶ Qꝛ ſcilicet ꝛ ex Pathmi cuſtodia dimittēdus es liber. Inſula pathmos/ vna eſt cycladū de qbus et Strabo libꝛo tertio meminit. Ceterū ad Aſiā ptinent inſule Cyclades et Sporades: et que carie et ʒone et eolie vſqꝫ troadē adiacent. Et hac in inſula a Domitiano deportatus/ relegatuſqꝫ eſt ſāctus euāgeliſta: ſacram inibi vidit Apocalypſim/ Iheſuqꝫ reuelationē/ et a Nerua per Aſiam dimiſſus eſt liber.

¶ Apollophani philoſopho epiſtola. XI.

xx Am iam meus ad te conuertitur ſermo: precoꝛdialis amoꝛ. et multas curarū mearū pro te ſuſceptas anxietates: tibi in memoꝛiā reuoco. vt te beniuola mēte: qꝛ tam diu veſana ptinacia erroꝛi tuo/ et tibi quidem bene noto inheſeris/ arguerim. et te pro demētibus phanatico moꝛe ludificātiū phantaſiis/ inſimulauerim. Uerū nūc ſūmā omniū prouidentiſſimā moderationē diuine benignitatis magnifice/ totoqꝫ affectu adoꝛo: tibiqꝫ pars anime mee ſalubꝛiter reſpiranti cōgratuloꝛ atqꝫ ꝯiubilo. et te iis que aliquādo cōtempſeras: rurſū aggrediat. vt ea nūc iterū tibi cōmēdē: quoꝛū noticiā dudū es aſpnatus. Sepe/ et quidē accurate tibi patefeci: primitus ho-

minē a deo de limo factū/ vt et ipſe quoq₃ moſes fideliter ꝓdidit. ⁊ hominis trāſgreſſiones
cataclyſmo/ diluuioq₃ piatas. ⁊ deinceps diuina amicitia dignatū. multaq₃ deū in egypto/
multa in eo ipſo ſue egreſſionis itinere ipſius gratia/ et in eo manifeſtaſſe magnalia. ⁊ mul=
tos/ cōpluresq₃ theologos diuinitus afflaſſe: quorū ſacris oraculis prenūciatus/ deus ho=
mo fieri ex virgine dignatus eſt. Ad que nō raro reſpōſa ad me dediſti/ te nō modo hec ve=
ra eſſe prorſus neſcire: verū et quis ipſe quoq₃ moſes fuerit te omnino fugere. euāgeliū ve=
ro iheſu chriſti/ qui toti⁹ maieſtatis deus eſt (quod et ipſe meū appellabas) refutare. Porro
Paulū mūdi circuitorē/ multiloquū/ verborūq₃ ſeminatorē: de ſēſibilib⁹ ad intellibigilia
nolle recipere. Imo vero tu in me cōuicia intorquebas: quod paterne religionis iura vt de=
gener prodens/ in ſacrilegia quedā nefanda me conieciſſe. hortabariſq₃ pariter aut me illa
quibus innitebar dediſcere/ aut illis contentum diuina numina/ patriaſq₃ leges deſiſtere
inceſſere/ et euacuare moliri. Ceterū vt ſupna lux paterne glorie/ ſuū ſplendorē in tue mētis
tenebras iſulgere ſua volūtate diſpoſuit: protinus cordis mei penetralibus īfudit/ vt piiſ=
ſimā recordationē et geſte rei monumentū/ tuis oculis ſubiicerē. vt videlicet in heliopoli:
tu quidē pene michi coeuus/ et ego quiq₃ et viginti fere annorū tempus euoluēs/ vna mo=
rātes conſtiteramus: cū feria quadā ſexta/ ⁊ hora etiā pene ſexta ſol horribilibus ſubito eſt
obſitus tenebris/ luna ipſū intercurrēte. quia nō deus/ ſed creatura dei: in ipſius vere lucis
occubitu lucere nō potuit. querebar enī tū apud te/ qui michi ſane ſapiētiſſimus videbaris:
q̄d ipſe inde ſentires agnoſcerem. Tu vero mirabili prudētia ſubintuliſti/ quod vſq₃ adeo
Philipp⁹ Arideus philoſoph⁹ ⁊ aſtronomus. penetralibus mentis mee/ alte inheſit: vt nulla obliuione deleri/ nullaq₃ vnq̄₃ mortis valeat
imagiue deteri. Offuſi enī tenebris ipſi eramus: orbē ſolis vndiquaq₃/ ⁊ ex equo occupāte
caligine. et poſteaq₃ repurgatio/ reſtitutioq₃ facta eſt: luna ad ſolis diametrū cōuerſa aufu
git. Et tūc quoq₃ regulā Philippi Aridei aſſūpſim⁹. cūq₃ reperiſſemus (quod et erat notiſ=
ſimuū) eo tempe ſolē eclypſis moleſtias/ laboreſq₃ minime ꝑpeti debuiſſe: ac nichilominus
lunā ab oriēte ſolarem ſplendorē pullis/ nigrantibuſq₃ velis obduxiſſe/ cum ſoleat ex occi=
dua parte ſolem ingredi. tunc autē opifices lucis theſauros: caliginibus (quas ipſa genue
rat) ad occiduos vſq₃ ſolis fines peruagata (vt ipſi putauimus) occultauit. cū tamē et lune
id tempus deeſſet/ neq₃ coitus tēpus vicinū eſſe cognoſceref. Aio ad te (neq₃ enim adhuc
myſterii tāte rei cōſcius erā) O ingētis prudētie prōptuariū/ quid inquā O doctrine ſpecu=
lum Apollophanes: his ſecretis aſſcribis? ad que neſcio quo pacto diuino quodā afflatu
et nō humani ſēſus ſermone ſubintuliſti: hec O bone dyoniſi diuinarū viciſſitudines ſūt re=
rum. Deniq₃ vero ānotatū diligenter ferie diem/ et ānū: anūtiationi quā ſacer Paulus no=
ſtris attētis auribus infudit ꝯſentientibus ſignis cōſpirare et cōcordari exptus: manus ve
ritati ſubmiſi/ et falſitatis nexibus ſū abſolutus. quā q̄dem veritatē mirifice effero/ et quam
tibi cōmunico: que eſt via/ et vita/ et lux vera: que illuminat omnē hominē venientē in hunc
mūdū. cui tu tādē ut vere prudēs acceſſiſti. acceſſiſti enī ad vitā: et abdicaſti mortē. cui pro=
fecto inherendo res mirifice tecū bene acta eſt: hac inſuper ratione nobis arctioribus con
ſtrictus vinculis. qui me oris tui nitido lepore offūdere ſolebas: et plerūq₃ fucatis quibuſ=
dā/ multicoloribuſq₃ et variis rationibus intima noſtri ſēſus offuſcare/ et quaſi acuminatis
terebrare ſpiculis. ⁊ adiiciebas te illius ſapidā agnitionē ꝯprehēdere ſatagere: verū ocyus
a mētali palato reſilire/ planeq₃ dedignari in tuo ventre ſedē ſibi deligere. Age igitur modo
cognoſcentia/ et prouida corda gerens: ſurſū erigere. ne pro iis qui non ſunt: ipſū ens verū
vnq̄₃ permutes. ⁊ pertinacior eſto quibuſcūq₃ ad falſa precipitātibus: q̄₃ ad ipſū qui vere eſt
noſtris ſuadentibus votis te ipſū preſtiteras. ita enī in iheſu (qui eſſe ⁊ vita mea eſt) letus iā
moriar: cū ipſe in eo te viuere ſentiam.

¶ Undecime epiſtole ſcholia.

¶ Argumentū. Dudum fraterne charitatis amore ſuccenſus beatiſſimus pater: multis tē
tauit epiſtolis Apollophanē philoſophū/ vt ouili chriſti adiungeret. iuſtū eteni ⁊ deſidera
bile erat: vt philoſophi ad ſapiētiā (cuius ſe amatores dicūt) accederēt. Et per ſāctū Poly= xx
carpū Smyrneorū antiſtitē idem attentare diligēter curauit. Tandē diuina benignitas ſo

licitũ pro amico ſacti ſſimũ virũ exaudiẽs. Apollophani vt reſpiraret ad vitã / cõceſſit. quod vbi piiſſimi patris menti innoteſcere voluit: largas diuine bonitati gratias fũdẽs / ꝙ amicũ ſibi donaſſet: protinus ad Apollophanẽ ꝯgratulatorias litteras dedit. quibꝰ curas / anxietateſqꝫ / ⁊ ſolicitudies (quas pro ipſo frequẽter ipſe ſuſceperat) aperit. et terrifice eclypſeos omnibus inauditã ſeculis nouitatẽ: quã ipſi ambo tũc vna heliopoli cõmorantes admirati fuerãt / in ſalutarẽ memoriã reuocat. et futurũ iam: vt in Jheſu (qui ſuũ eſſe / et ſua vita eſt) letior moriat̃ / quãdoquidẽ in eo apollophanẽ anime ſue partẽ / viuere cognoſcit. Et ex vrbana allocutiõe beatiſſimi patris ad apollophanẽ / ⁊ apollophanis ad beatiſſimũ patrẽ cũ adhuc eſſẽt gẽtiles / cuiꝰ et hac in epiſtola meminit ſacratiſſimꝰ pater: coniici poteſt vtrũqꝫ fuiſſe nobilẽ. ſic eñi nobiles int̃ ſe vrbanã (ne quis aſſẽtationẽ putet) habẽt allocutionis dexteritatẽ / ⁊ comitatis obſeruãtiã. Et ꝗuis generis nobilitas ex officio in pago martio / ex ãiaduerſione ſecuris in ipſo / ex Ariſtarchi ãnalibus / ex loquẽdi vrbanitate ignota nõ ſit: ecce iam non ſit nobilis / niſi vera nobilitate etiã omnibus terre regibus (ꝗto ſoli ſidera cedũt) nobilior nõ enituerit.

yy ¶ Sepe et quidem accurate tibi patefeci. Hominem de limo a deo factum Moſes prodit Geneſeos cap. ſecundo. Formauit igitur dominus deus hominem de limo terre: et inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vite / ⁊ factus eſt homo in animam viuentem. Et hominum malicias cathaclyſmo piatas fuiſſe Geneſis cap. ſexto / et ſeptimo declarat. ſexto quidem. Videẽs autẽ deus ꝙ multa malicia hominũ eſſet in terra / et cuncta cogitatio cordis intẽta eſſet ad malũ omni tẽpore: penituit eũ ꝙ hominẽ feciſſet in terra. delebo (inquit) hominẽ quem creaui / a facie terre: ab homine vſqꝫ ad animantia / a reptili vſqꝫ ad volucres. Et cap. ſeptimo. Factũqꝫ eſt diluuiũ quadraginta diebus ſuper terrã: et multiplicate ſũt aque / et eleuauerũt arcam in ſublime a terra. Cõſũptaqꝫ eſt omnis caro que mouebat̃ ſuper terrã: volucrũ / animãtiũ / beſtiarũ / omniũqꝫ reptiliũ que reptãt ſup terrã. Et de homine ꝯſequẽter diuina amicitia ſuſcepto de Abraam / Jſaac ⁊ Jacob / et filiis eius / populoqꝫ ab illis deſcendẽte legitur ſufficienter in Geneſi / et exodo. pariter et de magnalibus que deus in egypto / et egreſſu populi ſui / et in ſolitudine oſtendit: aliis in locis frequẽter ex Exodo auditũ eſt. Cetera autẽ que notã deſiderare poſſẽt: ex iis que ĩ ſeptima epiſtola (que eſt ad polycarpũ) dicta ſunt / cognoſci poſſũt ſufficiẽter ¶ Et corũ erit qui hec legerint: ſi in horũ ſacrorũ operũ recognitione / et ſcholiorum adiectione a nobis quicꝗ erratum eſt / aut amplius ꝗ par eſt / aut minꝰ appoſitũ: veniã tribuere. inſufficiẽtẽ eñi me ipſe nõ ignorabã: ⁊ id põdus lõge vires meas ſuperare. ſed dolore victus: has celeſtes diuitias / has diuinitatis opes: fedo ſitu tã diu indigne tenebris horrere latẽtes / et nullũ ſuppetias afferre / id effeci quod potui. Et plane effeci / quale facere ſolet: qui precioſã gemmã luto obſitã offẽdit / quã nõ ſatis a ſe cognitã ilico docto artifici (vt eam ſedulo detergat / perpoliat / ſuũqꝫ ſolitũ iducat / repa retqꝫ nitorẽ) p̃ſentat. ita et vobis O parhiſienſes has litterarias opes preſento: vt vos illuſtrẽt. et per eas: alios vberius (pro vt deus ipſe vobis cõceſſerit) purgetis / illuminetis / atqꝫ perficiatis / ſuũqꝫ illis nitorem reſtituatis. Peroratio

Diuini Dionyſii Areopagite Pauli et Hierothei auditoris / Atheníenſis epiſcopi / et galliarũ apoſtoli: diuinorum operum: ad Jheſu / horum et omnium numerũ largitoris honorem / finis.

¶ Jacobi Fab. Stapulenſis in epiſtolas diuini Ignatij argumentum.

Gnatius Joannis euãgeliſte diſcipulus/ tertius a Petro Antiochene eccle=
ſie ſuffectus Antiſtes/ in vinculis exultans quia dignus habitus ſit pro nomi=
i ne Jheſu cõtumeliã pati/ rhomam imiſſus vt ad ſeuiſſimas beſtias depugna
ret/ et et in theatrũ dei miles feruẽtiſſimus inter ſolutos efferatiſſimos leones
medius ſpectaculũ preberet: ſcripſit epiſtolas vndecim ſua vincula pro chriſto
ꝯtinẽtes/ plenas ſãcti ſpiritus feruore ſacrũ eius pectus ſuauiter agitantis. Quaproter pie
legẽde et ꝓnũciãde ſunt: nõ laxe/ nõ remiſſe/ eneruo emollitoqꝫ animo: ſed cũ feruore. ſic
enĩ et eas ſcripſit totus ardẽs/ totus geſtiẽs/ totus flãmatꝰ/ cupiẽs diſſolui et eſſe cũ chriſto
ſacratiſſimꝰ martyr/ diuino iam amore inebriatꝰ. Delicias eteni paradyſi in extaſi et ama=
torie mẽtis exceſſu: aliquãdo ipſũ expertũ poſteris reliquit ãtiquitas. ⁊ pſalmos ⁊ cãtũ per
antiphonũ ad angelorũ auditã harmoniã: eccleſiis tũc celeſtiformiter viuẽtibus primum
induxiſſe. Primã eius epiſtolã ſcribit ad Trallianos/ ſecundam ad Magueſios/ tertiã ad
Tarſenſes/ quartã ad Philippenſes/ quĩtam ad Philadelphios/ ſextam ad Smyrneos/
ſeptimã ad Polycarpũ Smyrneorũ epiſcopũ/ octauam ad Antiochenſes/ nonam ad He
ronẽ diaconũ Antiochenũ/ decimã ad Epheſios/ et vndecimã ad rhomanos. Et has epi=
ſtolas (cũ vt ex more ſolitũ erat: in eccleſiis ſancto cetu ꝯuocato ad õnes legerentur) dubiũ
nõ eſt fideliũ corda ſic tũc aperuiſſe: vt plane miſerũ ſe putaret qui a paſſione fuiſſet exclu=
ſus/ qui relictus fuiſſet. quãdoquidẽ et nũc legentes/ qui viuificantẽ ſpiritũ ſentiũt: illo deſi
derio et pietate non fruſtrentur. Et adiecta eſt vna Polycarpi martyris/ Smyrneoꝝ An=
tiſtitis epiſtola: que his epiſtolis teſtimoniũ affert/ cuiꝰ et hireneus/ et euſebius memine=
rũt. Et ſepe hic deo dignus martyr/ in ſacro ipſo affectate immolationis ſue exprimendo
feruore: hoc loquẽdi genere vtiꝛ. ego pro vobis/ ego pro animabus veſtris efficiar. que ſen
2. ad Corin. 12 tẽtia eſt ſacratiſſimi Pauli/ ardentis Chriſti apoſtoli ſecũda ad Chorinthios epiſtola cap.
duodecimo. Ego autẽ inquit libẽtiſſime impendã: ⁊ ſuperimpẽdar ego ipſe pro animabꝰ
veſtris. victimã ſe facere optans pro eorum animabus qui in eccleſiis iam verſabantur/ in=
greſſuriqꝫ erant. Et reuera pro ipſis atqꝫ etiã pro nobis qui eccleſie (dei nos miſerãte beni=
gnitate) acceſſimꝰ: et Paulus et reliqui apoſtoli/ diſcipuli/ Dionyſius/ ignatius et Poly=
carpus victimã ſe fecerũt. Et his epiſtolis beatiſſimi martyris: ⁊ inuicti Chriſti ihesu mili=
tis Ignatii: teſtes accedũt Polycarpus/ Hireneus/ Euſebius Pamphili/ ⁊ Hieronymus.
Quas ideo libentius ſacris magni et diuini dionyſij operibus ꝯiunximus: quia ex his epi
ſtolis deſumptũ/ cum de amore ſpiritaliter et ſupermũdane diſſereret/ teſtimoniũ citauit.
tũ ꝙ in adiectis ad diuinum Dionyſiũ ſcholiis nõ ſemel meminerimus ſãctarũ ſententiaꝝ
his p̃ſẽtibꝰ epiſtolis ꝯtẽtarũ. addo etiã nos nichil pientius adieciſſe potuiſſe ſcriptis a deo/
et ſpiritu ſãcto agitate mẽtis. Inter enĩ ſcribẽdũ cũ duciꝛ ad huiꝰ mũdi p̃ſides/ et mortalia
tribunalia prophetat. ⁊ que ſurgere debeant hereſes preuidet: aduerſus quas/ et que iam
extabant magno mentis affectu premunit. ⁊ plane a mẽtibus pijs/ eoꝝ qui hec pro digni=
tate/ et reuerenter legunt: agnoſcitur ſpiritus in eo loquens/ et verba pro veritate vincto/
ſubminiſtrans. Ego enĩ (inquit veritas) dabo vobis in illa hora os et ſapiẽtiam cui nõ pote
rũt reſiſtere. Neqꝫ opus eſſe michi viſũ eſt: ſingulatim ad vnam quãqꝫ epiſtolã argumenta
adducere ob littere peruietatẽ/ et ꝙ omnes ferme eãdem cõtineãt ſententiã/ vincula ſcilicet
et ad mortalis clauſtri diſſolutionẽ pro noĩe ihesu feruẽtiſſimũ deſideriũ. et ſatis inſup eſſe
viſũ eſt ad latus paucis ãnotatiũculis adiectis nõ nullorũ ãmonuiſſe. Hoc inſuper apposi
to quia ad Trallianos ſcribit/ Magneſios/ Tarſenſes/ Philippenſes/ Philadelphiẽſes/
Smyrneos/ Antiochẽſes/ Epheſios et Rhomanos: qui Tralliani/ Magneſij/ Tarſẽſes
et reliqui ſint.

Ex Strabone et diuo hieronymo. ¶ Trallis vrbs eſt aſiatica ĩ vertice quodã plano (qui promõtoriũ natura munitũ habet)
ſita: aſiaticarũ vrbiũ opulentiſſima. vnde et dicũꝛ Tralliani.

¶ Smyrna (vt ſcribit hieronymꝰ) ciuitas eſt lycie ꝓuintie in aſia. Et locum Smyrnam iu=
xta Epheſum inter Tracheam et lepramactam ponit Strabo. vnde ſmyrnei.

¶ Magneſia Eolica ciuitas eſt: que ad meandrũ dicitur. nam (vt inquit Strabo) ei proxima eſt. vnde magneſii / et magneſiani.
¶ Tarſus ciuitas metropolis Cilicie prouincie Pauli apo oli natalibus celeberrima: ab Argiuis (vt ſcribũt geographi) condita. Hinc Tarſenſes.
¶ Philippis ciuitas eſt in prima parte Macedonie: et hinc quoq; dicti philippenſes.
¶ Philadelphia Myſie vrbs: frequentibus terre ſuccuſſionibus patens / frequentibuſq; agitata terre tremoribus. idcirco maleſidos parietes habẽs: ut qui (qđ et Geographi tradunt) crebris concuſſionũ iniuriis diſcutiant / rimiſq; pateant. hinc philadelphienſes.
¶ Troia inter Propontidos fluenta et montem Idam ſita memorat / monti vicinius adiacens: aſiaticarũ vrbiũ vatũ / poetarũq; monumentis famatiſſima.
¶ Antiochia ciuitas Syrie: prima Petri apoſtoli ſedes / prima in qua chriſtiani (qui baptiſma ſuſcepiſſent) a chriſto nũcupari ceperunt / in qua Paulus et Barnabas ordinati ſũt. que et poſtea: diuini Ignatij moderationibus credita eſt. a qua antiochenſes.
¶ Epheſus ciuitas in Aſia ab Amaſonibus olim condita: ſepulchro Joannis euãgeliſte dilectiſſimi apoſtoli celebris. A qua et Epheſii.
¶ Rhoma (a qua et rhomani) notior eſt q̃ vt hiſtorie lucem requirat: italicarum vrbium preclariſſima / quondam orbis caput / et vrbs per excellentiam dicta. Et hec pro communi argumento abunde dicta putentur.

¶ Sequentium Epiſtolarum index.

1 Ad Trallianos ex Smyrna.
2 Ad Magneſianos ex Smyrna.
3 Ad Tarſenſes ex Philippis.
4 Ad Philippenſes ex emporio.
5 Ad Philadelphienſes ex Troia.
6 Ad Smyrneos ex Troia.
7 Ad Polycarpum Epiſcopum.
8 Ad Antiochenſes ex Philippis.
9 Ad Heronem ex Philippis.
10 Ad Epheſios ex Smyrna.
11 Ad Rhomanos ex Smyrna.

Inſuper

Polycarpi martyris Ad philippenſes vna.

¶ Diuini Ignatij epiſcopi Antiocheni tertij a Petro apoſtolo: martyris/ diſcipuli beati Joannis euangeliſte/ epiſtole.

¶ Ad Trallianos ex Smyrna. Epiſtola. I.

i

Gnatius qui et Theophorus: dilecte a deo patre/ et domino Jheſu chriſto eccleſie ſancte (que eſt in Trallis) electe/ et deo digne/ pacificate in carne et ſpiritu Jheſu Chriſti ſpei noſtre in paſſione per crucē/ et mortem/ atq; reſurrectionem: quam et ſaluto in plenitudine apoſtolice forme/ et opto plurimum in deo gaudere. ¶ Immaculatum animum/ et ſine dolo in perſeuerantia cognoui vos habere: non in heſitationem/ ſed in fidei poſſeſſionem. prout ſignificauit michi Polybius epiſcopus veſter: qui peruenit voluntate dei patris/ et Jheſu Chriſti filij eius cooperatione ſpiritus Smyrnam/ et ſic michi congratulatus eſt vincto in chriſto iheſu: ut omnē plenitudinem in ipſo conſpicerē. Suſcipiens ergo eum ſecundū deū: veſtram beniuolentiā per ipſū agnoui/ inueniens vos imitatores eſſe Jheſu chriſti ſaluatoris noſtri ¶ Epiſcopo ſubiecti eſtote: ſicut domino. Ipſe enim vigilat pro animabus veſtris: tanq; rationem redditurus deo. propter quod videmini michi non ſecundum carnem viuere/ ſed ſecundum iheſū chriſtum/ qui pro nobis mortuus eſt: ut credentes in morte eius/ per baptiſmum participes reſurrectionis eius efficiamur. Neceſſarium eſt enim vos nichil preter epiſcopum facere/ neq; aliquid agere: ſed et preſbyteris ſubditi eſtote vt apoſtolis iheſu chriſti ſpei noſtre: in quo perſeuerantes/ in ipſo inueniamur. Oportet ergo et diaconis qui ſunt in miniſterium iheſu chriſti omni modo placere. Non enim in cibo et potu ſunt miniſtri: ſed miniſterij eccleſie dei. Oportet ergo precepta eorum obſeruare: ſicut ignem ardentem. ipſi vero ſint tales. vos autem reuereamini eos tanq; dominū iheſum chriſtum: quoniam cuſtodes ſunt loci eius. ſicut epiſcopus forma eſt patris omniū: preſbyteri vero ſicut conſeſſus dei et cōiunctio apoſtolorum chriſti. Sine ipſis enī eccleſia electa nō eſt/ neq; collectio ſanctorū/ neq; congregatio ſancta. Confido enim et vos ſic conſiſtere: exempla enim charitatis veſtre accepi. et habeo penes meipſum in epiſcopo veſtro: quoniam ipſius inſtitutio magna doctrina eſt. Nam et manſuetudo eius: virtus eſt/ quam arbitror etiam illos qui ſine deo ſūt reuereri. Quia autem diligo vos: parco frequentius vobis ſcribere/ ne videar aliquibus cōtrarius: aut tedioſus eſſe. Vinctus ſum enim pro chriſto: ſed nondum chriſto dignus ſum ſi autem conſummauero: forſitan ero. ¶ Non ſicut apoſtolus precipio: ſed metior meipſum/ ne in gloriatione mea peream. bonum eſt enim in domino gloriari. Et ſi ſaluatus fuero apud deum: plus me oportet timere/ et non attendere ad eos qui magnificant me. hi vero qui me laudant: potius flagellant. Eligo enim pati: ſed neſcio ſi dignus ſum. Zelus enī inimici: multis non videtur/ me autem impugnat. debeo ergo eſſe manſuetus: vt diſſoluatur princeps ſeculi huius diabolus. Nūquid non poteram vobis/ ſecretiora ſcribere? ſed timeo ne paruulis vobis conſtitutis: leſionem imponam. Et ignoſcite michi quia non valetis ferre vinculorum onera: quemadmodum ego vinctus ſum. Et poſſum quidem intelligere celeſtia: angelorum ſcilicet atq; archangelorum ordines/ militiarum diuerſitates/ virtutum et dominationum differentias/ ſedium atq; poteſtatum diſtantias/ eternorū magnificentias/ cherubin et ſeraphin excellentis ſpiritus ſublimitatem/ domini regnum/ et ſuper hec omnia omnitenentis dei incomparabilitatem. hec igitur ego cognoſcens: nō omnino perfectus ſum/ aut diſcipulus eſſe poſſum: qualis paulus/ aut petrus. Multum enim michi reſtat: ne a deo derelinquar. Rogo autem vos: non ego/ ſed dilectio Jheſu chriſti/ vt idipſum dicatis omnes/ et non ſint in vobis ſciſmata. Sitis autem perfecti in eodē ſenſu/ et in eadem ſcientia. ¶ Sunt enī quidam vaniloqui et mentis ſeductores: nō chriſtiani ſed chriſtū mercātes/ ſeductione circūferentes nomen chriſti/ et cauponātes verbū euāgelij. et venenū erroris commiſcentes dulci blandimento: ſicut puro melli virus admiſcētes. vt qui biberit illi⁹ potus ſēſuales illecebras: dulcedine captus inobſeruāter morti addicat̃

Polybius.

Precepta/ et ſācta monita

Magna humilitas: vbi grā abundat.

Petri et pauli laus mirifica.

Contra hereticos.

Monet autē quidam antiquorū: vt nemo bonus dicat̃/ qui malū bono admiſcuerit. Nominant enim chriſtum/ non vt chriſtum predicent: ſed vt chriſtū ſpernant. Et legem proferunt/ non vt legem ſtatuant: ſed ut legi contraria annūcient: chriſtum enim alienāt a patre. legem vero chriſti et natiuitatē ex virgine abiiciunt: crucem erubeſcentes/ et paſſionem negantes/ et reſurrectioni non credentes. dominū incognitū profitent̃/ chriſtū ingenitum putant/ et neq̃ quia eſt ſpiritus ſanctus confitent̃. Quidam vero eorū: filium/ hominē purum eſſe dicunt. alij autem ipſum patrē eſſe dicunt ipſum filium/ ipſūq̃ ſpiritū ſanctum. Et creaturam/ non opera dei eſſe per chriſtum dicūt: ſed alterius cuiuſdam extranee virtutis. Cauete ergo a talibus: ne ſumatis laqueos animabus veſtris. et vitam veſtrā inexplorabilē opponite oībus hoībus: ne efficiamini muſcipula explorationis/ et ſicut retia extēſa. Qui enim ſibi non parcit in operibus ſuis: frater eſt polluentis ſemetipſū. Si ergo et vos deponatis naturalem ſuperbiam/ inflatilem/ ꝛ tumidā extollentiā: poſſibile erit vobis inſeparabiles eſſe a deo. Prope eſt enim dn̄s timentibus eum. Et in quem (inquit) reſpiciam: niſi in humilem/ et quietū/ et trementē verba mea. ❡ Veneremini autem et epiſcopū veſtrū ſicut chriſtum: ſecundū quod vobis beati apoſtoli preceperunt. Qui enim inter altare eſt cōſtitutus: mundus eſt. propter quod obedite epiſcopo veſtro et presbyteris. Qui enī extra altare conſtitutus eſt: extra epiſcopū eſt/ et presbyteros/ et diaconos aliquid agens. qui talis fuerit pollutus eſt conſcientia: et eſt deterior infideli. Quid eſt enim epiſcopus/ niſi omnem principatū/ et poteſtatē illorū omniū tenens: quēadmodū deceat hominē tenere/ imitatorē dei factum ſecundū virtutem. Quid eſt presbyteriū: niſi inſtitutio ſancta conſiliarij/ et confeſſoris epiſcopi? quid etiam diaconi: niſi imitatores chriſti/ miniſtrantes epiſcopo: ſicut chriſtus patri/ et operantes illi operationē mundā et immaculatā: quo modo ſanctus Stephanus beatiſſimo Jacobo/ et Timotheus et Linus Paulo/ et Anacletus et clemēs Petro? Qui igitur iſtis inobediens fuerit: hic ſine deo omnino erit. et impius et contēnēs chriſtū: et ordinationē ipſius minorans. Ego vero hec vobis mando/ non ꝙ aliquos inter vos tales agnouerim (nec ꝑmittat deus aliquid huiuſmodi aliquādo in auribus meis introire: qui filio ſuo non pepercit ꝓpter ſanctā eccleſiā) ſed preuidens ſeditiones iniqui premonitione conforto vos: ſicut filios meos chariſſimos/ et fideles in dn̄o. prepotās vos medicamine premuniente cōtra imminentē peſtilentiā: quam etiam vos tanq̃ morbum fugite/ beneplacentes in chriſto dn̄o noſtro. Vos ergo ſuccincti māſuetudine: imitatores eſtote paſſionū chriſti/ et dilectionis eius/ qua dilexit nos. dans ſemetipſum pro nobis redemptionē: ut nos ſanguine ſuo mundaret ab antiqua impietate/ et vitam nobis preſtaret incipientibus nobis iam perire/ pro malicia que erat in nobis. ❡ Nemo ergo veſtrū aduerſus proximū aliquid habeat: dicente domino/ dimittite et dimittetur vobis. Nolite occaſionē dare gentibus: ne propter aliquos paucos inſipientes/ verbū dn̄i et doctrina blaſphemet̃ ne in vobis compleat̃ quod propheta ex perſona dei ad huiuſmodi dicit: quoniā per vos nomen meū blaſphemat̃ in gentibus. Obturate autem aures veſtras: quādo vobis quis ſine ihesu chriſto filio dei loquitur. qui factus eſt per mariā ex ſemine dauid: qui vere natus ex deo et ex virgine. quia hoc ipſum eſt: quod et deus. ſuſcepit enim vere corpus. verbum (inquit) caro factum eſt: et habitauit ſine peccato in nobis. quis enim ex vobis arguet me de peccato? Manducauit enī vere/ et bibit: et crucifixus eſt et mortuus ſub pontio pilato. ſed et ſecundum placitum voluntatis ſue vere crucifixus eſt/ et vere mortuus: videntibus celeſtibus/ et terreſtribus/ et infernis. celeſtibus quidem tanq̃ incorporalibus creaturis. terreſtribus vero: ut iudeis/ et rhomanis/ et ceteris hominibus. qui tunc eodem tempore preſto erant: quando crucifixus eſt dominus. infernis autem: ut multitudine eorum qui cum domino reſurrexerunt. multa (inquit) ſanctorum corpora dormientium: reſurrexerunt de monumentis patefactis. deſcendit autem in infernum ſolus: aſcendit vero cum multitudine. et dirupit macheriam que erat a ſeculo: et medium parietem eius diſſoluit. et reſurrexit tertia die: reſuſcitante eum patre. et poſt dies quibus conuerſatus eſt cum apoſtolis: aſſumptus eſt ad patrem. et ſedet ad dexteram eius: expectans donec po-

Quis honor bonis epiſcopis presbyteris ꝛ diaconis debeat̃: ꝛ cuiꝰ formā gerūt/ et quid ſint.

Et de epiſcopis/ presbyteris et diaconis non rite ſed extra altare/ eccleſiaſticāq̃ inſtitutionē ordinatis.

Stephanus. Jacobus. Timotheus. Linus. Paulus. Anacletus. Clemens. Petrus.

De ſemꝑ beata ꝟgine maria.

Macheria/ bellum/ pugna.

Hore myſteriuiuifice paſſionis iheſu Chriſti peccatoris ⁊ ſaluatoris omniū. Veneri paſſ⁹ dominus. Sabbati fuit in ſepulcro. Die dnica reſurrexit. Iterum in hereticos.

nantur omnes inimici eius: ſcabellum pedum eius. die ergo paraſceue tertia hora: accepit ſententiā a pilato permittente patre. ſexta vero crucifixus eſt. nona autē emiſit ſpiritū. Ante vero ſolis occaſum de cruce depoſitus eſt/ et ſepultus in monumento nouo. ſabbato vero manſit ſub terra in ſepulchro: quo poſuit eum ioſeph ab arimathia. Dominica autē die reſurrexit a mortuis. ſecundum quod dictum eſt ab eo: ſicut fuit ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus. Continet autē dies paraſceue paſſionem eius: ſabbatū vero ſepulturam et requiem: dominica autē reſurrectionē. ¶ Quidam autē tanq̄ ſine deo increduli/ et infideles: dicunt eum putatiue tantum fuiſſe hominē/ et nō verum corpus ſuſcepiſſe/ atq; putatiue paſſum/ et mortuum. Ego vero pro paſſione et morte domini mei vinctus ſum: et opto ad beſtias pugnare. Si enim putatiue et non vere paſſus eſt/ ⁊ mortuus: ergo ego gratis moriturus ſum/ mendacia de cruce domini confingens. ſed et propheta ſuperflue dixit. videbunt in quem cōpunxerunt: et plangent inter ſeipſos tanq̄ ſuper dilectū/ et dolebunt dolore tanq̄ ſuper primogenitū. ergo infideles illi/ et increduli non minus ſunt: q̄ illi qui eum crucifixerūt. Ego ſic deuoui ſpem habere in eum: qui pro me vere mortuus

Corpus ſine nobis ſine humana operatōe ſed dīo operante ſpiritu imo ⁊ tota ſupſubſtātiali trinitate.

eſt/ quia alienum eſt ab eo mendacium. Vere etenim peperit Maria corpus: deo in eo habitante. et vere natus eſt: deus verbum ex virgine. corpus ſine nobis paſſibile ſine peccato induens: vere conceptus eſt in vtero/ et factus eſt in vtero. formans et faciens ſibi corpus ex virgine: ſine ſemine ſcilicet/ et collocutione viri. portatuſq; in vtero: ſicut et nos tempore portati ſumus. et vere lactatus eſt et nutritus: ſicut et nos. et cibo/ et potu: ſicuti et nos vſus eſt. et triginta annos agens: baptizatus eſt a iohanne in veritate/ et non in phantaſmate. et tribus annis predicauit euangelium: et fecit ſigna et prodigia coram falſis iudeis. et a pilato preſide: iudex iudicatus eſt/ flagellatus eſt/ colaphis ceſus eſt/ conſputus eſt. ſpineam coronam/ purpureamq; veſtem portauit. condēnatuſq;: crucifixus eſt vere. volūtarie/ complacens/ nō imaginarie/ neq; fallaciter mortuus eſt: ſed vere. et ſepultus eſt: et reſurrexit a mortuis/ ſicut ipſe alicubi orans patrem dicebat. Tu autem domine reſuſcita me: et reddā illis. Et pater qui ſemper eum exaudit: reſpondens ait. Exurge deus iudica terrā: quoniā tu hereditabis in omnibus gētibus. qui ergo reſuſcitauit eum pater: ipſe etiam nos per eū reſuſcitaturus eſt/ non ſine vera vita. hoc eſt ſine ipſo qui ait: ego ſum vita/ qui credit in me (licet moriatur) viuit: et omnis qui viuit et credit in me: non morietur in eternum. Fugite illas ſiue deo hereſes: diaboli enim ſunt adinuentio ſerpētis/ autoris malorum. qui per mu-

Simon. Manander. Baſilides. Hebionite. Theodot⁹. Cleobolus. Et nūc diabolū neq̄ſſimū/ nunc maledictū apellat.

lierem ſeduxit adam/ patrem generis noſtri. fugite vero et malas ſoboles eius: Simonem dico primogenitum generis ipſius/ et Menandrum/ et Baſilidem/ et totam collectionem malignitatis ipſius. et illos hominis cultores hebionitas: quos maledictos eſſe/ hieremias propheta aſſeruit. Fugite quoq; et illos imūdiſſimos Nicolaitas: amatores libidinis/ malos calūniatores. nam talis fuit apoſtolorum miniſter nicolaus. Fugite etiā ipſius nequiſſimi nepotes: theodotum ſcilicet et cleobolum/ qui generant fructum mortiferum/ de quo ſi quis deguſtauerit: ſtatim morietur/ non morte temporali/ ſed eterna. Hi autem omnes non ſunt plantatio dei patris: ſed progenies maledicti. Omnis autē plantatio (inquit deus) quā non plantauit pater meus celeſtis: eradicabit̄. Qꝛ ſi fuiſſēt rami patris: nō vtiq; eſſēt inimici crucis chriſti. ſed ſūt rami illoꝝ: qui occiderūt dn̄m glorie. nunc autē crucē negantes/ et paſſionē erubeſcentes: operāt̄ iudeoꝝ iniq̄tates/ illoꝝ ſcilicet qui ⁊ deo rebelles extiterūt/ ⁊ dn̄m occiderunt. parū eſt enim eos dicere: prophetarū eſſe interfectores. Vos ergo inuitat chriſtus ad ſuam incorruptionē per paſſionē ſuā ⁊ reſurrectionē: qui eſtis mēbra ei⁹. Saluto vos ex ſmyrna vna cū cōpreſētib⁹ michi eccleſiis dei q̄ ⁊ p̄ſentes me id req̄ſierūt in omni carne ⁊ ſpiritu. Poſtulāt vos vincula mea/ que ꝓpter iheſū chriſtū porto: rogās deū vt mereamini in ꝯſēſu ⁊ oratione in inuicē ꝑmanere. decet enī vnūquēq; veſtrū bene obſequi p̄ſbyteris: epiſcopū in honorē dei patris/ ⁊ in honorē iheſu chriſti/ atq; apoſtoloꝝ venerari. deprecor vos ex affectu audire me: ut non ſit in teſtimoniū qđ vobis ſcripſi. et orate pro me idigente miſericordia dei/ ac veſtra charitate: vt merear cōſequi ſortē cui ſubiaceo/ ne reprob⁹ inueniar. Salutat vos dilectio Smyrneorū/ et Epheſiorū memores ve-

ſtri: eccleſiaqꝫ que eſt in Syria. Unde non ſum dignus dici vltimus eorum: qui ibi ſunt. in-
columes eſtote in chriſto iheſu. ſubiecti eſtote epiſcopo / ſimiliter ⁊ preſbyteris / atqꝫ diaco-
nis: omnes inuicem corde inſeparabili. Caſtificet vos ſpiritus meus / non ſolum nunc: ſed
et quando deum meruero adipiſci. Adhuc enim in periculo ſum: ſed fidelis eſt pater iheſu
chriſti adimplere petitionem meam et veſtram: in qua inueniamur immaculati / et acquiſi-
ti in domino. Amen.

¶ Ad magneſianos ex Smyrna Epiſtola II

Gnatius qui et theophorus / benedicte eccleſie gratia dei patris in chriſto ihe-
i ſu ſaluatore noſtro: in quo ſaluto eccleſiam que eſt in magneſia iuxta meandrū.
et oro in deo patre et iheſu chriſto domino noſtro / in quo plurimū vos gaude-
re opto: cognoſcens veſtram ſecundū deum benediſpoſitam dilectionem. exultās aſſum-
pſi in fide iheſu chriſti alloqui vos: dignus effectus ſancti / atqꝫ deſideratiſſimi nominis / in — Sāctū ⁊ deſi-
iis que geſto vinclis. laudo eccleſias in quibus iubilare opto carne et ſpiritu chriſti iheſu: — deratiſſimū
qui eſt ſaluator omnium hominū / maxime fidelium. cuius ſāguine redempti eſtis: per quē — nomē: nomē
cognouiſtis deum / imo cogniti eſtis ab eo. in quo ſuſtinentes: ſeculi eius tentationē effu- — Chriſtianū.
gite. fidelis eſt autem qui non permittit tentari vos: ſuper id quod poteſtis ſufferre. Cete-
rum ego merui videre vos: per deo dignū epiſcopū veſtrū damam / et deo dignos preſby- — Damas q̄ et
teros veſtros / baſſum ſcilicet et appollonium / et conuiuam meum Socionem / quē ego nu — dame⁹ aliquā-
triui. quoniam ſubditus eſt epiſcopo et preſbyteris in gratia dei / et lege iheſu chriſti. ⁊ vos — do apud Eu-
oportet nō contēnere etatem epiſcopi: ⁊ ſecundum dei patris omnem veneratione ei exhi- — ſebiū legitur
bere. et ſecundum quod cognoui etiam ſanctos preſbyteros / ei deferre: non propter iuuē- — Baſſus.
tutem (que in eo videtur) arbitrantes contemnendū / ſed in ſapientia dei ei obedire. quādo- — Apollonius.
quidem non longi temporis ſunt ſapientes: neqꝫ ſenes ſciunt prudentiam / ſed ſpiritus qui — Socion.
eſt in hoībus. Deniqꝫ daniel ſapientiſſimus duodecim annorum effectus: ſpiritu ſācto re- — Daniel
pletus eſt. et illos ſeniores caniciem vanam habentes: calūniatores / et aliene pulchritudi-
nis appetitores eſſe manifeſtauit. Samuel etiam cum eſſet puſillus / nonagenariū heli ſa- — Samuel.
cerdotem / per increpationem redarguit: q̄ filios ſuos honorificaret ſuper deum. Simili- — Hele.
ter et Hieremias audit a domino: noli dicere quia iuuenis ſū ego. Salomon quoqꝫ et Jo- — Hieremias
ſias: in iuuentute mirifici / et ſapientes in operibus ſuis apparuerunt. Salomon quidem — Salomon.
duodecimo anno etatis ſue regnare incipiens: arduā et in interpretabilē mulierū pro par-
uulis queſtionē: terribili iudicio diſſoluit. Joſias vero octo annorum exiſtens: aras ⁊ mo- — Joſias:
numenta ſubuertere cepit / lucos excidere / tēpla deiicere: que nō deo ſed demonibus fue-
rant conſecrata. Nā et falſos ſacerdotes interfecit vt corruptores / et ſeductores hominū:
non diuinitati / ſed diabolo ſeruientes. propter quod non eſt contēnenda iuuentus / cū deo
adiacuerit / atqꝫ adheſerit: ſed illa etas que ex ſententia nocet / etiam ſi inueterata fuerit di-
erum malorum. Juuenis fuit etiam Chriſtoforus Timotheus: ſed audite quid ei ſcripſit — Timotheus
magiſter. Nemo (inquit) iuuentutem tuam contēnat: ſed forma eſto fidelium / in verbo / in
conuerſatione. Dignum eſt ergo / et vos obedire epiſcopo veſtro: et in nullo ei cōtradicere
Terribile eſt enim tali contradicere. non enim iſtum viſibilem quis ſpernit: ſed illum inui-
ſibilem in eo contēnit / qui nō poteſt a quoqꝫ contēni. Hic enim nō ab homine: ſed a deo ha
bet promotionē. dicit enim deus ſamueli de contēptoribus eius: non te ſpreuerūt / ſed me. — Samuel.
Nam et moiſes populo aduerſus ſe murmuranti ait / non enim aduerſus nos murmura-
ſtis: ſed aduerſus dn̄m deum. Nemo enim inultus remanſit: qui ſe contra potiores extu- — Dathan
lit. Deniqꝫ in lege Dathan et Abiron moiſi reſiſtentes: viui ad inferos depoſiti ſunt. Sed — Abiron
et Chore et qui cōſpirauerūt cum eo aduerſus Aaron ducēti quinquaginta: igne cōſūpti — Moiſes
ſūt. Abſalon etiā parricida exiſtēs: diuino iudicio arbori appēſus eſt. ſed ⁊ cor ei⁹ (qđ mala — Chore.
cogitauerat) ſagittis trāſfixū eſt. Nā et achab ⁊ namā nichilominꝰ ꝓpter ſimilē cauſā mor- — Aaron
te plexus ē. Ozias quoqꝫ leproſus factꝰ eſt: q̇ ꝯtra ſacerdotes ſacerdotiū auſꝰ eſt arrogare — Abſalon
Saul etiā ſacrificare p̄ſumēs: regali dignitate dehonoratꝰ ē / nō expectās p̄ncipē ſacerdotū — Achab.
ſamuelē. Oportet ergo ⁊ nos reuereri potiores. ⁊ dignū ē nō ſolū vocari nos chriſtianos: — Namam
— Ozias
— Saul.

ſed etiam eſſe. non enim dicere / ſed eſſe: facit beatũ. Quidã autem epiſcopũ quidẽ vocant: et preter ipſum oĩa faciunt. Talibus igitur etiam ipſe chriſtus dicit (qui et verus ꝛ primus eſt epiſcopus / et ſolus natura pontifex) quid me vocatis dñe / domine: et non facitis ea que dico? Tales enim non bone ſcientie: ſed deriſores eſſe michi videntur. Quoniã vero negocia finem habent / et adiacet quidem vita ex obſeruatione / mors vero ex inobedientia / ꝛ neceſſe eſt vt vnuſquiſq; in loco quẽ ſibi de preteritis elegerit / in futuro eſſe precipiat̄: fugiamus igitur mortem / ꝛ eligamus vitam. duos enim caracteres dico in hoĩbus inueniri: vnũ quidẽ vere monete ſignaculũ / alterum vero adulterinũ. pius enim homo et religioſus: vera moneta eſt / que a deo formata vel expreſſa eſt. impius vero et irreligioſus: falſa moneta eſt / noxia / adulterina / praua: que nõ a deo / ſed a diabolo facta eſt. Hec autẽ afferẽs nõ duas naturas hominũ eſſe dico: ſed vnũ eundẽq; hominẽ qui aliquando quidem dei / aliquãdo autẽ diaboli efficitur. Si quis igitur pius fuerit homo: dei eſt. ſi vero quis impius extiterit: diaboli eſt. non ex natura: ſed ex ſententia factus. Infideles enim imaginem habent principis nequitie: fideles autem formam habent auctoris omniũ dei patris / et chriſti iheſu filij eius. propter quod ſi non elegerimus pro veritate mori in paſſione ipſius: vita eius non eſt in nobis. Et quoniam in preſcriptis perſonis multitudinẽ veſtri contẽplatus ſum: in fide et dilectione moneo / ut vnanimes in deo omnia facere feſtinetis. aſſidente epiſcopo in loco dei / et preſbyteris in loco conſiſtorij apoſtolorum / et diaconis dulciſſimis michi: quibus creditum eſt miniſterium iheſu chriſti. qui ante ſecula genitus eſt a patre deus verbum / vnigenitus filius: et in conſummatione ſeculorum ipſe permanet. regni eius nõ erit finis: inquit Daniel propheta. Omnes in concordia inuicem diligamus: et ſecundũ carnem nemo conſideret propoſitum ſuum / ſed ſecundum chriſtum iheſum. Nichil ſit in vobis: quod vos poſſit ſeparare. ſed adunamini epiſcopo: ſubiecti per ipſum deo in Chriſto. Sicuti ergo dominus ſine patre nichil facit (nõ enim poſſũ inquit a meipſo facere quicq̃) ſic etiam et vos ſine epiſcopo: ſiue preſbyteri / ſeu diaconi / ſiue laicus. non ergo aliquid rationabile vobis videatur: extra ipſius ſententiã. tale enim iniquum eſt: et ideo odioſũ.

Orõ fideliũ.

Omnes in idipſum ad orationem ſimul conuenite: vna deprecatio ſit cõmunis / vnus animus / vna ſpes / dilectio / ĩmaculata in fide iheſu chriſti / qua nichil aliud melius eſt. Oẽs adunati ad templum dei concurrite: ſicut ad vnum altare / ſicut ad vnum iheſum chriſtum pontificem ingeniti dei patris. Nolite errare in aliena gloria: neq; intendatis fabulis / et genealogijs interminatis / et iudaicis inflationibus. vetera enim tranſierunt: et ecce facta ſunt omnia noua. Si enim nũc vſq; ſecundũ legem iudaicam / et circũciſionem carnis viuamus: negamus nos gratiam accepiſſe. Sancti etenim prophete ſecundum iheſum chriſtum vixerunt: ideoq; et perſecutionẽ paſſi ſunt inſpirante gratia / ad manifeſtationẽ incredulis: quia vnus eſt deus omnipotens / qui manifeſtauit ſeipſum per iheſum chriſtum filium ſuũ. qui eſt verbum ipſius: non prolatiuũ ſcilicet / ſed ſubſtantiale. non locutio articulate vocis: ſed operatio deitatis / ſubſtantia ſcilicet genita / in omnibus bene complacẽs ſuo genitori.

Si ergo: ſẽtẽtia ſuſpenſa ad particulã vſq; quomodo poterim⁹

Si ergo ex antiquis ſcripturis conuerſi ad vacuam ſpem venerunt / expectantes chriſtũ (ſicut ipſe dominus docet dicens: ſi crederetis moiſi / crederetis vtiq; et michi. de me enĩ ipſe ſcripſit. Nam et abraham (inquit) pater veſter exultauit: ut videret diem meũ. vidit: et gauiſus eſt. Ante abraham enim inquit ego ſum) quomodo nos poterimus viuere ſine ipſo: cui et prophete ſerui fuerunt / ſpiritu preuidentes eum: et tanq̃ magiſtrũ expectabant / et ſperabant vt dominũ et ſaluatorem: dicentes ipſe veniet / et ſaluabit nos. Non ergo baptizem⁹ iudaice: ut feriis gaudentes. Qui enim non operatur: non manducet. et iterum. In ſudore vultus tui mãducabis panẽ tuũ: dicũt eloquia. Sed vnuſquiſq; veſtrũ ſabbatizet ſpiritaliter: meditationi legis congaudens. non corporis dimiſſione fabricationẽ dei admirans:

Dies dominica: verũ et ſpiritale ſabbatũ p̃mitiue eccleſie.

velut iudeus. non oĩa comedens / et tepidũ bibens / et menſurate ambulans: et ſaltationes atq; plauſũ manuũ nũc habens. Sed pro ſabbatizatione: diem feſtũ celebret oĩs chriſtianus: dominicã reſurrectionẽ / regalẽ / eminẽtiſſimã oĩum dierũ. de qua propheta expectãs dicebat: in finem pro octauo. in quo die et vita noſtra exorta eſt: et mortis in chriſto facta

victoꝛia. quam filii perditionis negant/inimici ſcilicet ſaluatoꝛis:quoꝛum deus venter eſt.
qui terrena ſapiunt:amatoꝛes voluptatū/⁊ nō dei.ſpeciē qdē pietatis pꝛe ſe ferētes:virtu=
tem autē eius abnegantes.chꝛiſtum mercantes verbū dei:in tabernis ꝑdicantes/et domi=
nū noſtrū ihesum chꝛiſtū vendentes/mulierū coꝛruptores/aliena ꝯcupiſcentes/et pecuni=
arū amatores.a quibus eruamini miſericoꝛdia faciente: ꝑ dominū noſtrum iheſū chꝛiſtū.
nō eni ſentimus vtilitatem eius:niſi nos tentauerit.ſecundū autem quod agimꝰ iam/non
erimus:niſi ipſe nos miſeratꝰ fuerit.ſi eni iniquitates obſeruauerit: quis ſuſtinebit? Effici De noīe Chꝛi
amur ergo digni cognomento:quod accepimus. Qui eni alio nomine pꝛeter iſtud vocat: ſtiano
hic nō eſt dei.non eni ſuſcipit ꝓphetiam dicentem de nobis:quoniā vocabit nomine nouo
quo dn̄s vocauit eum/et erit populus ſāctus.quod et ꝯpletū eſt pꝛimo in Antiochia ſyrie/
vbi acquiſierūt diſcipuli nomē chꝛiſtianum:paulo et petro fundātibus eccleſiam. Abiicite Petrus
ergo malum/vetus fermentum/quod coꝛrūpit et putrefacit:et ꝑcipite nouū gratie fermen Paulus
tum. Exultate in chꝛiſto:vt non alienus dominet veſtri. Ineptū eſt enim iheſum chꝛiſtum
lingua tantū ꝓferre:et iudaiſmū in animo habere.non enim chꝛiſtianitas in iudaiſmū cre=
didit:ſed iudaiſmus in chꝛiſtianitatē. Omnes deniq; gentiles equalit crediderunt:omnis
lingua chꝛiſtum cōfeſſa ad dn̄m collecta eſt.et facti ſūt/lapidei coꝛde:filii amici dei abꝛahe.
et in ſemine eius benedicti ſunt omnes:qui in vitam eternā deputati ſūt in chꝛiſto. hec autē
dilectiſſimi michi/ taliter ſcribens:nō agnoui aliquos ex vobis ſic haberi.ſed ſicut minimꝰ Sic haberi:
veſtrum/volo vos conſeruatos eſſe:vt nō incidatis in hamos inanis gloꝛie.ſed vt ad ple= iudaiſmū ſec
num inſtructi ſitis/in chꝛiſto.qui ante ſecula genitus eſt a patre:poſtea autem factus eſt ex tari
maria virgine ſine collocutione viri.et nobiſcū ꝯuerſatꝰ ſancte ⁊ ſine querela:omnē infirmi Maria virgo
tatē/omnēq; languorem curauit in populo.et ſigna atq; prodigia: pꝛo beneficiis hominū
fecit.et illis qui longe erant/⁊ illis qui pꝛope in multitudine:vnū et ſolū verum deum patrē
ſuū annūciauit.et paſſionē pertulit:et ab interfectoꝛibus ſuis iudeis ſub pōtio pilato ꝑſide
et herode rege/crucē ſubſtinuit.et moꝛtuꝰ eſt/atq; reſurrexit: et in celos aſcendit ad illū qui
miſit eum.et ſedet ad dexterā eius:venturuſq; eſt in cōſūmationem ſeculi in gloꝛia paterna
iudicare viuos et moꝛtuos/er reddere vnicuiq; ſecūdū opera ſua.hec qui in pleno cognoue
rit et crediderit:beatus eſt.quomodo ⁊ vos amici dei et amatoꝛes chꝛiſti eſtis:in plenitudi
ne ſpei veſtre a qua nulli veſtrum auerti cōtingat. Acquiſiui vos in omnibus:ſiquidē dignꝰ Non ſū victꝰ:
ero .ſi eni vinctus ſum/ſed ad ſolutionē omniū veſtrū:nō ſum vinctus. Scio eni quia nō in= nō reputo me
flamini:quia iheſum habetis in vobis. Et magis cum laudauero vos:ſcio quia reueremini victū ſi vincul
ſicut ſcriptū eſt/quoniam iuſtus ſui accuſatoꝛ eſt in pꝛimoꝛdio ſermonis.et dic tu inquit pꝛi meis poſſum
mus peccata tua:vt iuſtificeris.et cum feceritis (inquit) omnia que mādata ſūt vobis:dici= vos acq̄rere/
te ſerui inutiles ſumus.quoniā in hominibus qui ſe exaltauerit:delinquit ante deum.dicit ſi poſſum vos
eni deus: ꝓpicius factus ſum peccatori:pꝛopter quod magni illi Abꝛaam/et iob/terram ⁊ ſoluere
cinerem ſemetipſos ante deum nominauerūt. Et dauid:quis ſum ego (ait) coꝛā te domine
quoniam gloꝛificaſti me vſq; nunc. Nam ⁊ Moiſes ſupꝛa omnes homines manſuetiſſimꝰ
dicit ad deum:gracilis voce/et tardus lingua ſum ego. humiles ergo eſtote/et vos ipſi:vt
exaltemini. Qui eni ſe humiliauerit/exaltabitur:⁊ qui ſe exaltauerit/humiliabit. Studete
ergo ꝯfirmari in dogmatibus domini ⁊ apoſtoloꝛum:vt ex omnibus que facitis dirigami=
ni in viam rectā carne et ſpiritu/fide et dilectione/cum honoꝛe digno epiſcopo veſtro: et co
rona digno atq; ſpirituali ſtephano pꝛeſbytero veſtro/⁊ ſecundū deum diaconis. Subiecti
eſtote epiſcopis et inuicē:quomodo iheſus patri.vt laus ſit in vobis ſecūdū deū:videntes
vos repletos omnibus bonis. Compendioſe rogaui vos in dilectione iheſu chꝛiſti: memē
tote mei in orationibus veſtris(vt deum merear adipiſci) et eccleſie que eſt in ſyria/cuius
non ſum dignus vocari epiſcopus. Indigeo eni illa laudabili veſtra oꝛatione:vt dignꝰ ſim
illā que in ſyria eſt eccleſiam per bonā operationē veſtram paſcere in chꝛiſto. Salutant vos
epheſij de ſmyrna(vnde ſcribo vobis)pꝛeſentes quo modo in gloꝛia dei in omnibus refe=
ciſtis me ſimul cū polycarpo.⁊ cetere eccleſie:in honoꝛe iheſu chꝛiſti ſalutāt vos.incolumes
eſtote:in vnanimitate poſſidētes inſeparabilē ſpiritū in chꝛiſto iheſu per volūtatē dei amē.

¶ Ad tarſenſes ex philippis epiſtola III.

i Gnatius qui et theophorus ſalutem conſecute in chriſto eccleſie/ laude digne/ et
memoria digne/ et dilectione digne/ que eſt in tharſo: miſericordia et pax a deo pa
tre/ ⁊ domino iheſu chriſto. Satiatus ſũ in omnibus a ſyria rhomã vſq; cũ beſtiis

Satiatus ſũ: ſaturatus ſũ: repletus ſum malis et crudelitatibꝰ corũ qui me ducũt per oĩa. Feruida martyris pietas

depugnans/ non ab irrationabilibus ſcilicet beſtiis voratus (ille enim: volũtate dei peper
cerunt danieli) ſed humanã figuram habẽtibus: que ſunt ĩmanes beſtie. Obſident enim
me nocte/ dieq; ac deuorant: ſed nulli iniquorum iſtorũ/ facio ſermonẽ. neq; habeo naturã
meã tam honoribilẽ michi: vt plus eam q̃ dñm diligã. ꝑpter quod paratus ſum ad ignẽ
ad beſtias/ ad gladios/ et crucem: tantũ vt chriſtum videam ſaluatorem meũ/ et deum qui
pro me mortuꝰ eſt. Rogo ergo vos ego vinctꝰ chriſti/ qui per terrã et mare exagitor: ſtate in
fide cõfirmati/ quoniam iuſtus ex fide viuit. Eſtote inclinabiles et vnanimes in fide: quo-
niam dñs habitare fecit vnanimes in domo. Agnoui enĩ quoniã quidã ex miniſtris ſatha
ne: voluerunt vos cõturbare. quoꝝ quidam dicunt quia iheſus putatiue natus eſt/ ⁊ puta
tiue crucifixus. quidam vero quia nõ eſt filius eius qui fecit mundũ. alii autẽ quia ipſe eſt

Ille q̃ ẽ ſup oĩa deus: patẽ

ille/ qui eſt ſuper omnia deus. Alii quoq; quia homo eſt purus. quidã vero quia caro eius
nõ reſurrexit: ⁊ quia oportet terminabilem vitã haberi/ atq; hanc eſſe finem bonorum/ que
nõ multo poſt corrumpit̃. quibus quidẽ multorum malorũ ager cumulatus eſt. Sed vos
non intẽdatis mandatis eorum. Pauli enim eſtis ciues/ et diſcipuli: qui ab hieroſolymis
et in circuitu vſq; ad illyricum cuncta repleuit euangelio/ et ſtigmata chriſti in corpore ſuo
portauit. Cuius memores eſtote omnibꝰ modis: et cognoſcite quia dominus iheſus chri
ſtus/ vere natus eſt de maria/ factus ex muliere/ et vere crucifixus eſt: in qua cruce gloriat̃
paulus dicens. michi autẽ abſit gloriari: niſi in cruce dñi noſtri iheſu chriſti. et vere paſſus

Petrus.
Paulus.
Jacobus.
Joannes.
Stephanus.

eſt/ et mortuus: ⁊ reſurrexit. ſi enim paſſibilis inquit chriſtꝰ/ ⁊ ſi primꝰ ex mortuis reſurrexit
et qui mortuus eſt peccato: mortuus eſt ſemel. quod autẽ viuit: viuit deo. Inſuper que ne-
ceſſitas vinculorũ: chriſto non mortuo? que neceſſitas tolerantie/ aut que neceſſitas flagel
lorum? Quid q̄ petrus crucifixus eſt. Paulus et Jacobus gladiis obtrũcati ſunt/ Joan-
nes in pathmo relegatus eſt. ſed et Stephanus a domini interfectoribus iudeis: lapidibꝰ

Athanaſius ĩ libro quẽ cõpoſuit ĩ arrhiumphotinũ ⁊ ſabelliũ/ hec que hic adducũt̃: ꝑti ſcd̃m diſpẽſationẽ carnis aſſumpte: parti xp̄o ſcd̃m diuinitatẽ intelligẽda ẽẽ docʒ

extinctus eſt. Sed nec in hoc quidẽ eſt victoria: vere enĩ crucifixus eſt dñs ab ipſis. et quia
iſte qui natus eſt ex muliere filius eſt dei: et qui crucifixus eſt primogenitus eſt omnis cre-
ature/ et deus verbũ et ipſe fecit omnia iuſſione patris. quod apoſtolus corroborat dicẽs:
vnus deus pater ex quo omnia/ et vnus dñs iheſus chriſtus per quẽ omnia. Et iterũ vnus
enĩ deus/ vnus et mediator dei et hominũ homo chriſtus iheſus: qui eſt imago dei inuiſi
bilis/ primogenitus vniuerſe creature. quoniã in ipſo creata ſunt omnia/ que ſũt in celo et
in terra/ viſibilia/ et inuiſibilia. et ipſe eſt ante omnes: ⁊ omnia in ipſo conſtant. Et quia nõ
eſt ipſe ille: qui eſt ſuper omnia deus: ſed filius ipſius. qui et aſcendere ſe ad eũ profitet̃ di-
cens: aſcendo ad patrem meũ/ ⁊ patrem veſtrum/ et ad deũ meum et deũ veſtrum. ⁊ quãdo

Ille ipſe qui eſt ſuper oĩa deus: pater Et qui eſt oĩa qui filius

ei fuerint omnia ſubiecta: tũc et ipſe ſubiectus erit illi qui ei ſubdidit oĩa/ vt ſit deus omnia
in omnibus. ergo alius eſt ille qui ſubiecit filio omnia/ et qui eſt omnia in oĩbus: et alius fi-
lius cui ſubiecta ſũt omnia/ qui et poſt hec omnia ſubiectus erit illi qui ei ſubdidit omnia.
et nõ eſt homo purus ille: per quem et in quo facta ſũt omnia. Omnia enĩ inquit per ipſũ
facta ſunt. Et in libro ſapientie ipſe de ſeipſo refert dicens: cum faceret celum aderam illi. ⁊
iterũ. Ego eram apud eum cuncta componens: et congaudebat michi quotidie. Quomo
do autẽ homo purus audiret: ſede ad dexterã meam? aut quomodo diceret: ãteq; abrahã
fieret ego ſum? vel illud quod ait: gloria illa glorifica me/ quã habui apud te priuſq; mũdꝰ
fieret? Quis autem homo poſſet dicere: deſcendi de celo nõ vt faciam volũtatem meã/ ſed
voluntatẽ eius qui miſit me? vel de quo homine diceretur: erat lumẽ verum quod illumi-
nat omnẽ hominem venientẽ in hunc mũdũ. In hoc mũdo erat: et mundus per ipſũ factꝰ
eſt/ et mũdus eum nõ cognouit. in propria venit: ⁊ ſui eum nõ receperũt? Quomodo ergo
huiuſmodi homo eſt purus? ex maria demũ habens initiũ vt eſſet: et non potius deus ver-
bum ⁊ filius vnigenitus? de quo dictũ eſt. In principio erat verbũ/ ⁊ verbũ erat apud deũ/

et deus erat verbum: omnia per ipſū facta ſūt/ et ſine ipſo factū eſt nichil. et paulo poſt: vidi
mus gloriam eius/ gloriam quaſi vnigeniti a patre plenū gratia et veritate. Et iterū vnige=
nitus qui eſt in ſinu patris: ipſe enarrauit. qui et per Salomonē refert dicēs: creauit me do
minus principium viarū ſuarū. in opera ſua ante ſecula fūdauit me: ante autem omnes col
les genuit me. Et reſuſcitaturus eſt corpora noſtra. dixit enī/ amen dico vobis quoniā ve=
nit hora in qua omnes qui in monumētis ſunt: audient vocem filii dei/ et qui audierint/ vi=
uent. Quod etiā apoſtolus cōfirmat dicens: oportet corruptibile hoc: induere incorrupti=
onē/ et mortale hoc induere īmortalitatē. Et quia oportet caſte/ ac iuſte viuere: iterū dicit.
nolite errare: neqꝫ fornicarii/ neqꝫ moles/ neqꝫ maſculorū cōcubitores/ neqꝫ maledici/ neqꝫ
ebrioſi/ neqꝫ fures/ neqꝫ rapaces regnum dei poſſidebunt. Et ſi mortui non reſurgūt/ neqꝫ
chriſtus reſurrexit: vacua eſt ergo predicatio noſtra/ vacua eſt fides veſtra/ et adhuc eſtis in
peccatis veſtris. Ergo et qui dormierunt in chriſto: perierunt. Si in hac vita tantū ſperan=
tes ſumus in chriſto: miſerabiliores ſumus omnibus hoibus. Si mortui nō reſurgunt: mā
ducemus/ et bibamus craſtina enī moriemur. Sic autē ſic confidimus: que eſt differentia ho=
minū/ et canum/ vel aſinorū: qui nichil de futuro cogitāt/ qui cōmeſtionis tātūmodo appe=
titores ſunt/ et poſt cōmeſtionē inſcii ſunt quid interius moueatur. acquiſiui vos in domi=
no: elaborate vnuſquiſqꝫ omnem maliciā deponere/ et ferocem animū/ et maliloquia/ et ca=
lūniam/ et turpiloquiū/ malam conuerſationē/ ſuſurrationē/ īflationē malignā/ auaritiā/ ina=
nem gloriam/ inuidiā/ et omnia que his ſimilia ſunt. Induite autem dn̄m noſtrum iheſum
chriſtū: et carnis curā ne feceritis in cōcupiſcētiis. Preſbyteri ſubditi eſtote epiſcopo/ dia=
coni preſbyteris. populus diaconis: pro aīabus hāc ordinationē cuſtodientibus ego effici
ar. et dominus ſit cū eis indeficienter. Mando vobis o viri diligite cōiuges veſtras/ filii ho
norate patres/ et vos parentes nutrite filios in eruditione et diſciplina dn̄i. Eas que in vir=
ginitate ſūt honorate/ ſicut ſacras chriſti: viduas pudicas vt ſacrariū dei veneremini. dn̄i
cum parcitate eſtote: ſerui cum timore/ dominis ſeruite. nemo ocioſus in vobis ſit: mater
enim egeſtatis eſt vacuitas. hec autē dicens nō impero quātum oportet: et ſiquidē vinctus
ſum/ tanquā fratres commoneo. Et ſi dominus eſt vobiſcū: acquiſiui vos. orōibus veſtris
incumbite: vt iheſū merear adipiſci. cōmēdo vobis eccleſiā: que eſt in antiochia. Salutant
vos et electe eccleſie philippenſiū: vnde et ſcribo vobis. Salutat vos philon diaconus veſter Philon.
cui et ego gratias ago bene michi ſeruienti im omnibus. Salutat vos Agathopus diaco Agathopus.
nus de ſyria: qui me ſequitur in chriſto. Salutate inuicē in obſculo ſācto. Saluto vniuerſos
et vniuerſas: qui ſunt in chriſto. Incolumes eſtote/ corpore/ et animo/ et ſpiritu: et mei ne
obliuiſcamini. et ſit deus vobiſcum. Amen.

¶ Ad philippenſes de baptiſmo per euphaniū lectorē nauim aſcēſurū Epiſtola III euphanius

Gnatius qui et theophorus/ ex imperio dei patris miſericordiā conſecute in fide/
i et patientia/ et dilectione ſine dolo eccleſie que eſt philippēſis: miſericordia et pax
a deo patre/ et dn̄o iheſu chriſto/ qui eſt ſaluator oīm hominū maximeqꝫ fideliū. me
mores charitatis veſtre et ſolicitudinis que eſt in chriſto/ quā oſtēditis in nobis: decēs eſſe
arbitati ſumus ſcribere ad fraternā in domino vnanimitatis veſtre dilectionē. cōmonitos
vos faciens curſus noſtri: vt id ipſū dicatis omnes/ vnū ſentientes. in hoc ipſo fidei regu=
las/ preceptaqꝫ feci: ſicuti et Paulus erudiens vos dicit. vnus eſt enī omniū deus/ pater chri=
ſti: ex quo omnia. et vnus dominus noſter iheſus chriſtus filius dei vnigenitus/ dominator
vniuerſorū: per quē oīa. vnus autē etiā ſpiritus ſanctus qui operabatur im moiſe et prophe
tis/ et apoſtolis. vnū quoqꝫ et baptiſma: quod datur in morte chriſti. vna itaqꝫ eccleſia etiā
eſſe debet/ et vna fides: que eſt in chriſto ſcd̄m dictū eiuſdē apoſtoli dicētis. vnus deus/ vna
fides/ vnū baptiſma. vnus deus et pater omniū: qui eſt ſuper omnes/ et per omnes/ et in oībus.
vnus eſt ergo deus pater: et nō duo vel tres. vnus ſcilicet qui eſt: et non eſt preter eum ſolū/
verus. dn̄s enim (inquit) deus tuus: deus vnus eſt. Et iterū Nonne vnus dominus creauit
nos/ et vnus pater eſt omniū noſtrum: vnus quoqꝫ et filius/ deus verbū. vnigenitus (inquit)
qui eſt in ſinu patris. Et rurſū vnus dominus iheſus chriſtus. et alibi quod eſt nomē eius

aut quod eſt nomē filii eius? Scitote autē quia vnus eſt etiā ſpiritus ſanct⁹ paracletus. ſicut
idem Paulus ait vnus ſpiritus: ſicut vocati eſtis in vnā ſpem vocationis veſtre. Et iterum:
omnes inquit in vno ſpiritu parati ſumus. manifeſte autē omnia dona gratiarū: ipſe vnus
atq; idem ſpiritus operaꝛ. Ergo neq; tres ſunt patres/ neq; tres filii/ ſed neq; tres paracle-
ti: ſed vnus pater et vnus filius/ et vnus paracletus. ꝓpter quod et dominus mittēs apoſto
los docere omnes gētes: precepit eis baptizare eas in noīe patris/ et filii/ et et ſpiritus ſan-
cti. nō in vnū quēdā trinomiū: neq; in tres vni⁹/ eiuſdēq; honoris. quia vnus eſt tātum qui
homo factus eſt: nō pater ſcilicet/ neq; paracletus/ ſed ſolus fili⁹. non putatiue neq; in phā-
taſmate: ſed certiſſima veritate. verbū enī caro factū eſt: ⁊ habitauit in eā. Sapientia nāq;
edificauit ſibi domū: et fact⁹ eſt (ſicut homo) deus cū corpore/ quod ſuſcepit ex virgine. nō
ex collocutione ſcilicet/ aut ſemine viri. virgo enī inquit in vtero cōcipiet: ⁊ pariet filiū. vere
natus eſt/ ⁊ vere creuit/ vere mādücauit/ ⁊ bibit: vere crucifixus eſt/ ⁊ mortuus/ et reſurrexit
Qui hec credit/ vt vera eius continet natiuitas: beatus eſt. qui autem hec non credit: nichil
refert ab eis/ qui eum crucifixerūt. princeps enī hui⁹ mūdi in hoc gaudet: quādo quis cru-
cem negauerit. Interitū enī ſibi ipſi eſſe cognouit confeſſionē crucis. hoc enim tropheū eſt

Aſt⁹ peſſimi demonis aperit: et tādem ī eū diſputationem ſuſcipiē ipſū ꝯfutat viriliter.

cōtra eius virtutē: quod videns expaueſcit/ et audiēs timet. Nam et anteq; facta eſſet crux
feſtinabat facere hoc/ ⁊ operari in filiis diffidētie. operatus eſt autē inuidia in phariſeis/ in
ſaduceis/ in ſenioribus/ in iuuenibus/ ⁊ in ſacerdotibus. Cum autē properaret vt fieret cō-
turbabatur. et poſtea deſperationē immiſit proditori: ⁊ laqueū ei oſtendit/ et ſuſpendium
eū docuit. et mulieri immiſit timorē in ſōno ipſe: cōturbans/ ⁊ compeſcere tentans patibu-
lum crucis. ipſe omnia euocans: mouet in ſuā perniciē/ nō recognoſcens. in tantū enī mala
erant/ non omnia. Malignus autē ſentiebat ſuā perditionē. Initiū enim illi fuit ad damna
tionē crux chriſti/ principiū mortis/ initium perditionis. propter quod in aliquibus quidē
operatur: negare crucē/ paſſionē erubeſcere. qui vt funeſtum putant vocari de virgine ge-
nerationē/ circuncidere ipſā naturā/ et diffamare quaſi odioſam: iudeorū auxiliator eſt ad
negationē crucis/ paganorū ad calūniam marie/ hereticorum ad phantaſiā. multiformis
eſt enī malicie princeps: furans ſenſus/ cōtrarius ſibimetipſi. et alia quidē ſuggerens/ alia
vero oſtentans. Sapiens eſt enim ad malefaciendū. quod bonū eſt autē neſcit aliquādo:
ignorantia enī repletus eſt per inobediētiā. Quomodo enim nō ſit talis: qui nō ſibi ꝑpo-
nit ſuū ſermonē. Si enī homo purus eſt dominus ex anima ⁊ corpore: qđ circūcidis nati-
uitatē cōmunē nature hominū? Quid tanquā paruā gloriam in homine factā: paſſionē/
ſimulationē vocas/ ⁊ mortē immortalis gloriam exiſtimas? Si deus eſt homo: quid vnicū
vocas dn̄m glorie illum videlicet natura īmutabilē? Quid ſine lege dicis legiſlatorē: qui
nō humanā naturā habuit? verbū caro factū eſt. verbū homo: ſed nō in homine. Quomo
do igitur magus eſt ille/ qui in principio oēm ſēſibilē et intelligibilē naturā volūtate patris
preparauit: qui cum eſſet in carne omnē infirmitatē/ atq; languorē curauit. Quomodo au
tem nō eſt deus ille: qui mortuos reſuſcitauit/ claudos ſanauit/ leproſos mundauit/ cecos
illuminauit/ aquā in vinū cōuertit/ tuumq; exercitū verbo tātum fugauit? Quid ergo deii-
cis naturā virginis et mēbra turpia vocas? hec ergo ꝓ ſeminas: et nudari iubes maſculos
in facie feminarū/ feminas vero in illicitū deſiderium maſculoꝝ. tūc oīa turpia vidētur: et pu
dicum te ipſū facis/ cum tu ſis fornicationis ſpiritus. Ignoras quia tūc fit aliquid turpe:
quādo illicite perpetraꝛ? ceterū nichil turpe eſt: qđ ſine peccato geriꝛ/ nichil prauū/ ſed oīa
bona valde. et tu nō vidēs peſſundas eā. Quomodo rurſum nō tibi videꝛ natus eſſe Chri-
ſtus ex virgine: ſed ille qui eſt ſuꝑ oīa deus/ ille ſcilicet oīa potens? quis ergo eſt qui hūc mi
ſit dicito: quiſue huic dominaꝛ/ vel cuius ſentētie ſubiect⁹ fuit/ aut cuius legē adimpleuit?
Tu qui nullius ſentētiā vel poteſtatē habes: chriſtū ſeparas a generatione. legiſlatorem
ingenitū eſſe ꝓnuncias: et cruci affixum illū qui eſt ſine principio. Cui⁹ ergo permiſſu hoc
factū eſt: nō eſt dicere. Non enī me latuit tuū antiquū cōſiliū. neq; ignoro quoniā curue/ et
lubrice incedis. tu autē ignoras quis eſt qui natus eſt: qui oīa ſcire te fingis. Multa enim
te latent: virginitas ſcilicet marie/ glorioſus partus/ de cuius corpore deus ꝓceſſit. ſtella

ꝑredicatio a ſancta helizabeth.

Infãtis in vtero preuiſio a ſancto ioãne

orĩetis que apparuit:munera ferẽtibus magis/archãgeli ſalutatio ad virginẽ facta:virgi
nis glorioſa cõceptio/deſponſate puelle predicatio.et virginis in vtero:infantis preuiſio.
angeloꝝ hymno glorie/ad gentium paſtores ãnũciatio/herodis timor ĩ extollẽtia regni/
preceptio ad paruuloꝝ necem.in egyptum tranſmigratio/atq; exinde reuerſio:cunabula
infãtilia.deſcriptio humana:lactis nutritio/nomẽ patris nõ ſeminãtis.preſepe vbi poſitus
eſt:eo ꝙ nõ fuerit locus.nulla humana ꝑparatio:prouectus etatis/cremẽtũ corporis/hu=
mana loquela. ſed et ꝙ eſuriit/ſitiuit/iter ambulauit/laborauit:ſacrificioꝝ oblatio/circũci
ſio/baptiſma.vox dei deſuper ad batizatũ:quid vel vnde fuerit teſtificatio ſpiritꝰ/⁊ dei vox.
Joãnis ꝓphetia ſignificãtis paſſionẽ per agni appellationẽ:diuerſoꝝ ſignoꝝ opatio/va
rie curationes/ĩperiũ dñi quo mari ĩperauit/et vẽtos ſedauit/et ſpiritꝰ iniquos fugauit/te=
ipſũ torquẽs et manifeſtatione ꝟtutis ſue affligẽs/hec oĩa vidẽs/nõ habes qd facias: niſi
tenebroſas vertigenes. Et ꝗ a virgo peperit ignoras: ſed ꝯfundit te angeloꝝ laudatio/ma
goꝝ adoratio/ſtelle apparitio. Jgnorãtiã igiť olim incurriſti per cõtumaciã.parua tibi vi=
denť cunabula/paſſiones/circũciſio/lactis nutritio:indigna tibi deo eſſe hec vidẽtur. Jte=
rum ne vidiſti hominẽ quadraginta diebus et quadragita noctibus inguſtato cibo huma=
no/et angelos ei miniſtrãtes:quos et tu timebas: videns primo quaſi ꝯmunẽ hominẽ ba=
ptizatum:et cauſam ignorans.poſt ieiuniũ vero eſurienti/inſidiabaris:et tẽtabas quaſi cõ
munẽ hominẽ/ignorans quis eſſet. dicebas enĩ ſi filius dei es: ignorãtie id eſt.nã ſi vere co
gnoſceres:ſcires ſine dubio.quia que impoſſibilia videntur ad faciendũ/et difficilia ad cõ=
uertẽdũ:factori omnia poſſibilia ſunt. Et propter ventrẽ tẽtans eũ/qui paſcit omnes eſca
indigentes:audes tentare dominũ glorie,oblitus per tuã maliciam quia non in pane ſolo
viuit homo: ſed in omni verbo quod procedit ex ore dei.ſcires quia filius dei erat. cogno
ſceres vtiq; quia in quadraginta diebus et quadraginta noctibus nullo egens/reddẽs cor
ruptibile corpus:etiã in ꝯtinuatione hoc facere poterat. Sed idcirco eſuriit:vt oſtenderet
quia vere ſuſcepit corpus paſſibile/ſimile hoĩbus.ꝓpterea et primo oſtẽdit quia deus erat
et ſecundo quia ⁊ homo fuit. Tu ergo qui tanquã fulgur de ſublimi gloria cecidiſti:audes
dicere dño mitte te deorſũ.cui ea que ſunt:eſtimãť quaſi que nõ ſũt.et ad inanẽ gloriã pro
uocas eũ:qui nõ extolliť.et fingis te ſcripturas de eo legere dicẽs:ſcriptũ eſt enĩ quoniam
angelis ſuis mãdauit de te ne quãdo offendas ad lapidẽ pedem tuũ. et fingis te ſequentia
ignorare/auferens ea que de te ac de tuis miniſtris ꝓphetauit dicens: ſuper aſpidẽ et baſi
liſcum ambulabis/et ꝯculcabis leonẽ et draconẽ. Si ergo cõculcatio es pedũ dñi:quomo
do tentas intẽtabilem: immemor legiſlatoris qui dixit: nõ tẽtabis dñm deũ tuũ. et audes
impudẽtiſſime opera dei aſſumere/et dicere quia tibi traditus eſt principatus eoꝝ:et caſũ
tuũ oſtendis ꝯtra dñm deũ tuũ.⁊ promittis te dare ei que ſũt ipſius dicens:hec omnia tibi
dabo ſi cadẽs in terrã adoraueris me. Quomodo nõ timuiſti talẽ vocẽ ꝯtra dñm emittere:
tu qui omniũ malignoꝝ ſpirituũ maligniſſimus es: ⁊ pro malicia ventre et pectore in terrã
repere iuſſus es: ⁊ per inanẽ gloriã inhonoratus es/qui per auaritiã et arrogantiã ad ĩpie
tatẽ deductꝰ es: Tu incẽſor/draco/apoſtata/ſerpens perplexus a deo diſcedens:a chriſto
ſeparatus/a ſãcto ſpiritu alienus/⁊ a choro angeloꝝ exulans. Jniuriator legis dei/⁊ legiti
moꝝ inimicus:qui ſuper ꝓthoplaſtos inſurrexiſti/et a mãdato dei auertiſti eos qui nichil
te leſerũt.qui aduerſus abel:cain parricidã excitaſti.qui in Job:mala exercuiſti.tu ergo hu
iuſmodi dicis dño:ſi cadens in terrã adoraueris me. O audacia/o puniẽde ſerue fugitiue/
ſerue flagellãde/exterminator bonoꝝ:dño dominoꝝ/perfecto deo oĩum intelligibiliũ atq;
ſenſibiliũ dicis/ſi cadens adoraueris me. dñs autẽ longanimus qui non in preſenti et ilico
interficit eũ qui per ignorãtiã et audaciã talia dicit:ſed mãſuete reſpõdet dicẽs vade ſatha
na.nõ dixit reuertere poſt me: nõ enĩ es reuerſurꝰ aliqñãdo.ſed vade inquit ſathana:in ea
que tibi elegiſti loca.vade in ea quibus ꝓuocatꝰ es a tua malicia. Ego autẽ ſcio quis ſum/
et a quo ſũ miſſus: et ſcio quẽ debeo adorare.dñm enĩ (inquit) deũ tuũ adorabis:et illi ſoli
ſeruies. Scio enim ⁊ noui vnũ ſolũ:cui nõ denego ſeruire.a quo tu apoſtata factus es.non
enĩ ſum antitheus hoc eſt cõtrarius deo:ſed cõfiteor eius eminẽtiã/et nõ recuſo adorare eũ

quem noui natiuitatis mee autorē/ et dñm/ atq; mee perſeuerātie cuſtodē.ego enī viuo propter patrem.hec autē fratres per diſpoſitionē dei coactus ſum mittere ad vos:monēs vos ad gloriā dei nō quaſi extraneus/ ſed ſicut frater.Subiecti eſtote epiſcopo ⁊ preſbyteris et diaconis.diligite inuicē in dño:ſicut dei ſimulacra.videte ergo viri:vt diligatis vxores veſtras/ ſicut ꝓpria mēbra.mulieres vero ſicut vnitatis tactu viros veſtros amate. Qui caſt⁹ eſt vel ꝯtinens nō extollatur:ne perdat mercedē ſuā. dies feſtos nolite inhonorare.quadrageſimā vero nolite pro nichilo habere:imitationē enī cōtinet dei cōuerſatiōis. Ebdomadam etiā paſſionis nolite deſpicere. Quarta vero et ſexta feria ieiunate:reliquias paupib⁹ porrigentes. Quicūq; dñicam aut ſabbatū ieiunauerit preter vnū ſabbatū paſche:ipſe eſt chriſti interfector. Orationes veſtre protē dātur ad eccleſiā antiochie:vnde et vinctus ducor rhomam. Saluto ſāctum epiſcopū polycarpū. Saluto ſāctum epiſcopū vitalē et ſacroſāctum preſbyterū/ ⁊ cōſeruos meos diaconos:pro quoꝝ aīabus ego efficiar. Adhuc dico epiſcopo et preſbyteris in dño : quicunq; cum iudeis paſca egerit/ aut ſolēnia dierū feſtoꝝ eorū ſuſceperit/ cōparticipabit eis qui dñm et apoſtolos eius occiderunt. Salutāt vos philon et agathopus diaconi. Saluto cōgregationē virginū/ legionē viduaꝝ:a quibus adiutus ſū. Saluto populū dñi/ a minimo vſq; ad maximū. Trāſmiſi vobis hec mea ſcripta per euphaniū lectorē/ virum deo honorabilē et fideliſſimū:qui michi occurrit in regionē iam naui aſcenſuro. Mementote vinculoꝝ meorū:vt cōſummer in dño. Incolumes eſtote carne et anima et ſpiritu pfecta ſentiētes:deuitantes operarios iniquitatis/ et corruptores verbi veritatis/ confortati in gratia domini noſtri iheſu chriſti. Amen.

Quadrageſima. Ebdomada paſſionis. Quarta feria. Sexta feria. Dies dñica. Sabbatum. Polycarpus. Vitalis. Paſca. Philon. Agathopus.

¶ Ad philadelphienſes Ex troia epiſtola. V.

Ignatius qui et theophorus eccleſie dei patris et domini noſtri iheſu chriſti (que eſt in philadelphia) miſericordiā cōſecute in dilectione/ et cōfirmatione/ in cōcordia et exultatione dei/ in paſſione dñi indiuiſe et in reſurrectione eius/ replete omni miſericordia:quam et ſaluto in ſanguine iheſu chriſti quod eſt gaudiū ſēpiternū et ſingulare maxime ijs qui ſunt in vnū cū epiſcopo/ cum preſbyteris/ ⁊ diaconis probatis in voluntate dei patris: per dñm iheſū chriſtū qui ſcdm ſuā volūtatem ſolidauit firmiter eccleſiā ei⁹ ſuper petrā/ edificio ſpirituali nō manufacto.quā flumina inundātia et flantes venti nō valuerunt ſubuertere:nec valebūt aliquādo ſpiritus nequitie/ ſed debilitantur virtute dñi noſtri iheſu chriſti.videns autē epiſcopū veſtrum cognoui:quia nō a ſemetipſo/ neq; ab hoībus promotus eſt in miniſteriū ad cōmunionē pertinēs/ neq; per inanem gloriā:ſed in dilectione iheſu chriſti/ et dei patris qui reſuſcitauit eum a mortuis.cuius expaueſco māſuetudinē:quomodo tacens amplius poteſt a loquente. Aptus eſt enim mandatis dñi/ et iuſticia eius:ſicut corde cithare.et eſt irreprehenſibilis:nō minus a zacharia ſacerdote. Propter quod beatificat anima mea illius ſecundū deum diſpoſitionē:cognoſcens innocentē et perfectam/ et immobilē/ ⁊ ſine ira circa omnes/ eius manſuetudinē/ tanq; dei viui. Sicut ergo filij lucis fugite diuiſionē vnitatis/ et malā doctrinā hereticorum:ex quibus exit coinquinatio in omnē terram.vbi ergo paſtor eſt:illuc ſicut oues cōgregemini.multi enim lupi pellibus ouium induti/ voluntate mala captiuant occurrentes ad deum : ſed in veritate veſtra non inueniūt locum.abſtinete itaq; vos a verbis malis:que iheſus chriſtus nō ſeminauit/ ſed hominū interfectrix beſtia.propter quod non ſunt plantatio patris:ſed ſeminarium nequiſſimi. Non ergo ſeparationē inueniens apud vos hec ſcribo:ſed vt muniēs vos ut filios dei. Quotquot ſunt chriſti:ipſi ſunt epiſcopi. Qui autē declināt eum vel cōmunionem eius et ſociant ſe cum maledicis:ipſi cum illis ſimul abſcindunt. Non enī ſunt agricole chriſti/ ſed inimici ſeminariū:a quibus eruamini ſemp precibus aſſidentis paſtoris veſtri fideliſſimi/ et mitiſſimi. Rogo itaq; vos in dño/ quicūq; penitentes venerint ad vnitatē eccleſie:ſuſcipite eos cum omni manſuetudine.ut per vtilitatē et bonā demonſtrationē de luto et muſcipula diaboli eruti/ et digni iheſu chriſto effecti:ſempiternā ſalutē percipiāt in regno chriſti. Nolite ergo errare fratres. Quicūq; enim ſeparatū a veritate fuerit ſecutus: regnum dei non hereditabit. Et qui nō diſceſſerit a falſiloquo predicatore:in gehennā dā=

De venientib⁹ ad ſacramentū penitentie et reconciliationis.

nabitur.vnde nec a iuſtis diſcedere:neqꝫ iniuſtis appropinquare oportet. Quicũqꝫ enĩ in
aliena ſententia ambulauerit:ipſe non eſt chriſti/nec paſſionis eius particeps/ſed eſt frau=
dator/et corruptor vinee chriſti. Tali ne cõmiſceamini:ne ſimul cum eo pereatis/nec ſi pa=
ter ſit/vel filius/aut frater/aut domeſticus.non enim (inquit) parcat oculus tuus ſuper eũ.
Qui ergo odio habent deũ:oportet etiam vos eos odire/⁊ ſuper inimicos eius tabeſcere.
non quidem perſequi eos/aut percutere nos oportet ſecundũ gentes que nõ nouerũt de=
um:ſed inimicos arbitrari/et ſeparari ab eis.et monere eos/et ad penitentiã prouocare:ſi
forte audiant et acquieſcant.Amator enim hominũ eſt deus noſter: et vult omnes hoĩes
ſaluos fieri/⁊ ad agnitionẽ veritatis venire.Propter quod et ſolem oriri facit ſuper bonos
et malos:et pluit ſuper iuſtos/et iniuſtos.Cuius vtilitatis etiam nos dñs volẽs eſſe imita=
tores dicit:eſtote perfecti/ſicut et pater veſter celeſtis/perfectus eſt.Ego cõfido in vobis:
quoniã in dño nichil aliud ſapitis.propterea fiducialiter ſcribo deo digne dilectioni veſtre
rogans vos vt inſtetis vni fidei/vni p̄dicationi:vna gratiarũ actione vtentes.vna eſt enim
caro dñi iheſu/et vnus eius ſanguis:qui pro nobis effuſus eſt/vnus etiã panis pro omni=
bus confractus/et vnus calix totius eccleſie/et vnus epiſcopus ſimul cum oĩbus preſbyte
ris/et diaconis conſeruis meis.quia et vnus eſt ingenitus deus pater/et vnus vnigenitus
filius deus verbũ et homo/et vnus paracletus ſpiritus veritatis.vna etiam predicatio/⁊ fi=
des vna/et vnũ baptiſma/et vna eccleſia:quã fundauerunt ſancti apoſtoli a finibus vſqꝫ ad
fines/in ſanguine chriſti propriis ſudoribus ⁊ laboribus.Et vos ergo oportet ſicut popu=
lum ſacerdotalẽ/et gentẽ ſanctã:in concordiã omnes in chriſto conſũmari. Mulieres ve=
ro ſubdite eſtote viris veſtris in timore dei:virgines chriſto in incorruptione: nõ excecran=
tes nuptias/ſed meliora diligentes.non in criminatione contagij:ſed propter legis medi=
tationẽ.Filii ſubditi eſtote parentibus:et diligite eos tanqꝫ cooperarios dei ad veſtram ge
nerationẽ.Serui ſubditi eſtote dominis veſtris in deo:ut chriſti liberti efficiamini.viri di=
ligite vxores veſtras ſicut conſeruas in domino vt proprium corpus/ſicut ſocias vite/⁊ co=
operatrices ad filiorum procreationẽ.virgines ſolũ chriſtũ pre oculis habete: et eius pa=
trem in animabus veſtris/illuminate a ſpiritu ſancto.Memor ſum ſanctitatis veſtre ſicut
helie/ſicut iehu naue/ſicut melchiſedech/ſicut heliſei/ſicut hieremie/ſicut ioannis baptiſte/
ſicut dilectiſſimi diſcipuli/ſicut timothei/ſicut titi/ſicut enodii/ſicut clementis:vel eoꝝ qui
in caſtitate de vita exierunt.Non detraho autẽ ceteris beatis qui nuptiis copulati fuerunt:
quorum nunc memini.opto enim deo dignus ad veſtigia eorũ:in regno ipſius inueniri.ſi=
cut abraam/et iſaac/et iacob ſicut ioſeph et eſaias/et ceteri prophete/ſicut petrus/et pau=
lꝰ et reliqui apoſtoli:qui nuptiis fuerũt ſociati.qui nõ libidinis cauſa/ſed poſteritatis ſub=
rogande gratia:cõiuges habuerũt.Patres nutrite filios veſtros in eruditiõe et diſciplina
dñi:et docete eos ſacras litteras/et artes honeſtas/ut nõ ocio gaudeãt.Bene enĩ (inqt) nu
trit pater iuſtus: in filio autẽ ſapiẽte letabiť cor eius.dñi benigne in domeſticos veſtros in=
tendite:ſicut ſãctꝰ iob docuit.vna enĩ eſt natura:et vnũ genꝰ hominũ.In chriſto autẽ/neqꝫ
ſeruꝰ/neqꝫ liber.Principes ſubditi eſtote ceſari:milites p̄ncipibꝰ/diaconi p̄ſbyteris/vt ſa=
crorũ ãminiſtratoribꝰ.p̄ſbyteri vero et diaconi atqꝫ oĩs clerus ſimul cũ omni pp̄lo/⁊ mili=
tibꝰ atqꝫ p̄ncipibꝰ ſed et ceſare:obediãt epiſcopo/epiſcopꝰ vero chriſto ſicut patri chriſtꝰ.et
ita vnitas ꝑ oĩa ſeruať. Sint autẽ vidue nõ vage/neqꝫ guloſe/neqꝫ ꝓterue:ſed pudice ⁊ ſo=
brie/ſicut iudith ⁊ anna.hec autẽ nõ ſicut ap̄lus p̄cipio.qs enĩ ſũ ego/aut ⁊ que domꝰ eſt pa
tris mei:vt equalẽ me illis dicã:ſed ſicut cõmilito veſter/obediẽtie ordinẽ cõtinẽs.Fratres
mei valde ꝓnus ſũ ad dilectionẽ veſtrã: ſuꝑexultãs de vnanimitate veſtra.Moneo enĩ vos
nõ ego/ſed dñs iheſꝰ ꝑ me:in quo vinctꝰ ſũ.Adhuc magis timeo qa nõdũ ꝑfectꝰ ſũ:ſed ora=
tio veſtra faciet me ꝑfectũ apud deũ:vt eũ in quo vocatꝰ ſũ merear adipiſci/ꝯfugiẽs ad euã=
geliũ tanqꝫ ad corpꝰ iheſu chriſti/ad ap̄los tanqꝫ ad p̄ſbyteros eccl̄ie.Et ꝓphetas q̄dẽ diligo:
vt chriſtũ p̄nũciãtes/ꝯtinẽtes eiꝰ ſpiritũ ſicuti ⁊ apoſtoli.Sicut enĩ pſeudo ꝓphete/et pſeu=
do ap̄li vnũ/eũdẽqꝫ malignũ et ſeductorẽ/et populũ errare faciẽtẽ ſpiritũ aſſũpſerũt:ſic ite
rũ veri ꝓphete/et veri ap̄li vnũ/eũdẽqꝫ ſãctũ/bonũ/p̄ncipalẽ et verũ/atqꝫ doctorẽ ꝑ chriſtũ

Helias.
Jehu naue
melchiſedech
Heliſeus.
Hieremias.
Joãnes ba[illegible]
Dilectiſſimus
diſcipulus.
Timotheus.
Titus.
Enodius.
Clemens.
De cõiugatis
Abraam
Iſaac.
Jacob.
Joſeph.
Eſaias.
Petrus
Paulus
Job.
Judith.
Anna.

acceperunt ſpiritũ.vnus enim deus veteris et noui teſtamenti/vnus et mediator dei et ho=
minũ:ad facturã intelligibiliũ ⁊ ſenſibiliũ/et prouidentiã gerens omniũ.vnus quoqꝫ ⁊ pa=
racletus:qui operabat̃ in Moiſe/ et prophetis/et apoſtolis.Omnes enim ſãcti cũ chriſto
ſaluati ſunt/per ipſum/in ipſum ſperantes/atqꝫ ipſũ expectantes:et per ipſũ ſalutẽ adepti
ſunt qui erant digni dilectione/⁊ digni laude.ſanctificati a chriſto iheſu/teſtificãtes in euã=
gelio ſpei cõmuni.Si quis deũ legis et ꝓphetarũ vnũ p̃dicauerit/chriſtũ autem negauerit
filiũ eſſe dei:mendax eſt/quomodo et pater eius diabolus.et eſt huiuſmodi inferioris cir=
cũciſionis pſeudoiudeus. Si autẽ quis confitet̃ chriſtũ iheſum dominũ/negat autẽ deum
legis et ꝓphetarũ patrẽ eſſe chriſti:hic in veritate non ſtat/quomodo nec pater eius diabo=
lus.et eſt huiuſmodi Simonis magi/et nõ ſancti ſpiritus diſcipulus. Si quis autem dicit
vnum deũ/cõfiteturqꝫ iheſũ chriſtũ:hominẽ vero purum putans dominũ/et nõ deum vni=

Ebion ⁊ ebionita paup̃ interpretatur: Ideo dicit paup̃ eſt ſẽſu ſicuti vocatur

genitũ/et ſapientiã/et verbũ dei/ſed ex anima et corpore eum ſolum eſſe exiſtimãs: huiuſ=
modi ſerpẽs eſt ſeductor/errorem predicãs ad perditionẽ hominũ.huiuſmodi pauper eſt
ſenſu: ſicuti vocatur et adinuentor ipſius erroris Ebion. Si quis enim hec confitet̃/corru=
ptionẽ autẽ et coinquinationẽ vocat legitimã cõmixtionẽ/et filioꝝ ꝓcreationẽ/aut aliquã
eſcam execrabilẽ putat:huiuſmodi habet cohabitatorẽ draconẽ apoſtatã.Si quis enĩ pa=
trem et filiũ et ſpiritũ ſanctũ confitet̃/et creaturã laudat:ſimulationẽ vero dicit incarnatio=
nem/et paſſionẽ erubeſcit ꝯfiteri:huiuſmodi fidem abnegat nichilominus ꝙ interfectores
chriſti iudei.Si quis autẽ hec confeſſus fuerit:et quia deus verbũ in humano corpore ha=
bitauit ſicut et anima in corpore:propter qd inhabitare dicimus deũ in corpore/ſed nõ in
humana anima:dicit autẽ quaſdã iniquas mixtiones aliquid boni eſſe/et finem beatitudi=
nis voluptatẽ ponit(qualis ille falſo noĩe nicholaita)hic neqꝫ dei amicꝰ/neqꝫ chriſti ama=
tor eſſe poteſt:ſed corruptor ꝓprie carnis.et propterea a ſpiritu ſãcto deſertus eſt:et a chri=
ſto alienus.huiuſmodi omnes/ſtatue exanimes ſũt:et ſepulchra mortuoꝝ in quibus ſcri=
pta ſunt tantũmodo noĩa defunctoꝝ.Fugite ergo malas artes/inſidias ſpiritus: qui ope=
ratur in filiis ſeculi huius.nequando tribulati infirmemini in dilectione:ſed omnes idipſũ
eſtote inſeparabiles corde/et in vnanimitate vnũ ſemper ſentiẽtes in idipſum. de hoc ipſo
glorificãtes in requie/et in periculis/et in triſtitiis/et in gaudiis.Gratias ago deo per ihe=
ſum chriſtũ/quia bene michi conſcius ſum in vobis:et non habet quis vnde gloriari/neqꝫ
clam/neqꝫ palam et publice:ꝙ grauauerim aliquẽ aut in modico aut in magno.Et omnes
quibus locutus ſum precor:ut nõ in teſtimoniũ illud poſſideant.Si enĩ ſecundũ carnẽ me
voluerũt quidã oberrare:ſed ſpiritus meus nõ oberrat.a deo etenim cum accepi:noui enĩ
vnde venerit/et quo eat/et occulta arguet.Clamaui enim voce magna inter eos quibus lo
quebar:non meũ ſermonẽ/ſed dei proferẽs/epiſcopo intendente/et preſbyteris/et diaco=

Sanctiſſimꝰ martyr accepto ſpiritu ſãcto:que precipiebat loquebat̃ vt petrus paulꝰ/barnabas/et ceteri apoſtoli.

nis.hi vero deſpexerũt me tanqꝫ prohibentẽ diuiſionẽ quorũdã fieri.hoc autẽ dicẽti teſtis
ille eſt propter quẽ ego vinctus ſum:quia de humano ore hec nõ cognoui/ſed ſpiritus mi=
chi preconizauit dicens/hec preter epiſcopũ ne feceritis.vnitatẽ diligite.diuiſionẽ fugite.
Imitatores eſtote pauli et ceteroꝝ apoſtoloꝝ:quomodo et ipſi chriſti.Ego quidẽ qd me=
um fuit feci:ut homo in vnitate perfectus.adiiciens etiam hoc/quia vbi diſſenſio mẽtis et
iracũdia et odium:illic deus nõ habitat.Omnibus igitur penitẽtibus dimittit deus/ſi ad
vnitatẽ chriſti cõcurrunt/et ad conſenſũ epiſcopi.Credo gratie iheſu chriſti: quia ſoluit a
nobis omne vinculũ iniuſtitie.Rogo autẽ vos ut nichil ſecũdũ iracũdiã agatis:ſed ſecũdũ
chriſti militiã.Audiui enĩ quoſdã dicẽtes:ſi nõ inuenero euãgeliũ in antiquis/nõ credam.
Talibus autẽ ego dico:quia michi ãtiquitas iheſus chriſtꝰ eſt.cui nõ obedire: manifeſtus
et irremiſſibilis interitus eſt.Principatꝰ eius eſt crux/et mors ipſiꝰ/⁊ reſurrectio/⁊ fides in
oĩbus his:in q̃bus volo vos/nos in orationibꝰ veſtris iuſtificari.Qui nõ credit euangelio:
oĩbus ſimul nõ credit/qui nõ p̃iudicat antiquitati ſpiritus.durũ eſt enĩ cõtra ſtimulũ calci=
trare:durũ etiã chriſto nõ credere/durũ quoqꝫ apoſtolorum predicationẽ ſpernere.Boni
enim ſunt ſacerdotes/et ſermonis miniſtri.melior autem eſt põtifex cui credita ſunt ſancta
ſanctoꝝ/cui ſoli cõmiſſa ſunt ſecreta dei.Bona ſunt etiam officia virtutis dei:bonus quoqꝫ

ſpiritus ſanctus/qui eſt ſuper oĩa ſancta ſanctiſſimus/et verbi miniſter.ſed ſuper oẽs ſanctos ſanctiſſimus eſt ſũmus pontifex/et princeps pontificũ:qui eſt legatus et miniſter patris.et princeps legionũ militie celeſtis/per quẽ pater omnia fecit:atq; omnẽ prouidentiã gerit. Ipſe enĩ eſt via que ducit ad patrem: ipſe eſt petra/macheria/clauis/paſtor/ſacerdotiũ/ianua ſcientie et agnitionis:per quã introiuit abrahã/et iſaac/et iacob. Moiſes quoq; atq; omnis chorus ꝓphetarũ/et columne mundi apoſtoli/et ſponſa domini eccleſia: pro qua ſanguinẽ ſuum fudit vt eam redimeret.omnia igitur hec in vnitate vnius/et vnigeniti veri dei. Quid autem precipuũ habet euangeliũ? preſentiã aduẽtus ſaluatoris noſtri iheſu chriſti/paſſionẽ/ſed et ipſam reſurrectionẽ. Que enim prophete annũciauerunt dicentes:donec veniat cui repoſitum eſt/et ipſe erit expectatio gentiũ.hec in euangelio cõpleta ſunt dicente dño:pergite et docete omnes gentes/baptizantes eos in nomine patris/et filij/et ſpiritus ſancti. Omnia ergo bona ſunt ſimul/lex/prophete/apoſtoli/omnis congregatio que per ipſos credidit. Solum autem reſtat vt nos inuicem diligamus.quoniã ſecũdum orationẽ veſtram/et viſcera que habetis in domino iheſu:annunciatũ eſt michi pacificare eccleſiã que eſt in antiochia ſyrie.decet enim vos tanq̃ eccleſiã dei ordinare epiſcopũ ad mittendũ illuc viſitationẽ dei:concedere eis in idipſum cõſtitutis glorificare nomẽ dei. Beatus eſt in chriſto iheſu:qui dignus effectus fuerit tali miniſterio. Et vos quidẽ feſtinãtes glorificamini in chriſto. Volunt autem vobis (quod nõ eſt omnibus impoſſibile) pro noĩe dei (quomodo et ſẽper vicine eccleſie ꝯſueuerũt mittere vobis) epiſcopos/p̄ſbyteros/et diaconos.de philone vero diacono viro religioſo a cilicia qui nũc michi miniſtrat in verbo dñi/vna cũ gaio ⁊ agathopo viro electo (qui a ſyria me ſequit̃) teſtificor vobis quia renũciauerũt ſeculo:et martyriũ conſũmare elegerũt. Et ego gratias ago pro vobis:rogãs ut ſuſcipiatis eos in domino/vt et vos ſuſcipiat iheſus chriſtus. Qui enĩ eos diffamauerũt redempti ſunt in gratia iheſu chriſti:qui nõ vult mortẽ peccatoris/ſed penitentiã. Salutat vos dilectio fratrũ qui ſunt in Troia:vnde et ſcribo vobis per Burgũ qui miſſus eſt ſimul ab epheſiis et ſmyrneis ad verbum honoris/quos iheſus chriſtus redimat:in quem ſperãt carne et anima/ſpiritu et fide/dilectione et concordia. Incolumes eſtote in domino iheſu chriſto/cum omni ſpe noſtra in ſpiritu ſancto.Amen.

Philon. Gaius. Agathopus. Burgus.

¶Ad Smyrnenſes ex Troia Epiſtola VI

i Gnatius qui et theophorus eccleſie/patris altiſſimi et dilectiſſimi filij eius iheſu chriſti miſericordiã conſecute/et gratia replete in fide et dilectione fundate/et totius gratie deo decentiſſime/ſanctiſſime ſanctificate (que eſt in ſmyrna) immaculate ſpiritu/et verbo dei/plurimã ſalutem. Glorifico deum ⁊ patrem dñi noſtri iheſu chriſti qui per ſeipſũ vos tantũ illuminauit. Agnoui enim vos perfectos eſſe in fide ĩmobili tanq̃ clauis affixos cruci domini iheſu chriſti carne et ſpiritu.et confirmatos in charitate in ſanguine chriſti:et vere ad plenũ inſtructos in domino iheſu chriſto filio dei primogenito totius creature/deo verbo vnigenito filio:qui eſt ex genere dauid ſecundũ carnem ex maria virgine.baptizatus a ioanne vt adimpleret̃ omnis iuſticia:qui cõuerſatus ſancte ſine peccato/ſub pontio pilato et herode tetrarcha vere clauis cõfixus eſt pro nobis in carne.a quo et nos redẽpti ſumus per diuinã ⁊ beatã eius paſſionẽ:vt tollat ſecũ ſibi cõiũctos in ſecula per reſurrectionẽ ad ſanctos et fideles ſuos/ſiue ex iudeis/ſiue ex gẽtibus in vnum corpus eccleſie ſue.hec enĩ oĩa paſſus eſt pro nobis/et vere paſſus eſt:nõ putatiue/ſed vere ſicuti ⁊ reſurrexit. Sed nõ ſicut quidã infideliũ erubeſcentes plaſmationẽ hominis/et crucẽ ⁊ ipſã mortem/dicunt:quaſi putatiue et nõ vere ſuſcepit corpus ex virgine/et putatiue paſſus eſt. immemores illius qui dixit/verbum caro factum eſt:⁊ habitauit in nobis.⁊ iterum Soluite templũ hoc:et ego in triduo reſuſcitabo illud. Et in alio loco/cum exaltatus fuero a terra:omnia trahã ad meipſũ. Ergo verbũ habitauit in carne.ſapiẽtia enim edificauit ſibi domũ.verbum ergo: templũ ſuiipſius ab aduerſariis diſſolutũ/reſuſcitauit tertia die.verbũ vtiq; exaltata carne ſua veluti illo eneo ſerpẽte in eremo:attraxit ad ſe oẽs ad ſalutẽ eternã. Ego autem non ſolum natum eum et crucifixũ in corpore factũ ſcio: ſed etiam poſt reſur-

Dauid. Maria. Joannes.

Sanctiſſim⁹ hic/ et deo ſacratiſſimus martyr iheſũ dñm in carne nouit.

M[iſ] demones ĩcorporei ſint ex ſentẽtia ſaluatoris/ ⁊ factoris omniũ adducit.

Adam.
Abel.
Cain.
Job.
Jehu.
Joſedech.

rectionẽ in carne eum noui/ ⁊ credo eſſe. Nam cum ad eos qui cum petro erant veniſſet: ait
illis. Palpate me et videte: quia nõ ſum demoniũ incorporeũ. ſpiritus carnem et oſſa non
habet: ſicut me videtis habere. Et thome dixit. Jniice digitũ tuum in fixuram clauorum/ ⁊
affer manũ tuã/ et mitte in latus meũ: et noli eſſe incredulus/ ſed fidelis. Et ſtatim credide=
rũt: quia ipſe erat chriſtus. Propter quod et thomas ait illi: deus meus/ et dñs meus. pro=
pterea ergo mortem contempſerũt: parum dicentes eſſe iniurias/ et plagas/ et alia nõnul=
la propter ipſum ſuſtinere. Nam et poſtqꝫ oſtendit ſe eis/ quia vere et nõ putatiue reſurre=
xiſſet: manducauit cum eis et bibit. et ſic videntibus eis aſſumptus eſt cum carne: ad eum
qui miſerat illum. Jn qua et iterum venturus eſt cum gloria et virtute/ ſecundũ qđ dictum
eſt ab angelis ad apoſtolos: hic iheſus qui aſſũptus eſt a vobis in celum/ ſic veniet queãd=
modum vidiſtis eum aſcendentẽ in celum. Si ergo ſine corpore dicunt eum venturum eſſe
in conſummationẽ ſeculi: quomodo viſuri ſunt eum illi/ qui cõpunxerunt in eum: et cogno
ſcentes plangent inter ſe. Nã incorporaliũ/ neqꝫ ſpecies/ neqꝫ figura/ ſed neqꝫ effigies qui=
dem aliqua animalis forme haberi poterit: in qua figure clauorꝫ/ vel lancee foramẽ appa=
reat/ propter ſimplicitatem nature. hec autem moneo vos chariſſimi: ſciens quia et vos ſic
habetis. Precuſtodio autem vos a beſtiis/ hominũ figuras habentibus: quas nõ ſolũ de=
uitare/ ſed etiam fugere oportet vos. Tantum orate pro illis: ut forte peniteant. Si enĩ pu=
tatiue in corpore fuit dominus/ et putatiue crucifixus eſt: ergo et ei putatiue ego vinctus
ſum. Quare autem et meipſũ tradidi ad mortem/ ad ignem/ ad gladium/ ad beſtias? Sed
non putatiue/ ſed vere omnia ſuſtineo propter chriſtũ: ad cõpatiendũ ei/ ipſo me cõfortan=
te/ quia nõ eſt michi tanta virtus. Quem profecto quidã ignorantes negauerunt: et cõſen=
tiunt magis mendacio qꝫ veritati. quibus nec perſuaſerunt prophete/ neqꝫ lex Moiſi: ſed
nec nunc vſqꝫ euangeliũ/ nec noſtre ſpeciales paſſiones. nam ⁊ de nobis hoc ipſũ ſentiunt.
Quid enim me iuuat ſi me quis laudauerit: dominũ autem meũ blaſphemauerit/ ſi nõ eũ
confeſſus fuerit incarnatũ eſſe deum. hoc autem qui non dixerit: perfecte eum negat/ ſicut
mortuũ baiulans. Nomina vero eorum infidelia: nõ michi eſt nunc viſum ſcribere. ſed neqꝫ
cõtingat michi vt mentionẽ eorum faciã: donec peniteant. Nemo ſeipſum ſeducat. Si enĩ
non crediderit chriſtum iheſum in carne fuiſſe conuerſatũ: et confeſſus fuerit crucem eius/
et paſſionẽ/ et ſanguinẽ quẽ effudit pro mũdi ſalute/ vitã eternã non cõſequet̃/ ſiue rex/ ſiue
ſacerdos/ ſeu princeps/ ſeu priuatus/ ſeu dominus/ ſiue ſeruus/ ſeu vir/ ſiue mulier: qui ca=
pit capiat/ et qui audit audiat. Locus ergo et dignitas atqꝫ diuitie neminẽ inflent. Jgno=
bilitas et paupertas nullum humiliet. ſed cum his oĩbus: fides eius ſit in deũ/ et in chriſtũ/
et ſpes fruitionis futurorũ bonorum cum dilectione/ que eſt circa deũ et circa proximũ. di=
liges enim dominũ deum tuũ ex toto corde tuo: et proximũ tuũ ſicut teipſum. Sed et dñs
dicit. hec eſt vita eterna ut cognoſcant te ſolum verum deum: et quẽ miſiſti iheſum chriſtũ.
et illud Joannis. Mandatum nouũ do vobis ut diligatis inuicem: in his enim duobus
mandatis/ tota lex pendet et prophete. Dicite ergo eis qui taliter docent: quomodo legẽ
ponunt/ incognitũ eſſe patrem chriſti predicantes? quomodo etiam? Cum infidelẽ inimi=
citiam inuicem habent/ dilectionẽ autem futurorũ negligunt/ preſentia diſſimulãt. que vẽ=
tura ſunt: tanqꝫ preſentia eſſe putant/ et tanqꝫ ſomnia et phantaſiã exiſtimant. mãdata con=
temnũt/ viduam et orphanũ deſpiciunt: vinctum derident/ reſurrectionẽ fruſtrant. huiuſ=
modi omnes nepotes ſunt illius inueterati malorum ſpiritus/ qui et adam per mulierem
mandatum trãſgredi perſuaſit. qui et Abel per Cain occidit: qui et Job decipere conatus
eſt. qui et Jehu filio Joſedech reſiſtere tentauit: qui et apoſtolorũ fidem ſubuertere voluit/
et iudeorum multitudinem aduerſus dñm ſuſcitauit. qui et nunc operat̃ in filiis diffidẽtie:
a quibus eruat nos dñs iheſus chriſtus. qui patrẽ deprecatus eſt: ut nõ deficeret fides apo
ſtolorũ. non qꝛ non ſufficeret cuſtodire eam: ſed gaudẽs de patris eminentia/ ipſũ depreca
tus eſt pro eis. dignũ eſt ergo a talibus abſtinere: et neqꝫ proprium cum his/ neqꝫ cõmune
colloquiũ habere. ſed intendere legi et ꝓphetis/ ⁊ euangelizantibus vobis ſalutare verbũ.
Nefandas vero hereſes et ſciſmata facientes/ fugite: ſicut principatũ malorũ. Oẽs epiſco=

pum ſequimini/ſicut chriſtus iheſus patrem:preſbyteros ſicut apoſtolos/diaconos autē
veneramini ſicut dei mandato miniſtrantes. Nemo preter epiſcopū aliquid agat eorum Eucharistia.
que ad eccleſiā pertinent.firma eucharistia reputetur:que ab epiſcopo conceſſa fuerit.vbi
epiſcopus preſens fuerit:illuc et plebs cōgregetur.ſicuti et vbi chriſtus eſt: omnis celeſtis
militia adeſt/tanq; principi militie virtutis domini.et ipſe eſt diſpenſator totius intelligibi-
lis nature.propterea nō licet ſine epiſcopo:neq; offerre/neq; ſacrificiū immolare/neq; miſ-
ſas celebrare.Sed ſi ei viſum fuerit ſecundū beneplacitū dei:tunc demū tutum et firmum
erit.Ergo omnia quecūq; agitis et facitis iam/mutabilia ſunt:ut corrigamus nos in deo/
cum tempus habemus penitendi.Quod enim incertū eſt:nō habet confeſſionē.Ecce enī
homo inquit:et opera eius cum eo.Sicut ſcriptū eſt:honora inquit fili deum/et regē.Ego
autem dico honorate quidē deū et auctorē omniū et dñm:epiſcopū autē tanq; principem
ſacerdotū/imaginē dei ferentē principatū quidē ſecundū deū:ſacerdotiū vero ſecūdū chri-
ſtum/et poſt hunc honorare oportet etiam regē. Nemo enī potior eſt deo: neq; ſimilis ei.
neq; epiſcopo in eccleſia honorabilior:ſacerdotiū deo gerenti pro mundi ſalute.neq; regi
quis ſimilis eſt in exercitu:pacem et beniuolentiā omnibus principibus cogitāti. Qui enī
honorat epiſcopū/honorabit a deo:et qui inhonorauerit eum/a deo inhonorabit. Si enī
quis contra regem inſurgens/damnatione dignus eſt:quomodo vltionē euadere poterit/
qui preter epiſcopū aliquid egerit? Sacerdotiū enim ſumma eſt omniū bonorū:que in ho-
minibus conſtant.qd ſi quis inhonorauerit:deū inhonorat/et dñm iheſū chriſtū primoge
nitum totius creature/et ſolum natura principē/ſacerdotē dei.Omnia bene vobis ordina-
te:que mandata ſunt in chriſto.Laici diaconis ſubditi ſint:diaconi preſbyteris/preſbyte-
ri epiſcopo/epiſcopus chriſto:ſicut ipſe patri.Secundū q̃ vos me refeciſtis fratres:et vos
dñs iheſus chriſtus.abſentē me et preſentē dilexiſtis:retribuat vobis deus/propter quem
tanta invincto eius oſtendiſtis.et ſiquidē nō ſum ſufficiens:ſed tamen deuotio veſtra grā-
dis eſt. Si quis enim honorauerit prophetā in nōie prophete:mercedē prophete accipiet
Manifeſte et qui honorat vinctum chriſti iheſu: mercedem martyrū accipiet. Philoni et Philon.
Gaio/et Agathopo qui me ſequūtur in verbo dei/qui ſunt miniſtri chriſti:benefeciſtis ſu- Gaius. Agathopus.
ſcipiendo eos ſicut miniſtros dei.qui et maximas gratias agunt dño pro vobis:quoniam
refeciſtis eos oībus modis. Nichil vobis reputabit ad peccatū:de iis que eis impēdiſtis.
det vobis dñs inuenire miſericordiā apud deū.in illa die pro aīabus veſtris ſpiritus meus/
et vincula mea ſint:que non ſpreuiſtis/⁊ nō erubuiſtis.hec eſt perfecta ſpes in chriſto ihe-
ſu.Orationes veſtre appropinquauerūt ad antiochenā eccleſiam:cui et pacifici eſtis.vn-
de et vinctus:omnes ſaluto.et non ſum dignus eſſe vltimus eorum.ſed ſecundū dei volun-
tatem dignus effectus ſum/nō ex mea prouidentia:ſed ex gratia dei.quā opto perfectā mi-
chi tribui:ut per veſtras orationes deum merear adipiſci.vt opus veſtrū perfectū ſit in ce-
lo et in terra.Decet ergo vos in honorē dei curā gerere deo digne eccleſie dei/que eſt in ſy-
ria:et gratulari eis/quia pacifici ſunt.et perceperūt ſuam magnificentiā: et reſtituta eſt in
corpore eorum.Sed michi viſum eſt mittere illuc cum epiſtola:ut glorificent tranquillita-
tem que eis ſecundo contigit/et quietem. Ego vero merui portum tutiſſimū orationibus
veſtris.Cum ſitis perfecti:perfecta cogitate/ſentite/ſapite. Volentibus enim vobis bene
agere:etiam deus paratus eſt vobis preſtare.Salutat vos dilectio fratrū veſtrorū/que eſt
in troia:vnde ⁊ ſcribo vobis per Burgū quem miſiſtis mecum vna cum epheſiis fratribus Burgus.
veſtris:qui me refecit in omnibus.et debuerant quidē omnes imitari: quia exemplum eſt
miniſterij dei.retribuet ei dominus gratiam in omnibus. Saluto deo dignum epiſcopum
veſtrū Polycarpū:et deo decētiſſimū preſbyterū.et chriſtoforus diaconus meus:et ꝯſer- Polycarpus
uus/et ſpecialiter et generaliter oēs in nōie dñi iheſu chriſti/et in ſāguine ipſius/⁊ in paſſi- christophorus
one/et in reſurrectiōe carnali/et ſpirituali in vnitate dei et veſtra.Gratia vobis et miſericor
dia/pax et patientia in oībus in chriſto.Saluto domos fratrū meorū cum vxoribus/et fi-
liis:ſed et virgines et viduas.Incolumes eſtote in virtute dei patris.Salutat vos Philon Philon.
condiaconus qui eſt mecum. Saluto domū granie: quā opto firmari in fide/⁊ deuotione Grania.

Alces.
Daphnius

carnali et ſpirituali. Saluto Alcem deſiderabile nomen michi/ et daphniū ſpiritalē et bonū filium. et omnes nominatim incolumes eſtote in gratia dei/ et domini noſtri Jheſu chriſti: repleti ſpiritu ſancto/ et ſapientia ſancta/ atq̧ diuina. Amen.

¶ Ad Polycarpum epiſcopum Smyrnenſium de illuminatis Epiſtola. VII

i Gnatius epiſcopꝰ antiochie qui et teſtis iheſu chriſti: polycarpo epiſcopo ſmyrnenſiū. Suſcipiens autē tuam ſententiā tanq̄ ſupra immobilē petram fundatā/ quoniā deſidero promereri faciem tuā immaculatā/ quā acquiſiui in domino: rogo te in gratia dei qua inductus es/ adiicere ad curſum tuū/ et rogare omnes vt ſaluētur in chriſto. defende locum tuū in omni diligentia. vnitatis curā habeto: qua nichil melius eſt. omnes baiula: quo modo et te chriſtus. Omnes ſuffer in dilectione. orationibus indeſinēter vaca. ampliorē prudentiam q̄ habes poſtula. vigila inobdormibilē ſpiritū poſſidēs. ſecundū adiutoriū dei loquere. omniū infirmitates porta: ut perfectus athleta/ quomodo et dn̄s omniū. Ipſe enim (inquit) infirmitates noſtras portauit: et languores noſtros abſtulit. vbi enim magnus fuerit labor: ibi etiam maius lucrum eſt. Si bonos diſcipulos amaueris: non eſt tibi gratia. magis autē peſtiferos ſubiuga in manſuetudinē. Non omne enī vulnus: vno emplaſtro curatur. acredines atq̧ vehementias embrocha cōpeſce. Aſtutus eſto ut ſerpens: et ſimplex vt columba. propterea enim ex anima et corpore carnaliter et ſpiritaliter extas: ut omnia que tibi oſtenſa fuerint in facie/ corrigas. que autem tibi inuiſibilia fuerint: pete ut tibi manifeſtēt. vt tibi nichil reſtet: ſed totius gratie abundās ſis. Tempus depoſcit/ te tanq̄ gubernatorē proſperū petere: et ſicut naui periclitanti portum aptū ad ſalutem requirere. Sic et te dei athletam preſta: vt veſtem incorruptionis/ et vitam eternā percipias: pro qua et tu cōfidis in oībus. pro anima tua ego efficiar: et vincula mea que dilexiſti. Qui ſe arbitrant̄ fide dignos eſſe/ et aliter docent: nō te circūueniant. ſed ſta firmus ſicut incus que percutit̄. Magni enim athlete eſt vapulare: et vincere. maxime autem pro deo omnia oportet nos ſuſtinere: ut ipſe ſuſtineat nos in regno. plurimū adde ad feſtinationem. continuāter curre. tempora cognoſce: ut in ipſis ſemper vincas. hic eſt enim ſtadiū: illic corona expectat chriſtū filium dei. intemporalem: in tempore. inuiſibilē natura: viſibilem in carne. impalpabilē/ et intactū: ut corporeum vero propter nos/ et ꝯtrectabilē. ipaſſibilem ut deū: paſſibilē vero ꝓpter nos in hominē. Amen.

Embroca fomentū eſt et īfuſio. Medicie vocabulū.

¶ Ad Antiochenſes ex Philippis Epiſtola. VIII

i Gnatius qui et theophorus eccleſie antiochenſi miſericordiā a chriſto conſecute/ habitanti in ſyria (que prima chriſti cognomen accepit) que eſt in antiochia: in deo patre/ et domino iheſu chriſto ſalutem. Leuia michi et inonerosa fecit dn̄s vincula: cum didiciſſem pacificos vos eſſe. et in omni concordia carnali et ſpirituali vos tranſigere. Rogo igitur vos ego vinctus in domino: digne ambulare in ea vocatiōe qua vocati eſtis/ cuſtodientes vos ab introeūtibus hereſibus malignis/ ad ſeductionē et perditionē cōſentientium eis. intendere autē apoſtolorū doctrine: et legi atq̧ prophetis credere/ omniūq̧ iudeorꝝ/ aut paganorꝝ errorē abiicere. et neq̧ deorū multitudinē admittere: neq̧ chriſtum ad excuſationē vnius dei negare. moiſe fideli famulo dei ad populū dicēte: dn̄s deus tuus deus vnus eſt. et vnum atq̧ ſolum p̄dicans deū: cōfeſſus eſt ſtatim etiam dn̄m noſtrum dicens. Pluit dominus ſuper ſodomam et gomorram ignem et ſulphur a domino de celo. Et iterum. et dixit deus: faciamus hominem ad imaginem et ſimilitudinem noſtram. Et rurſum. Et fecit deus hominem/ ad imaginem dei fecit illum. et paulo poſt. Ad imaginem dei fecit hominem. Et quia naſciturus erat homo/ ſic ait: prophetā ſuſcitabit vobis dominus deus veſter ſicut me. Nam et prophete ex perſona dei dixerunt: ego deus primus/ et ego poſt hec: et preter me non eſt deus. Hoc autem de patre omnium dixerunt. De domino noſtro iheſu chriſto: rurſum prophete proclamauerunt dicentes. Ecce puer natus eſt nobis/ et filius datus eſt nobis/ cuius initium eſt deſuper: et vocabitur inquiūt nomē eius magni conſilij angelus/ ammirabilis conſiliarius/ deus fortis/ poteſtatem habens/ princeps pacis. nam et de incarnatione eius ex virgine dicunt. Ecce virgo concipiet in vtero/

et pariet filium: et vocabitur nomē eius emmanuel. Et de paſſione eius nichilominus adiecerūt dicētes. Sicut ouis ad occiſionem ductus eſt: ⁊ ſicut agnus corā tondēte ſine voce. et iterū ipſe de ſe ipſo referens dicit: ego autē ſicut agnus innocens ductus ſum ad immolandū. Nā euangeliſte vnum ſolū verū deum eſſe patrem: etiā ea que ad dn̄m noſtrū ihesū chriſtū pertinēt non pretermiſerūt/ ſed potius exacte ſcripſerunt dicētes. In principio erat verbum: et verbū erat apud deū/ et deus erat verbū. hoc erat in principio apud deū. omnia per ipſū facta ſūt ⁊ ſine ipſo factū eſt nichil. Sed ⁊ de incarnatione eius ſubiūxerūt dicētes et verbum caro factum eſt: et habitauit in nobis. Et iterū liber (inquiunt) generationis iheſu chriſti/ filii dauid/ filii abrahe. Apoſtoli quoqꝫ chriſti aſſerentes quia deus vnus eſt: adiecerūt dicētes. vnus deus: vnus et mediator dei et hominū. Et de incarnatione eius ac paſſione eius non erubuerunt: ſed potius fiducialiter ſubiūxerunt dicētes. homo chriſtus iheſus: qui dedit ſemetipſum pro ſeculi vita. Omnis ergo qui vnū deū annūciat/ itercipit autem chriſti diuinitatē: filius eſt diaboli/ et inimicus omnis iuſticie. Qui autē non cōfitetur chriſtum filiū eius eſſe qui fecit mūdū/ ſed alterius cuiuſdam incogniti preter eum quē predicat lex/ et prophete: hic organū eſt ipſius diaboli. quicūqꝫ autē incarnationē chriſti recuſat/ et crucem eius erubeſcit propter quā ego vinctus ſum: hic eſt antichriſtus. Quicunqꝫ vero purū hominē dicit eſſe chriſtum: maledictus eſt ſecūdum dictū prophete/ non in deū fidens ſed in hominē tātum. propterea et infructuoſus eſt queadmodū Tamariſcus que eſt in deſerto. hec ſcribo vobis cum ſim chriſti nouella oliue/ nō ignorans vos taliter ſapere ſed precuſtodio vos ſicut pater filios ſuos. videte ergo malignos operarios/ inimicos crucis chriſti: quorū finis interitus/ quoꝝ deus venter eſt/ quorū gloria in confuſione eorum. videte canes rabidos/ ſerpentes ſuper pectus repentes: dracones ſcamoſos/ et aſpides/ baſiliſcos/ ſcorpiones. hi enī ſunt thoes/ vulpes/ ⁊ ſimie/ humana imitantes. Pauli et petri ſancti eſtis diſcipuli. nolite perdere depoſitum quod vobis commēdauerunt. Mementote digne beatiſſimi Enodij paſtoris veſtri: qui primus vobis ab apoſtolis antiſtes ordinatus eſt. non cōfundamus patrem: ſed efficiamur certi filij/ et nō adulterini. Scitis qualiter conuerſatus ſū inter vos. Que ergo preſens dicebam vobis: hec nunc et abſens ſcribo vobis Si quis non diligit dn̄m iheſum: ſit anathema. Imitatores mei eſtote: pro aīabus veſtris ego efficiar quādo chriſtum meruero adipiſci. memētote vinculoꝝ meorum. preſbyteri paſcite gregem/ qui in vobis cōmiſſus eſt: donec oſtendat deus eum/ qui futurus eſt in vobis rector. Ego autem nunc feſtino: vt chriſtum lucrifaciā. diaconi agnoſcāt cuius ſint dignitatis: et ſtudeant eſſe inculpabiles/ vt ſint chriſti imitatores. populus ſubditus ſit preſbyteris/ et diaconis. virgines agnoſcant cui ſe conſecrauerunt. viri diligant vxores: memores quia vna vni in principio creature/ date ſūt in poſſeſſionē. mulieres honorificent viros ſuos ſicut carnem ſuā. et nō audeant proprio noīe eos vocare. Sciant autē ſolos viros ſuos cōpares eſſe: quibus et coniūcte ſunt ſcd̄m ordinationē dei. Parentes erudite filios eruditione ſancta. filij honorate parentes: vt bene ſit vobis/ ⁊ ſitis logeui ſuper terrā. domini nolite ſuperbe ſeruis vti: imitantes patiētiſſimū Iob dicentem. ſi praue iudicaui ſeruū aut ancillam meā: iudicer ego ab eis. Quid enī faciam ſi interrogationē fecerit dominus de me: et cetera que ſequuntur bene noſtis. Serui nolite ad iracundiam in aliquo prouocare dominos: ne forte aliqui malefaciant vobis. et vos ipſi vobis eritis rei. Nemo ocioſus mādu cet: ne vagus/ et fornicarius efficiat̄. Ebrietas/ iracūdia/ inuidia/ maliloquiū/ clamor/ blaſphemia: non nominētur in vobis. vidue non in deliciis agāt: ne per luxuriā abiiciāt verbū. Ceſari ſubditi eſtote: in iis in quibus ſine ꝑiculo eſt/ ipſa ſubiectio. Prīcipes nolite exaſperare: ne detis occaſiones aduerſū vos querentibus eas. de maleficiis autē/ et veneficiis vel homicidio ex abundāti eſt ſcribere vobiſcum: quādo hec etiā in gētibus abhominabile ſit agere. hec autē non ſicut apoſtolus ꝑcipio: ſed ſicut veſter cōſeruꝰ ꝯmemorans vobis. Saluto ſanctum preſbyterum veſtrū. Saluto ſanctos diaconos. et deſiderabile michi nomen eius: quem reſeruaui poſt me in ſpiritu ſancto/ cum chriſtum meruero adipiſci/ pro cuius anima ego efficiar. Saluto ſubdiaconos/ lectores/ cantores/ oſtiarios/ laborantes/ exorci-

Tamariſcus Tamaryx et myrica/ eadē dicūtur.

Eſaias 17. maledictus q̄ cōfidit in hoīe: et pōit carnē brachiū ſuū/ et a dn̄o receſſit cor eius. erit enī quaſi myrice in deſerto.

Thoes genꝰ lupi/ habitū corpis mutāſ: hieme hirtū/ et eſtate nudū.

Id de viro et muliere notādum.

Et deſiderabile michi nomē eiꝰ: id propter ſāctū heronem diaconū adiectū ē.

Diaconi.
Subdiaconi.
Lectores.
Cantores.
Hoſtiarii.
Exorciſte.
Laborātes q̄ et acolythi.
Confeſſores.
Cuſtodes ſā ctarū portaꝝ
Diaconiſſe.
Suſceptriceſ virginum.
Uirgines.
Plebſ ſācta.
Caſſianus.
Polycarpus
Oneſymus.
Damas.
Polybius.
Philon.
Agathopus

ſtas/atq; confeſſores. Saluto cuſtodes ſanctarū portarum/diaconiſſas que ſūt in chriſto.
Saluto ſuſceptrices chriſti virgines: quas ego nutriui in domino iheſu. Saluto pudiciſſi
mas virgines. Saluto plebē domini a minimo vſq; ad maximū/⁊ omnes ſorores meas in
domino. Saluto caſſianū hoſpitem meū/et cōiugē eius/et amabiles natos eius. Salutat
vos polycarpus/digne decentiſſimus epiſcopus: qui et curam veſtri gerit/cui et cōmenda
ui vos in domino. et omnis eccleſia ſmyrnenſiū/memor eſt veſtri in oratione apud deū. Sa
lutat vos oneſymus epheſiorū paſtor. Salutat vos damas magneſie epiſcopus. Salutat
vos polybius trallianoꝝ antiſtes. Salutat vos philon ⁊ agathopus diaconi: qui me ſequū
tur. Salutate inuicem in obſculo ſancto. hec autē a philippis ſcribo vobis. incolumes vos
ille qui eſt ſolus ingenitus: per illum (qui ante ſecula natus eſt) ſpiritu/et carne cuſtodiat/
et videam vos in chriſti regno. Saluto eū qui pro me futurus eſt princeps veſter. quem et
acquiſiui in chriſto. Incolumes eſtote deo et chriſto: illuminati ſpiritu ſancto. Amen.

¶ Ad heronem eccleſie antiochene diaconū: quem ei dominus oſtendit ſeſſurum in ſede
ipſius Ex philippis epiſtola. IX

i Gnatius qui ⁊ theophorus: deo honorabili/deſiderabili/pudico/chriſtifero/ſpiri
tifero/in fide et dilectiōe heroni diacono chriſti/miniſtro dei: gratia ⁊ miſericordia
et pax ab omnipotente deo/et chriſto iheſu domino noſtro vnigenito filio eius.
qui dedit ſemetipſū pro peccatis noſtris/vt redimeret nos de hoc preſenti ſeculo in ligno/
et ſaluos faceret in regnū ſuum celeſte. Rogo te in domino adijcere ad curſum tuū: deffē
dere dignitatem tuā concordia que eſt ad ſanctos curā gerere. Infirmiores ſuffer: vt adim
pleas legem chriſti. ieiuniis ⁊ orationibus vaca: ſed non vltra menſuram/ne teipſum deij=
cias. vino ⁊ carnibus nō ex toto abſtineas: nō enim ex toto ſunt abhominabiles. Bona (in
quit) terre comedetis: et carnes/vt olera mādúcabitis. Sed ⁊ vinū letificat cor hominis: ⁊
oleū exhilarat/et panis cōfirmat. ſed et menſurate/et ordinate: tanq̄ deo concedēte. Quis
eni manducat aut quis bibit preter eum? Quoniā quicquid bonū eſt: eius eſt. et quicq̄d
optimū: eſt ipſius. Lectioni intēde/vt non ſolus ipſe ſcias leges: ſed etiā aliis eas expone/
vt dei athleta. Nemo militans chriſto/implicat ſe negociis ſecularibus: vt placeat ei cui ſe
probauit. Sed nec vi athleta coronabitur: niſi legitime certauerit. Pro anima tua ego vin=
ctus ſum. Omnis igitur qui dixerit preter illa que tradita ſunt: tametſi fide dign⁹ ſit/tamet
ſi ieiunet/tametſi virginitatē ſeruet/tametſi ſigna faciat/tametſi prophetet: lupus tibi ap=
pareat in grege ouiū corruptionē operans. Si quis crucem negauerit/et paſſionē erubue
rit: ſit tibi tanq̄ aduerſarius. tametſi ſubſtātiā ſuam pauperibus diſtribuat/tametſi mon=
tes transferat/tametſi corpus ſuū combuſtioni tradat: ſit tibi execrabilis ⁊ abhominabilis.
Si quis infalſauerit legem et ꝓphetas quos chriſtus preſens adimpleuit: ſit tibi tanq̄ an
tichriſtus. Si quis hominē tantū dixerit dominū: iudeus eſt/chriſti interfector. viduas ho
nora: que vere vidue ſūt. pupillos tuere: deus eſt eni pater pupillorum/et iudex viduarum.
Sine epiſcopis nichil agas: ſacerdotes eni ſūt/tu vero miniſter ſacerdotū. Illi eni baptizāt
ſacerdotium agunt/ordinant/manus imponūt: tu vero eis miniſtras ſicut ſanctus ſtepha=
nus Jacobo/⁊ ceteris preſbyteris in hieroſolymis. Congregationē noli negligere: nomi=
natim omnes require. Nemo adoleſcentiā tuam cōtemnat: ſed forma eſto fideliū in verbo
et conuerſatione. domeſticos ne cōfundas: cōmunis eſt enim nobis et ipſis natura. mulie=
res noli execrari: ipſe eni pariunt et nutriunt. diligi ergo oportet eas generationis cauſa/
tantum in dño: quia ſine muliere vir oīno generare non poteſt. honorare ergo eas oportet
vt cooperarias generationis: quia neq; vir ſine muliere/neq; mulier ſine viro aliquādo ori
ginem ſortiri poterit/niſi in ſolis illis prothoplaſtis. quia corpus ade ex quatuor elemētis
eſt factum/ Eua vero de latere ade: glorioſū vero habitaculum dñi de ſola virgine. execra
bilis quidem videtur legitima cōmixtio: ſed deo cōdecēs eſt ipſius generatio. decebat eni
opificem non ſecūdum humanā cōſuetudinem natiuitate vti: ſed glorioſe/et noue/vt dece
bat naſci factorē. Superbiā fuge. Superbis eni deus reſiſtit. falſiloquiū execrare: perdes
enim omnes (inquit) qui loquūtur mendaciū. Inuidiā caue: auctor eni eius eſt diabolus/

et ſucceſſor ipſius cain/ fratri inuidens/ et de inuidia homicidiũ ppetrans. Sorores meas mone deum diligere: et ſolis viris ſuis ſufficere debere. Similiter fratres meos mone: ſuis coniugibus ſufficere debere. virgines cuſtodi: tanq̃ chriſti ſacramẽta. Longanimis eſto: vt multus ſis prudentia. Pauperibus ſecũdum q̃ habueris: benefacere ne neglexeris. Elemoſyna eni et fide/ purgantur peccata. teipſum caſtum cuſtodi: tanq̃ dei habitaculũ. Templum chriſti cõſtitutus et organũ ſpiritus ſancti exiſtẽs: ſcito quomodo te enutrierim. Etſi minimus quidem ſum: emulator meus eſto/ et imitare cõuerſationem meã. nõ eni glorior in mũdo: ſed in domino. heronem filiũ meũ moneo/ vt qui gloriatur/ in domino glorietur: cuius et memini/ filii deſiderabilis. cui cuſtos fiat ille ingenitus deus/ et dñs iheſus chriſtus. noli omnibus credere/ neq̃ de omnibus preſumere: ne quis te ſubintret. multi enim miniſtri ſunt ſathane. et qui cito credit: leuis eſt corde. Memento dei: et nunq̃ peccabis. Noli eſſe duplex animo in oratione tua: beatus eſt eni qui non dubitauerit. Credo ergo in patrem dñi noſtri iheſu chriſti/ et in vnigenitũ filium eius: quia oſtendit michi heronẽ in fede mea. Ergo adde ad curſum tuũ. precipio tibi corã deo/ qui eſt ſuper omnia/ et corã chriſto preſente/ et ſpiritu ſancto/ et corã miniſtrantibus legionibus: cuſtodi depoſitũ meũ/ qđ ego et dominus chriſtus cõmendauimus tibi. Et ne indignũ te iudicaueris eorũ: que oſtẽſa ſuut michi/ de te a domino. Cõmendo ergo tibi eccleſiã antiochenſiũ. Commẽdaui vos polycarpo in domino iheſu chriſto. Salutant te epiſcopi oneſymus/ vitus/ damas/ polybius/ ⁊ omnes a philippis: vnde ſcripſi tibi. Saluta deo decentes preſbyteros. Saluta ſanctos cõdiaconos tuos: quos ego enutriui in domino in carne/ et ſpiritu. Saluta populũ dñi a minimo vſq̃ ad maximũ ſecũdum omnia que tibi cõmendo: ſicut moiſes iehu duci exercitus. et nõ tibi videatur oneroſum/ quod dictũ eſt de te: etſi tales non ſumus quales illi fuerunt. ſed tamẽ oramus vt tales ſimus: quia filii abrahe ſumus. Confortare ergo hero potenter/ et age viriliter. Tu eni introduces/ et educes ex hoc nunc populũ domini/ qui eſt in antiochia: et non erit ſynagoga domini ſicut oues non habentes paſtorem. Saluta caſſianũ hoſpitem meũ/ et illam pudiciſſimã eius cõiugem/ ⁊ dilectiſſimos filios eorum: quibus det deus inuenire miſericordiã apud deũ in illa die miniſtrationis que eſt ad nos. quos et cõmendo tibi in chriſto. Saluta eos qui ſũt in laodicia fideles omnes: ſecũdum nomina in chriſto. Eos qui ſunt in tharſo noli negligere: ſed aſſidue eis intende/ cõfirmans eos in euãgelio. Marium epiſcopũ qui eſt in neapoli ſecus zarbo ſaluto in domino. Intende etiam pudiciſſime marie filie mee: que eſt abunde doctiſſima. et ei que in domo eius eccleſie: que facta eſt michi pro anima mea exemplum piiſſimarum mulierum. Sanum te et in omnib⁹ probabilem pater chriſti: euo lõgiore per ipſũ vnigenitũ ſuũ cuſtodiat/ ad vtilitatem eccleſie. Incolumis in domino ora pro me: vt conſummem. Amen.

Reuelatio/ ſãcto martyri facta.

Oneſymus. Vitus. Damas. Polybius.

Caſſianus.

Marius. Maria.

¶ Ad epheſios de vnitate Ex ſmyrna epiſtola X.

IGnatius qui et theophorus benedicte/ magnitudine replete dei patris/ ⁊ predeſtinate ante ſecula: vt ſit ſemper in ſingulari gloria inconuertibilis/ et adunata/ ⁊ electa in paſſione vera/ in voluntate dei patris et domini noſtri iheſu chriſti ſaluatoris: eccleſie beatitudini digne/ que eſt epheſi in aſia plurimã in chriſto iheſu/ et imaculato gaudio ſalutem. Suſcepi veſtrum in domino multum deſiderabile nomẽ/ quod poſſidetis natura iuſta ſecundũ fidem et dilectionem in chriſto iheſu ſaluatore noſtro. cũ ſitis imitatores humanitatis dei/ vt viuificati in ſanguine chriſti/ regenerationis charitatis geminum opus cõſummate: audiẽtes me de ſyria vinctũ pro chriſto/ ſpe cõmuni confidentem orationibus veſtris/ vt merear rhome beſtiis dimicare. vt per martyrium poſſim diſcipulus eius eſſe: qui pro nobis ſeipſũ obtulit deo hoſtiam/ et oblationẽ in odorẽ bone ſuauitatis. Quoniam ergo ſuſcepi multitudinẽ in nomine domini chriſti in honeſymo dilecto ſcriptore noſtro/ veſtro autẽ epiſcopo: obſecro eũ ſecundum iheſũ chriſtum diligere vos. ⁊ vos omnes in concordia eius in ipſo eſſe. Benedictus enim deus: qui vobis talibus talem epiſcopum donauit habere in chriſto. Pro conſeruo noſtro autẽ burro/ ſecũdum deũ diacono veſtro et in omnibus benedicto: deprecor permanere eum imaculatũ in honore eccleſie/ ⁊ beatiſ-

Oneſymus.

Burrus.

Crocus. ſimi epiſcopi veſtri. Crocus vero deo dignus/ quem tanq̃ exemplar dilectionis veſtre ſuſce
Honeſiphor⁹ pi: in omnibus me refecit/ et cathenã meã non erubuit/ ſimul cum honeſiphoro et burro/ et
Burrus. euplo/ et phrontone: quibus refrigeret pater dñi noſtri ihesu chriſti/ per quem vos omnes
Euplus. in dilectione habui. Acquiſiui vos in omnibus: ſiquidẽ dignus fuero. dignũ eſt enĩ omni=
Phronto. bus modis vos glorificare iheſum chriſtum/ qui vos glorificauit: vt in vna perfectione per
fecti ſitis/ in eodem ſenſu/ et in eadem ſentẽtia. vt idipſum dicatis omnes de eo ipſo: vt ſub=
iecti epiſcopo/ ⁊ preſbyteris ſecũdum omnia ſãctificati. Non precipio vobis: quaſi aliquis
ſim. Et ſiquidem vinctus ſum pro nomine iheſu chriſti: tamen necdum conſũmaui. Nunc
enĩ initium habeo eruditionis: et alloquor vos tanq̃ conſeruos. Hec autẽ oportebat a vo=
bis cõmoneri fide/ monitione/ patiẽtia/ longanimitate: quoniã dilectio nõ permitit me ta=
cere de vobis. propterea preueni rogare vos/ vt cõcurratis diſpoſitioni dei: quia et iheſus
chriſtus omnia ſecundũ diſpoſitionẽ patris agit. ſicut ⁊ ipſe in quodam loco dicit: ego que
placita ſunt ei facio ſemper. Ergo et nos oportet ſecũdum diſpoſitionẽ dei viuere in chri=
ſto: et emulari ſecũdum quod paulus ait. Imitatores mei eſtote: ſicut et ego chriſti. Unde
et vos decet diſpoſitionẽ paſtorum ſequi: qui ſcđm deum vos paſcũt. quod etiã ipſi facitis
ſapienter a ſpiritu ſancto inſtructi. Illud ergo digne nominandum/ ⁊ deo dignum preſby=
terium/ ita coaptatum ſit epiſcopo: quomodo chorde ĩ cithara colligate. ita et ipſi in con=
cordia et conſona dilectione: cuius dux et cuſtos eſt iheſus chriſtus. Et qui ſunt ſigillatim
omnes vnus chorus fiant vt conſonãtes facti in vnitate/ cõiunctionẽ domini in ſimilitudinẽ
morum recipientes. in vnitate vnũ effecti conſenſu/ deo patri/ et dilectiſſimo filio eius iheſu
chriſto domino noſtro: ſecũdum q̃ ipſe patrem rogans dicit da illis pater ſãcte vt ſicut ego
et tu vnum ſumus: ita et hi in nobis vnum ſint. vtile eſt enĩ vos ſine macula in vnitate coniũ
ctos deo/ imitatores eſſe chriſti: cuius et mẽbra eſtis. Si ego in paruo tempore talem con=
ſuetudinẽ habui circa epiſcopum veſtrum/ que non humana ſed ſpiritualis fuit: quãto ma=
gis vos beatifico qui pendetis ad eum/ quomodo eccleſia ad dominũ iheſum/ et ipſe domi
nus ad deum patrem ſuũ/ vt in vnitate omnia ſibi cõſonãtia ſint. nemo oberret. Si quis nõ
fuerit intra altare: fraudabitur pane dei. Si enĩ vnius aut duorum oratio tantam habet vir
tutem/ vt chriſtus in eis conſiſtat: quãto magis ſacerdotis et ſancti populi ſupplicatio cõ=
ſonanter aſcendens ad deum/ perſuadet preſtare eis omnes petitiones in chriſto. qui ergo
a talibus ſeparatur/ et non cõuenerit in congregatione ſacrificiorũ eccleſiam primogenito
rum deſcriptorum in celo: lupus eſt in grege ouiũ/ manſuetã demonſtrãs figurã. feſtinate
ergo dilectiſſimi ſubditi eſſe epiſcopo/ et preſbyteris/ et diaconis. Qui enĩ iſtis ſubditꝰ fue
rit: chriſto obedit/ qui eis hoc cõceſſit. Qui vero eis non conſẽſerit: iheſu chriſto nõ conſen
tit. Qui autẽ filio non cõſenſerit: nõ videbit vitam/ ſed ira dei manebit ſuper eum. huiuſmo
di ergo temerarius et horribilis et ſuperbus: qui non eſt ſubditus potioribus. Superbis
enim (inquit) deus reſiſtit humilibus autem dat gratiã. Et iterum: ſuperbi inique geſſerunt
vſqꝫ quaqꝫ. dicit etiam dominus ſacerdotibus. Qui enĩ vos audit: me audit. et qui me audi
erit: audiet illum qui me miſit. et qui vos ſpernit: me ſpernit. et qui me ſpernit: ſpernit eum
qui me miſit. Quãdo enĩ videtis tacere epiſcopũ: plus eũ timete. Omnem itaqꝫ quem mit=
tit paterfamilias pro ſua diſpenſatione: ſic nos oportet ſuſcipere queadmodum ipſum qui
mittit. Ergo epiſcopum manifeſte ſicut ipſũ dominũ oportet ꝯtemplari: domino aſſiſtẽtẽ.
proſpectorem enĩ verum/ et acutũ/ in operibus ſuis regibus oportet aſſiſtere: ⁊ nõ aſſiſtere
Honeſymus. hominibus infirmis. Ipſe enĩ honeſymus laudat veſtrã diſpẽſationem. quia omnes ſcđm
deum viuitis: et quia nulla hereſis inter vos habitat. ſed nec obeditis alicui: niſi iheſu chri=
Paulus. ſto vero paſtori/ et doctori. et eſtis queadmodũ paulus vobis ſcripſit vnũ corpus/ et vnus
ſpiritus: quoniã in vna ſpe fidei cõcluſi eſtis. vnus enĩ dñs/ vna fides/ vnũ baptiſma/ vnus
deus et pater omnium: qui ſuper omnes/ et per omnia/ et in oĩbus. vos ergo eſtote tales:
Paulus. qui a tali eruditi eſtis. hoc eſt a paulo chriſtifero et timotheo. Quidã autem fallaces ꝯſue
Timotheus. uerunt dolo maligno nomẽ chriſti circũportare. Sed aliquãta indigna deo agẽtes/ et con=
tra doctrinã chriſti ſapiẽtes: ad interitũ ſuũ ſibimetipſis cõſentiũt. quos oportet vos tanq̃

beſtias declinare. Juſtus inquit declinãs/ euadet interitũ: extraneus eteñ atq; alienus erit
ab impiorũ perditione. Sunt igitur canes muti non valentes latrare/ rabidi occulte: quos
obſeruare oportet/ inſanabilẽ langorem habentes. Medicus autem noſter eſt ſolus verus
deus ingenitus/ et inuiſibilis dominus omniũ vnigeniti pater et genitor. habemus autem
medicũ etiã dominũ noſtrum ihesũ chriſtum/ ante ſecula filiũ vnigenitũ/ et in principio ver
bum/ poſtea vero ⁊ hominẽ ex maria virgine. verbum eñ (inquit) caro factũ eſt. incorpora Maria virgo
lis: in corpore. impaſibilis: in corpore paſſibili. immortalis: in corpore mortali. vita: in cor-
ruptione/ vt de corruptione et morte liberet aĩas noſtras/ et ſanet eas infuſas morbo impi-
etatis/ et iniquis deſideriis. Nullus ergo veſtrum ſeducatur: quod ⁊ de vobis cõfido. homi
nes etenim eſtis. Quando etenim nichil in vobis fuerit/ quod vos potuerit coinquinare/ ⁊
tormentum ſuperinducere: ſecundũ deum viuetis. et erit chriſti ſubiectio veſtra: et eccleſie
epheſiorũ que eſt auxiliatrix/ ⁊ multũ amabilis. Carnales eñ ſpiritualia non poſſũt agere:
neq; ſpirituales carnalia. ſicut nec fides: ea que ſũt infidelitatis. neq; infidelitas: ea que ſũt
fidei. Vos ergo repleti ſpiritu ſãcto: nichil carnale/ ſed omnia ſpiritualia agite. vnuſquiſq;
veſtrum perfectus ſit in chriſto ihesu: qui eſt ſaluator omnium hominũ/ maxime fidelium.
Agnoui eñ aliquos ex vobis a via veritatis diſcedentes: malã doctrinam habere alieni/ et
nequiſſimi ſpirius. Quibus nõ tribuiſtis ſecus viam ſeminare zizania: obturãtes aures ad
non ſuſcipiendũ errorẽ/ qui ab ipſis eſt predicatus. ſcientes quia huiuſmodi ſpiritus eſt er-
roris: nõ ea que ſũt chriſti/ ſed ſua loquens. falſiloquus eteñ eſt. Sanctus autẽ ſpiritus nõ
ſua ꝓpria loquitur: ſed ea que ſunt chriſti. neq; chriſtus ſua nũciat. Sermo (inquit) quem
audiſtis nõ eſt meus: ſed eius qui me miſit. de ſpiritu ſancto dicit. Non eñ loquet̃ a ſe: ſed
quecunq; audierit a me. de ſe autẽ patri. Ego te glorificaui ſuper terrã: opus perfeci quod
dediſti michi vt facerem/ manifeſtaui nomẽ tuum hominibus. de ſpiritu ſancto ait. Jlle me
glorificabit ſuper terrã: quia de meo accipiet/ ⁊ annũciabit vobis. Ergo vterq; eorum/ ipſũ
glorificat: a quo et accepit quod faceret. ⁊ ipſum predicat: atq; eius verba pronũciat. Erro-
ris autem ſpiritus: ſeipſum predicat ſua prophetia/ dicens. ſibi placens eteñ eſt: ⁊ ſeipſum
glorificat. acerbus nãq; eſt/ plenus exiſtens falſiloquio/ ſeductor/ lubricus/ ſuperbus/ arro-
gans/ verboſus/ diſſonus/ immenſuratus/ nigriformis/ tumidus. de cuius operationibus
liberauit nos ihesus chriſtus: fundans nos ſuper petrã tanq; lapides electos (qui apti ſũt
ad edificiũ dei patris/ eleuati in altum a chriſto qui pro nobis crucifixus eſt) cõfortatos ſpi
ritu ſancto in fide introductos/ in ſpe et dilectione eleuatos a terra in celum/ ambulãtes im-
maculate. Beati enim (inquit) inmaculati in via: qui ambulant in lege domini. via eñ ſine
errore eſt ihesus chriſtus ſicut ipſe ait: ego ſum via/ veritas/ ⁊ vita. deducit autem hec via ad
patrem. Nemo eñ (inquit) veniet ad patrem/ niſi per me. Beati ergo eſtis vos deiferi/ chri
ſtiferi/ ſpiritiferi/ ſanctiferi/ templiferi in omnibus ornati in mandatis ihesu chriſti regnũ ſa
cerdotale/ gens ſancta/ populus in acquiſitionẽ. Jn quibus exultãs: dignus effectus ſum
per quos ſcribo/ alloqui ſanctos qui ſunt epheſi/ fideles in chriſto ihesu. Gaudeo eñ in vo
bis quia vanitati non intenditis: neq; ea que ſecũdũ carnem ſunt diligitis/ ſed ea que ſecũ-
dum deũ ſunt. Sed pro aliis hominibus orate indeſinẽter. Eſt eñ in illis ſpes: vt deũ me-
reantur adipiſci. nunquid qui cadit (inquit) non adiiciet vt reſurgat: aut qui auertitur non
cõuertetur? Conuertimini ergo ad doctrinã: eſtote miniſtri dei/ et os chriſti. dicit eñ deus.
Si abduxeritis precioſũ ab indigno: os meũ eritis. eſtote ergo ad iracundias eorum humi
les: renunciate blaſphemiis eorum. vos vero orationi inſtate. illis errantibus: vos ſtabiles
eſtote/ radicati in fide. Vincite eorum ferocem conſuetudinẽ: per veſtram mãſuetudinem.
et iracundiã: per lenitatẽ. Beati eñ (inquit) mites. nam et moiſes manſuetus ſupra omnes
fuit: et dauid mitis valde. propter quod paulus monet dicens. Seruũ autem domini non
oportet litigare/ ſed mitem eſſe ad omnes: docibilem/ patiẽtem/ cum omni modeſtia corri-
pientem eos qui reſiſtunt veritati. nolite feſtinare: vlciſci volentes vos. Si reddidi: retribuẽ
tibus michi mala. fratres eos faciamus: per mãſuetudinẽ. dicite itaq; his qui oderũt vos/
fratres noſtri eſtis: vt nomen domini glorificetur. Jmitemur ſcilicet dñm cui cum maledi-

cereť nō male dicebat: cum pateretur non cōminabatur/ cum crucifigereť non cōtradice=
bat:ſed pro inimicis ſuis orabat dicens. Pater dimitte illis:quia neſciūt quid faciunt.Cui
plus nocetur:ampliora ſuſtineat. Beatus qui abiectus et reprobatus fuerit ꝓpter nomen
domini:ipſe etenī verus eſt chriſti. Videte ne herba diaboli inueniatur in vobis :amara et=
enim eſt/ et falſa.Ergo ſobrij eſtote/ et caſti in chriſto iheſu.iam enī nouiſſima tēpora ſunt.
Reuereamur et timeamus longanimitatē dei:⁊ nō ſimus diuitiarū aut vtilitatum rerū ap=
petitores. futurā iracūdiam plus timeamus: ꝙ preſentem gratiā diligamus. Preſens enī
gratia eſt vt iueniamur in chriſto iheſu:et in veritate viuamꝰ.Extra hoc autē:nec reſpirare
oportet aliquādo.hec eſt enim ſpes mea:hec exultatio/ hec deniqꝫ indeficiētes diuitie. In
quo et vincula mea a ſyria rhomam vſqꝫ ſuffero/ſpirituales margaritas. in quibus michi
cōtingat conſūmari orationibus veſtris.participem paſſionū chriſti cōmunē/et mortis eiꝰ
fieri et a mortuis reſurrectiōis et vite eterne.quā michi ꝯtingat percipere:vt in ſorte ephe=

Apoſtoli.
Paulus.
Joannes.
Timotheus.

ſiorū chriſtanorum inueniar.Qui et cum apoſtolis ſemper conuerſati ſunt in virtute iheſu
chriſti:paulo/iohanne/et timotheo fideliſſimo.Scio qui ſunt:et quibus ſcribo.Ego itaqꝫ
minimus ſū:et ſupplex ſub periculis/ et iudiciis/et lōge cōſtitutus.vos vero conſecuti eſtis
miſericordiā:firmi in chriſto.Traditus ſū autē propter deum generi interfectorū:a ſangui
ne abel iuſti/ad ſanguinem ignatij minimi.Pauli enī ſācti eſtis cōminiſtri: et teſtimonium
conſūmatis eius/qui eſt vas electionis.Sub veſtigia eius merear inueniri/ et ceterorū ſan=
ctorū:quādo iheſum chriſtū meruero adipiſci.qui ſēper in ſuis orationibus memor ſit ve=

Euchariſtia.

ſtri. feſtinate ergo frequēter accedere ad euchariſtiam/et gloriam dei. Quādo enī aſſidue
hoc ipſum agitur:expelluntur poteſtates ſathane/qui actus ſuos cōuertit in ſagittas igni=
tas ad peccatū. veſtra autē concordia et cōſonans fides:ipſius eſt interitus/et conſētaneis
eius tormentū. Nichil enī melius eſt ꝙ pacem habere:in qua omne telū euacuatur/aerio=

Ipſius/ipſiꝰ ſathane ⁊ cō=ſentaneis/cō plicibus ſuis

rū/et terreſtriū ſpirituū. Nō eſt nobis colluctatio aduerſus carnē/et ſanguinē: ſed aduer=
ſus principatū ⁊ poteſtates/aduerſus mūdi rectores tenebrarū harum/aduerſus ſpiritua=
lia nequitie in celeſtibus.Ergo nolite vos vulnerare in aliqua contagione diaboli:ſicuti ⁊
Paulus dicit/habentes in chriſtum ſpem/⁊ dilectionē.que eſt principiū vite et finis.Prin=
cipium quidē vite eſt fides: finis vero eius/eſt dilectio. Ambe verō ſimul iuncte in vnitate
facte:hominē dei perficiūt.Sed ⁊ reliqua omnia que in beniuolentia ſequūtur:ꝯſummāt.
Nemo enī fidem annūcians debet peccare: neqꝫ dilectionē poſſidēs/debet fratrem ſuum
odire. Qui enī dixit.diliges dn̄m deum tuū ex toto corde tuo /ipſe iterum ait:et proximum
tuum ſicut teipſū. Qui enim annūciant eſſe chriſtum:nō ex iis que dicunt tantūmodo/ſed
ex iis que agunt agnoſcūtur.Ex fructu enim arbor cognoſcitur.Melius eſt eum igitur ta=
cere et eſſe:ꝙ dicere ⁊ non eſſe.quia non in verbo eſt regnū dei:ſed in virtute.Corde enī cre=
ditur ad iuſticiam :oris autem confeſſio fit ad ſalutē.Bonum eſt igitur docere:ſed ſi fecerit
ea que dixerit. Qui docuerit et fecerit:hic magnus vocabitur in regno celorum. dominus
autem noſter et deus iheſus chriſtus/qui eſt filiꝰ dei viui:primo videlicet fecit et ſic docuit
ſicut teſtatur lucas.cuius laus eſt in euangelio per omnes eccleſias.Nichil enī latet domi=
nū:ſed etiā occulta noſtra corā ipſo ſunt. Omnia ergo faciamus tanꝙ ipſo in nobis habi=
tante: vt ſimus eius templa/et ipſe habitet in nobis. dn̄s itaqꝫ chriſtus in nobis loquatur:
ſicut et in paulo ſpiritus ſanctus.nos doceat: que ſunt chriſti reſpōdere.adiuncti illi:nolite
errare fratres mei.et ne ſitis maſculorum cōcubitores:quia huiuſmodi regnū dei nō poſſi=
debunt. Qui enī habitacula corrūpunt: morti cōdēnabūť.quomodo nō magis qui chri
ſti doctrinā diſrūpere conanť/ſempiternā dānationē percipient: propter crucem et mortē
quā ſuſtinuit dominus iheſus vnigenitus dei filius? Cuiꝰ doctrinā quicunqꝫ deprauauerit:
abiectus et pollutus in gehennā proijcietur. Similiter autem et omnis homo qui ſpernet
quod a deo accepit:cōdemnabitur.Qui imperitum paſtorem ſecutus fuerit/⁊ falſā gloriā
tanꝙ verā ſuſceperit:particeps chriſti nō eſſe poterit. Que enī ſocietas luci cum tenebris:
aut chriſto cum belial?aut que pars fideli cum infideli: aut templo dei cū idolis? dico autē
et ego/que cōmunicatio veritati ad mēdacium?aut que ſocietas iuſticie cum iniuſticia:aut

vere glorie cum falſa gloria:propterea vnguētum accepit deus in capite ait eccleſia:vt fragret in incorruptione. vnguentum enim exinanitum nomē tuum: propterea adoleſcentule dilexerũt te. attraxerunt te naribꝰ: poſt te in odorem vnguentorũ tuorum curremus. Ne vnguat̃ quis fetore huius ſeculi. ſancta dei eccleſia nō captiuet̃ ab aſtutia illius: ſicut mulier prima eua. Quapropter cum ſimus rationabiles: nō efficiamur ſtulti. Quare plantationem quam a deo per chriſtum accepimus/ nō cuſtodimus: ſed in iudicium per ignorātiam incidimus: ignorantes gratiam quam accepimus: et neſcientes perimus. quia chriſti crux infidelibus quidem ſcandalum: fidelibus autem ſalus/ et vita eterna. vbi ſapiens/ vbi ſcriba/ vbi conquiſitor/ vbi exultatio dictorum:filius autem dei (qui ante ſecula natus eſt:et omnia diſpoſitione patris cōſtituit) ipſe in vtero portatus eſt a maria/ ſecundum dei diſpoſitionem ex ſemine dauid et ſpiritu ſancto. Ecce enim inquit virgo in vtero concipiet et pariet filium:et vocabitur nomen eius emmanuel. Ipſe enim baptizatus eſt a Joanne/ vt fidelem faceret ordinationem:que tradita eſt prophetis a deo. ⁊ latuit principem huius ſeculi virginitas marie:et partus eius ſimiliter/ et mors domini. Tria myſteria clamaui in ſilentio:dei enim opera nobis manifeſtata ſũt. Stella in celo fulſit ſuper oēs: que ante ipſā erant. Et lux eius inextimabilis et noua/ atq; peregrina apparuit videntibus eam. Cetera vero ſidera ſimul cum ſole et luna: coruſca facta ſunt illi ſtelle. illa vero ſuperabat omnes ſplendore ſuo. et facta eſt perturbatio: vnde fuiſſet illa nouitas/ que apparuerat. hinc hebetata eſt ſapientia huius mundi: iniquitas et malicia exterminabant̃/ maleficia adnullabantur/ magica deridebantur/ tenebre/ ⁊ ignorantie diſſipabantur/ ⁊ tyranni principatus abolebātur: deo vt homine apparēte/ ⁊ homine ſicut deo operāte. Sed neq; primo gloria/ neq; ſecundo puritas: ſed illa veritas ⁊ conuerſatio/ principatum accepit a deo. Perfecta omnia in illo conſtabāt: propter quod meditatus eſt mortis ſolutionem. State ergo fratres firmi in fide iheſu chriſti: et in dilectione eius/ atq; reſurrectione omnes. in omnibus enī his gratia. In eius nomine congregamini cōmuniter: in vna fide dei patris/ et chriſti filii eius vnigeniti et primogeniti totius creationis/ ſecũdum carnem quidem ex genere dauid. eruditi a paracleto: obedientes epiſcopo et preſbytero impreuaricabili ſenſu. frāgentes panē qui eſt medicamentum immortalitatis/ antidotum nō moriendi ſed viuendi per iheſũ chriſtum in deo. catharticum expellēs malum/ ſit in vobis. Pro animabus veſtris ego efficiar/ et eius quem miſiſtis in honorem domini ad ſmyrnam. vnde ⁊ ſcribo vobis: gratias agēs domino/ diligēs polycarpum/ quomodo ⁊ vos. Memores eſtote mei: ſicut et veſtri iheſus chriſtus/ qui eſt benedictus in ſecula. Orate pro eccleſia antiochenſium que in ſyria eſt: vnde ⁊ vinctus ducor rhomam. qui ſum vltimus illorum fidelium: vnde ſum vltimus ego/ dignuſq; effectus in honorē dei has ſufferre cathenas. Incolumes eſtote in deo patre et domino iheſu chriſto/ communi ſpe in ſpiritu ſancto. Amen.

Stella ſaluatoris.

Primo et ſecundo: aduerbia.

De comunione panis vite.

Antidotum: medicamē/ et id maxie qd dat̃ ī venena.

Catharticũ: purgatiuũ. ſolutiuaq; ⁊ humorũ excretiua medicīa ē. medēdi pertīe vocabula.

Quo modo ⁊ vos cũ diligitis.

¶ Ad Rhomanos de Smyrna per Epheſios Epiſtola XI

i Gnatius qui et theophorus miſericordiam ꝯſecute in magnitudine dei altiſſimi patris iheſu chriſti vnigeniti eius filij/ eccleſie ſanctificate et illuminate in volũtate dei (qui fecit omnia que ſunt ſecundum fidem et dilectionem iheſu chriſti dei/ et ſaluatoris noſtri) que et preſidet in loco regionis rhomanorum deo digne/ eminētia digne/ beatitudine digne/ laude digne/ fide digne/ fundate in dilectione et fide chriſti paternum nomen habenti/ ſpiritifere: quam et ſaluto in nomine domini omnipotentis/ et iheſu chriſti filij eius/ qui eſt ſecundũ carnem et ſpiritum: adunatis in mandatis eius/ repletis gratia dei inſeparabiliter/ et ablutis ab omni alieno colore/ atq; immaculatis: plurimā in deo patre et domino iheſu chriſto ſalutem. Deprecans deum optinui vt viderе mercar dignos vultus veſtros/ ſicut plurimum optabā promereri: vinctus enim in chriſto iheſu ſpero vos ſalutare: ſiquidem fuerit voluntas illius qui dignum me faciat vſq; in finem propoſitum meum conſummare. Illa vero principia bone conuerſationis ſunt: ſiquidē per gratiam meruero ſortem meā vſq; in finem ſine impedimento percipere. Timeo enim dilectionem veſtram: ne ipſa me ledat. vobis enim facile eſt quod vultis facere: michi autem diffi-

Hic piiſſimꝰ martyr romanorũ rogat eccleſiā: ne vicu lis ſuis carnalit̃ cōpatiēteſ ꝓcurēt eiꝰ ſolutionem/ ne īpediant eius certamēne retardēt eiꝰ coronā. qd fauore ṗncipũ ⁊ vrbis gubernacula āmiſtrātiũ eos facile poſſe ītelligebat. Et tota

epiſtola mul ta pietate re‑ferta eſt. et q̄ pius eſt Chriſtian⁹: eã ſine lachrimis nõ leget. Ybaeni ſũt mẽt; extaſim diui amoris patiẽt;. et beati q̄ illo igne calent.

cile deum promereri. tamen potero ſi vos pepercitis michi: occaſione amicitie carnalis. Nolo igitur vos homini placere: ſed deo/ ſicuti et complacuiſtis. nec enĩ ego habui aliquãdo tale tempus: vt deum promeruiſſem. Ergo ſi ꝛ vos tacueritis de me: ego efficior dei. Si enim dilexeritis carnem meam: iterum forſitan abſoluar. Multum enim michi preſtatis: ſi me offeratis deo cum iam altare paratum eſt/ vt in dilectione chorus effecti cantetis deo patri in chriſto ihesu (quoniam epiſcopum ſyrie dignum fecit deus inueniri in occidẽte: ab oriente premittens ſuam paſſionem/ martyrem bonum/ proficiſcentem de mũdo ad deũ) vt in ipſo oriar. nunq̄ leſiſtis aliquem: alios docuiſtis. Ego autem rogo/ vt ſecundum illa firma que docti eſtis: ex omni virtute optetis michi vt non ſolum dicar/ ſed etiam inueniar chriſtianus. Si autem inuentus fuero: et dici poſſum. et tunc eſſe fidelis: quãdo mundo nõ comparuero. nichil enim de ijs que videntur: eternum eſt. Que enim videntur (inquit) temporalia ſunt: que autem non videntur eterna ſunt/ non ſolum in opere ſed etiam in magnitudine. Chriſtianitas enim eſt que oditur a mundo/ amatur a chriſto: quia non eſt ab hominibus/ ſed a deo. Si enim eſſetis (inquit) de mundo: mundus quod ſuum erat diligeret.

Carmẽ quale eccleſie deo canebãt: quãdo martyr aliq̄s h⁹ cito la‑bẽt; vite certamẽ ꝑ Chriſto ĩtrabat/ pie orantes vt de⁹ daret illi feli‑cẽ ĩ eo ꝯſũmationem.

Nunc autem quia non eſtis de mundo: propterea odit vos mundus. ſed ego elegi vos: manete in me. Ego ſcribo omnibus eccleſiis/ et omnibus mãdo: quia voluntarie pro deo morior/ ſi vos non prepedieritis. rogo itaqꝫ vos vt non fruſtra ſit in me dilectio veſtra. Sinite me vt beſtiarum eſca ſim: per quam poſſum deum promereri. Triticum enim dei ſum/ dẽtibus beſtiarum molar: vt poſſim panis dei mundus inueniri. magis autem blandiamini beſtiis/ vt michi ſepulchrum ſint: et nichil de meo corpore relinquant/ vt non obdormiens grauis alicui inueniar.

Hũc paſſũ: et Euſebi⁹ ꝛ hieronym⁹ ſãct; ſimihu⁹ martyr; memoriã faciẽtes: conuertunt.

Non ſicut petrus et paulus precipio vobis: illi enĩ apoſtoli ſũt iheſu chriſti/ ego autem minimus. illi vero liberi ſunt ſerui dei: ego autem vſqꝫ nunc ſeruus. ſed ſi paſſus fuero/ libertus ero iheſu chriſti: et reſurgam in eo liber. Nunc diſco vinctus nichil mũdi cõcupiſcere: aut aliquod vanum. a ſyria rhomam vſqꝫ cum beſtiis depugno/ per terram/ et mare: die ac nocte vinctus cum decem leopardis. hoc eſt cum militari cuſtodia: qui ex beneficiis peiores fiunt. in iniuſticijs autem eorum magis edoceor: ſed nec in hoc quidem iuſtificor. Utinam fruar beſtijs que michi parate ſunt: quas ꝛ opto michi veloces eſſe

Din⁹ feruor: ꝛ ſacra q̄ chriſto dño merito debetur pietas.

ad meum interitum. et allici: vt celerius me comedant. ne ſicut in aliis/ territe ſint: et nõ eos tetigerunt. Et ſi ipſe noluerint: ego ipſis vim ingerã/ ego vrgebo. ignoſcite michi: ego ſcio quid michi expediat. Nunc incipio eſſe diſcipulus. nulli emulor viſibilium ꝛ inuiſibilium: vt iheſum chriſtum merear adipiſci. ignis/ crux/ beſtiarumqꝫ conſtantia/ abſciſio/ ſeparatio confractio/ diſſipatioqꝫ mẽbrorum/ interitus totius corporis/ et flagella diaboli omnia in me veniant: vt iheſũ chriſtum merear adipiſci. Nichil me iuuat que ſũt mundi huius: neqꝫ regnum temporale. bonũ eſt michi mori in chriſto iheſu: q̄ regnare in finibus terre. Quid enim prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur: animam vero ſuam perdat. dominũ nanqꝫ deſidero filium veri dei. et patrem iheſu chriſti. ipſum vtiqꝫ quero: ꝛ illum qui pro nobis mortuus eſt/ ꝛ reſurrexit. Ignoſcite michi fratres: ne michi impedimẽta opponatis ad vitam. iheſus eſt enĩ vita fidelium/ vt ne velitis me mori: quia vita mors eſt/ ſine chriſto. dei volens eſſe: mundo non placeam. Sinite me puram lucem percipere: illuc perueniens homo dei ero. Concedite michi: vt ſim imitator paſſionũ dei mei. Qui enim vult in ſeipſo habere: intelligat quod volo/ et compatiatur michi ſciens quid ſit in me. Princeps enim mũdi huius diripere me vult: et in iudicio dei mei dirũpere. Nemo ergo de preſentibus vobis auxilietur ei: magis autem mei adiutores eſtote/ hoc eſt dei. Nolite dicere iheſum chriſtũ: mundũ honorantes. facinus in vobis non habitet: neqꝫ ſi vos preſens rogauero/ cõſentiatis michi. his autem conſentite que ſcribo vobis. viuus enim vobis ſcribo: deſiderans mori

Diuinus dionyſi⁹ to ex ignatio cap. 4. diuiſorũ nominũ adduxit/ de amore diuino differẽs

pro chriſto. Meus enim amor crucifixus eſt: et non eſt in me. aqua autem alia viua manet in me/ intrinſecus michi dicens: veni ad patrem. non comedã eſcam corruptionis: neqꝫ voluptates huius mundi deſidero. Panem dei volo/ panem celeſtem/ panem vite: qui eſt caro iheſu chriſti filij dei viui (qui natus eſt in nouiſſimo ex ſemine dauid/ ꝛ abrae) et potũ volo ſanguinem eius: qui eſt dilectio incorruptibilis/ et vita eterna. Jam nolo ſecundum homi‑

nes viuere: hoc autem erit ſi vos volueritis. Chriſto crucifigor: quia iam ego non viuo / viuit vero in me chriſtus. Per modica ſcripta rogo vos: ne michi obſeruetis. Credite michi quia iheſum diligo: quoniam et ipſe dilexit me / et ſeipſum tradidit pro me. Quid retribuā ei: pro omnibus que retribuit michi? Ipſe autem deus et pater domini noſtri iheſu chriſti et ipſe dñs iheſus chriſtus: manifeſtauit nobis hec omnia / quia verum dico. et vos ſimul condeprecamini mecum: vt laborem conſequar in ſpiritu ſancto. Non ſecundum carnem vobis ſcripſi: ſed ſecundum diſpoſitionem dei. Si auten paſſus fuero: dilexiſtis me. Sed ſi reprobatus fuero: odio me habuiſtis. Memētote in orationibus veſtris illius qui pro me recturus eſt eccleſiam: que eſt in ſyria. Credite domino dicenti: ego ſum paſtor bonus / qui viſitauit eam. et ſit veſtra in eo dilectio. Ego autem et erubeſco ex ipſis dici. Non enim ſum dignus eſſe vltimus aut purgamentū: ſed miſerabilis ſum nunc / donec deum merear adipiſci. Salutat vos ſpiritus meus / et dilectio eccleſiarum: que me ſuſceperunt / ſicut nomen iheſu chriſti. habentes enim me non quaſi tranſeuntem viam meam aſpiciebant: et per ciuitatem me deducebāt. hec igitur ſcribo vobis de ſmyrna / per epheſios beatitudine dignos. Eſt autem mecum ſimul cum aliis crocus deſiderabile michi nomen: ex iis qui aduenerūt de ſyria ad rhomam in gloria dei. Credo vos agnoſcere: que michi mādaſtis adhuc proxime conſtituo. Omnes enim digni ſūt deo: et apud vos me oportet requieſcere. Scripſi vobis hec nono calēdas ſeptēbris. Incolumes eſtote vſqꝫ in finē: ī paciētia iheſu chriſti amē.

Crocus: Philon. Gaius. Agathop⁹ eū comitabant / in oībus in q̄bus poterant famulatū preſtantes: pariter martyriū cōſūmaturi.

Epi-
ſtolarum
Diuini Igna-
tij fi-
nis.

¶ Polycarpi martyris Smyrneorū epiſcopi / diſcipuli Ioannis euangeliſte.
Ad Philippenſes Epiſtola.

P Olycarpus et qui cum eo ſunt preſbyteri / eccleſie dei que eſt philippenſis: miſericordia vobis et pax a deo omnipotente / et iheſu chriſto ſaluatore noſtro abundet. Congratulatus ſum vobis magnifice in domino noſtro iheſu chriſto: ſuſcipiens imitabilia verba dilectionis / quā oſtendiſtis in illis (qui premiſſi ſunt) viris ſanctis / decoris vinculis connexis. que ſunt corone electe deo / illius veri regni: per dominū noſtrū iheſum chriſtum. et quia firmitas fidei veſtre a principio vſqꝫ nunc permanet: et ſanctificat in domino iheſu chriſto. qui ſuſtinuit pro peccatis noſtris vſqꝫ ad mortem. quem reſuſcitauit deus: diſſoluens dolores inferni. quem cum non videritis: nunc diligitis. in quē nunc non aſpicientes: creditis. credentes autem: gaudebitis gaudio inenarrabili / et glorificato (in quo multi deſiderant introire) ſcientes quia gratia facti eſtis: nō ex operibus / ſed in voluntate dei per iheſum chriſtum. Propter quod ſuccincti lumbos veſtros: ſeruite domino cum timore / et in veritate: dimiſſo inani vaniloquio / et multo errore. Credite ergo in illum qui reſuſcitauit dominū noſtrū iheſum chriſtum ex mortuis: et dedit gloriam et ſedem in dextera ſua. huic ſubiecta ſunt omnia: celeſtia / et terreſtria / et ſubterranea. cui omnis ſpiritus ſeruit. qui venturus eſt iudicare viuos et mortuos. Huius ſanguinem requirit deus ab eis: qui nō crediderunt in eum / qui et reſuſcitauit eum a mortuis. qui et nos reſuſcitaturus eſt in vita: ſi fecerimus voluntatem eius / et ambulauerimus in mandatis ipſius / ꝛ dilexerimus que et ipſe dilexit. auocantes nos ab omni iniuſtitia: hoc eſt a concupiſcentia / ab auaritia / a detractione / a falſo teſtimonio. non reddentes malum pro malo / aut iniuriā pro iniuria / aut contumeliam pro contumelia / aut maledictum pro maledicto. Mementote ꝙ dominus docens dixit: nolite iudicare / ne iudicemini. dimittite: et dimittetur vobis. miſeremini: et dominus miſerebitur veſtri. qua enim menſura menſi fueritis: remetietur eadē et vobis. Mementote et illius quod dictum eſt. Beati pauperes ſpiritu / et qui perſecutionē patiūtur propter iuſtitiam: quoniam ipſorum eſt regnum celorum. hec autem fratres mei non a meipſo imperans ſcribo vobis de iuſtitia: ſed quoniam vos prouocaſtis. propterea

Et congratulatus ſum inſuper vobis: quia firmitas fidei veſtre a pricipio vſqꝫ nunc ꝑmanet

quia neqꝫ ego/neqꝫ ſimilis alius mei: poterit ſequi ſapientiam beati et glorioſi Pauli/ qui
fuit apud vos. et viſus eſt ſecundũ faciem illis (qui tunc erant) hominibus. qui docuit cer=
tiſſime/ atqꝫ firmiſſime verbum veritatis: qui et abſens ſcripſit vobis epiſtolas ad quas de=
flectimini. vt poſſitis edificari in fide que data eſt vobis: que eſt mater omniũ noſtrũ/ ſub=
ſequente ſpe/ precedente dilectione que eſt in deo/ et in chriſto/ et in proximo. Si enĩ quis
horum intrinſecus repletus fuerit mandatis iuſtitie/ et habuerit dilectionem: longe eſt ab
omni peccato. Principium omniũ malorum eſt auaritia. Scitote autem quia nichil intu=
limus in hũc mundũ: neqꝫ auferre poſſumus. Armemur armis iuſtitie: et doceamus noſ=
Viri. metipſos primũ ambulare in mãdatis domini. et poſt hec mulieres veſtras: in fide que da=
Mulieres. ta eſt eis/ et dilectione/ et caſtitate amantes ſuos viros in omni veritate et charitate. diligẽ=
Patres tes omnes equaliter in omni continentia: et filios erudite in omni diſciplina/ et timore dei.
Liberi. Vidue vero pudice circa fidem dei: interpellent inceſſanter pro omnibus. elongãtes ſe ab
Vidue. omnibus diabolicis detractionibus/ et falſo teſtimonio/ et ab omni malo cognoſcẽtes ſe=
ipſas: quia ſunt ſacrarium dei. quoniam omnia deus proſpicit. et nichil eum latet: neqꝫ co
Diaconi. gitatio/ neqꝫ conſcientia/ neqꝫ aliquod abditum cordis. Scientes autem quia deus nõ ir=
ridetur: debemus digne in mandatis eius et gloria ambulare. Similiter diaconi inculpa=
biles ſint in conſpectu iuſtitie eius: ſicut dei et chriſti miniſtri/ et non hominũ. nõ crimina=
tores/ neqꝫ detractores/ neqꝫ auari: ſed omnia tolerãtes. in omnibus miſericordes / diligẽ=
tes/ in omnibus ambulantes in veritate domini: qui factus eſt miniſter omniũ. huic ſi pla=
cemus in hoc ſeculo: percipiemus ea que futura ſũt/ ſecundũ ꝙ repromiſit reſuſcitare nos
a mortuis. Et ſi digne in eo conuerſati fuerimus/ et ſi crediderimus: conregnabimus cum
eo. Iuuenes ſimiliter inculpabiles ſint in omnibus: omnẽ ignorantiam preuidẽtes/ refre=
Iuuenes. nantes ſe ab omni malo. Bonum eſt enim abſcidi ab omnibus concupiſcentiis: quoniam
omnis concupiſcentia aduerſus ſpiritũ militat. quia neqꝫ fornicarii/ neqꝫ molles/ neqꝫ ma=
ſculorum concubitores regnum dei poſſidebunt: neqꝫ illicita facientes. Propter quod ab=
Presbyteri. ſtineri oportet ab omnibus his. Subiecti eſtote presbyteris/ et diaconis ſicut deo et chri=
Diaconi ſto. Virgines caſta cõſcientia ambulate. Presbyteri ſimplices ſint: in omnibus miſericor=
Virgines. des/ omnes ab errore conuertentes/ omnes infirmos viſitantes/ viduas/ pupillos/ et pau=
peres non negligentes: ſed ſemper prouidentes bona coram deo et hominibus. Abſtine=
te vos ab omni iracundia/ et iudicio iniuſto. Longe ab omni auaricia eſtote. non cito con=
ſentiatis aduerſus aliquem: ne preuaricemur in iudicio/ ſciẽtes quia debitores ſumus pec=
cati. Si ergo deprecamur dominũ vt nobis dimittat: debemus etiam nos dimittere. Ante
conſpectum oculorum domini ſumus: et omnes oportet nos aſtare ante tribunal chriſti/
et vnũquẽqꝫ pro ſe rationem reddere. Seruiamus ergo ei cum timore et reuerentia: ſecun=
dum ꝙ euangelizauerunt nobis apoſtoli domini/ et prophete annũciauerunt aduentum
domini noſtri iheſu chriſti zelantes bona. abſtinete ab ſcandalis et falſis fratribus: qui in
vanũ portant nomen domini/ qui oberrare faciunt inanes homines. Omnis enim qui nõ
confitetur iheſum chriſtum in carne veniſſe: hic antichriſtus eſt. Et qui non confitetur my=
ſteriũ crucis: ex diabolo eſt. Et qui deuiauerit eloquia domini ad propria deſideria: et di=
xerit neqꝫ reſurrectionẽ/ neqꝫ iudicium eſſe: hic primogenitus ſathane eſt. Propter qđ re=
linquentes vanitates multorũ/ et falſas doctrinas: ad illud (quod traditũ eſt nobis a prin=
cipio) verbum reuertamur. Sobrii ſimus: in orationibus ieiunia tolerantes/ et ſupplicati=
onibus petentes omniũ proſperatorem dominũ/ ne nos inducat in temptationẽ. ſecundũ
quod dicit dominus: ſpiritus quidem promptus eſt/ caro autem infirma. Indeficienter
autem toleremus propter ſpem noſtram/ et pignus iuſtitie quod eſt chriſtus: qui ſuſtulit
peccata noſtra in corpore ſuper lignum. qui peccatum non fecit: nec inuentus eſt dolus in
ore eius. ſed propter nos omnia ſuſtinuit: vt viuamus in ipſo. Imitatores ergo efficiamur
tolerantie eius. et ſi paſſi fuerimus pro nomine eius: glorificemus eum. Hoc enĩ nobis iu=
dicium poſuit de ſeipſo: et nos hoc credimus. Rogo igitur omnes vos/ inſiſtere verbo iu=
ſtitie/ et patientie: quam oculata fide vidiſtis. non ſolum in beatiſſimis illis ignatio ſcilicet

et zoſymo et rufo:ſed in aliis qui ex vobis ſunt/et in paulo/et in ceteris apoſtolis .ꝯfiden= Hui⁹ loci me=
tes quia hi omnes qui nõ in vacuum cucurrerunt/ſed in fide et iuſticia: et ad debitũ ſibi lo= minit euſebi=
cum cum domino (cui et compaſſi ſunt) abierunt.quia non hoc ſeculum dilexerũt:ſed eum us:et ver tit.
qui pro ipſis/et pro nobis mortuus eſt/et a deo reſuſcitatus.In his ergo ſtate: et domini Ignatius.
exemplar ſequimini/firmi in fide/et immutabiles/fraternitatis amatores/diligentes inui= Zoſymus.
cem in veritate ſociati/manſuetudinẽ domini alterutri preſtantes/nullum deſpicietes.Cũ Rufus. Paulus.
poteſtis benefacere/nolite differre:quia elemoſyna de morte liberat.Omnes vobis inuicẽ
ſubiecti eſtote:conuerſationẽ veſtram cõſiderantes irreprehenſibilẽ in gentibus.vt ex bo=
nis operibus veſtris: et vos laudem accipiatis/et dominus in vobis non blaſphemet.Ve
autem illi:per quem nomen domini blaſphematur.Sobrietatem ergo docete omnes: in
quam et vos conuerſamini.Nimis contriſtatus ſum pro valente: qui preſbyter factus eſt Valens.
aliquando apud vos/ꝙ ſic ignoretis locum qui datus eſt ei.Moneo itaq; vos vt abſtinea=
tis ab auaricia:et ſitis caſti/veraces.Abſtinete ab omni malo.Qui autem in his nõ poteſt
ſe gubernare:quomodo alii pronunciat hoc.Si quis non abſtinuerit ab auaritia: ab ido=
latria coinquinabitur/et tanq̃ inter gentes iudicabitur.Quis ignorat iudicium domini?
An neſcimus quia ſancti mundum iudicabunt:ſicut Paulus docet.Ego autem nichil ta=
le ſenſi in vobis/vel audiui:in quibus laborauit beatus Paulus.qui eſtis in principio epi=
ſtole eius.de vobis etenim gloriatur in omnibus eccleſiis: que deum ſole tũc cognouerãt.
nos autem nondũ noueramus.valde ergo fratres contriſtor pro illo/et coniuge eius:qui= Pro illo/pro
bus det dominus penitentiã veſtram.Sobrii ergo eſtote et vos in hoc:et nõ ſicut inimicos ualente.
tales exiſtimetis.ſed ſicut paſſibilia membra/et errantia:eos reuocate/vt omniũ veſtrum
corpus ſaluetis.hoc enim agentes: voſipſos edificatis. Confido enim vos bene exercita=
tos eſſe in ſacris litteris:et nichil vos latet(michi autẽ non eſt conceſſum modo)ut his ſcri=
pturis dictum eſt.Iraſcimini et nolite peccare.Et ſol non occidat ſuper iracũdiã veſtram.
Beatus qui meminerit: quod ego credo eſſe in vobis.deus autem et pater domini noſtri
iheſu chriſti/ipſe ſempiternus pontifex dei filius chriſtus iheſus:edificet vos in fide/et ve=
ritate/et in omni manſuetudine/et ſine iracundia/et in patientia/et in longanimitate/et to=
lerantia/et caſtitate.et det vobis ſortem/et partẽ inter ſanctos ſuos:et nobis vobiſcum.⁊ in
oĩbus qui ſunt ſub celo qui credituri ſunt in dominũ noſtrũ iheſum chriſtũ/et in ipſius pa=
trem:qui reſuſcitauit eum a mortuis.Pro oĩbus ſanctis orate.Orate etiam pro regibus/⁊ Orationes ſi
poteſtatibus/et principibus/atq; pro perſequentibus et odientibus vos:et pro inimicis delium.
crucis/vt fructus veſter manifeſtus ſit iu oĩbus/vt ſitis in illo perfecti.Scripſiſtis michi et Hui⁹ loci me
vos et ignatius:ut ſi quis vadit ad ſyriam/deferat litteras meas/quas et dedero ad vos: ſi minit Euſebi
habuerimus tempus oportunũ/ſiue ego/ſeu legatus/quẽ miſero pro vobis.Epiſtolas ſa= us: et vertit.
ne Ignatii que tranſmiſſe ſunt vobis:habeo.et alias quãtaſcũq; apud nos habuim⁹: trãſ=
miſimus vobis(ſecundũ quod mandaſtis) que ſunt ſubiecte huic epiſtole.ex oĩbus eni vo= Ignatius.
bis magnus erit profectus.Continent enim fidem/patientiã/et omnẽ edificationẽ ad dñm
noſtrũ pertinentẽ.Et de ipſo Ignatio/et de ipſis qui cum eo ſunt:quod certius agnoueri= Ignatius
tis ſignificate.hec vobis ſcripſi per creſcentẽ:quẽ in pſentẽ diem cõmendaui vobis/et nũc Creſcens.
cõmendo.Conuerſatus eſt nobiſcũ inculpabiliter:credo quia vobiſcum ſimiliter. Sororẽ
autẽ eius habebitis cõmendatã:cum venerit ad vos. Incolumes eſtote in domino iheſu
chriſto/in gratia cum omnibus veſtris.Amen.

Operum
Beatiſſimi Dionyſii et
Undecim Epiſtolarũ diuini Ignatii
Antiochẽſis eccleſie Epiſcopi/et vnius beati Po=
lycarpi Smyrneorũ antiſtitis:diſcipulorꝫ ſanctorũ Apoſtolo=
rum/et martyrũ Iheſu ſaluatoris mũdi feliciſſimorũ:ad ipſius iheſu ſalua=
toris/ſapiẽtie ſapientũ/et regis martyrũ omniũ honorẽ finis. ¶ In alma Parhiſio=
rum ſchola per Joannem Higmanũ et Volfgangũ Hopylium artis formularie ſocios.
Anno ab incarnatione eiuſdem domini noſtri Iheſu Chriſti 1498.die ſexta Februarii.

Recognita ex officina.

Folio 2.numero 8.Ceterum ne ſic quidem ad diuine ſimilitudinis varietatem.legendũ veritatem.

Folio 2.numero 13.vt pardũ fore dicentes/vrſamqꝫ ſeuientẽ.legendũ vrſãqꝫ indigentẽ.

Folio 11 littera o.et attramentoriũ ſcriptoris habebat in lumbis.legendũ attramẽtariũ. Et littera p.et vniuſcuiuſqꝫ vas interius in manu eius.legendũ vas interitus.

Folio 55.numero 37.Jacobus et Petrus ſupremũ decus/et antiquiſſimũ theologicorum columen.legendum theologorum.

Folio 56.numero 41.hierarchie ſunt angelicis ſcilicet congrue luſtrationes.legendum angelis.

Folio 57.numero 54.et multarum prius cuiuſqꝫ manſionũ.legendũ multo prius.

Folio 58.numero 54.Et in ipſo eſt principium omne:a quo exempla dicuntur.legendum ducuntur.

Sed hec et pauca ſimilia que in formula contigerunt/in pleriſqꝫ emẽdata ſunt:et vt deprehendantur ſtatim obuia.

Regiſtrum.

a b c d e f g h i k
l m n o p q r s t Terni.
A v duerni.

[illegible] octonaria [illegible] [illegible] ſuꝑ illō eccs̄.xj. Da ꝑtes ſeptē necnō ⁊ octo. Gloſa. da ꝑtes
ſeptē.i.vet⁹ teſtam̄tū.c⁹ ſeptīa dies.i.ſabbatū p̄cipue hono-
rat̄.necnō ⁊ octo.qꝺ ē nouū.vbi gloſa int̄linearis. Nouū ꝓ
pt̄ dn̄icā diē. Un̄ ad ꝓpoſitū vt gabriel oñdēt danieli ꝙ iuſti
cia ſempit̄na q̄ adducēda erat.ꝑfecte dēbat adīplē veterē le-
gē.idcirco p̄mā ꝑtē h⁹ diſtīctōis ī.vij.hebdomadas dt̄mīa
te ꝯcludit.vt etiā ei īnueret.ꝙ octonaria lex.i.noua.p̄dicte
legi hēbat ſuccedē ꝑ xp̄m. ⁊ cū eo īcorꝑari: iō ſbiūxit nūeꝝ.
lxij.nā octo ī.vij.deducti faciūt nūeꝝ.lvj.qꝺ denotat legē no
uā ꝑ octo.⁊ legē veterē ꝑ ſeptē:⁊ ex deductōe vni⁹ ī alteꝝ in-
nuit eaꝝ v̄tualē ꝯiūctōꝫ. Nā vt dī ī gloſa allegata.ſine alte
ro toto n̄ valꝫ alteꝝ. De ſex eī hebdomadibꝫ q̄ reſtāt ex nūe
ro.lxij.ſcꝺꝫ hūc ſenſū.q n̄ ex toto ad lr̄aꝫ ſeq debꝫ.n̄ ē facien
da mētō.cū n̄ faciāt itegrā hebdomadā. Nā leui.xxiij.c.dī.
Nūerabitis ḡ ab alt̄o die ſabbati.vij.hebdomadas plenas
iꝺ ē ītegras. Ex q̊ pꝫ ꝙ vbi ꝺ hebdomadibꝫ agit̄ n̄ ē faciēda
mētō niſi ꝺ ītegra hebdomada: niſi forte vbi ex p̄ſſa fit mētio
de aliq̄ ꝑte hebdomade.ſic̄ ī h̄ capl̄o ſpāli̇t mēorat̄ dimidiū
vltie. Et hec rō hmōi diſtictōis ſufficē debꝫ fidelibꝫ.q p̄ſup-
poſita fide ꝺſiderāt habē rōeꝫ ſcp̄taꝝ. Replica.

In ca.ix.lxx. hebdomadaꝝ matiaꝫ ſatis ꝯcordit̄ t-
ctāt poſtillator ⁊ burḡ. Sꝫ tn̄ burḡ.ī qbuſdā ꝯ po-
ſtil.ſe cauillatorē oñdit. ſumēs occaſionē ex q̄dā ꝯputatōne
quā r̄ꝓbat ex eo.qꝛ mardoche⁹ videt̄ eē nimis exceſſiue e-
tatis.iux̄ illā ꝯputatōneꝫ: ⁊ h̄ dī ſeq ex eo qꝺ dī heſter.ij. ꝙ
mardoche⁹ fuit trāſlat⁹ cū iechonia ī babilonē. Sꝫ burḡ.mo
uēs difficultatē grāmaticalē ꝺ r̄latiuo ⁊ añcedēte ꝓrio ⁊ re
moto.dic iꝺ ex lr̄a allegata heſter.ij.n̄ haberi ꝙ mardoche⁹
fuiſſꝫ trāſlat⁹ cū iechonia ſ̄ cyꝰ.qꝛ dī in lr̄a allegata. Erat
vir ī citate ſuſis vocabulo mardoche⁹ fili⁹ iair filij ſemei filij

cri oroeꝫ ꝓ filijs nōdū exn̄tibꝫ. Sꝫ ꝯriū videt̄.qꝛ eſdre.vj.dī
Orēt ꝓ vita r̄gis ⁊ filioꝝ e⁹.p̄ſuppōnit̄ igī ī lr̄a vita filioꝝ ꝓ
q̄ orādū dic. Illuſoria etiā orō videt̄ ꝓ nōdū exn̄tibꝫ ī reꝝ na
tura: fit qdē bn̄ ꝓ defunctis ſ̄ n̄ ꝓ fut̄is.niſi ꝓphetice.q̄lit̄ n̄
ē ī eſdra dictū. Nec ē ſit̄e ꝙ burḡ.adducit.deu.xvij. Ibi eī n̄
dī qs orare ꝓ r̄ge ⁊ filijs e⁹. ſ̄ p̄noſtice dī ꝺ rege nōdū exn̄te
⁊ filijs fut̄is. Si rex iuſt⁹ fuerit diu reḡbit.⁊ filij ei⁹ pt⁹ eū ⁊
regnū e⁹ trāſibit ad poſteros. Pōt eī de nō exn̄tibꝫ ꝓprie qs
p̄noſticare.ſ̄ n̄ ꝓ eis orare.ſpālit̄ ꝓ vita eoꝝ q n̄ viuūt. Reli
qua q̄ ī daniele notat burḡ.n̄ ſūt magni pōderis ſ̄ ſtāt ī verb̄
⁊ ꝯputis ſcꝺꝫ burḡ.n̄ pūctualit̄ accipiēdis. Capi.x.

Anno tercō cyri. Hic po
nit̄ nona viſio daniel̄: ⁊ ſcꝺꝫ opīoneꝫ ꝯmunē iſta
viſio q̄ h̄ poīt̄.differt ab illa. q̄ poīt̄ ī duobꝫ capi
tul̄ ſeq̄ntibꝫ: ſ̄ mihi videt̄ ꝙ ē vna tm̄ vt magis patebit legē
do lr̄aꝫ. Diuidit̄ ḡ ſic.qꝛ p̄rio deſcribit̄ excellētia h⁹ viſionis
Scꝺo exp̄mit̄ ꝯtinētia ibidē r̄uelate v̄itatis.⁊ h̄ duobꝫ capi
tul̄ ſeq̄ntibꝫ. Pria ī duas.qꝛ p̄rio tāgit̄ magn̄tudo h⁹ viſiōis
ī generali. Scꝺo magis ī ſpāli ibi.ī diebꝫ ill̄. In p̄ria ꝑte p̄-
mo tāgit̄ tp̄s q̊ fc̄ta ē r̄uelatō danieli.cū dī Anno t̄cō cyri
r̄gis ꝑſaꝝ. Scꝺo r̄uelatōis magn̄tudo.cū dī Uerbū reuela
tū .i.v̄itas q̄ v̄bo exp̄mit̄ Danieli ꝯḡn̄to balthaſar h̄ dic
qꝛ balthaſar erat nom̄ e⁹ ſcꝺꝫ vt pꝫ ca.j.h⁹li. Et v̄bū veꝝ
ad ītelligēdū ⁊ fortitudo maḡ ad iplēdū. qꝛ n̄ poterat īple
ri.niſi diuīa v̄tute ⁊ ordīatōe. qꝛ hec viſio ꝯtiet ꝑſecutōꝫ an
tiochi ⁊ ātixp̄i ⁊ deſtructōꝫ eoꝝ.⁊ r̄ſurrectōꝫ mortuoꝝ.vt vi
debit̄ Intellexitq̊ ſmōeꝫ qꝛ n̄ tm̄ habuit viſionē imagina
riā.ſ̄ etiā ītellectualē.ꝓpt̄ qꝺ ſbdit̄ Intelligētia ei op⁹ ē in
viſiōe ad h̄.ſ.ꝙ aliqs dicat̄ ꝓpha.ſicut ſup̄ declaratū eſt in
principio libri pſalmorum: vel poteſt exponi Intelligentia

tertiu. ſic faciūt. lij. ānos ē rḡibꝫ pſaꝝ pᵒ chaldeos vſqꝫ ad cō
ſūmatōꝫ tēpli ſcōi: qbꝫ additis. lx. pmis chaldeoꝝ. ꝯſtat ꝙ
ab egreſſu ōbi dn̄i ad hieremiā vſqꝫ ad ꝯſūmatōeꝫ tēpli ſcōi
fluxer̄t. cxij. āni: qbꝫ ſi addāt̄. ccccxx. āni duratōis tēpli ſcōi
ſm oēs hebreos. ſic ab egreſſu p̄dicti ōbi ad hiēmiā vſqꝫ ad
deſtructōꝫ ciuitatis ⁊ tēpli vltimā. fluxer̄t. dxxxij. āni: a qbꝫ ſi
reſcidāt̄. xlij. āni. qbꝫ pceſſit paſſio xp̄i vltimā deſtructōeꝫ tē
pli. ſcōꝫ oēs ō hac mat̄ia loq̄ntes: reſtat ꝙ ab egreſſu ōbi ab
ore ō i ad hieremiā vſqꝫ ad ānū paſſiōis xp̄i p̄dictū fluxerūt.
ccccxc. āni. q ſūt. lxx. hebdomade p gabrieleꝫ ānūciate. In q̄
qdē ꝯputatōe in oībꝫ ꝯcordat cū hebraica ⁊ thalmudica hi-
ſtoria. excepta tm̄ duratōe regni cyri. q ſcōꝫ hebreos regnuit
tribꝫ ānis tm̄. Scd̄m ṽo latīos. q̄s ī h̄ ſeq̄t̄ mgr̄ p̄dictᵒ. reg-
nuit. xxx. ānis vt p̄dictū ē. Cōputatō ṽo poſtillatoris ꝯcordat
etiā cū hebraicis hiſtorijs ī tp̄e r̄gni cyri ⁊ in oībꝫ alijs: exce-
pto tm̄ tp̄e duratōis r̄gni aſſueri mariti heſter: durauit em̄
ſcōꝫ hebreos. xiiij. ānis tm̄. ſcōꝫ ṽo latīos q̄s ī h̄ ſeq̄t̄ poſtilla
tor durauit. xl. vn̄ dr̄ia int̄ iſtos duos mgr̄os ī hac ꝯputati
one totalit̄ ꝯſiſtit ī duratōe tp̄is r̄gni cyri ⁊ aſſueri. Nā ma
giſter raymūdᵒ ſeq̄t̄ hebreos ī aſſuero. ⁊ latīos ī cyro. poſtil
lator ṽo p oppoſitū. Cōcordat eī cū hebreis ī cyro. ⁊ cū lati-
nis ī aſſuero. In alijs ṽo q̄ ad hāc ptinēt ꝯputatōꝫ oīno ſiliꝫ
ſe hn̄t. Attendēdū ē ꝙ q̄ iſtaꝝ ꝯputatōnū rōnabiliᵒ pcedat:
ne cū ō hac mat̄ia cū aduerſarijs diſputare ꝯtigerit. appare
at pplexitas ſeu claudicatō ī n̄ro mō exponēdi. Vn̄ ſb corre
ctōe meliᵒ ſentiētis, pceſſus mgr̄i raymūdi validior videt̄ ex
duobꝫ. Prīo q2 cyꝝ r̄gſſe. xxx. ānis put mgr̄ raymūdᵒ p̄ſup
ponit. nō ſolū greci ⁊ latini. put euſebiᵒ. paulᵒ. oroſiᵒ. beda
ſup eſdrā. iiij. c. hieronimᵒ ſup zacharīā. glo. j. eſdre. v. c. ma
giſter hiſtoriaꝝ ī fine danielꝭ h̄ teſtāt̄. Sꝫ etiā ioceſon hebreᵒ
abreuiator ioſephi. q large ō h̄ tractat. de geſtis cyri h̄ ꝯclu-

diſtictōis. lxx. q̄ ſeq̄t̄. ꝙ a p̄cipio. vij. hebdomadaꝝ vſqꝫ ad
p̄mū ānū cyri dātis licētiā reedificādi. fluxer̄t. lix. āni q faci
unt. viij. hebdomadas ītegras. ⁊ inſup tres ānos. Vn̄ dato
ꝙ tres ānos p̄tmiſiſſꝫ. eo ꝙ n̄ faciūt p ſe hebdomadā ītegrā
nulla videt̄ rō q̄re p̄tmiſiſſꝫ octauā hebdomadā q̄ integra ē
⁊ pfecta. Vn̄ meliᵒ videt̄ dicēdū ſcōꝫ mgr̄m raymūdū vbi ſu
pra. q aſſiḡt alit̄ diſtictōꝫ haꝝ hebdomadaꝝ dicēs. ꝙ ī q̄li-
bet pte hᵒ triptite diſtictōis. q̄dā fuer̄t facta ſeu oñſa ad reue-
latōꝫ miſterioꝝ xp̄i ptinētia. Nā īfra tp̄s. vij. hebdomadaꝝ
reuelatū fuit nabuc. (q monarchiā tūc vniuerſalē tenebat)
miſteriū incarnatōis xp̄i. q̄ ad vtrāqꝫ naturā ip̄iᵒ diuinā ſcꝫ
⁊ hūanā. vt pꝫ ſup̄ danielꝭ. ij. c. ī lapide abſciſo ſine manibus
⁊c. qd̄ coīter exponit̄ de xp̄o ſcd̄m hūanā naturā. ſcd̄m quā
natᵒ ē de mr̄e ſine p̄re. put ibidē fuit expoſitū. Diuinā ṽo ſu
pra. iij. c. in q̄rto viro. q ſilis erat filio dei. vt ibideꝫ etiā fuit
declaratū. Similiter infra tēpus. lxij. hebdomadarū ſeq̄ē-
tium circa principiū eaꝝ. fuit reuelatū danieli p angelū ſub
certo numero tempᵒ aduentᵒ xp̄i cum ſuis ptinentijs ⁊ qua-
litatibꝫ ſub ꝯpendio expreſſiori modo ꝙ antea. vt patet ī re-
uelatōne de qua agitur. Conſequēter etiā circa finē harum
hebdomadarū p eundē angeluꝫ. virgini glorioſe fuit pfecte
ānunciatᵒ aduentᵒ xp̄i ⁊ effectualiter impletus. Conſequen
ter in tempore harum. lxij. hebdomadarū templū fuit reedi
ficatum. in quo templo xp̄c oblatus fuit deo patri: ⁊ ſic ho-
nor predicti templi ſcōi. iuxta ꝓphetiam aggei multo maior
ꝙ prioris templi effectus eſt. preſente ibidem xp̄o. qui nun-
ꝙ ibidem corporaliter viſus fuerat. Similiter in vltīa heb-
domada ab alijs diſtincta fuit impletum miſterium redem-
ptionis humane. in quo oēs expoſitores catholici ꝯueni-
unt. Sed ꝯtra hoc poſſent aduerſarij ex duobus contra-
dicere. primo. quia viſio illa de lapide abſciſo. fuit ſecundo

ꝓſpicere. Reſpiciat aūt trena ⁊ ꝑncipes mōi
in qbꝰ nō ē veritas neqꝫ ſalꝰ. Aſpiciat ſupra
ſe reginā celi. De q̄ ait ī pſ. Aſtitit regina a
dextris tuis ī veſtitu d̄aurato circūdata va
rietate mater miſcdie. Reſpiciat mulieres
hꝰmōi in qbꝰ nō eſt ſtabilitas. Aſpiciat mi⸗
litiā celeſtis exercitꝰ ⁊ reſpiciat militiā huiꝰ
mōi q̄ trena deuaſtāt ⁊ deſtruūt. ſup q̄s ve⸗
niet gladiꝰ eterne dānatōis. Aſpiciat ſupra
ſe theſauꝝ celeſtē vbi nec erugo nec tinea de⸗
molit̄. Reſpiciat infra ſe theſauꝝ mōi quem
fures effodiūt ⁊ furāt̄. Aſpiciat ſupra ſe do⸗
na de celo de ſpūſctō ꝓcedētia. vicꝫ donū ſa⸗
piētie. ītellectꝰ. ꝯſilij. fortitudīs. timoris. pie⸗
tatis. ⁊ donū ſcīe. Reſpiciat inferiꝰ dona hiſ
ꝯtraria. ſuꝑbie. auaricie. luxurie. gule. ire. in⸗
uidie. accidie. Cū ei pōderas vnū ꝯ̄ reliquū
⁊ celeſtia appetis ⁊ terrena ꝓp̄ eoꝝ maliciaꝫ
ſpernis. tūc cū ꝓpħa ꝑ ſpūm ſanctū īter celū
et terram eleuaris. Scd̄o ſpūſſctūs purgat
pctā ꝑ increpatiōeꝫ pctōꝝ et ꝑ punitionem.
Unde ait dn̄s ī Joħ. xvj. Cū venerit ille ar⸗
guet mōm d̄ pctō. Huiꝰ legiꝰ figurā Apoc.
viij. Accepit angelꝰ thuribulū aureū et īple
uit illud de igne altaris et miſit in terraꝫ. Et
poſtea ſeptē angeli cū ſeptē tubis ſe prepara
bāt. Hec figura oñdit miſſionē ſpūſſancti ꝑ
plagā male operantibꝰ q̄ noluerunt audire
doctrinā eiꝰ. nam angelꝰ accepit thuribulū
aureū qd̄ eſt dilectio. qꝛ ſpūſſanctꝰ ē dilectio
q̄ a p̄ꝛē et filio ꝓcedit. et miſit in terrā hoīes ī⸗
flāmando diuino amore ſꝫ pauci curāt. id̄o
ſeptē angeli cū tubis ſe preparāt plagam ꝓ
peccatis mūdo inferēdo. Primꝰ angelꝰ tu⸗
ba cecinit et venit tonitruū ⁊ deſtruxit tertiā
partē mūdi arborū. ꝑ arbores nota nobiles
quoꝝ tertia pars perit in aīa tonitruo dam
nationis. Una pars ſūt nobiles q̄ ſūt ꝯten⸗
ti ſtipēdijs ſuis ⁊ defendūt viduas ⁊ orpha⸗
nos ⁊ nulli damnū faciūt. iſta pars n̄ perit.
Secūda pars ſūt q̄ moriūt̄ vt paruuli no⸗
biliū anteqꝫ habēt annū diſcretōis. qꝛ filius
nō portat iniq̄tatem patris. q̄ ad aīaꝫ. Sed
tertia pars ſūt illi q̄ ſūt raptores ⁊ tenent la⸗
trones. iſta pars perit cuꝫ tonitruo et̄ne dā⸗
nationis. Scd̄us angelꝰ tuba ſua cecinit et
cecidit de celo mons magnꝰ ardens ī mare

et tertia pars nauiū interijt. qd̄ ꝑ naues ni⸗
ſi mercatores notant̄ q̊ꝛ tertia pars dꝫ ꝑire
in aīa. Una pars ē illa q̄ vēdit ⁊ emit ſine do
lo et ditant̄. Alia pars q̄ emūt agros ⁊ vine
as et oues et boues et apes et q̄cq̄d deꝰ dede
rit in his ſūt ꝯtenti. ſicut fuerūt patriarche ⁊
ꝓphete q̄ ſunt ſaluati. Sed tertia pars que
perit eternalit̄ hij ſunt q̄ vendūt cū fraude et
dolo. Unde pſ. Perdes oēs q̄ loquūt̄ mē⸗
daciū. Tertiꝰ angelꝰ tuba cecinit ⁊ cecidit d̄
celo magna ſtella in flumīe cui nomē abſin⸗
thiū ⁊ inde aque amare facte ſūt. et homīes
mortui ſunt ex aq̄s. ꝑ hos nota laboratores
et cōmunē ꝑplm vicꝫ mechanicos q̊ꝛ tertia
pars moriet̄ in aqua. Una pars eſt q̄ labo
rāt fideliter et nutriūt filios ſuos et dant ele
moſinā ſuā pauperibꝰ ſcđm Pſal. Labores
manuū tuaꝝ q̄a mādu cabis beatꝰ es. Alia
pars q̄ bene laborauerūt et de laboribꝰ cum
habēt neceſſitatē ſeruiūt deo et dant elemoſi
nā pauꝑibꝰ ⁊ frequentāt ecc̄liaꝫ. Sed tertia
pars q̄ moriet̄ in aīa ſunt mali operatores q̄
hoīes decipiūt et iurāt ꝙ ſit bonū cū ſit ma⸗
lū. et ſabbatū nō cuſtodiūt. iſta pars moriet̄.
Quartꝰ angelꝰ tuba cecinit ⁊ cecidit grādo
et ꝑcuſſit tertiā ꝑtē feni ⁊ t̄re. Per h̄ nota ru
ſticos q̄ colūt terrā. q̊ꝛ ſimiliter tertia pars
perit. Una pars eſt illa q̄ colūt agrū fidelit̄
et ꝓxio nō nocebūt. et dant decimas et dant
elemoſinā mēdicantibꝰ. Alia pars ſaluat̄ q̄
cuſtodiūt ſabbatū et vadūt dñicis diebꝰ ad
ecc̄liaꝫ et ſeruiūt creatori et ſunt patiētes. hij
ſaluant̄. Sed tertia ꝑs ꝑ grandinē et̄ne dā⸗
natōis deſtruit̄ ſicut ſūt ruſtici q̄ furāt̄ agꝛ
et frumētū ꝓximi et ad ecc̄liam ire nolūt in⸗
ebriant̄ rixant̄ iſta pars perit. Quintꝰ ange
lus tuba cecinit et tertia pars ſolis et lune et
ſtellaꝝ ꝑcuſſa eſt. ꝑ h̄ notat̄ ſtatꝰ p̄ſbyteroꝝ
et religioſoꝝ q̄ deberent lucere in ecc̄lia ſicut
ſtelle ſol et luna. ſꝫ tertia ꝑs ꝑcutit̄. Una ꝑs
q̄ nō ꝑcutit̄ ſunt tria vota obſeruantes ſcilꝫ
pauꝑtatē. caſtitatē. ⁊ obediētiā. Alia pars q̄
ſaluat̄ ſūt p̄ſbyteri deo deuote horas cano⸗
nicas ꝑſoluētes. exēpla bona dātes. et q̄cq̄d
ſuꝑhabēt de p̄bendis elemoſinas dātes di⸗
ſtribuūt hij ſaluant̄. Sed tertia ꝑs videlicꝫ
inobediētes. luxurioſe viuētes. diuitias ma

b an Ascendo. euouae. ps. Benedctus

O rex glorie. euouae. ps. Magnifs.

[…]gilia penthecostes

ad m. anth Non uos relinqm

[…]ae. ps. Magn. ad matut Inuitator Alleluya

Spiritus domini repleuit orbem ter

[…] Venite adoremus alleluya.

[…]enite ymnus Iam xpe astra In i. n. an

[…]tus est repente euouae. ps. Mag

[…]nus aut Confirma hoc deus.

pul.
P